8.ULUSLARARASI
SOSYAL BEŞERİ VE EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ

8th INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES - HUMANITIES AND EDUCATION

23-24 ARALIK 2020 İSTANBUL

www.sosyalbeseriveegitimbilimlerikonferansi.org

GÜVEN PLUS GRUP A.Ş.

8.ULUSLARARASI SOSYAL BEŞERİ VE EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ

KONGRE BAŞKANI
Prof. Dr. Mustafa TALAS

Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları: 40/2020
ARALIK-2020

Yayıncı Sertifika No: 36934
E-ISBN: 978-605-7594-63-1
Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları

Bu kitabının/derginin/kongre kitabının her türlü yayın hakkı GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI'na aittir. Yayınevinin yazılı izni olmadan, kitabın/derginin tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayını, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz. ***Kitapta yer alan her bölüm/makale sorumluluğu, görseller, grafikler, direkt alıntılar ve etik/kurum iznine yönelik sorumluluk ilgili yazarlara aittir. Oluşabilecek Herhangi Hukuki bir olumsuzlukta Yayınevi başta olmak üzere kitabın hazırlanmasına destek sağlayan kurumlar, kitabın düzenlenmesi ve tasarımından sorumlular kurum(lar) ve kitap/dergi editörler/hakemler hiçbir konuda "maddi ve manevi" bir yükümlülük ve hukuki sorumluluğu kabul etmez, hukuki yükümlülük altına alınamaz. Her türlü hukuki yükümlülük ve sorumluluk "maddi ve manevi" yönden ilgili bölüm yazar(lar)ına aittir. Bu yöndeki haklarımızı maddi ve manevi yönden GÜVEN GRUP DANIŞMANLIK "YAYINCILIK"A.Ş. olarak saklı tutarız. Herhangi bir hukuki sorunda/durumda İSTANBUL mahkemeleri yetkilidir.*** Güven Plus Grup Danışmanlık bünyesinde hazırlanan ve yayınlan bu eser ISO: 10002:2014-14001:2004-9001:2008-18001:2007 belgelerine sahiptir. Bu eser TPE "Türk Patent Enstitüsü" tarafından "Güven Plus Grup A.Ş. 2016/73232" ve "2015/03940" nolu tescil numarası ile markalı bir eserdir. Bu bilimsel/akademik kitap/dergi ulusal ve uluslararası nitelikte olup, akademik teşvik kriterlerini karşılamaktadır. Çok bölümlü/yazarlı olan bu kitap/dergi E-ISBN'li olup Kültür Bakanlığı Milli Kütüphaneler tarafından ve 18 Farklı Dünya Ülkesiyle Anlaşmalı olan Milli Kütüphanenin E Erişim sistemi tarafından da taranmaktadır. Bu kitap/dergi maddi bir değer ile alınıp satılamaz. Kitap/dergi bölüm/makale yazarlarından, destekleyenlerden, kitap/dergiye emeği geçenlerden Güven Plus Grup A.Ş. Yayıncılık herhangi bir maddi bir gelir elde etmemiş ve talepte bulunmamıştır. Bu Kongre kitabında yer alan bölüm/bildiri/makalelerden alıntı yapmak ve ilgili bölüm/bildiri/makaleye atıf yapılmak koşulu ile kaynak gösterilmek üzere bilimsel ya da ilgili araştırmacılar tarafından kullanılabilir. Kongremiz KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU KAPSAMINDA HAREKET EDER. Kanun kapsamını dışında talep ve istekler kabul edilmez. Konuya ilişkin her türlü yetki sadece ilgili mahkemelerdir. Mahkemeler dışında hiçbir kamu kurum ve kuruluşu kongremiz üzerinde bir yaptırım hakkında sahip olmamakla birlikte bir talep ve istekte bulunamaz. Bu durum katılım sağlayan kişi, kişiler, kurum ve kuruluşlar tarafından kabul edilmiştir. Kongremiz bilgi ve belge paylaşmak zorunda ve zorunluluğunda değildir.

Metin ve Dil Editörü
Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU
Prof. Dr. Ayhan AYTAÇ
Prof. Dr. Gülten HERGÜNER
Prof. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ
Doç. Dr. Ali Serdar YÜCEL
Doç. Dr. Etem YEŞİLYURT
Doç. Dr. Gökşen ARAS

Kapak Tasarımı
Prof. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ

Sayfa Düzeni
Burhan MADEN

Baskı-Cilt
GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI®
Kayaşehir Mah. Başakşehir Emlak Konutları, Evliya Çelebi Cad. 1/A D Blok K4 D29 Başakşehir İstanbul Tel: +902128014061- 62 Fax:+902128014063 Mobile:+9053331447861

KİTAP/DERGİ/KONGRE İMTİYAZ SAHİBİ
GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI®
Kayaşehir Mah. Başakşehir Emlak Konutları, Evliya Çelebi Cad. 1/A D Blok K4 D29 Başakşehir İstanbul Tel: +902128014061-62-63 - +905331447861 info@guvenplus.com.tr, www.guvenplus.com.tr

ORGANİZASYON FİRMASI

GÜVEN PLUS GRUP A.Ş.

www.guvenplus.com.tr

8. SOSYAL BEŞERİ VE EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ

TAM METİN

SÖZEL SUNUMLAR

İÇİNDEKİLER

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

ORTAÇAĞ İNGİLİZ ROMANSLARINDA SARAZENLER 50

Hülya TAFLI DÜZGÜN 50

PERCEPTIONS OF TRADE IN THE MEDIEVAL ROMANCES OF ENGLAND 56

Hülya TAFLI DÜZGÜN 56

BİR İMALAT İŞLETMESİNDE TEKNOLOJİ SEÇİMİ KRİTERLERİNİN PUGH MATRİSİ VE TOPSIS YÖNTEMLERİ İLE TESPİTİ 61

Nahit YILMAZ 61

HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDE BOYKOT ÇAĞRISININ TÜKETİCİ SATIN ALMA DAVRANIŞI ÜZERİNE ETKİSİ 73

Dilek SAĞLIK ÖZÇAM 73

CİTTASLOW AHLAT'IN ÜYELİK SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 84

Abdullah ELMAS 84

TÜRKİYE'DE SAKİN ŞEHİRLERİN HIZLI BELEDİYE BAŞKANLARI 104

Abdullah ELMAS 104

ERGENLERDE GÖRÜLEN DUYGUSAL ve PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ 112

Bayram DELEŞ, Oğuz EMRE, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Burcu COŞANAY GÜLEY 112

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE OYUN BAĞIMLILIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ 123

Burcu COŞANAY GÜLEY, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Oğuz EMRE, Bayram DELEŞ 123

KAPSAYICI EĞİTİME YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI 133

Pervin Oya TANERİ, Özlem Yeşim ÖZBEK, Asu ALTUNOĞLU, Esat AVCI, Semih AŞİRET 133

KAYIP VERİ İLE BAŞ ETMEDE BASİT ATAMA YÖNTEMLERİNİN MADDE TEPKİ KURAMI BİR PARAMETRELİ LOJİSTİK MODELİNDE STANDART HATAYA ETKİSİ 143

Duygu KOÇAK, Elif Kübra DEMİR 143

MODEL TABANLI KAYIP VERİ BAŞ ETME YÖNTEMLERİNİN KLASİK TEST KURAMI TEST PARAMETRELERİNE ETKİSİ 150

Duygu KOÇAK, Elif Kübra DEMİR 150

BÜYÜKŞEHİR YÖNETİMLERİNDE KIRSAL DEĞİŞİM 156

Makbule ŞİRİNER ÖNVER, Nihal Şirin PINARCIOĞLU 156

KIRSAL KALKINMA VE KÖY ENSTİTÜLERİ 165

Makbule ŞİRİNER ÖNVER, Ayşegül KANBAK 165

BELEDİYELERDE PERFORMANS YÖNETİM SÜRECİ VE DİJİTALLEŞME 174

Muzaffer BİMAY 174

PANDEMİ SÜRECİNDE KONAKLAMA TESİSLERİNİN MEKANSAL DEĞİŞİMİNİN İNCELENMESİ 182

Melike KALKAN 182

SOME PROBLEMS ENCOUNTERED IN THE MODAL ANALYSIS OF FOLK TURKS: A SAMPLE ANALYSIS OF DİNAR FOLK SONGS 187

Sami Emrah GEREKTEN, H. Serdar ÇAKIRER 187

OPINIONS AND VIEWS ON REPRESENTATION IN ADVERTISING 196

Anıl DAL CANBAZOĞLU 196

ÇEVRE EĞİTİMİ AÇISINDAN BİR ÇİZGİ FİLM İNCELENMESİ: "KAPTAN PENGU VE ARKADAŞLARI" 212

İpek ÖZBAY KARLIDAĞ 212

TÜRKİYE'DE KADIN SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ: DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME 219

Melek KAYMAZ MERT 219

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN ÇOCUKLARINA SORUMLULUK BİLİNCİ KAZANDIRMADAKİ GÖRÜŞLERİ 225

Ayşe Nur ALKOÇ SAYAN 225

ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ BAĞLAMINDA İLETİŞİM 237

Etem YEŞİLYURT 237

YETERLİK VE ÖZ-YETERLİĞİN ÖĞRETMEN BAĞLAMINDA ANALİZİ 247

Etem YEŞİLYURT 247

PANDEMİ SÜRECİNDE KENTSEL KAMUSAL ALANLARININ SOSYAL MESAFE KAVRAMI İLE YENİDEN TASARLANMASI 256

Melike KALKAN 256

KAYNAKÇA 259

TÜRKİYE'DE PREMATURE SANAYİSİZLEŞMENİN GEÇERLİLİĞİNİN İNCELENMESİ 261

Mehmet Akif DESTEK 261

THE GENRE ANALYSIS OF TURKISH "*THE POSTMAN ALWAYS RINGS TWICE*" MOVIE ADAPTATION WITH REGARDS TO FILM NOIR 266

Tuna TETİK 266

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDE KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 273

Elif BULAÇ, Murat KURT 273

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENCİ MOTİVASYONLARIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİ 285

Elif BULAÇ, Murat KURT 285

TÜRKİYE'DE SAVUNMA HARCAMALARI VE TOPLAM FAKTÖR VERİMLİLİĞİ İLİŞKİSİ 296

Mehmet Akif DESTEK 296

ÖĞRETMENLERİN RUTİN OLMAYAN PROBLEMLERE YÖNELİK EĞİLİMLERİ ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI 300

Merve KARAR, Zeynel KABLAN 300

CUSTOMER NEEDS OR BRAND IDENTITY: WHICH COMES FIRST FOR DIFFERENT HOTEL SEGMENTS? 308

Serhat Adem SOP 308

A COMPILATION ON THE COMPETENCES OF SCIENCE TEACHERS 317

M. Said DOĞRU 317

INVESTİGATİON OF SCİENCE EDUCATİON İN TERMS OF MULTİCULTURALİSM 326

Hamit İMALI M. Said DOĞRU 326

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN FEN ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN YETERLİKLERİ İLE FEN ÖĞRETİMİ ÖZYETERLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ 335

Uluhan KURT 335

İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FEN BİLİMLERİ DERSİNDEKİ EPİSTEMOLOJİK İNANÇLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ 343

Uluhan KURT 343

ORTAOKUL FEN BİLİMLERİ DERSİNE AİT FİZİK KONULARI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ DOKTORA TEZLERİNİN İNCELENMESİ 349

Taner YILMAZ, Hüseyin POLAT 349

SINIF ÖĞRETMENLERİNE GÖRE DÜŞÜNME BECERİSİ GELİŞİMİNDE YAŞANAN SORULAR 375

Erol ERDEM, Abdurrahman UÇAR 375

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OKUL ÖNCESİ İLE İLGİLİ METAFORİK ALGILARI 381

Abdurrahman UÇAR, Erol ERDEM 381

2-4 YAŞ ARASI ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN ÇOCUKLARININ UYKU DÜZENLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ 388

Özlem GÖZÜN KAHRAMAN, Rabia ELİÇORA, İlayda Nur ERTAŞ 388

OKUL ÖNCESİ KURUMLARINA DEVAM EDEN 3-6 YAŞ ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER İLE İNCELENMESİ 401

Özlem GÖZÜN KAHRAMAN, İlayda Nur ERTAŞ, Rabia ELİÇORA 401

TÜRK SİVİL HAVACILIK SEKTÖRÜNÜN SON YILLARDAKİ BÜYÜME DURUMUNA YÖNELİK BİLGİLER 411

Fatih KARAMAN 411

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN ÇOCUKLARININ OLUMSUZ DUYGULARI İLE BAŞ ETME STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ 419

Özlem GÖZÜN KAHRAMAN, Hilal Sultan ŞENOL, Ruhigül TURAN 419

SÖZEL ÖZET METİNLER

PANDEMİ DÖNEMİNDE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN TİPİK GELİŞİM GÖSTEREN ÖĞRENCİLER İLE KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ 433

Fatma Gül UZUNER, Mahmut Serkan YAZICI 433

2-4 YAŞ ARASI ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN ÇOCUKLARININ UYKU DÜZENLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ 434

Özlem GÖZÜN KAHRAMAN Rabia ELİÇORA İlayda Nur ERTAŞ 434

CİTTASLOW AHLAT'IN ÜYELİK SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 435

Abdullah ELMAS 435

TÜRKİYE'DE SAKİN ŞEHİRLERİN HIZLI BELEDİYE BAŞKANLARI 436

Abdullah ELMAS 436

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OKUL ÖNCESİ İLE İLGİLİ METAFORİK ALGILARI 437

Abdurrahman UÇAR, Erol ERDEM 437

EKONOMİ POLİTİKASI BELİRSİZLİĞİNİN BANKA KREDİLERİ İLE İLİŞKİSİ 438

Ali KAHRAMANOGLU 438

OPINIONS AND VIEWS ON REPRESENTATION IN ADVERTISING 439

Anıl DAL CANBAZOĞLU 439

OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN ÇOCUKLARINA SORUMLULUK BİLİNCİ KAZANDIRMADAKİ GÖRÜŞLERİ 440

Ayşe Nur ALKOÇ SAYAN 440

ERGENLERDE GÖRÜLEN DUYGUSAL VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ 441

Bayram DELEŞ, Oğuz EMRE, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Burcu COŞANAY GÜLEY 441

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ YETENEK SINAVINA BAŞVURAN ADAY ÖĞRENCİLER İLE KESİN KAYIT HAKKI KAZANMIŞ ÖĞRENCİLER ARASINDAKİ ÖĞRENİLMİŞ ÇARESİZLİK VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ 442

Bekir Furkan TÜZER, Havva DEMİREL 442

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE OYUN BAĞIMLILIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ 443

Burcu COŞANAY GÜLEY, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Oğuz EMRE, Bayram DELEŞ 443

COVID-19'UN GIDA VE TARIM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 444

Ceyhun HAYDAROĞLU 444

HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDE BOYKOT ÇAĞRISININ TÜKETİCİ SATIN ALMA DAVRANIŞI ÜZERİNE ETKİSİ 445

Dilek SAĞLIK ÖZÇAM 445

KAYIP VERİ İLE BAŞ ETMEDE BASİT ATAMA YÖNTEMLERİNİN İKİ PARAMETRELİ LOJİSTİK MADDE TEPKİ KURAMI MODELİNDE STANDART HATAYA ETKİSİ 446

Duygu KOÇAK, Elif Kübra DEMİR 446

MODEL TABANLI KAYIP VERİ BAŞ ETME YÖNTEMLERİNİN KLASİK TEST KURAMI TEST PARAMETRELERİNE ETKİSİ 447

Duygu KOÇAK, Elif Kübra DEMİR 447

SURİYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARI ARAŞTIRAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ 448

Eda ERDAŞ KARTAL 448

ECZACILIK MESLEĞİNİN İTİBARININ ÖLÇÜLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 449

Eda YILMAZ ALARÇİN, Tuba DÜZCÜ, Özlem ESKİL ÇİÇEK 449

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDE KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 450

Elif BULAÇ, Murat KURT 450

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENCİ MOTİVASYONLARIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİ 451

Elif BULAÇ, Murat KURT 451

6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN FEN İLE İLGİLİ KAVRAMLARIN FEN BİLİMLERİ DERSİ İLE İLİŞKİSİNİN BELİRLENMESİ 452

Emrah TERZİ, Taner YILMAZ 452

SINIF ÖĞRETMENLERİNE GÖRE DÜŞÜNME BECERİSİ GELİŞİMİNDE YAŞANAN SORUNLAR 453

Erol ERDEM, Abdurrahman UÇAR 453

KÂÂNÎ-İ ŞÎRÂZÎ VE RUBAİLERİ 454

Esengül UZUNOĞLU SAYIN 454

ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ BAĞLAMINDA İLETİŞİM 455

Etem YEŞİLYURT 455

YETERLİK VE ÖZ-YETERLİĞİN ÖĞRETMEN BAĞLAMINDA ANALİZİ 456

Etem YEŞİLYURT 456

TÜRK SİVİL HAVACILIK SEKTÖRÜNÜN SON YILLARDAKİ BÜYÜME DURUMUNA YÖNELİK BİLGİLER 457

Fatih KARAMAN 457

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ OYUN SEVERLİK EĞİLİMLERİ İLE MESLEKİ ÖZ YETERLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 458

Fulya Özdemir, Cevat EKER 458

FEN, TEKNOLOJİ, MÜHENDİSLİK VE MATEMATİK (FETEMM) İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR ÜZERİNE BİR İÇERİK ANALİZİ 459

Furkan MANDEV, Soner YAVUZ 459

BEBEKLERİN DOĞAL DİL ÖĞRENME YETENEĞİNİN YAPAY ZEKÂYA UYARLANMASI YOLUYLA YABANCI DİL EĞİTİMİ YÖNTEMLERİ 461

Güler KOÇAK 461

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE DİJİTAL MEDYA PROGRAMININ İNCELENMESİ 462

Gülşah ÖZDİL, Mehmet Nur TUĞLUK 462

TÜRKİYE'DE KÖY ENSTİTÜLERİ İLE İLGİLİ YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ 463

Günkut MESCİ 463

INVESTIGATION OF SCIENCE EDUCATION IN TERMS OF MULTICULTURALISM .. 464

Hamit İMALI, M.Said DOĞRU 464

ORTA ÇAĞ İNGİLİZ ROMANSLARINDA SARAZENLER 465

Hülya TAFLİ DUZGUN 465

PERCEPTIONS OF TRADE IN THE MEDIEVAL ROMANCES OF ENGLA 466

Hülya TAFLİ DUZGUN 466

A REVIEW ON SCIENCE TEACHERS' COMPETENCIES 467

M. Said DOĞRU 467

KIRSAL KALKINMA VE KÖY ENSTİTÜLERİ ÖRNEĞİ 468

Makbule ŞİRİNER ÖNVER, Ayşegül KANBAK 468

BÜYÜKŞEHİR YÖNETİMLERİNDE KIRSAL DEĞİŞİM 469

Makbule ŞİRİNER ÖNVER, Nihal ŞİRİN PINARCIOĞLU 469

TÜRKİYE'DE PREMATURE SANAYİSİZLEŞMENİN GEÇERLİLİĞİNİN İNCELENMESİ ... 470

Mehmet Akif DESTEK 470

TÜRKİYE'DE SAVUNMA HARCAMALARI VE TOPLAM FAKTÖR VERİMLİLİĞİ İLİŞKİSİ 471

Mehmet Akif DESTEK 471

ÜSTÜN ZEKALILARIN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN DOKÜMAN ANALİZİ 472

Mehmet BIÇAKCI 472

TÜRKİYE'DE KADIN SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ: DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME 473

Melek KAYMAZ MERT 473

PANDEMİ SÜRECİNDE KENTSEL KAMUSAL ALANLARININ SOSYAL MESAFE KAVRAMI İLE YENİDEN TASARLANMASI 474

Melike KALKAN 474

PANDEMİ SÜRECİNDE KONAKLAMA TESİSLERİNİN MEKANSAL DEĞİŞİMİNİN İNCELENMESİ 475

Melike KALKAN 475

MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN RUTİN OLMAYAN PROBLEMLERE YÖNELİK EĞİLİMLERİ ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI..... 476

Merve KARAR, Zeynel KABLAN..... 476

KADINLARDAKİ VOKAL KORD NODÜLÜNÜN STRESE, SES PARAMETRESİNE, YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ..... 477

Meryem Pelin YILDIRIM, Mehmet Fatih ÖĞÜT, Nurullah Serdar AKYILDIZ..... 477

THE EFFECTS OF PARENT AND PARENT ATTITUDE ON THE BEHAVIOR OF ADOLESCENT CHILDREN..... 478

Mihriban ÇEVİK..... 478

ANNE - BABA TUTUMLARININ ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ ÇOCUKLARIN DAVRANIŞLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ 479

Mihriban ÇEVİK..... 479

BELEDİYELERDE PERFORMANS YÖNETİM SÜRECİ VE DİJİTALLEŞME 480

Muzaffer BİMAY 480

MAKİNE İMALATINDA TEKNOLOJİ SEÇİMİNİN PUGH MATRİSİ VE TOPSIS YÖNTEMİ İLE TESPİTİ..... 481

Nahit YILMAZ 481

3-6 YAŞ ARASI ÇOCUKLAR İÇİN KAPSAYICI EĞİTİM İLE İLGİLİ YAZILMIŞ RESİMLİ HİKÂYE KİTAPLARINDA YER VERİLEN DEĞERLERİN İNCELENMESİ 482

Nazan KAYTEZ, Nil GÜLNAR..... 482

SPOR YÖNETİCİLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN EGZERSİZ BAĞIMLILIKLARININ İNCELENMESİ 483

Nedim MALKOÇ 483

KAPSAYICI EĞİTİM UYGULAMALRINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI 484

P. Oya TANERİ, Özlem Yeşim ÖZBEK, Asu ALTUNOĞLU, Esat AVCI, Semih AŞİRET 484

FÜRÛGĪ-İ BİSTÂMÎ VE GAZELLERİNDE NÂSIRÜDDİN ŞAH..... 485

Pelin Seval ESEN..... 485

SOME PROBLEMS ENCOUNTERED IN MODAL ANALYSIS OF TURKISH FOLK SONGS: AN EXAMPLE OF DINAR FOLK SONGS' MODAL ANALYSIS 486

Sami Emrah GEREKTEN, Hüseyin Serdar ÇAKIRER..... 486

CUSTOMER NEEDS OR BRAND IDENTITY: WHICH COMES FIRST FOR DIFFERENT HOTEL SEGMENTS? 487

Serhat Adem SOP 487

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE DİJİTALLEŞMENİN KARLILIĞA ETKİSİ 488

Serkan DEMİREL 488

ORTAOKUL FEN BİLİMLERİ DERSİNE AİT FİZİK KONULARI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ DOKTORA TEZLERİNİN İNCELENMESİ 489

Taner YILMAZ, Hüseyin POLAT 489

THE GENRE ANALYSIS OF TURKISH "THE POSTMAN ALWAYS RINGS TWICE" MOVIE ADAPTATION WITH REGARDS TO FILM NOIR 490

Tuna TETİK 490

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN FEN ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN YETERLİKLERİ İLE FEN ÖĞRETİMİ ÖZYETERLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ 491

Uluhan KURT 491

İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FEN BİLİMLERİ DERSİNDEKİ PİSTEMOLOJİK İNANÇLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ 492

Uluhan KURT 492

6. SINIF MATEMATİK DERS KİTABININ HEDEFLER VE KAZANIMLAR BAĞLAMINDA ÖĞRETİM PROGRAMINA UYGUNLUĞUNUN ÖĞRETMEN ADAYLARI TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 493

Vildan KATMER BAYRAKLI 493

MATEMATİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ TAHMİN ETME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ: KESİRLERLE İŞLEM ÖRNEĞİ 494

Vildan KATMER BAYRAKLI 494

ÖĞRETMEN, REHBERLİK ÖĞRETMENİ VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME UYGULAMALARININ BAŞARISINI ETKİLEYEN ETMENLERİ DEĞERLENDİRMESİ 495

Yakup BURAK, Emine AHMETOĞLU 495

YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞ SINAVI NASIL OLMALIDIR? 496

İbrahim ÖZDEMİR, Seda SARAÇ 496

BİLDİRİ BAŞLIĞI: ÇEVRE EĞİTİMİ AÇISINDAN BİR ÇİZGİ FİLM İNCELENMESİ: KAPTAN PENGU VE ARKADAŞLARI 497

İpek ÖZBAY KARLIDAĞ 497

DENİZCİLİK EĞİTİMİNDE BİYOMETRİK ARAÇLARIN KULLANILMASI 498

Ömer ARSLAN, Oğuz ATİK 498

OKUL ÖNCESİ KURUMLARINA DEVAM EDEN 3-6 YAŞ ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER İLE İNCELENMESİ 499

ÖZLEM GÖZÜN KAHRAMAN, İlayda Nur ERTAŞ, Rabia ELİÇORA 499

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN ÇOCUKLARININ OLUMSUZ DUYGULARI İLE BAŞETME STRATEJİSİNİN İNCELENMESİ 500

Özlem GÖZÜN KAHRAMAN,Hilal Sultan ŞENOL, Ruhigül TURAN 500

ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ DANIŞMA İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ 501

Şükrü HANGÜL, İlknur ŞENTÜRK 501

ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ SOSYAL İLİŞKİLERİ ŞEKİLLENDİREN FAKTÖRLER..... 502

Şükrü HANGÜL, İlknur ŞENTÜRK 502

MIGRATION AND SOCIO-CULTURAL TRANSFORMATION PROCESSES AMONG ECO-MIGRANTS OF GEORGIA 503

Teona KVANTCHIANI 503

ESTIMATING SPEED OF ADJUSTMENT IN FOREIGN MONETARY 504

Thanat SUTABUHR 504

ADVERTISING ETHICS AND CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY: SUSTAINABLE GROWTH AND PROFITABILITY 505

Singnum SRIROJ 505

RELATIONSHIP BETWEEN CELEBRITY ENDORSEMENT AND CONSUMER BEHAVIOR 506

Martin VERSTRAETE 506

BEHAVIORAL CONTROL ON SUSTAINABLE FOOD CONSUMPTION CONTEXT 507

Omer TOSKIĆ 507

CONSUMER'S ATTITUDES TOWARDS POS AND ELECTRONIC MARKETING 508

Venerio DRAGONE 508

EFFECT OF MONETARY CAPITAL ACTIVITIES AND OUTPUTS, ECONOMETRIC EVIDENCE 509

Isaree KACHORNSAK 509

RELATIONSHIP BETWEEN ELECTRICITY AND ECONOMIC GROWTH 510

Tiloka NITAYA 510

GREEN MARKETING AND ITS IMPACT ON CONSUMER PURCHASING BEHAVIOR AND THE TOURISM SECTOR 511

Pannikos SPINILIS 511

LESSENING OF MALEVOLENT GEOMETRIC GROWTH THROUGH INCREASED VARIANCE 512

Pieter ROBERTS 512

IMPACTS OF TAX AUDIT ON REVENUE COLLECTION 513

Teo PACURARU 513

RELATIONSHIP BETWEEN CONSUMER MOTIVATION AND BRAND ENGAGEMENT ON SOCIAL MEDIA 514

Dalien WESSELS 514

TOPIC THAT IMPACTS EDUCATOR'S SUCCESS AND CONTRIBUTION 515
Sohaila ASKER 515
INTERNATIONAL INVESTMENTS IN RETAIL SECTOR: AN EVALUATION 516
Duan LAN 516
EMPLOYEE MOTIVATION IN CROSSCULTURAL COMPANIES 517
Amogelang SCHOLTZ 517
SOCIAL RESPONSIBILITY OF CORPORATES AND ETHICS ISSUES 518
Azzaam EL-ABAD 518
COMMERCIAL BANKS AND THEIR MARKETING STRATEGIES IN NEW ERA 519
Lethabo LANGENHOVEN 519
RISK MANAGEMENT ORGANIZATION FOR VOLATILE FINANCIAL MARKET 520
Ramzi EL-AMEN 520
CREATIVE ADVERTISING AND EFFECTIVENESS 521
Theepob SRICHURE 521
VALUE CHAIN ACTORS AND PROFIT SHARES DETERMINANTS 522
Alan GHOA 522
WOMEN EMPOWERMENT AND SOCIAL ROLES 523
Muzaina EL-HASSAN 523
ECONOMIC GROWTH IN AFRICAN MONETARY ZONE AND RESERVE ACCUMULATION 524
Vrikodara KAPADIA 524
POULTRY MEAT DEMAND AND LOCAL PRODUCTION 525
Sebastian GRUBER 525
PROFESSIONAL JOURNALISTS AND THEIR ATTITUDES TOWARDS LOCAL JOURNALISM 526
Nabeeh AL-SULTANA 526
COMPETITIVENESS OF LEATHER INDUSTRY AND MARKET PRACTICES 527
Harutyun BABOIAN 527
POLIMER ECONOMICS AND INFORMATION BEHIND INTRODUCTION OF CURRENCY 528
Takahara KAKUZO 528
AGRICULTURAL PROCESS AND THEIR PROBLEMS: AN INVESTIGATION INTO INDUSTRY 529
Kareena BAKSHI 529
DESIGN PRINCIPLES IN PACKAGING: TYPOGRAPHY AND LABEL INFORMATION EFFECT ON CONSUMER BEHAVIOR 530
Iulian RAYEL 530

WAGE INEQUALITY BETWEEN GENDERS 531
Efstathia AGNELI 531
MARKETING'S 4P: UNDERSTANDING THE SUCCESS OF ECOMMERCE 532
Bonnibel LUCA 532
UTILIZING PUBLIC RELATIONS TOOLS TO BUILD IMAGE 533
Estelle CHÁVEZ 533
EXPECTATION OF FOR INDIAN ECONOMY: FDI IN DETAIL 534
Praanvi BHATTACHARYA 534
CONSUMER BEHAVIOUR IN MARKETING 535
Sorghaghtani BEKI 535
RURAL MARKETING PRACTICES: AN EMPIRICAL EXAMPLE 536
Nanika Du TOIT 536
PRIVATE LABEL BRANDS AND EFFECT OF MARKET FACTORS ON PURCHASE INTENTION 537
Bertil BERGQVIST 537
TOP EMERGING ECONOMIES AND STOCK RETURNS: POSITIVE DEPENDENCE 538
Pieter Van NIEKERK 538
IMPROVING THE STUDENTS' SATISFACTION: A CASE 539
Sebastian LEÑERO 539
RETAIL INDUSTRY AND THE LINK BETWEEN PRODUCERS AND CONSUMERS 540
Shaheera EL-KASSEM 540
AGRICULTURE DEVELOPMENT AND CROPPING PATTERN: A CHANGING ROLE .. 541
Mushtaaq EL-MAHMOUD 541
MARKETING OF ENVIRONMENT: TRENDS, OPPORTUNITIES, AND CHALLENGES 542
Tihomir FILDISHEV 542
EFFECT OF VISUAL MERCHANDISING IN RETAIL INDUSTRY OVER CONSUMER BEHAVIOUR 543
Ari KIZILIRMAK 543
TAX PAYING FOR WORKERS WITH HIGH INCOME: A CASE STUDY TO FIND AN IDEAL APPROACH 544
Mahdeeya EL-SHABAZZ 544
PRICING TECHNICS FOR THE GOODS WITH LOW QUALITY 545
Jan SIMEONESCU 545
ADVANCEMENT IN BUSSINESS AND RELATIONS WITH TASKS 546
Surat OLIMOV 546

EXPECTED BEST OUTCOME FROM BUSSINESES: A CASE STUDY 547
Vidar NYSTRÖM 547
MERGERS AND RELATED ANALYSIS FOR PRODUCTS 548
Pilypas RABACIAUSKAS 548
AGE OF BUSINESSES AND POTENTIAL DISAGREEMENTS 549
Christin ENQUIST 549
PRICE OF HOUSES AND MODELLING TECHNICS FOR FUTURE VALUE 550
Herman ROHDE 550
MARKET VALUES AND AN ECONOMETRIC APPROACH TO DEFINE VALUES 551
Themistoklis CONSTANTINIDES 551
VOLUNTARY WORKING AND EARNING VALUES: A CASE STUDY 552
Hekura MAXHUNI 552
VALUE COMPONENTS AS DETERMINANTS OF QUALITY 553
Radomił GURA 553
DOES SPORT IMPROVE ABILITY FOR INTELLECTUAL PERFORMANCE? 554
Mani HOUSYAR 554
SOCIAL TRAUMA AMONG YOUNG ASSAULT VICTIMS 555
Josep MALLÉN 555
PLACEBO EFFECT ON CONFIDENCE BOOSTING: A CASE STUDY 556
Tae PYONG-HO 556
MIDDLE CHILDHOOD AND SOCIAL INTERACTIONS BETWEEN CHILDREN 557
Mutee'a AL-SALIK 557
WORKING FAMILY PROBLEM AMONG CHILDREN UNDER SECONDARY SHOOLS 558
Farhad NASSOUR 558
DEVELOPING SOCIAL IDENTITY THROUGH FRIENDSHIP AT NEIGHBORHOODS .. 559
Shimada HISAYUKI 559
WORKING MEMORY EFFECT ON COGNITIVE DISEASES 560
Abbaad EL-RAHIMI 560
STRESS FACTORS AMONG ADOLESCENT STUDENTS AND IMPACT ON GRADES ... 561
Sisag PORTOIAN 561
TASK PERFORMANCE AND RELATIONS BETWEEN DANCE MOVES 562
Noël ARSENAULT 562
ROLE OF JEALOUSY ON OBECTIVE AND SUBJECTIVE SOCIAL STATUS 563
Kari WIRTANEN 563

SELF QUARANTINE IN A WAY TO PREVENT PANDEMIC CONDITIONS 564
Gülaüa HASANOV 564
FORMATION OF HISTORY IN CAUCASIAN LANDS 565
Mumtaaza AL-BADDOUR 565
MASTER ARTS IN THE SEEK FOR SOVERIGNITY AT ANCIENT GREEK 566
Felix JEŘÁBEK 566
YOUNGSTER AFFAIRS AGENCY AND RESULTS ON PUBLIC OPINIONS 567
Nabeel EL-SHABAN 567
TRUE MESSAGES THROUGH UNKNOWN DIALECT EXERCISES 568
Birkan MOHMAND 568
ISSUES WITH TRANSIT BETWEEN COUNTRIES: UNDISCOVERED CHANCES 569
Solmaz MAHIRGIL 569
THE REASONS FOR SEPERATE COMPARED TO GENDERS 570
Meeme KALLAS 570
STUDENT HABITS AND PERSONALITIES AS AN IMPACT ON ACADEMIC PERFORMANCE 571
Raaniya AL-SHAKIR 571
CONCEPT OF EGO IN RELIGOUS GROUPS 572
Klaus MÄKI 572
MARRIAGE ETHICS ACCORDING TO SELF RELIGIOUS FOLKS 573
Savyaschin BAKSHI 573
HYPOTHETICAL BASES AND PREDICTIONS FOR UPBRINGING 574
Alim CHABANI 574
CHANGE IN WEATHER AND OBVIOUS EFFECTS OF AGRICULTURE 575
Halvor NORDBERG 575
THE MOTIVATION FACTORS FOR FULLFILLMENT AND MINDFULLNESS 576
Lilen GODOY 576
THE IMPORTANCE OF SPORT IN TRAINING PEOPLE 577
Stelush THAQI 577

Prof. Dr. Mustafa TALAS
Kongre Başkanı

Değerli bilim insanları,

23-24 Aralık 2020 tarihlerinde UZAKTAN ERİŞİM sistemi ile sekizincisini İstanbul'da düzenlemiş olduğumuz 8.ULUSLARARASI SOSYAL BEŞERİ VE EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ'ne gösterilen ilgi ve katkılardan dolayı yürekten teşekkür ediyoruz.

Kongremizde birbirinden değerli çok sayıda bilim insanı aktif olarak görev almış ve sizlerle bir arada olmamızı sağlamıştır. Kongremize farklı dünya ülkesinden 9 davetli konuşmacı iştirak etmiştir. Bunlar Prof. Dr. Mohammad HASAN (MALEZYA), Doç. Dr. Muslim AMIN (MALEZYA), Doç. Dr. Rab Nawaz LODHI (PAKİSTAN), Yrd. Doç. Dr. Rommel TABULA (TAYLAND), Yrd. Doç. Dr. Sayed M. Ismail MOUSA (SUDİARABİSTAN), Yrd. Doç. Dr. L. Santhosh KUMAR (HİNDİSTAN), Dr. Khalida NASEEM (PAKİSTAN), Dr. Andi ASRİFAN (ENDONEZYA) ve Mrs Evangelia VASSILAKOU (YUNANİSTAN)'dir. Tüm davetli konuşmacılarımıza teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Kongremizin başlangıç aşamasından kapanışına kadar bizleri yalnız bırakmayan ve her türlü teknik anlamda yanımızda olan ORP Danışmanlık'a, bilimsel anlamda desteğini esirgemeyen bilim kurulumuza ve düzenleme kurulu üyelerimize yürekten teşekkürlerimizi bir borç biliyoruz. Kendilerine gelecek hayatta da aynı başarılarının devamını temenni ediyoruz.

Kongremize toplam 31 farklı ülkeden 109 bilim insanı 73 sözel bildiri ile katılmıştır. Ayrıca Türkiye'den 91 bilim insanı da sözel 71 bildiri ile katılım gerçekleşmiştir. Kongremize gelen toplam yerli ve yabancı sözel bildiri sayısı 211 adettir. Ancak uzaktan erişim nedeni ve düzenleme kurulu kararı ile gelen bildirilerin sadece 144 sözel bildiri kabul edilmiştir. Söz konusu bildiri özetleri yine kongremiz bilim kurulunda yer alan bilim kurulu üyelerimiz tarafından değerlendirilmiş ve 144 bildirinin sözel bildiri olarak sunulmasına karar verilmiştir. Kongremizde sözel olarak sunulan bildiri özetlerine Kongre Bildirileri kitabında yer verilmiştir.

Kongremizin aktif olarak bildiri kabul ettiği süreç içerisinde 31 farklı dünya ülkesinden bilim insanlarına da kongremize yönelik bilgiler gönderilmiştir. Bu çağrılarımıza yönelik olarak 22 farklı ülkeden

sunum yapan ve dinleyici olarak katılımlar söz konusu olmuştur. Dış ülke katılımcılarına da destekleri ve bizlerle birlikte oldukları için teşekkür ediyoruz. Yine farklı dünya ülkelerinden olup, Türkiye'de akademik faaliyetlerini gerçekleştiren bilim insanlarının çalışmalarına da kongremizde yer verilmiştir. Kendilerine ürettikleri ve bizlerle paylaştıkları çalışmalarından dolayı da ayrıca teşekkür ediyoruz.

Her yıl düzenli olarak gerçekleştirdiğimiz kongremizin beşinci buluşmasını 2021 yılı içerisinde yine uzaktan katılım ile düzenleyeceğiz. Kongremizde birbiriyle iç içe olan farklı disiplinlerin buluşması ve bu buluşma ile multidisipliner anlayış çerçevesinde bir birliktelik yaratılması planlanmıştır. Katılımcılarımızın organizasyona, davetli konuşmacılara ve genel anlamda sunulan bildirilerin niteliğine ve başarılı bir kongre düzenlediğimize ilişkin geri bildirimleri bizleri fazlasıyla mutlu etmiştir.

Farklı olsa da aynı düşünce ile birbirine bağlı olan disiplinlerin bir araya gelerek yeni yeni projeler üretmesine katkı sağlamış olmak da ayrıca bizleri gururlandırmıştır. Kongremize yaklaşık iki ay kala kamu ve özel sektör temsilcileri ile devlet yöneticilerimize yönelik davetlerimize de karşılık bulduk. Bu vesile ile devlet büyüklerimizin göndermiş olduğu mesajlar ve mesaj içerikleri, ilerleyen süreçlerde daha verimli çalışmalar yapmamız konusunda da teşvik edici olmuştur. Umut ediyoruz ki gelecek zaman içerisinde başta ülkemiz olmak üzere, birçok dünya ülkesinden bilim insanını bir araya toplamayı, ortak projeler ve ürünler ile birlikte çalışmayı başaracağız.

Değerli bilim insanları sevgili dostlar; kongremize göstermiş olduğunuz ilgi, destek ve katkılardan dolayı tüm organizasyon içerisinde yer alan çalışma arkadaşlarımızı yürekten tebrik ediyor teşekkürlerimizi sunuyoruz. Bir sonraki kongremizde görüşmek üzere hepinize sağlık, mutluluk, huzur ve güzel günler diliyoruz. Kongremiz 2019 yılı akademik teşvik kriterleri kapsamında olup, ilgili yayınlanan yönetmelik kapsamında değerlendirilmektedir. Katılımcı sayısının %51 ve üzeri yabancı katılımcıdan oluşup, ayrıca 9 farklı dünya ülkesinden davetli konuşmacıya sahiptir. Toplam bildirilerin %51'den fazlası yabancı ülke katılımcılarına aittir.

Saygılarımızla…

Prof. Dr. Mustafa TALAS
Head of the Congress

Distinguished Scientists,

We sincerely thank you for your interest and contributions to our 8TH INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES, HUMANITIES AND EDUCATION organized in Istanbul with the REMOTE ACCESS system on 23-24 December 2020.

Many valuable scientists took active part in our congress and enabled us to be together with you. 9 invited speakers from different world countries attended our congress namely Prof. Dr. Mohammad HASAN (MALAYSIA), Assoc. Prof. Muslim AMIN (MALAYSIA), Assoc. Prof. Rab Nawaz LODHI (PAKISTAN), Assist. Prof. Rommel TABULA (THAILAND), Assist. Prof. Dr. Sayed M. Ismail MOUSA (SAUDI ARABIA), Assist. Prof. L. Santhosh KUMAR (INDIA), Ph.D. Khalida NASEEM (PAKISTAN), Dr. Andi ASRİFAN (INDONESIA) and Mrs. Evangelia VASSILAKOU (GREECE). We extend our gratitude to all of our guest speakers.

We are grateful to ORP Consultancy, who does not leave us alone from the beginning to the end of the congress with their technical support, to members of science board and congress organization committee who provided full scientific support. We wish them continued success in the future.

109 scientists from 31 different countries attended our congress with 73 verbal presentations. Also, 91 Turkish scientists participated with 71 verbal presentations. The total number of local and foreign verbal presentations coming to our congress is 211. However, only 144 verbal presentations of the papers received were accepted with the reason of remote access upon the decision of the regulatory board. The abstracts in question were evaluated by the members of the scientific committee of our congress and 144 papers were decided to be presented as verbal/poster presentations. The abstracts presented verbally/poster at our congress are included in the Congress Proceedings book.

During the process in which our congress actively accepted papers, information about our congress was sent to scientists from 31 different countries around the world. Participations to our congress as a response to our call were realized as presenters and audiences from 22 different countries. We also thank

the foreign participants for their support and being with us. The work of scientists from different world countries who perform academic activities in Turkey are included in our congress. We also thank them for their work they have produced and shared with us.

We will organize the ninth meeting of our congress, which we regularly hold every year, in 2021, again with remote participation. In our congress, the plan is to meet different disciplines intertwined with each other and to create a union within the framework of a multidisciplinary understanding thanks to this meeting. The feedback of our participants to the organization, to the invited speakers, to the quality of the presentations presented in general, and to the fact that we have organized a successful congress, made us very happy

It has also made us proud to have contributed to the creation of new projects by bringing together disciplines that are different but connected with the same thought. About two months before our congress, we also received a response to our invitations from public and private sector representatives and state administrators. On this occasion, the messages sent by our statesmen have encouraged us to work more efficiently in the future. We hope that we will be able to gather scientists from many countries of the world, especially our country, and to work with joint projects and products in the future.

Distinguished scientists, dear friends; we wholeheartedly congratulate and thank our colleagues in the entire organization for your interest, support and contribution to our congress. We wish you all health, happiness, peace and good days to see you at our next congress. Our congress is within the scope of 2019 academic incentive criteria and is evaluated within the scope of the relevant published regulations. The number of foreign participants is 51% and above and it also has invited speakers from 6 different world countries. More than 51% of the total papers belong to the foreign participants.

Sincerely Yours…

KONGRE BAŞKANI
Prof. Dr. Mustafa TALAS
(Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi)

DÜZENLEME KURULU BAŞKANI
Doç. Dr. Etem YEŞİLYURT
(Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi)

KONGRE DÜZENLEME KURULU
Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU
Prof. Dr. Aigul ZABİROVA
Prof. Dr. Bünyamin AYHAN
Prof. Dr. Çetin YAMAN
Prof. Dr. Emine DEMİRAY
Prof. Dr. Fatih ÇATIKKAŞ
Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN
Prof. Dr. Gülten HERGÜNER
Prof. Dr. Kaya YILDIZ
Prof. Dr. Ketut ARDHANA
Prof. Dr. Mustafa TALAS
Prof. Dr. Muammer CENGİL
Prof. Dr. Mourad MOULAİ
Prof. Dr. Noziran ABDUL GHANİ
Prof. Dr. Rosita HENRY
Doç. Dr. Ceyhun OZAN
Doç. Dr. Glenn DAWES
Dr. Yekti MAUNATİ
Dr. Garry COVENTRY

HUKUK DANIŞMANLARI
Av. Fevzi PAPAKÇI
Av. İbrahim DURSUN
Av. Mehmet AYDIN
Av. Nazmi ARİF
Av. Onur BAYKAN
Av. Rozerin Seda KİP

KONGRE SEKRETERYA
Doç. Dr. Ali Serdar YÜCEL
Doç. Dr. Gökşen ARAS

BİLİMSEL KURUL

Dr. Ali Serdar YÜCEL / Fırat Üniversitesi
Dr. Atabey KILIÇ / Erciyes Üniversitesi
Dr. Ayça GÜRKAN / Ege Üniversitesi
Dr. Assem Abdel FATTAH / Minya Üniversitesi
Dr. Ayhan AYTAÇ / Trakya Üniversitesi
Dr. Ahmet Fahri ÖZOK / Okan Üniversitesi
Dr. Aigul ZABİROVA / United Arab Emirates University
Dr. Bünyamin AYHAN / Selçuk Üniversitesi
Dr. Clemens BEUNGKUM / Berlin School of Economics and Law
Dr. Ceyhun OZAN / Atatürk Üniversitesi
Dr. Çetin YAMAN / Sakarya Üniversitesi
Dr. Duygu AKSOY / Namık Kemal Üniversitesi
Dr. Ekrem CAUSEVİC / Zagreb Üniversitesi
Dr. Erkut AKKARTAL / Yeditepe Üniversitesi
Dr. Elşen BAĞIRZADE / Azerbaijan State Üniversitesi of Economy
Dr. Elvan YALÇINKAYA / Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Emine DEMİRAY / Anadolu Üniversitesi
Dr. Etem YEŞİLYURT / Akdeniz Üniversitesi
Dr. Erdoğan GÜNEŞ / Ankara Üniversitesi
Dr. Enderhan KARAKOÇ / Selçuk Üniversitesi
Dr. Ercan ŞAHBUDAK / Cumhuriyet Üniversitesi
Dr. Fariz AAHMADOV / Azerbaijan Devlet İktisat Üniversitesi
Dr. Fatih ÇATIKKAŞ / Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Gülten HERGÜNER / Sakarya Üniversitesi
Dr. Glenn DAWES / James Cook University
Dr. Garry COVENTRY / James Cook Universtiy
Dr. Galina MİŞKİNİENE / Litvan Dili Enstitüsü - Litvanya
Dr. Gökşen ARAS / Atılım Üniversitesi
Dr. Kaya YILDIZ / Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Ketut ARDHANA / Udayana University
Dr. Mustafa TALAS / Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Mustafa AKDAĞ / Erciyes Üniversitesi
Dr. Mükerrem ATALAY ORAL / Akdeniz Üniversitesi
Dr. Mikail TEL / Fırat Üniversitesi
Dr. Mehmet BAYANSALDUZ / Uşak Üniversitesi
Dr. Muammer CENCİL / Hitit Üniversitesi
Dr. Mustafa ÖNER UZUN / Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Dr. Mustafa YÜCEL / İnönü Üniversitesi
Dr. Mourad MOULAİ / Hadj Oran University
Dr. Necati DEMİR / Gazi Üniversitesi
Dr. Norizan ABDUL GHANI / Sultan Zainal Abidin College

Dr. Nurhodja AKBULAEV / Azerbaijan State Üniversitesi
Dr. Nurcan METİN / Trakya Üniversitesi
Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ / Hitit Üniversitesi
Dr. Rosita HENRY / James Cook University
Dr. Südabe SALİHOVA / Azerbaijan Devlet İktisat Üniversitesi
Dr. Selahattin AVŞAROĞLU / Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Selvinaz SAÇAN / Adnan Menderes Üniversitesi
Dr. Sevilay YILDIZ / Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Tudora ARNAUT / Kiev Uluslararası Üniversitesi
Dr. Türkan ERDOĞAN / Pamukkale Üniversitesi
Dr. Ünal ŞENTÜRK / İnönü Üniversitesi
Dr. Vecdi CAN / Sakarya Üniversitesi
Dr. Veysel BOZKURT / İstanbul Üniversitesi
Dr. Yusuf GENÇ / Sakarya Üniversitesi
Dr. Yener ATASEVEN / Ankara Üniversitesi
Dr. Yekti MAUNATİ / Indonesian Institute of Sciences

HUKUK DANIŞMANLARI
Av. Fevzi PAPAKÇI
Av. İbrahim DURSUN
Av. Mehmet AYDIN
Av. Nazmi ARİF
Av. Onur BAYKAN

***Yukarıdaki Liste Alfabetik İsim Sıralamasına Göre Yapılmıştır.**

KONFERANS PROGRAMI / CONFERENCE PROGRAM
AÇILIŞ / OPENING
23 ARALIK / 23 DECEMBER 2020

Açılış Konuşması / Opening Speech
Prof. Dr. Mustafa TALAS
Konferans Başkanı (Chair of Conference)

DAVETLİ KONUŞMACILAR/INVITED SPEAKERS
09:45 – 12:00 (GMT+3)

OTURUM BAŞKANI / HEAD OF SESSION
Assoc. Dr. Etem YEŞİLYURT

KEYNOTE SPEAKERS
Prof. Dr. Mohammad HASAN (MALEZYA-MALAYSIA)
Assoc. Prof. Muslim AMIN (MALEZYA-MALAYSIA)
Assoc. Prof. Rab Nawaz LODHI (PAKİSTAN-PAKISTAN)
Assist. Prof. Rommel TABULA (TAYLAND-THAILAND)
Assist. Prof. Sayed M. Ismail MOUSA (SUDİARABİSTAN-SAUDI ARABIA)
Assist. Prof. L. Santhosh KUMAR (HİNDİSTAN- INDIA)
Dr. Khalida NASEEM (PAKİSTAN-PAKISTAN)
Dr. Andi ASRIFAN (ENDONEZYA- INDONESIA)
Mrs Evangelia VASSILAKOU (YUNANİSTAN-GREECE)

SÖZEL - POSTER OTURUMLAR / ORAL PRESENTATIONS

OTURUM / SESSION : 1
Tarih ve Saat / Date and Time : 23.12.2020 – 12:00 – 24:00
Oturum Başkanı (Head of Session) : Prof. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ
Assoc. Prof. Ali Serdar YÜCEL

Fatma Gül UZUNER, Mahmut Serkan YAZICI	PANDEMİ DÖNEMİNDE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN TİPİK GELİŞİM GÖSTEREN ÖĞRENCİLER İLE KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ
Özlem GÖZÜN KAHRAMAN Rabia ELİÇORA İlayda Nur ERTAŞ	2-4 YAŞ ARASI ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN ÇOCUKLARININ UYKU DÜZENLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
Abdullah ELMAS	CİTTASLOW AHLAT'IN ÜYELİK SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Abdullah ELMAS	TÜRKİYE'DE SAKİN ŞEHİRLERİN HIZLI BELEDİYE BAŞKANLARI
Abdurrahman UÇAR, Erol ERDEM	SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OKUL ÖNCESI İLE İLGILI METAFORIK ALGILARI
Ali KAHRAMANOGLU	EKONOMİ POLİTİKASI BELİRSİZLİĞİNİN BANKA KREDİLERİ İLE İLİŞKİSİ
Anıl DAL CANBAZOĞLU	OPINIONS AND VIEWS ON REPRESENTATION IN ADVERTISING
Ari KIZILIRMAK	EFFECT OF VISUAL MERCHANDISING IN RETAIL INDUSTRY OVER CONSUMER BEHAVIOUR
Ayşe Nur ALKOÇ SAYAN	OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN ÇOCUKLARINA SORUMLULUK BİLİNCİ KAZANDIRMADAKİ GÖRÜŞLERİ
Bekir Furkan TÜZER, Havva DEMİREL	SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ YETENEK SINAVINA BAŞVURAN ADAY ÖĞRENCİLER İLE KESİN KAYIT

	HAKKI KAZANMIŞ ÖĞRENCİLER ARASINDAKİ ÖĞRENİLMİŞ ÇARESİZLİK VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ
Ceyhun HAYDAROĞLU	COVID-19'UN GIDA VE TARIM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ
Dilek SAĞLIK ÖZÇAM	HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDE BOYKOT ÇAĞRISININ TÜKETİCİ SATIN ALMA DAVRANIŞI ÜZERİNE ETKİSİ
Duygu KOÇAK, Elif Kübra DEMİR	KAYIP VERİ İLE BAŞ ETMEDE BASİT ATAMA YÖNTEMLERİNİN İKİ PARAMETRELİ LOJİSTİK MADDE TEPKİ KURAMI MODELİNDE STANDART HATAYA ETKİSİ
Duygu KOÇAK, Elif Kübra DEMİR	MODEL TABANLI KAYIP VERİ BAŞ ETME YÖNTEMLERİNİN KLASİK TEST KURAMI TEST PARAMETRELERİNE ETKİSİ
Eda ERDAŞ KARTAL	SURİYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARI ARAŞTIRAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ
Eda YILMAZ ALARÇİN, Tuba DÜZCÜ, Özlem ESKİL ÇİÇEK	ECZACILIK MESLEĞİNİN İTİBARININ ÖLÇÜLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
Elif BULAÇ, Murat KURT	SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDE KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Elif BULAÇ, Murat KURT	SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENCİ MOTİVASYONLARIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİ
Emrah TERZİ, Taner YILMAZ	6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN FEN İLE İLGİLİ KAVRAMLARIN FEN BİLİMLERİ DERSİ İLE İLİŞKİSİNİN BELİRLENMESİ
Erol ERDEM, Abdurrahman UÇAR	SINIF ÖĞRETMENLERİNE GÖRE DÜŞÜNME BECERİSİ GELİŞİMİNDE YAŞANAN SORUNLAR
Esengül UZUNOĞLU SAYIN	KĀÂNÎ-İ ŞÎRÂZÎ VE RUBAİLERİ

Etem YEŞİLYURT	ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ BAĞLAMINDA İLETİŞİM
Etem YEŞİLYURT	YETERLİK VE ÖZ-YETERLİĞİN ÖĞRETMEN BAĞLAMINDA ANALİZİ
Fatih KARAMAN	TÜRK SİVİL HAVACILIK SEKTÖRÜNÜN SON YILLARDAKİ BÜYÜME DURUMUNA YÖNELİK BİLGİLER
Fulya Özdemir, Cevat EKER	OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ OYUN SEVERLİK EĞİLİMLERİ İLE MESLEKİ ÖZ YETERLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
Furkan MANDEV, Soner YAVUZ	FEN, TEKNOLOJİ, MÜHENDİSLİK VE MATEMATİK (FETEMM) İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR ÜZERİNE BİR İÇERİK ANALİZİ
Güler KOÇAK	BEBEKLERİN DOĞAL DİL ÖĞRENME YETENEĞİNİN YAPAY ZEKÂYA UYARLANMASI YOLUYLA YABANCI DİL EĞİTİMİ YÖNTEMLERİ
Gülşah ÖZDİL, Mehmet Nur TUĞLUK	ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE DİJİTAL MEDYA PROGRAMININ İNCELENMESİ
Günkut MESCİ	TÜRKİYE'DE KÖY ENSTİTÜLERİ İLE İLGİLİ YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ
Hamit İMALI, M.Said DOĞRU	INVESTIGATION OF SCIENCE EDUCATION IN TERMS OF MULTICULTURALISM
M. Said DOĞRU	A REVIEW ON SCIENCE TEACHERS' COMPETENCIES
Makbule ŞİRİNER ÖNVER, Nihal ŞİRİN PINARCIOĞLU	BÜYÜKŞEHIR YÖNETIMLERINDE KIRSAL DEĞIŞIM
Makbule ŞİRİNER ÖNVER, Ayşegül KANBAK	KIRSAL KALKINMA VE KÖY ENSTİTÜLERİ ÖRNEĞİ
Mehmet Akif DESTEK	TÜRKİYE'DE PREMATURE SANAYİSİZLEŞMENİN GEÇERLİLİĞİNİN İNCELENMESİ

Mehmet Akif DESTEK	TÜRKİYE'DE SAVUNMA HARCAMALARI VE TOPLAM FAKTÖR VERİMLİLİĞİ İLİŞKİSİ
Mehmet BIÇAKCI	ÜSTÜN ZEKALILARIN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN DOKÜMAN ANALİZİ
Melek KAYMAZ MERT	TÜRKİYE'DE KADIN SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ: DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
Melike KALKAN	PANDEMİ SÜRECİNDE KENTSEL KAMUSAL ALANLARININ SOSYAL MESAFE KAVRAMI İLE YENİDEN TASARLANMASI
Melike KALKAN	PANDEMİ SÜRECİNDE KONAKLAMA TESİSLERİNİN MEKANSAL DEĞİŞİMİNİN İNCELENMESİ
Merve KARAR, Zeynel KABLAN	MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN RUTİN OLMAYAN PROBLEMLERE YÖNELİK EĞİLİMLERİ ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI
Meryem Pelin YILDIRIM, Mehmet Fatih ÖĞÜT, Nurullah Serdar AKYILDIZ	KADINLARDAKİ VOKAL KORD NODÜLÜNÜN STRESE, SES PARAMETRESİNE, YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ
Mihriban ÇEVİK	THE EFFECTS OF PARENT AND PARENT ATTITUDE ON THE BEHAVIOR OF ADOLESCENT CHILDREN
Mihriban ÇEVİK	ANNE - BABA TUTUMLARININ ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ ÇOCUKLARIN DAVRANIŞLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
Muzaffer BİMAY	BELEDİYELERDE PERFORMANS YÖNETİM SÜRECİ VE DİJİTALLEŞME
Nahit YILMAZ	MAKİNE İMALATINDA TEKNOLOJI SEÇIMININ PUGH MATRISI VE TOPSIS YÖNTEMI İLE TESPITI
Nazan KAYTEZ, Nil GÜLNAR	3-6 YAŞ ARASI ÇOCUKLAR İÇİN KAPSAYICI EĞİTİM İLE İLGİLİ YAZILMIŞ RESİMLİ HİKÂYE KİTAPLARINDA YER VERİLEN DEĞERLERİN İNCELENMESİ

Nedim MALKOÇ	SPOR YÖNETİCILIĞI ÖĞRENCILERININ EGZERSIZ BAĞIMLILIKLARININ İNCELENMESI
P. Oya TANERİ, Özlem Yeşim ÖZBEK, Asu ALTUNOĞLU, Esat AVCI, Semih AŞİRET	KAPSAYICI EĞİTİM UYGULAMALRINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI
Pelin Seval ESEN	FÜRÛGĪ-İ BİSTÂMÎ VE GAZELLERİNDE NÂSIRÜDDİN ŞAH
Sami Emrah GEREKTEN, Hüseyin Serdar ÇAKIRER	SOME PROBLEMS ENCOUNTERED İN MODAL ANALYSIS OF TURKISH FOLK SONGS: AN EXAMPLE OF DİNAR FOLK SONGS' MODAL ANALYSIS
Serhat Adem SOP	CUSTOMER NEEDS OR BRAND IDENTITY: WHICH COMES FIRST FOR DIFFERENT HOTEL SEGMENTS?
Serkan DEMİREL	TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE DİJİTALLEŞMENİN KARLILIĞA ETKİSİ
Taner YILMAZ, Hüseyin POLAT	ORTAOKUL FEN BİLİMLERİ DERSİNE AİT FİZİK KONULARI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ DOKTORA TEZLERİNİN İNCELENMESİ
Tuna TETİK	THE GENRE ANALYSIS OF TURKISH “THE POSTMAN ALWAYS RINGS TWICE” MOVIE ADAPTATION WITH REGARDS TO FILM NOIR
Uluhan KURT	OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN FEN ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN YETERLİKLERİ İLE FEN ÖĞRETİMİ ÖZYETERLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ
Uluhan KURT	İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FEN BİLİMLERİ DERSİNDEKİ EPİSTEMOLOJİK İNANÇLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ
Vildan KATMER BAYRAKLI	6. SINIF MATEMATİK DERS KİTABININ HEDEFLER VE KAZANIMLAR BAĞLAMINDA ÖĞRETİM PROGRAMINA UYGUNLUĞUNUN ÖĞRETMEN ADAYLARI TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Vildan KATMER BAYRAKLI	MATEMATİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ TAHMİN ETME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ: KESİR-LERLE İŞLEM ÖRNEĞİ
Yakup BURAK, Emine AHMETOĞLU	ÖĞRETMEN, REHBERLİK ÖĞRETMENİ VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞ-TİRME UYGULAMALARININ BAŞARISINI ETKİLE-YEN ETMENLERİ DEĞERLENDİRMESİ
İbrahim ÖZDEMİR, Seda SARAÇ	YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞ SINAVI NASIL OLMALI-DIR?
İpek ÖZBAY KARLIDAĞ	BİLDİRİ BAŞLIĞI: ÇEVRE EĞİTİMİ AÇISINDAN BİR ÇİZGİ FİLM İNCELENMESİ: KAPTAN PENGU VE ARKADAŞLARI
Ömer ARSLAN, Oğuz ATİK	DENİZCİLİK EĞİTİMİNDE BİYOMETRİK ARAÇLA-RIN KULLANILMASI
ÖZLEM GÖZÜN KAHRA-MAN, İlayda Nur ERTAŞ, Rabia ELİÇORA	OKUL ÖNCESİ KURUMLARINA DEVAM EDEN 3-6 YAŞ ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ-NİN FARKLI DEĞİŞKENLER İLE İNCELENMESİ
Özlem GÖZÜN KAHRA-MAN, Hilal Sultan ŞENOL, Ruhigül TURAN	OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞA SAHİP ANNELE-RİN ÇOCUKLARININ OLUMSUZ DUYGULARI İLE BAŞETME STRATEJİSİNİN İNCELENMESİ
Şükrü HANGÜL, İlknur ŞENTÜRK	ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ DANIŞMA İLİŞKİLE-RİNİN İNCELENMESİ
Şükrü HANGÜL, İlknur ŞENTÜRK	ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ SOSYAL İLİŞKİLERİ ŞEKİLLENDİREN FAKTÖRLER
Bayram DELEŞ, Oğuz EMRE, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Burcu COŞANAY GÜLEY	ERGENLERDE GÖRÜLEN DUYGUSAL VE PSİKOLO-JİK İYİ OLUŞUN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISIN-DAN İNCELENMESİ
Burcu COŞANAY GÜLEY, Ayşegül ULUTAŞ KES-KİNKILIÇ, Oğuz EMRE, Bayram DELEŞ	LİSE ÖĞRENCİLERİNDE OYUN BAĞIMLILIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Teona KVANTCHIANI	MIGRATION AND SOCIO-CULTURAL TRANSFORMATION PROCESSES AMONG ECO-MIGRANTS OF GEORGIA
Hülya TAFLİ DUZGUN	ORTAÇAĞ İNGİLİZ ROMANSLARINDA SARAZENLER
Hülya TAFLİ DUZGUN	PERCEPTIONS OF TRADE IN THE MEDIEVAL ROMANCES OF ENGLA
Melek KAYMAZ MERT	TÜRKİYE'DE KADIN SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ: DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
Melike KALKAN	PANDEMİ SÜRECİNDE KENTSEL KAMUSAL ALANLARININ SOSYAL MESAFE KAVRAMI İLE YENİDEN TASARLANMASI
Melike KALKAN	PANDEMİ SÜRECİNDE KONAKLAMA TESİSLERİNİN MEKANSAL DEĞİŞİMİNİN İNCELENMESİ
Merve KARAR, Zeynel KABLAN	MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN RUTİN OLMAYAN PROBLEMLERE YÖNELİK EĞİLİMLERİ ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI
Meryem Pelin YILDIRIM, Mehmet Fatih ÖĞÜT, Nurullah Serdar AKYILDIZ	KADINLARDAKİ VOKAL KORD NODÜLÜNÜN STRESE, SES PARAMETRESİNE, YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ
Mihriban ÇEVİK	THE EFFECTS OF PARENT AND PARENT ATTITUDE ON THE BEHAVIOR OF ADOLESCENT CHILDREN
Mihriban ÇEVİK	ANNE - BABA TUTUMLARININ ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ ÇOCUKLARIN DAVRANIŞLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
Muzaffer BİMAY	BELEDİYELERDE PERFORMANS YÖNETİM SÜRECİ VE DİJİTALLEŞME
Nahit YILMAZ	MAKİNE İMALATINDA TEKNOLOJI SEÇIMININ PUGH MATRISI VE TOPSIS YÖNTEMI İLE TESPITI

Nazan KAYTEZ, Nil GÜLNAR	3-6 YAŞ ARASI ÇOCUKLAR İÇİN KAPSAYICI EĞİTİM İLE İLGİLİ YAZILMIŞ RESİMLİ HİKÂYE KİTAPLARINDA YER VERİLEN DEĞERLERİN İNCELENMESİ
Nedim MALKOÇ	SPOR YÖNETİCILIĞI ÖĞRENCILERININ EGZERSIZ BAĞIMLILIKLARININ İNCELENMESI
P. Oya TANERİ, Özlem Yeşim ÖZBEK, Asu ALTUNOĞLU, Esat AVCI, Semih AŞİRET	KAPSAYICI EĞİTİM UYGULAMALRINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI
Pelin Seval ESEN	FÜRÛGĪ-İ BİSTÂMÎ VE GAZELLERİNDE NÂSIRÜDDİN ŞAH
Sami Emrah GEREKTEN, Hüseyin Serdar ÇAKIRER	SOME PROBLEMS ENCOUNTERED İN MODAL ANALYSIS OF TURKISH FOLK SONGS: AN EXAMPLE OF DİNAR FOLK SONGS' MODAL ANALYSIS
Serhat Adem SOP	CUSTOMER NEEDS OR BRAND IDENTITY: WHICH COMES FIRST FOR DIFFERENT HOTEL SEGMENTS?
Serkan DEMİREL	TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE DİJİTALLEŞMENİN KARLILIĞA ETKİSİ
Taner YILMAZ, Hüseyin POLAT	ORTAOKUL FEN BİLİMLERİ DERSİNE AİT FİZİK KONULARI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ DOKTORA TEZLERİNİN İNCELENMESİ
Tuna TETİK	THE GENRE ANALYSIS OF TURKISH “THE POSTMAN ALWAYS RINGS TWICE” MOVIE ADAPTATION WITH REGARDS TO FILM NOIR
Uluhan KURT	OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN FEN ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN YETERLİKLERİ İLE FEN ÖĞRETİMİ ÖZYETERLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ
Uluhan KURT	İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FEN BİLİMLERİ DERSİNDEKİ EPİSTEMOLOJİK İNANÇLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Vildan KATMER BAYRAKLI	6. SINIF MATEMATİK DERS KİTABININ HEDEFLER VE KAZANIMLAR BAĞLAMINDA ÖĞRETİM PROGRAMINA UYGUNLUĞUNUN ÖĞRETMEN ADAYLARI TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
Vildan KATMER BAYRAKLI	MATEMATİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ TAHMİN ETME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ: KESİRLERLE İŞLEM ÖRNEĞİ
Yakup BURAK, Emine AHMETOĞLU	ÖĞRETMEN, REHBERLİK ÖĞRETMENİ VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME UYGULAMALARININ BAŞARISINI ETKİLEYEN ETMENLERİ DEĞERLENDİRMESİ
İbrahim ÖZDEMİR, Seda SARAÇ	YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞ SINAVI NASIL OLMALIDIR?
İpek ÖZBAY KARLIDAĞ	BİLDİRİ BAŞLIĞI: ÇEVRE EĞİTİMİ AÇISINDAN BİR ÇİZGİ FİLM İNCELENMESİ: KAPTAN PENGU VE ARKADAŞLARI
Ömer ARSLAN, Oğuz ATİK	DENİZCİLİK EĞİTİMİNDE BİYOMETRİK ARAÇLARIN KULLANILMASI
ÖZLEM GÖZÜN KAHRAMAN, İlayda Nur ERTAŞ, Rabia ELİÇORA	OKUL ÖNCESİ KURUMLARINA DEVAM EDEN 3-6 YAŞ ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER İLE İNCELENMESİ
Özlem GÖZÜN KAHRAMAN, Hilal Sultan ŞENOL, Ruhigül TURAN	OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN ÇOCUKLARININ OLUMSUZ DUYGULARI İLE BAŞETME STRATEJİSİNİN İNCELENMESİ
Şükrü HANGÜL, İlknur ŞENTÜRK	ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ DANIŞMA İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ
Şükrü HANGÜL, İlknur ŞENTÜRK	ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ SOSYAL İLİŞKİLERİ ŞEKİLLENDİREN FAKTÖRLER
Bayram DELEŞ, Oğuz EMRE, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Burcu COŞANAY GÜLEY	ERGENLERDE GÖRÜLEN DUYGUSAL VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Burcu COŞANAY GÜLEY, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Oğuz EMRE, Bayram DELEŞ	LİSE ÖĞRENCİLERİNDE OYUN BAĞIMLILIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ
Teona KVANTCHIANI	MIGRATION AND SOCIO-CULTURAL TRANSFORMATION PROCESSES AMONG ECO-MIGRANTS OF GEORGIA
Hülya TAFLİ DUZGUN	ORTAÇAĞ İNGİLİZ ROMANSLARINDA SARAZENLER
Hülya TAFLİ DUZGUN	PERCEPTIONS OF TRADE IN THE MEDIEVAL ROMANCES OF ENGLA
Vildan KATMER BAYRAKLI	6. SINIF MATEMATİK DERS KİTABININ HEDEFLER VE KAZANIMLAR BAĞLAMINDA ÖĞRETİM PROGRAMINA UYGUNLUĞUNUN ÖĞRETMEN ADAYLARI TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
Vildan KATMER BAYRAKLI	MATEMATİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ TAHMİN ETME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ: KESİRLERLE İŞLEM ÖRNEĞİ
Yakup BURAK, Emine AHMETOĞLU	ÖĞRETMEN, REHBERLİK ÖĞRETMENİ VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME UYGULAMALARININ BAŞARISINI ETKİLEYEN ETMENLERİ DEĞERLENDİRMESİ
İbrahim ÖZDEMİR, Seda SARAÇ	YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞ SINAVI NASIL OLMALIDIR?
İpek ÖZBAY KARLIDAĞ	BİLDİRİ BAŞLIĞI: ÇEVRE EĞİTİMİ AÇISINDAN BİR ÇİZGİ FİLM İNCELENMESİ: KAPTAN PENGU VE ARKADAŞLARI
Ömer ARSLAN, Oğuz ATİK	DENİZCİLİK EĞİTİMİNDE BİYOMETRİK ARAÇLARIN KULLANILMASI
ÖZLEM GÖZÜN KAHRAMAN, İlayda Nur ERTAŞ, Rabia ELİÇORA	OKUL ÖNCESİ KURUMLARINA DEVAM EDEN 3-6 YAŞ ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER İLE İNCELENMESİ

Özlem GÖZÜN KAHRAMAN, Hilal Sultan ŞENOL, Ruhigül TURAN	OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN ÇOCUKLARININ OLUMSUZ DUYGULARI İLE BAŞETME STRATEJİSİNİN İNCELENMESİ
Şükrü HANGÜL, İlknur ŞENTÜRK	ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ DANIŞMA İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ
Şükrü HANGÜL, İlknur ŞENTÜRK	ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ SOSYAL İLİŞKİLERİ ŞEKİLLENDİREN FAKTÖRLER
Bayram DELEŞ, Oğuz EMRE, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Burcu COŞANAY GÜLEY	ERGENLERDE GÖRÜLEN DUYGUSAL VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ
Burcu COŞANAY GÜLEY, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Oğuz EMRE, Bayram DELEŞ	LİSE ÖĞRENCİLERİNDE OYUN BAĞIMLILIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ
Teona KVANTCHIANI	MIGRATION AND SOCIO-CULTURAL TRANSFORMATION PROCESSES AMONG ECO-MIGRANTS OF GEORGIA
Hülya TAFLİ DUZGUN	ORTAÇAĞ İNGİLİZ ROMANSLARINDA SARAZENLER
Hülya TAFLİ DUZGUN	PERCEPTIONS OF TRADE IN THE MEDIEVAL ROMANCES OF ENGLA

SÖZEL - POSTER OTURUMLAR / ORAL PRESENTATIONS

OTURUM / SESSION : 1
Tarih ve Saat / Date and Time : 23.12.2020 – 09:00 – 24:00 (GMT+3)
Oturum Başkanı (Head of Session) : Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN
Prof. Dr. Mustafa TALAS

Alan GHOA	VALUE CHAIN ACTORS AND PROFIT SHARES DETERMINANTS
Amogelang SCHOLTZ	EMPLOYEE MOTIVATION IN CROSSCULTURAL COMPANIES
Azzaam EL-ABAD	SOCIAL RESPONSIBILITY OF CORPORATES AND ETHICS ISSUES
Bertil BERGQVIST	PRIVATE LABEL BRANDS AND EFFECT OF MARKET FACTORS ON PURCHASE INTENTION
Bonnibel LUCA	MARKETING'S 4P: UNDERSTANDING THE SUCCESS OF ECOMMERCE
Dalien WESSELS	RELATIONSHIP BETWEEN CONSUMER MOTIVATION AND BRAND ENGAGEMENT ON SOCIAL MEDIA
Duan LAN	INTERNATIONAL INVESTMENTS IN RETAIL SECTOR: AN EVALUATION
Efstathia AGNELI	WAGE INEQUALITY BETWEEN GENDERS
Estelle CHÁVEZ	UTILIZING PUBLIC RELATIONS TOOLS TO BUILD IMAGE
Harutyun BABOIAN	COMPETITIVENESS OF LEATHER INDUSTRY AND MARKET PRACTICES
Isaree KACHORNSAK	EFFECT OF MONETARY CAPITAL ACTIVITIES AND OUTPUTS, ECONOMETRIC EVIDENCE
Iulian RAYEL	DESIGN PRINCIPLES IN PACKAGING: TYPOGRAPHY AND LABEL INFORMATION EFFECT ON CONSUMER BEHAVIOR

Kareena BAKSHI	AGRICULTURAL PROCESS AND THEIR PROBLEMS: AN INVESTIGATION INTO INDUSTRY
Lethabo LANGENHOVEN	COMMERCIAL BANKS AND THEIR MARKETING STRATEGIES IN NEW ERA
Martin VERSTRAETE	RELATIONSHIP BETWEEN CELEBRITY ENDORSEMENT AND CONSUMER BEHAVIOR
Mushtaaq EL-MAHMOUD	AGRICULTURE DEVELOPMENT AND CROPPING PATTERN: A CHANGING ROLE
Muzaina EL-HASSAN	WOMEN EMPOWERMENT AND SOCIAL ROLES
Nabeeh AL-SULTANA	PROFESSIONAL JOURNALISTS AND THEIR ATTITUDES TOWARDS LOCAL JOURNALISM
Nanika Du TOIT	RURAL MARKETING PRACTICES: AN EMPIRICAL EXAMPLE
Omer TOSKIĆ	BEHAVIORAL CONTROL ON SUSTAINABLE FOOD CONSUMPTION CONTEXT
Pannikos SPINILIS	GREEN MARKETING AND ITS IMPACT ON CONSUMER PURCHASING BEHAVIOR AND THE TOURISM SECTOR
Pieter ROBERTS	LESSENING OF MALEVOLENT GEOMETRIC GROWTH THROUGH INCREASED VARIANCE
Pieter Van NIEKERK	TOP EMERGING ECONOMIES AND STOCK RETURNS: POSITIVE DEPENDENCE
Praanvi BHATTACHARYA	EXPECTATION OF FOR INDIAN ECONOMY: FDI IN DETAIL
Ramzi EL-AMEN	RISK MANAGEMENT ORGANIZATION FOR VOLATILE FINANCIAL MARKET
Sebastian GRUBER	POULTRY MEAT DEMAND AND LOCAL PRODUCTION
Sebastian LEÑERO	IMPROVING THE STUDENTS' SATISFACTION: A CASE

Shaheera EL-KASSEM	RETAIL INDUSTRY AND THE LINK BETWEEN PRODUCERS AND CONSUMERS
Singnum SRIROJ	ADVERTISING ETHICS AND CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY: SUSTAINABLE GROWTH AND PROFITABILITY
Sohaila ASKER	TOPIC THAT IMPACTS EDUCATOR'S SUCCESS AND CONTRIBUTION
Sorghaghtani BEKI	CONSUMER BEHAVIOUR IN MARKETING
Takahara KAKUZO	POLIMER ECONOMICS AND INFORMATION BEHIND INTRODUCTION OF CURRENCY
Teo PACURARU	IMPACTS OF TAX AUDIT ON REVENUE COLLECTION
Thanat SUTABUHR	ESTIMATING SPEED OF ADJUSTMENT IN FOREIGN MONETARY
Theepob SRICHURE	CREATIVE ADVERTISING AND EFFECTIVENESS
Tihomir FILDISHEV	MARKETING OF ENVIRONMENT: TRENDS, OPPORTUNITIES, AND CHALLENGES
Tiloka NITAYA	RELATIONSHIP BETWEEN ELECTRICITY AND ECONOMIC GROWTH
Venerio DRAGONE	CONSUMER'S ATTITUDES TOWARDS POS AND ELECTRONIC MARKETING
Vrikodara KAPADIA	ECONOMIC GROWTH IN AFRICAN MONETARY ZONE AND RESERVE ACCUMULATION
Mahdeeya EL-SHABAZZ	TAX PAYING FOR WORKERS WITH HIGH INCOME: A CASE STUDY TO FIND AN IDEAL APPROACH
Jan SIMEONESCU	PRICING TECHNICS FOR THE GOODS WITH LOW QUALITY
Surat OLIMOV	ADVANCEMENT IN BUSSINESS AND RELATIONS WITH TASKS

Vidar NYSTROM	EXPECTED BEST OUTCOME FROM BUSSINESESç: A CASE STUDY
Pilypas RABACIAUSKAS	MERGERS AND RELATED ANALYSIS FOR PRODUCTS
Christin ENQUIST	AGE OF BUSINESSES AND POTENTIAL DISAGREEMENTS
Herman ROHDE	PRICE OF HOUSES AND MODELLING TECHNICS FOR FUTURE VALUE
Themistoklis CONSTANTINIDES	MARKET VALUES AND AN ECONOMETRIC APPROACH TO DEFINE VALUES
Hekura MAXHUNI	VOLUNTARY WORKING AND EARNING VALUES: A CASE STUDY
Radomił GURA	VALUE COMPONENTS AS DETERMINANTS OF QUALITY
Mani HOUSYAR	DOES SPORT IMPROVE ABILITY FOR INTELLECTUAL PERFORMANCE?
Josep MALLÉN	SOCIAL TRAUMA AMONG YOUNG ASSAULT VICTIMS
Tae PYONG-HO	PLACEBO EFFECT ON CONFIDENCE BOOSTING: A CASE STUDY
Mutee'a AL-SALIK	MIDDLE CHILDHOOD AND SOCIAL INTERACTIONS BETWEEN CHILDREN
Farhad NASSOUR	WORKING FAMILY PROBLEM AMONG CHILDREN UNDER SECONDARY SHOOLS
Shimada HISAYUKI	DEVELOPING SOCIAL IDENTITY THROUGH FRIENDSHIP AT NEIGHBORHOODS
Abbaad EL-RAHIMI	WORKING MEMORY EFFECT ON COGNITIVE DISEASES
Sisag PORTOIAN	STRESS FACTORS AMONG ADOLESCENT STUDENTS AND IMPACT ON GRADES

Noël ARSENAULT	TASK PERFORMANCE AND RELATIONS BETWEEN DANCE MOVES
Kari WIRTANEN	ROLE OF JEALOUSY ON OBECTIVE AND SUBJECTIVE SOCIAL STATUS
Gülaüa HASANOV	SELF QUARANTINE IN A WAY TO PREVENT PANDEMIC CONDITIONS
Mumtaaza AL-BADDOUR	FORMATION OF HISTORY IN CAUCASIAN LANDS
Felix JEŘÁBEK	MASTER ARTS IN THE SEEK FOR SOVERIGNITY AT ANCIENT GREEK
Nabeel EL-SHABAN	YOUNGSTER AFFAIRS AGENCY AND RESULTS ON PUBLIC OPINIONS
Birkan MOHMAND	TRUE MESSAGES THROUGH UNKNOWN DIALECT EXERCISES
Solmaz MAHIRGIL	ISSUES WITH TRANSIT BETWEEN COUNTRIES: UNDISCOVERED CHANCES
Meeme KALLAS	THE REASONS FOR SEPERATE COMPARED TO GENDERS
Raaniya AL-SHAKIR	STUDENT HABITS AND PERSONALITIES AS AN IMPACT ON ACADEMIC PERFORMANCE
Klaus MÄKI	CONCEPT OF EGO IN RELIGOUS GROUPS
Savyaschin BAKSHI	MARRIAGE ETHICS ACCORDING TO SELF RELIGIOUS FOLKS
Alim CHABANI	HYPOTHETICAL BASES AND PREDICTIONS FOR UPBRINGING
Halvor NORDBERG	CHANGE IN WEATHER AND OBVIOUS EFFECTS OF AGRICULTURE
Lilen GODOY	THE MOTIVATION FACTORS FOR FULLFILLMENT AND MINDFULLNESS
Stelush THAQI	THE IMPORTANCE OF SPORT IN TRAINING PEOPLE

Jan SIMEONESCU	PRICING TECHNICS FOR THE GOODS WITH LOW QUALITY
Surat OLIMOV	ADVANCEMENT IN BUSSINESS AND RELATIONS WITH TASKS
Vidar NYSTROM	EXPECTED BEST OUTCOME FROM BUSSINESESç: A CASE STUDY
Pilypas RABACIAUSKAS	MERGERS AND RELATED ANALYSIS FOR PRODUCTS
Christin ENQUIST	AGE OF BUSINESSES AND POTENTIAL DISAGREEMENTS
Herman ROHDE	PRICE OF HOUSES AND MODELLING TECHNICS FOR FUTURE VALUE
Themistoklis CONSTANTINIDES	MARKET VALUES AND AN ECONOMETRIC APPROACH TO DEFINE VALUES
Hekura MAXHUNI	VOLUNTARY WORKING AND EARNING VALUES: A CASE STUDY
Radomił GURA	VALUE COMPONENTS AS DETERMINANTS OF QUALITY
Mani HOUSYAR	DOES SPORT IMPROVE ABILITY FOR INTELLECTUAL PERFORMANCE?
Josep MALLÉN	SOCIAL TRAUMA AMONG YOUNG ASSAULT VICTIMS
Tae PYONG-HO	PLACEBO EFFECT ON CONFIDENCE BOOSTING: A CASE STUDY
Mutee'a AL-SALIK	MIDDLE CHILDHOOD AND SOCIAL INTERACTIONS BETWEEN CHILDREN
Farhad NASSOUR	WORKING FAMILY PROBLEM AMONG CHILDREN UNDER SECONDARY SHOOLS
Shimada HISAYUKI	DEVELOPING SOCIAL IDENTITY THROUGH FRIENDSHIP AT NEIGHBORHOODS

Abbaad EL-RAHIMI	WORKING MEMORY EFFECT ON COGNITIVE DISEASES
Sisag PORTOIAN	STRESS FACTORS AMONG ADOLESCENT STUDENTS AND IMPACT ON GRADES
Noël ARSENAULT	TASK PERFORMANCE AND RELATIONS BETWEEN DANCE MOVES
Kari WIRTANEN	ROLE OF JEALOUSY ON OBECTIVE AND SUBJECTIVE SOCIAL STATUS
Gülaüa HASANOV	SELF QUARANTINE IN A WAY TO PREVENT PANDEMIC CONDITIONS
Mumtaaza AL-BADDOUR	FORMATION OF HISTORY IN CAUCASIAN LANDS
Felix JEŘÁBEK	MASTER ARTS IN THE SEEK FOR SOVERIGNITY AT ANCIENT GREEK
Nabeel EL-SHABAN	YOUNGSTER AFFAIRS AGENCY AND RESULTS ON PUBLIC OPINIONS
Birkan MOHMAND	TRUE MESSAGES THROUGH UNKNOWN DIALECT EXERCISES
Solmaz MAHIRGIL	ISSUES WITH TRANSIT BETWEEN COUNTRIES: UNDISCOVERED CHANCES
Meeme KALLAS	THE REASONS FOR SEPERATE COMPARED TO GENDERS
Raaniya AL-SHAKIR	STUDENT HABITS AND PERSONALITIES AS AN IMPACT ON ACADEMIC PERFORMANCE
Klaus MÄKI	CONCEPT OF EGO IN RELIGOUS GROUPS
Savyaschin BAKSHI	MARRIAGE ETHICS ACCORDING TO SELF RELIGIOUS FOLKS
Alim CHABANI	HYPOTHETICAL BASES AND PREDICTIONS FOR UPBRINGING
Halvor NORDBERG	CHANGE IN WEATHER AND OBVIOUS EFFECTS OF AGRICULTURE

Lilen GODOY	THE MOTIVATION FACTORS FOR FULLFILLMENT AND MINDFULLNESS
Stelush THAQI	THE IMPORTANCE OF SPORT IN TRAINING PEOPLE
Jan SIMEONESCU	PRICING TECHNICS FOR THE GOODS WITH LOW QUALITY
Surat OLIMOV	ADVANCEMENT IN BUSSINESS AND RELATIONS WITH TASKS
Vidar NYSTROM	EXPECTED BEST OUTCOME FROM BUSSINESESç: A CASE STUDY
Pilypas RABACIAUSKAS	MERGERS AND RELATED ANALYSIS FOR PRODUCTS
Christin ENQUIST	AGE OF BUSINESSES AND POTENTIAL DISAGREEMENTS
Herman ROHDE	PRICE OF HOUSES AND MODELLING TECHNICS FOR FUTURE VALUE
Themistoklis CONSTANTINIDES	MARKET VALUES AND AN ECONOMETRIC APPROACH TO DEFINE VALUES
Hekura MAXHUNI	VOLUNTARY WORKING AND EARNING VALUES: A CASE STUDY
Radomił GURA	VALUE COMPONENTS AS DETERMINANTS OF QUALITY
Mani HOUSYAR	DOES SPORT IMPROVE ABILITY FOR INTELLECTUAL PERFORMANCE?
Josep MALLÉN	SOCIAL TRAUMA AMONG YOUNG ASSAULT VICTIMS
Tae PYONG-HO	PLACEBO EFFECT ON CONFIDENCE BOOSTING: A CASE STUDY
Mutee'a AL-SALIK	MIDDLE CHILDHOOD AND SOCIAL INTERACTIONS BETWEEN CHILDREN

Farhad NASSOUR	WORKING FAMILY PROBLEM AMONG CHILDREN UNDER SECONDARY SHOOLS
Shimada HISAYUKI	DEVELOPING SOCIAL IDENTITY THROUGH FRIENDSHIP AT NEIGHBORHOODS
Abbaad EL-RAHIMI	WORKING MEMORY EFFECT ON COGNITIVE DISEASES
Sisag PORTOIAN	STRESS FACTORS AMONG ADOLESCENT STUDENTS AND IMPACT ON GRADES
Noël ARSENAULT	TASK PERFORMANCE AND RELATIONS BETWEEN DANCE MOVES
Kari WIRTANEN	ROLE OF JEALOUSY ON OBECTIVE AND SUBJECTIVE SOCIAL STATUS
Gülaüa HASANOV	SELF QUARANTINE IN A WAY TO PREVENT PANDEMIC CONDITIONS
Mumtaaza AL-BADDOUR	FORMATION OF HISTORY IN CAUCASIAN LANDS
Felix JEŘÁBEK	MASTER ARTS IN THE SEEK FOR SOVERIGNITY AT ANCIENT GREEK
Nabeel EL-SHABAN	YOUNGSTER AFFAIRS AGENCY AND RESULTS ON PUBLIC OPINIONS
Birkan MOHMAND	TRUE MESSAGES THROUGH UNKNOWN DIALECT EXERCISES
Solmaz MAHIRGIL	ISSUES WITH TRANSIT BETWEEN COUNTRIES: UNDISCOVERED CHANCES
Meeme KALLAS	THE REASONS FOR SEPERATE COMPARED TO GENDERS
Raaniya AL-SHAKIR	STUDENT HABITS AND PERSONALITIES AS AN IMPACT ON ACADEMIC PERFORMANCE
Klaus MÄKI	CONCEPT OF EGO IN RELIGOUS GROUPS
Savyaschin BAKSHI	MARRIAGE ETHICS ACCORDING TO SELF RELIGIOUS FOLKS

Alim CHABANI	HYPOTHETICAL BASES AND PREDICTIONS FOR UPBRINGING
Halvor NORDBERG	CHANGE IN WEATHER AND OBVIOUS EFFECTS OF AGRICULTURE
Lilen GODOY	THE MOTIVATION FACTORS FOR FULLFILLMENT AND MINDFULLNESS
Stelush THAQI	THE IMPORTANCE OF SPORT IN TRAINING PEOPLE
Pilypas RABACIAUSKAS	MERGERS AND RELATED ANALYSIS FOR PRODUCTS
Christin ENQUIST	AGE OF BUSINESSES AND POTENTIAL DISAGREEMENTS
Herman ROHDE	PRICE OF HOUSES AND MODELLING TECHNICS FOR FUTURE VALUE
Themistoklis CONSTANTINIDES	MARKET VALUES AND AN ECONOMETRIC APPROACH TO DEFINE VALUES
Hekura MAXHUNI	VOLUNTARY WORKING AND EARNING VALUES: A CASE STUDY
Radomił GURA	VALUE COMPONENTS AS DETERMINANTS OF QUALITY
Mani HOUSYAR	DOES SPORT IMPROVE ABILITY FOR INTELLECTUAL PERFORMANCE?
Josep MALLÉN	SOCIAL TRAUMA AMONG YOUNG ASSAULT VICTIMS
Tae PYONG-HO	PLACEBO EFFECT ON CONFIDENCE BOOSTING: A CASE STUDY
Mutee'a AL-SALIK	MIDDLE CHILDHOOD AND SOCIAL INTERACTIONS BETWEEN CHILDREN
Farhad NASSOUR	WORKING FAMILY PROBLEM AMONG CHILDREN UNDER SECONDARY SHOOLS

Shimada HISAYUKI	DEVELOPING SOCIAL IDENTITY THROUGH FRIENDSHIP AT NEIGHBORHOODS
Abbaad EL-RAHIMI	WORKING MEMORY EFFECT ON COGNITIVE DISEASES
Sisag PORTOIAN	STRESS FACTORS AMONG ADOLESCENT STUDENTS AND IMPACT ON GRADES
Noël ARSENAULT	TASK PERFORMANCE AND RELATIONS BETWEEN DANCE MOVES
Kari WIRTANEN	ROLE OF JEALOUSY ON OBECTIVE AND SUBJECTIVE SOCIAL STATUS
Gülaüa HASANOV	SELF QUARANTINE IN A WAY TO PREVENT PANDEMIC CONDITIONS
Mumtaaza AL-BADDOUR	FORMATION OF HISTORY IN CAUCASIAN LANDS
Felix JEŘÁBEK	MASTER ARTS IN THE SEEK FOR SOVERIGNITY AT ANCIENT GREEK
Nabeel EL-SHABAN	YOUNGSTER AFFAIRS AGENCY AND RESULTS ON PUBLIC OPINIONS
Birkan MOHMAND	TRUE MESSAGES THROUGH UNKNOWN DIALECT EXERCISES
Solmaz MAHIRGIL	ISSUES WITH TRANSIT BETWEEN COUNTRIES: UNDISCOVERED CHANCES
Meeme KALLAS	THE REASONS FOR SEPERATE COMPARED TO GENDERS
Raaniya AL-SHAKIR	STUDENT HABITS AND PERSONALITIES AS AN IMPACT ON ACADEMIC PERFORMANCE
Klaus MÄKI	CONCEPT OF EGO IN RELIGOUS GROUPS
Savyaschin BAKSHI	MARRIAGE ETHICS ACCORDING TO SELF RELIGIOUS FOLKS
Alim CHABANI	HYPOTHETICAL BASES AND PREDICTIONS FOR UPBRINGING

Halvor NORDBERG	CHANGE IN WEATHER AND OBVIOUS EFFECTS OF AGRICULTURE
Lilen GODOY	THE MOTIVATION FACTORS FOR FULLFILLMENT AND MINDFULLNESS
Stelush THAQI	THE IMPORTANCE OF SPORT IN TRAINING PEOPLE
Nabeel EL-SHABAN	YOUNGSTER AFFAIRS AGENCY AND RESULTS ON PUBLIC OPINIONS
Birkan MOHMAND	TRUE MESSAGES THROUGH UNKNOWN DIALECT EXERCISES
Solmaz MAHIRGIL	ISSUES WITH TRANSIT BETWEEN COUNTRIES: UNDISCOVERED CHANCES
Meeme KALLAS	THE REASONS FOR SEPERATE COMPARED TO GENDERS
Raaniya AL-SHAKIR	STUDENT HABITS AND PERSONALITIES AS AN IMPACT ON ACADEMIC PERFORMANCE
Klaus MÄKI	CONCEPT OF EGO IN RELIGOUS GROUPS
Savyaschin BAKSHI	MARRIAGE ETHICS ACCORDING TO SELF RELIGIOUS FOLKS
Alim CHABANI	HYPOTHETICAL BASES AND PREDICTIONS FOR UPBRINGING
Halvor NORDBERG	CHANGE IN WEATHER AND OBVIOUS EFFECTS OF AGRICULTURE
Lilen GODOY	THE MOTIVATION FACTORS FOR FULLFILLMENT AND MINDFULLNESS
Stelush THAQI	THE IMPORTANCE OF SPORT IN TRAINING PEOPLE

8. SOSYAL BEŞERİ VE EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

ORTAÇAĞ İNGİLİZ ROMANSLARINDA SARAZENLER

Hülya TAFLI DÜZGÜN

Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü Kayseri / Türkiye

Öz: Ortaçağ Romanslarının bir çoğuna konu olan Sarazenler İngiliz Edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Latince olan Sarazen *(Saracenus)* dördüncü yüzyılda yazılan anonim *Notitia Dignitatum Imperii Romanii*'de pagan olan Doğu Roma İmparatorluğuna atıfta bulunmuştur. Yedinci yüzyılda Isidorus Hispalensis'in *Etymologiarum libri*' başlıklı eseri, Sarazenleri Sara'nın soyundan gelen İsmailliler olarak tanımlamıştır. Ammianus Marcellinus, İslamiyet'in yayılmaya başlaması üzerine, Sarazeni, Arap olarak tanımlamıştır. On birinci yüzyılda Haçlı Seferlerinin etkileri ile Sarazenler, Raumundi Aguilers'in *Historia Francorum Qui Ceperunt Iherusalem*; Fulcheri Carnotensi'nin *Historia Hierosolymitana*; Ralph de Caen' in *Gesta Tancredi*; Robertus Monachi'nin *Historia Iherosolimitana*; Albertus Aquensis'ın Historia *Ierosolimitana*; Guiberto Novigenti'nin Gesta *Dei per Francos*; Willelmi Tyrensis' in *Historia Rerum in Partibus Transmarinis Gestarum*; Willelmi Malmesbiriensis' in *Gesta Regum Anglorum* eserlerinde ve Orderici Vitalis'de, batılı Hristiyan Avrupalıları dışında kalan Müslümanlar için tanımlanmıştır. Farklı yüzyıllardaki bu tanımlamalar, Haçlı Seferleri ile son şeklini almış ve batıda, ortaçağ İngiltere'sindeki edebi metinlere konu olmuştur. Özellikle de ortaçağ İngiliz Romanslarında vurgulanan Erkek ve Kadın Sarazen tasvirleri karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, ortaçağdaki romanslarda kadın-erkek ayrımını göz önünde bulundurarak Sarazenin İngiltere'de nasıl algılandığını gözler önüne sermektir. Bir başka deyişle, bu çalışma, romanslarda geçen ve dinini değiştirmek istemeyen Sarazen erkeklerin olumsuz yansımaları ve Hristiyan ideolojilerini ön plana çıkarmak için din değiştirip Hristiyanlığı kabul eden ve akabinde güzelleşen Sarazen kadınların romanslara yansımalarını irdeleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Ortaçağ, Kronik, İngiliz Edebiyatı, Romans, Sarazen

GİRİŞ

Ortaçağ Romanslarının bir çoğuna konu olan Sarazenler İngiliz Edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Latince olan Sarazen *(Saracenus)* dördüncü yüzyılda yazılan anonim *Notitia Dignitatum Imperii Romanii*'de pagan olan Doğu Roma İmparatorluğuna atıfta bulunmuştur. Yedinci yüzyılda Isidorus Hispalensis'in *Etymologiarum libri*' başlıklı eseri, Sarazenleri Sara'nın soyundan gelen İsmailliler olarak tanımlamıştır. Ammianus Marcellinus, İslamiyet'in yayılmaya başlaması üzerine, Sarazeni, Arap olarak tanımlamıştır. On birinci yüzyılda Haçlı Seferlerinin etkileri ile Sarazenler, Raumundi Aguilers'in *Historia Francorum Qui Ceperunt Iherusalem*; Fulcheri Carnotensi'nin *Historia Hierosolymitana*; Ralph de Caen' in *Gesta Tancredi*; Robertus Monachi'nin *Historia Iherosolimitana*; Albertus Aquensis'ın Historia *Ierosolimitana*; Guiberto Novigenti'nin Gesta *Dei per Francos*; Willelmi Tyrensis' in *Historia Rerum in Partibus Transmarinis Gestarum*; Willelmi Malmesbiriensis' in *Gesta Regum Anglorum* eserlerinde ve Orderici Vitalis'de, batılı Hristiyan Avrupalıları dışında kalan Müslümanlar için tanımlanmıştır. Farklı yüzyıllardaki bu tanımlamalar, Haçlı Seferleri ile son şeklini almış ve batıda, ortaçağ İngiltere'sindeki edebi metinlere konu olmuştur. Özellikle de ortaçağ İngiliz Romanslarında vurgulanan Erkek ve Kadın Sarazen tasvirleri karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, ortaçağdaki romanslarda kadın-erkek ayrımını göz önünde bulundurarak Sarazenin İngiltere'de nasıl algılandığını gözler önüne sermektir. Bir başka deyişle, bu çalışma, romanslarda geçen ve dinini değiştirmek istemeyen Sarazen erkeklerin olumsuz yansımaları ve Hristiyan ideolojilerini ön plana çıkarmak için din değiştirip Hristiyanlığı kabul eden ve akabinde güzelleşen Sarazen kadınların romanslara yansımalarını irdeleyecektir.

On birinci yüzyılda haçlı Seferleri ile başlayan Sarazen tasvirleri günümüz ortaçağ uzmanları tarafından da incelenmiş ve yüzyıllardır olumsuz Sarazen algısı devam etmiştir. Özellikle, Edward Said'in *Orientalism'*i, Doğuyu ve böylece Sarazenleri kendini ifade edemeyen, hissi, feminin, despot, tutarsız, barbar ve medeniyetten nasibini almamış gibi terimlerle tanımlarken; Batının ve böylece Latin Hristiyanlarının tanımını ispatlamaya çalışmıştır (1978: 7). Bu bağlamda Said, Batıyı ve Hristiyanları - maskulin, demokratik, rasyonel, ahlaklı, dinamik ve medeniyetin çok ötesinde gelecek vaad eden seklinde tanımlamıştır (1978: 7). Batı tarafından kabul görmüş ve batının ruhuna okşayan Doğu- Batı dikotomisi Batı üstünlüğünü vurgulayıp temelinde de Avrupa'daki imparatorluklarının otoriter yapısını ispat yönündedir. Said'in *Oryantalizm* i her ne kadar *Aufklärung* dönemi ile ilgili olsa da bu çalışmadan esinlenen ortaçağ postkolonyal uzmanları Ortaçağ İngiltere'sinde Doğu-Batı ilişkisini irdelemiş, Sarazen tasvirleri ile ile Hristiyanları yüceltmiştir. Örneğin, Uebel, Sarazenleri kopek-kafalı canavar olarak tanımlamıştır (2005: 268). Cohen, Sarazenlerin siyah tenleri, Hristiyan kimliğinin antitezidir ve bu durumu beyaz tenli Hristiyanları tasvir ederek ön plana çıkarmıştır (2005, 114). Geraldine Heng, Sarazenleri tanımlarken, Sarazenler Müslümandır ve Müslümanlar ötekidir diye vurgulamıştır (2003). Calkin Auchinleck elyazmasındaki metinlerden yola çıkarak haçlı seferlerinin olumsuz yönlerine değinmiş ve Hristiyanların Müslümanlığı kabul etmemeleri için verdiği mücadelelere değinmiştir (2005). Akbari, *Idols in the East* çalışmasında, Sarazenlerin tenlerindeki renk farkının Doğu ve ve Batı arasındaki dini ve ırksal farkın ve düşmanlığın göstergesi olarak kabul etmiştir (2012). Bu bağlamda, yukarıda isimleri geçen postkolonyal uzmanlar, Sarazenlerin olumsuz tasvirleri üzerine bir çok çalışma yapmış ve haçlı seferi zamanındaki kroniklerdeki tasvirlerden farksız şekilde Sarazenleri öteki olarak anlamlandırmışlardır. Sarazenlerin tasvirleri yapılırken kadın-erkek ayrımı gözetmeksizin böylesine olumsuz bir algının yanlış olmadığını vurgulamak gerekir. Ancak on dört ve on beşinci yüzyıllarda ortaçağ İngilizcesiyle yazılan romanslarda Sarazen kadınlara göre erkekler daha olumsuz şekilde tasvir ediliyor gibidir. Örneğin on beşinci yüzyılda yazıldığı rivayet edilen *Sowdone of Babylon*'da olumsuz Sarazen erkeklerin tasvirleri vurgulanmıştır: Sarazenlerin) bazıları karadan da kara/ cehennemden çıkmış şeytan gibi iğrenç ve güçlü [some blake as More /Some horible and stronge as devel of helle](Lupack, 1990: ll. 1005-06).

Bu alıntıda tasvir edilen karakter Müslüman Sultandan başkası değildir. Benzer şekilde on dördüncü yüzyılda yazılan *Richard Coeur de Lion* başlıklı romans Üçüncü Haçlı Seferi sırasında İngiltere Kralı Birinci Richard ve Selahaddin Eyyubi'nin etkileşimlerine atıfta bulunmaktadır. Romansta Aslan Yürekli Richard yenilgiye uğrattığı Müslüman prensleri hapseder ve canı her domuz çektiğinde aşçısına bu prenslerin kafalarını kesip pişirmesini ve kendisine yemek olarak sunmasını talep eder. Selahaddin Eyyubi'den Richard'a haber getiren Müslüman askerlerde Richard'ın bu hakaretine tanıklık eder: Kral onun kara yüzünü / Kara bıyıklarını ve beyaz dişlerini gördü / Bu nasıl bir şeytan böyle diye bağırdı [Hys swarte vys whenne the kyng seeth / Hys blake berd & hys whyte teeth, / 'What deuyl is this?' the kyngg cryde](Brunner, 1913: ll.3207-10). Bu alıntıda Müslüman prenslerin tenlerinin siyah olduğu ve bu renk farkınında korku yarattığı vurgulanmaktadır. Aynı vurgu on dördüncü yüzyılda kaleme alınan *Bevis of Hampton* ve on beşinci yüzyılda yazılan *Guy of Warwick* romanslarındaki Sarazen erkek tasvirlerinde de karşımıza çıkmaktadır. *Bevis of Hampton*'da kara dev olarak Ascopard fiziksel tasviri şöyledir:

'İsmim Ascopard', dedi

Garcy beni buraya gönderdi

Kraliçeyi getirmek için geri

Ve Bevis seni burada öldürmek için.

Ben Garcy'nin şampiyonuyum,

Ve ben kasabamdan kovuldum

Ben çok küçüktüm

Herkes beni sözleriyle döverdi.

Çünkü çok küçük ve çok narindim

Herkes bana cüce derdi.

Ve şimdi bu topraklardayım

Daha çok büyüdüm ve her şeyi görebiliyorum

Ve ben bundan dolayı daha güçlüyüm.

[Me name, a sede, —is Ascopard:
Garci me sente hiderward,
For to bringe this quene aghen
And thee, Beves, her of-slen.
Icham Garci is chaumpioun
And was idrive out of me toun;
Al for that ich was so lite,
Everi man me wolde smite;
Ich was so lite and so merugh,
Everi man me clepede dwerugh,
And now icham in this londe,

Iwoxe mor, ich understonde,
And strengere than other tene]

(Herzman, 1999: ll. 2517-29)

Ascopard, Garcy'nin yardımcısı olmadan önce başka şehirde yaşamaktadır ve bu şehir kara ve çirkin devlerden oluşmaktadır. Ascopard henüz çocuk yaşta olduğu için kendi şehrinde cüce muamelesi gördüğünden kendi şehrini terk eder ve Garcy'nin yardımcısı olur. Ancak, normal insanlardan oluşan Garcy'nin şehrinde de Ascopard çirkinliği, karalığı ve devliği ile ön plana çıkar. Burada vurgulanmaya çalışılan Ascopard'in Müslüman olması ve Southampton'dan Doğu'ya gelen Bevis'in beyaz tenli ve Hristiyan olmasının vurgulanmasıdır. Romanslara konu olan olumsuz Sarazen ve olumlu Hristiyan tasvirleri Borgia dünya haritasına da yansımıştır. Bu haritada köpek-kafalı Etiyopyalılar dikkat çekmektedir ve Etiyopyalıların siyah tenli Müslüman olmaları Sarazen olarak tasvir edildiğini göstermektedir. Sarazenlerin kara, çirkin dev olarak yansıması *Guy of Warwick* romansında da Amorant ile özdeşleştirilmiştir. Yine on dördüncü yüzyıl romanslarından olan *King of Tars*'ta Müslüman olarak Sultan 'heat-

hene hunde' olarak tasvir edilmektedir ve metnin başında Müslüman olarak tasvir edilen Sultan tasvirleri olumsuzdur. Ancak, metnin sonlarına doğru Sultan Hristiyanligi kabul eder ve ten rengi mucizevi şekilde siyahtan beyaza dönüşür: Kapkara ten rengi açıkçası / Tanrının isteğiyle aniden beyazladı / Ve [Sultan] günahlarından arındı / [Sultan] bu olaylara şahit olunca / Yüce Tanrı'ya yalvardı [His hide, that blac and lothely was, / Al white bicom, thurth Godes gras, /And clere withouten blame. / And when the soudan seye that sight, / Then leued he wele on God almight] (Perryman, 1980: ll.928-32).

Hristiyanlık ideolojisini ön plana çıkaran *King of Tars*'taki beyazlaşan Sarazen erkek, politik söylemlerle Hristiyanlaştırılan Sarazen kadınlara da gönderme yapmaktadır. Jacqueline De Weever, Fransız edebi metinlerinde Sarazen kadınların din değiştirmesi sonucunda güzelleştiklerine değinmiştir (1998). Fransız edebiyatında olduğu gibi kadınların din değiştirmeleri sonucunda olumlu fiziksel tasvirleri İngiliz romanslarında da görülmektedir. Örneğin, *Bevis of Hampton*'da Mısır Sultanının kızı olan Sarazen Josian, Bevis'in Southamton'dan Mısır'a gelmesi ve burada yaşaması ve şövalye olması sürecinde Bevis ile evlenmek ister. Ancak, Bevis sadece kendi dininden birisiyle evlenebileceğini ifade edince Josian din değiştirmek istediğini söyler ve vaftiz edilmeyi kabul eder:

Doğduğumdan beri hiç bu kadar sevinmemiştim.

Kaybolduğunu sanıyordum.

Ve kim bu güzel bayan?

Efendim, kafir topraklardan bir kraliçe,

Ve benim için din değiştirecek,

Sizde vaftiz edin.

"Ve bu muazzam özellikleri olan kim?"

"Efendim," dedi, "bu benim yardımcım,"

Ve o da vaftiz edilecek,

Ve senden rica ediyorum.

Ardından ertesi gün geldi,

Piskopos Josiane'i vaftiz etti.

Ascopard için bir vaftiz kurnası yapıldı;

Ama piskopos onu suya daldırmaya çalıştığında,

[Ascopard]hemen kenara atladı.

'Piskopos, beni boğmak mı istiyorsun?

Şeytan size Cehennemin acılarını versin!

Ben vaftiz edilmek için çok büyüğüm'.

[Gladder I nas, sethe ich was bore,
Ich wende, thow haddest be forlore.
Who is this levedi schene?‖
—Sire, of hethenesse a quene,
And she wile, for me sake,
Cristendome at thee take.‖
—Who is this with the grete visage?

‖ —Sire,‖ a sede, —hit is me page
And wile ben icristnede also,
And ich bidde, that ye hit do!‖
The nexste dai after than
The beschop cristnede Josian.
For Ascopard was mad a kove;
Whan the beschop him scholde in schove,

A lep anon upon the benche
And seide: —Prest, wiltow me drenche?

The devel yeve thee helle pine,
Icham to meche te be cristine!]‖

(Herzman, 1999: 2579-96

Bu alıntıda Bevis, Ascopard, Josian ve piskopos arasındaki diyalog oldukça ilginçtir. Josian, Bevisi sevdiği ve Bevis ile evlenmek istediği için vaftiz edilmeyi kabul etmiştir ve piskopos da bu duruma şaşkın ve mutlu şekilde kabul ederek görevini yerine getirmiştir. Ascopard'da ölmek istemediği ve Bevis'e hizmet etmeye söz verdiği için vaftiz edilmeyi kabul etse de Sarazen dev olması yine vaftiz sahnesinde vurgulanmıştır. Aslında, Sarazen olan Ascopard Müslümanlıktan Hristiyanlığa geçiş yapmak istememektedir ve bahane olarak vaftiz kurnasının çok küçük olduğunu bahane etmiştir. Bu bağlamda, romanslardaki genel algı, Sarazen kadınlar din değiştirerek yaygınlaştırılmaya çalıştırılan Hristiyan ideolojilerini ön plana çıkarmıştır. Din değiştirme niyeti olmayan ve romanslarda geçen erkekler kadar bazı kadınlar da öteki olarak romanslara yansımıştır. Bu duruma verilebilecek en ilginç örnekte *Richard Coeur de Lion*' in giriş kısmında Antakya'dan İngiltere'ye gizemli bir gemi ile ulaşan Cassodorien'in Ingiltere'ye yerleşmesi ve burada anlam verilemeyen davranışlarıdır. Sarazen olarak tasvir edilen Cassodorien İngiliz kralı ile evlenmeye karar verir ancak kilise ayinlerine her katıldığında bayılması ile ön plana çıkar. Üçüncü kez yapılan kilise ayini sonrasında da bayılmak yerine oğlunu İngiltere'de bırakıp iki kızı ile kilisenin çatısına doğru uçmaya başlayıp ortadan kaybolur: 'Çatıdan yukarıya doğru uçtu / bu duruma [kilisedeki] herkes şahit oldu [Out of the rofe she gan her dyght / Openly, before all theyr sight] (Brunner,1913: 229-30). Antakya'dan İngiltere'ye gelen gizemli gemi kadar Cassodorien'de gizemli bir Sarazen olarak ortadan kaybolmuştur. Bu kayboluş sekli bile Sarazenlerin ötekileştirilmesine örnek verilebilir.

SONUÇ

Ortaçağdan bugüne Haçlı Seferlerinin etkisiyle başlayan ve günümüze de Islamafobi olarak yansıyan Sarazen algısı hiç değişmemiştir. Kroniklerde Said'in *Orientalizm*'inde ve modern postkolonyal uzmanların bakış açılarında da olumsuz Sarazen algısı pekişmiştir. Hristiyan Avrupasının algıladığı Sarazenler ile ilgili olumsuz tasvirler ortaçağ İngiltere'sindeki romanslara da yansımıştır. Ortaçağdan bugüne İslamiyeti kabul eden ve Sarazen olarak tanımlanan Müslümanlarla ilgili tek taraflı algı romanslarda çirkin, kara, dev gibi olumsuz tasvirlerle vurgulanmıştır. Bu bağlamda da Sarazen-Hristiyan arasında romanslarda ortak kültürel, politik, dini ve sosyal etkileşimler olsa da her zaman Sarazenlerin olumsuz tasvirleri Hristiyanların üstünlüklerini tanımlamıştır. Sarazen kadının ise din değiştirme isteği romanslarda vurgulanmıştır. Sonuç olarak, Hristiyan dinleyiciye / okuyucuya hitap eden romanslar, Haçlı Seferlerine gerekçe olan yeni bir dinin kabul ve değer görmesini engellemek ve olası asimilasyon sorunlarına kökten çözüm bulmak üzere dini ideolojiler üzerine kurulmuştur.

KAYNAKÇA

Akbari, S. (2012). *Idols in the East : European representations of Islam and the Orient, 1100-1450*. Ithaca: Cornell University Press.

Brunner, K.(1913). *Der mittelenglische Versroman über Richard Löwenherz : Kritische Ausgabe nach allen Handschriften mit Einleitung, Anmerkungen und deutscher übersetzung*. Wien: Braumüller.

Calkin, S. (2005). *Saracens and the making of English identity : The Auchinleck manuscript* . New York, Routledge.

Cohen, J. (1999). *Of giants : Sex, monsters, and the Middle Ages. Minnesota: Univesity of Minnesota Press.*

Heng, G. (2003). *Empire of magic: Medieval romance and the politics of cultural fantasy / Geraldine Heng.* New York,Columbia University Press.

Herzman, R., Drake, G., & Salisbury, E. (1999). *Four romances of England : King Horn, Havelok the Dane, Bevis of Hampton, Athelston* . Kalamazoo: TEAMS.

Lupack, A.(1990). *Three Middle English Charlemagne romances : The Sultan of Babylon, The siege of Milan & The tale of Ralph the Collier*. Kalamazoo, TEAMS by Medieval Institute Publications, Western Michigan University.

Perryman, J. (1980). *The King of Tars*. Heidelberg, Winter.

Said, E. (1979). *Orientalism*. Vintage books.

Uebel, M. (2005). *Ecstatic transformation: On the uses of alterity in the Middle Ages* . New York, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Weever, J. (1998). *Sheba's daughters : Whitening and demonizing the Saracen woman in medieval French epic.* New York: Garland.

PERCEPTIONS OF TRADE IN THE MEDIEVAL ROMANCES OF ENGLAND

Hülya TAFLI DÜZGÜN

Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü Kayseri / Türkiye

Abstract: In some of the medieval romances, pilgrimage may suggest that further information about the trading geography is available in England. While it is difficult to follow historical documents and to provide solid evidence, widening public information in relation to pilgrimage and therefore trade may be observed in particularly in the Anglo-Norman Boeve de Haumtone and the Middle English Bevis of Hampton. The romancier of Boeve / Bevis seems to construct a cultural map by using his contemporary geographical knowledge, and it is possible that each romance suggests more than additional territories. The idea of trade is mentioned with interests of the time that each romance is produced. In medieval imagination particularly in mappaemundi including T-0, *Chronica Majora, Hereford, Ebstrof and Borgia,* the globe is divided into three and this is originated from Noah's sons. This shapes geographical identities of Africa, Asia and Europe. Such geography seems to be extant both in Boeve and Bevis as the setting of each romance takes place in Africa, Europe and Asia. The aim of this paper is to explore how the pilgrimage routes (i.e. St-Gilles, Cologne, Jerusalem, Egypt, Damascus) and trading geography function in Boeve and Bevis.

Keywords: Medieval, Romance, Mappaemundi, Trade, Pilgrimage

INTRODUCTION

In some of the medieval romances, pilgrimage may suggest that further information about the trading geography is available in England. While it is difficult to follow historical documents and to provide solid evidence, widening public information in relation to pilgrimage and therefore trade may be observed in particularly in the Anglo-Norman Boeve de Haumtone and the Middle English Bevis of Hampton. The romancier of Boeve / Bevis seems to construct a cultural map by using his contemporary geographical knowledge, and it is possible that each romance suggests more than additional territories. The idea of trade is mentioned with interests of the time that each romance is produced. In medieval imagination particularly in mappaemundi including T-0, Chronica Majora, Hereford, Ebstrof and Borgia, the globe is divided into three and this is originated from Noah's sons. This shapes geographical identities of Africa, Asia and Europe. Such geography seems to be extant both in Boeve and Bevis as the setting of each romance takes place in Africa, Europe and Asia. The aim of this paper is to explore how the pilgrimage routes (i.e. St-Gilles, Cologne, Jerusalem, Egypt, Damascus) and trading geography function in Boeve and Bevis. Webb has argued for a relationship between pilgrims and other travellers, claiming that merchants, pilgrims and crusaders operated on the same routes (Webb, 2002: 114). Moreover, Carol Heffernan argues that the crusades engage with economic and cultural exchange, and this is te reason why the Saracen is both an enemy in battle and a trader in goods (2003: 15). Trade seems to have been echoed both in Boeve and Bevis as each romance takes place in the crusading lands. It is worth noting that crusaders are not the only travellers en route to the Holy Land. Boeve / Bevis's life is bound up with mercantilism from the very beginning indicating just how concerned this romance is with trade.

To begin with, Boeve / Bevis himself is traded at Southampton, where ships from heathen lands and diverse places gather in great number. Indeed, twelfth-century trade routes are evident in both Boeve and Bevis. The course Boeve / Bevis takes from Cologne to Southampton is the same one by which

goods are transported. Weiss notes that there is a great trade link between England and Germany (2002: 100). In both Boeve and Bevis, Cologne is the bridge between Egypt (Armenia) and Southampton, as the hero first goes to Cologne in order to reach territories both in the East and the West.

Boeve begins with the Saracen merchants who buy Boeve from the Southampton port. They reach Egypt coming from the western mediterranean and land in Alexandria. Alexandria is the most important port on the Middle-Eastern coast and it is the point of departure for traders that journey to the West. It is from Egypt that the ships proceed to Syria and Palestine. Alexandria enjoys a special place in international trade (Bosworth, 2007: 8). William of Tyre points out that Alexandria, in the second half of the twelfth century, has become the emporium of East and West. Likewise, Ibn Battuta states that Alexandria is one of the most important ports in the World. S*ilk trade is very common during the twelfth century and it is reflected in Boeve. Boeve offers a mantle of silk to Josiane and this may not have been out of place. There is evidence to suggest that silk is exported from Alexandria to the West. Admittedly, the use of silk is a common motif for the other twelfth-century romances. For example, in the twelfth century Lais of Marie de France, Le Fresne's silken cloth is from the East, namely from Constantinople (Burgess, 1999: 62). Moreover, it is evident even in Gui de Warewic that silk is coming from Egypt. The merchants who run away from Constantinople, carrying their goods with them, and inform Gui about the troubles in Constantinople:*

Assez portums e ver e gris,

Or e argent e bones peres,

Qui unt vertu de plusurs maneres,

Bons dras de seie alexandrins,

Pels de martre salemandrins,

E alters marchandises asez,

De totes maneres veer purrez.

(Ewert, 1932: ll. 2918- 24)

[We carry plenty of miniver, and grey fur, gold, silver, and precious stones possessing many kinds of power. You can see good silk cloth from Alexandria, oriental marten skins and many other goods of all kinds] (Weiss,2008: 128). *In Boeve, when Boeve resques Josiane from her nominal husband in Monbraunt, he reaches the sea in the company of the Egyptian princess Josiane and Escopart. The Saracen giant finds a Saracen vessel bound for 'heÞene lond' waiting to hire a mariner. The Saracens are peaceful traders, and Escopart enters the ship by proclaiming himself a suitable mariner, and then he drives the passangers from their ship. He also carries Boeve's horse and Josian's mule aboard and he quickly sets sail in the opposite direction, to the port of Cologne (ll. 1840-67; p. 60).*

Apart from Alexandria and Germany, London has a significant place in trade and it is reflected in Boeve. During the reign of Stephen, London sees the rise of great trading families (Round, 1899: 97). Thomas and King note that the city elders use their growing wealth as a way to increase their political power (203: 181; 1996:1). However, the historical records for London during this period are relatively sparse and it is difficult for historians to get a clear vision of the period in relation to the merchants.

In an age when noble families are fighting with each other in a period of disintegration of the monarchy, these newly rich see an opportunity to increase their power by financing the aristocracy and give support to one side in order to increase their political status. They play a pivotal role in Stephen's rise to power by claiming that they seek to elect a new monarch when the previous one does not leave a clear successor. This refers to the time Stephen comes to England and is chosen as king by the Londoners (Potter,1955: 7). However, they also played an important role following the brief victory in which Matilda managed to capture Stephen at the Battle of Lincoln. During this time, they negotiated to allow Matilda to be elevated to the title of Lady of England. However, they were also responsible for ejecting her from the city of London when she refused to accept their requests, according to the Gesta Stephani (Potter, 1955: 79-81).

One of the families rising to prominence during this period is the Buccuinte (of Italian origin) who manage to gain considerable wealth. One of its members, Andrew, is identified by Round as the likeliest candidate for the 'Andrew of London' mentioned in De Expugnatione Lyxbonensi as leader of the London contingent (Round, 1899: 110). For these trading families, the conquest of ports in the Atlantic and the Mediterranean is probably of economic interest and they would attract to the crusading venture (King, 1996: 5-21). The acquisition of trading outpost in the frontiers of Christendom would given the mercantile families of the ports of England contact with the Muslim world allowing them to acquire goods unavailable in Western Europe. It is likely that as a result of the pilgrimage routes to the Holy Land, trade with the Mediterranean is starting to become part of the local economy of London, and the acquisition of trading posts there would increase the amount of commerce with Christian and Muslims alike.

Likewise, Bevis begins with the Saracen merchants who buy Bevis from the Southampton port. Metzlitzki notes that they reach Armenia coming from the western mediterranean and would land Ayaş or Tarsus (Mersin) (1977: 130). Ayaş and Tarsus are the most important ports on the coast of Cilician Armenia and they are the points of departure for the caravans that journeyed to Greater Armenia. It is from Ayaş and Tarsus that the ships proceed to Egypt, Syria and Palestine in the Middle Ages. Cilician Armenia flourishes in the twelfth and early thirteenth centuries: 'an age of expansive commerce and culture in a bustling cosmopolitan atmosphere' (Redgate, 2000: 257).

Bevis does not only refer to a mantle of silk, but specifically refers that this mantle is from Toulouse. There is evidence to suggest that silk is exported from Toulouse to the East at the end of the twelfth century. Bevis also refers to other trade locations such as India and Sicily. While India and Sicily are absent in Boeve, Bevis adds a reference to India, 'the great spice source and entrepôt' and adds reference to Sicily "ac al is pes thar ichave went" (Herzman et al, 1998: l. 2269). Western merchants (i.e. Venetians) engage as traders on the eastern Mediterranean seaboard before the crusades and although the Latin East is isolated in the twelfth century, western merchants from Italian ports establish trading rights there. They have rights of entry and exit from certain ports as well as property which include administrative buildings, quarters and public baths. Such privileges become especially important after the last quarter of the twelfth century when the spice trade routes from India and Far East begin to by-pass Syria (Heffernan, 2003: 27).

Moreover, in the course of the crusades the Latin West opens the Straits of Gibraltar to northern European trade, gain the upper-hand in the world of Mediterranean shipping. From the year 1000 onwards, Muslim fleets block maritime trade between the Mediterranean and the north Atlantic waters by way of the Straits of Gibraltar, but in Italy during the same period, Venice, Amalfi and Naples have extensive commercial ties with Byzantium and Muslimm Mediterranean seaports, including those in Sicily (Archibald, 1998: 27, 113). In *Bevis*, Sicily is mentioned as one of the peaceful territories that Bevis passes, and it is evident from the text that Sicily's ports are used as part of trade which reflects the peace in Sicily.

CONCLUSION

It is not usual to talk of medieval romance being realistic: conventionally, romances are assumed to favour fantasy geography. However, both Boeve and Bevis seem to be unique in their use of geography and contemporary events to reflect the Crusades, pilgrimage and trade. *Boeve can be placed in a specific historical context of twelfth-century trade from that of the geographical possibilities of linking Monbraunt,Damascus, Egypt, Abilent and Southampton. As the Middle English Bevis is both a translation and an adaptation of Boeve, little changes in the narrative may be placed in a specific historical context. The textual changes such as Armenia instead of Egypt, Damascus, St Gilles, London and Southampton provide information that both pilgrimage and trade. In medieval imagination particularly in mappaemundi including T-0, Chronica Majora, Hereford, Ebstrof and Borgia, the globe is divided into three and this is originated from Noah's sons. This shapes geographical identities of Africa, Asia and Europe. Such geography is extant both in Boeve and Bevis as the setting of each romance takes place in the borders of Africa, Europe and Asia.*

WORKS CITED

Bosworth, C. E. (2007). *Historic Cities of the Islamic World*. Boston: BRILL.

Burgess, Glyn S., & Busby, Keith. (1999). *The lais of Marie de France*. Penguin classics.

E. King, (1996).'Economic development in early twelfth century', in *Progress and Problems in Medieval England*, R. Britnell and J. Hatcher (eds.). Cambridge: Cambridge University Press

Ewert, Alfred. (1932). *Gui de Warewic : Roman du XIIIe siècle. Tome I, Vers 1-6804.* (Classiques français du moyen âge ; 74). Paris: Librairie Ancienne Èdouard Champion.

Heffernan, C. F. (2003). *The Orient in Chaucer and Medieval Romance* (Vol. 1). Suffolk: Boydell & Brewer.

Herzman, R., Drake, G., & Salisbury, E. (1999). *Four romances of England: King Horn, Havelok the Dane, Bevis of Hampton, Athelston. Michigan*: Kalamazoo.

Lewis, A., & American Council of Learned Societies. (1988). *Nomads and Crusaders : A.D. 1000-1368*. Bloomington: Indiana University Press.

Metlitzki, D. (1977). *The matter of Araby in medieval England / Dorothee Metlitzki.* New Haven ; London: Yale University Press.

Potter, K. (1955). *Gesta Stephani, Regis Anglorum. English & Latin.* (Medieval texts). London: Nelson.

Redgate, A. (2000). *The Armenians.* (Peoples of Europe). Oxford: Blackwell.

Round, J. (1899). *The commune of London : And other studies*. Westminster: A. Constable.

Thomas, H. (2003). *The English and the Normans : Ethnic hostility, assimilation, and identity 1066-c.1220 / Hugh M. Thomas.* Oxford: Oxford University Press.

Webb, D. (2002). *Medieval European Pilgrimage, c.700 - c.1500.* Gordonsville: Palgrave Macmillan.

Weiss, J. (2008). *Boeve de Haumtone and Gui de Warewic.* Tempe: Arizona Center for Medieval and Renaissance Studies.

Weiss, Judith. (2002). 'Emperors and Antichrists: Reflections of Empire in Insular Narrative, 1130-1250', in *The Matter of Identity in Medieval Romance*, Phillipa Hardman (ed.). Cambridge: D. S. Brewer.

BİR İMALAT İŞLETMESİNDE TEKNOLOJİ SEÇİMİ KRİTERLERİNİN PUGH MATRİSİ VE TOPSIS YÖNTEMLERİ İLE TESPİTİ

Nahit YILMAZ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Konya / Türkiye

Öz: Üretim işletmelerinde pazar talebinin arttığı durumlarda, kapasite yetersizlikleri pazar kayıplarına ve kapasitenin aşılması durumu da ürün kalitesinde olumsuzluklara sebep olabilmektedir. Özellikle hijyen kurallarının uygulama zorunluluğunun olduğu Covid-19 salgını döneminde, ambalajlı paket içindeki ürünler yüksek oranda tercih edilir olmuştur. Rekabet koşulları altında sahip olduğu avantajları kaybetmemek ve hatta yeni rekabet avantajları kazanabilmek amacıyla işletmeler, mevcut ve potansiyel pazar talepleri sebebiyle, paketleme makineleri üretme kapasitelerini artırmak zorunluluğu hissetmişlerdir. Üretim imkânlarını, artırmak üzere sahip oldukları makine ve teçhizatların teknolojilerini ve sayısını artırmak ve çeşitlendirmek isteyen işletmeler, ani değişimlerde pazarın taleplerini hızla karşılayacak biçimde seçim yapmak zorunda kalabilmektedirler. İşletmeler açısından teknoloji seçimi, en önemli adımlardan biridir. Teknoloji işletmeler için hem büyük bir fırsat hem de bir tehdit olabilmektedir. Bir işletme, yanlış alternatiflere yanlış zamanda yatırım yaparak veya doğru alternatiflere çok fazla yatırım yaparak rekabet avantajını boşa harcayabilir. Doğru teknoloji alternatiflerini açıklığa kavuşturmak, zaman içerisinde zorlaşmakla beraber daha da karmaşık hale gelen teknolojiler sebebiyle zorlaşmaktadır. Teknoloji seçiminde kısmen çelişkili ve karmaşık birçok farklı talep ve kriter bulunmaktadır. Açıklamaların ardından, Bu çalışma Konya'da uzun yıllardır makine üretim sektöründe faaliyet gösteren özelde paketleme makineleri üreten bir işletmenin, olağanüstü bir durumda kapasite artışı için seçeceği teknolojik ürünleri hangi kriterlere göre belirleyeceğini tespit etmektedir. Bu sebeple literatürden elde edilen teknoloji seçim kriterleri, ilgili işletmenin tercihleri doğrultusunda belirlenmeye çalışılacaktır. Bu değerlendirme sürecinde PUGH Matrisi ve TOPSIS yöntemleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Seçimi, PUGH Matrisi, TOPSIS

GİRİŞ

Özellikle üretim işletmelerinde teknoloji seçimi, işletme yöneticilerinin karşılaştığı en zorlu karar alma süreçlerinden birisidir. Çünkü birçok farklı değişkenin etkisi altında karar verip doğru teknolojinin seçilmesi, işletmelerin amaçlarının gerçekleşmesi açısından önemlidir. Rekabet baskısı ve etkin yatırımlarla istenen sonuçların alınması isteği, zaman içerisinde çok çeşitli ve kompleks teknolojiler arasından seçim yapılmasını zorlaştırmıştır. Ayrıca teknoloji seçiminin, üretim işletmelerinin mevcut teknoloji seviyelerine uyumlu olması ve işletme açısından rekabetçi öncelikleri sağlaması zorunluluğu vardır. Aksi takdirde, yanlış bir teknoloji seçimi, var olan rekabetçi avantajları da zora sokabilecektir. Doğru tercih edilecek teknolojiler, karmaşık bir rekabet ortamında işletme için önemli rekabet avantajları yaratabilir. Teknolojiye dayalı işletmeler, rekabeti sürdürmek ve büyüme amaçlarını gerçekleştirmek için mevcut teknolojik kaynakların yenilenmesine ve yeni teknolojilerin kullanılmasına güvenirler (McNamara ve Baden-Fuller, 1999).

Teknoloji seçiminin amacı, işletmenin daha rekabetçi ürünler ve hizmetler ve daha etkili süreçler oluşturmasına veya tamamen yeni çözümler üretmesine yardımcı olacak yeni bilgi, bileşen ve sistemler elde etmektir (Torkkeli ve Tuominen, 2002). Yeni teknolojiler aynı zamanda hem ürün farklılaştırması hem de tamamen yeni işlerin ortaya çıkması için fırsatlar sunacaklardır.

"En iyi" teknoloji kriterleri, bir işletmenin özel gereksinimlerine bağlı olarak değişebilir (Shehabuddeen vd., 2006) . Teknoloji seçimi, organizasyon içinde desteklenmesi ve teşvik edilmesi gereken teknolojilerin seçimidir (Gregory,1995). Bununla beraber teknoloji seçimi, alternatiflerle ilgili çeşitli kaynaklardan bilgi toplanması ve alternatiflerin birbirlerine veya genel kabul görmüş ya da işletmeye özel bazı kriterlere göre değerlendirilmesi sürecidir (Lamb ve Gregory 1997). Elbetteki işletmeler amaçlarına uygun ve fayda-maliyet dengesi gözeterek seçimlerini rasyonel ölçütlere göre yapmalıdırlar. Teknoloji seçimi, bir organizasyonel hedefi gerçekleştirirken süreçte yer alan ticari ve teknolojik risklerin de hesaba katılması gerekmektedir (Stacey ve Ashton, 1990) .

Bu firmalar çeşitli teknoloji yönetimi uygulamalarıyla meşgul olurlar ve bu ihtiyaçları karşılamak için teknoloji stratejileri ve planlamaları uygularlar. Teknoloji seçim kararlarına yardımcı olmak için karar destek araçları mevcuttur. Bununla birlikte, teknolojik seçeneklerin fazlalığı, alıcı işletmenin organizasyonel yapısı ve rekabetin dinamikliği, niceliksel verilerle beraber pratikte uygulanabilecek teknolojiyi seçmek için belirli bir yöntemi gerektirir. Teknolojik seçimle ilgili endüstriyel kararların çoğu, ya sezgisel karar verme yöntemlerine ya da niceliksel olarak net sonuçlar veren genel araçlarla desteklenmektedir (Shehabuddeen vd.,2006).

TEKNOLOJİ SEÇİMİ KRİTERLERİ

Teknolojinin kendisi, herhangi bir seçim sürecinde dikkate alınması gereken birkaç özelliğe sahiptir. Wang vd.'ye göre (2014), bu özellikler, teknik ve ticari başarının belirsizliklerini, teknolojilerin finansman kaynaklarını, teknolojileri geliştirmek için ön koşulları, mevcut teknolojik seviyeye katkı düzeyini ve teknolojinin mevcut yaşam döngüsü seviyesini içerir. Dikkate alınması gereken bir diğer faktör, farklı teknolojiler arasındaki etkileşim ve uyumdur.

Karşılaştırmalı üstünlükleri olan çeşitli teknolojilerin yanı sıra, kuruluşların karmaşık bir ortamda dikkate alması gereken kendilerine özel kriterler de olabilir (Yu ve Hee Lee, 2013). Teknoloji seçim kriterleri somut, soyut, nicel ve nitel kategoriler altında sınıflandırılabilir (Sanayei ve Monplaisir, 2012). Bu kriterler ana başlıklar halinde, yatırım ve işletme maliyetleri, geri ödeme süresi, net yıllık tasarruf gibi ekonomik, ürün kalitesi, teknolojinin güvenilirliği, ürün hacmi, esneklik gibi teknik, doğal çevre, emisyonlar ve hava kirliliği, su ve toprak atıkları, estetik kaygılar gibi çevresel, sosyo-demografik, kültürel ve politik faktörler içerikli sosyal kriterler biçiminde sınıflandırılabilir (Muerza vd., 2014).

Shehabuddeen vd.(2006), teknoloji seçimi kriterlerinin belirlenmesi yönelik yaptıkları çalışmalarında, müşteriler, tedarikçiler, rakipler ve düzenleyici kurumları dış faktörler, insan kaynakları ve finans departmanını iç faktörler olarak dikkate almışlardır. Ardından ikili bir filtrelemeye dâhil ettikleri kriterleri ilk filtre aşamasında teknik, mali ve dış etmenler ana başlıkları altında toplamıştır. İkinci filtre aşamasında ise daha çok niceliksel verilere ihtiyaç duyulan bir sınıflandırma yapmışlardır. Mevcut teknoloji ile uyum sağlayabilmesi, kullanışlılık, tedarikçi uyumu, stratejiye uyumu ve risk olmak üzere beşli bir alt sınıflandırmaya gitmişlerdir. Teknoloji seçimi kriterlerinin sezgisel yöntemlerle belirleneceğinden ve uygulama kolaylığı neticesinde daha doğru niteliksel veriler alınacağı düşüncesi ve projede yer alan personelin özellikleri sebebiyle çalışmamızda ilk filtre sonrası belirlenen ana kriterler dikkate alınmıştır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

- ***Teknik***

Teknolojinin sağladığı ürünlerin kalitesi, Teknolojinin güvenirliği, Teknolojinin üretebileceği ürünlerin hacmi

- ***Mali***

Teknoloji yatırımı sermayesinin maliyeti, Teknolojinin işletim maliyeti, Teknolojinin ürettiği ürünlerden elde edilecek ek gelir

- ***Dış Etmenler***

Çevresel Etmenler, Düzenleyici Faktörler, Uyulması Gerekli Standartlar

YÖNTEM

Teknoloji seçiminde, karar vericiler kendilerine çeşitli alternatifleri derecelendirme ve sınırlı sayıda alternatif arasından en yüksek dereceye sahip teknolojiyi belirleme gibi konularda yardımcı olmasından dolayı ağırlıkla "Çok Nitelikli Karar Verme "(ÇKKV) tekniklerini tercih etmektedirler. Teknoloji seçim yöntemleri çok çeşitli olsa da, çoğunun ortak yönleri vardır. Bu yöntemler, çeşitli özelliklerin karşılaştırılmasını gerçekleştirir ve uygun kıyaslamalar içerir.

Teknoloji seçimi için en fazla tercih edilen yöntem (Mohanty ve Deshmukh, 1998; Jiang vd., 2011; Ordoobadi, 2013) olarak karşımıza AHP çıkmaktadır. AHP yöntemi, alternatiflere ve kriterlere göre önem ağırlıklarının veya tercihlerin elde edilmesini hedeflemektedir. Bir diğer sıklıkla tercih edilen ÇKKV yöntemi ise DEA (Data Envelopment Analysis)'dır (Wang ve Chin, 2009; Amin ve Emrouznejad, 2013). DEA, birden çok girdi ve çıktı olduğunda karar verme birimlerinin verimliliğini ölçmeye odaklanan bir yöntemdir (Khouja, 1995). Birden çok girdi ve çıktıyı dikkate alarak benzer birimlerin göreceli verimliliğini ölçer.

Birçok karar verme probleminde, öznitelikler veya kriterler için kesin sayısal değerler elde etmek zordur. Karar vericiler, bazı parametreler sübjektif özelliklerinden dolayı verileri ve bunların göreceli performanslarını "dilsel terimlerle" ifade ettiği için değerlendirmesi mümkün olamamaktadır (Hamzeh ve Xu, 2019) . Bu sebeple uygulanan ÇKKV yöntemlerinde, yakın geçmişte ağırlıkla "Bulanık Mantık" tekniklerinin dâhil edildiği belirlenmiştir. Bulanık mantık, insan yargısındaki belirsizliği ve belirsiz üyelik işlevlerini kullanarak kesin olmayan bilgileri ele almak için kullanılabilir (Van de Kaa vd., 2014).

İfade edilen ÇKKV tekniklerinin yanı sıra ANP, TOPSIS, Lineer Programlama, Promothee, Dematel gibi farklı tekniklerle, bunların Bulanık Mantık ve Gri uygulamalarına da teknoloji seçimi çalışmalarında rastlanmıştır. Aynı zamanda son yıllarda yapılan çalışmalarda bu ÇKKV tekniklerinin bütünleşik uygulamaları da dikkat çekmektedir.

Bütün bu ifadelerin ardından, bu çalışmada, ilk kez 1967 yılında Stuart Pugh tarafından geliştirilen, hangi çözümlerin diğerlerinden daha değerli olduğunu belirlemeye yardımcı olan PUGH Matrisi yöntemi ile beraber Hwang ve Yoon tarafından 1980 yılında geliştirilen, alternatiflerin (karar seçeneklerinin) değerlendirilmesinde pozitif ideal çözüm ve negatif ideal çözüm olmak üzere iki temel noktaya dayanarak, ideal çözüme en kısa mesafedeki ve en uzak mesafedeki karar seçeneğinin belirlenmesi hedefleyen TOPSIS yöntemini ayrı ayrı kullanarak kıyaslama yapılmıştır.

PUGH Matrisi

Olası senaryoların farklı alternatiflerinin bir karar verme sürecine dâhil olduğu durumlarda yaygın olarak kullanılan bir ÇKVV modeli PUGH Matrisi Analizidir (PMA). PUGH Matrisi Analizi, karmaşık matematik problemlerinin kullanımını en aza indirgediği ve basitliği nedeniyle bu alanda en yaygın kullanılan modellerden biri haline gelmiştir (Cervone, 2009).

PUGH Matrisi, bir dizi alternatif teklif arasından en iyi çözümü karşılaştırmak ve seçmek için kullanılan bir seçim yöntemidir. Hangi çözümün diğerlerinden daha değerli olduğunu belirlemeye yardımcı olur. En büyük avantajı, büyük miktarlarda nicel veri gerektirmemesidir. Ayrıca, bir alternatife karşı olan öznel görüşler, diğerini daha objektif hale getirilebilir.

PUGH Matrisi, alternatif tekliflerin bir standarda göre karşılaştırıldığı bir önceliklendirme matrisi biçimidir. Bu standart, zaten mevcutta olan bir çözüm olabileceği gibi, yakın gelecekte ulaşılması gereken bir hedef veya ölçütte olabilir. Puanlama genellikle artılar, eksiler be fikir beyan etmeme (0 Nötr) biçimindedir. Bu puanlama çok genel olarak "+1, 0, -1" biçimindedir. Ancak seçimdeki kriterlerin özellikleri, etkisi vs. gibi durumlarda beşli (+2, +1, 0, -1, -2) , yedili (+3, +2, +1, 0, -1, -2, -3) gibi de olabilir.

PUGH Matrisi, genellikle ürün geliştirme döngüsü sırasında tasarım kararları verirken, müşteri gereksinimlerini karşılaştırma ölçütü olarak kullanarak çoklu tasarım konseptlerinin değerlendirilmesinde, daha hızlı, daha rahat ve daha verimli performans elde etmek için süreçleri tasarlarken, hangi yatırımın yapılacağına, hangi satıcının seçileceğine ve hangi iyileştirme projesinin başlatılacağına karar vermek gibi bir dizi başka uygulamalarda kullanılabilir.

Tablo 1. PUGH matrisi tablosu

Seçim Kriter-leri	**Önem Ağırlıkları**	**Alternatifler**					
		Temel	**A**	**B**	**C**	**D**	**E**
1	Her Bir Kriter 1-10 Arası Ağırlıklandırı-labilir	0	+, 0, -	+, 0, -	+, 0, -	+, 0, -	**+, 0, -**
2		0	+, 0, -	+, 0, -	+, 0, -	+, 0, -	**+, 0, -**
3		0	+, 0, -	+, 0, -	+, 0, -	+, 0, -	**+, 0, -**
4		0	+, 0, -	+, 0, -	+, 0, -	+, 0, -	**+, 0, -**
	Pozitif Toplamı X Ağırlık						
	Negatif Toplamı X Ağırlık						
	Nötr Toplamı						
	Net Skor (Fark)						

Alternatifler düşünülmeden önce bir kriter listesi geliştirmek, ilk adımdır. Her kritere daha sonra önemini belirtmek için ağırlıklı bir değer verilebilir. Kriter ne kadar önemli ise, ağırlık o kadar yüksek olmalıdır. Bu ağırlıklar, ekip üyeleri veya en iyi alternatifi seçmek için çalışan bir grup uzman tarafından belirlenebilir. Sadece ekip üyelerinin seçilen kriterler arasında belirli sayıda puan dağıtmasına izin verilerek uygulama gerçekleşebilir. Ardından, ekibin matris üzerinde çalışması ve her bir alternatifin temel çözüme kıyasla nasıl olduğunu (+1,0,-1 kullanarak) belirlemesi gerekmektedir. Nihai puanlar, her bir alternatif için ağırlıklı puanlar toplanarak elde edilebilir. En iyi çözümün seçimi, elde edilen puanlara göre yapılır. En fazla artıya ve en az eksiye sahip olan alternatif en iyi olarak kabul edilir. Daha sonra bir dizi çözümün olumlu yönlerini karıştırarak başka çözümler geliştirilebilir. Bir dizi alternatif arasından en iyi çözümün seçilmesine yardımcı olabilecek birçok araç vardır. En basit yol PUGH Matris şablonunun kullanılmasıdır.

TOPSIS Yöntemi

TOPSIS yöntemi, pozitif ve negatif ideal çözümlere uzaklıkları ortaya koyarak, ideal ve ideal olmayan çözümleri bir arada sunar. Yöntemin uygulanabilmesi için en az iki karar seçeneğinin olması gerekmektedir. Karışık algoritmalar ve matematiksel modeller içermeyen bir analiz sürecine sahip TOPSIS yöntemi, kullanım kolaylığı ve sonuçların kolay anlaşılıp, yorumlanması gibi nedenlerden dolayı bir çok alanda uygulama imkanı bulmaktadır. Tedarikçi seçimi, teknoloji seçimi, personel seçimi, kuruluş yeri

seçimi gibi kapsamlarda kolaylıkla kullanılmaktadır. TOPSIS yöntemi aşağıdaki adımları izleyerek sonuca varmaya çalışır.

Adım 1. Karar matrisinin (A) oluşturulması

Karar matrisinin satırlarında üstünlükleri sıralanmak istenen karar noktaları, sütunlarında ise karar vermede kullanılacak değerlendirme faktörleri yer alır. A matrisi karar verici tarafından oluşturulan başlangıç matrisidir. Karar matrisi aşağıdaki gibi gösterilir:

$$A_{ij} = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ . & & & . \\ . & & & . \\ . & & & . \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{bmatrix}$$

A_{ij} matrisinde m karar noktası sayısını, n değerlendirme faktörü sayısını verir.

Adım 2. Standart karar matrisinin (R) oluşturulması

Standart Karar Matrisi, A matrisinin elemanlarından yararlanarak ve aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanır.

$$r_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sqrt{\sum_{k=1}^{m} a_{kj}^2}}$$

R matrisi aşağıdaki gibi elde edilir:

$$R_{ij} = \begin{bmatrix} r_{11} & r_{12} & \dots & r_{1n} \\ r_{21} & r_{22} & \dots & r_{2n} \\ . & & & . \\ . & & & . \\ . & & & . \\ r_{m1} & r_{m2} & \dots & r_{mn} \end{bmatrix}$$

Adım 3. Ağırlıklı standart karar matrisinin (V) oluşturulması

Öncelikle değerlendirme faktörlerine ilişkin ağırlık değerleri (w_i) belirlenir ($\sum_{i=1}^{n} w_i = 1$).

Daha sonra R matrisinin her bir sütunundaki elemanlar ilgili w_i değeri ile çarpılarak V matrisi oluşturulur. V matrisi aşağıda gösterilmiştir:

$$V_{ij} = \begin{bmatrix} w_1 r_{11} & w_2 r_{12} & \dots & w_n r_{1n} \\ w_1 r_{21} & w_2 r_{22} & \dots & w_n r_{2n} \\ . & & & . \\ . & & & . \\ . & & & . \\ w_1 r_{m1} & w_2 r_{m2} & \dots & w_n r_{mn} \end{bmatrix}$$

Adım 4. İdeal (A^*) ve negatif ideal (A^-) çözümlerin oluşturulması

TOPSIS yöntemi, her bir değerlendirme faktörünün monoton artan veya azalan bir eğilime sahip olduğunu varsaymaktadır.

İdeal çözüm setinin oluşturulabilmesi için V matrisindeki ağırlıklandırılmış değerlendirme faktörlerinin yani sütun değerlerinin en büyükleri (ilgili değerlendirme faktörü minimizasyon yönlü ise en küçüğü) seçilir. İdeal çözüm setinin bulunması aşağıdaki formülde gösterilmiştir.

$A^* = \left\{ (\max_i v_{ij} \middle| j \in J), (\min_i v_{ij} \middle| j \in J' \right\}$ formülünden hesaplanacak set $A^* = \{v_1^*, v_2^*, ..., v_n^*\}$ şeklinde gösterilebilir.

Negatif ideal çözüm seti ise, V matrisindeki ağırlıklandırılmış değerlendirme faktörlerinin yani sütun değerlerinin en küçükleri (ilgili değerlendirme faktörü maksimizasyon yönlü ise en büyüğü) seçilerek oluşturulur. Negatif ideal çözüm setinin bulunması aşağıdaki formülde gösterilmiştir.

$A^- = \left\{ (\min_i v_{ij} \middle| j \in J), (\max_i v_{ij} \middle| j \in J' \right\}$ formülünden hesaplanacak set $A^- = \{v_1^-, v_2^-, ..., v_n^-\}$ şeklinde gösterilebilir.

Her iki formülde de J fayda (maksimizasyon), J' ise kayıp (minimizasyon) değerini göstermektedir.

Gerek ideal gerekse negatif ideal çözüm seti, değerlendirme faktörü sayısı yani m elemandan oluşmaktadır.

Adım 5. Ayırım ölçülerinin hesaplanması

TOPSIS yönteminde her bir karar noktasına ilişkin değerlendirme faktör değerinin İdeal ve negatif ideal çözüm setinden sapmalarının bulunabilmesi için Euclidian Uzaklık Yaklaşımından yararlanılmaktadır. Buradan elde edilen karar noktalarına ilişkin sapma değerleri ise İdeal Ayırım (S_i^*) ve Negatif İdeal Ayırım (S_i^-) Ölçüsü olarak adlandırılmaktadır. İdeal ayırım (S_i^*) ölçüsünün hesaplanması (1) formülünde, negatif ideal ayırım (S_i^-) ölçüsünün hesaplanması ise (2) formülünde gösterilmiştir.

$$S_i^* = \sqrt{\sum_{j=1}^{n} (v_{ij} - v_j^*)^2} \quad (1) \qquad S_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^{n} (v_{ij} - v_j^-)^2} \quad (2)$$

Burada hesaplanacak S_i^* ve S_i^- sayısı doğal olarak karar noktası sayısı kadar olacaktır.

Adım 6. İdeal çözüme göreli yakınlığın hesaplanması

Her bir karar noktasının ideal çözüme göreli yakınlığının (C_i^*) hesaplanmasında ideal ve negatif ideal ayırım ölçülerinden yararlanılır. Burada kullanılan ölçüt, negatif ideal ayırım ölçüsünün toplam ayırım ölçüsü içindeki payıdır. İdeal çözüme göreli yakınlık değerinin hesaplanması aşağıdaki formülde gösterilmiştir.

$$C_i^* = \frac{S_i^-}{S_i^- + S_i^*}$$

Burada C_i^* değeri $0 \leq C_i^* \leq 1$ aralığında değer alır ve $C_i^* = 1$ ilgili karar noktasının ideal çözüme, $C_i^* = 0$ ilgili karar noktasının negatif ideal çözüme mutlak yakınlığını gösterir.

AMAÇ

Son bir yıldan uzun bir süredir yaşanan ve etkilerinin daha da sürmesi beklenen Covid-19 salgını sürecinde, hijyen kurallara olan talebin artması ile beraber, paketli ürünlerin yoğun tercih edilmeye başlanmıştır. Paketleme makinesi üreten işletmeler de artan bu talebi değerlendirmek istemektedirler. Araştırmamıza konu olan işletme Konya Makine İmalat Sektöründe 40 yıllık bir tecrübeye sahip özelde gıda paketleme makineleri üreten bir işletmedir. İşletme sektöründe lider, rekabet avantajlarına sahip ve ağırlıkla ihracat yapman bir konuma sahiptir.

Pazar talebinin ani biçimde artması neticesinde, sahip oldukları teknolojik imkânları geliştirmek amacıyla yeni bir teknoloji yatırımı projesi hazırlamışlardır. Bu proje neticesinde kapasite artışı hedeflemektedirler. Ancak, işletme pazardaki konumundan ve mevcut teknoloji altyapısına uyum sorunu yaşamamak adına, yeni teknoloji seçiminde hassasiyet göstermektedir. Bu vesile ile içinde üst düzey bir yöneticinin de olduğu bir proje ekibi kurulmuş ve bu ekibin, projeyi değerlendirmek üzere verilen tekliflerin optimal çözümü sağlaması istenmiştir. Bu çalışmanın amacı, ilgili proje ekibinin, PUGH Matrisi ve TOPSIS Yöntemi ile bir karar vermesini sağlamaktır.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Değerlendirme kriterleri daha önce literatürde ifade edildiği gibi teknik, mali ve çevresel ana boyutların alt boyutlarının dikkate alınması ile gerçekleştirilmiştir. Teknoloji seçimi ekibinde yer alan uzmanlara, teknoloji seçimi için başlattıkları projeye teklif edilen teknoloji yatırımlarını teklif bazından değerlendirmeleri istenmiştir. Biri üst düzey yönetici olan beş kişilik uzmanlar ekibi, proje tekliflerini, ***Teknik boyutta*** teknolojinin sağladığı ürünlerin kalitesi (T1), teknolojinin güvenirliği (T2), teknolojinin üretebileceği ürün hacmi (T3), ***Mali boyutta***, teknoloji sermayesi maliyeti (M1), teknoloji işletim maliyeti (M2) ve teknolojinin ürettiği ürünlerden sağlanacak gelir artışı (M3) ile son olarak ***Dış Etmenler boyutunda***, çevresel Etmenler (D1), düzenleyici faktörler (D2) ve nihayetinde uyulması gereken standartlar (D3) faktörlerini değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 2. ve Tablo 3.'te gösterildiği gibidir.

Tablo 2. PUGH matrisi çözümü

				Alternatifler				
	Kriterler	**Ağırlık**	**Baz**	**PT1**	**PT2**	**PT3**	**PT4**	**PT5**
1	Teknolojinin Sağladığı Ürünlerin Kalitesi	9	3	+1	+1	-1	+1	0
2	Teknolojinin Güvenirliği	7	3	0	+1	0	+1	+1
3	Teknolojinin Üretebileceği Ürün Hacmi	9	2	0	+1	-1	-1	+1
4	Teknoloji Sermayesi Maliyeti	8	2	-1	0	-1	0	+1
5	Teknoloji İşletim Maliyeti	5	3	+1	0	-1	+1	-1
6	Teknolojinin Ürettiği Ürünlerden Sağlanacak Artış	9	2	0	-1	0	+1	0
7	Çevresel Etmenler	6	2	-1	+1	-1	-1	+1
8	Düzenleyici Faktörler	5	2	0	-1	-1	+1	0
9	Uyulması Gereken Standartlar	6	4	0	+1	+1	+1	0
	İyiler Toplamı			**14**	**37**	**6**	**41**	**30**
	Nötr Toplamı			**36**	**13**	**16**	**8**	**29**
	Kötüler Toplamı			**14**	**14**	**42**	**15**	**5**

Tablo 3. Topsıs yöntemi çözümü

Kriterler	Ağırlık	Birim	Alternatifler					Amaç	İdeal -	İdeal +
			PT1	PT2	PT3	PT4	PT5			
Teknolojinin Sağladığı Ürünlerin Kalitesi T1	3	--	9	9	9	7	8	Max	7	9
Teknolojinin Güvenirliği T2	3	--	8	9	7	8	6	Max	6	9
Teknolojinin Üretebileceği Ürün Hacmi T3	4	Adet	9	9	9	9	9	Max	9	9
Teknoloji Sermayesi Maliyeti M1	4	TL	9	7	8	9	9	Min	9	7
Teknoloji İşletim Maliyeti M2	3	TL	4	9	5	5	6	Min	9	4
Teknolojinin Ürettiği Ürünlerden Sağlanacak Artış M3	3	TL	8	7	7	8	9	Min	9	7
Çevresel Etmenler D1	2	--	5	4	3	4	3	Min	5	3
Düzenleyici Faktörler D2	2	--	5	3	4	2	5	Min	2	5
Uyulması Gereken Standartlar D3	2	--	3	2	3	4	5	Max	2	5
Skor			**0,6272**	0,3808	**0,6337**	0,5322	0,5945			

Elde edilen bulgulardan hareketle daha net bir sonuç ortaya koyabilmek için PUGH Matrisi ve TOPSIS yöntemi sonuçları kıyaslanmıştır. Bu kıyaslama sonucu PUGH Matrisi ile TOPSIS yönteminin uygulanması "Proje Teklifi 3" için benzer sonucu çıkartmıştır. Diğer boyutta yer alan kriterlerin nispeten birbirlerine yakın değerlendirildiği görünen sonuçlarda, özellikle Dış Etmenler boyutuna ait sonuçların düşük çıkması düşündürücüdür. Bu sonuç, proje için teklif veren teknoloji işletmelerinin dış etmenler boyutunun kriterlerine büyük ölçüde uyumunun bilindiği ya da ani talep değişiminde işletmelerin bu boyutta yer alan kriterleri önemsemediklerinden dolayı olabilir. Doğru teknoloji yatırımını, doğru ve

anlamlı kriterlerle seçmek işletmelere rekabetçi avantajlar sağlayabilecektir. Aynı zamanda sahip olunan kaynakların verimli ve etkin kullanımı da önemli faktördür. Teknoloji seçimi kriterlerinin farklı kapsamlarda değerlendirilmesi farklı sonuçları ortaya çıkartabilecektir.

Çalışmada uygulama kolaylığı olarak PUGH Matrisi ve yaygın kullanımından dolayı TOPSIS yöntemi kullanılarak sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. İşletmelerin gerçekleştireceği teknoloji yatırımları birçok farklı değişkene göre farklılıklar gösterecektir. Farklı ÇKKV yöntemlerinin uygulanması ile benzer projeler değerlendirilebilir. Diğer işletmelerin amaç ve hedefleri doğrultusunda farklı boyutlarda elde edilecek sonuçlar çalışmamızla kıyaslanabilir.

KAYNAKÇA

A. Sanayei A. and Monplaisir L.F. , (2012) *Integrating product life cycle issues in technology selection*, Paper presented at the technology management for emerging technologies (PICMET), 2012 proceedings of PICMET'12

Amin G.R. and Emrouznejad A. , (2007), *A note on DEA models in technology selection: An improvement of Karsak and Ahiska's approach,* International Journal of Production Research, 45 (10), pp. 2313-2316

Cervone, H.F. (2009). *Applied digital library project management: Using pugh matrix analysis in complex decision-making situations*. OCLC Systems and Services, 25 (4), 228-232.

Gregory M.J.(1995), *Technology management: a process approach*, Proceedings of the Institution of Mechanical Engineers (IMechE), 209, pp. 347-355

Hamzeh R. and Xu X., (2019), *Technology selection methods and applications in manufacturing: A review from 1990 to 2017*,Computers & Industrial Engineering, Volume 138,

Jiang Z., Zhang H. and Sutherland J.W. (2011), *Development of multi-criteria decision making model for remanufacturing technology portfolio selection,* Journal of Cleaner Production, 19 (17) (2011), pp. 1939-1945

Khouja M., (1995), The use of data envelopment analysis for technology selection Computers and Industrial Engineering, 28 (1) , pp. 123-132

Lamb M. and Gregory M., (1997), *Industrial concerns in technology selection Paper presented at the Innovation in Technology Management-The Key to Global Leadership*. PICMET'97: Portland International Conference on Management and Technology

Marko Torkkeli, Markku Tuominen, (2002), *The contribution of technology selection to core competencies,* International Journal of Production Economics, Volume 77, Issue 3

McNamara P. , Baden-Fuller C.,(1999), *Lessons from the Celltech case: balancing knowledge exploration and exploitation in organisational renewal*, British Journal of Management, 10 , pp. 291-307

Mohanty R.P. ,and Deshmukh S.G. (1998),*Advanced manufacturing technology selection: A strategic model for learning and evaluation*, International Journal of production economics, 55 (3) (1998), pp. 295-307

Muerza V., Arcocha D. de, Larrodé E. and Moreno-Jiménez J.M. (2014), *The multicriteria selection of products in technological diversification strategies: An application to the Spanish automotive industry based on AHP*, Production Planning & Control, 25(8), pp. 715-728

Ordoobadi S.M. (2013), *Application of AHP and Taguchi loss functions in evaluation of advanced manufacturing technologies*, The International Journal of Advanced Manufacturing Technology, 67 (9–12), pp. 2593-2605

P. Yu, and J. Hee Lee (2013), *Optimal technology selection considering input levels of resource*, Industrial Management & Data Systems, 113 (1), pp. 57-76

Shehabuddeen N., Probert D.and Phaal R.(2006), *From theory to practice: challenges in operationalising a technology selection framework*, Technovation, Volume 26, Issue 3,Pages 324-335

Stacey G.S. and Ashton W.B. , (1990), *A structured approach to corporate technology strategy* International Journal of Technology Management, 5 (4) (1990), pp. 389-407

Van de Kaa G., Rezaei J, Kamp L. and Winter de A. (2014) *Photovoltaic technology selection: A fuzzy MCDM approach*, Renewable and Sustainable Energy Reviews, 32 (2014), pp. 662-670

Wang G. , Tian X. and Geng J. (2014), *Optimal selection method of process patents for technology transfer using fuzzy linguistic computing*, Mathematical Problems in Engineering, 2014

Wang Y.-M. and Chin , K.-S. , (2009), *A new approach for the selection of advanced manufacturing technologies: DEA with double frontiers*, International Journal of Production Research, 47 (23), pp. 6663-6679

HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDE BOYKOT ÇAĞRISININ TÜKETİCİ SATIN ALMA DAVRANIŞI ÜZERİNE ETKİSİ

Dilek SAĞLIK ÖZÇAM

Yeditepe Üniversitesi, İnsan Kaynakları Yönetimi Bölümü, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, İstanbul / Türkiye

Öz: Tanınan, bilenen ve güven duyulan markaların iç müşterilerine karşı yaklaşımları da müşterinin olumlu ya da olumsuz tepkisine neden olabilmektedir. Sadece dış müşteri olarak işletmelerin nihai müşteriye yönelik pazarlama faaliyetleri değil, iç pazarlama faaliyetleri de marka imajını, kalite algısını ve müşteri sadakatini etkilemektedir. Çoğunlukla göz ardı edilen iç müşteri memnuniyetinin daha da ötesinde boykot çağrısına dönüşen toplumsal tepkinin pazarlamada önemli kavramlar olan marka farkındalığı ve marka sadakatine yansımalarının pazarlamacılar tarafından dikkatle incelenmesinde fayda bulunmaktadır. Boykot çağrısına karşılık markanın müşterisi olanların ya da olmayanların verdikleri tepkiler markanın gelecek pazarlama stratejilerine yön verecektir. Bu araştırmanın amacı, tüketicilerin belli bir markaya karşı yapılan boykot çağrısına karşılık müşterilerin satın alma davranışındaki değişimi algılanan kalite, marka farkındalığı ve marka sadakati açısından irdelemektir. Bu amaçla, hazır giyim sektöründe belli bir markaya karşı yapılan boykot çağrısı sonrasında 372 kişi ile yüz yüze görüşme yöntemi ve anket tekniğiyle geçerli veriler toplanmıştır. Araştırma, hazır giyim sektöründe boykot çağrısı yapılan marka baz alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre boykot olayı duyulduktan sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde marka farkındalığı, marka sadakati ve algılanan kalite ortalamaları düşük çıkmıştır. Olayı duyduktan sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünenlerde marka farkındalığı ve marka sadakati arasında ilişki %49,2 iken; tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde marka farkındalığı ve marka sadakati arasında ilişki ise %36,9 düzeyinde olarak gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Marka Farkındalığı**,** Marka Sadakati, Algılanan Kalite, Boykot, Tüketici Satın Alma

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Pazarlamanın temelinde tüketiciye sunulan ürün ya da hizmetin olumlu tanıtılması ve satış potansiyelini arttırma çabası vardır. Ancak işletmelerin istemeden de olsa yaptıkları hatalar ya da yanlış anlaşılmalar medyada geniş yankı uyandırmakta ve yoğun tepkilere sebep olabilmektedir. Sosyal medyanın iletişimi bu kadar kolaylaştırdığı günümüzde tüketicilerin işletmeler hakkında bilgiye ulaşmaları çok kolaylaşmıştır ki bu da tepkilerin çok fazla irdelemeden ortaya konulmasına da destek olmaktadır.

Marka değeri, işletmelerin ürün/hizmetlerini hedef kitlesi için pazarda rakiplerinden daha yüksek fiyatlandırma olanağı sağlamaktadır (Aaker, 1992:56). Araştırmalar göstermektedir ki, marka farkındalığı, marka sadakati ve algılanan kalite gibi bileşenler marka değerini oluşturmaktadır (Aaker, 1991:17, Aaker, 1996:103, Fayrene ve Lee, 2011: 36). Algılanan kalite, marka farkındalığı, marka sadakati kavramları tüketicinin algıladığı marka değerini etkilerken, işletmelerin yaşadığı olumsuz durumlarda tüketicinin verdiği tepki üzerine araştırma sayısı düşük kalmaktadır. Böyle bir olasılığın bile işletmeler tarafından dikkate alınması gereken günümüzde, olumsuz haberlerle karşılaşan hatta boykot çağrıları yapılan bir hazır giyim firmasının tüketici üzerindeki etkisini incelemek bu araştırmada amaçlanmıştır. Bu araştırma, hazır giyim sektöründe boykot çağrısı yapılan bir işletmenin marka farkındalığı, kalite algısı ve marka sadakati üzerine tüketicilerle gerçekleştirilmiştir.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, hazır giyim sektöründe yer alan bir işletmenin çalışanlarının işletme hakkında olumsuz bilgi paylaşmaları doğrultusunda sosyal medyada ünlüler ve birçok kişinin desteklemesi ile oluşan işletmenin ürün/hizmet boykot çağrısına karşılık müşterilerinin marka farkındalığı, algılanan kalite ve marka sadakati konusunda davranışlarının değerlendirilmesidir.

KAPSAM

Marka Farkındalığı: Marka tercihi ardından marka sadakati sağlamada, marka farkındalığı ilk adımdır. Marka farkındalığı, markaların tüketiciler üzerinde oluşturdukları etki olarak tanımlanmaktadır ki, tüketicinin bir markayı tanıma ve hatırlama kabiliyeti olarak açıklanmaktadır (Lee ve Leh, 2011:2).

Algılanan Kalite**:** Müşterinin kalite algısı soyut olup, tüketicinin kişisel algısına göre ürün/hizmetin performansıdır (Aaker, 2009:107). Marakanon ve Panjakajornsak'e (2017) göre tüketicinin algısı ile bağlantılı olduğundan sübjektif olarak algılanan kalitedir. Tüketicinin ürün/hizmet ile ilgili yaşadığı deneyim ve kendi çevresinden aldığı bilgi ve tepkilerle, rakip kıyaslamaları ile zihninde oluşturduğu kanaattir, kişisel duygudur.

Marka Sadakati: Tüketicinin sürekli olarak aynı markayı tercih etmesi ile oluşmaktadır. Bunun için müşterinin geçmiş yaşadığı deneyimlerden memnun olması kadar, işletmenin yaşadığı olumsuz durumlara nasıl tepki vereceğini de etkilemektedir. Aaker'a (1991, 2009:58) göre tüketicilerin markaya bağlılık ve tutkunluk derecesini göstermektedir ve "bir müşterinin bir markaya bağlılığının ölçümü" olarak açıklamaktadır ki, özellikle işletmenin pazara sunduğu ürün/hizmetlere karşı boykot çağrılarında sadakat düzeyi işletmenin sadece satış rakamlarını değil, finansal performansını geleceğe dönük olarak ciddi olarak etkilemektedir. Dick ve Basu'a (1994) göre tüketicinin hem tutumunun hem de satın alma düzeyinin yüksek olması "gerçek sadakat" olarak ifade edilmekte olup, ürün/hizmet boykotunda sergiledikleri yaklaşıma yansımaktadır.

Tüketicilerin marka sadakat düzeyi, tüketicilerin sadece fiyat esnekliği ve yüksek fiyatlandırmaya verdiği tepkiyi değil, işletmenin yaşadığı olumsuz bir durumda verdiği tepkinin olumlu-nötr-olumsuz olmasını da etkilemektedir. Hatta marka sadakatinin ne kadar gerçek ne kadar yalancı sadakat olduğunu ürün/hizmet boykotuna verdiği tepki ile anlamak mümkün olabilmektedir. Oliver'a (1999: 35-36) göre, marka sadakati bilişsel sadakat (tüketiciler marka hakkında edindikleri bilgilere ya da marka ile ilgili olarak yaşamış oldukları deneyimlere bağlı olarak bir marka için tercihte bulunması), duygusal sadakat (tüketicinin markayı beğenmesi ve o markadan memnun kalması doğrultusunda oluşan), çabasal sadakat (tüketicinin markayı tekrar satın alma isteği) ve eylemsel sadakat (tüketicinin satın alma niyetinin ve isteğinin satın alma davranışına dönüşmesi) boyutlarından oluşmaktadır. İşletmenin ürün/hizmetlerinin boykot edilmesine karşın müşterinin sadakatinin hangi boyutta olduğu etkilemektedir ki işletmelerin yaşadığı böyle zor dönemlerde o markayı yine de diğer markalara tercih eden, markaya karsı gelistirdigi tutumun güçlü etkisi ile her ne olursa olsun, aynı markayı satın alma davranısına devam eden, hatta savunan müşteriler gerçek marka sadakati gösterenlerdir.

YÖNTEM

Çalışma verilerini elde etmek için yüz yüze anket yöntemi seçilmiştir. Araştırmada kullanılan sorular, Yoo ve Donthu (2001) tarafından kullanılan sorulardan faydalanılarak hazırlanmıştır. Araştırmanın ölçüm araçları geliştirilirken çeşitli çalışmalardaki ölçekler incelenmiş ve en fazla kullanılan ölçeklerden yararlanılmıştır. Araştırmanın anketi iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm marka farkındalığı, algılanan kalite, marka sadakatinin etkisini ölçecek 5'li Likert tipi sorulardan oluşmaktadır. Bu sorular (1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum) şeklindedir. İkinci bölüm ise; araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerini öğrenmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Örneklem için işletme ile müşteri deneyimi yaşamış olan ülke genelinde farklı şehirlerde yaşayan 18-55 yaş arası kişiler hedef kitle olarak saptanmıştır. Kolayda örnekleme, araştırmanın örnekleme yöntemi olarak belirlenmiştir. Araştırma verileri 2019 yılının Ocak, Şubat ve mart aylarında, yüz yüze toplanmıştır. Hazırlanan anket, yanlış anlaşılmaları önlemek amacıyla öncelikle 34 kişiye uygulanmış ve geri dönüşlerle tekrar gözden geçirilmiştir. Çeşitli sektörlerde çalışan 435 kişiden yüz yüze görüşme ile 372 geçerli anket formu elde edilmiştir. Toplamda 435 olan formlardan analize giremeyecek olan 63 adedi elenmiştir.

ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Hazır giyim sektöründe bir işletmenin çalışanlarının kuruma karşı söylemlerine ve sosyal medyada paylaştıklarına destek olabilmek adına sosyal medya üzerinden birçok kişinin işletmeye karşı verdiği olumsuz tepki hatta boykot çağrısı büyük ses getirmiştir. Bu araştırmada hazır giyim işletmesinin müşterilerinin boykot çağrısını duymalarına ya da duymamalarına göre marka farkındalığı, algılanan kalite ve müşteri sadakati incelenmiştir.

H1: *Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünenlerde marka farkındalığı bakış acısı farklılık göstermektedir.*

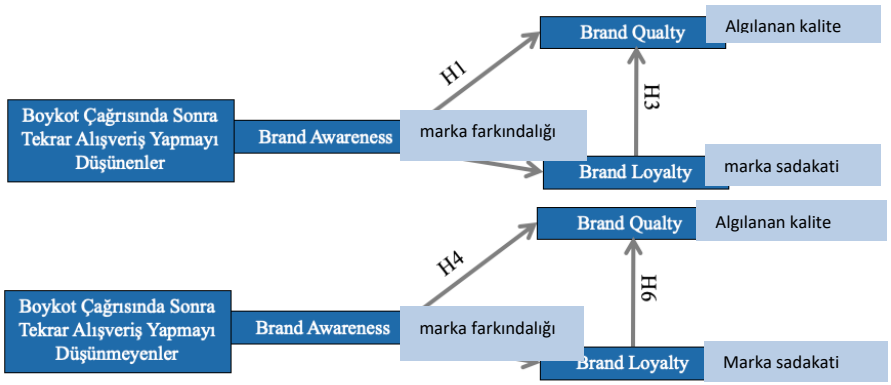
H2: *Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünenlerde marka sadakati bakış acısı farklılık göstermektedir.*

H3: *Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünenlerde algılanan kalite bakış acısı farklılık göstermektedir*

H4: *Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde marka farkındalığı bakış acısı farklılık göstermektedir.*

H5: *Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde marka sadakati bakış acısı farklılık göstermektedir.*

H6: *Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde algılanan kalite bakış acısı farklılık göstermektedir*

Araştırma Modeli

BULGULAR

Bu markayı kullanan toplam 435 anket toplanmıştır; bunlardan 63 tanesi eksik olarak doldurulduğu için analize dahil edilmemiştir. Kullanılabilir anket oranı %85,5'dir. Araştırma örnekleminin demografik dağılımına bakıldığında, kadınlar ve erkeklerin homojen bir şekilde dağılmadığını, örneklemin %78,2'lik bölümünü kadınların ve kalan %21,8'lik kısmını ise erkeklerin oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların önemli bir bölümü (%86,3) lisans, %7,3'ü lise, %5,6'sı yüksek lisans ve %0,8'i doktora öğrenim düzeyine sahiptir. Araştırma örnekleminin %31,5'lik bölümünü 25-32, %30,6'lık bölümünü 40-55, %27,4'lük kısmını 33-39 ve %10,5'lik kısmını ise 18-25 yaş aralığındaki tüketiciler oluşturmaktadır. Katılımcıların %21'lik bölümü öğrencileri, %89'luk bölümü ise özel sektör çalışanlarını içermektedir. Katılımcıların gelir düzeyleri incelendiğinde, %52,4'lük bölümünün 2000-4000 TL aralığında, %29'luk bölümünün 4001-7000 TL aralığında ve %18,5'lik bölümünün ise 7001 TL üzerinde hane halkı gelir düzeyinde olduğu gözlemlenmiştir ki, katılımcıların %57,3'ü kendilerini orta sınıf olarak değerlendirirken, %28,2'si ortanın üstü olarak açıklamakta, %9,7'si kendilerini ortanın altı olarak tanımlamaktadırlar. Katılımcıların %42,2'si sıklıkla, %31'i bazen, %23,3'ü her zaman araştırmaya konu olan markanın hazır giyim firmasından alışverişleri yaptıklarını açıklamışlardır. Boykottan haberi olan %58,9 katılımcı yüzdesine karşın, katılımcıların %41,1'i boykottan haberdar değildirler. Katılımcıların %71,2'si tekrar alışveriş yapma istekliliğini olumsuz değerlendirirken, %89'u işletmenin sorumlu davranmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 1. Demografik özellikler

		n	%
Cinsiyet	*Kadın*	291	78,2
	Erkek	81	21,8
Yaş	*18-24*	39	10,5
	25-32	117	31,5
	33-39	102	27,4
	40-55	114	30,6
Gelir	*2000-4000 TL*	195	52,4
	4001-7000 TL	108	29,0
	7001 TL ve üzeri	69	18,5
Egitim	*Lise*	27	7,3
	Üniversite	321	86,3
	Yüksek Lisans	21	5,6
	Doktora	3	0,8
Sosyal Sınıf	*Alt*	12	3,2
	Ortanın Altı	36	9,7
	Orta	213	57,3
	Ortanın Üstü	105	28,2
	Üst	6	1,6
Bu markadan alışveriş yapıyor mu?	*Evet*	372	100
Alışveriş sıklığı	*Nadiren*	12	3,4
	Bazen	108	31,0
	Sıklıkla	147	42,2
	Her zaman	81	23,3

Tablo 2. Boykot olayı

		n	%
Boykot durumundan haberdar olma	*Hayır*	153	41,1
	Evet	219	58,9
Evet Diyen (n=219) içerisinden yüzde hesaplanmıştır			
Tekrar alışveriş durumu	*Evet*	63	28,8
	Hayır	156	71,2
Sorumlu davrandığını düşünme	*Evet*	24	11,0
	Hayır	195	89,0

Tablo 3. Faktör analizi sonuçları

Faktör	**Faktör Yükleri**	**Eigen value**	**Varyans Açıklama Oranı (%)**
Brand Loyalty (Marka Sadakati)		4,518	**37,652**
1. Kendimi bu markaya bağımlı olarak görürüm	.710		
2. Bu markadan sürekli alışveriş yaparım	.728		
3. Bu marka benim ilk tercihimdir	.746		
4. Eğer bu marka mağazada yoksa başka marka almam	.720		
5. Bu markadan başka bir markayı almam/kullanmam için bu markanın ürünlerinin/hizmetlerinin fiyatının çok artması gerekir	.828		
Brand Awareness (Marka Farkındalığı)		1,311	**10,921**
1. Bu markanın bazı özellikleri hemen aklıma gelir	785		
2. Bu markanın sembolünü ya da logosunu bilirim	.626		
3. Bu markanın ürünlerini kafamda canlandırmakta zorlanırım	.678		
4. Bu markayı tanırım/bilirim	.768		
5. Bu markanın ürünlerini rakip ürünler arasında dahi tanırım	.732		

Perceived Quality (Algılanan Kalite)		1,155	**9,622**
1. Bu markanın ürünleri yüksek kalitelidir	.782		
2. Bu markaya güvenirim	**.803**		

Tablo 3'den görülebileceği gibi, açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, ölçeğin maddeleri, Marka Sadakati, Marka Farkındalığı, Algılanan Kalite olarak adlandırdığımız üç faktörde oluşturulmuştur. Faktörlerin öz değerleri, varyans açıklama oranları ve her bir maddenin faktör yükleri de Tablo 3'de verilmiştir. Bu üç faktörün toplam varyans açıklama oranı 58,195 olarak hesaplanmıştır.

Marka Sadakati kapsamında "Bu markadan başka bir markayı almam/kullanmam için bu markanın ürünlerinin/hizmetlerinin fiyatının çok artması gerekir" 0.828 ile en yüksek faktör yüküne sahiptir. Marka Farkındalığı kapsamında "Bu markanın bazı özellikleri hemen aklıma gelir" 0.785 ile en yüksek faktör yüküne sahiptir. Algılanan Kalite kapsamında "Bu markaya güvenirim" 0.803 ile en yüksek faktör yüküne sahiptir.

Table 4. KMO ve bartlett's test sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		**0.819**
	Chi-Square	509,859
	Df	66
	Sig.	**<0.001**

Tablo 4'de, Kaiser-Meyer Olkin Örnekleme Yeterliliği Ölçüsü ve Bartlett Spheriticy Testinin ölçümünü göstermektedir. Bu çalışma, ölçülen KMO'nun çalışmada 0.819 olduğunu belirlemektedir. Kaiser-Meyer-Olkin ölçüsü, p<0.5 olup korelasyon matrisinin temel bileşen faktör analizine uygulanmaya uygun olduğunu göstermektedir (Živadinović; 2004).

Tablo 5. Boykot çağrısında sonra tekrar alışveriş yapma durumuna göre değerlendirmeler

	Boykot Çağrısında Sonra Tekrar Alışveriş Yapma		**[a]p**
	Evet	**Hayır**	
	Mean ±Ss	*Mean ±Ss*	
Marka Farkındalığı	3,14±0,42	2,84±0,66	***0,028****
Marka Sadakati	2,00±0,72	1,64±0,67	***0,025****
Algılanan Kalite	3,11±0,54	2,49±0,82	***0,002****

[a]Independent Sample T Test **p<0,05* ***p<0,01*

Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerin Marka Farkındalığı ölçüm puanı, düşünenlerden düşük bulunmuştur (p=0,028; p<0,05).

Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerin Marka Sadakati ölçüm puanı, düşünenlerden düşük bulunmuştur (p=0,025; p<0,05).

Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerin Algılanan Kalite ölçüm puanı, düşünenlerden düşük bulunmuştur (p=0,002; p<0,01).

Tablo 6. Markadan tekrar alışveriş yapma durumuna marka tutumlarının değerlendirilmesi

			Marka Farkındalığı	**Marka Sadakati**	**Algılanna Kalite**
Boykot Çağrısında Sonra Tekrar Alışveriş Yapmayı Düşünenler	**Marka Farkındalığı**	***r***	1	.492	0,414
		p		***0,024****	***0,042****
	Marka Sadakati	***r***		1	.479
		p			***0,028****
	Algılanan Kalite	***r***			1
		p			
Boykot Çağrısında Sonra Tekrar Alışveriş Yapmayı Düşünmeyenler	**Marka Farkındalığı**	***r***	1	.369**	0,195
		p		**0,007**	**0,166**
	Marka Sadakati	***r***		1	.414
		p			**0,002***
	Algılanan Kalite	***r***			1
		p			

r=Pearson correlation **p<0,05*

Boykot Çağrısında Sonra Tekrar Alışveriş Yapmayı Düşünenlerde;

Marka Sadakati ile Marka Farkındalığı arasında %49,2 düzeyinde (Marka Farkındalığı artarken, Marka Sadakati de artmakta) istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (r=0,492; p=0,024; p<0,05).

Marka Farkındalığı ile Algılanan Kalite arasında %41,4 düzeyinde (Marka Farkındalığı artarken, Algılanan Kalite de artmakta) istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (r=0,414 p=0,042; p<0,05).

Marka Sadakati ile Algılanan Kalite arasında %47,9 düzeyinde (Marka Sadakati artarken, Algılanan Kalite de artmakta) istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (r=0,479 p=0,028; p<0,05).

Boykot Çağrısında Sonra Tekrar Alışveriş Yapmayı Düşünmeyenlerde;

Marka Sadakati ile Marka Farkındalığı arasında %36,9 düzeyinde (Marka Farkındalığı artarken, Marka Sadakati de artmakta) istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (r=0,369; p=0,007; p<0,01).

Marka Farkındalığı ile Algılanan Kalite arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır (p>0,05).

Marka Sadakati ile Algılanan Kalite arasında %41,4 düzeyinde (Marka Sadakati artarken, Algılanan Kalite de artmakta) istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (r=0,414 p=0,002; p<0,01).

Tablo 7. Hipotez özetleri

Hipotez	Durum
H1: Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünenlerde marka farkındalığı bakış acısı farklılık göstermektedir.	***Kabul***
H2: Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünenlerde marka sadakati bakış acısı farklılık göstermektedir.	***Kabul***
H3: Boykot çağrısındna sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünenlerde algılanan kalite bakış acısı farklılık göstermektedir	***Kabul***
H4: Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde marka farkındalığı bakış acısı farklılık göstermektedir.	***Kabul***
H5: Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde marka sadakati bakış acısı farklılık göstermektedir.	***Red***
H6: Boykot çağrısından sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde algılanan kalite bakış acısı farklılık göstermektedir	***Kabul***

SONUÇ

Markaya karşı olan tepkiyi duyduktan sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde marka farkındalığı, marka sadakati ve kalite algısı ortalamaları düşük çıkmıştır. Olayı duyduktan sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünenlerde Marka Farkındalığı ile Marka Sadakati arasında ilişki %49,2 iken; tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde Marka Farkındalığı ile Marka Sadakati arasında ilişki ise %36,9 düzeyinde çıkmıştır.

Bu çalışmada gelecekte ele alınacak bazı olası eksiklikler mevcuttur. Öncelikle, bu çalışma tek bir markanın boykot çağrısı üzerine müşterilerinin tutum ve davranışlarını marka farkındalığı, marka sadakati ve kalite algısı ile bağlantılı olarak incelemiştir. Gelecekte odaklanılacak daha geniş bir bakış açısı ile ele alınacak boykot çağrılarının, marka farkındalığı, marka sadakati ve kalite algısı üzerinde farklı sektörlerde benzer bir etkinin olup olmadığı üzerine olabilir. İkinci olarak, anketin katılımcılarının %52,4'lük bölümünün 2000-4000 TL gelir aralığında olması ve demografik özelliklerin genel %50 ve üstünün aynı gruba hitap etmesi ileriki çalışmalar ve sonuçları için bir kısıtlama olarak görülebilir.

Kullanılan ölçü aynı zamanda hiç öğrenci olmayan örnekler arasında da tekrarlanabilir ki katılımcıların %21'lik bölümü öğrenciler tarafından oluşturulduğu göz önüne alınırsa bazı araştırmacılar öğrencileri marka değeri, sadakati gibi konularda kullanmakta çekinebilmektedirler. Bunun nedeni yaşlı ve çalışan tüketicilerin markalara psikolojik bağlılıkları öğrencilerden markaya olan ilişkisindeki süre farklılıkları, markayla olan nostaljik bağlılıkları gibi nedenlerden dolayı farklılık gösterebilir. Bu nedenle bir sonraki çalışmalarda ölçek çalışmaya katılan belirli bir meslek sahibi ve yaş aralığında olan örneklemler üzerinde çalışma yapılabilir. Bu sonuçlar dikkatle yorumlanmalı ve birtakım sınırlamalar akılda tutulmalıdır.

YÖNETİMSEL ETKİLERİ

Güçlü marka değeri, bilinirliği ve sadakati geliştirmek küresel pazarda var olmaya çalışan her şirketin hedefidir. Çalışmanın bulguları, bu kavramlara olan algının alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde ortalamaları düşük çıkmıştır. Sonuçta markanın satın almaya devam etmek isteyen müşterilerinin marka farkındalığı, marka sadakati ve kalite algısı ortalamalarının daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Yönetimsel olarak böyle bir boykot çağrının müşteri satın ama davranışını etkilememesi için markaların pazarlama faaliyetine geniş bir bakış açısı getirmeli ve marka algısındaki değişikliklerin satış verileri ölçütlerini nasıl etkilediğini dikkatle takip etmelidirler. Müşterilerin bağlılık görüşünü, farklı sadakat hedeflerinin özelliklerini (yani marka / hizmet/ ürün) kapsayacak şekilde genişletmek faydalı olacaktır. Markanın hafızasının içeriği ve yapısı gelecekteki marka stratejilerinin etkililiğini etkileyeceğinden, yöneticilerin işletmenin her aldığı yönetimsel kararın tüketicinin yaklaşımını nasıl etkilediğini anlamaları önemlidir (Keller, 1993).

KAYNAKÇA

Aaker, D.A. (1991). Management brand equity. New York: The Free Press.

Aaker, David A. (1992), "Managing the Most Important Asset: Brand Equity" Strategy & Leadership, 20(5); 56-58.

Aaker, David A. (1996), "Measuring Brand Equity Across Products and Markets" California Management Review, 38(3); 102-120.

Aaker, D. A. (2009). Marka değeri yönetimi. (E. Orhanlı, Çev.) İstanbul: Mediacat .

Dick, A.S., Basu, K. (1994), Customer loyalty: Toward an integrated conceptual framework. JAMS 22, 99–113 https://doi.org/10.1177/0092070394222001

Fayrene Chieng ve Goi Chai Lee (2011), "Customer-Based Brand Equıty: A Literature Review" Journal of Arts Science & Commerce, 2(1); 33-42.

Keller, K. L. (1993). Conceptualizing, Measuring, and Managing Customer-Based Brand Equity. Journal of Marketing, 57(1), 1–22. https://doi.org/10.1177/002224299305700101

Kurnoga Živadinović, N. (2004). Utvrđivanje osnovnih karakteristika proizvoda primjenom faktorske analize [Defining the basic product attributes using the factor analysis]. Ekonomski pregled, 55, 952–966

Lee, Goi Chai ve Fayrene Chieng Yew LEH (2011), "Dimensions of Customer-Based Brand Equity: A Study on Malaysian Brands" Journal of Marketing Research and Case Studies, Vol. 2011; 1- 10

Marakanon, L. & Panjakajornsak, V. (2017). Perceived quality, perceived risk and customer trust affecting customer loyalty of environmentally friendly electronics products. Kasetsart Journal of Social Sciences, 38(1), 24-30.

Oliver, R.L. (1999) Whence Consumer Loyalty. Journal of Marketing, 63, 33-36. https://doi.org/10.2307/1252099

Yoo, B. and Donthub,N., (2001) Developing and validating a multidimensional consumer-based brand equity scale, Journal of Business Research 52, 1-14.

CİTTASLOW AHLAT'IN ÜYELİK SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Abdullah ELMAS

Siirt Üniversitesi, Yerel Yönetimler Bölümü, Siirt / Türkiye

Öz: Ahlat, Bitlis iline bağlı bir ilçe olup, Van Gölü'nün kuzeybatı sahil kıyısında yer alır. Muş iline bağlı Bulanık ve Malazgirt ilçelerinin güneyinde, Muş ilinin doğusunda, Van Gölünün kuzeyinde, Tatvan ve Bitlis'in kuzeydoğusunda, Adilcevaz ilçesinin de batısında yer alır. Ahlat ilçesi 1044 kilometre karelik kırsal bir alana yayılmıştır. Yüzey şekilleri biçim ve meydana geliş şekilleri bakımından farklılıklar gösterebilmektedir. Yeryüzünün sayılı volkanlarından olan Nemrut'un doğusunda, Süphan'ın da batısında yer alır. Bu dağların eteklerinde geniş dağ platoları bulunur. Nemrut hem bu bölgedeki volkan dağlarının bir örneği, hem de Van Gölü'nün oluşmasında önemli bir yer tutması bakımından ayrıca önemli bir konuma sahiptir. Nemrut dağı günümüzde sönmüş bir volkan olup, doğu-batı doğrultusunda uzanan geniş alanda yer almaktadır. Ahlat'ta bulunan dağlık alanların büyük bir kısmı tarım ve hayvancılık faaliyetleri için elverişli alanlardır. Ahlat yöresinin Van Gölünün kuzey kesiminde bulunan diğer bölgelere göre daha az eğimli bir topografyaya sahip olması, beşeri tesirlerin yüksek kesimlere kadar çıkmasını sağlamıştır. 23 Mart 2019 tarihinde Cittaslow genel başkanı Stefano Pisani, Cittaslow genel sekreteri Pier Giorgio Oliveti, Cittaslow Türkiye koordinatörü Tunç Soyer ve Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörü Bülent Köstem'in katılımlarıyla Ahlat ilçesi üyelik sertifikasını almıştır. Bu çalışmada Ahlat'ın Cittaslow üyelik süreci analiz edilmiştir. Bu kapsamda Ahlat'ın üyelik başvurusundan önce sağladığı kriterler ve başvuru yapıldıktan sonra sağladığı kriterlerin çözümlemesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cittaslow, Ahlat, Üyelik Kriterleri

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Kendi kendine yetmeyen yaşam alanları haline gelen kentler, kaynak yetersizliğini yakın ya da uzak çevre fark etmeksizin doğal sistemleri yok ederek veya tahrip ederek aşmaya çalışmış, kaynaklara erişim için hem insanları hem de doğayı tüketmeye başlamıştır.

İnsanların daha çok tüketmesi ve tüketerek mutlu olması için tasarlanan kentler insanlar arasındaki sosyal ilişkileri zayıflatmış ve kentlerin alternatifi olmayan mekanlar haline gelmesine neden olmuştur.

Tüketerek mutlu olma, tüketerek yaşama ve tüketmek için zaman harcama odaklı yaşam merkezi haline gelen kentlerin insanlara vadettiği mutluluğu ve huzuru getirmemesi kentlerde mekânsal ve yönetsel bir dönüşümü kapsayan Cittaslow felsefesini ortaya çıkarmıştır.

Cittaslow hareketi kentlerde yaşamanın getirmiş olduğu stres, sinirlilik, hızlı ve amaçsız yaşam gibi olumsuz durumların tersine; insanların kentlerde hayatı anlama ve anlamlandırmasına olanak sağlayacak hızda, hayattan zevk alacak biçimde yaşamasını savunmaktadır.

Bu kapsamda Cittaslow hareketi, insanların sosyal ilişkilerde daha etkin olduğu bir kentsel yaşam tarzıdır. Bu yönü ile Cittaslow hareketi mutluluk eksenli bir kentleşme tarzı olup kendi kültürü içinde yoğrulan; geleneklerine, göreneklerine sahip çıkan bireylerin daha rahat sosyalleşebilecekleri bir düşünsel üründür. Ayrıca Cittaslow hareketi, kent kültürü içerisinde alt yapı problemlerinin minimum düzeyde olduğu ve yenilenebilir enerji kaynakları ile enerji ihtiyacını karşılayan kentleri ortaya çıkararak mevcut kentlere alternatif olmayı hedefleyen bir hareket olmuştur (Cittaslow International,2020).

Cittaslow (sakin kentler) ağı, kentlerin sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarını ön planda tutup, kentlerin yerel dinamikleri ekseninde kimliklerini küreselleşme karşısında korunmasını amaçlayan kentler birliği hareketidir (Knox ve Mayer, 2009: 43).

Cittaslow kuruluş tüzüğü Cittaslow'ı yaşam kalitesine önem verilen şehirlerin uluslararası ağı olarak tanımlamıştır. Cittaslow kelimesi, köken olarak İtalyanca 'Citta' ve İngilizce 'Slow' kelimelerinin birleşiminden türemiş ve Türkçe 'ye sakin şehir ya da yavaş şehir olarak geçmiştir. Cittaslow kuruluş tüzüğü Cittaslow kelimesinin diğer dillere çevrilmesine yasak getirmesine rağmen Türkiye'de, bu kavramın yaygınlık kazanması ve anlaşılması için *Yavaş Şehir* ya da *Sakin Şehir* ifadesinin kullanıldığı görülmektedir.

Türkiye'de, Cittaslow'ın kelime karşılığının *Yavaş Şehir* olarak kabul edilmesi ve daha sonradan bu kavramın yaygınlık kazanması, *Sakin Şehir* kavramının yavaşlığa atıf yapan olumsuz bir algı yaratmasına neden olmuş ve Cittaslow'ın Türkçe karşılığının *Sakin Şehir* olarak değişmesine ve benimsenmesine neden olmuştur.

Cittaslow hareketi, küresel kent kavramının kentleri kültürel olarak benzer kıldığı, mekânsal olarak da aynılaşan kentlerdeki yaşam düzeninin hızlı olmak ile özdeş olduğu bir dönemde ortaya çıkan uluslararası bir birliktir.

Aynılaşan kent yapılarına ve kent kimliklerine karşı olarak ortaya Cittaslow, Slow Food hareketi ile doğrudan ilgili olan bir kelimedir. Fastfood yemek kültürünün küreselleşen bir dünyada kentlerin ortak sembolü olması, Cittaslow'ın buna karşıt olarak ortaya çıkıp tanınmasını sağlamıştır. Roma'da 1986 yılında McDonald's'ın şube açmasını protesto eden İtalyanlar, protestolarda yerel hamurdan yapılmış ürünleri kullanmıştı. İtalyan mutfak ve yemek kültürünün önemli temsilcilerinden olan Carlo Petrini'nin öncülüğünde başlayan bu protesto, ilerleyen zamanlarda hızlı yemek yeme alışkanlığına atıf yapacak olan Toplumun McDonaldlaştırılmasına karşı bir tepki olarak ortaya çıkmış ve Slow Food yemek birliğinin oluşmasına zemin hazırlamıştır (Şahinkaya, 2010:1).

Cittaslow'un sembolü yavaşlık felsefesine ithafen, kendi yolu boyunca yavaş ancak emin adımlarla ilerleyen bir salyangozdur. Ayrıca salyangozun hemen üzerinde tarihi bir şato ve günümüz mimarisini sembolize eden beton binalar yer almaktadır. Turuncu salyangoz üzerinde şehrin tarihi ve güncel ögeleri de sembolleştirilmiştir. Önceleri İtalya'da gelişim gösteren Cittaslow ağı bugün 30 Ülkeden 236 kenti içine almaktadır. Ayrıca birliğe üye olan kentler turuncu salyangoz logosunun ayrılmaz bir parçası olarak "Yaşam kalitesine önem verilen şehirlerin uluslararası ağı" ibaresini kullanmak zorundadır (Cittaslow International Charter, madde: 1-2).

Hareketin kurucularından olan Bra Belediye Başkan Yardımcısı Bruna Sibille Sakin Şehir hareketinin amacının geleneksel ve modern arasında bir bağ kurmak olduğunu ifade etmektedir. Amaç kesinlikle modern dünyadan kopmak, müzelere hapsolmak değildir. Aksine kentler teknolojiyi kullanmak ve desteklemek zorundadır. Buon Vivere (iyi yaşam) felsefesini yaymak için tüm kentler internet sayfaları oluşturmalıdır. (Honore, 2008: 90)

AMAÇ

Cittaslow hareketi, küresel kent kavramının kentleri kültürel olarak benzer kıldığı, mekânsal olarak da aynılaşan kentlerdeki yaşam düzeninin hızlı olmak ile özdeş olduğu bir dönemde ortaya çıkan uluslararası bir birliktir. Adaylık başvurusu kentin belediye başkanının talebi ile gerçekleştirilir. Başvuru mektubunun kabul edilmesinin ardından ön değerlendirme yapılır. Sürecin bir diğer önemli aşaması adaylık dosyasının hazırlanmasıdır. Bir başvuru dosyasının değerlendirmeyi geçebilmesi için her kriter başlığından en az bir maddede başarı sağlamakla birlikte toplamda en az %50 başarılı olması gerekmektedir. Bu çalışmada Bitlis/Ahlat'ın üyelik sürecinin, üyelik başvurusundan önce sağladığı kriterler ve başvuru yapıldıktan sonra sağladığı kriterlerin çözümlemesi yapılmıştır.

KAPSAM

Bu çalışmanın kapsamını Bitlis/Ahlat İlçesinin üyelik sürecinde Cittaslow üyelik kriterlerini karşılamak için yapılan çalışmalar oluşturmaktadır. Bu bağlamda Ahlat'ın üyelik sürecinde doğal olarak karşıladığı ve karşılamak içi yaptığı çalışmalar analiz edilmiştir.

YÖNTEM

Bu araştırma gözlem, görüşme ve belge incelmeye dayalı bir çalışmadır. Araştırma kapsamında verilen elde edilmesinde Ahlat İlçesi Cittaslow proje sorumlusu ve çeşitli kamu kurum ve kuruluş temsilcileri ile görüşme yapılmış; Ahlat Belediye Meclis kararları incelenmiş ve Şehirde gözlemler yapılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında Ahlat'ın Cittaslow üyelik kriterleri açısından adaylık sürecindeki yaptığı çalışmalar analiz edilmiştir.

ÇEVRE POLİTİKALARI

Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi

Ahlat'ta hava ölçüm istasyonu bulunmamakta, hava ölçümleri Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından 2014-2019 yılları Bitlis ili Temiz Hava Eylem Planı çerçevesinde il genelinde yapılmaktadır. Bitlis il merkezi ve ilçelerini kapsayan 2017 yılı hava ölçümlerinde Ahlat'ın da de dâhil olduğu il genelinde hava kirliliği olmadığı, havanın belirlenen standartlarda temiz olduğu tespit edilmiştir.

Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi

Sağlık Bakanlığı'nın belirlediği içme suyu kalite kriterleri kapsamında Ahlat'a bağlı 10 mahallede yasada belirtilen aralıklarla analiz çalışmaları yapılmaktadır ve bundan sonra da yapılmaya devam edilecektir. Ahlat'ta her mahallede en az 3 olmak üzere toplamda 73 adet su numunesi alınarak analizler yapılmıştır. Yapılan analizlerde Ahlat ilçe genelinde içme suyunun 17.02.2005 tarih ve 25730 sayılı resmi gazetede yayımlanan "***İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik***" hükümlerine uygun olduğu görülmüştür.

Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması

Ahlat'ta kişi başına yıllık içme suyu tüketimi 71,54 m3 dür. TÜİK verilerine göre Türkiye ortalaması 78,44 m3 olduğundan Ahlat'ın su tüketimi Türkiye ortalamasının altındadır.

Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması

Ahlat'tan günlük ortalama 17,248 ton katı atık toplanarak ayrıştırılmak üzere Bİ-KA (Bitlis İli, İlçeleri ve Beldeleri Katı Atık Bertaraf Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği) tesislerine götürülmektedir. Tesisin toplam kapasitesi 1.911.200 tondur.

Endüstriyel ve evsel kompostlamanın desteklenmesi

Ahlat'ta yerleşim 1-5 dekar arasındaki bahçeler içerisine inşa edilmiş 1-3 kat aralığında evlerden oluşmaktadır. Bu yüzden Ahlat'ta endüstriyel boyutta kompostlama yerine evsel kompostlama teşvik edilmektedir. Ahlat İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünce 2018 yılında 295 kişiye kompost hazırlama eğitimi verilmiş, eğitim sonunda sebze tarımında kullanılmak üzere 87 çukurda kompost gübre üretimine başlanmıştır.

Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması

Ahlat İlçe merkezinin % 93'ünde kanalizasyon sistemi mevcuttur. Yeni yerleşime açılan % 7'lik kısımda ise kanalizasyon çalışmaları devam etmektedir. Atıksu arıtma tesisi ilçe merkezine 6 km. mesafede Uludere Köyü, Bağlar mevkiinde, 40 dekarlık alan üzerine kurulmuştur. Atıksu arıtma tesisi 21.600 m3/gün atık su arıtma kapasitesine sahip olup 7 gün 24 saat tam kapasite ile hizmet vermekte, 2.000 ton/yıl arıtma çamuru oluşmaktadır.

Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu

Ahlat Belediye Başkanlığı, Ahlat Kaymakamlık Makamı tarafından 15.11.2012 tarihinde başlatılan enerji tasarrufu kampanyasını Belediye hizmet binasında uygulayarak öncülük etmiştir. Belediye hizmet binasında elektrikli ısıtıcıların kaldırılması, gereksiz ışıkların söndürülmesi, aydınlatmalarda en az % 30 tasarruflu ampullere geçilmesi sonucu aylık 2.727 kw. olan enerji tüketimi % 40 azalarak 1.636 kw. olmuştur. Belediye hizmet binası ısı yalıtımı yüksek Ahlat taşı ile kaplanmış, diğer kamu binalarının da Ahlat taşı ile kaplanması yönünde Ahlat Belediye'sinin başlattığı kampanya sonucu ilçedeki kamu binalarının %70 i Ahlat taşı ile kaplanmıştır.

Kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi

Ahlat Belediye Başkanlığı tarafından atıksu arıtma tesisi, içme ve sulama suyu tesisinde kullanılmak üzere, İller Bankası A.Ş. desteği ile Uludere Köyü Bağlar mevkiinde 999,75 Kw kapasiteli bir fotovoltaik enerji santrali kurulması için çalışma başlatılmış, proje onay alarak bağlantı anlaşması yapılmıştır. Çift taraflı sayaçla çalışacak olan santral belediyenin enerji giderlerine mahsup edilecektir. Ahlat Belediye'si bu sayede toplam 1,76 megavat olan tüketim miktarının 999,75 kw. sını yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılayacaktır.

Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması

İlçe merkezinde görüntü kirliliği yapan elektrik ve telefon hatları yer altına alınarak trafo binaları yenilenmiştir. Belediye Meclisi 05.07.2018 tarih ve 07 nolu kararının 4. maddesi gereği şehir içerisindeki

duraklar ve çöp kutuları yenilenmiş, ana caddeden başlamak üzere ticari tabelalara 50x200 cm. boyut sınırlaması getirilmiş, bilboard dışındaki alanlara reklam panosu asılması yasaklanmış, ağır tonajlı araçların ve şehirlerarası otobüslerin ilçe merkezine girişi yasaklanarak çevre yoluna yönlendirilmiş, şehir içerisinde bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla karayolundan bariyerle ayrılmış bisiklet yolu ve durak yapımı için çalışmalara başlanmıştır. Resmi kurumlara ait binalar ve istinat duvarları Ahlat taşı ile kaplanarak ısı yalıtımının yanında dökük sıvalardan kaynaklanan görüntü kirliliği giderilmiştir. Tarihi alanlardaki bilgilendirme tabelaları, şehir merkezindeki sokak mobilyaları ve kentsel peyzaj elemanları yenilenerek renk, form, materyal olarak doku ile uyumlu hale getirilmiştir. Şehir merkezindeki kaldırım ve refüjler yenilenmiş, eski sanayi bölgesinde Belediyeye ait atıl dükkanlar tamir edilerek el sanatları çarşısına dönüştürülmüştür. *Vangölü Aktivistleri* ile Ahlat sahilinde belirli periyodlarla sahil temizliği yapılarak çöp kaynaklı görüntü kirliliği giderilmekte ve yerel halkta farkındalık oluşturulmaktadır Selçuklu Meydan Mezarlığında mezar taşları üzerinde liken temizliği yapılarak kötü görüntü giderilmiştir. Dikey, yanlış ve çarpık yapılaşmanın önüne geçilmesi amacıyla Ahlat İlçesi İmar Planında gerekli revizyonlar başlatılmış, Ahlat Tarihi Kent Bölgesi Kentsel Tasarım Projesi ile ekolojik değerlere, çevre koruyucu ve geliştirici tedbirlere önem veren yapılaşma başlatılmıştır.

Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması

Ahlat Belediye'si şehrin aydınlatılması için gerekli ışıklandırma hizmetini verirken ilçenin doğal görüntüsünü bozacak her türlü ışıklandırmaya karşı çıkmaktadır. Belediye Meclisinin 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 5. maddesi gereği aydınlatma sisteminin Genel Aydınlatma Yönetmeliği göz önünde bulundurularak yeniden düzenlendiği görülmektedir. İlçedeki tüm sokak lambaları ve park ışıklandırmaları yere doğru yönlendirilerek kabul edilen standartlara göre ışıklandırıldığı görülmüştür. Kamu binaları önü, sokak, park ve bahçe aydınlatmalarında perdeli aydınlatma lambaları, dış cephe aydınlatmalarında yoğun ışıklı projektörler yerine led lambalar kullanılmaktadır. Güvenlik amaçlı aydınlatmalarda harekete duyarlı, kendini otomatik olarak açan sistemler tercih edildiği görülmektedir. Ahlat Belediye'since *Genel Aydınlatma Yönetmeliğine* uymayan ışıklandırmaların takibi yapılarak gerekli yaptırımlar uygulanmaktadır.

Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi

Ahlat'ın yıllık elektrik tüketimi 94.570.743 kw. olup, ilçe merkezinde 9.815, köylerde 2.440 adet olmak üzere toplamda 12.255 elektrik abonesi vardır. Elektrik tüketiminin 63.691.143 kw. sı tarımsal sulamada ve sanayide kullanılmaktadır. Geri kalan miktarı abone sayısına bölündüğünde hane başı yıllık tüketim 2.519,75 kw. olarak tespit edilmektedir. Elektrik tüketimini düşürmek için tasarruflu ampul, A sınıfı beyaz eşya kullanımı teşvik edilmekte, şebeke bakımları rutin olarak yapılmaktadır (Vedaş A.Ş., 2018).

Biyoçeşitliliğin korunması

Ahlat Tarımını Geliştirme ve Yardımlaşma Derneği, Ahlat İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, İstanbul Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Türkiye Tabiatını Koruma Derneği tarafından Ahlat Sazlığı ve Sütey Yaylasında yapılan çalışmalarda Ahlat ilçesinde 8 memeli, 105 kuş, 4 balık ve 104 bitki türü ortaya çıkarılmıştır. Bu türlerden 2'si endemiktir. İl düzeyinde nesli tehlikede olan ve olması muhtemel evcil hayvanlar ile yaban hayvanları bulunmamaktadır. İlçe girişinde kuşların üreme alanı olan 60 dekarlık sazlık alan koruma altına alınmış ve çevresi ağaçlandırılmıştır. Yöreye özgü inci kefalinin ve Nazik gölünde bulunan aynalı sazan balığının üreme sezonunda avlanma yasağı

getirilmekte, Van gölünün tatlı su ile birleştiği alanlarda kontroller sıkılaştırılmaktadır. İlçe sınırlarındaki Sütey yaylasında bitki çeşitliliğinin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla erozyonun ve aşırı otlatmanın önlenmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Kimyasal ilaç ve gübrelerin biyoçeşitliliğe olan olumsuz etkilerini önlemek amacıyla Sütey yaylasının büyük kısmında organik tarım faaliyeti yürütülmektedir.

ALTYAPI POLİTİKALARI

Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları

İlçenin Erkizan Mahallesinde bulunan meslek yüksekokulunun önünden başlayan, yolun sağ tarafında, Belediye, Adliye, Müftülük, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Kaymakamlık, Mal müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü, Tapu Sicil Müdürlüğü, Nüfus Müdürlüğü, Askerlik Şubesi, Emniyet Müdürlüğü, Halk Eğitim Merkezi, Doğa Koruma ve Milli Parklar Şefliği önlerinden geçerek en uzak mahalle olan Kırklar Mahallesinde sona eren, 7 km uzunluğunda 3 m. genişliğinde bisiklet yolu mevcuttur. Bu yolun karayolundan bariyerle henüz ayrılmadığı gözlemlenmiştir. Ahlat Belediye Meclisi'nin 05.07.2018 tarih, 07 nolu Meclis kararı 4. madde gereği bisiklet yolunun bariyerle karayolundan ayrılması, yeni bisiklet yolları yapımı, kamu binaları önünde ve minibüs duraklarında bisiklet park yerleri yapılması için çalışmalara başlanmıştır.

Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılması

İlçe merkezinde 52 km. araç yolu, 7 km. bisiklet yolu mevcuttur. Ahlat Belediye Meclisinin 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 4. maddesi gereği mevcut yolun bariyerle karayolundan ayrılması, Meslek Yüksekokulu önünden başlayarak Tunus Mahallesinde sona erecek, araç yolundan bariyerle ayrılmış, 5 km. uzunluğunda yeni bisiklet yolu yapımı için çalışmalara başlanmıştır.

Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri

Ahlat Belediye Meclisi'nin 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 4. Madde gereği ilçede bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla Ahlat Belediyesi, Adliye Sarayı, Ahlat Kaymakamlığı, aşağı çarşı minibüs durağı, Selçuklu çarşısı minibüs durağı, İkikubbe mahallesi minibüs durağı ve Kacer mahallesi minibüs duraklarında olmak üzere toplamda 7 adet bisiklet park yeri yapılması için çalışmalara başlanmıştır.

Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması

Ahlat Belediye Meclisi'nin 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 4. ve 6. maddeleri gereği özel taşıt kullanımına alternatif olarak ilçede bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması ve şehir içi ulaşımda elektrikli minibüslerin kullanılması yönünde çalışmalar başlatılmıştır.

Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması

Belediye hizmet binası başta olmak üzere ilçedeki diğer kamu kurumları, sosyal tesisler, park ve bahçeler ile bankaların giriş ve çıkışlarında engelli rampası mevcuttur. Çarşı merkezinde, Belediye hizmet binasında, Kaymakamlık hizmet binasında ve Devlet Hastanemizde engelli tuvaleti bulunmaktadır. Belediye ve kaymakamlık başta olmak üzere kurumların giriş katında engelli vatandaş özel hizmet birimleri oluşturulmuştur. Birçok kurumu bünyesinde barındıran Kaymakamlık binasında üst katlara çıkışı kolaylaştırmak amacıyla engelli asansörü yaptırılmıştır. İlçe merkezindeki kaldırımlarımızın tümünde

sarı bant uygulaması mevcut olup çarşı merkezinde engelliler için özel araç park alanlarının oluşturulduğu görülmektedir.

Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler

Kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımını sağlamak ve bilinçlendirmek amacı ile Ahlat Aile Destek Merkezi (ADEM) Projesi uygulamaya konulmuştur. Proje ile ekonomik getiri sağlayacak mesleki eğitimin yanı sıra sosyal yönden gelişimlerini sağlamak amacı ile aile içi iletişim seminerleri, gezi programları, halkoyunları eğitimi, tiyatro eğitimi, aşçılık eğitimi, evlilik öncesi eğitim, anne çocuk sağlığı eğitimi, girişimcilik eğitimi gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Ahlat Belediye'sinin tüm etkinliklerinde hamilelere özel oturma yerleri ayrılmakta, fiziki imkan elverdiğinde hamileler ayrı kapıdan alınmakta, ailelerin çocuklarıyla katılımını sağlamak amacıyla etkinlik programlarının bir bölümü çocuklara yönelik hazırlanmaktadır. Ahlat'taki kurumların tümünde hamile ve yaşlılara tahsis edilmiş oturma alanları mevcut olup Ahlat Devlet Hastanesinde hamileler için özel bilgilendirme sınıfı oluşturulduğu gözlemlenmiştir.

Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik

İlçede, İlçe Sağlık Müdürlüğü bünyesinde hizmet veren 80 yataklı Ahlat Devlet Hastanesi, 4 adet Aile Sağlığı Merkezi, 2 adet 112 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu, 9 Adet Sağlık Evi bulunmaktadır.112 Acil Sağlık Hizmetleri istasyonunda 2 adet ambulans hizmet vermekte, ilçe merkezine en uzak nokta olan Bahçe köyüne 40 dakikada ulaşılabilmektedir.2017 yılında hijyen, obezite, diyabet, ilkyardım, meme ve rahim kanseri farkındalık tarama ve eğitimleri, anne ve çocuk sağlığı programları, karbonmonoksit zehirlenmeleri, kuduz hastalığı farkındalık programları ve surveyans çalışmaları gibi temel sağlık hizmetleri kapsamında 376 kişiye 19 eğitim verilmiştir. Ayrıca hastanemiz bünyesinde tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetleri sunulmaktadır.

Kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı

Ahlat Belediye Meclisi'nin 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 4. madde gereği ağır tonajlı yük araçlarının ilçe merkezine 08.00-19.00 saatleri arasında girişi yasaklanmış olup 6. madde gereği Tarihi kent merkezi konumundaki ilçemizde elektrikle çalışan nakliye araçları ile mal dağıtımının başlaması için çalışmalara başlanmıştır. Mevcut durumda ilçe içerisinde mal dağıtımı hafif ticari araçlarla yapılmaktadır.

Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı

Ahlat Belediyesi tarafından köy ve mahalle muhtarları ile yapılan ortak çalışma sonucu ilçede çalışma çağındaki nüfus oranı % 58,4 olarak tespit edilmiştir. Bu oranın % 69 u tarım sektöründe, % 22 si hizmet sektöründe istihdam edilmektedir. İlçede sanayi sektörü gelişmemiştir. Tarım ve hizmet sektöründe (İnşaat sektörü başta olmak üzere) çalışanların % 32' si kış sezonunda mevsimlik işçi olarak Antalya, Mersin, İzmir, İstanbul gibi illere gitmektedirler.

KENTSEL YAŞAM KALİTESİ POLİTİKALARI

Kentin direnci için planlama

Mevcut sorunları halka sunarak çözümlerini tartışmak, sonuçları plan haline getirmeden halkın aktif katılımını sağlayarak düşüncelerini değerlendirmek, insanların gruplar oluşturarak farkındalıklarını arttırmak amacıyla ilçeyle ilgili önemli kararlar 57 Dernek, 1 Vakıf, 16 Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 2

Su Ürünleri Kooperatifi, 1 Sulama Kooperatifi, 2 Sanayi kooperatifi temsilcileri, muhtarlar ve mahalle temsilcileri ile yapılan istişare sonucu alınmaktadır.

Üretim/dağıtım zincirini kısaltabilmek amacıyla yerel üretim teşvik edilmektedir. İlçedeki mevcut 5 adet serada yerli tohumdan sebze fidesi üretimi yapılmaktadır. İlçede 2.959 işletme, 267.000 dekarı kuru, 95.000 dekarı ise sulu tarım olmak üzere 362.000 dekar alanda tarımsal faaliyet yürütmektedirler. İlçede 35.000 dekar patates, 135.200 dekar buğday, 1.000 dekar çavdar, 55.000 dekar çayır otu, 10.000 dekar şekerpancarı, 55.500 dekar yonca, 500 dekar slajlık mısır, 20.000 dekar kuru fasulye, 11.500 dekar korunga, 3.100 dekar ayçiçeği, 11.200 dekar arpa, 1.000 dekar aspir, 3.500 dekar elma, 500 dekar kayısı, 500 dekar kiraz, 1.500 dekar ceviz, 500 dekar nohut, 10.000 dekar karışık meyve, 5.000 dekar karışık sebze, 1.500 dekar domates tarımı yapılmaktadır.

Permakültür ilkeleri kapsamında Ahlat Belediyesi yeryüzüne özen göstererek; bütün yaşam sistemlerinin, canlı cansız tüm varlıkların devamı ve çoğalması için gerekli koşulları sağlama adına ağaçlandırma çalışmalarına devam etmekte, biyo çeşitliliği korumak için bilgilendirme çalışmaları yapmakta, hayvanların üreme zamanlarında av yasaklarına riayet edilmesi için gerekli tedbirleri almakta, hayvanların doğal yaşam ve üreme alanlarını koruma altına almaktadır. Doğal bitki örtüsünün ve yeşil alanların korunması noktasında gerekli önlemler alınarak imar planında yeşil alan oluşturma ve kaçak yapılaşmanın önlenmesi konusunda büyük çaba sarf edilmektedir.

Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin arttırılması için programlar

Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezinin ve kamu binalarının değerinin arttırılması amacıyla Ahlat Tarihi Kent Bölgesi Kentsel Tasarım Projesi, Ahlat Kültür evi projesi, Harabeşehir bölgesi Eko Turizm Projesi, Ahlat Eko Park Projesi, Ahlat Kadınlar Plajı Projesi, Tarihin Görgü Tanığı Ahlat Mezar Taşları Ayağa Kaldırılıyor projesi, Ahlat Sahil Park, Ahlat Selçuklu Kültür Park ve Erzen Hatun Park Projeleri, Çini ve Tezhib Sanatımız Yeniden Mimaride Projesi, Ahlat Kümbetleri ve Selçuklu Mezarlığı Albümü Projesi, Sanal Alemde Ahlat Projesi, Ahlat şehir rehberi ve şehir haritası projeleri, Abdurrahman Gazi Türbesi Mesire Alanı Çevre Düzenleme Projesi, Ahlat Belediyesi Güneş Enerji Santral Projesi, Ahlat Belediyesi Sebze Meyve Hali projesi, Ahlat Festival alanı projesi, 500 konutun yapımını içeren Ahlat Toplu Konut Yapım Projesi, Kamu binalarının Ahlat taşı ile kaplanması gibi projeler hazırlanarak uygulamaya geçilmiştir.

Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması

Ahlat İlçesi Serinbayır köyü, Uludere köyü, Kulaksız Mahallesi, Gölgören Köyü ve Kırklar Mahallesinde 80 dekar alanda kiraz, 210 dekar alanda elma fidanı ile yeşil alan oluşturulmuş, Ahlat ilçe merkezindeki mesire alanlarına (Havai Baba mevkii, Erzen Hatun Kümbeti çevresi, Koç Baba mevkii, Dede Maksut mevkii, Karaağaç mevkii, Tepe Başı, Kırkkardeş mesire alanı, Madavans mevkii, Merdan Baba mesire alanı, Kuş Cenneti) 75.000 adet ceviz, 200 kg. badem tohumu, 38.000 adet akça ağaç, 200.000 adet akasya dikilmiştir. Ahlat Belediye Meclisi'nin 05.07.2018 tarih ve 07 nolu kararın 7. maddesi gereği park alanlarına tüplü meyve fidanı dikim çalışmalarına başlamıştır.

Kentsel yaşanabilirliğin arttırılması

Kentin yaşanabilirliğini arttırmak için ekolojik ve yerel çevre değerlerinin korunması, temiz çevre, gürültü kirliliğinin önlenmesi, hava ve su kalitesinin arttırılması, işyeri-konut mesafelerinin yaya ve bisiklet mesafesinde olması, sokakların toplumsal ilişkilerin kurulduğu bir mekan olması, maliyeti karşılanabilir, konforlu ve erişilebilir konut sağlanması, çeşitliliği hoşgörü ve tolerans ile zenginliğe çeviren, ötekileştirmeyen, dezavantajlı ve yardıma muhtaç toplum kesimlerini kollayan bir sosyal yapının kurulması, komşuluğun değerinin korunması ve yaşatılması, saygı kavramının ve toplumsal karşılığının sürdürülebilir kılınması, herkes için ucuz, konforlu ve güvenli toplu taşım sağlanması, trafik ve yol güvenliğinin arttırılması, kentsel ve kamusal hizmetlere kolay erişimin sağlanması, halk sağlığının korunması, rekreasyon alanlarının arttırılması, sağlıklı ve sürdürülebilir gıda ve tarım ürünleri üretimi, insan temel hak ve hürriyetlerin korunması, halk sanatlarının desteklenmesi, kentsel tasarım ve estetik değerlerin geliştirilmesi, gündelik yaşamı zenginleştiren geleneklerin yaşatılması, kültürel kimliklere saygı, çocuklar ve gençler için sosyalleşme olanakları sağlayan kamusal mekânların geliştirilmesi, herkese erişilebilir ve maliyeti karşılanabilir bir eğitim sürecinin tasarlanması, ihtiyacı olan mahallelere kreş yapımı, iş fırsatları yaratabilen bir ekonomik çevrenin sağlanması, girişimciliğin teşvik edilmesi konularında projelerin yürütüldüğü görülmektedir.

Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması

İlçe merkezinde eski sanayi bölgesinde Belediyeye ait 5 adet atıl dükkan tamir edilerek El sanatları Çarşısı haline getirilmiştir. Ahlat-Tatvan karayolu 7. km. üzerinde bulunan hazineye ait 180 dekarlık marjinal alanın Eko Park haline getirilmesi için uygulama projeleri tamamlanmış, alanın Belediyeye devir işlemlerinin tamamlanmasından sonra proje uygulaması gerçekleşecektir. Tunus Mahallesi Kırkkardeş mevkiinde bulunan 60.000 m2 atıl alanda peyzaj çalışması tamamlanarak mesire alanı haline getirilmiştir.

Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması

İlçedeki konaklama tesisleri, lokantalar, gezi alanları vs. ile ilgili bilgiler belediye web sitesi www.ahlat.bel.tr üzerinden verilmektedir. Belediye Meclisinin 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 8. Madde gereği e-Belediye uygulamasına geçiş için gerekli çalışmalar başlatılmıştır. Ahlat kümbetleri ve Selçuklu Mezarlığında ziyaretçilerin rehbere ihtiyaç duymadan bilgilendirilmelerini temin etmek amacıyla karekod projesi başlatılmıştır. Yeni Ahlat müzesi ve karşılama merkezi modern bir anlayışla yüksek standartta tefriş edilerek ziyaretçiler için interaktif sistemlerle donatılmıştır. Müzede dokunmatik ekranlarla teşhir edilen eser ve görsellere ilişkin her türlü bilgiyi Türkçe ve İngilizce olarak elde etmek ve Ahlat tarihi ile ilgili belgeselleri izlemek mümkündür. Müze ve karşılama merkezi 08.00-17.00 saatleri arası açıktır. İlçenin tanıtımını yapmak amacıyla Sanal Alemde Ahlat adlı proje kapsamında 6 versiyon halinde hazırlanan kısa film sosyal medyada ve TV kanallarında kamu spotu olarak gösterime girmiştir.

Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması

İlçede geleneksel Ahlat taş evleri 1-5 dekar arasındaki bahçeler içerisinde Ahlat taşından 1-3 kat olarak imar edilmektedir. Ahlat evi olarak ünlenen bu yapıların sürdürülebilirliğini sağlamak üzere 05.07.2018 tarih, 07 nolu Meclis kararı 9. Madde gereği Belediye İmar ve Şehircilik Müdürlüğü bünyesinde bir

hizmet masası oluşturularak tip projelerin hazırlanması, danışmanlık hizmeti verilmesi, kamudaki yapılarda Ahlat taşının kullanımının teşvik edilmesi, meclis kararına uygun hareket edenlere imar ve ruhsat işlemlerinde kolaylık sağlanması gibi hizmetler verilmektedir.

Kentin internet ağına sahip olması

İlçede internet hizmeti Türk Telekom A.Ş. tarafından sağlanmakta olup ilçede Türk Telekom A.Ş. altyapısı mevcuttur.

Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması

Belediye Meclisinin 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 10. Madde gereği ilçedeki hava, su ve toprak kirleticiler izlenmeye alınmıştır. İlçede kış aylarında ısınmadan kaynaklanan hava kirliliğine neden olan kalitesiz kömürün ilçeye girişi zabıta ekiplerince engellenmekte, kalorifer ateşleyicilerine gerekli eğitimler verilmektedir. 2020 yılında ilçeye doğalgaz verilmeye başlandığı için bu sorunun tamamen ortadan kalkacağı düşünülmektedir. İmar ve Şehircilik Müdürlüğünce su kaynaklarının en az 100 m. yakınına kadar imar izni kaldırılmış, atıksu arıtma tesisi 7/24 tam kapasite çalıştırılmaktadır. Hafriyat döküm alanları belirlenmiş olup bu alanlar dışına hafriyat dökenlere cezai işlem uygulanmaktadır. Kanalizasyon sistemi ilçenin tamamını kapsayacak şekilde genişletilmiş, kod seviyesinin altında kalan alanlardan Van gölüne atık ve kanalizasyon sularının karışmasını önlemek amacıyla foseptik çukurları yaptırılmıştır. Fosseptik çukurlarında biriken atıklar haftada bir vidanjörle alınmaktadır. Toprak kirlenmesine neden olan evsel katı atıklar günlük olarak toplanmakta ve ayrıştırılmak üzere Bi-KA tesislerine gönderilmektedir. Plansız kentleşmenin önlenmesi, kentleşmenin çevre düzeni planlarına uygun olarak gerçekleşmesi için gerekli çalışmalar yapılmakta, kimyevi gübre, tarım ilacı ve hayvancılık atıkları izlenerek mevzuata uygun bertaraf edilmektedir. Mevzuata uygun gübreleme, ilaçlama, sulama, organik tarım, erozyon ile mücadele, geri dönüşüm gibi konularda eğitimler verilmektedir. İlçe merkezinde ve Van gölü sahillerinde her yıl düzenli olarak temizlik kampanyası yapılarak yerel halkta farkındalık oluşturulmaktadır. Trafik gürültüsünün azaltılması amacıyla Belediye Meclisinin 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 4. madde gereği ağır tonajlı araçlar ve otobüslerin şehir merkezine girişi yasaklanmış, bireysel araç kullanımının azaltılması için tüm mahallelere servis bırakılmıştır.

Tele çalışmanın geliştirilmesi

İlçede internet hizmeti Türk Telekom A.Ş. tarafından verilmekte olup Türk Telekom altyapısı mevcuttur. İlçe sınırları içerisinde bankacılık işlemleri, E devlet, kurumların internet erişimine açık tüm işlemleri sorunsuz yapılabilmektedir. Belediye Meclisi 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 8. madde gereği e-belediye uygulamasına geçmek için gerekli çalışmaları başlatmıştır.

Kişisel sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki

Mimari ve kentsel tasarım için ekolojik değerlerin korunması, yerel peyzajın dikkate alınması, yerel çevre değerlerinin korunması, ekolojik sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma, mimari ve kentsel tasarımın sağlıklı bir yaşama uygun kolay hareket edilebilir çevreler üretmesi, yerel iklim koşullarına uygun malzeme kullanımı, estetik değerlerin geliştirilmesi, kültürel mirasın tanımlanması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması esas alınarak ilçede ilk etapta Ahlat Tarihi Kent Bölgesi Kentsel Tasarım Projesi, Ahlat Harabeşehir Bölgesi Eko Turizm Projesi, Ahlat Ekopark Projesi, Abdurrahmangazi

Türbesi Çevre Düzenleme Projesi, Çini ve Tezhib Sanatımız Yeniden Mimaride adlı proje, Kamu Binalarının Ahlat Taşı ile Kaplanması Projeleri hazırlanarak uygulamaya konmuştur. Belediye meclisi 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 9. madde gereği yerel malzeme olan ve yüksek miktarda ısı yalıtımı sağlayan Ahlat taşı ile yapılacak Ahlat evlerinde danışmanlık, proje desteği, imar ve ruhsat işlemlerinde kolaylık gibi uygulamalar başlatmıştır.

Sosyal altyapıyı desteklemek

Sosyal altyapıyı desteklemek amacıyla tracking alanları oluşturmayı ve doğa yürüyüşlerini konu alan Yeşil Doğa Sende Bizimle Yürü, Su sporları alanında ücretsiz eğitimleri konu alan Ahlat Su Sporları ile Başarıya Koşuyor, güvenli ve hijyenik gıda üretimini konu alan Anne Elinden Güvenli Gıda, sosyal ve eğitimli çocuk yetiştirmeyi amaçlayan Faydalı çocuk, bilinçli toplum, hastanelerde çocuklar için oyun alanları oluşturulmasını amaçlayan Çocuk Dostu Hastahane, 7-15 yaş arası çocuklara doğa ve çevre eğitimi verilmesini konu alan Doğa Dostu Minikler, eğitimde başarıyı teşvik için başarılı çocuklara Vangölü turu yaptırılmasını konu alan Eğitime Katkı, Başarıya Ödül Mavi Tur, Ahlat folklorunu çocuklarımıza ve gençlerimize tanıtmayı konu alan Geçmişten Geleceğe Folklorumuz, çocuklara trafik eğitimini konu alan Gelecekte Güvenli Yollara, okullarda atık kağıtların toplanarak geri dönüşüme kazandırılmasını konu alan Geri Dönüşümle Eğitime Destek, çocuklarımızı batı illerine geziye götürerek oradaki akranlarıyla kaynaşmasını konu alan Gönül Köprüsü, çocuklarda ağız ve diş sağlığı konusunda farkındalık oluşturmayı konu alan Gülümse Sodes Çekiyor, çocuklarda dil eğitimini desteklemeyi konu alan Her Dil Bir İnsan, aile içi iletişim seminerlerini konu alan İletişim ailede Başlar, el sanatlarımızı kadınlar eliyle yeniden canlandırmayı konu alan Kadın Elinde Hayat Bulan Sanatlarımız, süs bitkileri üretimini konu alan Kadın Eliyle Çiçeklerin Parklara Yolculuğu, ücretsiz müzik ve folklor kursları verilmesini konu alan Ahlat Sanat Merkezi, kitap okumayı yaygınlaştırmayı konu alan Okumaya Engel Tanımıyoruz, çocuklara bilimi ve sporu sevdirmeyi konu alan Sağlıklı beyinlerle Yeni Ufuklara, çocukları spora yönlendirmeyi konu alan Spor Bizden, Destek Sodesten, Sağlıklı Gelecek Sporla Gelecek, Sokaktan Spora Pırıl Pırıl Gelecek, Kültürlerarası iletişimi sağlamayı konu alan Kültürleri Paylaşalım, Şehirleri Bağlayalım, engellilerin sosyal ihtiyaçları ile ilgili farkındalık oluşturmayı konu alan Yalnız Değilsiniz, Yanınızdayız adlı sosyal projeler hazırlanarak yürütülmüştür.

Kamusal sürdürülebilir kentsel planlamanın teşviki

Belediye Meclisinin 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 9. Maddesi gereği yerel malzemeyi esas alan konutlara imar ve ruhsat işlemlerinde kolaylık sağlamaktadır. Belediyenin TOKİ ile Tunus Mahallesinde yapacağı 500 konutluk proje yöre dokusuna uygun ve yerel malzeme kullanılacak şekilde projelendirilmiştir. Yerel malzemeyi ön plana çıkarmak amacıyla hazırlanan Ahlat Tarihi Kent Bölgesi Kentsel Tasarım Projesi uygulama aşamasına gelmiş, Çini ve Tezhib Sanatımız Yeniden Mimaride adlı proje ise tamamlanmıştır.

Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi

İlçede 2.760.000 metrekare yeşil alan bulunmaktadır. İlçemize bağlı Serinbayır, Uludere, Gölgören Köyleri, Erkizan, Kulaksız ve Kırklar Mahallesinde bulunan Havai Baba mevkii, Erzen Hatun Kümbeti çevresi, Koç Baba mevkii, Dede Maksut mevkii, Karaağaç mevkii, Tepe Başı, Kırkkardeş mesire alanı, Madavans mevkii, Merden Baba mesire alanı, Kuş Cenneti mevkilerindeki yeşil alanlar içerisine 4000

adet kiraz, 10.500 adet elma, 75.000 adet ceviz, 22.000 adet kuşburnu, 200.000 badem dikilmiştir. Belediye Meclisinin 05.07.2018 tarih,7 nolu kararı 7. Madde gereği park ve bahçelerimize tüplü meyve fidanlarının dikimine başlanmıştır.

Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması

Ahlat Belediyesi olarak üretim/dağıtım zincirini kısaltabilmek amacıyla yerel üretimi teşvik etmektedir. Selçuklu çarşı merkezinde Belediyeye ait üzeri kapalı 1.500 m2 alan yöresel ürün pazarı olarak tahsis edilmiştir. Yöresel ürünler sanal alemde tanıtımını ve pazarlamasını sağlamak amacıyla www.ahlatpazari.org adlı internet sitesi hizmete girmiş, sanal dükkanlar el sanatları ve yöresel ürün pazarlamacılarına tahsis edilmiştir. Yerel girişimcilere yönelik 20 adet uygulamalı girişimcilik kursu açılmış, bu kurslarda başarılı olan 600 kişiye girişimcilik sertifikası verilmiştir. DAKA, KOSGEB gibi hibe kaynaklarına proje sunmak isteyen girişimcilere proje desteği verilmektedir. Yerel ürünlerin üretim, işleme, paketleme ve pazarlanması alanında girişimcilik desteği ile 106 yeni işletme hayata geçirilmiştir. İlçedeki el sanatları üreticilerinin ürünlerini tanıtarak pazarlanmasını amaçlayan Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı destekli Ahlat Yöresel El sanatları Tanıtım Albümü projesi onay almıştır. Eski Sanayi sitesinde belediyeye ait atıl haldeki 5 adet dükkan onarılarak El sanatları üreticilerine tahsis edilmiştir. Ulusal ve uluslar arası fuarlara katılmak isteyen üreticilere Belediye stand desteği sağlamaktadır.

Atölyelerin korunması ve değerlerinin arttırılması – doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması

İlçe merkezi ve mahallelerimizde 2018 Temmuz ayı itibariyle Ahlat Esnaf ve Sanatkarlar Odasına bağlı olarak 119 bakkal, fırın, manav ve kasap gibi küçük esnaf ile 5 el sanatları üretim atölyesi faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu esnaflarımızın KOSGEB girişimcilik destekleri ile dükkanlarını modernize etmeleri için girişimcilik kursları açılmakta ve proje desteği sağlanmaktadır. Belediye personeli günlük alışverişlerini bakkal, manav, kasap gibi esnaflardan yapmaları hususunda yönlendirilmektedir. Ahlat Tarihi Kent Bölgesi Kentsel Tasarım Projesinde el sanatları ürünlerinin ve yöresel ürünlerin satışının yapılacağı bir bedesten çarşı projelendirilmiştir. İlçenin eski sanayi bölgesinde belediyeye ait atıl durumdaki 5 dükkan onarılarak el sanatları çarşısı haline getirilmiş, Selçuklu çarşı merkezinde belediyeye ait 1.500 m2 üzeri kapalı alan yöresel ürün pazarı olarak tahsis edilmiştir.

Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı

İlçedeki mevcut 2.760.000 m2 yeşil alan içerisinde yürüme yolları ve oturma alanlarını içeren 870 m2 alan beton parke taşı ile kaplanmıştır. Betonlaşmayı önleme adına yeşil alanlar içerisindeki fiziki alanlar ahşap malzemeden prefabrike olarak imal edilmektedir.

TARIMSAL, TURİSTİK, ESNAF ve SANATKÂRLARA DAİR POLİTİKALAR

Agroekolojinin geliştirilmesi

Ahlat İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğümüz organik tarımın geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, anız yakmanın önlenmesi, yem bitkileri üretiminin arttırılması, damlama sulamaya geçiş konularında çalışmalar yapmaktadır. 2017 yılı Çiftçi Kayıt Sistemi verilerinde ilçemizde 170 çiftçinin 28.505 dekar alanda organik tarım yaptığı, yem bitkileri ekili alanın 2017 yılı itibariyle 121.500 dekara ulaştığı, 2017 yılı itibariyle anız yakmanın yok denecek kadar azaldığı, kuru ve sulu tarım alanlarında münavebeli

ekimin yaygınlaştığı, kimyevi gübreler yerine organik içerikli gübrelerin ağırlıklı kullanıldığı, damlama sulama sistemlerinde % 40 artış olduğu tespit edilmiştir.

El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması

Ahlat ilçesine özgü 500 yılllık ceviz ağacından yapılan, üzerine yöresel motiflerin ebru tekniği, yakma, boyama, altın ve gümüş işleme tekniği ile işlendiği Ahlat bastonu yaptığımız müracaat üzerine Türk Patent ve Marka Kurumu, Coğrafi İşaretler Daire Başkanlığınca tescil edilmiştir.Yine yöremize özgü Ahlat Kavurgası ve Karadut Reçelinin coğrafi işaretinin alınması için 2018 yılı Teknik Destek Kapsamında Doğu Anadolu Kalkınma Ajansına proje sunulmuştur. Baston, çini, ahşap oymacılığı, halı-kilim başta olmak üzere ilçemize özgü elsanatları ürünlerini bir albümde toplamak ve tanıtımını yapmak üzere hazırladığımız Ahlat Yöresel El Sanatları Tanıtım Albümü adlı proje Doğu Anadolu Kalkınma ajansı tarafından onaylanmış, albüm hazırlama çalışmaları devam etmektedir. El sanatları üreticileri yurt içi ve yurt dışındaki fuarlara katılımı Ahlat Belediyesi tarafından teşvik edilmekte ve stand desteği sağlanmaktadır

Geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin arttırılması

İlçede el sanatları ürünlerinin estetik değerini ön plana çıkararak değerini arttırmak amacıyla ahşap oyma ve baston yapımında şimşir, meşe, 500 yıllık ceviz, elma, sedir, armut ve gül gibi ağaçlar kullanılmaktadır. İmalat tamamen el işçiliği ile yapılmaktadır. Ahşap oyma ve bastonculukta motif olarak ilçede yapılan kazı çalışmalarında bulunan yöresel motifler kullanılmaktadır. Altın ve gümüş işlemenin yanı sıra ebru sanatı da kullanılmaktadır. Eski Ahlat şehir kazılarında çıkan seramik parçalar üzerinde bulunan balık, kuş, tavuk, eşek, balıkçıl kuşu, çekik gözlü kadın ve erkek figürleri yeniden yorumlanarak Ahlat çinileri üzerine işlenmektedir. Büyük boy çini panolara minyatür sanatçısı Levni'nin bayan ve erkek figürleri uygulanmaktadır. İlçeye özgü bir sanat olan Tutkara sanatında zift, tutkal ve vernikle çeşitli desenler oluşturulmaktadır. Halı-kilim dokumacılığında yün iplik ve doğal kök boya kullanılması da ürünlerimizin değerini arttıran başka bir unsurdur. Ürünlerimizin özellikleri ile ilgili tanıtım broşürleri hazırlanarak alıcıya sunulmakta, el sanatları fuarlarına belediye desteğiyle azami ölçüde katılım sağlanarak tanıtım yapılmaktadır.

Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini arttırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak

İlçede kırsal alanla ilgili çalışmalar Ahlat Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından yapılmaktadır. Kırsal kesim olarak adlandırılan ve genelde tarımsal üretimin gerçekleştiği 1 beldenin yolu asfalt ve beton parke taşı döşeme, 26 köy yolu ise KÖYDES Projesi kapsamında 2017 yılından itibaren bütünlü sıcak karışım ve beton yol şeklinde yapılmaya başlanmıştır.1 belde, 26 köy ve 10 mahallenin tümünün içme suyu ve kanalizasyon şebekeleri tamamlanmış, merkez konumundaki Güzelsu köyü ve Ovakışla Beldesine Sağlık Merkezi yapılmış, elektrik, telefon ve internet gibi hizmetlerin tamamı götürülmüştür. Tarımsal üretimin arttırılması ve tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi amacıyla Proje Ofisimiz tarafından Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında çiftçilerimize proje desteği sağlanmakta, sondaj çalışmalarına destek verilmektedir. Sondaj çalışmaları sonucu açılan 560 kuyu ve Nazik gölü sulama sisteminin devreye girmesi ile 80.000 dekar kuru alan sulama sistemine kavuşmuştur. Kırsal alanda eğitim ve öğretim faaliyetlerinin iyileştirilmesi, erken okul terklerinin azaltılması, tarım ve sosyo-ekonomik sebepler dolayısıyla dezavantajlı öğrencilere yardımcı olmak amacıyla Ahlat İlçe

Milli Eğitim Müdürlüğü ile ortaklaşa *School is Fun! Come On Time* adlı Erasmus projesi İtalyan, Portekiz, İspanyol ve Polonyalı ortaklar ile yürütülmüştür. Yerel ekonomiye çeşitlilik getirmek üzere kırsal alanda girişimcilik ve yenilikçilik faaliyetleri teşvik edilmektedir.

Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması

Ahlat ilçesinde 2.959 tarımsal işletmede 362.000 dekar alanda 35.000 dekar patates, 135.200 dekar buğday, 1.000 dekar çavdar, 10.000 dekar şekerpancarı, 20.000 dekar kuru fasulye, 3.100 dekar alanda ayçiçeği, 3.500 dekar elma, 500 dekar kayısı, 500 dekar kiraz, 1.500 dekar ceviz, 500 dekar nohut, 10.000 dekar karışık meyve, 5.000 dekar karışık sebze, 1.500 dekar domates tarımı yapılmaktadır. Hayvancılık faaliyetleri olarak 16.570 adet büyükbaş, 117.000 adet küçükbaş hayvan mevcuttur. Ovakışla beldesindeki Nazik gölünde yıllık 670 ton aynalı sazan, Van gölünde yıllık 156 ton inci kefali, özel alabalık üretim tesisinde yıllık 80 ton alabalık üretimi yapılmaktadır. Ayrıca ilçede 7.900 adet kovanda 118.500 kg. bal üretimi yapılmaktadır. İlçemizdeki resmi kurum mutfakları, otel, restoran, kantin ve yemek fabrikaları müşteri tercihleri doğrultusunda yerel ürün kullanmaktadırlar. Belediye başkanlığı ilçedeki lokantalarla protokol yaparak kendi yemek organizasyonlarında yerel ve organik ürünlerin kullanılmasını olmazsa olmaz şart olarak belirtmiştir.

Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi

Organik ürünlerin kullanımını teşvik amacıyla Selçuklu çarşı merkezinde belediyeye ait 1.500 m2 üzeri kapalı alan yöresel ürün pazarı haline getirilmiştir. Ahlat Belediye Başkanlığı yerel ve organik ürünlerin tüketimini teşvik amacıyla ilçemizdeki lokantalarla protokol yaparak kendi yemek organizasyonlarında yerel ve organik ürünlerin kullanılmasını şart koşmuştur. Ahlat Aile Destek Merkezi bünyesindeki aşçılık okulunda tat eğitimleri verilmekte, yerel ve organik ürünlerle ilgili farkındalık oluşturmak amacıyla tadım günleri düzenlenmektedir.

Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin arttırılması

İlçede her yıl 23-25 Ağustos tarihleri arasında Ahlat Belediyesi, Ahlat Kültür Eğitim Vakfı ve Ahlat Kaymakamlığı organizesi ile Ahlat Kültür Haftası, Ağustos ayının ilk Pazar günü Merden baba ayranaşı şenliği düzenlenmektedir. Program mehteran gösterisi, fener uçurma, sanat sokağı oluşturulması, yöresel okçuluk gösterileri, sıcak hava balon gezisi, yamaç paraşütü, paramotor gösterileri, futbol turnuvası, Kültür Irkı Buzağı Yarışması, yöresel yemek yarışması, yağlı güreş müsabakaları, yöresel el sanatları sergisi, at yarışları, buskaji gösterisi, Ahlat konulu şiir yarışması, aşıklar gecesi, müzik dinletisi, su sporları, Vangölü tekne gezisi, Ahlat tarihi alanların gezilmesi ve panel gibi etkinlikler şeklinde düzenlenmektedir. Kültür etkinlikleri, son yıllarda uluslar arası boyut kazandırılarak Ahlat Avrasya Kültür Şenlikleri haline getirilmiştir. Belediye bu etkinliklerde halkın katılımını sağlamak için festival alanına bedava servis sağlama ve öğlen yemeği verilmesi organizasyonunu üstlenmektedir. Ahlat folkloru diye adlandırılan düğün, kına, nişan, asker uğurlama, yöresel çocuk oyunlarımız ilçede halen devam ettirilmektedir.

Otel kapasitelerin arttırılması

İlçede 80 yataklı Ahlat Selçuklu otel, 30 yataklı Ahlat öğretmenevi, 60 yataklı Ahlat metropol otel, 25 yataklı Belediye Misafirhanesi olmak üzere 4 konaklama tesisi bulunmaktadır. Toplam yatak sayısı 195'dir.Bunun yanında ilçemizde yazlıkçılar için sezonluk kiralanan 167 adet eşyalı ev bulunmaktadır. Toplam 200 kişi kapasiteli gençlik kampının proje çalışmaları tamamlanarak ihale aşamasına gelmiştir.

Tarımda GDO kullanımının yasaklanması

İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü tarafından 2018 yılında 10 mahallede toplamda 683 kişiye GDO'lu ürünün zararları, yerli tohum üretimi ve organik tarım konularında bilgilendirme çalışması yapılmıştır. İlçemiz Uludere köyünde çiftçilerimiz arasında pilot olarak yerli sebze tohumu takas uygulaması başlatılmıştır.

Önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planları için yeni fikirlerin varlığı

Belediye, ilçedeki tarımsal faaliyetlere her türlü desteği vermekte ve arttırılması yönünde çaba harcamaktadır. İlçe halkının % 69 u geçimini tarımdan sağlamaktadır. Başlıca tarım ürünlerimiz patates, şekerpancarı, kuru fasulye, meyve ve tahıldır. İlçe merkezinde imar alanı içerisinde kalan bahçe niteliğindeki 1-5 dekar aralığındaki alanların yapılaşmaya açılması için belediyeye yoğun talep gelmektedir. Belediye meclisi 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 14. maddesi gereği bu alanların imara açılmaması için gerekli yasal çalışmaları yapmakta, bu alanlara ceviz, kayısı, elma ve kiraz fidanları dikilerek ilçe meyveciliğinin geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yapmaktadır.

MİSAFİRPERVERLİK, FARKINDALIK ve EĞİTİM İÇİN PLANLAR

İyi karşılama

Ahlat şehir girişinde bölgenin en modern müze ve karşılama merkezi yapılmıştır. Karşılama merkezi önünde rehberlik eğitimi alan öğrencilerimiz nöbet usulü bulunmaktadır. Ahlat müzesi ve karşılama merkezi modern bir anlayışla yüksek standartta tefriş edilmiştir. Ziyaretçiler için, teşhir salonları çağdaş müzecilik anlayışına uygun düzenlenerek interaktif sistemlerle donatılmıştır. Teşhir edilen eser ve görsellere ilişkin her türlü bilgiyi salonlarda bulunan bilgi panoları ve dokunmatik ekranlarda Türkçe- İngilizce olarak elde etmek, Ahlat tarihi ve kültürel mirasıyla ilgili belgeselleri izlemek mümkündür. Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanan Ahlat şehir rehberi ve Ahlat Şehir haritamız karşılama merkezinde ziyaretçilere ücretsiz verilmektedir. İlçede 3 ü yöresel yemekler olmak üzere turizm amaçlı 8 lokanta mevcuttur. Konaklama hizmetleri 167 adet eşyalı ev, 80 yataklı Selçuklu otel, 60 yataklı Metropol otel, 30 yataklı Ahlat Öğretmenevi ve 25 yataklı Belediye Misafirhanesinde yapılmaktadır.

Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını arttırmak

İlçedeki esnaflar ve operatörler farkındalıklarını arttırmak, Ürün, marka, hizmet ve deneyimin bilinir, bulunur ve görünür olması, ürün fiyatlarının ve tarifelerinin müşterinin görebileceği açık bir şekilde sergilenmesi, satış, pazar, segment geliştirmede inovatif olunması, etkili hizmet iletişimi ile müşterilerin güler yüz ve güzel söz ile karşılama ve uğurlama, ürün satıcıların ve hizmet sağlayıcıların hizmet ve ürün ile ilgili bilgilere tam hakim olması, ürünün özelliklerini etkili sunabilmesi, ürünü faydaları ile

anlatabilme ve aktarabilmesinin sağlanması, satıcıların ürünün yerini mağaza içerisinde tam olarak bilmesinin sağlanması, satış süreci içinde "hardsell satış" değil, "softsell satış", müşterinin kalbinin kazanılması için yürekten, samimi, candan, özden hizmet verilmesinin sağlanması amaçlı olarak Belediye ile Ahlat Esnaf ve sanatkarlar Odası arasında bir protokol yapılmıştır. Protokol 28.06.2018 tarihinden itibaren yürürlükte olup zaman zaman ilgili birim tarafından kontroller yapılmaktadır.

Yavaş güzergâhların mevcut olması

Kenti ziyaretçilere "yavaş" tanıtabilmek için Ahlat Belediyesi, Ahlat'ın Kültürel Değerlerini ve Tarihi Eserlerini Koruma ve Tanıtma Derneği, Ahlat Doğal ve Kültürel Mirası Yaşatma Derneği ortak çalışmasıyla bir yürüyüş güzergahı hazırlanmıştır. Bu güzergah, ziyaret noktaları ve harita broşür olarak basılmış, Belediye hizmet binası, Müze ve karşılama merkezi ile Ahlat Kaymakamlığında bulunmaktadır. Güzergah üzerindeki noktalarda ziyaretçilere Türkçe- İngilizce bilgi veren tabelalar yerleştirilmiştir. Ayrıca güzergah üzerinde bulunan esnafa gerekli eğitimler verilmiş, fiyatların tabelalarda yer alması gerektiği hatırlatılmış, ziyaretçilere yerel ve organik yemek sunmaları tavsiye edilmiştir. Yavaş güzergah kent merkezindeki eski sanayi sitesindeki el sanatları çarşısından başlamaktadır. Kente özgü el sanatlarının üretildiği ve satıldığı bu çarşıda ziyaretçiler ayrıca çininin, ahşap oymacılığının ve bastonun nasıl yapıldığını da görebilmekte hatta isteyenler yapım çalışmalarına katılabilmektedir. Buradan İkikubbe mahallesinde bulunan kümbetler aksına geçerek, kümbetler aksında bulunan Çifte Kümbet, Emir Ali Türbesi, Mirza Muhammed Kümbeti, Çifte Hamamı gezebilir, Türkçe-İngilizce bilgilendirme tabelalarından bilgi edinebilirler. Buradan Harabeşehir mahallesinde bulunan mağara evlere geçerek, mağara evlerin yanı sıra 1500 lü yıllarda yapılan Bayındır köprüsünü ve Urartu iç kalesini ziyaret edebilir, Türkçe-İngilizce bilgilendirme tabelalarından bilgi edinebilirler. Buradan İkikubbe mahallesinde olan Ahlat Müzesini ziyaret edebilir ve Ahlat ile ilgili her türlü bilgiyi interaktif ortamda, Arkeologlar ve Sanat Tarihçilerinden öğrenebilir. Buradan İkikubbe mahallesinde olan ve UNESCO Kültür Mirası geçici Listesinde bulunan Selçuklu Meydan Mezarlığına geçerek 8203 abide taşın yer aldığı, dünyanın en büyük İslam mezarlığını ziyaret edebilir ve alan içerisinde bulunan Türkçe İngilizce bilgilendirme tabelalarından bilgi edinebilirler. Mezarlık önünde bulunan hediyelik eşya satıcılarından Ahlat'a özgü hediyelik eşyalardan alarak nefis gözleme ve ayranı tadabilirler. Buradan Kale Mahallesinde bulunan Osmanlı kalesine geçerek kalenin yanı sıra restore edilerek ibadete açılan Kadı Mahmut ve İskender paşa camilerini gezebilir, tarihi Ahlat taş evlerini görebilirler. Buradan sahilde bulunan Kemer Lokantasına geçerek Abidin ustanın meşhur yaprak dönerinden tadabilir, ardından Abdurrahman Gazi Türbesine çıkarak buradan Ahlat'ın müthiş manzarasını seyredebilirler. Yavaş güzergah yaya olarak 6 saatte, bisikletle 3 saatte, araçla 2 saatte gezilebilir. Dileyenler kent merkezinde yer alan 3 yöresel lokantada geleneksel Ahlat yemeklerini tadabilir.

Önemli yönetimsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi

Belediye ilçe ile ilgili önemli kararları 57 Dernek, 1 Vakıf, 16 Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 2 Su Ürünleri Kooperatifi, 1 Sulama Kooperatifi, 2 Sanayi kooperatifi temsilcilerinden oluşan Sivil Toplum Kuruluşları, Muhtarlar ve Mahalle temsilcileri ile yapılan istişare toplantıları ile almaktadır.

Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi

Cittaslow felsefesi, üyelik süreci, ilgili kriterler hakkında ilçedeki Sivil Toplum Örgütü Temsilcilerine, Kamu Kurum Temsilcilerine, Belediye Birim Amirlerine, Belediye meclis Üyelerine yönelik olarak 22.10.2017 tarihinde bilgilendirme çalışması yapılmış ve 78 kişi katılmıştır. Belediye Meclisinin 05.07.2018 tarih, 07 nolu kararı 17. Maddesi gereği yöre halkına Cittaslow hakkında kalıcı bilgilerin verilmesi yönünde gerekli çalışmalara başlanmıştır. İleriki aşamalarda bu eğitimler Cittaslow Birliği, felsefesi, kentin Cittaslow olma süreci, temalar ve güncel projeler gibi konularda daha geniş kitlelere verilmek üzere düzenli ve periyodik olarak takvimlendirilecek, eğitimlere Cittaslow Türkiye Koordinasyonundan üyelerin davet edilmesi planlanmaktadır

Sağlık eğitimleri

Tümelci yaklaşım içerisinde Koruyucu, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetleri ilçemizde bir arada verilmektedir. İlçedeki sağlık hizmetlerini sunmakla yükümlü olan Ahlat İlçe Sağlık Müdürlüğüne bağlı Aile Hekimlikleri ile Devlet Hastanesi sağlık personeli tarafından 2017 yılı içerisinde ilçe merkezi ve köylerde sağlıklı beslenme ve hijyen, obezite, diyabet, ilkyardım, meme ve rahim kanseri farkındalık eğitimi, emzirme, anne ve çocuk sağlığı, karbonmonoksit zehirlenmeleri, kuduz vs. koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında 19 eğitim verilmiş, eğitimlere 376 kişi katılmıştır

Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek

Ahlat'ta, Cittaslow üyelik başvurusuyla birlikte ilk eğitimler başlamış, Belediye Meclisinde alınan 05.07.2018 tarih, 07 nolu karar 17. Madde gereği salon toplantıları, broşür, afiş, sosyal medya, bilboard ve yerel basın yolu ile Cittaslow'un ne olduğu, hedefleri, felsefesi hakkında halka yönelik eğitimlerin kalıcı hale getirilmesi planlanmaktadır.

Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı

Belediye, Cittaslow alanında derneklerle aktif olarak çalışmaktadır. Cittaslow üzerine sivil toplum kuruluşlarına düzenlenen sunum sonrasında yapılan değerlendirme toplantısında sivil toplumla nasıl iş birliği yapılabileceği görüşülmüştür. Toplantı sonucunda Ahlat Tarımını Geliştirme ve Yardımlaşma Derneği ile Ahlat'ın biyoçeşitlilik envanterinin çıkarılması ve endemik türlerin korunması, Ahlat'ın Kültürel Değerlerini ve Tarihi Eserlerini Koruma ve Tanıtma Derneği ile Ahlat Doğal ve Kültürel Mirası Yaşatma Derneği ile de ilçenin yavaş güzergahlarının çıkarılması konusunda protokol yapılarak çalışılmaya başlanmıştır. İlgili derneklerin çalışması ile ilçenin biyoçeşitllik raporu hazırlanmış, yavaş güzergâh belirlenerek tanıtım levhaları yerleştirilmiştir.

Cittaslow kampanyalarının desteklenmesi

Belediye Meclisi 05.07.2018 tarih ve 07 nolu kararı 17. Madde gereği aday kent olarak Uluslararası Genel Merkezin düzenlediği ve bütün dünyadaki üyelerin katılım gösterdiği Yavaş Pazar veya Toprak Ana Günü gibi kampanyaların yanı sıra Cittaslow Türkiye Ağı'nın da yerel tohumun desteklenmesi, halk oyunları, çocuk belediyeleri gibi ulusal kampanyalara katılım sağlanması, Cittaslow olması durumunda destek olacağını yazılı olarak taahhüt etmiştir.

Cittaslow logosunun internet sayfasında ve antetli kağıt üzerinde kullanımı

Belediye Meclisi 05.07.2018 tarih ve 07 nolu kararı 17. madde gereği üyelik sürecinin tamamlanması ile birlikte belediye web sitesi www.ahlat.bel.tr adresinde ve yazışmalarda kullanılacak olan antetli kağıt üzerinde Cittaslow logosunun kullanılmasını taahhüt etmiştir.

SOSYAL UYUM

Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar

İlçede "Çok kültürlülük" esas olup herhangi bir etnisiteye mensup azınlığa ayrımcılık söz konusu değildir. İlçede farklı kültürlerden insanların örgütlenmeleri teşvik edilmekte, kültür derneklerinin faaliyetleri için Belediyece yer tahsisi yapılmaktadır. Ahlat Kültür Şenlikleri kapsamında düzenlenen etkinliklerde kültür Derneklerinin etkinliklerine Belediye olarak yer vererek dernek yönetimlerini teşvik etmektedir. Kültür derneklerinin düzenlediği etkinlikler Belediye başkanı başkanlığında meclis üyeleri ve STK temsilcileriyle ziyaret edilmektedir. Belediye meclisinde farklı etnisiteye mensup üyelerin "Hep Birlikte Ahlat'ız" şuuruyla uyum içerisinde çalışması bunun kanıtıdır.

Farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşaması

Ahlat tarihte çeşitli milletlerin bir arada yaşadığı ve farklı dillerin konuşulduğu bir yer olduğundan karışık anlamına gelen Ahlat ismini almıştır. Kaynaklarda Ahlat'ın adı hakkında ilk defa dikkati çeken meşhur seyyah Nasr-ı Hüsrev olmuştur. Nasr'ı Hüsrev, Ahlat'ta halkın Arapça, Farsça ve Ermenice konuştuğunu söyler. Nasr-ı Hüsrev bunu belirttikten sonra devamla şunu ilave eder; "Sanırım ki, bu sebepten o şehre Ahlat adını takmışlar." Araplar arasında, karışık insan topluluğu manasında; "ahlatun mine'n-nas" sözü meşhurdur. Ahlat günümüzde de bu tarihi misyonunu devam ettirmekte, şehirde Türk, Kürt, Çerkez ve Araplar hiçbir ayrıma tabi tutulmadan sorunsuz bir şekilde kültürlerini, adet ve ananelerini devam ettirmektedirler. İlçenin 10 mahallesinin tamamında da her etnik kökenden insanlar karışık olarak yaşamaktadırlar. Herhangi bir etnik kökene ait mahalle bulunmamaktadır. Kız alıp vermeden dolayı genelde ilçe halkı akraba olmuş ve kaynaşmış durumdadır.

Engelli kişilerin entegrasyonu

Belediye, engellilerin maruz kaldığı sorunlar ve olayları hedef alan bilinçlendirme faaliyetleri, engellilerin eğitimde fırsat eşitliğinin tesisi, engelli kişilerin ulaşım, kamu tesisleri ve hizmetleri, bilgi ve iletişim teknolojileri ve benzeri hususlara erişimlerinin sağlanması, engelli kişilerin işgücü piyasasında karşılaştıkları zorlukları hafifletmek ve iş olanaklarına erişimlerini artırmak, engelli kişilerin tıbbi rehabilitasyondan, bakım ürünleri ve bakım hizmetlerinden yararlanma şanslarını iyileştirmeyi ve sağlık durumlarının iyileştirilmesine yönelik faaliyetler, engellilerin hayatın her alanına tam katılımlarının sağlanması ve bu bağlamda engelli kişiler için eşitlik ve fırsatlar yaratılmasını hedefleyen faaliyetleri Ahlat Engelliler ile El Ele Dayanışma Derneği ile koordineli bir şekilde yürütmektedir. Belediye bu işler için yıllık 470.000,00 TL. bütçe ayırmaktadır. Belediyenin yıllık bütçesi 30.000.000,00 TL. olup engelliler için harcanan bütçe yıllık bütçenin 1/63'üdür.

Çocuk bakımının desteklenmesi

Ahlat İlçe Nüfus Müdürlüğünden alınan verilerde ilçemizde 01.01.2015 tarihinden itibaren yapılan 3 yıllık doğum kayıtları sayısı 3684'dür. İlçedeki ana okulları bünyesinde 2 adet, özelde 1 adet olmak

üzere 3 adet kreş bulunmaktadır. Bu kreşlere 100 erkek, 115 kız olmak üzere 215 kayıtlı çocuk bulunmaktadır. Belediye meclisinin 05.07.2018 tarih ve 07 nolu Meclis kararı 18. madde gereği ihtiyaç olan mahallelerde kreş açılması için çalışmalara başlanmıştır.

Genç neslin istihdam durumu

Bütün sayım dönemlerinde Ahlat'ta genç nüfus oranı yüksektir. İlçede çalışma çağındaki nüfusun oranı % 58,4 iken yaşlı nüfus oranı % 5'tir. Ahlat İlçesi'nde çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre dağılımına bakıldığında, söz konusu nüfusun tarım sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. Çalışan nüfusun yaklaşık % 69'u tarım faaliyetlerinde istihdam edilirken % 22,2'si hizmet sektöründe % 8,5'i ise sanayi sektöründe istihdam edilmektedir.

Yoksulluk

Ahlat ilçesinde yoksulluk sınırının altında geliri olan ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonundan yardım alan kişi sayısı 6.294'dür.

Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti

İlçede 57 Dernek, 1 Vakıf, 16 Tarımsal kalkınma Kooperatifi, 2 Sanayi Kooperatifi, 2 Su Ürünleri Kooperatifi, 1 Sulama Kooperatifi hali hazırda kurulu bulunmaktadır.

Farklı kültürlerin entegrasyonu

Belediye sınırları içinde 10 mahallede Türk, Kürt, Çerkes, Ahıska Türkü ve Arap kökenli vatandaşlar kent kurulduğundan beri uyum içerisinde yaşamaktadırlar. Her yıl Ağustos ayı içerisinde düzenlenen Ahlat Kültür şenliklerinde tüm kültürel gruplar etkinliklerde temsil edilmektedir. Yine Mayıs ayı içerisinde yapılan Kafkas kültür Şenliklerine halk yoğun katılım sağlamaktadır. Kökeni ne olursa olsun herkes resmi ve özel sektörde çalışabilmekte, kent yönetiminde söz sahibi olmakta ve belediye tarafından eşit hizmet görmektedirler. Kent merkezine en uzak noktalarda bulunan Kırklar ve Tunus Mahalleleri ile en yakın olan Erkizan Mahallesi belediye tarafından eşit hizmet almaktadır. Bütün kültürel grupların düzenledikleri festivaller desteklenmekte ve farklılıkların insanları güçlendirdiği vurgulanmaktadır.

Politikaya katılım

İlçede yapılan son üç yerel seçime halkın genel katılım ortalaması % 82 dir

Belediyenin kamu konut yatırımı

Belediye tarafından gerçekleşen kamu konut yatırımlarının toplam bütçesi 2.700.000,00 TL. olup toplam belediye bütçesi olan 30.000.000,00 TL. ye oranı 1/11 dir.

Gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü bir alanların ve bir gençlik merkezinin mevcudiyeti

İlçede, gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü 2.378 m2 kapalı alana sahip gençlik merkezi hali hazırda mevcuttur. Gençlik merkezinde futbol, voleybol, masa tenisi, kick boks, muay thai, güreş, badminton, jimnastik, basketbol, halk oyunları, gezi gözlem gibi etkinliklere 125 kişi aynı anda katılabilmektedir.2017 yılı itibariyle 1351 lisanslı sporcusu bulunmaktadır. İlçede 100 kadın, 100 erkek olmak üzere 200 yatak kapasiteli Gençlik Kampı yapımı için proje çalışmaları tamamlanarak ihale aşamasına gelinmiştir.

ORTAKLIKLAR

Slowfood aktiviteleri ve kampanyaları için destek

Belediye meclisinin 05.07.2018 tarih ve 07 nolu kararı 19. madde gereği gıdamızı üretenleri tanıma, ürünün nasıl yetiştiğini, işlendiğini ve dağıtıldığını bilme, üretici ve tüketici arasındaki bağı güçlendirmek için tanışma, fuar, etkinlik ve pazar gibi etkinlikler ile belediyenin yetki sınırları dâhilindeki tüm Slow Food aktivite ve kampanyalarını destekleme kararı almıştır.

Doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar ile desteklemek

Kentte yerel yemek kültürü çerçevesinde yöresel yemek yapan 3 adet lokanta açılmıştır. Restorasyon projeleri onay alan Ahlat evimiz faaliyete geçtiğinde bu ev içerisinde yöresel yemeklerin yapılıp ikram edileceği bir yöresel mutfak oluşturulacaktır. Slowfood Birliğinin "Nuh'un Ambarı" projesine kaydedilmek üzere sadece bölgede yapılan çorti, ısırganlı şile adlı yemeklerin araştırılması, korunması ve desteklenmesi için çalışmalar başlatılacaktır.

Eşleştirme projelerini desteklemek ve gelişmekte olan ülkelerin Cittaslow ve Slowfood felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için işbirliği yapmak

Ahlat Belediye Meclisinin 05.07.2018 tarih ve 07 nolu meclis kararı 19. maddesi gereği Cittaslow ve Slowfood felsefesinin ilçemizde yayılması ve kalıcı hale gelmesi için Cittaslow ve Slowfood birliklerinin ülkedeki temsilcileri vasıtasıyla ortak olunması ve ortak projeler geliştirilmesi, bu konuda ileri olan belediyelerle yapılacak eşleştirme projelerini destekleme ve gereğini yapma konusunda irade beyan etmiştir.

SONUÇ

Ahlat'ın, Cittaslow üyelik sürecinde kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içinde hareket etmesi Ahlat için üyelik sürecinin daha hızlı ve kolay olmasını sağlamıştır. Ahlat'ın üyelik sürecinde en önemli artısı üyelik başvurusu yapmadan önce üyelik kriterlerinin %50'den fazlasını karşılıyor olmasıdır. Ki bu durum Cittaslow üyeliğe kabul sürecinde kriterlerin en az %50'sini karşılamak gerekir. Şartı için Ahlat'a çok büyük avantaj sağlamıştır. Ayrıca üyelik başvurusu yapmadan önce üyelik kriterlerinin %50'den fazlasını karşılıyor olması zaten Ahlat'ın doğal bir üye olduğunun göstergesidir. Ahlat'ın Cittaslow üyesi olmak için başlattığı çeşitli proje ve uygulamalar sayesinde kent sadece yerli turistler değil yabancı turistleri de cezbetmeye başlamış ve kentin tanınırlığının arttığı gözlemlenmiştir.

KAYNAKÇA

Honore, C. (2008). Yavaş, Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi (E. Gür, Çev.), İstanbul: Alfa Yayınları.

Knox, P., & Mayer, H. (2009). Small Town Sustainability: Economic, Social, and Environmental Innovation, Maryland: Belwether Publishing.

Şahinkaya, S. (2016). Bir Yerel Kalkınma Modeli: Cittaslow ve Seferihisar Üzerine Değerlendirmeler,http://www.bagimsizsosyalbilimciler.org/Yazilar_Uye/SahinTem10.pdf adresinden alındı

İNTERNET KAYNAKLARI

Cittaslow International. www.cittaslow.org adresinden alındı (E.T: 05.12.2020)

TÜRKİYE'DE SAKİN ŞEHİRLERİN HIZLI BELEDİYE BAŞKANLARI

Abdullah ELMAS

Siirt Üniversitesi, Yerel Yönetimler Bölümü, Siirt / Türkiye

Öz: İtalyanca ''citta'' (kent) ve İngilizce ''slow'' (yavaş) kelimelerinden oluşan ve 1999 yılında İtalya'nın Toskana bölgesindeki Chiantri'de başlayan ve turuncu salyangoz amblemi ile özdeşleşen Cittaslow hareketinin günümüzde, Türkiye'deki 18 üye dâhil olmak üzere 30 ülkede nüfusu 50 binin altında –kural bu çünkü- 268 üyesi vardır. Cittaslow yerel ve geleneksel kültürü koruyan, yaşamın rahat ve keyifli bir hızla devam etmesini destekleyen ekolojik ve insancıl bir harekettir. Cittaslow Hareketinin ana fikri, yerel çevrenin ve o yerel çevreye ait yerel lezzetlerin kalitesinin artırması (veya var olanın korunması) ve böylece o yerleşimde yaşayanlar ve oraya ziyarete gelenler için ''iyi yaşama'' koşullarının sağlanması olarak özetlenmektedir. Türkiye'de Cittaslow unvanına sahip olan kentlerin seçilmiş temsilcileri olan hızlı belediye başkanları vardır. Çünkü Cittaslow unvanını alan belediye başkanlarının yerel kalkınma eksenli sürdürülebilir bir modeli inşa etmesi, bu model ile yerel katılımı arttırıp üretimi geliştirmesi; kısacası kenti iyi okuyarak ve kentin dinamiklerini kullanarak kentin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Cittaslow unvanı alan belediyelerdeki yerel seçimlerin analizi yapılmıştır. Çalışmada belge incelmesi ve görüşme tekniği ile veriler elde edilmiştir. Çalışmadan çıkan temel sonuç (özellikle 2014 seçimlerinde) Cittaslow unvanını alan belediye başkanlarının Cittaslow'u halka anlatamadıkları için sonraki seçimlerde kaybettiği görülmektedir. Hatta bazı Cittaslow unvanı alan şehirlerde kendi parti yönetimi dahi Cittaslow felsefesini anlamadığı için sonraki seçimlerde aday olamayan belediye başkanları vardır.

Anahtar Kelimeler: Cittaslow, Yerel Seçimler, Cittaslow Kriterleri

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Kendi kendine yetmeyen yaşam alanları haline gelen kentler, kaynak yetersizliğini yakın ya da uzak çevre fark etmeksizin doğal sistemleri yok ederek veya tahrip ederek aşmaya çalışmış, kaynaklara erişim için hem insanları hem de doğayı tüketmeye başlamıştır.

İnsanların daha çok tüketmesi ve tüketerek mutlu olması için tasarlanan kentler insanlar arasındaki sosyal ilişkileri zayıflatmış ve kentlerin alternatifi olmayan mekanlar haline gelmesine neden olmuştur.

Tüketerek mutlu olma, tüketerek yaşama ve tüketmek için zaman harcama odaklı yaşam merkezi haline gelen kentlerin insanlara vadettiği mutluluğu ve huzuru getirmemesi kentlerde mekânsal ve yönetsel bir dönüşümü kapsayan Cittaslow felsefesini ortaya çıkarmıştır.

Cittaslow hareketi kentlerde yaşamanın getirmiş olduğu stres, sinirlilik, hızlı ve amaçsız yaşam gibi olumsuz durumların tersine; insanların kentlerde hayatı anlama ve anlamlandırmasına olanak sağlayacak hızda, hayattan zevk alacak biçimde yaşamasını savunmaktadır.

Bu kapsamda Cittaslow hareketi, insanların sosyal ilişkilerde daha etkin olduğu bir kentsel yaşam tarzıdır. Bu yönü ile Cittaslow hareketi mutluluk eksenli bir kentleşme tarzı olup kendi kültürü içinde yoğrulan; geleneklerine, göreneklerine sahip çıkan bireylerin daha rahat sosyalleşebilecekleri bir düşünsel üründür. Ayrıca Cittaslow hareketi, kent kültürü içerisinde alt yapı problemlerinin minimum düzeyde olduğu ve yenilenebilir enerji kaynakları ile enerji ihtiyacını karşılayan kentleri ortaya çıkararak mevcut kentlere alternatif olmayı hedefleyen bir hareket olmuştur (Cittaslow International,2020).

Cittaslow (sakin kentler) ağı, kentlerin sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarını ön planda tutup, kentlerin yerel dinamikleri ekseninde kimliklerini küreselleşme karşısında korunmasını amaçlayan kentler birliği hareketidir (Knox ve Mayer, 2009: 43). Cittaslow kuruluş tüzüğü Cittaslow'ı yaşam kalitesine önem verilen şehirlerin uluslararası ağı olarak tanımlamıştır. Cittaslow kelimesi, köken olarak İtalyanca 'Citta' ve İngilizce 'Slow' kelimelerinin birleşiminden türemiş ve Türkçe 'ye sakin şehir ya da yavaş şehir olarak geçmiştir. Cittaslow kuruluş tüzüğü Cittaslow kelimesinin diğer dillere çevrilmesine yasak getirmesine rağmen Türkiye'de, bu kavramın yaygınlık kazanması ve anlaşılması için *Yavaş Şehir* ya da *Sakin Şehir* ifadesinin kullanıldığı görülmektedir.

Türkiye'de, Cittaslow'ın kelime karşılığının *Yavaş Şehir* olarak kabul edilmesi ve daha sonradan bu kavramın yaygınlık kazanması, *Sakin Şehir* kavramının yavaşlığa atıf yapan olumsuz bir algı yaratmasına neden olmuş ve Cittaslow'ın Türkçe karşılığının *Sakin Şehir* olarak değişmesine ve benimsenmesine neden olmuştur.

Cittaslow hareketi, küresel kent kavramının kentleri kültürel olarak benzer kıldığı, mekânsal olarak da aynılaşan kentlerdeki yaşam düzeninin hızlı olmak ile özdeş olduğu bir dönemde ortaya çıkan uluslararası bir birliktir.

Aynılaşan kent yapılarına ve kent kimliklerine karşı olarak ortaya Cittaslow, Slow Food hareketi ile doğrudan ilgili olan bir kelimedir. Fastfood yemek kültürünün küreselleşen bir dünyada kentlerin ortak sembolü olması, Cittaslow'ın buna karşıt olarak ortaya çıkıp tanınmasını sağlamıştır. Roma'da 1986 yılında McDonald's'ın şube açmasını protesto eden İtalyanlar, protestolarda yerel hamurdan yapılmış ürünleri kullanmıştı. İtalyan mutfak ve yemek kültürünün önemli temsilcilerinden olan Carlo Petrini'nin öncülüğünde başlayan bu protesto, ilerleyen zamanlarda hızlı yemek yeme alışkanlığına atıf yapacak olan Toplumun McDonaldlaştırılmasına karşı bir tepki olarak ortaya çıkmış ve Slow Food yemek birliğinin oluşmasına zemin hazırlamıştır (Şahinkaya, 2010:1).

Cittaslow'un sembolü yavaşlık felsefesine ithafen, kendi yolu boyunca yavaş ancak emin adımlarla ilerleyen bir salyangozdur. Ayrıca salyangozun hemen üzerinde tarihi bir şato ve günümüz mimarisini sembolize eden beton binalar yer almaktadır. Turuncu salyangoz üzerinde şehrin tarihi ve güncel ögeleri de sembolleştirilmiştir. Önceleri İtalya'da gelişim gösteren Cittaslow ağı bugün 30 Ülkeden 268 kenti içine almaktadır. Ayrıca birliğe üye olan kentler turuncu salyangoz logosunun ayrılmaz bir parçası olarak "Yaşam kalitesine önem verilen şehirlerin uluslararası ağı" ibaresini kullanmak zorundadır (Cittaslow International Charter, madde: 1-2).

Hareketin kurucularından olan Bra Belediye Başkan Yardımcısı Bruna Sibille Sakin Şehir hareketinin amacının geleneksel ve modern arasında bir bağ kurmak olduğunu ifade etmektedir. Amaç kesinlikle modern dünyadan kopmak, müzelere hapsolmak değildir. Aksine kentler teknolojiyi kullanmak ve desteklemek zorundadır. Buon Vivere (iyi yaşam) felsefesini yaymak için tüm kentler internet sayfaları oluşturmalıdır. (Honore, 2008: 90)

Cittaslow birliğinin kuruluş yıllarında 59 temel kriter belirlenmiş ve birliğe üye olmak isteyen kentlerin bu kriterlerde en az %50 başarı sağlamış olması talep edilmiştir. Ancak hareketin İtalya ve hatta Avrupa sınırlarını aşan bir nitelik göstermesi sonucunda kriterlerin gözden geçirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Yaklaşık üç yıllık bir çalışmanın ardından 72 adet yeni kriter belirlenmiştir. Eski kriterler ve yeni kriterler

temelde aynı noktalara dikkat çekiyor olsa da eski kriterler daha çok İtalya eksenli olarak düşünülmüş olması sebebiyle yetersiz kalmıştır (Acuner, 2015: 42-43).

KAPSAM

Bu çalışmanın kapsamını Türkiye'de cittaslow ağına dahil olan 18 şehir ve bu şehirlerde yapılan mahalli idareler seçimleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda 18 şehirde yapılan mahalli idareler seçimlerinin analiz edilmiştir.

YÖNTEM

Bu araştırma görüşme ve belge incelmeye dayalı nitel bir çalışmadır. Araştırma kapsamında verilen elde edilmesinde çalışamaya dahil olan 18 şehirde Cittaslow proje sorumlusu ve bazı belediye başkanları ile görüşme yapılmış; basına çıkan haberler ve yüksek seçim kurulu seçim sonuçları incelenmiştir. Çalışmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir.

BULGULAR

Türkiye'de 2009 yılında ilk defa uygulamaya konulan Sakin Şehirler, o dönem belediye başkanlarının önde gelen icraatlarından biri olmuştur. Sonraki yıllarda sayısı artan Sakin Şehirlerdeki uygulamaların 30 Mart 2014 yerel seçimlerini etkilediği görülmektedir. Çünkü, Sakin Şehir ilan edilen 9 kentte, 2009 yılında yapılan yerel seçimle göreve gelen belediye başkanlarından yedisi 2014 yerel seçimlerinden üzüntüyle ayrılmış ikisi ise görevlerine devam etmiştir. Sakin Şehir belediye başkanı olarak görev yapan Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer ve Taraklı Belediye Başkanı Tacettin Özkaraman 30 Mart 2014 yerel seçimlerini de kazanarak belediye başkanlığı görevine devam etmişlerdir. Ancak, o dönemde Sakin Şehir belediye başkanı olan ve kentlerindeki yerel dinamiklerden yararlanıp kentlerin bilinirliğine katkı sağlayan; kentlerini ulusal ve küresel anlamda bir marka haline getiren, kentlerin turizm faaliyetlerini geliştiren ve turizm gelirlerini arttıran belediye başkanlarından yedi tanesi 2014 seçimlerinde belediye başkanlığı yarışını kaybetmişlerdir. Kentlerini Sakin Şehir unvanına kavuşturup kentlerinin markalaştırmasına katkı sağlayan, ancak 2014 seçimlerinde seçilemeyen belediye başkanları şunlardır (Metin, 2016):

Akyaka Belediye Başkanı Ahmet Çalca

Gökçeada Belediye Başkanı Yücel Atalay

Halfeti Belediye Başkanı Mahmut Özdemir

Perşembe Belediye Başkanı Selami Çarkçı

Vize Belediye Başkanı Selçuk Yılmaz

Yalvaç Belediye Başkanı Tekin Bayram

Yenipazar Belediye Başkanı Yüsran Erden

2014 yerel seçimlerinde, belediye başkanlığını kazanamayan Sakin Şehir eski belediye başkanlarının seçilmeme nedenlerinin farklılık göstermesine karşın, hepsinin tekrardan belediye başkanı seçilmemesinin ortak bir nedeni de vardır. Cittaslow belediye başkanlarının kent imajını ön plana çıkararak kent halkını ihmal etmesi, halkın seçimlerde buna tepki olarak hareket etmesine neden olmuştur. Bu durumla

ilgili özeleştiri yapan Yenipazar'ın eski Başkanı Erden, seçim sonucunda şu şekilde açıklamada bulunmuştur (Karataş, 2014):

"Ciddi bir oy farkıyla önceki seçimde başkan olmuştum. Bu seçimde de ciddi bir oy farkıyla kaybettim. Seçmenin bu konudaki iradesine saygılıyım. Klasik bir belediyecilik anlayışının dışında hizmetler yaptık. Sakin şehir unvanı ile ilçemizde bir canlılık sağlamak istedik. Ancak **halkın beklentileriyle bizim yaptıklarımız uyuşmadı.**"

Türkiye'nin Sakin Şehir felsefesi ile tanışmasını sağlayanlardan biri olan Yüsran Erden, Sakin Şehir ile ilgili kent vizyonunu, halka iyi bir şekilde anlatmadıkları için seçimi kaybetmiştir. Çünkü, Yüsran Erden belediye başkanı olmadığı bir dönemde Sakin Şehir felsefesi hakkında bilgi sahibi olduğunu şu şekilde aktarmıştır:

"Sakin Şehir hareketiyle daha belediye başkanı olmak aklımda bile yokken, 2005'teki İtalya gezim sırasında tanıştım."

Öte yandan Yüsran Erden Cittislow'a başvuru süreci ile ilgili olarak şu açıklamayı yapmıştır:

"Bizimki ana arterler dışında, çırçırdan başka fabrikası olmayan, altı bin küsur nüfuslu, mütevazi bir kasaba. Kuva-yı Milliye Kahramanı Yörük Ali Efe ve ünlü kıymalı pidemizden başka markamız yok. Son yıllarda canlılık yaratıp pansiyonculuğu patlatan tek gelişme, kasabada açılan meslek yüksekokulu. Bu yüzden farklılık yaratmam, yerel bir kalkınma modeli bulmam gerektiğini düşündüm. Aklıma işte bu hareket geldi ve Seferihisar'da seçilen Tunç Soyer'le görüştüm. O 'Bizim şansımız daha yüksek, Cittaslow'un aradıklarının önemli bir bölümü zaten bizde var, önce ben başvurayım, sonrası daha kolay olur dedi ve haklıydı" (Er, 2011).

Yüsran Erden Türkiye'deki Cittaslow'un başlangıcını bu şekilde anlatmıştır. Sonuç olarak sakin şehirlerde bu vizyonu o şehre kazandıran belediye başkanları kaybetmiş olsalar da, yeni seçilen başkanları bu vizyona sahip çıkmaları çok önemlidir. Bu yerel kalkınma modelini nasıl daha ileriye taşıyabiliriz, şehrimizdeki yerel üretimi nasıl canlandırıp ülke pazarına açarızı iyi cevaplamaları gerekmektedir. Sakin Şehirler aynı zamanda demokrasi, katılım ve iyi yönetişimin de geliştiği yerler. Bunun için seçimi kaybetmiş olsalar da, seçimlerde rakip olmuş olsalar da eski belediye başkanları ile aynı masada fikir alışverişine devam etmelidirler. Bu şekilde bu vizyonu, kalkınma modelini ortak akılla geliştirerek sürdürülebilirliği sağlamış olacaklardır (Metin, 2016).

30 Mart 2014 seçimlerinde belediye başkanı seçilen Yenipazar Belediye Başkanı Zafer Savcı ise Sakin Şehir olmanın ayrıcalığının olmadığını aktarıp, beş yıl içinde değişen hiçbir şeyin olmadığını söylemiştir. Yenipazar'ın sakin bir şehir değil hızlı bir şehir olması gerektiğini ve üretim eksenli bir yönetim anlayışının hâkim olması gerektiğini belirten Savcı, "*Bir dönem aradan sonra hizmetlerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz. İlçemizde tarım ve hayvancılığı kalkındıracağız. Meyveciliği kalkındıracağız. Meyvecilikle birlikte tarımsal sanayi gelecek meyve suyu fabrikası gelecek. Hem gençlere iş istihdamı doğacak hem de çiftçinin malı bu yönde para edecek. Bence Yenipazar sakin şehir değil, üreten şehir olmalıdır*." demiştir.

2014 Yerel seçimlerinden sonra Cittaslow ağına; Artvin – Şavşat (2015)[1], Erzurum – Uzundere (2016), Isparta – Eğirdir (2016), Bolu – Göynük (2017), Sinop – Gerze (2017), Bolu – Mudurnu (2018), Muğla

[1] Parantez içindeki yıllar şehirlerin Cittaslow ağına dâhil oldukları yılarını ifade etmektedir.

– Köyceğiz (2019) ve Bitlis – Ahlat (2019) dahil olmuştur. Cittaslow ağına dahil olan bu şehirlerden altısının belediye başkanı 31 Mart 2019 yerel seçimlerini ya kaybetmişler ya da partileri tarafından 2019 yerel seçimlerine aday gösterilmemişlerdir. Cittaslow ağına dahil olup da seçimleri kazanan 2 belediye başkanı; Bitlis – Ahlat'tan Abdülalim Mümtaz ÇOBAN (AKP) ve Muğla – Köyceğiz Kâmil CEYLAN (AKP)'dır. Ancak bu belediyelerin de 31 Mart 2019 yerel seçimlerden bir hafta önce yani 23 Mart 2019 tarihinde adaylık başvuru kabul edildiği için halkta seçimlerden önceki bu kısa süre zarfında Cittaslow hareketine yönelik tutum ve farkındalık oluşması pek mümkün gözükmemektedir. Öte yandan 2019 yerel seçimlerine cumhur ittifakı olarak katılan Ak Parti ve MHP yaptıkları ittifak neticesinde aday gösterdikleri şehirlerde birbirlerine rakip olmamışlardır. Seçim bölgelerinde bu iki partiden genelde hangi parti güçlü ise o seçim bölgesinde zayıf olan ya da anlaşma gereği aday çıkanın lehine diğer parti ittifak adayı destekleyecektir. Ancak bu durum sakin şehirler açısından bakıldığında örneğin Sakarya- Taraklı belediye seçimleri açısından bakıldığında önceki dönemler belediye başkanlığı yapmış ve Cittaslow hareketini halka benimseterek yerel kalkınmada olumlu işler yapan Tacettin ÖZKARAMAN (AKP)'ın yerine önceki seçimlerde Taraklı 'da %5,1 gibi çok az oy alan parti olan MHP'nin adayı İbrahim PİLAVCI ittifak adayı olarak seçilmiştir. Yaklaşık 2 yıl geçmesine rağmen İbrahim PİLAVCI çalışma performansı bakımından önceki belediye başkanının icraatlarının çok gerisinde kaldığı yerel basın tarafından dillendirilmektedir.

Tablo 1. Sakin kent belediyeleri yerel seçim sonuçları

Cittaslow Kenti ve Kentin Cittaslow'a Üyelik Yılı	**Seçim Yılı**	**Seçilen Belediye Başkanı ve Partisi**	**En Çok Oy Alan İkinci Aday ve Partisi**
İzmir- Seferihisar 2009	**2009**	Mustafa Tunç SOYER- CHP	Hamit NİŞANCI- ANAP
	2014	Mustafa Tunç SOYER- CHP	Hamit NİŞANCI- AKP
	2019	İsmail YETİŞKİN- CHP	Hamit NİŞANCI- AKP
Muğla – Akyaka 2011	6360 sayılı yasa ile mahalle statüsüne dönüştürülmüştür.		
Çanakkale – Gökçeada 2011	**2009**	Yücel ATALAY- AKP	Ünal ÇETİN- MHP
	2014	Ünal ÇETİN- MHP	Yücel ATALAY- AKP
	2019	Ünal ÇETİN- İYİ PARTİ	Muzaffer DAĞLAR- AKP
Sakarya – Taraklı 2011	2009	Tacettin ÖZKARAMAN-AKP	Mehmet AYDIN- DP
	2014	Tacettin ÖZKARAMAN-AKP	Mehmet AYDIN- SP
	2019	İbrahim PİLAVCI- MHP	Mehmet AYDIN- İYİ PARTİ
Aydın – Yenipazar	**2009**	Mehmet Yüsran ERDEN- CHP	Zafer SAVCI- AKP
	2014	Zafer SAVCI- AKP	Ebubekir KARAKAŞ- MHP

2011	**2019**	Mehmet Yüsran ERDEN- CHP	Suat MENDERES- AKP
Ordu – Perşembe 2012	**2009**	İlhami Selami ÇARKÇI- AKP	Kâmil Ertekin Çolak- CHP
	2014	Kemal BAHTİYAR- AKP	Tahsin KARAMUSTAFA- CHP
	2019	Mustafa Sayım TANDOĞAN- AKP	Ata ALKAN- CHP
Kırklareli – Vize 2012	2009	Selçuk YILMAZ- DP	Cengiz ARDA- CHP
	2014	Sedat Balkı- MHP	Selçuk YILMAZ- DP
	2019	Ercan ÖZALP- CHP	Bülent TÜRKER- DP
Isparta – Yalvaç 2012	**2009**	Tekin BAYRAM- DP	Ahmet SEKTİOĞLU- AKP
	2014	Halil Hilmi TÜTÜNCÜ- MHP	Tekin BAYRAM- AKP
	2019	Halil Hilmi TÜTÜNCÜ- MHP	Mustafa EREN- AKP
Şanlıurfa – Halfeti 2013	**2009**	Mahmut ÖZDEMİR- CHP	Mustafa BAYRAM- DTP
	2014	Mustafa BAYRAM- BDP	Mehmet ERDOĞAN- AKP
	2019	Şeref ALBAYRAK- AKP	Abdurrahman ÇİFTÇİ- HDP
Artvin – Şavşat 2015	**2014**	Ahmet Sinan ÖZTÜRK- AKP	Mehmet Naci KÖROĞLU- CHP
	2019	Nihat ACAR- CHP	Ahmet SİNAN ÖZTÜRK- AKP
Erzurum – Uzun-dere 2016	2014	Muhammet Halis ÖZSOY- AKP	Fevzi GÜZEL- MHP
	2019	Hilmi AKTOPRAK- MHP	Burhan POLAT- İYİ PARTİ
Isparta – Eğirdir 2016	**2014**	Ömer ŞENGÖL- DP	Veli GÖK- AKP
	2019	Veli GÖK- AKP	Tuba KARACA- İYİ PARTİ
Bolu – Göynük 2017	2014	Kemal KAZAN- AKP	Abdulkadir YILMAN- MHP
	2019	Ahmet ÇANKAYA- MHP	Kemal KAZAN- AKP
Sinop – Gerze 2017	**2014**	Osman BELOVACIKLI- CHP	Hüseyin GÜLERYÜZ-AKP
	2019	Cevat ŞENSOY- AKP	Osman BELOVACIKLI- CHP
Bolu – Mudurnu 2018	**2014**	Mehmet İNEGÖL- CHP	Metin SOYGÜR- AKP
	2019	Necdet TÜRKER- MHP	Vedat ÖZKAN- AKP
Muğla – Köyceğiz	**2014**	Kâmil CEYLAN- AKP	Salih ERBAY- CHP

2019	**2019**	Kâmil CEYLAN- AKP	Hüseyin EROL- CHP
Bitlis – Ahlat	**2014**	Abdülalim Mümtaz ÇOBAN- AKP	Abdurrahman DOĞAR- BDP
2019	**2019**	Abdülalim Mümtaz ÇOBAN- AKP	Seracettin GÜNBAY- HDP

SONUÇ

1999 yılında İtalya'nın Toskana bölgesindeki Chiantri'de başlayan ve turuncu salyangoz amblemi ile özdeşleşen Sakin Şehirler hareketinin günümüzde, Türkiye'deki 18 üye dahil olmak üzere 30 ülkede nüfusu 50 binin altında –kural bu çünkü- 268 üyesi vardır. Türkiye'de Sakin Şehir unvanına sahip olan kentlerin seçilmiş temsilcileri olan hızlı belediye başkanları vardır. Çünkü, Sakin Şehir unvanını alan belediye başkanlarının yerel kalkınma eksenli sürdürülebilir bir modeli inşa etmesi, bu model ile yerel katılımı arttırıp üretimi geliştirmesi; kısacası kenti iyi okuyarak ve kentin dinamiklerini kullanarak kentin geliştirilmesi gerekmektedir. 28 Kasım 2009 tarihinde Türkiye'nin ilk Sakin Şehir unvanını alan Seferihisar'ın belediye başkanı Tunç Soyer, Sakin Şehir unvanı ile ilgili şunu aktarmaktadır (Metin, 2016):

"…Seferihisar sakin şehir olana kadar ulusal basında depremleriyle anılan, kıyılarına vuran mülteci cesetleri ile yer bulan küçük bir Ege kasabasıydı. Biz şehrimizi nasıl ülkemize tanıtabilir ve ürünlerimizi nasıl pazarlayabiliriz bunu araştırdık ve Sakin Şehir modelinin bize en uygun model olduğunu gördük. Bunun sonrasında ise bugün geldiğimiz durumda artık Seferihisar sadece ulusal anlamda tanınan bir yer değil uluslararası alanda tanınan ve pazarlanan bir şehir oldu…"

Türkiye'de sakin şehirlere bu unvanı kazandıran belediye başkanları unvanı aldıktan sonraki seçimlerde başarısız olmuşlardır. Elbette yerel seçimlerin kaybedilmesinde sakin şehir unvanının tek başına etkisi yoktur. Ama önemli bir etken olarak da görülmektedir. Cittaslow felsefesini halka benimsetemeyen ya da bu felsefe ile halkın beklentisi olan iş, ekmek gibi faktörlerle uyuşmadığında halk başkanı bir sonraki seçimde sandıkta cezalandırmaktadır. Öte yandan bazı belediye başkanları Cittaslow hareketini kendi parti teşkilatına dahi anlatamadığından partisi tarafında da sonraki seçimlerde aday gösterilmemektedir.

Açıklanan düzlemde belediye başkanları adaylık kriterlerinin ana başlığı olan ***"Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar"***ın alt kriterlerinden; "*Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek", "Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı", "Önemli yönetimsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi", "Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi" ve "Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını arttırmak*" kriterlerine yönelik ciddi çalışmalar yaparak halkta Cittaslow felsefesine yönelik olumlu tutum ve davranış geliştirebilirler.

KAYNAKÇA

Acuner, E. (2015). Cittaslow Olma Yolunda İlk Adım, Trabzon: Celepler Yayıncılık.

Er, A. (2011) Salyangoz Hızında Yaşamak, Alev Er, *National Geographic Türkiye* Aralık 2011

Erden, M.Y. (2015) Marka yaratma süreci ve Yenipazar için bir model önerisi, *Yüksek Lisans Tezi* Gazi üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Ankara.

Honore, C. (2008). Yavaş, Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi (E. Gür, Çev.), İstanbul: Alfa Yayınları.

Knox, P., & Mayer, H. (2009). Small Town Sustainability: Economic, Social, and Environmental Innovation, Maryland: Belwether Publishing.

Sezgin, M., & Ünüvar, Ş. (2011). Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde Yavaş Şehir, Konya: Çizgi Kitabevi.

Şahinkaya, S. (2016). Bir Yerel Kalkınma Modeli: Cittaslow ve Seferihisar Üzerine Değerlendirmeler,http://www.bagimsizsosyalbilimciler.org/Yazilar_Uye/SahinTem10.pdf adresinden alındı.

İNTERNET KAYNAKLARI

Cittaslow International. www.cittaslow.org adresinden alındı (E.T: 05.12.2020)

Metin, İ.(2016) Sakin Şehirlerin Hızlı Belediye Başkanları Yerel Seçimi Neden Kaybetti? (http://ismailmetin.com/sakin-sehirlerin-hizli-belediye-baskanlari-yerel-secimi-neden-kaybetti/85), Erişim Tarihi 12/12/2020.

Karataş, İ. (2014, Nisan 2) Yenipazarlılar 'sakin şehri' sevmedi (https://www.yeniasir.com.tr/politika/2014/04/03/yenipazarlilar-sakin-sehri-sevmedi) Erişim tarihi: 12/12/2020.

ERGENLERDE GÖRÜLEN DUYGUSAL ve PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bayram DELEŞ[1], Oğuz EMRE[2], Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ[3], Burcu COŞANAY GÜLEY[4]

[1]Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara / Türkiye

[2-3]İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, Malatya / Türkiye

[4] Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Çocuk Bakım ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Muş / Türkiye

Öz: Duygusal ve psikolojik iyi oluş; sabır, anlık olarak becerilerini kullanabilme yeteneği, esneklik, desteklenme, iyimserlik, duygu düzenleme becerileri, empati, merhamet, saygılı olma ve saygı duyulma, olumsuz duygularını olumlu şekilde ifade etme, bireyin kendini diğer bireylerle kıyaslamaması gibi bir çok ifade ile çevrelenmiştir. Kimlik kazanmanın başladığı ergenlik döneminde sağlıklı bir kimlik gelişiminin sağlanması için duygusal ve psikolojik iyi oluş oldukça önemlidir. Duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek olan gençlerin ilerleyen yaşamlarında daha olumlu ve pozitif ilişkiler ile dolu bir yaşam süreceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacını, ergenlerin duygusal ve psikolojik iyi oluşlarının farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu 2019-2020 eğitim-öğretim yılında lise eğitimlerine devam eden 175 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma verileri Demografik Bilgi Formu ve Stirling Çocuklar İçin Duygusal ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Kolmogorow Simirnow testine göre veriler normal dağılım gösterdiği için t testi ve Anova testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda erkek ergenlerin kız ergenlere göre, devlet okulunda öğrenim gören ergenlerin özel okulda öğrenim görenlere göre, sosyoekonomik düzeyi yüksek olan ergenlerin düşük olanlara göre, arkadaşlarıyla boş vakit geçiren ergenlerin ailesi ve yalnız boş vakit geçirenlere göre psikolojik iyi oluş düzeyleri daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmada ergenlerin sosyal medya hesabı, sınıf düzeyi, anne babanın hayatta ve birlikte olma durumu, kardeş sayısı ve okul başarısı değişkenleri bakımından psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Duygusal, Psikolojik İyi Oluş, İyi Oluş

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Bireylerin ruh sağlığı konusunda yapılan araştırmalarda anksiyete, kaygı ve depresyon gibi olumsuz özelliklerinin yanında, psikolojik iyi oluş gibi olumlu özellikler de incelenmeye başlanmıştır (Branson vd, 2019; Kocaman, 2019). Psikolojik iyi oluş kavramı ilk olarak 1950'li yıllardan itibaren literatürde öznel iyi oluş şeklinde ortaya çıkmış, 1980'li yıllardan itibaren ise psikolojik iyi oluş kavramı şekline dönüşmüştür. Psikolojik iyi oluşun temelinde bireylerin kendi potansiyellerinin farkında olmasını amaçlayan hümanistik değerler yer almaktadır (Eryılmaz & Ercan, 2016).

Psikolojik iyi oluş, bireylerin yaşantılarında karşı karşıya kaldıkları olumlu ya da olumsuz durumlarda kişisel gelişimlerini sürdürme, amaçları doğrultusunda hareket etmeyi devam ettirme, davranışlarını kontrol edebilme, motivasyonunu kaybetmeme, çevresini kontrol edebilme ve olumsuzlukların kendisine zarar vermesini önleyebilme gibi becerilere bağlı olarak meydana gelebilmektedir (Maghsoudi, Shapka & Wisniewski, 2020; Wang vd, 2019; Dierckens vd, 2020). Psikolojik iyi oluş aynı zamanda olgunlaşma, gelişimsel özellikler, bireyselleşme, öz yeterlik ve özgüven gibi kavramlarla da ilişkili görülmektedir (Campbell vd, 2019; Demir & Kumcağız, 2020; Twenge, 2020). Çevresine, yaşama, olgu

ve olaylara olumlu bakmayı gerektiren psikolojik iyi oluş yaşam kalitesini de etkilemektedir. Bu durum gelişimsel özellikleri açısından kritik dönem içerisinde bulunan ergenlik dönemindeki bireyler için önemlidir yere sahiptir. Psikolojik iyi oluş kavramı bireylerin yaşamdan memnuniyet düzeyinin artırılması ve yaşamın anlamlı hale getirilmesi şeklinde ifade edilmekte birlikte aynı zamanda mutluluk kavramıyla da açıklanabilmektedir. Yaşamda karşılaşılan zor durumlara rağmen, bu olumsuzluklara pozitif bakış açısının geliştirilmesi iyi oluş kavramıyla ifade edilebilmektedir (Wang & Yip, 2020; Bostan & Duru, 2019).

Ergenlik dönemi genel olarak bireylerde kişilik kazanma, kimlik rollerinin belirginleşmesi, yaşama hazırlık, geleceğe yönelik seçim yapma, sosyal ilişkilerin niteliğinin farklılaşması gibi çeşitli durumların yaşandığı bir süreçtir (Sezer, 2011; Varela vd, 2020). Bu süreç bireysel, çevresel ve kültürel özelliklere göre farklılıklar gösterebilmektedir. Ergenlik döneminde bireylerin yaşadığı bu kritik süreçler psikolojik açıdan bir takım olumsuzluklar yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu olumsuzluklar karşısında bireyler belirli amaçlar doğrultusunda hareket edebilme, kararlı olma, psikolojik olarak kendini iyi hissetme şeklinde davranışlar gösterme eğiliminde olurlar (Earl, 2019; Çelik, 2008). Olumsuzluklarla başa çıkabilme becerisine sahip olan bireyler psikolojik açıdan kendilerini iyi hissetmektedirler. Sorunlar karşısında kendisini yetersiz hisseden bireyler ise psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmeyeceklerdir (Gök & Kocayörük, 2019; Mónaco, Schoeps & Montoya-Castilla, 2019). Bu durumda kendisini yetersiz hisseden bireylerde psikolojik iyi oluştan söz etmek mümkün olmayacaktır (Boer vd, 2020). Sonuç itibarıyla ergenlik döneminde bireylerin yaşadıkları çeşitli problemlerle başa çıkma becerileri ve stratejilerinin kullanılması psikolojik iyi oluş düzeylerinin artırılmasına katkı sağlayacağı beklenmektedir. Bu doğrultuda araştırma çeşitli değişkenlerin ergenlerde duygusal ve psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisinin ortaya çıkarılması bakımından önemlidir.

AMAÇ

Bu araştırmada çeşitli değişkenlerin ergenlerde duygusal ve psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır;

1. Duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ergenlerin cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
2. Duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ergenlerin okul türü değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
3. Duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ergenlerin sosyal medya hesabı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
4. Duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ergenlerin sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
5. Duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ergenlerin anne babanın hayatta ve birlikte olma durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
6. Duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ergenlerin kardeş sayısı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

7. Duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ergenlerin sosyo ekonomik durum değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
8. Duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ergenlerin okul başarısı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
9. Duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ergenlerin sosyal medya hesabı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
10. Duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ergenlerin boş zaman değerlendirme değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

KAPSAM

Araştırmada ortaöğretim kademesinde öğrenim gören öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Bu durum öğrencilerin ergenlik döneminde olmalarıdır. Araştırmanın amacına ve araştırmada kullanılan ölçeğe uygun şekilde, araştırma ergenlerle gerçekleştirilmiştir. Ayrıca araştırmada ergenlerin duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyleri bu araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırmada betimsel çalışma modelleri içerisinde yer alan var olan ve hala devam eden duruma müdahalede bulunmaksızın betimleme yapan ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır (Karasar, 2009). Bu araştırmada lise eğitimine devam eden öğrencilerin cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, anne ve babanın eğitim düzeyi, kardeş sayısı, sosyoekonomik durumu gibi bağımsız değişkenlerin öğrencilerin duygusal ve psikolojik iyi oluşlarını etkilediğine/etkilemediğine bakılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Muş il merkezindeki ortaöğretim kurumlarında 2019/2020 yılı bahar döneminde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise evrenden rastgele seçilen öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya dahil edilen ergenlerin demografik özellikleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Ergenlerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı (n=175)

Özellikler	Frekans	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	95	54,3
Erkek	80	45,7
Okul Türü		
Devlet	165	94,3

Özel	10	5,7
Sınıf Düzeyi		
10. sınıf	33	18,9
11. sınıf	44	25,1
12. sınıf	98	56
Anne-Babanın Hayatta ve Birlikte Olma Durumu		
Anne-Baba Sağ-Birlikte	164	93,7
Anne-Baba Boşanmış-Ayrı	6	3,4
Baba Vefat Etti	5	2,9
Kardeş Sayısı		
Kardeşi Yok	9	5,1
Bir Kardeş	43	24,6
İki Kardeş	45	25,7
Üç Kardeş	36	20,6
Dört ve üstü	42	24,0
Sosyoekonomik Durum		
Alt	13	7,5
Orta	150	85,7
Üst	12	6,9
Okul Başarısı		
Çok İyi	41	23,4
İyi	101	57,7
Orta	27	15,4
Zayıf	6	3,4
Sosyal Medya Hesabı		
Var	119	68
Yok	56	32
Boş Zaman Değerlendirme		

Arkadaşlarımla	71	40,6
Ailemle	47	26,9
Yalnız	57	32,6
Toplam	175	

Tablo 1'de ergenlerin tanıtıcı özellikleri görülmektedir. Ergenlerin %54,3'ü'nün kadın olduğu, %94,3'ünün devlet okuluna devam ettiği, %25,1'inin 11. Sınıf düzeyinde olduğu, %93,7'sinin anne-babasının sağ ve birlikte yaşadığı, %25,7'sinin iki kardeşinin olduğu, % 85,7'sinin orta düzeyde sosyo-ekonomik düzeye sahip olduğu, %68'inin sosyal medya hesabının olduğu ve %40,6'sının boş zamanlarını arkadaşları ile değerlendirdiği belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada ergenlerden veri toplanması amacıyla demografik bilgi formu ve Stirling Çocuklar İçin Duygusal ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır.

Demografik Bilgi Formu: Cinsiyet, okul türü, sosyal medya hesabı, sınıf düzeyi, anne-babanın hayatta ve birlikte olma durumu, kardeş sayısı, sosyoekonomik düzey, okul başarısı, boş zaman değerlendirme ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Stirling Çocuklar İçin Duygusal ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (SÇDPİÖ): Ölçek, 8-15 yaşları arasındaki çocukların duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeylerini belirlemek amacıyla Liddle ve Carter (2015) tarafından geliştirilmiştir. 5'li likert tipinde hazırlanan ölçek (Asla-1, Çok az-2, Bazen-3, Çoğu zaman-4, Her zaman-5), 12 maddeden ve tek alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamakla birlikte ölçeğin Cronbach-Alpha iç tutarlılık katsayısı .90 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınacak yüksek puanlar çocukların duygusal ve psikolojik iyi oluşlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek, Akın, Yılmaz, Özen, Raba ve Özhan (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Uyarlama sürecinde yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda tek boyutlu modelin uyumunun iyi olduğu görülmüştür. Ölçekte yer alan maddelerin toplam korelasyon katsayılarının .57 ile .73 arasında olduğu belirlenmiş ve uyarlama sonucunda yapılan çalışmada ölçeğin Cronbach-Alpha iç tutarlık güvenirlik katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda ölçeğin 8-15 yaşları arasındaki Türk çocuklarının duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeylerini ölçebilen güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu belirlenmiştir. Araştırmada gerçekleştirilen güvenirlik analizler sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Tablo 2. Stirling çocuklar için duygusal ve psikolojik iyi oluş ölçeği puanlarının dağılımı

Ölçek	**Min-Maks**	**Ort±SS**	**Cronbach Alpha**
Oyun Bağımlılığı Ölçeği	0.0-60	39.30±10.40	0.906

Tablo 2 incelendiğinde, Stirling Çocuklar İçin Duygusal ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanlarına ait istatistiki değerler görülmektedir. Ölçeğe ait toplam puanların 0 ile 60 arasında değiştiği, ortalamanın 39.30±10.40 olduğu ve cronbach alpha değerinin ise 0.906 olduğu saptanmıştır. Buna göre ölçeğin güvenirlik düzeyinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS25 veri analiz programı kullanılmıştır. Verilerin analizi için ölçeğin maddelerinin toplam puanları alınmış ve analiz tekniğinin belirlenmesinde verilerin normallik dağılımları Kolmogorov Simirnov testi ile incelenmiştir. Analizler sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir (p>.05). Buna ölçek toplam puanlarının değişkenlerle karşılaştırılmasında parametrik istatistiksel tekniklerden olan t testi ve ANOVA testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada kullanılan ergenlerde duygusal ve psikolojik iyi oluş ölçeği verilerinin değişkenlere göre analizi sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 3. Ergenlerin tanıtıcı özelliklerinin stirling çocuklar için duygusal ve psikolojik iyi oluş ölçeği puanları ile karşılaştırılması

DPİOÖ			
Özellikler	**Ort±SS**	**t**	**p**
Cinsiyet[a]			
Kız	37,40±10,77	-2.66	**0.04***
Erkek	41,56±9,60		
Okul Türü[b]			
Devlet	39,75±10,45	1.695	**0.02***
Özel	34,00±9,63		
Sosyal Medya Hesabı[c]			
Var	39,83±9,74	1.027	0.30
Yok	38,07±11,83		
[a,b,c] **Student t Test,** ***p<0.05***			
Sınıf Düzeyi[d]	**Ort±SS**	**F**	**p**
10. Sınıf	39.8±8.01	0.106	0.95
11. Sınıf	39.75±13.56		
12. Sınıf	38.94±9.59		

Anne-babanın hayatta ve birlikte olma durumu[e]			
Anne-Baba Sağ-Birlikte	39.26±10.53	0.58	0.69
Anne-Baba Boşanmış-Ayrı	36.16±7.08		
Baba Vefat Etti	34.25±10.21		
Kardeş Sayısı[f]			
Kardeşi yok	38.55±10.7	0.625	0.64
Bir Kardeş	40.55±9.22		
İki Kardeş	39.66±9.38		
Üç Kardeş	37.02±12.84		
Dört ve üstü kardeş	39.73±10.39		
Sosyoekonomik Düzey[g]			
Alt	37.91±9.13	0.318	**0.00*** **Anlamlı Fark (Üst-Orta/ Üst-Alt/Orta-Alt)**
Orta	39.30±9.93		
Üst	41.16±16.81		
Okul Başarısı[h]			
Çok İyi	40.87±13.03	1.097	0.352
İyi	39.44±8.56		
Orta	36.25±12.08		
Zayıf	39.83±10.45		
Boş Zaman Değerlendirme[ı]			
Arkadaşlarımla	41.33±8.88	6.146	**0.00*** **Anlamlı Fark (Arkadaşlar-Aile/ Arkadaşlar-Yalnız/Aile-Yalnız)**
Ailemle	40.89±8.95		
Yalnız	35.45±12.22		

*[d,e,f,g,h,ı] One Way Anova, *p<0.05*

Tablo 3 incelendiğinde, ergenlerin demografik özelliklerinin duygusal psikolojik iyi oluş düzeyi ile karşılaştırılmasına ilişkin Student t Test ve One Way Anova Testi sonuçları görülmektedir. Erkek ergenlerin kızlara göre duygusal psikolojik iyi oluş düzeyleri anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır. Okul türü değişkenine göre duygusal psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında devlet okuluna devam eden ergenler lehine anlamlı bir fark görülmüştür. Sosyoekonomik düzey açısından ergenlerin duygusal psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Farkın hangi gruplarda olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testi sonucuna göre üst sosyoekonomik düzeye sahip ergenlerin diğer gruplara göre duygusal psikolojik iyi oluş düzeyinin anlamlı düzeyde yüksek olduğu; aynı zamanda orta sosyoekonomik düzeye sahip ergenlerin ise alt sosyoekonomik düzeye sahip olan ergenlere göre duygusal psikolojik iyi oluş düzeyinin anlamlı düzeyde yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Boş zaman değerlendirme bakımından gruplar arasında duygusal psikolojik iyi oluş düzeyi açısından anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Arkadaşları ile boş zaman değerlendiren ergenlerin diğer gruplara göre duygusal psikolojik iyi oluşu anlamlı düzeyde yüksek görülmüştür. Ailesi ile boş zaman değerlendiren ergenlerin ise boş zamanını yalnız değerlendiren ergenlere göre duygusal psikolojik iyi oluşunun anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medya hesabının olup olmama durumu, sınıf düzeyi, anne-babanın hayatta ve birlikte olma durumu, okul başarısı değişkenlerinin ergenlerde duygusal psikolojik iyi oluş açısından anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür.

Araştırma bulgularında benzer şekilde Meral ve Bahar (2016) ortaöğretim öğrencilerinde yalnızlık ve psikolojik iyi oluş ilişkisini inceledikleri araştırmada, yalnızlık yaşayan ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Kaya ve Candeğer (2019) farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerini inceledikleri araştırmada, kadınların erkeklere göre daha yüksek olduğu, sınıf düzeyi değişkenine göre fark meydana gelmediği, aile gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Saföz Güven (2008), Çevik (2010), Bayram (2018) ve Alim (2018) yaptıkları araştırmalarda yaş, anne baba eğitim durumu değişkenleri bakımından anlamlı farklılık meydana gelmediği, sosyo ekonomik düzeyin artmasının ise ergenlerde psikolojik iyi oluşu artırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

SONUÇ

Araştırma bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar şunlardır;

- Erkek ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri kızlara göre daha yüksektir.
- Devlet okulunda öğrenim gören ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri özel okullarda öğrenim görenlere göre daha yüksektir.
- Ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri sosyal medya hesabı, sınıf düzeyi, anne babanın hayatta ve birlikte olma durumu, kardeş sayısı ve okul başarısı değişkenleri bakımından anlamlı farklılık göstermemektedir.
- Ergenlerin sosyo ekonomik düzeyi arttıkça psikolojik iyi oluş düzeyleri de artış göstermektedir.
- Arkadaşlarıyla boş zamanlarını geçiren ergenlerin ailesiyle ve yalnız boş vakit geçirenlere göre, ailesiyle boş vakit geçirenlerin yalnız boş vakit geçirenlere göre psikolojik iyi oluş düzeyleri daha yüksektir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

- Kız ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin erkeklere göre daha düşük olmasının nedenleri araştırılarak, geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Özel okullarda öğrenim gören ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin düşük olmasının nedenlerine yönelik görüşme ve gözleme dayalı nitel araştırmalar yapılabilir.
- Sosyo ekonomik düzeyin ergenlerde psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerindeki etkisi belirleyici etkisinin araştırılmasına yönelik farklı örneklemlerde ve farklı yöntemler kullanılarak araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akın, A., Yılmaz, S., Özen, Y., Raba, S. & Özhan, Y. (2016). Stirling Çocuklar İçin Duygusal Ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin Türkçe Formu'nun Geçerlik ve Güvenirliği. V. *Sakarya'da Eğitim Araştırmaları Kongresi, 14-15 Nisan*, Sakarya.

Alim, E. (2018). Erg*enlerde mükemmeliyetçilik, öznel iyi oluş ve depresyon*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.

Bahar, H. H., & Meral, D. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinde problemli internet kullanımının yalnızlık ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18*(2), 1117-1134.

Bayram, E. (2018). *Ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Boer, M., van den Eijnden, R. J., Boniel-Nissim, M., Wong, S. L., Inchley, J. C., Badura, P., ... & Stevens, G. W. (2020). Adolescents' intense and problematic social media use and their well-Being in 29 countries. *Journal of Adolescent Health*, *66*(6), S89-S99.

Bostan, B. C., & Duru, E. (2019). Ergenlerde Algılanan Psikolojik İstismar İle Öznel İyi Oluş İlişkisinde Psikolojik Sağlamlık ve Sosyal Bağlılığın Rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 1-20.

Branson, V., Palmer, E., Dry, M. J., & Turnbull, D. (2019). A holistic understanding of the effect of stress on adolescent well-being: A conditional process analysis. *Stress and Health, 35*(5), 626-641.

Campbell, A. J., Lanthier, R. P., Weiss, B. A., & Shaine, M. D. (2019). The impact of a schoolwide mindfulness program on adolescent well-being, stress, and emotion regulation: A nonrandomized controlled study in a naturalistic setting. *Journal of Child and Adolescent Counseling*, *5*(1), 18-34.

Çelik, Ş. (2008). *Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluşlarının Duygusal Zeka Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çevik, N. (2010). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarını yordayan bazı değişkenler*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Demir, Y., & Kumcağız, H. (2020). Ergenlerde Yeme Tutum Bozuklukluğunun Öznel İyi Oluş, Depresyon, Anksiyete ve Stres Üzerine Etkisi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, *6*(1), 24-36.

Dierckens, M., Weinberg, D., Huang, Y., Elgar, F., Moor, I., Augustine, L., ... & Currie, C. (2020). National-level wealth inequality and socioeconomic inequality in adolescent mental well-being: a time series analysis of 17 countries. *Journal of Adolescent Health*, *66*(6), S21-S28.

Earl, S. R., Taylor, I. M., Meijen, C., & Passfield, L. (2019). Young adolescent psychological need profiles: Associations with classroom achievement and well-being. *Psychology in the Schools*, *56*(6), 1004-1022.

Eryılmaz, A., & Ercan, L. (2016). Öznel İyi Oluşun Cinsiyet, Yaş Grupları Ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, *4*(36).

Gök, E., & Kocayörük, E. (2019). Temel Psikolojik İhtiyaçlar, Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Algısı Değişkenlerinin Öznel İyi Oluş Üzerindeki Etkisi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, *2*(2), 21-51.

Kaya, Z., & Candeğer, H. (2019). *Farklı lise türlerine devam eden öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin demografik değişkenlere göre karşılaştırılması*. 21. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi.

Kocaman, E. N. (2019). *Bir Grup Yetişkinde Umut Ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Liddle, I. & Carter, G. F. A. (2015). Emotional and psychological well-being in children: the development and validation of the Stirling Children's Wellbeing Scale. *Educational Psychology in Practice: theory, research and practice in educational psychology*, 31(2), 174-185.

Maghsoudi, R., Shapka, J., & Wisniewski, P. (2020). Examining how online risk exposure and online social capital influence adolescent psychological stress. *Computers in Human Behavior*, *113*, 106488.

Mónaco, E., Schoeps, K., & Montoya-Castilla, I. (2019). Attachment Styles and Well-Being in Adolescents: How Does Emotional Development Affect This Relationship?. *International journal of environmental research and public health*, *16*(14), 2554.

Saföz Güven , İ. G. (2008). *Fen ve genel lise öğrencilerinin cinsiyet ve sosyometrik statülerine göre öznel iyi oluş düzeyleri, genel sağlık örüntüleri ve psikolojik belirti türleri.* Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Sezer, F. (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Durumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 192.

Twenge, J. M. (2020). Why increases in adolescent depression may be linked to the technological environment. *Current opinion in psychology*, *32*, 89-94.

Varela, J. J., Savahl, S., Adams, S., & Reyes, F. (2020). Examining the relationship among bullying, school climate and adolescent well-being in Chile and South Africa: a cross cultural comparison. *Child Indicators Research*, *13*(3), 819-838.

Wang, Y., & Yip, T. (2020). Sleep facilitates coping: moderated mediation of daily sleep, ethnic/racial discrimination, stress responses, and adolescent well-being. *Child development*, *91*(4), e833-e852.

Wang, Z., Kouvonen, A., Satka, M., & Julkunen, I. (2019). Parental social support and adolescent well-being: a cross-sectional study in China. *Child Indicators Research*, *12*(1), 299-317.

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE OYUN BAĞIMLILIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Burcu COŞANAY GÜLEY[1], Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ[2], Oğuz EMRE[3], Bayram DELEŞ[4]
[1]Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Muş / Türkiye
[2-3]İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Malatya / Türkiye
[4]Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara / Türkiye

Öz: İçinde bulunduğumuz çağ, bir teknoloji çağı olduğu için teknolojik ilerlemeler çok hızlı bir şekilde gerçekleştirmekte ve hayatı daha da kolaylaştıracak olanaklar sunmaktadır. Özellikle lise öğrencilerinin de içinde bulunduğu Z kuşağı teknolojik ilerlemeleri yakından takip eden kesimi oluşturmakta ve dijital dünyaya kolay uyum sağlamaktadırlar. Yaklaşık iki yıldır içinde bulunduğumuz pandemi döneminde evlerde geçirilen zamanın artmasıyla çocuklar ve gençler hatta yetişkinler bile dijital ortamda daha fazla zaman geçirmeye başlamıştır. Bu süreçte çocuklar ve gençlerin zamanlarının çoğunu oyun ile geçirdiği bilinmektedir. Dijital oyunların faydaları ve zararları konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Gençlerin teknolojiyi kullanması, el-göz koordinasyonları ve zihinsel aktivitelerini geliştirmesi yararları olarak sayılırken; hareketsiz kalmak, asosyalleşmek, kişilerarası iletişim kurmada sorun yaşama, duruş bozukluğu, obezite gibi zararları da bulunmaktadır. Tüm bunlardan hareketle lise öğrencilerinin oyun bağımlılıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde lise eğitimine devam eden 175 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu ve Ergenler İçin Oyun Bağımlılığı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Kolmogorow Simirnow testine göre veriler normal dağılım göstermediği için nonparametrik testlerden Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Testleri kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, cinsiyet, sosyal medya hesabına sahip olma durumu, sınıf düzeyi, aile tipi ve boş zaman değerlendirme şekli gibi değişkenler ile oyun bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenirken; okul türü, anne-babanın hayatta ve birlikte olma durumu, kardeş sayısı, sosyoekonomik düzey, okul başarısı değişkenlerinin ise oyun bağımlılığı toplam puanında anlamlı bir fark oluşturmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Lise, Pandemi, Öğrenci, Oyun, Bağımlılık

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Çocukluk döneminden itibaren bireylerin kişiliğini ve yaşamını şekillendiren oyun, belirli kurallar çerçevesinde belirli ortamlarda bir amaç veya hedefi olan etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Çetin, 2013). Oyunlar farklı kültür ve coğrafyalarda oynanan, sürekli değişim içinde olan ve insanlık tarihi kadar eski etkinliklerdir (Kukul, 2013). Oyunlar, çocukların öğrenme sürecine kendi deneyimleriyle katıldığı, sonucunu düşünmeden sadece eğlenmek için yaptıkları hareketlerdir. Her yaş grubuna hitap eden oyunlar özellikle çocukluk döneminde hayati bir önem taşımaktadır. Kişilik gelişiminin şekillendiği çocukluk döneminde oynanan oyunlar çocukların zeka gelişimini, sosyal-duygusal gelişimini, motor gelişimini, dil gelişimini, kendini ifade etme becerisini, el-göz koordinasyonunun gelişimine katkıda bulunmaktadır (Yavuzer, 2015). Günümüzde teknolojik ilerlemelerin meydana getirdiği toplumsal değişimler neticesinde ise oyun kültürü değişmiş oyun ve oyuncak kavramlarının yerini dijital oyunlar almıştır (Pala ve Erdem, 2011).

İçinde bulunduğumuz çağ, bir teknoloji çağı olduğu için teknolojik ilerlemeler çok hızlı bir şekilde gerçekleşirken aynı hızda hayatı daha da kolaylaştıracak olanaklar sunmaktadır. Bu gelişmeler hayatımızın her alanında yerini almaya başlamıştır. Dünyaya gözlerini açar açmaz bu teknolojinin içinde olan çocuklar ekranla karşılaşmakta ve bu dijital dünyaya uyum sağlayarak büyümektedirler. Özellikle lise öğrencileri teknolojik ilerlemeleri yakından takip eden kesimi oluşturmakta ve dijital dünyaya kolay uyum sağlamaktadırlar. Gençlerin en fazla kullandığı teknolojik aletlerin başında bilgisayarlar, tabletler ve akıllı telefonlar olduğu görülmektedir. Yaşamımızın birçok alanında yoğun bir şekilde kullandığımız bu araçlar birçok yönden kolaylık sağlamakla birlikte amaçları dışında ya da kontrolsüz bir şekilde kullanıldıklarında psikolojik ve fiziksel açıdan bireyleri olumsuz etkileyebilmektedir. Gençler, internet, bilgisayar, tablet ve akıllı telefonlar sayesinde uçsuz bucaksız bilgilerle karşılaşmakta aynı zamanda sosyal medya, görseller ve oyunlar ile sınırsız eğlence imkanı bulabilmektedirler.

Yaklaşık bir yıldır tüm dünya ülkelerinin karşılaştığı en büyük zorluk Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan COVID-19 virüsü ile mücadele etmektir. Nedeni bilinmeyen, tedavi edilmesi güç pnömoni olguları ile belirti gösteren ve çok hızlı yayılan koronavirüsün ülkemizdeki ilk vakası 11 Mart 2020 de saptanmıştır. Vaka sayısı ise her geçen gün artmaya devam etmektedir (Altuntaş, Başaran, Özeke ve Yılmaz, 2020). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından "pandemi" olarak ilan edilen COVID-19 salgını ile mücadele edebilmek ve yayılımı engellemek amacıyla hükümetler karantina, sosyal mesafe, kişisel temizliğe dikkat etme, izolasyon gibi farklı önlemler almışlardır. Bu önlemler kapsamında kalabalığın yoğun görüldüğü yerler olan okullar, iş yerleri, eğlence ve kültür mekanları geçici olarak kapatılmış şirketler çalışanlarını evden çalışabilecekleri uygulamalar kullanma konusunda teşvik etmiştir. Bu gibi izolasyon ve karantina tedbirleri neticesinde bireyler evde daha çok zaman geçirmeye başlamışlardır (Ahmed, Ahmed, Aibao, Hanbin, Siyu ve Ahmad, 2020; Banerjee, 2020; Dickens, Koo, Wilder-Smith ve Cook, 2020; Göker ve Turan, 2020; Xiang, Yang, Li, Zhang ve diğerleri, 2020). Evde geçirilen zamanın artmasıyla insanlar televizyonla, telefonla, tabletle yani teknolojik aletlerle daha çok zaman geçirerek bu teknolojik araçları kurtarıcı olarak görmeye başlamışlardır. Salgın hakkında güncel ve doğru bilgilere ulaşarak bu bilgileri paylaşabilme imkanını sunan teknoloji aynı zamanda salgının bireylerde yarattığı stres, depresyon, kaygı ve ruhsal sorunları hafifletmek için sosyal medyada zaman geçirme, internette gezinme, TV dizileri izleme, çevrim içi oyun oynama, konsol oyunları gibi imkanlar sunabilmektedir (Göker ve Turan, 2020).

Oyun oynamak genellikle stres ve kaygı için olumlu bir başa çıkma stratejisi olarak kabul edilirken özellikle çocuklar ve ergenler gibi savunmasız bireyler için risk oluşturabilmektedir (King, Delfabbro, Billieux ve Potenza 2020). Yapılan uluslararası bir çalışmada, pandemi sürecinde medya kullanım oranının en fazla Z kuşağında yaşandığı, oyun ile ilgili internet ağlarının kullanımı ve oyun etkinliklerine ayrılan zamanın %70'lik bir artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır[2]. Risk taşıyan çocuklar ve ergenler gibi savunmasız gruplarda kontrolsüz oynanan oyunlar zarar verici alışkanlık ve bağımlılık boyutlarına kadar ilerleyebilmektedir (King, Koster ve Billieux, 2019). Teknolojik bağımlılıklar kapsamında ele alınan oyun bağımlılığı kişinin sürekli oyun oynamayı istemesi ve düşünmesi, oyunu bırakmaması, oyunun başından kalkmaması, tek meşguliyetinin oyun olması şeklinde ifade edilmektedir (Ayas ve Horzum, 2017; Taylan ve Işık, 2015). Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı (DSM V)'nın yayınlanmasıyla "internet oyun bağımlılığı" üçüncü bölümde yer almış tanı kriterlerinin sayısı ise "zih-

[2] https://www.statista.com/statistics/1106498/home-media-consumption-coronavirus-worldwide-by-country/

nin sürekli olarak oyunla meşgul olması, oyun oynanmadığı zaman yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması, zamanla daha fazla oynamaya başlama, oyun oynamayı azaltma girişimlerinde başarısız olma, oyun için diğer aktivitelerden vazgeçme, oyuna ayrılan zaman hakkında aile fertlerine ve uzmanlara yalan söyleme, olumsuz duygulardan kaçma, diğer insanlarla problem ve çatışma yaşama" olmak üzere dokuza çıkarılmıştır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013).

DSM-V sınıflandırmasında yer alan oyun bağımlılığının incelenmesi için, özellikle çocuk ve gençlerin internet, bilgisayar, akıllı telefon ve tablet gibi dijital platformlarda hangi amaçla oyun oynadıklarının, hangi durumlar karşısında oyun oynamaya başvurduklarının bilinmesi gerekmektedir. Bu sayede oyun bağımlılığının bireyler üzerinde bıraktığı olumsuzlukların önüne geçilebileceği düşünülmektedir. Alanyazın incelendiğinde oyun bağımlılıkları ve dijital oyun alışkanlıkları ile ilgili birçok çalışmaya rastlanmaktadır (Akçay ve Özcebe, 2012; Bağcı, 2019; Bülbül, Tunç ve Aydil, 2018; Koç ve Uğur, 2017; Kuşay ve Akbayır, 2015; Taylan, Topal ve Ayas, 2018; Tutgun-Ünal, İnan, Kaya, Fırat, Güzelbaba ve Bahadır, 2012). Tüm bunlardan hareketle bu çalışma, gelecek nesilleri oluşturacak lise öğrencilerinde günümüzün davranış bağımlılıklarından biri olarak kabul edilen oyun bağımlılığının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla planlanmıştır.

AMAÇ

Araştırmada lise öğrencilerinin oyun bağımlılık düzeyleri tespit edilerek oyun bağımlılıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Lise öğrencilerinin oyun bağımlılıklarının; cinsiyete, okul türüne, sosyal medya hesabına sahip olma durumuna, sınıf düzeyine, anne-babanın hayatta ve birlikte olma durumuna, kardeş sayısına, aile tipine, sosyoekonomik duruma, okul başarısına, boş zaman değerlendirme değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği çalışmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır.

KAPSAM

Oyunlara en fazla ilgi gösteren kesimi oluşturan Z kuşağında yer alan lise öğrencilerinin psikolojik, fiziksel ve zihinsel gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için zararlı alışkanlıklardan uzak durmalarının yanı sıra oyun bağımlılıklarından da korunmalıdırlar. Araştırmaya ortaöğretim düzeyinde eğitim gören lise öğrencileri dahil edilmiştir. Lise eğitimine devam eden öğrencilerin oyun bağımlılığını incelemek araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırmada betimsel çalışma modelleri içerisinde yer alan var olan ve hala devam eden duruma müdahalede bulunmaksızın betimleme yapan ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır (Karasar, 2009). Bu araştırmada lise eğitimine devam eden öğrencilerin cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, anne ve babanın eğitim düzeyi, kardeş sayısı, sosyoekonomik durumu gibi bağımsız değişkenlerin öğrencilerin oyun bağımlılıklarını farklılaştırıp farklılaştırmadığına bakılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Muş ilinde 2019-2020 Bahar döneminde lise eğitimine devam eden öğrenciler oluştururken evren içerisinde uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 175 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Tablo 1'de ulaşılan örneklem içerisinde ölçeği kabul edilen lise öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Lise Öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı (n=175)

Özellikler	**Sayı**	**Yüzde**
Cinsiyet		
Kadın	95	54,3
Erkek	80	45,7
Okul Türü		
Resmi	165	94,3
Özel	10	5,7
Sınıf Düzeyi		
10. sınıf	33	18,9
11. sınıf	44	25,1
12. sınıf	98	56
Aile Tipi		
Çekirdek Aile	144	82,3
Geniş Aile	25	14,2
Tek Ebeveynli Aile	6	3,5
Anne-Babanın Hayatta ve Birlikte Olma Durumu		
Anne-Baba Sağ-Birlikte	164	93,7
Anne-Baba Boşanmış-Ayrı	6	3,4
Baba Vefat Etti	5	2,9
Kardeş Sayısı		
Kardeşi Yok	9	5,1
Bir Kardeş	43	24,6
İki Kardeş	45	25,7

Üç Kardeş	36	20,6
Dört ve üstü	42	24,0
Sosyoekonomik Durum		
Alt	13	7,5
Orta	150	85,7
Üst	12	6,9
Okul Başarısı		
Çok İyi	41	23,4
İyi	101	57,7
Orta	27	15,4
Zayıf	6	3,4
Sosyal Medya Hesabı		
Var	119	68
Yok	56	32
Boş Zaman Değerlendirme		
Arkadaşlarımla	71	40,6
Ailemle	47	26,9
Yalnız	57	32,6
Toplam	175	

Tablo 1'de öğrencilerin tanıtıcı özellikleri görülmektedir. Öğrencilerin %54,3'ü'nün kadın olduğu, %94,3'ünün resmi okula devam ettiği, %25,1'inin 11. Sınıf düzeyinde olduğu, % 82,3'ünün çekirdek ailede bulunduğu, %93,7'sinin anne-babasının sağ ve birlikte yaşadığı, %25,7'sinin iki kardeşinin olduğu, % 85,7'sinin orta düzeyde sosyoekonomik düzeye sahip olduğu, %68'inin sosyal medya hesabının olduğu ve %40,6'sının boş zamanlarını arkadaşları ile değerlendirdiği belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak için araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ve Anlı ve Taş (2018) tarafından geliştirilen "Ergenler için Oyun Bağımlılığı Ölçeği (Kısa Form-EOBK-F)" kullanılmıştır. Ergenlerde oyun bağımlılık düzeyini belirlemek için geliştirilen ölçek tek faktör ve 9 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipi dereceleme olarak oluşturulmuştur. Ölçekte bulunan maddelerin ayırt edicilik derecelerini ölçmek için alt üst %27'lik t-testi yapılmış ve maddelerin ayırt edicilik düzeylerinin

yüksek olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach-Alpha iç tutarlık güvenirlik katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 9, en yüksek puan ise 45 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınacak yüksek puan oyun bağımlılığı düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Oyun Bağımlılığı Ölçeği toplam puanına ilişkin yapılan normallik analizinde Kolmogorov Smirnow testi sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu nedenle verilerin analizinde nonparametrik testlerden Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Testleri kullanılmıştır.

Tablo 2. Oyun bağımlılığı ölçeği puanlarının dağılımı

Ölçek	Min-Maks	Ort±SS	Cronbach Alpha
Oyun Bağımlılığı Ölçeği	0.0-45	18.25±8.54	0.891

Tablo 2 incelendiğinde, Oyun Bağımlılığı Ölçeği'ne ilişkin istatistiki değerler görülmektedir. Ölçeğe ait toplam puanların 0 ile 45 arasında değiştiği görülmektedir. Ortalama 18.25±8.54, Cronbach Alpha değeri ise 0.891 olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 3. Ergenlerin tanıtıcı özelliklerinin oyun bağımlılığı ölçeği puanları ile karşılaştırılması

Özellikler	OBÖ Toplam		
	Sıra Ortalaması	Test Değeri	p
Cinsiyet[a]			
Kız	75.78	-3.343	**0.00***
Erkek	101.28		
Okul Türü[b]			
Resmi	86.13	-0.139	0.89
Özel	83.90		
Sosyal Medya Hesabı[c]			
Var	91.70	-1.839	**0.04***
Yok	76.65		

*[a,b,c] Mann Whitney U Testi, *p<0.05*

Sınıf Düzeyi[d]	**Sıra Ortalaması**	**sd**	**X^2**	**p**	**Anlamlı Fark**
10. Sınıf 11. Sınıf 12. Sınıf	105.88 85.33 82.23	2	5.586	**0.03***	10-11 / 10-12 / 11-12
Aile Tipi[e]					
Çekirdek Aile Geniş Aile Tek Ebeveynli Aile	109 83.26 52.50	2	7.306	**0.02***	ÇA-GA / ÇA-TEA / GA-TEA
Anne-Babanın Hayatta ve Birlikte Olma Durumu[f]					
Anne-Baba Sağ-Birlikte Anne-Baba Boşanmış-Ayrı Baba Vefat Etti	86.68 116.42 77.63	2	2.192	0.33	-
Kardeş Sayısı[g]					
Kardeşi Yok Bir Kardeş İki Kardeş Üç Kardeş Dört ve üstü	78.17 86.87 90.39 81.63 94.17	4	1.667	0.79	-
Sosyoekonomik Düzey[h]					
Alt Orta Üst	88.96 86.31 100.88	2	0.947	0.62	-
Okul Başarısı[ı]					
Çok İyi İyi Orta Zayıf	83.71 91.38 82.02 87.33	3	1.132	0.76	-

Boş Zaman Değerlendirme[j]					
Arkadaşlarımla Ailemle Yalnız	90.90 82.98 88.53	2	0.707	**0.04***	Arkadaş-Aile Arkadaş-Yalnız Yalnız-Aile
[d,e,f,g,h,t,j] ***Kruskal Wallis Testi, *p<0.05***					

Tablo 3 incelendiğinde, ergenlerin demografik özelliklerinin oyun bağımlılığı düzeyi ile karşılaştırılmasına ilişkin Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Testi sonuçları görülmektedir. Erkek ergenlerin kızlara göre oyun bağımlılığı düzeyleri anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır. Okul türü değişkenine göre oyun bağımlılığı toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Sosyal medya hesabı olan ergenlerin oyun bağımlılığı düzeylerinin olmayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Sınıf düzeyi, aile tipi ve boş zaman değerlendirme değişkenleri açısından gruplar arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 10. Sınıf öğrencilerinin diğer sınıf düzeylerine göre oyun bağımlılığının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çekirdek ailede bulunan çocukların ise geniş aile ve tek ebeveynli ailede bulunan çocuğa göre oyun bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Arkadaşları ile boş zaman değerlendiren ergenlerin ise diğer gruplara göre oyun bağımlılığı düzeylerinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Anne-babanın hayatta ve birlikte olma durumu, kardeş sayısı, sosyoekonomik düzey, okul başarısı değişkenlerinin ise oyun bağımlılığı toplam puanında anlamlı bir fark oluşturmadığı saptanmıştır.

SONUÇ

Bu çalışmada, lise eğitimine devam eden öğrencilerin oyun bağımlılıkları çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Lise öğrencilerinin cinsiyet durumlarına göre oyun oynama bağımlılıklarının farklılık gösterdiği yani erkek ergenlerin oyun bağımlılık düzeylerinin kız ergenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ergen ve gençlerin oyun bağımlılıklarının incelendiği çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Tel (2015)'in ortaokul öğrencileri ile yaptığı çalışma sonucunda erkek öğrencilerin kızlara göre daha fazla oyun oynadığı ve erkeklerin oyunlarda kendilerini daha mutlu ve başarılı hissettiklerini ayrıca oyun oynamanın kendilerini mutlu ettiklerini ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca Taylan, Topal ve Ayas (2018), lise öğrencileri ile yürüttükleri çalışmada erkek öğrencilerin kızlara oranla oyun oynama düzeylerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bağcı (2019), meslek yüksekokulu öğrencileri ile yaptığı çalışmada da erkek öğrencilerin kızlardan daha fazla oyun oynadığı sonucuna ulaşmıştır.

Lise öğrencilerinin sosyal medya hesabına sahip olma durumu, sınıf düzeyi, aile tipi ve boş zaman değerlendirme şekillerinin oyun bağımlılık düzeylerini etkilediği tespit edilmiştir. Alanyazında bu sonuçla örtüşen sonuçlar yer almaktadır (Bağcı, 2019; Çavuş, Ayhan ve Tuncer, 2016; Taş ve Güneş, 2019; Topal ve Aydın, 2018). Bağcı (2019), yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin en çok vakit geçirmek, boş zaman değerlendirmek için oyun oymayı tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. King, Delfabbro, Billieux ve Potenza (2020), COVID-19 pandemi sürecinde çevrimiçi oyunlara katılım oranının büyük oranda arttığı ve oyun oynamada en fazla artış görülen yaş grubunun ergenler ve gençler olduğunu ifade etmişlerdir. Bu artışın bireylerin evde vakit geçirmek, oyalanmak ve boş zaman değerlendirmek için oyuna

başvurmasından kaynaklandığı belirtilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre okul türü, anne-babanın hayatta ve birlikte olma durumu, kardeş sayısı, sosyoekonomik düzey, okul başarısı değişkenlerinin ise oyun bağımlılığını etkilemediği belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar dikkate alındığında teknoloji ile zaman geçirmenin ve oyun oynamanın lise öğrencilerinin yaşamının önemli bir kısmını oluşturduğu görülmektedir. Öğrencilerin özellikle boş zamanlarını değerlendirmek için oyuna başvurdukları görüldüğünden öğrencilerin daha faydalı uğraşlar edinebilmeleri için ailelere ve eğitimcilere sorumluluklar düştüğü söylenebilir. Aynı zamanda çok fazla oyun oynamanın ve oyun bağımlılıklarının zararları hakkında bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı görüldüğü için öğrencilere bu konuda bilgi verilmesi onların daha kontrollü oyun oynamalarını sağlayabilir. Teknolojik araçların nasıl kullanılması gerektiği, teknolojinin kontrollü kullanılması ile elde edilecek kazanımlar, zamanın nasıl daha verimli geçirilebileceği çocuklar ve gençlere anlatılabilir. Oyun bağımlılıklarının neden olduğu psikolojik, sosyal ve fiziksel hasarlar okul öncesi dönemden itibaren çocuklara ve gençlere, ebeveynlere, öğretmenlere ve idarecilere uygun şekilde anlatılmalıdır. Bu çalışma lise öğrencileri ile yapıldığından dolayı farklı yaş grupları ve farklı illerde tekrarlanabilir. Oyun bağımlılıklarını etkileyen faktörlerin neler olduğu ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Ahmed, MZ., Ahmed, O., Aibao, Z., Hanbin, S., Siyu, L. & Ahmad, A. (2020). Epidemic of COVID-19 in China and associated Psychological Problems. *Asian J Psychiatr 1* (51):102092.

Akçay, D. & Özcebe, H. (2012). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve ailelerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıklarının değerlendirilmesi, Çocuk Dergisi, 12(2): 66-71.

Altuntaş, EY., Başaran, M., Özeke, B. & Yılmaz, H. (2020). COVID – 19 Pandemisi Sürecinde Üniversite Öğrencilerinin Yükseköğretim Kurumlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Stratejilerine ve Öğrenme Deneyimlerine İlişkin Algı Düzeyleri. *Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi, 3*(2); 8-23. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/hire/issue/57099/779651

Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayımsal El Kitabı, Beşinci Baskı (DSM-5) Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı, çev. Köroğlu, E. Hekimler Yayın Birliği, Ankara.

Ayas, T. & Horzum, M.B. (2017). Teknolojinin olumsuz etkileri. Ankara: Vize Yayıncılık.

Bağcı, H. (2019). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Dijital Oyun Oynama Alışkanlıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21 (4) , 1097-1111.

Banerjee, D. (2020). The COVID-19 outbreak: Crucial role the psychiatrists can play. *Asian J Psychiatr 50*:102014. Available from: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/P MC7270773/

Bülbül, H., Tunç, T. ve Aydil, F. (2018). Üniversite öğrencilerinde oyun bağımlılığı: Kişisel özellikler ve başarı ile ilişkisi, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11(3): 97-111.

Çetin, E. (2013). Eğitsel Dijital Oyunlar. Mehmet Akif Ocak (Ed.), Tanımlar ve temel kavramlar (s. 20-31). Ankara: Pegem Akademi

Dickens, BL., Koo, JR., Wilder-Smith, A. & Cook, AR. (2020). Institutional, not home-based, isol could contain the COVID-19 outbreak. *Lancet 16*;395(10236):1541–2.

Göker, ME. & Turan, Ş. (2020). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Problemli Teknoloji Kullanımı. *ES-TÜDAM Halk Sağlığı Dergisi 5*(COVID-19 Özel Sayısı):108-14.

King, D. L., Delfabbro, P. H., Billieux, J., & Potenza, M. N. (2020). Problematic online gaming and the COVID-19 pandemic. *Journal of Behavioral Addictions*.

King, D., Koster, E.& Billieux, J. (2019). Study what makes games addictive. *Nature*, 573, 346–346.

Koç, T. & Uğur, N. G. (2017). Dijital dünya ve sosyal ağ oyunları, Internetional Journal of Academic Value Studies (Javstudies), 3(12): 151-157.

Kukul, V. (2013). Eğitsel Dijital Oyunlar. Mehmet Akif Ocak (Ed.), Oyunla ilgili tarihsel gelimler ve yaklaşımlar (s. 20-31). Ankara: Pegem Akademi.

Kuşay, Y. & Akbayır, Z. (2015). Dijital oyunlar ile tüketime yolculuk: "Öğrenme yaklaşımı açısından çocuk kullanıcılara yönelik bir araştırma", Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 23: 135-154.

Pala, FK. & Erdem, M. (2011). Dijital oyun tercihi ve oyun tercih nedeni ile cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğrenme stili arasındaki ilişkiler üzerine bir çalışma. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 12*(2), 53-71.

Taş, İ., & Güneş, Z. (2019). 8–12 yaş arası çocuklarda bilgisayar oyun bağımlılığı, aleksitimi, sosyal anksiyete, yaş ve cinsiyetin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, *22*, 83-92.

Taylan, H. H. & Işık, M. (2015). Sakarya'da ortaokul ve lise öğrencilerinde internet bağımlılığı. Turkish Studies- İnternational Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 10-6 Spring 2015, p. 855-874. ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8286, Ankara-Turkey.

Taylan, H. H., Topal, M. & Ayas, T. (2018). Sakarya'daki lise öğrencilerinin dijital oyun oynama eğilimlerinin incelenmesi, Online Journal of TEchnology Addiction & Cyberbullying, 5(1): 53-68.

Tutgun-Ünal, A., İnan, F., Kaya, M. T., Fırat, M., Güzelbaba, Z. & Bahadır, A. (2013). Öğretmen adaylarının bilgisayar oyunu oynama alışkanlıkalrı, amaçları ve oyun tercihlerinin incelenmesi: Maltepe üniversitesi örneği, AJIT-e: Online Academic Jornal of Information Technology, 4(12): 29-52.

Xiang, YT., Yang, Y., Li, W., Zhang, L., Zhang, Q., Cheung, T. et al. (2020). Timely mental health care for the 2019 novel coronavirus outbreak is urgently needed. *The Lancet Psychiatry 7*(3):228–9. Available from: http://www.nhc.gov.cn/jkj/s3577/202001/6ad c08b966594253b

Yavuzer, H. (2015). Çocuk psikolojisi. Ankara: Remzi Kitabevi.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://www.statista.com/statistics/1106498/home-media-consumption-coronavirus-worldwide-by-country/ (E.T. 21.12.2020)

KAPSAYICI EĞİTİME YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Pervin Oya TANERİ[1], Özlem Yeşim ÖZBEK[2], Asu ALTUNOĞLU[3], Esat AVCI [4], Semih AŞİRET [5]
[1]ODTÜ, Eğitim Fakültesi, Ankara / Türkiye
[2]ÇAKÜ, Edebiyat Fakültesi, Çankırı / Türkiye
[3]Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Eskişehir / Türkiye
[4]MEB, Mersin / Türkiye
[5]MEB, Mersin / Türkiye

Öz: Kapsayıcı eğitim, eğitimin temel bir insan hakkı olduğu kabulünden yola çıkarak, hiçbir öğrencinin cinsiyet, engellilik, farklı bir ırk, din ya da etnik alt gruba mensup olmak, kent yoksulu olmak, cinsel yönelim ya da vatandaş olmamak (sığınmacı, mülteci, göçmen) gibi bir farklılığa ya da istisnai duruma dayalı olarak sistematik dışlanma pratiklerine maruz kalmaması için ortaya atılan bir kavramdır. Çoğunlukla, engellilere yönelik katılımın önündeki yasal ve fiziki engelleri kaldırmak olarak algılanan ve öğrenme süreçlerine yönelik engellere odaklanılmadığı için diğer bireysel farklılığa sahip grupları ihmal eden bir kapsayıcılık anlayışı yerine, bütün öğrenme farklılıklarını ve engellerini içine alan daha kapsayıcı bir anlayışa ve öğretmen tutumlarını ortaya koyan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracına ihtiyaç vardır. Kapsayıcı Eğitime Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeğinin (KEYÖT) deneme formu 68 Likert tip maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin kapsam geçerliği bağımsız hakemler tarafından kontrol edilmiş ve yapı geçerliği açımlayıcı faktör analizi kullanılarak incelenmiştir. Geliştirilen ölçeğin, kapsayıcı eğitimle ilgili yapılacak çalışmalarda öğretmen tutumlarının belirlenmesine ve bu konudaki olumsuz tutumların ortadan kaldırılmasına hizmet etmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı Eğitim, Kapsayıcı Eğitime Yönelik Tutumlar, Kapsayıcı Eğitime Yönelik Öğretmen Tutumları

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

İnsanlar toplu halde yaşarken bir değerler kümesi etrafında buluşurlar. Bu değerler aracılığıyla aralarından bazılarını dışarıda bırakma pratiğini hayata geçirirler. Bu pratik dinsel inanış, etnik köken, cinsiyet, ya da kimlikleri nedeniyle kimi insanlara uygulanırken, onların değer yitimine ve ötekileştirilmesine neden olur. Dışlanmanın hedefinde fiziksel ya da zihinsel yapabilirlik kapasitesi nedeniyle farklılığa ya da istisnai duruma sahip bir birey varsa bu değer yitiminin daha ağır sonuçları olabilmektedir. Kapsayıcılık bu dışlama alışkanlıklarını güçsüzleştirmeyi amaçlayan bir ideal olarak ortaya çıkmıştır. Kapsayıcılık eğitimin toplumdaki rolü ve dezavantajlı bireylerin eğitimle ilişkisi ile ilgili yaşanan teorik ve pratik açmazlara cevap olmak üzere geliştirilmiş bir kavramdır. Kapsayıcı eğitim, eğitimin temel bir insan hakkı olduğu kabulünden yola çıkmıştır. Bundan hareketle, eğitimin hiçbir kademesinde hiçbir öğrencinin cinsiyet, engellilik, farklı bir ırk, din ya da etnik alt gruba mensup olmak, kent yoksulu olmak, cinsel yönelim ya da vatandaş olmamak (sığınmacı, mülteci, göçmen) gibi bir farklılığa ya da istisnai duruma dayalı olarak sistematik dışlanma pratiklerine maruz kalmaması durumuna eğitimin kapsayıcı olması denmektedir.

Kapsayıcılık tüm bu bahsi geçen dışlama pratiklerini geriletmeyi ve demokratik bir toplum inşa etmeyi amaçlayan bir fikirdir. Bu fikrin hayata geçirilebilmesi için en temel koşul olan öğretmen tutumlarının

ortaya konması, gerekli politika adımlarının atılması için hayati önem taşımaktadır. Kapsayıcı bir okuldaki herhangi bir öğretmen, öğrencilerin her birinin birbirinden farklı gereksinimleri olduğunu bilip bunlara cevap verecek şekilde farklı öğrenme ortamları oluşturulması gereğini benimsemelidir. Buna göre dezavantaja ya da istisnai duruma sahip olanlar başta olmak üzere tüm öğrencilere uygun müfredat, kurumsal ve fiziki düzenlemeler ve öğretim stratejileri geliştirmeye açık ve bu konuda gayretli olmalıdır.

Eğitimin amacı küresel demokrasi ideali doğrultusunda bireylere toplumun iyiliğine yönelik demokratik süreçlerde yer almaları için fırsatlar ve alanlar sunmasıdır (Banks, 1996). Bu doğrultuda, okullar da toplumsal dayanışma, grup kimliği edinme ve topluluk bilincine kavuşma alanlarıdır (Carlson ve Apple, 1998). Toplumdaki ve dolayısıyla okuldaki her bireyin demokraside kendilerine özgü olan yeteneklerini ve çabalarını toplumun özgürlüğü ve eşitliği için yönlendirmeye ve kendi potansiyellerini toplumun potansiyelini güçlendirmek için kullanmaya hakkı vardır.

Kapsayıcılık kavramı tartışılmaya başlandığı zamandan bugüne dek farklı açılardan ele alınmış ve farklı noktalara odaklanarak gelişmiştir. Bu süreçte ortaya çıkan kapsayıcılık yaklaşımları üç ayrı grupta toparlanabilir. Buna göre, ilk olarak kapsayıcılığı sadece engellilik açısından ele alan ve engellilerin kapsanması için soyutlanmaması gerektiğini savunan yaklaşım gelmektedir. İkinci olarak birlikte eğitim almanın yeterli olmayacağını ve eğitimin içeriğinin ve koşulların engellileri kapsayacak şekilde düzenlenmesi konusunu ele alan yaklaşım ve son olarak kapsayıcılığı engellilik meselesinden tüm dezavantajlı bireylerin içe alınması olarak ele alan yaklaşım gelmektedir (Altunoğlu, 2019).

Söz konusu kavrama yalnızca fiziksel ya da zihinsel yapabilirlik ya da engellilik değil açısından değil, bireysel farklılıklar açısından da bakılması görüşünün temeli olarak Dewey'in 'ahlaki eşitlik' kavramı sunulabilir. Buna göre, demokratik bir toplumun amacı eşitlik ve sosyal destek aracılığıyla her bireyin kendini özgürce ifade edebilecek gelişim fırsatlarına kavuşturulmasıdır (Dewey, 1976). Kuşkusuz her bireyin istek ve yetenekleri birbiriyle aynı değildir. Bireyler birbirinden yaş, dış görünüş, ilgi, kişilik özellikleri, ihtiyaçlar ve daha başka pek çok açıdan da farklıdırlar. Fakat önemli olan, bu farklılıkların bireyler arasında adaletsizlik ya da herhangi bir hiyerarşik ilişki oluşturmamasıdır. Bunun için 'ahlaki olarak eşitlik' kavramı ortaya atılmış, farklılıkların hiçbir bireyi diğerinden aşağıda, yukarıda, daha üstün ya da hakir yapmayacağı, demokrasinin gereği olarak kabul edilmiştir (Dewey, 1976). Bu doğrultuda kapsayıcı eğitim, UNESCO'nun 1994 tarihli Salamanca Bildirgesi'nde (UNESCO, 2019) belirtildiği gibi, okulların ve eğitim sisteminin kız ya da erkek, etnik azınlık mensubu, hasta, engelli, göçmen, evsiz, gezgin ya da öğrenme güçlüğü yaşayan tüm çocuklara destek olmalı ve onların dahil olduğu toplumun da daha kapsayıcı hale gelecek olmasından sorumlu olmalıdır (Slee, 2011).

UNESCO'nun dünyaya yaptığı kapsayıcı eğitim çağrısı, herkesin daha ileri öğrenme ya da topluma tam olarak katılım için gerekli olan temel eğitimi edinme için eşit şansı olması gerektiğini vurgulamıştır. Buna engellilerle birlikte diğer tüm ayrımcılık mağdurları dâhildir. Küresel belgeler ya da politikalar kapsayıcılığı bu şekilde tanımlamasına rağmen, kapsayıcı eğitim kavramı yerel düzlemde bazı durumlarda bununla çelişen yorumlar ya da süreçler içerir hale gelmiştir. Birçok ülkede bu çağrının ardından yapılan düzenlemelerin hala büyük ölçüde engellilere yönelik bir kapsayıcılık anlayışı içinde olduğu gözlenmektedir (Armstrong, Armstrong ve Barton, 2016). Kapsayıcı eğitime yönelik tutumları ölçen birçok ölçme aracı geliştirilmiştir: Kapsayıcı Eğitim ile İlgili Duygular, Tutumlar ve Kaygılar Gözden Geçirilmiş Ölçeği (SACIE-R) (Forlin, Earle, Loreman ve Sharma, 2011), Kapsayıcı Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (ATIES) (Wilczenski, 1995), Okul Müdürlerinin Kapsayıcı Eğitime Yönelik Tutumları

(PATI E) (Bailey, 2004), Kapsayıcı Eğitime Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği (MATIES) (Mahat, 2008), Öğretmenlerin Kaynaştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği (TAIS)(Monsen Ewing ve Boyle, 2015), Kaynaştırmaya Yönelik Öğretmen Tutumları (TATIS-p) (Gregory ve Noto, 2012) vb . Ewing, Monsen ve Kielblock (2018) bu ölçme araçlarından ilkokul düzeyine uygun olan dokuzunu incelemiş ve MATIES, SACIE-R ve TAIS'in psikometrik özellikler bakımından öne çıktığını vurgulamışlardır. Bu ölçeklerden bazıları Türkçeye uyarlanmıştır: SACIE (Cansız ve Turker, 2011; Cansız ve Cansız, 2018), SACIE-R (Bayar, Özaşkın ve Bardak, 2015; Kış, 2013).

Türkiye'deki tartışma da büyük ölçüde ahlaki eşitlik temelli kapsayıcılık üzerinden değil, daha ağırlıklı olarak özel eğitim modelinin kavramsallaştırmaları olan bütünleştirme ya da kaynaştırma üzerinden devam etmektedir. Bu nedenle, kapsayıcı eğitim kavramının ve buna yönelik öğretmen tutumlarının sosyokültürel kimlikler ve diğer her tür farklılık nedeniyle farklı eğitim ihtiyaçları olan bireylerin bir arada eğitim görmeleri için uygun ortamların, politikaların ve uygulamaların sağlanmasını öngören bir eğitim ilkesi olarak ölçülmesine ihtiyaç vardır.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin kapsayıcı eğitim kavramına ve uygulamalarına yönelik tutumlarını ortaya çıkaran geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Kapsayıcılık hem uluslararası hem de ülke literatüründe genellikle bedensel yapabilirlik kapasitelerindeki farklılıklardan ötürü farklı öğrenme becerilerine ve yeterliklerine sahip, farklı öğrenme materyal ve süreçlerine ihtiyaç duyan öğrenciler açısından ele alınmaktadır. Diğer bir deyişle, engellilere yönelik katılımın önündeki yasal ve fiziki engelleri kaldırmak olarak algılanan ve öğrenme süreçlerine odaklanmadığı için diğer bireysel farklılığa sahip bireyleri ihmal eden bir kapsayıcılık anlayışı hakimdir. Ancak günümüz dünyasında bütün öğrenme farklılıklarını ve engellerini içine alan bir kapsayıcılık anlayışına ve bu anlayışa uygun daha kapsayıcı bir ölçme aracıyla öğretmen tutumlarının incelenmesine ihtiyaç vardır. Geliştirilen ölçek öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumlarını ortaya koyarak bu konudaki literatüre ve kapsayıcı eğitim konusunda yapılacak çalışmalara katkı sunacaktır.

KAPSAM

Geliştirilen ölçek öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumlarını ortaya koyarak bu konudaki literatüre ve kapsayıcı eğitim konusunda yapılacak çalışmalara katkı sunacaktır.

YÖNTEM

Örneklem

Ölçeğin deneme formu çevrimiçi ortamda, resmi ve özel okullarda görev yapan, farklı alanlardan ve 41 ilden 490 öğretmene uygulanmıştır. Erkuş (2012) ölçek deneme uygulamalarında katılımcıların ölçülecek özelliğin ranjını dikkate alarak gönüllülük esasına göre ve seçkisiz olarak belirlenmemesi gerektiğini belirtmiştir. Bu nedenle, çalışmada kolayda örnekleme (convenience sampling) tekniği kullanılmıştır. Örneklemdeki öğretmenlerin %52'si kadın, %47,9'u erkektir. Örneklemin % 67,3'ü lisans, %30,7'si yüksek lisans ve %1,9'u doktora mezunu öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre dağılımı incelendiğinde: %8,3'ünün 5 yıldan daha az, %24,1'inin 5-10 yıl, %21,1'inin 11-15 yıl , %23,5'inin 16-20 yıl ,%16,3'ünün 21-25 yıl ve 6,6'sının 26 yıl ve üzeri olduğu görülmüştür.

Kapsayıcı Eğitime Yönelik Öğretmen Tutumları Ölçeği (KEYÖT)

Kapsayıcı Eğitime Yönelik Öğretmen Tutumları Ölçeğinin (KEYÖT) geliştirilmesi amacıyla ilgili literatür (Bailey, 2004; Forlin vd., 2011; Mahat, 2008; Monsen vd., 2015; Wilczenski, 1995 vd.) taranmış ve ölçeğin boyutlarına karar verilmiştir. Ölçek maddeleri tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarını kapsamak üzere geliştirilmiştir. Maddeler alan uzmanları tarafından (eğitimde ölçme ve değerlendirme, eğitim programları öğretimi ve eğitim yönetimi ve planlaması alanlarında doktorası olan toplam beş akademisyen) bağımsız olarak yazılmıştır. Daha sonra, deneme formu kapsam geçerliği ve muhtemel sorunlar bakımından alan uzmanları tarafından birlikte incelenerek son haline getirilmiştir. Bu süreçte, sorunlu maddeler yeniden yazılmış, aynı özelliği ölçen maddeler ölçekten çıkarılmış ve bazıları farklı boyut altına taşınmıştır. Kapsayıcı Eğitime Yönelik Öğretmen Tutumları Ölçeğinin (KEYÖT) deneme formu 68 maddeden (33 olumsuz, 35 olumlu) oluşmaktadır. Maddeler 6'lı Likert ölçeğinde olup (Kesinlikle katılıyorum", "Katılıyorum", "Kısmen katılıyorum", "Kısmen katılmıyorum", Katılmıyorum" ve "Kesinlikle katılmıyorum"), olumsuz maddeler ters puanlanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 68 ve en yüksek puan 408'dir.

Veri Analizi

KEYÖT'ün yapısını ortaya koymak için açımlayıcı faktör analizi (AFA) kullanılmıştır. Analize verilerin kayıp değerler, uç değerler ve normallik bakımından incelenmesiyle başlanmıştır. Ölçek deneme formu çevrim içi ortamda uygulandığından kayıp veri oluşmamıştır. Tek değişkenli uç değer analizinde z puanları kullanılarak, +4 ile -4 değerleri dışında z değerine sahip bireyler uç değer olarak analizden çıkarılmıştır (Çokluk ve Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Çok değişkenli uç değer analizi Mahalanobis uzaklığına göre gerçekleştirilmiştir. AFA öncesinde, madde-toplam test puanı arasındaki korelasyon incelenmiş ve korelasyonu 0.20'nin altında olan maddeler analize dahil edilmemiştir. Verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett küresellik testi dikkate alınarak incelenmiştir.

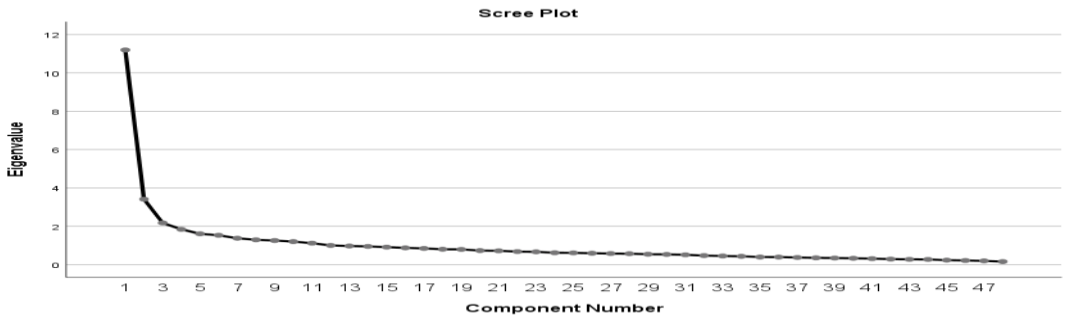
Faktör çıkarma yöntemi olarak temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Ölçeğin yapısına karar verilirken, ortak varyansı 0.40'dan madde faktör yükü de 0,32'den büyük olan maddeler dikkate alınmıştır. Tabachnick ve Fiddell (2013) döndürme tekniğine karar verirken, önce eğik döndürme tekniklerinden birinin (promax veya direct oblimin) kullanılarak faktörler arası korelasyonun incelenmesini ve faktör korelasyon matrisindeki korelasyon değerlerinin 0,32 ve üzerinde olması durumunda ve dik döndürmeyi zorunlu kılan başka bir durum olmadığında eğik döndürme tekniği kullanılmasını önermiştir. Bu çalışmada, faktörler arası korelasyonun olması nedeniyle eğik döndürme tekniği (direct oblimin) kullanılmıştır. Faktör sayısını belirlemede yamaç grafiği, istenen açıklanan varyans oranı ve paralel analiz yönteminden faydalanılmıştır. Son olarak, Cronbach alfa güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır.

BULGULAR

Uç değer analizi sonucunda toplam 129 gözlem analizden çıkartılmış ve çalışma 361 katılımcı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Madde-test korelasyonu zayıf olan (0,20'nin altında) 33 madde analizden çıkarılmıştır. KMO (0,87) ve Barlett (X^2=4236,363; $p<0,05$) testleri verinin çok değişkenli normal ve faktör analizine uygun bir yapıda olduğunu göstermiştir.

Faktör sayısını belirlemede, Kaiser-Guttman, yamaç-birikinti grafiği, istenen açıklanan varyans oranı ve paralel analiz yöntemlerine başvurulmuştur. 35 maddelik deneme formunun faktör analizi, özdeğeri

1'in üzerinde olan 28 madde olduğunu göstermiştir. Şekil 1'de yer alan yamaç-birikinti grafiği ölçeğin yapısının 3 faktör olduğu işaret etmekle birlikte, 3 faktörlü yapıda açıklanan varyans oranının düşük olduğu (%34, 96) görülmüştür. Faktör sayısını belirlemede R yazılımından faydalanılarak (*psych paketi*) paralel analiz gerçekleştirilmiş ve 5 faktörlü yapının uygun olduğu görülmüştür. Döndürme işleminde, hiçbir maddeye yük vermeyen 2 madde ve birden fazla faktöre yük veren 4 madde sırasıyla analizden çıkarılmıştır. 29 madde üzerinden yapılan faktör analizinde, KMO değerinin iyi düzeyde (0,86) ve Bartlett küresellik testinin anlamlı olduğu (X^2=3720,558, p<0,05) bulunmuştur.

Şekil 1. Yamaç-birikinti grafiği

29 madde ve 5 faktörden oluşan KEYÖT'ün nihai formunun döndürme sonrası faktör yapısı ve madde istatistikleri Tablo 1'de verilmiştir. Birinci faktör 8 maddeden oluşmakta, özdeğeri 7,55 ve toplam varyansın %26,966'sını açıklamaktadır. İkinci faktör 6 maddeden oluşmakta, özdeğeri 2,26 ve toplam varyansın %8,07'sini açıklamaktadır. Üçüncü faktör 5 maddeden oluşmakta, öz değeri 1,81 ve açıklanan varyansa katkısı %6,48'dir. Dördüncü faktör 3 maddeden oluşmaktadır, özdeğeri 1,50 ve toplam varyansa katkısı %5,37'dir. Beşinci faktör ise 7 maddeden oluşmakta, özdeğeri 1,34 ve toplam varyansa katkısı %4,78'dir. Beş faktör öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumlarının %51,66'sını açıklanmaktadır. Beş faktöre ait ortak varyanslar 0,446 ile 0,801 arasında değişmektedir.

Beş faktör incelendiğinde: birinci faktörün kapsayıcı eğitime yönelik olumlu tutumları, ikinci faktörün öğrencileri ayrıştırmaya yönelik tutumları, üçüncü faktörün farklılıkları göz ardı etmeye yönelik tutumları, dördüncü faktörün negatif tutumları ve beşinci faktörün davranışsal tutumları yansıttığı görülmektedir.

Beş faktör incelendiğinde: birinci faktör "*kapsayıcı eğitime değer vermek*", ikinci faktör "*kapsama ve dışlama pratikleri*", üçüncü faktör "*kapsayıcı eğitimin olanaklılığı / gereksinimleri*", dördüncü faktör. "*kapsayıcı eğitimin sınıf içi uygulamaları*", ve beşinci faktör "*kapsayıcı eğitimde bireysel ve yapısal farklılıklar*" olarak tanımlanmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin yeni kanıtlar ortaya koymak amacıyla öğretmenlerin kapsayıcı eğitim uygulamalarına yönelik tutumlarının en son mezun olduğu eğitim kademesine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Mann- Whitney U testi ile kontrol edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. KEYÖT'ün faktör yapısı ve madde istatistikleri

Madde	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör	5. Faktör	Madde güçlük indeksi	Std. Sapma	Düzeltilmiş Madde-Test Korelasyonu	Çoklu korelasyonun kareleri	Maddenin silinmesi durumunda Alpha
m10	0,457					2,88	1,372	0,48	0,35	0,40
m32	0,605					2,99	1,505	0,32	0,15	0,47
m42	-0,707					4,28	1,290	-0,63	0,41	0,75
m48	0,689					3,04	1,117	0,51	0,34	0,41
m50	0,55					2,34	1,218	0,34	0,23	0,47
m53	0,766					2,36	1,240	0,49	0,36	0,41
m55	0,6					2,80	1,210	0,51	0,42	0,40
m65	0,346					2,41	1,185	0,32	0,19	0,47
m12		-0,837				5,49	0,637	-0,62	0,48	0,71
m13		0,81				1,74	0,872	0,38	0,46	0,32
m14		0,549				1,36	0,627	0,39	0,25	0,35
m20		0,655				1,58	0,658	0,48	0,35	0,30
m47		0,396				2,06	1,071	0,41	0,21	0,28
m56		0,597				1,95	0,969	0,48	0,27	0,23
m3			-0,689			2,45	1,284	2,81	2,45	3,25
m19			-0,609			2,46	1,024	1,46	1,05	1,70
m52			-0,479			2,91	1,303	0,55	0,37	0,82
m64			-0,663			3,25	1,219	0,38	0,24	0,61
m67			-0,655			2,97	1,200	2,81	2,45	3,25
m7				0,426		1,14	0,349	0,32	0,10	0,84
m15				0,87		1,45	0,657	0,71	0,54	0,38

m27				0,893		1,47	0,632	0,69	0,53	0,41
m6					0,466	2,04	1,218	0,17	0,17	-,473[a]
m21					-0,691	3,68	1,463	-0,49	0,40	0,31
m29					0,434	2,81	1,485	0,25	0,09	-,735[a]
m30					0,625	1,98	1,075	0,20	0,17	-,469[a]
m41					0,701	2,88	1,374	0,07	0,41	-,373[a]
m43					0,664	2,71	1,249	0,08	0,50	-,355[a]
m54					-0,425	4,32	1,187	-0,44	0,42	0,18

Tablo 2. En son mezun olunan eğitim kademesine göre Mann Whitney U Testi sonuçları

Faktör	**Grup**	**N**	**Ortalama Sıra**	***Z***	**p**
Faktör 1	Lisans	243	179,27	-0,453	0,651
	Lisansüstü	118	184,56		
Faktör 2	Lisans	243	183,11	-0,556	0,578
	Lisansüstü	118	176,65		
Faktör 3	Lisans	243	181,62	-0,163	0,87
	Lisansüstü	118	179,72		
Faktör 4	Lisans	243	179,90	-0,312	0,755
	Lisansüstü	118	183,27		
Faktör 5	Lisans	243	180,06	-0,246	0,806
	Lisansüstü	118	182,93		

SONUÇ

21. yüzyılda eğitim politikaları ve uygulamaları bireysel farklılıkları dikkate alarak (fiziksel, bilişsel, duyuşsal, sosyo ekonomik vb.) tüm bireylerin eğitim sistemine etkin katılımını hedefleyen birey odaklı bir bakış açısını benimsemiştir. Öğrenme süreci içinde çeşitli nedenlerle (kültürel, sosyoekonomik, fiziksel vb.) dışlanmayı azaltarak öğrencilerin ihtiyaç ve özelliklerine uygun eğitim verilmesi ilkesine dayanan kapsayıcı eğitim, son yıllarda tüm dünyayı etkisine alan yoğun mülteci trafiği ile daha da önem

kazanmıştır. Kapsayıcılık yeni bir program ya da onlarca yeni fikirden yalnızca biri olarak değil, bütünsel bir inanç ve onun yansıdığı uygulamalar olarak görülmelidir. Tüm çocuklara karşı eşit sorumluluk sahibi olmamızdan ileri gelen bu inanç, yalnızca özel eğitim gereksinimli bireyleri kapsayacak şekilde inşa edilirse ve uygulanırsa, oldukça eksik kalacaktır.

Kapsayıcı eğitim, tüm çocukların akranlarıyla benzer koşullarda eğitim alma hakkını vurgulamakla beraber pratikte eğitimin kapsayıcılığını belirleyen\etkileyen pek çok faktör vardır. Öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumları da bu faktörlerden biri olup, bu konudaki olumsuz öğretmen tutumları uygulamaların başarısını önemli ölçüde düşürebilmektedir.

Kültürel farklılıklardan dolayı ölçek adaptasyonu sıkıntılı bir süreç olup güçlü psikometrik özelliklere sahip bir test adapte edildiğinde aynı psikometrik özellikleri sağlamayabilir ya da kültürel farklılıklardan dolayı çok fazla maddenin değiştirilmesine ihtiyaç olabilir bu durumda adaptasyon çalışması yerine kültüre özgü yeni bir ölçme aracının geliştirilmesi tercih edilebilir (Akbaş ve Korkmaz, 2007). Öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumları konusunda çok sayıda ölçek adaptasyon çalışması olmasına rağmen bu ölçekler sadece özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için kaynaştırma eğitimini ele aldığından çok sınırlı kalmaktadır ve kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları daha geniş ve gerçekçi açıdan incelemeyi sağlayacak kültüre duyarlı yerli bir ölçeğe gereksinim vardır. Bu çalışma bahsedilen özelliği ile de bir ilk olma özelliğine sahiptir.

Çalışma, okullarda kapsayıcı eğitim ilkelerinin uygulanması sırasında karşılaşılan başlıca engelleri ortaya çıkarmak ve bu engelleri ortadan kaldırmak açısından önemli olup, öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenci çeşitliliğine (kültürel, fiziksel, ekonomik vb.) yönelik kapsayıcı eğitim uygulamaları konusundaki olumlu ve olumsuz tutumlarını özel eğitime muhtaç öğrencileri de içine alan daha geniş bir yelpazede incelemektedir. Araştırma bu yönüyle sadece özel eğitime muhtaç öğrencilere odaklanan kapsayıcı eğitim uygulamalarına yönelik öğretmen tutumlarını ölçen çalışmalardan (MATIES, SACIE-R, TAIS vb.) farklılaşmakta ve öğretmenlerin özel eğitim öğrencileriyle birlikte farklı nedenlerle dışlanan (fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik vb.) diğer öğrencilere yönelik kapsayıcı eğitim uygulamaları konusundaki tutumunu ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Kapsayıcı eğitim uygulamalarının sadece özel eğitime muhtaç öğrencilerle sınırlandırılması, kapsayıcı eğitimin temel felsefesiyle çelişmektedir. Bu bakımdan çalışma bir ilktir.

Araştırma COVİD 19 pandemi sürecinden dolayı zorunlu olarak online olarak yürütülmüş ve bu durum veri toplama sürecinde sıkıntılara neden olmuştur. Ölçeğin yapı geçerliğinin daha büyük veri gruplarıyla ve doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akbaş, G. ve L. Korkmaz. (2007). Ölçek uyarlaması (Adaptasyon)." Türk Psikoloji Bülteni 13 (40), 15.

Altunoğlu, A. (2019). Kapsayıcı eğitim kavramının felsefi, sosyolojik ve psikolojik temelleri. *Kuramdan Uygulamaya Kapsayıcı Eğitim* (der. P. Oya Taneri) içinde. Pegem: Ankara.

Armstrong, F., Armstrong, D., & Barton, L. (2016). *Inclusive education: Policy, contexts and comparative perspectives*. Routledge.

Bailey, J. (2004). The validation of a scale to measure school principals' attitudes toward the inclusion of students with disabilities in regular schools. *Australian Psychologist, 39*(1), 76–87.

Banks, J. A. (Ed.). (1996). *Multicultural education, transformative knowledge, and action: Historical and contemporary perspectives*. New York: Teachers College Press.

Bayar, A., Özaşkın, A. G., & Bardak, Ş. (2015). Adaptation, validity and reliability study of sentiments, attitudes, and concerns about inclusive education in Turkish. International Periodical for the Languages, Literature and History or Turkic, 10 (3), 175-186.

Cansız, M., & Turker, N. (2011). *Preservice teachers' sentiments, attitudes, concerns and self-efficacy about inclusive education (SACIE): Validation of SACIE scale*. Paper presented at the meeting of National Association for Research in Science Teaching (NARST), Orlando, FL.

Cansız, N., & Cansız, M. (2018). The validity and reliability study of Turkish version of the sentiments, attitudes, and concerns about inclusive education scale. *Kastamonu Education Journal, 26*(2), 271-280.

Carlson, D., & Apple, M. (Eds.). (1998). *Power, knowledge, pedagogy: The meaning of democratic education in unsettling times*. Colorado, CO: Westview Press.

Çokluk Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik.* Ankara: Pegem Akademi.

Dewey, J. (1976). Individuality, equality, and superiority. In J. A. Boydston (Ed.), John Dewey: The middle works, 1899–1924, Vol. 13 (pp. 295–300). Carbondale, IL: Southern Illinois University Press.

Donna L. Ewing, Jeremy J. Monsen & Stephan Kielblock (2018) Teachers' attitudes towards inclusive education: a critical review of published questionnaires, Educational Psychology in Practice, 34:2, 150-165, DOI: 10.1080/02667363.2017.1417822

Erkuş, A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek gelişirme I*: Temel kavramlar ve işlemler. Ankara: Pegem Akademi.

Ewing, D. L., Monsen, J. J., & Kielblock, S. (2018). Teachers' attitudes towards inclusive education: a critical review of published questionnaires. Educational Psychology in Practice, 34(2), 150-165. https://doi.org/10.1080/02667363.2017.1417822

Forlin, C., Earle, C., Loreman, T., & Sharma, U. (2011). The sentiments, attitudes, and concerns about inclusive education revised (SACIE-R) scale for measuring pre-service teachers' perceptions about inclusion. *Exceptionality Education International, 21*(2–3), 50–65.

Gregory, J. L. & Noto, L. A. (2012). Technical manual for attitudes towards teaching all students (AT-TAS-mm) instrument. (ED537530)

Kış, A., (2013). Adaptation of the Sentiments, Attitudes and About Inclusive Education Revised (SA-CIE-R) Scale on a Turkish Population. *Academic Research International,* 7 (1): 123–134.

Mahat, M. (2008). The development of a psychometrically-sound instrument to measure teachers' multidimensional attitudes toward inclusive education. *International Journal of Special Education, 23*(1), 82–9

Monsen, J. J., Ewing, D. L., & Boyle, J. (2015). Psychometric properties of the revised teachers' attitude toward inclusion scale. *International Journal of School & Educational Psychology*, *3*(1), 64–71. doi:10.1080/21683603.2014.938383

Slee, R., & Allan, J. (2001). Excluding the included: A reconsideration of inclusive education. *International Studies in sociology of Education*, *11*(2), 173-192.

UNESCO (2019). Guidelines for Inclusion. Ensuring Access to Education for All. http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001402/ 140224e.pdf (E. T. 28.02.2020)

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson.

Wilczenski, F. L. (1995). Development of a scale to measure attitudes toward inclusive education. *Educational and Psychological Measurement*, *55*(2), 291–299. doi:10.1177/0013164495055002013

KAYIP VERİ İLE BAŞ ETMEDE BASİT ATAMA YÖNTEMLERİNİN MADDE TEPKİ KURAMI BİR PARAMETRELİ LOJİSTİK MODELİNDE STANDART HATAYA ETKİSİ

Duygu KOÇAK[1], Elif Kübra DEMİR[2]
[1]Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Antalya / Türkiye
[2]Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İzmir / Türkiye

Öz: Kayıp veriler özellikle sosyal bilimler alanında neredeyse bütün araştırmalarda karşılaşılan ve oluşmasının önüne geçilmesi mümkün olmayan bir sorundur. Bu nedenle araştırmalarda karşılaşılan kayıp veriler bir baş etme yöntemi ile giderilmeye çalışılır. Bu yöntemler ile kayıp veri içerek veri eksiksiz hale getirilerek planlanan analizler gerçekleştirilir. Bu çalışmanın amacı, kayıp veri baş etme yöntemlerinin Madde Tepki Kuramı iki parametreli lojistik modelinde standart hataya etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda örneklem büyüklüğü 500, 1500 ve 3000, madde sayısı 25 olan veri setleri üretilerek üzerinde tamamen rastgele kayıp ve rastgele kayıp mekanizmalarına uygun şekilde kayıp veriler oluşturulmuştur. Oluşturulan kayıp veriler regresyonla atama ve ortalama atama yöntemleriyle tamamlanmıştır. Bu iki yöntem araştırmacıların birçok istatistik paket programında kolaylıkla kullanabildiği bu nedenle en yaygın kullanıma sahip yöntemler olması nedeniyle seçilmiştir. Araştırma sonucunda, regresyonla atama yönteminin rastgele kayıp mekanizmasında çok iyi, tamamen rastgele kayıp mekanizmasında iyi performans sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ortalama atama yönteminin de benzer şekilde tamamen rastgele durumunda iyi, rastgele kayıp durumunda çok iyi performans sergilediği görülmüştür. Rastgele kayıp durumunda ortalama atama yönteminin regresyon yönteminden daha iyi sonuç verdiği bulgusuna erişilmiştir. Bununla birlikte veri setinde kayıp veri oranı arttıkça her iki kayıp veri mekanizmasında yöntemlerin performansı düşmektedir. Örneklem büyüklüğü arttıkça ise her iki yöntemin de performansı daha iyi olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kayıp Veri, Kayıp Veri Baş Etme Yöntemleri, Standart Hata, Madde Tepki Kuramı, Bir Parametreli Lojistik Model

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Kayıp veriler özellikle sosyal bilimler alanında neredeyse bütün araştırmalarda karşılaşılan ve önüne geçilmesi mümkün olmayan bir sorundur. Bu sorun ortadan kaldırılamayacağı için farklı istatistiksel yöntemler ile çözülmeye çalışılmaktadır. Çünkü kayıp verinin araştırmalarda geçerliği ve güvenirliği olumsuz etkilediği alanyazında ortaya koyulmuştur. Kayıp verilerin yol açtığı sorunları gidermek amacıyla başvurulan yöntemler kayıp veri baş etme yöntemleri olarak anılmaktadır.

Kayıp verinin neden kaynaklandığına ilişkin çalışmalar incelendiğinde, katılımcılara ulaşamama, katılımcılardan bazılarının ölçeklerde yer alan bazı sorulara yanıt vermek istememesi veya yanıt verememesi, testte yar alan soruların farkında olmadan gözden kaçırıldığı için yanıtlanmaması gibi durumlar göze çarpmaktadır (Heerwegh, 2005). Araştırmada çok sayıda soru içeren anketler uygulandığında katılımcılar bazı soruları atlayabilirler, araştırmacı veri girişi sırasında hatalı giriş yapabilir ya da dikkatsizlikle kayıp veri oluşturabilir, özellikle hız testi uygulanan koşullarda süre yetersiz gelebileceği için soruların tamamı yanıtlanamayıp kayıp veri oluşması söz konusu olabilir (Goregebeur, De Boeck ve Molenberghs, 2010; Field, 2005).

Veri setinde bulunana kayıp verinin konumu, dağılımı ve bir değişkene bağlı olup olmaması kayıp verinin mekanizmasını belirlemektedir. Kayıp veri mekanizması özellikle kullanılacak yöntemin seçiminde büyük önem taşımaktadır. Kayıp veri mekanizması için genel kabul gören sınıflandırma Rubin (1976) tarafından yapılmıştır. Buna göre tamamen rastgele kayıp (TRK-/ missing completely at random, MCAR), rastgele kayıp (RK- missing at random, MAR) ve rastgele olmayan kayıp (ROK- missing not at random, MNAR) olmak üzere üç grupta sınıflandırılmaktadır.

Tamamen rastgele kayıp, herhangi bir verinin kayıp olma olasılığının diğer herhangi bir değişkene ve kaybın bulunduğu değişkene bağlı olmamasıdır (Little ve Rubin, 1987). Bir diğer ifadeyle veri seti bir matris olarak düşünüldüğünde, bu matristeki bir gözeneğin boş olması ne bulunduğu değişkene ne de veri setindeki diğer değişkenlere bağlı değildir. Rastgele kayıp, herhangi bir verinin kayıp olma olasılığının kaybın bulunduğu değişkenin kendisinden bağımsız, fakat araştırma kapsamında ölçülen diğer bir değişkene (ya da değişkenlere) bağlı olması durumudur (Little ve Rubin, 1987). Buna göre, veri matrisinde bir gözeneğin boş olması veri setindeki bir diğer sütuna ya da sütunlara yani değişken ya da değişkenlere bağlıdır. Rastgele olmayan kayıp ise iki şekilde tanımlanmaktadır: birincisi eğer kayıp veri tamamen rastgele kayıp ya da rastgele kayıp değilse rastgele olmayan kayıptır (Rubin, 1976), ikincisi herhangi bir verinin kayıp olma olasılığının kaybın bulunduğu değişkenin değerine bağlı olma durumudur (Little ve Rubin, 1987). Ver setinde rastgele olmayan kayıp veri olması sonuçların genellenebilirliğini olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte veri setinde bulunan kayıp verinin miktarı da önem taşımaktadır. Büyük veri setlerinde az sayıda kayıp veri olması ciddi sorunlara yol açmamaktadır ve neredeyse bütün kayıp veri baş etme yöntemleri kullanıldığında iyi sonuç vermektedir ancak küçük veri setlerinde kayıp veri az da olsa sonuçları etkileyebilir (Tabachnick ve Fidell, 1996). Buna göre kayıp verinin mekanizması kadar miktarı da sonuçları etkilemektedir.

Kayıp verilerin araştırma sonuçlarını etkiliyor olması ve araştırmalarda engel olunamaması kayıp veri ile baş etme yöntemlerinin geliştirilmesini beraberinde getirmiştir. Alanyazında bir çok kayıp veri baş etme yöntemi yer almaktadır. Bunlar silmeye dayalı, basit atamaya dayalı ve model tabanlı yöntemler olarak üç grupta sınıflandırılabilir. Silmeye dayalı yöntemler kayıp verinin bulunduğu bireyi silmek gibi veriyi daraltarak, bir diğer ifade ile kayıp verinin bulunduğu satırı silerek kayıp veriyi ortadan kaldırmaya dayalı yöntemlerdir. Liste bazında silme, çiftler bazında silme silmeye dayalı yöntemlere örnektir. Enders (2010), özellikle tamamen rastgele kayıp koşulu sağlanmadığı durumda çiftler bazında silme ve liste bazında silme yönteminin sonuçlarda yanlılığa yol açtığını belirtmektedir. Veri setindeki eksik verileri silmek yerine yerine değer atanması veri setinin daraltılması dezavantajını ortadan kaldırmaktadır (Schafer ve Graham, 2002).

Basit atama yöntemlerinden biri olan ortalama değer atama: her bir değişken için eksiksiz gözlemlerin ortalamasının eksik verilere atanarak verinin eksiksiz hale getirilmesidir. Kayıp verisi olan bireylerin hepsine aynı değerin atanması merkeze doğru bir yığılmaya yol açar ve veri setinin varyansı gerçekte olması gerekenden daha düşük olabilir (Little ve Rubin, 1987). Regresyonla atamda ise kayıp verilerin yordanan değişken, kayıp veri içermeyen diğer değişkenlerin yordayan değişken olduğu bir regresyon denklemi kurularak eksik veriler tahmin edilerek tamamlanır (Enders, 2010). Çoklu atama ve beklenti maksimizasyon algoritması gibi model tabanlı yöntemler ise çok basamaklı, basit atama yöntemlerine göre daha çok adım ve işlem içeren yöntemlerdir. Basit atama yöntemleri birçok paket programla kolaylıkla uygulanabilmesi nedeniyle en sık kullanılan kayıp veri baş etme yöntemleridir.

Alanyazında birçok kayıp veri baş etme yöntemi bulunması bu yöntemlerin hangi koşulda nasıl performans gösterdiğinin belirlenmesini de gerektirmektedir. Özellikle kayıp veri baş etme yöntemlerinin Klasik Test Kuramı parametrelerine etkisini araştıran birçok çalışmaya rastlanmaktadır (Enders, 2003; Van Ginkel, 2007; Chen, Wang ve Chen, 2011; Demir, 2013). Bunun nedeni Klasik Test Kuramının yaygın bir kullanım alanına sahip olmasıdır. Ancak Klasik Test Kuramı kadar Madde Tepki Kuramı da özellikle son yıllarda test geliştirmede sıklıkla başvurulan yöntemlerden biridir ve kayıp veri sorunu ile bu kuramda da karşılaşılmaktadır. Bu nedenle kayıp veri baş etme yöntemlerinin Madde Tepki Kuramı parametreleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi hem kurama önemli katkılar, hem araştırmacılara önemli bulgular sunacaktır.

AMAÇ

Bu araştırmada basit atama yöntemlerinden regresyonla atama ve ortalama atama yöntemlerinin tek boyutlu Madde Tepki Kuramı iki parametreli lojistik modelinde standart hataya etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

KAPSAM

Araştırmada yaygın kullanıma sahip olması nedeniyle basit atama yöntemlerinden regresyonla atama ve ortalama atama yöntemleri belirlenerek etkisi araştırılmıştır. Madde Tepki Kuramı modellerinden iki parametreli modelin seçilmesinin nedeni ise, bir parametreli modelin yalnızca madde ayırt ediciliği içermesi nedeniyle iki parametreli modelin daha güçlü olacağının düşünülmesi ve üç parametreli modelin ise pratikte iki parametreli modelden daha az kullanılıyor olmasıdır. Madde sayısı, örneklem büyüklüğü ve kayıp veri oranının belirlenmesinde ise alanyazın göz önünde bulundurularak en sık belirlenen değerler ve kuramın varsayımları temel alınmıştır. Kayıp veri mekanizmalarından rastgele olmayan kayıp durumunda kayıp veri baş etme yöntemleri iyi bir performans sergileyememekte ve yanlı sonuçlar sunmaktadır. Bu nedenle araştırmada kapsamında tamamen rastgele kayıp ve rastgele kayıp durumları ele alınmıştır.

YÖNTEM

Araştırmada basit atama yöntemlerinden regresyonla atama ve ortalama atama yöntemlerinin tek boyutlu Madde Tepki Kuramı iki parametreli lojistik modelinde standart hataya etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma mevcut bilgilere yeni katkılar sağlayıcı nitelikte olup bu yönüyle temel araştırma niteliğindedir (Karasar, 2007).

Araştırmada R programı (R Core Team, 2016) kullanılarak veriler üretilmiş ve analiz edilmiştir. Örneklem büyüklüğü 500, 1500 ve 3000, madde sayısı 25, yanıt kategorisi 1-0 olan veri setleri 100 tekrar ile üretilmiştir. Buna göre eksiksiz 3 tane veri seti oluşturulmuştur. Ardında üretilen verilerde %3, %5 ve %10 oranlarında, tamamen rastgele kayıp ve rastgele kayıp mekanizmalarında kayıp veriler oluşturulmuştur. Dolayısıyla 18 tane kayıp veri içeren veri seti elde edilmiştir. Son olarak regresyonla atama ve ortalama atama yöntemleri ile ayrı ayrı eksik veri setleri tamamlanarak tamamlanmış veri setleri elde edilmiştir. Tamamen rastgele kayıp mekanizması için belirlenen oranda veri rastgele silinmiştir. Rastgele kayıp için 20 maddeye beş kategorili sıralama ölçeği düzeyinde bir değişken daha eklenerek bu değişkenin düzeylerine bağlı olarak veriler silinmiştir (1. düzeyden %0, 2. düzeyden %10, 3. düzeyden %20, 4. düzeyden %30, 5. düzeyden %40).

Verilerin analizinde R programı "ltm" paketinden faydalanılmıştır. Veriler üretilirken 2 parametreli lojistik modele uyumlu olacak şekilde üretilmiştir. Üretilen eksiksiz verilerden (500, 1500 ve 3000 örneklem büyüklüğünde) öncelikle standart hata kestirilmiştir. Bir sonraki basamakta kayıp veri oluşturulduktan sonra tamamlanan veri setlerinden yeniden standart hatalar kestirilerek eksiksiz verilerin standart hataları referans alınarak kayıp veri baş etme yöntemlerinin performansı değerlendirilmiştir. Üretilen her üç veride de standart hata aynı yetenek düzeylerinde eşit olacak şekilde sabitlenmiştir. Standart hata her bir yetenek düzeyi için ayrı ayrı kestirilmektedir. Araştırmada -3, 0 ve +3 yetenek düzeyleri için standart hata değerleri kestirilmiştir.

BULGULAR

Tamamen rastgele kayıp koşulunda ortalama atama ve regresyonla atama yöntemleri ile tamamlanan verilerden kestirilen standart Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. TRK mekanizmasında kayıp veri baş etme yöntemlerinin standart hataya etkisi

		n									**Eksiksiz veri setinin Standart hatası**
		500			1500			3000			
		Kayıp oranı									
	Yetenek düzeyi	%3	%5	%10	%3	%5	%10	%3	%5	%10	
Regresyonla atama	+3	1.05	1.07	1.08	1.03	1.05	1.06	0.98	1.01	1.03	0.92
	0	0.79	0.80	0.82	0.75	0.78	0.79	0.74	0.75	0.78	0.68
	-3	1.07	1.06	1.09	1.04	1.05	1.08	0.99	1.01	1.04	0.94
Ortalama atama	+3	1.05	1.07	1.08	1.02	1.05	1.07	0.99	1.00	1.04	0.92
	0	0.70	0.71	0.72	0.76	0.78	0.70	0.73	0.74	0.77	0.68
	-3	1.04	1.05	1.08	1.05	1.06	1.08	0.98	1.00	1.04	0.94

Tablo 1 incelendiğinde kayıp veri oranı sabit tutulup örneklem büyüklüğü artırıldığında standart hatanın eksiksiz veriden kestirilen standart hata değerine yaklaştığı görülmektedir. Örneklem büyüklüğü sabit tutulup kayıp veri oranı artırıldığında ise eksiksiz veri setinden uzaklaşıldığı görülmetedir. Buna göre kayıp veri oranı arttıkça kayıp veri baş etme yöntemlerinin performansı düşmekte, örneklem büyüklüğü arttıkça ise yöntemlerin performansı da iyileşmektedir. Her iki yöntem de benzer sonuçlar sergilemektedir. Yöntemler yetenek düzeyi 0 olduğunda her durumda daha iyi performans sergilemektedirler. Bir diğer ifade ile eksiksiz veriye daha yakın sonuçlar sunmaktadırlar.

Tamamen rastgele kayıp koşulunda ortalama atama ve regresyonla atama yöntemleri ile tamamlanan verilerden kestirilen standart Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 2. RK mekanizmasında kayıp veri baş etme yöntemlerinin standart hataya etkisi

		n									**Eksiksiz veri setinin standart hatası**
		500			1500			3000			
		Kayıp oranı									
	Yetenek düzeyi	%3	%5	%10	%3	%5	%10	%3	%5	%10	
Regresyonla atama	+3	0.94	0.94	0.96	0.92	0.92	0.95	0.92	0.93	0.94	0.92
	0	0.69	0.69	0.71	0.68	0.68	0.72	0.68	0.68	0.70	0.68
	-3	0.95	0.95	0.97	0.94	0.94	0.96	0.94	0.95	0.95	0.94
Ortalama atama	+3	0.93	0.93	0.95	0.93	0.93	0.94	0.92	0.93	0.94	0.92
	0	0.68	0.69	0.70	0.68	0.69	0.71	0.68	0.69	0.70	0.68
	-3	0.94	0.96	0.97	0.94	0.95	0.96	0.94	0.94	0.95	0.94

Tablo 2 incelendiğinde, rastgele kayıp veri durumunda örneklem büyüklüğü sabit tutulup kayıp veri oranı artırıldığında eksiksiz veri setinden elde edilen standart hataya daha uzak sonuçlar elde edilmektedir. Buna göre kayıp veri oranı arttıkça yöntemlerin performansı düşmektedir. Kayıp veri oranı sabit tutulup örneklem artırıldığında ise eksiksiz veri setine daha yakın sonuçlar elde edilmektedir. Buna göre örneklem büyüklüğü arttıkça her iki yöntem de daha iyi performans göstermektedir. Her yetenek düzeyinde her iki yöntem de iyi sonuçlar vermektedir.

SONUÇ

Araştırmada tamamen rastgele kayıp ve rastgele kayıp mekanizmalarında, basit atama yöntemlerinden ortalama atama ve regresyonla atama yöntemlerinin Madde Tepki Kuramı 2 parametreli lojistik modelinde standart hataya etkisi araştırılmıştır. Bu amaçla 500, 1500 ve 3000 örneklem büyüklüğünde 25 maddelik, 1-0 yanıt kategorisine sahip veriler üretilerek tamamen rastgele kayıp ve rastgele kayıp veri mekanizmasında %3, %5 ve %10 oranında kayıp veriler oluşturularak ortalama atama ve regresyonla atama yöntemleri ile tamamlanmıştır. Üretilen eksiksiz veri setinden -3, 0 ve +3 yetenek düzeyleri için kestirilen standart hatalar referans alınarak kayıp veri baş etme yöntemleri ile tamamlanan veri setlerinden kestirilen standart hatalar karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda her iki yöntemin de rastgele kayıp koşulunda tamamen rastgele kayıp koşuluna göre daha iyi performans sergilediği görülmüştür. Alanyazında regresyonla atama yönteminin kayıp veri

mekanizmasının tamamen rastgele kayıp ve rastgele kayıp olduğu durumlarda yansız parametre tahminleri elde edilebilmektedir (Baraldi ve Enders, 2010;Roth, 1994). Araştırma sonuçları bunu destekler niteliktedir. Buna ek olarak, rastgele kayıp durumunda ortalama atam yöntemi regresyonla atama yöntemine göre daha iyi performans sergilemektedir. Kayıp veriler rastgele dağılıma sahipse ortalama atama yöntemi en iyi tahmin değerini vermektedir. Bir diğer ifade ile eksiksiz veri setine daha yakın sonuçlar üretecek şekilde atamalar yapmaktadır. (Brownve Kros, 2003; Gelman ve Hill, 2012; Kang, 2013; Osborne, 2013). Araştırma sonuçları bu bulguyu destekler niteliktedir Tamamen rastgele kayıp durumunda her iki yöntem de benzer sonuçlar vermiştir. Buna göre ortalama atama ve regresyonla atama yöntemleri tamamen rastgele kayıp durumunda benzer performans sergilemektedir.

Her iki kayıp veri mekanizmasında da örneklem büyüklüğü sabit tutulup kayıp veri oranı artırıldığında her iki yöntemin de performansı düşmektedir. Kayıp veri oranının artması regresyonla atama ve ortalama atam yöntemlerinin performansını düşürmektedir. Kayıp veri oranı sabit tutulup örneklem büyüklüğü artırıldığında ise her iki yöntem de daha iyi performans sergilemektedir. Dolayısıyla örneklem büyüklüğü arttıkça regresyonla atama ve ortalama atama yöntemlerinin performansı iyileşmektedir. Bunlara ek olarak tamamen rastgele kayıp mekanizmasında yetenek düzeyi 0 olduğunda eksiksiz veri setine daha yakın sonuçlar elde edilmiştir her iki yöntem için de. Buna bağlı olarak her iki yönteminde uç yetenek düzeylerinde performansının düştüğü söylenebilir.

KAYNAKÇA

Baraldi, A.N., Enders, C.K., (2010). An İntroduction to Modern Missing Data Analysis. *Journal of School Psychology*, 48, 5–37.

Brown, M.L., Kros, J. F., (2003). Data Mining and the İmpact of Missing Data. Industrial Management & Data System, 103 (8), 611- 621, DOI: 10.1108/02635570310497657.

Chen, S.F., Wang, S., Chen, Y.C., (2012). A Simulation Study Using EFA and CFA Programs Based the İmpact of Missing Data on Test Dimensionality. *Expert Systems with Applications*, 39, 4026–4031.

Demir, E., (2013). *Kayıp verilerin varlığında iki kategorili puanlanan maddelerden oluşan testlerin psikometrik özelliklerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Enders, C. K., (2010). *Applied missing data analysis.* (1. Ed.). New York: The Guilford Publications, Inc.

Enders, C. K., (2003). Using the Expectation Maximization Algorithm to Estimate Coefficient Alpha for Scales With Item-Level Missing Data. *Psychological Methods.* 8(3), 322-337.

Field. A., (2005). *Discovering statistics using SPSS*. (2. Ed.). London: SAGE Publications Inc.

Gelman, A., Hill, J., (2012). Missing data imputation. *Data analysis using regression and multilevel/hierarchical models* (ss.529-544). Cambridge UniversityPress.

Goegebeur, Y., De Boeck, P., Molenberghs, G., (2010). Person Fit for Test Speededness: Normal Curvatures, Likelihood Ratio Tests and Empirical Bayes Estimates. *Methodology: European Journal of Research Methods for the Behavioral and Social Sciences. 6*(1), 3 – 16.

Heerwegh, D., (2005). *Web surveys. explaining and reducing unit nonresponse, ıtem nonresponse and partial nonresponse*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Katholieke Universiteit Leuven Faculteit Sociale Wetenschappen, Leuven, Belgium.

Kang, H., (2013). The Prevention and Handling of Missing Data. *Korean J Anesthesiol*, *64*(5), 402-406.

Karasar, N., (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. (17. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Little, R. J. A., Rubin, D. B., (1987). *Statistical analysis with missing data*. New York: Wiley.

Osborne, J.W., (2013). *Best practices in data cleaning*. New York: Sage Publications.

R Development Core Team (2011), R: A Language and Environment for Statistical Computing, A Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria, ISBN 3- 900051-070, Erişim:[http://www.R-project.org].

Roth, P.L., (1994). Missing data: A Conceptual Review for Applied Psychologist. *Personnel Psychology*, *47*(3), 537-560.

Rubin, D. B., (1976). Inference and Missing Data. *Biometrika*. *63*, 581-592.

Rubin, D. B., (1987). *Multiple imputation for nonresponse in surveys*. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Schafer, J. L., Graham, J. W., (2002). Missing Data: Our View Of The State Of The Art. *Psychological Methods*, *7*(2), 147 – 177.

Tabachnick, B. G., Fidel, L. S., (1996). *Using multivariate statistics*. (3. Ed). MA: Allyn&Bacon, Inc.

Van Ginkel, J. R., (2007). *Multiple imputation for incomplete test, questionnaire, and survey data*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Tilburg Üniversitesi, Hollanda

MODEL TABANLI KAYIP VERİ BAŞ ETME YÖNTEMLERİNİN KLASİK TEST KURAMI TEST PARAMETRELERİNE ETKİSİ

Duygu KOÇAK[1], Elif Kübra DEMİR[2]
[1]Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Antalya / Türkiye
[2]Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İzmir / Türkiye

Öz: Özellikle bilgisayar teknolojisinin gelişmesi ile araştırmalarda karşılaşılan kayıp veriler ile baş etmede model tabanlı baş etme yöntemleri de geliştirilmiştir. Basit atama ve silmeye dayalı yöntemlere yöneltilen gerçek veriden uzak kestirimler sunma, veriyi homojenleştirme gibi eleştirileri ortadan kaldırmaya yönelik model tabanlı kayıp veri baş etme yöntemleri geliştirilmiştir. Bu araştırmada model tabanlı kayıp veri baş etme yöntemlerinin Klasik Test Kuramı parametrelerine etkisi araştırılmıştır. Bu doğrultuda beklenti maksimizasyon algoritması ve çoklu atama yöntemleri en yaygın kullanıma sahip model tabanlı kayıp veri yöntemleri olarak seçilerek, Klasik Test Kuramı temel alınarak yapay veriler üzerinden geçerlik ve güvenirlik üzerindeki etkileri farklı koşullar altında incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda örneklem büyüklüğü 100, 250 ve 500, madde sayısı 20 olacak şekilde çoklu puanlanan yapay veriler üretilerek, tamamen rastgele kayıp veri koşulunda %2, %5 ve %10 oranlarında kayıp veriler oluşturulmuştur. Oluşturulan eksik veriler beklenti maksimizasyon algoritması ile atama ve çoklu atama yöntemleri ile tamamlanmıştır. Tamamlanan veri setlerinde güvenirliğe ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Geçerliğe ilişkin ise açımlayıcı faktör analizi yapılarak açıklanan toplam varyans oranları hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda beklenti maksimizasyon algoritması ve çoklu atama yöntemlerinin her ikisini de hem geçerlik hem güvenirlik açısından benzer ve gerçek veriye çok yakın kestirimler sunduğu görülmüştür. Özellikle güvenirlik söz konusu olduğunda çoklu atama yöntemi eksiksiz veri seti ile her koşulda aynı sonucu vermektedir. Açıklanan varyans oranında da çoklu atama yöntemi beklenti maksimizasyon algoritması yöntemine göre daha yakın kestirimler sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kayıp Veri, Model Tabanlı Kayıp Veri Yöntemleri, Klasik Test Kuramı, Geçerlik, Güvenirlik

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Özellikle ölçeklerin ölçme aracı olarak kullanıldığı araştırmalarda kayıp veri kaçınılmaz bir sorundur. Bütünüyle engellenmesi mümkün olmayan kayıp veri sorunuyla baş etmek için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu yöntemler kayıp veri baş etme yöntemleri olarak adlandırılmaktadır ve temel olarak kayıp veri baş etme yöntemleri silmeye dayalı yöntemler, basit atama yöntemleri ve model tabanlı yöntemler olarak üç grupta sınıflandırılmaktadır. Özellikle bilgisayar ve yazılım sektörlerinin gelişmesiyle kayıp veri baş etmede kullanılan yöntemler de gelişmiştir. Bir diğer ifadeyle model tabanlı, çok aşamalı ve birçok kayıp veri koşulunda silmeye ve basit atamaya dayalı yöntemlere göre daha iyi performans gösteren yöntemler geliştirilmiştir. Model tabanlı yöntemler de kendi içinde en çok olabilirlik yaklaşımına ve çoklu atama yaklaşımına dayalı yöntemleri olarak ikiye ayrılmaktadır.

Model tabanlı yöntemler, gözlenen değerler ile bir model kurularak, kurulan modelde olabilirlik ve sonsal dağılımlara bağlı olarak parametrelerin kestirilmesini temel almaktadır. Diğer yöntemlere göre daha esnektir ve model varsayımları altında çözümlemeler yaparlar. Model üzerinden hesaplamalar söz konusu olduğunda bir çok model bulunmaktadır (Toka, 2012). Dempster ve diğerleri (1977) tarafından geliştirilen beklenti maksimizasyon algoritması (BMA), Rubin (1987) tarafından geliştirilen çoklu

atama (ÇA) yöntemi en sık kullanılan model tabanlı kayıp veri baş etme yöntemleridir. Kullanılan yöntemlerin iyi performans göstermesi yalnızca yöntemin teorik altı yapısına değil aynı zamanda kayıp verinin koşullarına da bağlıdır. Bir diğer ifadeyle kayıp veri baş etme yöntemlerinin performansı kayıp verinin oranına ve kayıp veri örüntüsüne de bağlıdır.

Veri setlerinde karşılaşılan kayıp verinin bir değişkene bağlı olup olmaması durumuna göre tamamen rastgele kayıp, rastgele kayıp ve rastgele olmayan kayıp olmak üzere üç farklı kayıp veri mekanizması tanımlanmaktadır. Tamamen rastgele kayıp mekanizmasında ortaya çıkan bir kayıp veri, veri matrisindeki değişkenlerin hiçbiri ile ilişkili değildir. Donders ve diğerleri (2006), verinin tamamen rastgele kayıp veri olduğu bilindiğinde, kayıp veri içermeyen değişkenlerin, hedef kitlenin rastgele örneklemi olduğunu belirtmiştir (Toka, 2012). Bu nedenle, kayıp veri mekanizması tamamen rastgele kayı olduğunda birçok kayıp veri baş etme yöntemi yansız sonuçlar vermektedir (Satıcı, 2009). Bir diğer ifadeyle neredeyse tüm kayıp veri baş etme yöntemleri tamamen rastgele kayıp durumunda en iyi performanslarını sergilemektedir.

Hem model tabanlı yöntemlerin diğerlerine göre daha iyi sonuç verdiği, hem de tamamen rastgele kayıp durumunda neredeyse bütün kayıp veri baş etme yöntemlerinin en iyi performansı sergilediği göz önünde bulundurulduğunda model tabanlı yöntemlerin de tamamen rastgele kayıp koşulunda en iyi sonucu vereceği düşünülmektedir. Buna göre en yaygın kullanım alanına sahip Klasik Test Kuramında model tabanlı kayıp veri baş etme yöntemlerinin tamamen rastgele kayıp olması durumunda geçerlik ve güvenirlik üzerinde nasıl etki edeceğinin belirlenmesi alanyazına ve araştırmacılara önemli katkılar sağlayacaktır. Alanyazında kayıp veri baş etme yöntemlerinin geçerlik ve güvenirlik üzerindeki etkilerinin araştırıldığı çalışmalar (Bernaards ve Sijtsma, 2000; Cheema, 2012; Enders, 2004; Graham, Hofer ve Piccinin,1994; Peng, Harwell, Liou ve Ehman, 2006; Streiner, 2002; Bernaards ve Sijtsma, 2000; Graham, 2009) incelendiğinde çoklu atama ve beklenti maksimizasyon algoritması yöntemlerinin de etkili olabileceği düşünülmektedir.

AMAÇ

Bu araştırmada model tabanlı kayıp veri baş etme yöntemlerinin Klasik Test Kuramı parametrelerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Beklenti Maksimizasyon Algoritması ve Çoklu Atama yöntemlerinin Klasik Test Kuramında geçerliğe ve güvenirliğe etkisi araştırılmıştır.

KAPSAM

Araştırmada en yaygın kullanıma sahip olması bakımında Klasik Test Kuramı temel alınarak veriler üretilmiştir. Araştırma, geçerlik kanıtı olarak açımlayıcı faktör analizi yapılarak açıklanan varyans oranıyla, güvenirlik kanıtı olarak ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ile sınırlandırılmıştır. Kayıp veri baş etme yöntemi olarak ise en yaygın kullanıma sahip model tabanlı kayıp veri yöntemlerinden beklenti maksimizasyon algoritması ve çoklu atama yöntemleri kapsamı oluşturmuştur.

YÖNTEM

Araştırmada model tabanlı kayıp veri baş etme yöntemlerinin Klasik Test Kuramı parametrelerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma alanyazında yer alan mevcut bilgilere katkı sağlayıcı nitelikte olup bu yönüyle temel araştırma (Karasar, 2007) ile uyumludur.

Araştırmada verilerin üretilmesinde, eksik verilerin oluşturulup tamamlanmasında ve verilerin analizinde R programından faydalanılmıştır (R core team, 2016). Öncelikle örneklem büyüklüğü 100, 250 ve 500, madde sayısı 20, yanıt kategorisi 1-2-3-4-5 olacak şekilde yapay veriler 100 tekrar ile üretilmiştir. Daha sonra bu verilerde tamamen rastgele kayıp veri koşulunu sağlayacak şekilde %2, %5 ve %10 oranlarında kayıp veriler oluşturulmuştur. Oluşturulan eksik veriler beklenti maksimizasyon algoritması ve çoklu atama yöntemleri ile tamamlanmıştır.

Tamamen rastgele kayıp mekanizması kayıp verinin herhangi bir değişkene bağlı olmadan ortaya çıkması durumudur. Bu nedenle belirlenen oranlarda kayıp veriler veri matrisindeki gözeneklerden rastgele olacak şekilde silinmiştir. Ardından belirlenen yöntemler ile veri atanarak tamamlanmış veri setleri elde edilmiştir. Son olarak eksiksiz veri setleri ve tamamlana veri setlerine açımlayıcı faktör analizi yapılarak açıklanan varyans oranları geçerlik kanıtı olarak, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak güvenirlik kanıtı olarak kaydedilmiştir. Kayıp veri baş etme yöntemlerinin performansı değerlendirilirken eksiksiz veri setinden elde edilen değerler referans alınmıştır. Eksiksiz veri setinden elde edilen değere en yakın kestim en iyi performans olarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Beklenti maksimizasyon algoritması ve çoklu atam yöntemlerinin geçerlik üzerindeki etkilerine ilişkin bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Açıklanan varyans oranına ilişkin bulgular

			Açıklanan varyans oranı		
		Kayıp veri oranı	Eksiksiz veri seti	Beklenti maksimizasyon algoritması	Çoklu atama
Örneklem büyüklüğü		%2	55.12	55.40	55.11
	100	%5		56.01	55.01
		%10		56.14	54.97
		%2	55.45	55.72	55.40
	250	%5		55.99	55.38
		%10		56.23	55.20
		%2	55.20	55.39	55.18
	500	%5		55.64	55.15
		%10		56.17	55.01

Tablo 1 incelendiğinde bütün kayıp veri oranlarında ve örneklem büyüklüğünde eksiksiz veriden elde edilen açıklanan varyans oranına en yakın kestirimler çoklu atama yöntemi ile tamamlanan veri setlerinden elde edilmiştir. Buna göre tamamen rastgele kayıp durumunda açıklanan varyans oranı söz konusu olduğunda çoklu atama yöntemi beklenti maksimizasyon algoritması yöntemine göre daha iyi performans sergilemektedir. Buna ek olarak beklenti maksimizasyon algoritması yöntemi de eksiksiz veri setine yakın sonuçlar sunduğu görülmektedir. Her örneklem büyüklüğünde kayıp veri oranı arttıkça eksiksiz veri setinden uzaklaşılmaktadır. Kayıp veri oranı sabit tutulup örneklem büyüklüğü artırıldığında ise örneklem büyüdükçe eksiksiz veri setine daha yakın sonuçlar elde edildiği görülmektedir.

Tablo 2. Cronbach alfa katsayısına ilişkin bulgular

			Cronbach alfa katsayısı		
		Kayıp veri oranı	Eksiksiz veri seti	Beklenti maksimizasyon algoritması	Çoklu atama
Örneklem büyüklüğü		%2	0.89	0.89	0.89
	100	%5		0.90	0.90
		%10		0.91	0.89
		%2	0.90	0.91	0.90
	250	%5		0.93	0.90
		%10		0.95	0.90
		%2	0.90	0.91	0.90
	500	%5		0.93	0.90
		%10		0.95	0.90

Tablo 2 incelendiğinde Cronbach alfa katsayısı açısından tüm koşullarda çoklu atama yöntemi eksiksiz veriye daha yakın sonuçlar sunmaktadır. Örneklem küçük olduğunda beklenti maksimizasyon algoritması yöntemi daha iyi sonuç vermektedir. Kayıp veri oranı arttıkça beklenti maksimizasyon algoritması ile tamamlanan verilerden elde edilen Cronbach alfa değerleri eksiksiz veride uzaklaşmaktadır, dolayısıyla performansının düştüğü ifade edilebilir. Çoklu atama yöntemi ise neredeyse tüm örneklem büyüklüklerinde ve kayıp veri oranlarında eksiksiz veri seti ile aynı sonucu vermiştir.

SONUÇ

Bu araştırmada model tabanlı kayıp veri baş etme yöntemlerinden çoklu atama ve beklenti maksimizasyon algoritması ile atama yöntemlerinin Klasik Test Kuramı parametrelerine etkisi incelenmiştir. Buna göre tamamen rastgele kayıp durumunda, kayıp veri oranı %2, %5 ve %10, örneklem büyüklüğü 100, 250 ve 500 olduğunda bu iki yöntem ile tamamlanan veri setlerinden kestirilen Cronbach alfa ve açıklanan varyans oranları değerlendirilerek yöntemlerin performansları incelenmiştir.

Açıklanan varyans oranına ilişkin bulgular incelendiğinde eksiksiz veri setlerinden elde edilen sonuçlara en yakın kestirimler çoklu atama yöntemi ile tamamlanan veri setlerinden elde edilmiştir. Beklenti maksimizasyon algoritması ile tamamlanan veri setlerinden elde edilen açıklanan varyans oranları eksiksiz veri setinden daha yüksektir ve çoklu atama yöntemine göre daha uzak kestirimlerdir. Buna göre açıklanan varyans oranı söz konusu olduğunda benzer koşullarda çoklu atama yönteminin tercih edilmesi önerilir. Her iki yöntem de kayıp veri oranı arttıkça eksiksiz veri setinden elde edilen değerden uzaklaşmaktadır, buna göre kayıp veri oranının artması yöntemlerin performansını düşürmektedir.

Araştırma sonucunda güvenirlik kanıtı olarak Cronbach alfa katsayısı kestirilmiş ve hem beklenti maksimizasyon algoritması ile atama hem de çoklu atama yöntemlerinin eksiksiz veri setine yakın sonuçlar sunduğu görülmüştür. Ancak çoklu atama yöntemi neredeyse tüm kayıp veri oranı ve örneklem büyüklüğü koşullarında eksiksiz veri seti ile aynı sonuçları vermiştir. Buna göre çoklu atama yöntemi çok iyi performans göstermiştir. Beklenti maksimizasyon algoritması yöntemi ise kayıp veri oranı arttıkça eksiksiz veri setinden kestirilen değerden uzaklaşmıştır. Bu sonuçlara göre benzer koşullarda çoklu atama yöntemi daha iyi performans göstereceği için tercih edilmesi önerilir. Çoklu atama ve beklenti maksimizasyon algoritması yöntemleri özellikle tamamen rastgele kayıp koşulunda iyi performans sergilemektedir (Allison, 2003; Baraldi ve Enders, 2010). Kayıp veri oranı arttıkça çoklu atama yönteminin iyi sonuç vermesi de alanyazın tarafından desteklenmektedir (Granberg-Rademacker, 2007; Leite ve Beretvas, 2010; Young, Weckman ve Holland, 2011). Araştırma sonuçları bunu desteklemekle birlikte çoklu atama yönteminin daha iyi sonuçlar verdiğini ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA

Allison, P.D. , (2003). Missing data techniques for structural equation modeling. *Journal of Abnormal Psychology, 112* (4), 545-557, DOI: 10.1037/0021-843X.112.4.545.

Baraldi, A.N., & Enders, C.K. (2010). An İntroduction to Modern Missing Data Analysis. *Journal of School Psychology*, 48, 5–37.

Bernaards, C.A., Sijtsma, K. (2000). Influence of imputation and EM methods on factor analysis when item nonresponse in questionnaire data is nonignorable. Multivariate Behavioral Research, 35(3), 321-364, DOI: 10.1207/S15327906MBR3503_03.

Cheema, J., (2012). Handling missing data in educational research using SPSS. Unpublished doctoral dissertation, George Mason University, USA.

Dempster, A.P., Laird, N.M.,Rubin, D.B., (1977). Maximum Likelihood from İncomplete Data Via the EM Algorithm. Journal of the Royal Statistical Society.*Series B (Methodological)*, 39(1), 1-38.

Donders, A.R.T., van der Heijden, G.J.M.G., Stijnen, T., Moons, K.G.M., (2006). Review: A Gentle İntroduction to İmputation of Missing Values. *Journal of Clinical Epidemiology*, 59, 1087-1091, DOI: 10.1016/j.jclinepi.2006.01.014.

Enders, C.K., (2004). The impact of missing data on sample reliability estimates: Implications for reliability reporting practices. *Educational and Psychological Measurement*, 64(3), 419-436, DOI: 10.1177/0013164403261050.

Graham, J.W., Hofer, S.M., Piccinin, A.M., (1994). Analysis with missing data in drug prevention research. Collins, L.M. ve Seitz, L.A. (eds.). *Advances in data analysis for prevention intervention research* (ss. 13- 64) içinde. National Institutes of Health.

Graham, J.W., (2009). Missing data analysis: Making it work in the real World. *Annual Review of Psychology*, 60, 549-576.

Granberg- Rademacker, J.S., (2007). A comparison of three approaches to handling incomplete state level data. *State Politics and Policy Quarterly*, *7*(3), 325-338

Karasar, N., (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler.* (17. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Leite, W., Beretvas, S.N., (2010). The performance of multiple imputation for likert-type items with missing data. *Journal of Modern Applied Statistical Methods*, (9)1, 64-74.

Peng, C.-Y. J., Harwell, M., Liou, S.-M., Ehman L. H., (2006). Advances in missing data methods and implications for educational research. In S. Sawilowsky (ed.), *Real data analysis* (ss.31-78) içinde. Greenwich, CT: Information Age Publishing Inc.

R Development Core Team (2016), R*: A Language and Environment for Statistical Computing, A Foundation for Statistical Computing*, Vienna, Austria, ISBN 3- 900051-070, Erişim:[http://www.R-project.org].

Rubin, D. B., (1987). *Multiple imputation for nonresponse in surveys*. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Satıcı, E., (2009). *Kayıp gözlem olması durumunda kitle ortalaması tahmini,* Yayımlanmış Doktora Tezi, H.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Streiner, D.V., (2002). The Case of The Missing Data: Methods of Dealing with Dropouts and Other Research Vagaries. *Research methods in Psychiatry*, 47, 68- 75.

Toka, O., (2012). *Kayıp Veri Durumunda Sağlam Kestirim*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara, Türkiye.

Young, W., Weckman, G., Holland, W., (2011) A survey of methodologies for the treatment of missing values within datasets: limitations and benefits, *Theoretical Issues in Ergonomics Science*, 12 (1), 15-43, DOI: 10.1080/14639220903470205

BÜYÜKŞEHİR YÖNETİMLERİNDE KIRSAL DEĞİŞİM

Makbule ŞİRİNER ÖNVER[1], Nihal Şirin PINARCIOĞLU[2]
[1-2]Batman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Batman / Türkiye

Öz: 2000'li yıllardan itibaren yerel yönetim alanında yeniden bir yapılanma süreci yaşanmaktadır. En son 6360 Sayılı Kanun ile kent ve köy yönetimleri kısmen yeniden biçimlendirilmiş, belediyelerinin sınırları, il sınırına kadar genişletilmiştir. Bu genişlemenin sonucu olarak, bu illerdeki köyler, mahalleye dönüştürülmüştür. Söz konusu Kanun ile kırsal bir yerleşim yeri olan köyler, ekonomik ve toplumsal bir değişim yaşamadan kentin bir parçası haline gelmiş, kentsel özelliklere sahip kabul edilmiştir. Bu değişim köy ve kent yönetimlerinde birtakım değişimlere sebep olmuştur. Öncelikle, bir yerel yönetim birimi olarak kamu tüzel kişiliği bulunan köyler, tüzel kişiliklerini kaybetmişlerdir. Artık bir yerel yönetim birimi değillerdir. Büyükşehir belediyeleri, kentsel mekânlarda yaşayan halkın ihtiyaçlarını karşılamak için özelleşmiş yerel yönetim birimleridir. 6360 Sayılı Kanun'la kırsal yerleşim yerleri, kent sınırları içerisine dâhil olunca kent yönetimlerinin kırsala da hizmet vermesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışma kapsamında, 6360 Sayılı Kanun'la gerçekleşen bu değişime, büyükşehir belediyelerinin nasıl uyum sağladıklarına bakılmaktadır. Büyükşehir belediyelerinin kırsal yerleşim yerlerine hizmet götürmede karşılaştıkları ve/veya karşılaşabilecekleri sorunlar ortaya konulmakta ve konuyla ilgili öneriler sunulmaktadır. Ayrıca büyükşehir belediye yönetimlerinin otuz büyükşehir belediyesinin kırsal mahalle olarak nitelendirilen bu eski köylere hizmet vermek için yönetim yapılarında yaptıkları düzenlemeler 30 büyükşehir belediyesinin WEB sayfaları üzerinden incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Köy, Büyükşehir Yönetimi, 6360 Sayılı Kanun, Kırsal Mahalle

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Türkiye'de 2000'li yıllarda kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması süreci başlamış, bu süreçte yerel yönetimlerle ilgili de düzenlemeler yapılmış ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu çıkarılmıştır. Yine bir yerel yönetim birimi olan köylerle ilgili ise herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. 2012 yılına gelindiğinde 6360 Sayılı "On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" çıkarılmıştır. Süreç içerisinde birtakım değişikliklere uğrayan büyükşehir belediyeleri, bu kanunla yeniden değişikliklere uğramış, bazı yenilikler getirilmiştir. Kanunla, büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırlarına genişletilmiştir. 5216 Sayılı Kanun'la sadece İstanbul ve Kocaeli için uygulanan bu düzenleme, artık tüm büyükşehir belediyelerini kapsamaktadır. Öte yandan 6360 Sayılı Kanun'la birlikte büyükşehir belediye sayısı 14'ten 30'a yükselmiş, bu belediyelerde il özel idareleri kapatılmış, köyler büyükşehir belediyesine bağlı mahallelere dönüştürülmüş ve böylelikle 16.500 köyün tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Kanun, orman köyleri ile diğer köyler arasında herhangi bir ayrım yapmamıştır (Muratoğlu, 2015:77). Yine belde belediyelerinin de tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Bugüne kadar kentsel hizmet sunumunu gerçekleştiren belediyeler, kırsal alanlara da hizmet sunmakla görevli kılınmıştır. Kırsal alan yönetimi ve hizmet sunumuyla ilgili bilgi ve deneyimi olmayan belediyelerin bu süreci nasıl yönetecekleri önemli bir konudur.

Kırsal ve Kentsel Alanlar: İnsanların coğrafi olarak yerleştikleri, üretimde bulundukları, toplumsallaştıkları yerler temel olarak kentsel ve kırsal alanlar olarak ayrılmaktadır. Kentsel alan nüfus yoğunluğu, yapılı çevre ve altyapısı ile inşa edilmiş, insanların geçimlerini sanayi ve hizmet sektörlerinde

çalışarak sağladıkları yerleşim alanlarını ifade etmektedir. Kırsal alanlar ise düşük yoğunlukta nüfusa sahip, geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olan, yapılı çevre ve altyapının gelişkin olmadığı yerleşim yerleridir. Bu yerleşim yerlerinin özelliklerinden, faaliyet alanlarından kaynaklı yaşam biçimleri farklıdır.

Köy Kanunu bu farklılıkları, nüfusun yanı sıra köyü tanımlarken kullanmaktadır. 1924 tarih ve 442 Sayılı Köy Kanunu, nüfusu 2 binden aşağı, cami, okul, mera, yayla vb. ortak malları bulunan, toplu veya dağınık olarak bulunan evlerde oturanların, bağ, bahçe ve tarlaları ile birlikte köyü oluşturdukları yerleşim yeri olarak tarif eder. Kanun sadece nüfus ile değil, geçim ve yaşam alanlarını da kapsayan bir köy tarifi yapmaktadır.

Yerleşim yerlerinin farklı özellikleri ve farklı toplumsal yapıya sahip olmaları hizmet sunumunda farklı yapılanmalara gitmeyi zorunlu kılmaktadır. Çünkü bu farklı yerleşim yerlerinin yaşam biçiminden, üretim faaliyetlerinden, toplumsal yapıdan kaynaklanan "mahalli müşterek ihtiyaçları" vardır. Bu ihtiyaçları karşılayabilecek coğrafi yerinden yönetimlere duyulan gereksinim, kırsal ve kentsel alan yönetimlerini ortaya çıkarmıştır. Türkiye'deki kamu yönetimi yapısı içinde kırsal alana yönelik köy yönetimleri ve kentsel alana yönelik olarak da belediye örgütlenmeleri oluşturulmuştur. Coğrafi yerinden yönetimlerin oluşturulma amacı merkezi yönetimin yükünü hafifletmek, daha etkin ve verimli hizmet sunmak, halkın yönetime katılımını teşvik etmektir. Kamu yönetimi, varlığının temel sebebi olan kamu hizmetlerinin ortak olduğu ama yerleşim yerine ve yerel özelliklere göre farklılaştığını kabul eden bir yapılanma ile yerel ihtiyaçları karşılayacak şekilde hizmet verecek idareler şeklinde örgütlenmektedir. Türkiye'deki kamu yönetimi örgütlenmesi, bu farklılık nedeniyle yerinden yönetim idarelerini köy idaresi, il özel idaresi ve belediye şeklinde düzenlemiştir.

Kırsal ve kentsel alanlar bir arada bir bütünlük oluşturmaktadır. Kırsal alanda gerçekleştirilen tarım-hayvancılık gibi faaliyetler, temel gıda üretimini ve bazı sanayi dallarının hammaddesini karşılamaktadır. Kentsel alanlardaki sanayi ve hizmet faaliyetleri, günlük yaşamın devamı, korunması, hayat standartlarının yükselmesi için gerekli olan temel üretimleri gerçekleştirmektedir. Tarım ve sanayinin birlikteliği ülke ekonomilerinin gelişim göstermesi için önem taşımaktadır. Sanayi devriminden itibaren kentlerde yaşanan hızlı değişimler ve kentlerin giderek artan önemi kırsal alanlarda gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin arka planda kalmasına neden olmuştur. Ancak kırsal alandaki üretim ile halen en temel ihtiyaç maddeleri karşılanmaktadır.

Tarım ve hayvancılık, ekonomik kalkınmanın önemli bir unsurudur. Aynı zamanda gıda gibi temel ihtiyacı sağlayan bir sektördür. Sosyo-ekonomik gelişimin temel göstergelerinden birisi kırsal alanın gelişmişliğidir (Gülümser vd., 2010: 142). Bu bakımdan kırsal çevrenin doğal kaynaklarının korunması, sürdürülebilir şekilde kullanımının sağlanması, köylerde yaşayan ve tarımsal faaliyetlerde bulunan insanların yaşamlarını ve ekonomik faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için gerekli ve zorunlu (Ekim, 2006: 12) olduğu kadar kentlerde yaşayan ve ekonomik faaliyetlerde bulunanlar için de zorunlu ve gereklidir.

Kentsel ve kırsal alanda yürütülen üretim faaliyetleri ülkenin ekonomik gelişmişliğini ve etkisini belirlemektedir. Her ne kadar sanayi üretimi günümüzde ağırlıklı bir önem kazanmış ise de kırsal alandaki üretim, kentsel alanda gerçekleştirilen üretimin yapılabilmesi için gerekli en temel ihtiyaç olan besin ihtiyacını karşıladığı için birincil düzeyde önemlidir. Bu açıdan kent-kır ayrımı yapılırken ekonomiye katkılarının sayısal değerinden ziyade önemi de dikkate alınmalıdır.

6360 Sayılı Kanun Kapsamında Büyükşehir Belediyeleri ve Köy Yönetimleri: 1982 Anayasası, 127. maddesinde yerel yönetimleri köy, il özel idareleri ve belediye olarak belirtmiştir. Anayasa, "büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri kurulabilir" ifadesine de yer vererek büyükşehir belediyelerinin kurulabileceğini de öngörmüştür. Yerel yönetimlerin, mahalli müşterek ihtiyaçları görmesi amacıyla oluşturulduğu, esaslarının kanunlarla belirleneceği, karar organlarının yereldeki seçmenler tarafından seçimle belirleneceği belirtilmektedir. Aynı zamanda merkezi idarenin birlik ve bütünlüğü sağlamak için idari vesayet yetkisini kullanabileceğini, görevlerini yerine getirmeleri için mahalli idarelere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlaması gerektiği belirtilmektedir. 2004-2005 yıllarında kamu yönetimi reformu kapsamında yerel yönetimler kanunları yenilenmiş, bu çerçevede 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu oluşturulmuştur. Kentsel gelişmeleri dikkate alarak gerçekleştirilen yasal düzenlemeler, belediyelerin hareket alanını arttırmış ve merkezin vesayetini azaltmıştır. Sosyal belediyecilik olarak ifade edilen, sosyal yardım, kültür sanat faaliyetleri, dezavantajlı kesimlere yönelik hizmetler, mesleki eğitimler vb. etkinlikleri kent sakinlerine yönelik hizmetler olarak belirtilmiştir (Alan, 2019: 86). Bu şekilde yasa ile kentin yapılı çevre, altyapı ve sosyal kültürel ihtiyaçları bütünlüklü olarak düşünülmeye çalışılmış, belediyelere öncesine göre geniş yetkiler tanınmış, kaynaklar sağlanmıştır. Ancak kamu yönetiminde reform ile yenilenen yerel yönetim kanunları arasına köy kanunu dâhil edilmemiştir. Köy Kanunu en eski kanunlardan biri olarak hala yürürlüktedir.

1924 yılında çıkan 442 Sayılı Köy Kanunu, o günün koşullarına göre hazırlanmış, ileri sayılabilecek yönetim birimi olarak köy yönetiminin görev/sorumluluk/mali yapısına dair önemli düzenlemeler yapan bir kanundur. Ancak günün koşullarına uygun düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Köy yönetimi için dönemin koşullarına uygun yapılmayan düzenlemeler, köy yönetimini etkisiz durumunun devam ettirilmesidir. Bu yaklaşım kentler karşısında köylerin önemsenmediğini, uygun sosyal ve kültürel hizmet düzenlemelerine gidilmediğini, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin değerinin anlaşılmadığını göstermektedir. 6360 Sayılı Kanun'unda köyler yönelik bu yaklaşıma destek mahiyetindedir. Çünkü Kanunla birlikte büyükşehir belediyelerinin sınırları il sınırlarına kadar genişletilmiş, köyler, tüzel kişilikleri kaldırılarak, kentin bir parçası olan mahalleye dönüştürülmüştür.

6360 Sayılı Kanun, 2012 yılında çıkarılmış ve 2014 yılında mahalli idari seçimleri ile birlikte uygulanmaya başlanmıştır. 6360 Sayılı Kanun'dan önce, eski 3030 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası yerine çıkarılan 5216 Sayılı Kanun, kentsel alanı ve belediyenin görev alanını belirlemede nüfus ve ölçek kriteri yerine pergel esasını getirmiştir. "Bir yerleşim yerinde büyükşehir kurulabilmesi için o yerleşime ve çevresindeki yerleşim yerlerine (en fazla 1 km uzaklıkta yer alan) ait nüfusun toplam 750.000 kişi olması şartı getirilmiştir. Yerleşim yerlerinin sınırlarının genişletilmesi konusunda şehir bazında farklılaşmalar görülmektedir. İstanbul (2012 yılı itibariyle il nüfusu 13.854.740 kişi) ve Kocaeli (2012 yılı itibariyle il nüfusu 1.634.691 kişi) şehirlerinde büyükşehir sınırları (mülki sınırlar) il sınırlarına genişletilmiştir." Devamında büyükşehir belediyelerine yönelik olarak 5747 Sayılı "Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ve 2012 yılında 6360 Sayılı Kanun çıkarılmıştır. 5747 Sayılı Kanun ile nüfusu 2000 kişinin altında kalan belediyeler ile ilk kademe belediyeleri kaldırılmıştır. Bu illerde il özel idareleri de kapatılmış, yatırım izleme koordinasyon başkanlıkları kurulmuş ve yaklaşık olarak 18 bin belde ve köyün tüzel kişiliği kaldırılmıştır (Partigöç, 2018: 90).

Köylerin Mahalleye Dönüştürülmesinin Yönetim ve Hizmet Açısından Sonuçları: Köy yönetimleri, kanunun ve bütçenin yetersizliği nedeniyle herhangi bir yerleşim yerinde olması gereken temel hizmetleri sağlama açısından yetersiz kalmıştır. İşbirliği yaptığı il özel idarelerinin yetki ve sorumluluklarının yetersiz kalması sonucu, merkezi yönetim birimleri ile temel hizmetler sağlanmaya çalışılmıştır.

6360 Sayılı Kanun ile altyapı, ulaşım gibi tüm yerleşim yerlerinin temel ihtiyacı sayılan hizmetlerin kent yönetimleri tarafından verilebilir olması yaşam standartlarının yükselmesini sağlayabilir. Aynı şekilde sağlıklı yapılaşma ile afet riski taşıyan yapılaşmanın önlenmesi, denetimlerinin yapılması bakımından kent yönetimleri görevli ve sorumludur. Bu bağlamda yaşam alanının iyileştirilmesi bakımından olumlu gelişmelerdir. İl sınırları içerisinde ulaşım ağının tek elden, kent yönetimleri tarafından, oluşturulması ve kontrol edilmesi kırsal alanda yaşayanların ulaşım açısından işlerini kolaylaştırabilir (Ayyıldız vd., 2016: 283). Ancak temel hizmetlerde her ne kadar olumlu bir tablo çizilmiş olsa da kentsel alana hizmet sunma konusunda uzmanlaşmış kent yönetimlerinin kırsal alana özgü hizmetleri gerçekleştirebilme konusunda kuşkular bulunmaktadır.

6360 Sayılı Kanun ile köylerin belediyelere bağlı mahallelere dönüştürülmesi, kırsal alan özelliği gösteren yerleşim yerlerinin kırsal alan yönetim birimleri tarafından değil kentsel alan yönetimleri konusunda uzmanlaşmış yönetim birimleri tarafından yönetilmesini getirmiştir. Bu karar, kentsel ve kırsal arasındaki farklılıkların yönetim bakımından önemsenmemesi anlamına da gelmektedir. Kentsel alana hizmet veren belediyeler temel olarak imar düzenlemeleri, içme suyu, kanalizasyon, atık toplama, bertaraf etme, zabıta hizmetleri, kamusal mekânların düzenlenmesi, daha iyi yaşam alanları yaratmaya yardımcı olacak hizmetlerin verilmesi, mekânların yapılması gibi kentsel hizmetleri kentsel alanda yaşayan vatandaşlara sunmaktadırlar (Ayyıldız vd., 2016: 283). Kent yönetimleri bu alanlarda uzman kurumlar haline gelmişler, yönetim yapıları buna göre oluşturulmuş, hizmet veren personelin niteliği verilen hizmetlere göre belirlenmiş ve istihdam edilmiştir. Benzer şekilde köy yönetimleri de kendi mahalli müşterek ihtiyaçlarına uygun şekilde bir uzmanlaşma gerçekleştirmişlerdir. Dolayısıyla köy yönetimlerinin, kent yönetimlerine devredilmesi ile farklılaşan ihtiyaçların kent yönetimleri tarafından doğru tespit edilmesi ve karşılanmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan Türkiye'nin özellikle İstanbul ve Kocaeli illeri haricinde coğrafi yapı itibari ile kırsal ve kentsel yerleşim alanları arasındaki fiziki mesafenin hayli yüksek olduğu görülmektedir. Kırsal alanda yerleşim yerleri kentlerde olduğu gibi toplu ve bir arada ya da yakın mesafelerde değil, dağınık halde bulunur. Bundan kaynaklı olarak belediyelerin hizmet götüreceği alanlar genişlemiştir. Kentsel alanlarda bile kent merkezinden uzaklaştıkça alınan hizmet sayısı ve kalitesinde düşme olurken, kent merkezinden çok daha uzakta yer alan ve mahalleye dönüşen köylerin alabileceği hizmet, sayı ve nitelik olarak tartışılır hale gelmektedir. Öncesinde köy yönetimi ile merkezi yönetimin ortaklaşa yaptığı işler artık kent yönetimlerine, belediyelere kalmıştır (Ayyıldız vd., 2016: 283).

Kent yönetimlerinin, kırsal alanda köyün mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılaması konusunda kuşkular olmakla birlikte, köylerin mahalle olarak kent parçası yapılması sonucunda getirdiği mali ek yükümlülükler kuşkuya yer bırakmayacak kadar açıktır. Emlak vergisi, su, atık su ücreti, proje masraf vd. yükümlülükler yasa ile getirilmiştir. Zaten kentte yaşayanların muhatap olduğu belediye bütçesine katkı sağlayan vergi, resim harç vb.nin artık kentli sayılan vatandaşlardan da alınması doğaldır. Yasa ile kırsal kentsel ayrımı yok sayılınca mali yükümlülüklerin yerine getirilmesi de sorumluluk halini almaktadır.

Kırsal yerleşim yerinde oturanların gelir düzeylerinin düşük olduğu düşünüldüğünde ödemeler konusunda sorunlar olacağı öngörülebilir. Yasa koyucu bu ödemeleri 2022 yılına kadar ertelemiştir. Bu tür yükümlülüklerin, kırsalda yaşamanın çekici gücünü azaltacağı açıktır. Bu doğrultuda, kırsal nüfusu yerinde tutacak politikalar izlenmesi önem taşımaktadır (Ayyıldız vd., 2016: 285).

Yasa ile birlikte, köyler için önemli olan, köy tüzel kişiliğine ait mera, yayla gibi araziler kent yönetimlerinin mülkiyetine geçmiştir. Kent merkezli çalışan bir yönetimin bu arazileri kırsal değil kentsel projeler için kullanabileceği, kırsal alandaki vatandaşın aleyhine durumlar yaratabileceği kuşkularını yaratmıştır. Ayrıca bazı kentlerin hızlı bir şekilde büyümesi, nüfusunun artması, inşaata verilen önemden dolayı tarım ve hayvancılık için kullanılan arazilerin büyükşehir belediyeleri tarafından imara açılması gündeme gelebilir. Bunlar gündeme geldiğinde artık bir mahalle olduğu için hiçbir yetkisi olmayan mahalle yönetimine dönüşen köy yönetimlerinin ellerinde yapabilecekleri bir şey olmayacaktır. Kentsel yerleşim yerlerinin ve ekonomik faaliyetlerinin kırsal alanın faaliyet alanlarını işgal etmesi ister istemez tarım ve hayvancılığı olumsuz etkileyecektir. “Her ne kadar tarımsal arazilerin imara açılmasında belediye meclis kararı ve Toprak Koruma Kurulu izni gerekiyor olsa bile, konut, ticaret, sanayi alanı, kamu yatırım alanı gibi amaçlarla tarımsal arazilerin imara açılma riski bulunmaktadır” (Ayyıldız vd., 2016: 283). Bu da zincirleme bir dizi ekonomik ve toplumsal gelişmeye ve değişime yol açacaktır. Öte yandan mahallelere dönüşen köylerde imar uygulamalarının tabi olduğu standartların yükselmesi, köylerde yaşayanlar için ek yükümlülükler getirmektedir (Oktay, 2016: 87).

Sabit hayvancılık yatırımları (ahır, ağıl, samanlık, depo, hangar vs.) için proje ve imar izni gerekeceğinden hayvancılığın olumsuz etkilenmesi söz konusudur. Ayrıca çevre duyarlılığı nedeniyle köy yerleşim alanlarında bulunan ahırların köy dışına çıkartılacak olması hayvancılık faaliyetleri için endişe oluşturmaktadır. Her ne kadar 6360 Sayılı Yasa, mevcut hayvancılık yapılarına imar müsaadesi verse bile zaman içerisinde ilave yasalarla bu durum sorun olabilecektir. Büyükşehir Yasasının 7. maddesinin f bendinde “Büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılık destekleri için her türlü faaliyette bulunabilirler” denilmektedir. Büyükşehir yasasında kırsal kesimdeki tarımsal hizmetlere yönelik en önemli maddenin bu olduğu söylenebilir” (Ayyıldız, vd., :284). Bu bağlamda, tarımsal hizmetlere ilişkin boşluğun doldurulmasının ve tarımsal kalkınmada birçok probleminin çözümünün uzun vadede mümkün olabileceği düşünülmektedir.

6360 Sayılı Yasada bazı eksiklikler görüldükten sonra kimi düzenlemeler yapılmıştır. 5216 Büyükşehir Belediyesi Yasasına eklenen ‘Ek Madde 3’ ile bazı düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu ek madde ile köyden mahalleye dönüştürülen yerlerin kırsal alan olduğu bir şekilde kabul edilmiştir.

Ek Madde 3 (Ek: RG-16/10/2020-7254/10 Md.)’e göre, “Köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen ve büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunup sosyo-ekonomik durumu, şehir merkezine uzaklığı, belediye hizmetlerine erişebilirliği, mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususlar dikkate alınarak ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar ile kırsal yerleşim özelliği taşıdığı tespit edilen mahalleler, kırsal mahalle kabul edilir. Bu belirlemenin mahalle düzeyinde yapılması esastır. Ancak; tamamı kırsal mahalle olarak tespit edilmeyen diğer mahallelerde de on bin metrekareden az olmamak kaydıyla kırsal yerleşik alan belirlenebilir (5216 sayılı Kanun).”

Ancak 6360 Sayılı Yasa gereği kırsal mahallelere hizmet vermesi gereken büyükşehir ve ilçe belediye-

lerinin tarımsal hizmetlere ilişkin bir alt yapısı bulunmamaktadır. Tarımsal hizmetlere ilişkin belediyelerin herhangi bir deneyiminin olmadığı bilinmektedir. Ayrıca belediyeler kırsal mahalle olan eski köylere yönelik yapacakları hizmetlerde, özellikle kentsel yerleşim yeri ile aralarındaki fiziki mesafe arttığında, ölçek ekonomisini gerekçe göstererek yasayı savunanların (Çelikyay,2014) belirttiklerinin tam tersi olarak, verilen hizmetin birim maliyeti artacaktır. Birim maliyetinin artması belediyenin buralardan alacağı hizmet bedelini önemli hale getirecektir. Köy için bunu vermek artı maliyet iken kent için ise masrafların artması anlamına gelir. Ayrıca Çelikyay (2014)'ın belirttiği gibi "köylere ve kırsal alanlara yasadan önce nasıl hizmet götürülüyorsa bundan sonra büyükşehir belediyesinin de imkânları eklenerek" hizmet götürmek zaten mümkün değildir. Çünkü köylere götürülen hizmetler, köylerin bütçeleri yeterli olmadığı için, öncesinde il özel idareleri, köylerin kurmuş olduğu birlikler ve merkezi yönetim birimleri tarafından götürülmekte idi. Yeni yasa ile zaten il özel idareleri, birlikler kaldırılmıştır. Artık hizmet götürecek birim sadece belediyelerdir.

Yasa, tarım ve hayvancılık konularında kent yönetimlerinin hizmette bulunabileceğini belirtmektedir. Bu eğitim, yayın hizmeti, girdi, pazarlama vb. destekler olarak belirtilmektedir. Bunları gerçekleştiren büyükşehir belediyeleri (İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Eskişehir vd.) bulunmaktadır. Böylece bu kent yönetimleri üretici ile tüketiciyi buluşturma noktasında iki taraflı bir hizmet sunmuş olmaktadırlar. Kent yönetimleri, kadınlar başta olmak üzere kooperatifçiliği destekleyerek kırsal kesimin ürünlerinin pazarlanması, tüketiciye ulaştırılmasında etkin bir faaliyet yürütebilmektedir. Ancak bunun tüketim ayağını da oluşturmak durumundadır. Kırsal kesimin üretim için ihtiyaç duyduğu girdilerin kurulan kooperatifler yolu ile alınması, çeşitli teşvikler ile girdilerin ucuzlatılması vs. ile üretim teşvik edilmiş olacaktır. Bu aynı zamanda gençlerin eğitimi ile birleştirildiğinde istihdam sağlayabileceğinden gençler kırsal üretime katılacaklar hem iş sahibi olacaklar hem de tüm ülke için önemli olan tarımsal üretimin devamlılığı sağlanmış olacaktır. Kent yönetimleri kırsalda sosyal konfor ve refahı sağlayarak gençlerin mekik göçü yapmalarının (ilçe merkezinde oturup kırsalda üreticilik yapıp gün bitiminde geri dönmek) önüne geçebilir. Bu da tarımsal üretimin kalitesini ve kırsalda yaşayanların yaşam memnuniyetini artırabilir (Gürçubuk, 2020: 9).

AMAÇ

Kentsel ve kırsal yaşam birbirinden farklılaşan ihtiyaçlar yaratmaktadır ve yerel yönetimlerin kurulma mantığı da bu farklı ihtiyaçları en yakın birimini karşılaması şeklindedir. Bu çalışmanın amacı, 6360 Sayılı Kanun sonrası ortaya çıkan değişime, büyükşehir belediyelerinin nasıl uyum sağladığı, bu noktada kırsal alan yönetimini gerçekleştirmek üzere nasıl bir yapılanmaya gittiğini anlamaktır.

KAPSAM

6360 Sayılı Kanun ile il sınırlarına kadar yetki ve sorumluluk alanı genişleyen büyükşehir belediyesi çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Kapsam dahilindeki büyükşehir belediyelerinin kırsal mahallere yönelik olarak örgüt yapılanmalarındaki değişikliklere bakılmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışma büyükşehir belediyelerinin web sayfalarının taranması ile elde edilen verilerin yorumlanmasına dayanmaktadır. Büyükşehir belediyelerinin web sayfalarında vermiş oldukları örgütsel yapılanmaları kırsal faaliyetler bakımından taranmıştır.

Türkiye'de 30 tane büyükşehir belediyesi bulunmaktadır. Yasa ile 2020 yılında mahalleye dönüştürülen köyler kırsal mahalle olarak tanımlanmış ve bunların farklılıklara sahip olduğu kabul edilmiştir. 2014 yılından itibaren büyükşehir belediyeleri kırsal alanlara da hizmet vermekle yükümlüdürler. Buna uygun olarak da örgütsel yapılarında düzenlemeler yapmışlardır.

Belediyelerin yönetim yapılarında nasıl bir düzenleme yaptıkları web sayfaları üzerinden organizasyon şemaları taranarak belirlenmiştir. Kentten çok farklı ve her birinin kendi özgül coğrafi, üretimden kaynaklı farklılıkları olan kırsal yerleşim yerlerine hizmet götürme konusunda örgütsel şemaları incelenmiştir.

Yapılan tarama sonucunda kırsal hizmetlerle ilgili genel olarak daire başkanlığı şeklinde bir örgütlenmenin oluşturulduğu görülmüştür. Bu kapsamda büyükşehir belediyelerinde; Tarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı, Kırsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Muhtarlıklar ve Gıda Daire Başkanlığı, Muhtarlık İşleri Daire Başkanlığı, Kırsal Yollar Yapım, Bakım ve Onarım Daire Başkanlığı, Tarım ve Hayvancılık Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Tarımsal Hizmetler ve Muhtarlık İşleri Dairesi Başkanlığı, Muhtarlık İşleri Dairesi Başkanlığı adları altında birimler kurulmuştur.[3]

Bazı büyükşehir belediyelerinde bu daire başkanlıklarının altında çeşitli adlar altında kırsal hizmetleri ayrıntılandıran şube müdürlükleri kurulmuştur. Örneğin; Sakarya Büyükşehir Belediyesinde Tarımsal Hizmetler ve Muhtarlık İşleri Dairesi Başkanlığı altında Bitkisel Üretim Destekleme Şube Müdürlüğü, Muhtarlık İşleri Şube Müdürlüğü, Tarımsal Hizmetler Şube Müdürlüğü ve Veteriner Hizmetleri Şube Müdürlüğü bulunmaktadır. Ordu Büyükşehir Belediyesinde Tarım ve Hayvancılık Hizmetleri Dairesi Başkanlığı altında Tarımsal Üretim Şube Müdürlüğü, Tarımsal Destekleme ve Proje Şube Müdürlüğü ve Hayvancılık ve Mezbaha Hizmetleri Şube Müdürlüğü bulunmaktadır. Adana Büyükşehir Belediyesinde, Tarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı altında Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü, Tarımsal Hizmetler Şube Müdürlüğü ve Kırsal Hizmetler Şube Müdürlüğü birimleri oluşturulmuştur.

[3] **Adana BŞB,** Tarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Ankara BŞB** Kırsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. **Antalya BŞB** Kırsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. **Aydın BŞB** Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. **Balıkesir BŞB** Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Bursa BŞB** Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Denizli BŞB** Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Diyarbakır BŞB** Kırsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. **Erzurum BŞB** Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Eskişehir BŞB** Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Gaziantep BŞB** Tarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Hatay BŞB** Muhtarlar Dairesi Başkanlığı. **İstanbul BŞB** Muhtarlıklar ve Gıda Daire Başkanlığı. **İzmir BŞB** Tarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Kahramanmaraş BŞB** Tarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Kayseri BŞB** Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Kocaeli BŞB** Muhtarlık İşleri Dairesi Başkanlığı. **Konya BŞB** Tarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Malatya BŞB** Tarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Manisa BŞB** Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Mardin BŞB** Muhtarlık İşleri Daire Başkanlığı ve Kırsal Yollar Yapım, Bakım Ve Onarım Daire Başkanlığı. **Mersin BŞB** Muhtarlık İşleri Dairesi Başkanlığı ve Tarımsal ve Veteriner Hizmetleri Daire Başkanlığı. **Muğla BŞB** Tarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı. **Ordu BŞB** Tarım ve Hayvancılık Hizmetleri Dairesi Başkanlığı. **Sakarya BŞB** Tarımsal Hizmetler ve Muhtarlık İşleri Dairesi Başkanlığı. **Samsun BŞB** Tarımsal Hizmetler ve Muhtarlıklar Dairesi Başkanlığı. **Şanlıurfa BŞB** Kırsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı mevcut. **Tekirdağ BŞB** Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. **Trabzon BŞB** Muhtarlık İşleri Dairesi Başkanlığı. **Van BŞB** Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı.

Genel olarak bakıldığında verilen hizmetler tarım, hayvancılık ve kırsal hizmetler başlığı altında toplanmıştır. Bazı büyükşehir belediyeleri de muhtarlık işleri başlığı altında bunu gerçekleştirmiştir. Daha önce büyükşehir belediyelerinin yönetim birimleri arasında yer alan mezbaha, proje, muhtarlık vb. birimlere eklemeler yapılarak kırsal alana ilişkin düzenleme yapıldığı görülmektedir. Kırsala yönelik verilen hizmetlerin çok büyük bir çoğunluğu ise tarımsal üretimi ve hayvancılığı desteklemekle ilgilidir. Kırsalda verilecek diğer hizmetlere ayrıca değinilmemiş, bu hizmetlerin kentsel alanlarda verilen hizmetlerden daha farklı biçimde sunulması gerektiği düşünülmemiştir. Sadece üretim odaklı değil sosyal, kültürel sağlık vb. hizmetlere ilişkin de farklılaşan noktaların ön plana çıkarılması, büyükşehir belediyelerinin bu durumu gündemlerine alması ve kapsamlı yönetim organizasyon değişiminin olması hizmet sunumu için önemli görülmektedir. Bu noktada, büyükşehir belediyelerinde kırsala ilişkin hizmetlerin sadece tarım ve hayvancılığı odağa alan yönetim birimleri tarafından belirlenmemesi, diğer yönetim birimlerinin de kırsal alanlara göre yeniden revize edilmesi gerekmektedir. Sosyal etkinlikler konusunda faaliyetlerde bulunan belediyeler kent sakinlerine göre belirlenen etkinlikleri, kırsal yerleşimcileri de düşünerek onların özgünlüklerine, farklılıklarına göre yeni etkinlikler belirlemek durumundadır. Bunlara ilişkin bütçe ve personel istihdamı da bir gerekliliktir.

SONUÇ

6360 Sayılı Kanun'la birlikte köylerin kapatılarak mahalleye dönüştürülmesiyle birlikte şu ana kadar kentsel hizmetlerde uzmanlaşmış olan kent yönetimlerinin kırsal alanda da hizmet sunmaya başlamaları söz konusudur. Ancak bu süreçte, kırsal alanlara özgü gereksinimleri dikkate almayan bir hizmet sunumu ortaya çıkmaktadır. Çünkü kırsal alan yönetimine dair büyükşehir belediyelerinin yaptığı düzenlemeler çoğunlukla kırsal hizmetlerin tarımsal üretim ve hayvancılık faaliyetlerine yoğunlaşmaktadır. Belediyelerin sosyal ve kültürel alanlarda farklılaşan gereksinimleri dikkate alacak bir yapılanmaya henüz gitmediği görülmektedir. Belediyelerde bugüne kadar kırsala yönelik hizmet verilmediği için bu alanda bir uzmanlaşma bulunmamakta ve hangi hizmetlerin verilmesi gerektiği, ortak ihtiyaçların ne olduğu gündeme gelmemektedir. Belediyeler çoğunlukla konuyla ilgili uzman personel, araç gereç vs. ye de sahip değildir. Kırsal mahallelerin "mahalli ortak ihtiyaçları" mahallesine göre değişebilir. Kent ile kırsal mahallenin ihtiyaç öncelik sırası farklı olduğunda nasıl bir yol izleneceğine ilişkin bir planlama görülmemektedir. Aynı zamanda her mahallenin farklı ihtiyaçlarını tespit etmek, belirlemek için büyükşehir belediyelerinin bünyesinde oluşturulmuş bir yapı bulunmamaktadır. Var olan muhtarlık sistemi, kırsal mahallenin sesini duyurmada çok kısıtlı bir olanak olarak görülmektedir.

Kırsal kalkınmaya ilişkin, kent yönetimlerinin ne yapabileceğine yönelik tüm büyükşehir belediyelerinde kısa ve uzun vadeli bir planlama da mevcut değildir. Yapılacak olan planlamanın bu alandaki uzman kurum ve kuruluşlar ile yapılması önemlidir. Tarım ve Orman Bakanlığının kent yönetimleri ile işbirliği halinde çalışması artık bir zorunluluktur. Türkiye çapında hedeflenen kırsal kalkınmaya yönelik oluşturulacak programların hazırlanmasından yürütülmesine kadar artık büyükşehir belediyelerinin de yer alması gerekmektedir.

Kentlerin gıda ihtiyaçlarını karşılamak anlamında önemli olan kırsal mahalleler kent yönetimleri için önemli fırsatlar yaratabilir. Ancak bunun için kırsal alanın korunması ve aile çiftçiliğinin yaşatılması, sürdürülmesi için çaba gösterilmesi gerekmektedir (Gülçubuk, 2020: 7). Böyle bir durumu gerçekleştirmek için kent yönetimlerinin tarım ve hayvancılık üretimi ile ilgilenmesi buna ilişkin birimlerinin oluş-

turulması, personel istihdamı ve bütçeden pay ayrılmalıdır. Aynı zamanda kent yönetimleri kırsal üretimin ve tüketimin üretici ve tüketiciler lehine ve devamlılığını sağlayacak bir eğitim, teşvik, personel desteği sunabilmelidir. Bunun için ise öncelikle, kent yönetimlerinin kırsal alanlarına ilişkin kapsamlı çalışmalar yapmalılar.

KAYNAKÇA

Ayyıldız, M., Çiçek, A. Ayyıldız B. (2016). 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Kırsal Kesime Olası Etkileri, Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi TARGİD Özel Sayı, 280-285

Çelikyay, H. (2014). Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası, SETA Yayınları, İstanbul.

Ekim, R.M., (2006). Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Politikaları ve Türkiye'nin Uyumu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE, İzmir.

Gülçubuk, B. (2020). Kaybeden Hep Doğa ve Kırsaldakiler Oluyor, Belediye Haftalık Bülten, Röportaj, Sayı:10 Temmuz, ss.6-7. https://chp.azureedge.net/e87ca46e3e7c462ca294be0711f931a9.pdf. (E.T. 12.12.2020).

Gülümser, A.A., Baycan L. T., Nijkamp P. (2010). Türkiye'nin Kırsal Yapısı: AB Düzeyinde Bir Karşılaştırma, İTÜ Dergisi Mimarlık Planlama Tasarım, 9 (2), 133-144.

Muratoğlu, T. (2015). Mahalli İdareler Mevzuatında 6360 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişiklikler. Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20(32), https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/214061. (E.T. 12.12.2020).

Oktay, T. (2016). 6360 Sayılı Kanun'a Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama ve Anlamlandırma. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (İSMUS), I/1, http://www.tarkanoktay.net/index_htm_files/tarkan%20oktay-6360%20sayili%20kanun%20buyuksehir%20belediye%20reformu.pdf. (E.T. 20.12.2020).

On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012, 12 Kasım). Resmî Gazete (Sayı: 28489). https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6360&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5. (E.T. 20.12.2020).

Partigöç, N.S. (2018). Kentleşme Sürecinde Kırsal Alanların Mekânsal Değişimi ve Dönüşümü: Denizli Kenti Örneği, Bilişim Teknolojileri Dergisi, 11(1), .89-99.

KIRSAL KALKINMA VE KÖY ENSTİTÜLERİ

Makbule ŞİRİNER ÖNVER[1], Ayşegül KANBAK
[1-2]Batman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Batman / Türkiye

Öz: İnsanların daha iyi koşullarda yaşayabilmesi için kır ve kent dengesinin sağlanması önemlidir. Kent ve kır içiçe geçmiş birlikte var olan mekanlardır. Kent sanayileşme ile kalkınırken kırsalında tarımla kalkınması beklenen bir durumdur. Yapısal bir değişimi ifade eden kalkınma sosyal değişim sürecini de olumlu etkileyen bir durumdur. Kırsal kalkınma dendiğinde sadece kırsal ekonomide bir değişim değil aynı zamanda toplumsal, siyasal ve kültürel bir değişimdir. Kırsal ekonomideki olumlu değişimin kalıcı olması ve ileriye doğru bir sürekliliğe kavuşması diğer alanlardaki kalkınma ile mümkündür. Eğitim günümüzde hızla değişen, yenilenen dünyayı yakalamanın ön koşuludur. Kırsal bölgelerin de hem dünya ile bağ kurması hem de kalkınmasını sağlayacak bilgi beceri ve deneyimleri edinmesinde eğitim birinci derecede önem arz etmektedir. Bu çalışma kırsal kalkınmanın kır kent bütünlüğü içerisindeki yerinden hareketle eğitime odaklanmaktadır. Kırsal kalkınmanın önemli itici güçlerinden birisi olarak eğitim ele alınmakta ve Türkiye örneğinde doğrudan kırsal bölgeleri ilgilendiren Köy Enstitülerine bakılmaktadır. Kırsal kalkınmada bir örnek olarak Köy Enstitüleri bir derleme çalışması niteliğindedir. Çalışma bağlamında Köy Enstitülerinin kalkınma bağlamında nasıl ele alındıkları, dizayn edildikleri incelenmektedir. Çalışma, Köy Enstitüleri deneyiminin, günümüze uygun kırsal kalkınma amaçlı eğitim politikalarının oluşturulmasında bir örnek teşkil edip edemeyeceği tartışılarak sonuçlandırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Kalkınma, Köy, Eğitim, Köy Enstitüleri

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Köy Enstitülerinin kuruluşunun üzerinden 80 yıl geçmesine rağmen hala güncelliğini koruyan ve tartışılan bir projedir. Kısa sayılabilecek bir süre uygulanmış olmasına karşın yeni kurulan cumhuriyetin "halkın efendisi"ne götürülmesi için yapılan önemli ve belki de tek sistemli çalışmadır. Köy Enstitülerinin biçimlenişinde farklı ülkelerden edinilen gözlemlerin, bilgilerin etkisi olsa da Türkiye'nin dönemsel koşullarına özgü, kendi ürettiği bir eğitim sistemidir. Köy enstitülerini değerli kılan bir unsur olan bu kendine has olma özelliği aynı zamanda birçok ülkeye de ilham kaynağı ve Birleşmiş Milletler tarafından gelişmekte olan ülkelere önerilen bir sistem olmuştur. Hatta UNESCO Köy Enstitüleri'nin kuruluşunda büyük emeği geçen dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in bu çabalarından dolayı 1997 yılını 100. doğum yıldönümünde Yücel yılı ilan etmiştir.

Eğitim ve kalkınma sorunsalının nasıl algılandığını dönemin ekonomik şartları dikkate alındığında daha iyi anlaşılabilmektedir. Temel belirleyici olan ekonomik koşullar, eğitim gibi üst yapı kurumlarının da belirlenmesinde etkilidir. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda ekonomi ve eğitim alanında pek çok olumsuzluğu bir arada taşımaktadır. Nüfusun yaklaşık %80'nini oluşturan köylü nüfusun büyük çoğunluğunun askere alınması tarımsal üretimde büyük düşmelere yol açmıştır. Bu dönemin belirleyicileri yerli sermayenin olmayışı sonucunda devletçiliğin hakim olması ve devamında II. Dünya Savaşı'nın etkisidir. Tek parti dönemi olarak da ifade edilebilen dönem, aynı zamanda tek parti Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin iç çekişmelerini arttırmış, çok partili hayata geçişle ayrılıkların su yüzüne çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu koşullar altında genç cumhuriyetin hedefi kalkınma, tüm yönleriyle dikkate alınmalıdır.

Kalkınma: Yapısal bir değişimi ifade eden kalkınma, sosyal değişim sürecini etkileyen olumlu gelişmelerdir. Kalkınma sadece ekonomide ve üretimde yeni bir aşama değildir. Aynı zamanda toplumsal, siyasal ve kültürel bir değişim sürecidir. Başka bir ifade ile geleneksel toplumun kalkınma ile birlikte kendini aşarak yeni bir topluma dönüşmesidir (Ekonomi Sözlüğü, 1989;724). Kalkınma kavramı, üç sacayağı üzerine oturmaktadır: Ekonomik, sosyal ve insan kalkınması. Ekonomik kalkınma, gelişmiş ekonomik yapı içerisinde mal ve hizmetlerin üretilmesi ile insanların refahının artmasıdır. Sosyal kalkınma, sağlık, eğitim, altyapı, kentleşme, çevre sorunları, vb. alanları içeren sosyal yaşam koşullarının iyileştirilmesidir. İnsan kalkınması ise sahip olunan insan potansiyelinin açığa çıkarılarak ülkenin kalkınmasına katkısının sağlanmasıdır (Tolunay, Akyol, 2006;119). Burada bireylerin eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır.

Kalkınma genellikle, modernleşme ve sanayileşme ile ilişkilendirilir. Sanayileşme ile büyüme, modernleşme ile geleneksel toplumdan gelişmiş topluma geçiş bağlantısı kurulmaktadır. Kent-kır arasındaki sosyokültürel ve ekonomik farklılıkların optimum bir dengeye kavuşturulmasını, kırsal nüfusu yerinde kalkındırmayı amaçlayan politik bir tercihtir. Kırsal kalkınma, hem kırda yaşayanların yaşam seviyelerini ve hayat standartlarını gelişmiş ülkelerin düzeyine getirmeye çalışırken aynı zamanda kent-kır arasında bir denge de oluşturmayı amaçlamaktadır. Kent-kır arasındaki sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıkların azaltılması kırsalı bulunduğu yerde kalkındırmak göç ve kentleşme sorunlarının da bir anlamda çözümüdür. *"Kırsal kalkınma insan yaşamına olumsuzluklar getiren kırsal çevre koşullarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalardır* (Tolunay, Akyol, 2006;121)." Kır kent dengesi sağlanarak kırdan kente yoğun, vasıfsız emek göçünün de önüne geçilmesi sağlanabilmektedir.

Eğitim: Eğitim kalkınmanın belirleyici ölçütlerinden birisidir. Eğitim seviyesi ile ilgili olarak okuryazarlık, okullaşma oranı, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, işgücünün eğitim düzeyi gibi göstergeler dikkate alınmaktadır. Eğitim, kalkınmanın doğrudan belirleyicisi olduğu gibi oluşturduğu ekonomik etkiler sayesinde kalkınmayı hızlandıran bir olgudur (Öncel, 2007;98). Kalkınma için gerekli unsurların bir araya getirilmesi ve işlenmesi için eğitim zorunludur. *"Genellikle eğitim bütün diğer toplumsal ekonomik yönetimsel ve siyasal gelişmeler için bir ön şart olarak düşünülmektedir… Eğitim ve ekonomik kalkınma arasında sıkı bir ilişki vardır. Çünkü kalkınmanın gerçekleşmesinde doğal kaynaklar ve kapital gibi ekonomik unsurların kullanılması insan becerisine bağlıdır ve bu beceriyi insana eğitim kazandıracaktır… Eğitim yoluyla kişisel ve toplumsal davranışlar geliştirilirken kalkınmanın amacına uygun olan yeni değer yargıları ekonomik kalkınmayı hızlandırmak bakımından son derece önemlidir* (Kaya, 1977;11)."

Eğitim kurumları ülkelerin eğitimli, nitelikli insan gücünü hazırlayan önemli bir araçtır. Hem toplumun hem bireyin refah mutluluğunun sağlanmasında önemli olarak görülmektedir. İnsana yapılan yatırım temelde eğitim, sağlık ve beslenmedir. Fakat insana yapılan yatırımın temelini eğitim harcamaları oluşturmaktadır (Gezgin, Hoşgörür, t.y.). Eğitim diğer alanlar içinde önemli bir temel oluşturmaktadır. Aynı zamanda eğitim toplumsal ve ekonomik yükselme aracı olarak da önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bireyin, eğitim sürecine katılabilmesinin ölçütü olarak kişisel yeteneklerden ziyade kişinin bölgesel, kırsal-kentsel, ekonomik, toplumsal ve cinsiyeti gibi özellikleri öne çıkmaktadır.

Kırsala dönük eğitim gerçekleştirilirse; kırsalda yaşayanların eğitime katılması ile kırsal nüfus öğrendiklerini tarımda uygulayabilecek bu yolla köylünün eğitime karşı gelişmiş olan geleneksel tepkisi kırılabileceği ve kırsal kalkınmanın gerçekleşebileceği öngörülmektedir. Fakat eğitimin kırsallaştırılmasına

genç kuşağın kırsal eğitim ile kıra hapsedileceğini ve/veya eğitimin eşitsizliği pekiştiricici olacağını söyleyerek karşı çıkanlarda bulunmaktadır (Balamir, t.y.:9-10). Kırsal nüfusu fazla olan Türkiye Cumhuriyeti de dönem itibariyle eğitim konusunda yaptığı çalışmalar ile kırsal eğitimi destekler pozisyondadır. Geleneksel yapının parçalanarak kapitalist sosyo-ekonomik yapının inşa edilmesi sürecinde alt yapıya uygun üst yapının inşa edilmesi bir zorunluluk olarak görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren bu zorunluluk çerçevesinde eğitime özel bir önem verilmiştir.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı cumhuriyetin kuruluşundan sonraki yıllarda eğitime yönelik çalışmaların kırsaldaki boyutuna bakmaktır. Kırsala götürülen eğitim hizmetlerinin temel dayanağını kalkınma, yeni cumhuriyeti anlatmadır. Bu bağlamda özellikle kalkınma bağlamında eğitimi götürmek için geliştirilen Köy Enstitüleri'ne ve onun etkilerine bakılmaktadır.

KAPSAM

Köy Enstitüleri, kalkınma açısından Türkiye'ye özgü bir örnek olarak incelenmektedir. Onun için bu çalışma kendisini Köy Enstitüleri dönemi ile sınırlamaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışma bir derleme çalışmasıdır. Bu yüzden çalışma öncelikle Köy Enstitüsü öncesindeki eğitim durumun bakmakta, arkasından kuruluşunu ve kapatılma süreçlerini kalkınma bağlamında irdelemektedir.

Köy Enstitüleri Öncesi Eğitimin Durumu: Osmanlı İmparatorluğundan devralınan ekonomi gibi eğitiminde durumu çok iyi değildir. 1923 yılında, okuryazar oranı %6 ve okula giden toplam öğrenci sayısı (ilköğretimden üniversiteye kadar) genel nüfusun %3'ünü oluşturmaktadır (Kaya, 2001:59). Bu nedenle hem kalkınmanın hem de yeni sistemi yaymanın bir aracı olarak eğitimin üzerinde önemle durulmuştur. Cumhuriyet kendi eğitim sistemini yaratmak için kuruluşundan itibaren çalışmalar yapmıştır. 1924'te hilafetin kaldırılışı ve Tevhidi-i Tedrisat Kanunu, 1928'de yeni alfabenin kabulü ve 1932 Dil Devrimi (Başaran,1999; 346) en önemli çalışmaları sayılabilir. Tüm bu hazırlıklardan sonra eğitimi ülke geneline yaymak için adımlar atılmaya başlanmıştır. Kent ve köylerde eğitim kurumları açarak eğitim vasıtasıyla "cumhuriyeti halka götürmek" bu bağlamda atılan adımlar olarak kabul edilmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında 1093 yeni ilkokul açılmış (Çakır,1999) fakat eğitimin alt yapısına yönelik yapılan devrimlerin ve çıkarılan kanunların tek başlarına yeterli olmadığı dönemin ilköğretim çağındaki ve erkek-kız öğrenci sayılarında görülmektedir. Tablo 1 'de 1933-34 öğretim yılında kent ve köy arasında çok açık bir şekilde görülmektedir.

Tablo 1. 1933–1934 Türkiye'de ilköğretim 'in durumu (m. rauf inan'dan aktaran özgen, 1991;36)

	Öğrenci sayısı	**Okul sayısı(ilkokul)**	**Öğretmen sayısı**
Kent	277.052	1.382	8.294
Köy	314.117	6.383	15.123

Tablo 2. Nüfusa göre kız ve erkek öğrencilerin yüzdesi

Yıllar	1926-1927	1934-1935
7-11 yaş erkek nüfusa göre erkek öğrenci %	58	41
7-11 yaş kadın nüfusa göre kız öğrenci %	17	23

Tablo 2'de nüfusa göre kız ve erkek öğrenci sayıları verilmiştir. Buna göre, 1926-1927 öğretim yılında okula gitme yaşında olan erkek öğrencilerin %58'si eğitimine devam ederden bu oran 1934-35 yılları arasında %41'e inmiştir. Bu durum zorunlu eğitiminin takip edilmesinde yaşanan zorluklardan kaynaklanmaktadır. Aynı yıl için kız öğrencilere baktığımızda ise, 1926-27 öğretim yılında %17 olan oran, 1934-1935 yılları arasında %23'e çıkmıştır. 1935 sayımına göre kent ve kasabalardaki nüfus 3.799.874 iken köy nüfusu 12.400.952'dir. Okul yaşındakiler köylerde 1.240.095 iken kentlerde ise 379.944'dür. Yine 1935 yılında ülke nüfusunun (16.200.826) sadece %19,2'si okuma yazma bilmektedir (Özgen,1991;40). Aynı yıl 40 bin köyden 35 bininde okul yoktur (Başaran,1999;346). Eğitimin bu mevcut koşulları altında köye eğitimin götürülmesi öncelikli bir sorun olarak görülmektedir.

Öğretmen Sorunu: Köylere eğitimi götürmede karşılaşılan ekonomik kaynak sıkıntısının yanında, asıl sıkıntı öğretmen yetersizliğidir. II. Meşrutiyetten itibaren köye özel öğretmen yetiştirme gerekliliği düşüncesi olmuştur (Taşkaya, Akbaşlı, 2008:16). Köye öğretmen yetiştirmek fikri ihtiyaçtan kaynaklanan bir durumdur. İlk olarak bu doğrultuda 1926 ve 1927'de Kayseri ve Denizli'de köy öğretmen okulları açılmıştır. Bu iki okul köyün özelliklerine göre öğretmen yetiştirme amacıyla kurulmuştur. Bu okullarda öğleden önce genel bilgi veren dersler öğleden sonra ise tarım ve el sanatları dersleri işlenmektedir. Tarım dersleri özellikle hububat, sebze, bağcılık gibi konular uygulamalı olarak yapılmaktadır. Ancak buradan mezun olan idealist öğretmenler köy gerçekliği ile karşılaşınca kendilerini köylüye kabul ettirememişlerdir. Bunun sorumlusu olarak da öğretmenler köylüyü veya kendilerini suçlamışlardır (Özgen, 1991:31-35). Öğretmen yetiştirmek için açılan Şehir ve Köy Öğretmen Okullarından mezun olan öğretmenler genellikle köyde çalışmak istememekte en kısa zamanda kentlere, kasabalara yerleşmektedirler. Daha da kötüsü ilkokul öğretmenlerinin toplam sayısında da düşmeler olmaktadır. Örneğin 1931–1932 ders yılında 16973 olan ilkokul öğretmeni sayısı 1935–1936 döneminde zamanın öğretmen okullarının her yıl 700 kadar mezun vermesine rağmen, 14949'a düşmüştür. Bu göstergelere bakıldığında ilköğretim sorununu çözmek bir yüzyıl alacak gibi gözükmektedir (Kaya, 1977;186). Ancak bu başarısızlık kabul edilmemiş, yeni çözümler araştırılmıştır, çünkü Türkiye'nin çoğunluğu köylülerden oluşmaktadır ve milletin geleceği köylünün uyanmasına bağlıdır (Balamir, t.y.:90).

J .Dewey gibi ünlü eğitimcilerinde yaptıkları incelemeler sonucunda köyler için ayrı öğretmen okullarının gerekliliğini ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine dönemin Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç kısa bir süre içinde 40–50 bin öğretmen yetiştirebilecek yeni bir plan geliştirmeye girişmişlerdir. (Kaya,1977;186). Diğer taraftan en azından köylere yönelik olarak okuma yazma sorununu çözmek için askerliğini onbaşı ve çavuş olarak yapmış olan köylülere belli bir eğitim verilerek köylerinde eğitmen olarak çalışmaları sağlanmıştır. Çünkü sayıları 40 bini bulan köylerden, 20 bininin nüfusu 400'den az 10 bininin ise 150'den azdır. Bu durum her köye okul açmayı

öğretmen göndermeyi güçleştirmekte ve okullaşmayı azalmaktadır (Sakaoğlu,1992;83). Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un çabalarıyla Köy Eğitmeni denemesi başlatılmıştır. Askerliğini çavuş veya onbaşı olarak yapanlara 6 aylık bir eğitim verilerek köy okullarının ilk üç sınıfını okutacak öğretmenler olarak yetiştirilmiştir (Okçabol,2002;151). Bu çalışmalar devam ederken John Dewey'in de içinde bulunduğu yerli ve yabancı bilim adamlarına raporlar hazırlatılmıştır (Kaya,1977;186). Bu raporlara dayanarak köyler için yeni bir öğretmen tipi yetiştirmeye dönük çalışmalar başlamıştır. Mevcut durum ve hazırlanan raporlar bir anlamda Köy Enstitülerinin yolunu çizmiştir.

Köy Enstitüleri: Köyde öğretmenlik yapacak ve yaşayacak öğretmen yetiştirmenin nasıl yapılacağına ilişkin, dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un yapmış olduğu çalışmalar Köy Enstitülerinin kurulması ile sonuçlanmıştır. Köy Enstitüleri'nin asıl mimarı olan İsmail Hakkı Tonguç, Almanya eğitim sistemini detaylı bir şekilde araştırmış ve bunu Türkiye gerçeği ile birleştirerek Köy Enstitüleri'ni yapısını oluşturmuştur (Türkoğlu,2000;53). Ülke gereksinimlerine ve kırsal bölgelerin doğal, toplumsal ve ekonomik durumuna uygunluğu enstitülerin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynamıştır. Dewey raporunda, okullarda köylülerin ve çiftçilerin ilgi ve gereksinimlerine özel bir önem verilmeden, öğretimin yaygınlaştırılması ve zorunlu kılınmasının sosyal çelişkiler doğuracak olağanüstü bir durum olduğunu belirtmiştir. Eğitim sisteminin ihtiyaçları karşılamada eksik kalması ve gericiliği besleme tehlikesi bulunmaktadır. Türkiye'de ulusal refahın gelişmesi tarım çalışmalarının düzeltilmesiyle ilişkilidir. Bu bakımdan teori ve pratiğin bir arada olacağı, okutulan konularla köy hayatının birbirini besleyeceği yapıda ilk ve ortaokullar kurulması önemli görülmüştür (Başaran,1999;346). Bu amaçla 1937 yılında deneme olarak, İzmir Kızılçullu ve Eskişehir Çifteler'de iki tane okul kurulur. Kurumsal derslerin dışında tarım ve teknik gibi alanlarda da eğitim çalışmalarının planlanması, bu okulların adının enstitü olmasını sağlamıştır (Türkoğlu,2000;167). Bu okulların başarılı denemeler olarak kabul edilmesi sonucunda, 1939 yılında okul sayısı 3'e çıkartılarak, bu eğitim yapısının kanunlaşması ve tüm ülke geneline yayılması çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. 17 Nisan 1940'da 3803 sayılı kanunla kabul Köy Enstitüleri resmen Türkiye eğitim hayatı içinde yer almaya başlamıştır. Köy Enstitüleri kanunun gerekçesinde, köylerdeki eksik öğretmen sorununun, büyük ölçüde köye gönderilen öğretmenlerin oradaki yaşam koşullarına uyum sağlayamamalarından kaynaklandığı bu nedenle de açılacak enstitülerde köy çocuklarının okutulması talep edilmiştir.

Köy Enstitülerinin kurulması planlanan köyler Tarım Bakanlığı ile birlikte belirlenerek bölgelerin özellikleri yakından incelenmiş ve bölgeye özgü öğeler eğitim programlarına eklenmiştir (Okçabol,2002;150). Yurdun dört bir yanında kurulan enstitüler ilkokula dayalı karma ve sadece köy ilkokullarından mezun olan öğrencileri kabul eden parasız yatılı okullardır. 1948'e kadar yurdun dört bir yanında 21 tane köy enstitüsü açılmıştır (Ilgaz,1999;327). Köy Enstitüleri başlangıçta köylerden öğrenci bulmakta zorlanmışlardır. Çünkü köyde parasız aile işçisi çocuklar, ailelerinin köy yerinde en büyük yardımcılarıdır. Laik ve çağdaş eğitimi de başlangıçta kuşkuyla karşılamışlardır. Ayrıca ilk yıllarda kız öğrenciler okullara kaydedilmesinde sorunlar yaşanmıştır. Bunun temel nedenleri arasında okulların karma eğitim yapması, kız çocuklarının okumak için yaşadıkları bölgeden ve evden uzaklaşacak olması ve köylerde de kız öğrenci sayısının erkek öğrencilere göre daha az olmasıdır. Bunun yanı sıra kız öğrencilerin okula gitmesi ile ilgili dinsel ve toplumsal baskılar da öğrencilerin okula gönderilmemesinde etkili olmuştur. 1940 yılında öğretmen yetiştiren okullarda karma eğitimin olmaması ve 1934–1935 öğ-

retim yılında sadece 19 lisede karma eğitime geçilebilmesi (Binbaşıoğlu,1999:135), kuruluşundan itibaren karma eğitim olarak planlanan köy enstitülerine karşılaştığı temel zorluklardan birisidir.

Köy Enstitülerinde görev alacak aranan niteliklere sahip özellikle meslek derslerini verebilecek öğretmen bulmada zorluklar çekilmiştir. Örneğin Kız Enstitü çıkışlı kadın öğretmen bulunamamıştır. Kadın öğretmenler dağ başlarındaki Köy Enstitülerine gitmek istememişlerdir. Benzer şekilde teknik dersler içinde sıkıntı çekilmiş öğretmen açığı bu dersleri vermeye yatkın ilkokul öğretmenleri tarafından doldurulmuştur. Köy Enstitüleri'nin birincil amacı köylerde çalışacak öğretmenler yetiştirmekti ama öğretmenlerin yanında tarım ve sağlık görevlileri yetiştirilmesi de okulların hedefleri arasına alınmıştı. Bunula birlikte okullarda yetiştirilecek olan öğretmenlerin köylerde gereksinim duyulan işler ve hizmetlerle ilgili temel bilgi ve becerilere sahip olması da okulların hedefleri içindedir. Enstitülerin ilk resmi öğretim programı 1943 yılında yayımlanmıştır. Programa göre, ilkokulu bitiren çocuklar sınavla Köy Enstitülerine alınacak ve karma eğitime tabi tutulacaklardır. Yeni kurulduklarında beş yıllık köy ilkokulunu bitirenler alınırken daha sonraları 3 yıllık eğitmenlik okulunu bitirenlerde 2 sene hazırlığın ardından Köy Enstitülerinin ortaokul kısmına alınmışlardır. Enstitülerde eğitim öğretim süresi on buçuk ay olup öğrenciler dönüşümlü olarak bir buçuk ay izin kullanmaktadırlar ve tatil dönülerinde her öğrenciden köyüyle ilgili ayrıntılı bir dosya istenmektedir (Kaplan,2002:48). Toplam beş yıl süren öğretim zamanın yarısı kültür derslerine, dörtte biri tarım dersleri ve çalışmalarına, dörtte biri de sanat ya da teknik derslere ve çalışmalara ayrılmıştır. 3. sınıfın sonunda öğrenciler alan tercihi yapmakta ve bu tercihler öğretmenler kurulu kararı ile bu kesinleşmektedir (MEB, 2009). Buna göre öğretmen, sağlık memuru, ebe veya üç yılın sonunda devamını getiremeyeceğine inanılan öğrenciler ise eğitmen olarak mezun olmaktadırlar

Öğrenci ve öğretmenleri çalışması sonucunda, 1945'lere gelindiğinde 20 Köy Enstitüsününde elektrik vardır. Oysa aynı yıl sadece 9 köyde elektrik bulunmaktadır. Beşikdüzü Köy Enstitüsünde öğrenci ve öğretmenlerin yaptıkları motorlarla, ağlarla Karadeniz'in en örgütlü balıkçılık kuruluşu haline gelmiştir (Özgen,1991;72). Temel sorun öğretmeni köye bağlama ve bu bağları kuvvetlendirecek bir yapının kurulmasıdır. Onun içinde köye öğretmen olacak gençlerin belirlenmesinden okula alınmasından, göreceği eğitime ve mezun olduğundan gittiği köyde yapacaklarına kadar belli bir planlamaya göre hareket edilmiştir. Enstitülerinin her biri başlı başına bir işletme ünitesi şeklindedir. Burada herkes üretime katılmak zorundadır. Öğrenciler öğretime başlandığı ilk günden itibaren dönüşümlü olarak çeşitli iş kol ve etkinliklerde bulunurlar (Sakaoğlu,1992:92). Kuram ve uygulama her alanda birleştirilmiştir. Bir anlamda Köy Enstitüleri Atatürk'ün düşlediği öğretmen tipini yetiştirmektedir. Bu tip yalnız okulda ders vermekle yetinmeyen müsamereler, konferanslar, oyunlar, kurslar tertipleyen halkı cumhuriyet ülküsüne ısındıracak ideal bir tiptir (Sakaoğlu,1992;83). Okulun amacı seçkin bir azınlık değil içinden seçkin azınlığın kendiliğinden çıkacağı aydın bir çoğunluk yetiştirmek olacaktır (Balamir, t.y.:25).

Köy Enstitülerine kuruluşunda özellikle teknik, tarım ve biçki-nakış derslerini verecek öğretmen bulmakta çekilen zorluklar ileriki yıllarda Yüksek Köy Enstitülerinin kurulmasını zorunlu kılmıştır. 1942 yılında Hasanoğlan Köy Enstitüsünde, Yüksek Köy Enstitüsü açılmıştır. Amacı tarım, teknik ve güzel sanatlar alanında öğretmen yetiştirmek, bölge okullarına daha kültürlü ve becerili öğretmenler yetiştirmek, köy eğitim sisteminin örgütlenmesi ve işlerliğinin sağlanmasında yardımcı olmak, bölge müfettişlerini, gezici öğretmen vs. yetiştirmektir (Özgen, 1991:63). Aynı zamanda köyü konu alan akademik çalışmaların, köye ilişkin gerçeklerin derlenip değerlendirilmesini amaçlamıştır. Köy enstitüleri 1954 yılına kadar 17.341 öğretmen, 1.599 sağlık memuru, 8.646 eğitmen yetiştirmiştir. Özellikle köylerin

sağlık sorunlarını çözmek için buraların koşullarına göre eğitilmiş sağlık elemanlarının yetiştirilmesinin gerekli olduğundan hareket edilmiştir. Çünkü 1926'dan 1948'e kadar Sağlık Bakanlığının sağlık Memurları Okulları'ndan yetişen sağlıkçıların köye uyum sağlayamadıkları ve büyük çoğunluğunun kent ve kasabalarda çalışmayı tercih ettikleri görülmüştür (Güvercin, Aksu, Arda, 2004;99–100). Köy Enstitüleri sayesinde sağlık memurları köylere gitmeye başlamıştır.

Çok partili hayata geçişle birlikte Köy Enstitüleri'nin sistemli hale getirilmesi çalışmalarının sekteye uğraması eş zamanlı olmuştur. 1946 yılında Demokrat Parti (DP)'nin meclise ana muhalefet partisi olarak girmesi, CHP içindeki Köy Enstitüleri'ne karşı çıkanları cesaretlendirmiştir. DP'nin de eleştirileri sonucunda 1947 yılında Yüksek Köy Enstitüleri kapatılmıştır. Köy Enstitüleri'ni öğretim kadrosu bakımından destekleyecek, öğretmen kadrosunu yetiştirecek kurumun kapatılıp görevlendirilen mezunların hepsinin askere alınması ile başlayan karşı çıkış süreci Köy Enstitüleri'nin 1954'te sıradan öğretmen okullarına dönüştürülmesiyle devam etmiştir (Başaran,1999:357).

Köy Enstitüleri'nin kuruluşunda mecliste kanun üzerine yapılan tartışmalarda yalnızca iki milletvekili kuşku duyduklarını bazı yönlerinden ötürü ciddi kaygılara kapıldıklarını söylemişlerdir. Bunlar İstanbul milletvekili Kazım Karabekir ve Eskişehir milletvekili ve toprak ağası Emin Sazak olmuştur ve görüşmelerde *"Köy Enstitülerine fakir çocuklar alındığı için bunlar günün birinde ayaklanıp hak istemeğe kalkışacaklar"* diyerek kaygısını dile getirmiştir (Ilgaz,1999:326). 1952–53 öğretim yılının açış konuşmasında Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri sadece sınıf içinde görev yapan *"essah öğretmen"* yetiştirmek istediklerini belirtmiştir (Binbaşıoğlu,1999;110). Karşıt görüşte olanlar Köy Enstitülerinin gerek kuruluş ve gerekse öğretim yöntemini eleştirmişlerdir. Köylülerin parasız çalıştırılarak, istismar edildiği, kız erkek bir arada eğitim görmelerinin ahlak anlayışına aykırı olduğu, Köy Enstitülerinin keyfi olarak geliştirilmiş bir model olduğu ve sonuçta da yarım aydın yetiştirdiği (MEB, 2009) yönünde eleştiriler yapmışlardır. Tarım, hayvancılık ve köy için gerekli şeyleri yapacak kadar marangozluk, demircilik ve yapıcılık öğretilirken sanayiye yönelik becerilerin öğretilmemesinin köy çocuklarını köylülüğe hapsedeceği yönünde olumsuz eleştiriler de yapılmıştır (Okçabol,2002;151). Köy Enstitüleri köylülere karşı bir yapılanma olarak ele alınıp eleştirilmiştir.

SONUÇ

Köy Enstitüleri yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin özgün bir denemesidir. Yeni ulusun modernleşme, uluslaşma çabasıdır. Köy Enstitüleri Türkiye'de köy kalkınması sorununa yapılan sosyolojik bir yaklaşımdır. Amaç aydın değil, köylü gençleri köy kalkınmasının liderleri olarak yetiştirmektir. Köy Enstitüleri hareketinin altında yatan temel fikir bütün ülkede bir değişme hareketi yaratmaktır. (Kaya,1977;191). Köylü aydın olarak tanımlanabilecek yeni bir yazar, ozan, öğretmen kuşağının yetiştirmiş olan Köy Enstitüleri eğitimin araç olarak kullanılabildiğini gösteren güzel bir örnektir (Tonguç,2001). Ülkemizin eğitim tarihinde en özgün çabalardan birisi olan Köy Enstitüleri'dir. Köy Enstitülerinin amacı sadece köylülere okuma yazma öğretmek, teknolojik yenilikleri köylere sokmak ve modern tarım yapılmasını sağlamak olmamıştır. Kırsal alandaki geleneksel bağlılıkları çözmek, feodal yapıyı kırmak ve geleneksel egemen güçlerin nüfuzlarını silmek olmuştur (Güvercin, Aksu ve Arda, 2004;97). Uzun soluklu bir çalışma olamamasından kaynaklı olarak kırsal kalkınma içinde Köy Enstitüleri'nin ağırlıklı bir yerinin olduğunu söylemek mümkün değildir. Ama yeni kurulan cumhuriyetin benimsetilmesi, uluslaşma sürecinin tamamlanması açısından önemli girişimlerdir. Sınıfsal dengelerin nasıl işlediğini ve dönemin sosyo-ekonomik, siyasi özelliklerini ve mücadelesini göstermesi bakımından

da ilginç bir örnektir. Yaklaşık 17000 öğretmen yetiştiren ve köy okullarında okuyan öğrenci sayısını üç katına çıkaran köy enstitülerini sadece eğitim kurumu olarak değil kırsal kalkınmayı üstlenen kurumlar olarak okumak gereklidir. Bu okullar köylerde toplumsal, ekonomik ve kültürel kalkınmayı sağlayarak bu alanda ihtiyaç duyulan elemanları yetiştirmek için kurulan yapılar olmuştur. Tüm olumlu ve olumsuz eleştirilerine rağmen, 2020 Türkiye'sinde hala tartışılan ve ileride de tartışılacak olan Köy Enstitüleri Türkiye koşullarına özgü bir eğitim ve toplum modeli yaratmaya dönük sistemli bir çalışma örneği olmasıyla önemlidir.

KAYNAKÇA

Balamir, N., (t.y.). Kırsal Türkiye'de Eğitim ve Toplum Yapısı, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Ara Yayınları.

Başaran, M., (1999). Köy Enstitüleri: Kurtuluş Savaşı Temeli Üstünde Tam Bağımsız Çağdaş Bir Toplum, 75 Yılda Eğitim, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları:345-358

Binbaşıoğlu, C., (1999). Cumhuriyet Dönemi Eğitim Bilimleri Tarihi, Ankara: Öğretmen Hüseyin H. Tekışık Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi Yayınları:2.

Çakır, T., (1999). Cumhuriyet'in Yetmiş Beşinci Yılında Türk Milli Eğitiminde İlköğretim. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Gezgin, G., Hoşgörür, V., (t.y.). Ekonomik ve Sosyal Kalkınmada Eğitim, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:11, Sayı:11,http://efdergi.yyu.edu.tr (E.T.09.06.2009)

Güvercin, C., Aksu, M., Arda, B., (2004). Köy Enstitüleri ve Sağlık Eğitimi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 57(2),97–103.

Ekonomi Sözlüğü, (1989), Verso Yayınları, Ankara.

Ilgaz, D. (1999). Köy Enstitüleri, 75 Yılda Eğitim, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları,311–344.

Kaplan, M. (2002). Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri, Ankara: T.C Kültür Bakanlığı.

Kaya, Y. (1977). İnsan Yetiştirme Düzenimiz, Geliştirilmiş 2. Baskı, Ankara: Nüve Matbaası.

Kaya, Y. (2001). Bozkırdan Doğan Uygarlık-Köy Enstitüleri, l. Cilt, İstanbul: Tiglat Mat. A.Ş.

MEB (2009). Köy Enstitüleri, www.meb.gov.tr/meb/hasanali/egitimekatkilari/koy_ensitu.htm (E.T.9.06.2009)

Okçabol, R. (2002). Köy Enstitüleri, Eğitim Sorunları Kurultayı-II, İstanbul: Maltepe Üniversitesi, 149–163.

Öncel, A. (2007). Mardin İlinin Sosyo-Ekonomik Kalkınmasında Eğitimin Önemi, Makalelerle Mardin-III, İstanbul: Mardin Tarihi İhtisas Kütüphanesi Yayın No:9, 95–128.

Özgen, B. (1991). Köy Enstitülerinde Uygulanan Eğitim Öğretim İlke ve Yöntemleri, İzmir: Duyalar Matbaası.

Sakaoğlu, N. (1992). Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi, İstanbul: İletişim Yayınları.

Taşkaya, S. M., Akbaşlı, S. (2008). Okuma Yazma Öğretiminde Köy Enstitülerinin Yeri, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4 (1),14–22.

Tonguç, E. (2001) Köy Enstitüleri'nin Amacı, www.koyenstituleri.net/index.php?option=com_content&task=view&id=81&ltemid=117 (E.T.9.06.2009)

Türkoğlu, P. (2000). Tonguç ve Köy Enstitüleri, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

BELEDİYELERDE PERFORMANS YÖNETİM SÜRECİ VE DİJİTALLEŞME

Muzaffer BİMAY
Batman Üniversitesi, SBMYO, Batman / Türkiye

Öz: Dünyada ve ülkemizde bilgi toplumuna geçiş ile birlikte toplumların yanı sıra kurumların yapısında da önemli değişim ve dönüşümler meydana gelmiştir. Özellikle bilişim teknolojileriyle tanışan bireylerin kamu yönetimlerinden farklı beklentiler içine girmeleri ve kamunun bu beklentileri karşılama konusunda mevcut yapılarını dijital dönüşüm ekseninde yenilemek zorunda kalmaları bu süreci hızlandırmıştır. Bunun sonucunda merkezi ve yerel yönetimler, halkla ilişkilerde hızlı, etkin, verimli bir hizmet anlayışı geliştirmek için dijital dönüşümün avantajlarından yararlandıkları yeni kamu yönetimi anlayışını geliştirmişlerdir. Dijitalleşmenin getirdiği bu yeni anlayış, kurumların ve kurum personellerinin performans geliştirme, değerlendirme ve ölçme süreçlerini de önemli ölçüde etkilemiştir. Yeni hizmet anlayışı çerçevesinde performans yönetim sürecinde, değerlendirme ve ölçümler daha katılımcı, şeffaf, hesap verebilir ve vatandaş odaklı "e hizmet" uygulamalarıyla gerçekleşmeye başlamıştır. İşte bu çalışma, günümüzde hayatın hemen hemen her alanında kendini gösteren dijitalleşmenin, yerel halka en yakın kurum olan belediyelerin performans yönetim süreçlerine olan etkisini katılım, etkinlik, verimlilik bağlamında ela almayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede performans yönetim sürecine ilişkin kuramsal çerçeve açıklandıktan sonra dijital dönüşümle birlikte belediyelerde uygulanan e-hizmet modellerinin belediyelerin performans yönetim süreçlerine olan etkileri, teorik düzeyde yapılan analizle tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan bu çalışma ile belediyelerde uygulanan e-hizmetin vatandaş odaklı gerçekleştirilmesi ve kurumun hedeflerine ulaşabilmesi için personellerin bilişim teknolojilerini en etkin bir şekilde kullanması gerektiği vurgulanmış ve bu tür yöntemlerin yaygınlaştırması ve uygulanmasının teşvik edilmesi için çaba harcanması gerektiği ayrıca belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Performans Yönetimi**,** Belediyeler, Dijitalleşme, E-Hizmet

GİRİŞ

Devlet kurumu, modern anlamda ortaya çıktığı 16. yüzyıldan 20. yüzyılın ortalarına kadar kamu hizmetlerini sunmada bir dizi sorumluluk üstlenmiş ve bu sorumluluk kapsamının nitelik ve nicelik olarak farklılaşması nedeniyle kamu hizmeti sunmada yeni yöntemler geliştirmiştir. 20. yüzyılın başlarından itibaren teknolojide ve kitle iletişim araçlarındaki ilerlemelere bağlı olarak yürütülen kamu hizmetlerinin çeşitlenmesi ve artması, kamu yönetimlerinin kamu hizmetlerini yürütmede tek yetkili irade olarak görülmesi, kapitalizmin ortaya çıkardığı krizler gibi birçok sorun "refah devleti" uygulamaları ile aşılmaya çalışılmıştı (Pierson, 1998). Ancak 1970'li yıllardan itibaren petrol sorunu ve stagflasyon olgusu gibi ekonomik ve sosyal krizler ortaya çıkmış (Denhardt ve Denhardt, 2003), sonrasında sorgulanan refah devleti anlayışı etkinliğini kaybetmiş ve devletin yeniden yapılanması çerçevesinde küçülmesi tartışmaları gündeme gelmişti (Hughes, 2013; Osborne ve Gaebler, 1992). Bu küresel ekonomik bunalım ile mücadelede devletin yetersiz kalması, özel sektörün sermaye, işgücü, teknoloji vb. nedenlerle zayıf kalması, örgüt yönetiminde yeni çözüm arayışlarına gidilmesini zorunlu kılmıştır (Ateş ve Okur, 2009: 102). Bu arayış, özellikle 1980'li yıllardan itibaren dijitalleşme ve neo-liberal politikaların getirdiği özelleştirme eğilimleriyle birlikte "devletin küçültülmesi" yaklaşımı benimsemiş ve vatandaşın beklentilerindeki değişime yönelik politikalar Yeni Kamu İşletmeciliği(YKİ) ve sonrasında Yeni Kamu Yönetimi(YKY) anlayışını ortaya çıkarmıştır (Osborne and Brown, 2005: 4-5).

20. yüzyılda yaşanan bu değişim ve dönüşümlerden en çok etkilenen kentlerde sosyo-ekonomik, kültürel ve yönetsel bir etkileşim meydana gelmiş, dijitalleşmeyle birlikte halkın hizmet alanlarıyla ilgili istekleri de giderek çeşitlenmiş ve bunun sonucunda kent yönetimleri daha aktif hale gelmişlerdir (Bulut, 2000:1). Bu da, kamu hizmetlerinin sunulmasında yerel yönetimlerin ağırlığını her geçen gün arttırmıştır (Eren, 2011: 89). Özellikle 2000'li yılardan sonra belediyeler, klasik hizmet vermenin yerine kamu kurumlarının sahip olduğu bilgi, belgeler ile sundukları hizmetlere dijital ortamda ulaşabilmeyi ifade eden "e hizmet" uygulamaları ile (Parlak ve Sobacı, 2012:247) en kolay ve hızlı bir biçimde tüm yerel alandaki halk kitlesine ulaşmayı interaktif uygulamalarla gerçekleştirmeye başlamıştır (Gürler, 2005:66-67). E-belediyeciliğin hızlı, etkin ve verimli hizmet sunması sayesinde belediyelerin performans yönetim süreçleri de önemli ölçüde etkilenmiştir. Türkiye'de, belediyelerin e-hizmet anlayışı özellikle 2003 yılından sonra performans esaslı bütçeleme sistemlerine geçişle birlikte ortaya konulmaya başlanmıştır. Bilgi teknolojilerine dayanan yeni süreçte, belediyelerin performanslarını sanal ortamda kanıtladıkları, yeni teknoloji ve yazılımlara bağlı olarak performans yönetim süreçleri değerlendirilmeye başlanmıştır. İşte bu çalışma, 20. yüzyılın sonu ile 21. yüzyılın başında küreselleşme ve dijital gelişmelere bağlı olarak değişen performans yönetim sürecinin belediyelerdeki işleyişini ela almayı amaçlamaktadır. Çalışmada betimleyici bir yöntemle yerli ve yabancı literatürden elde edilen bilgilerinden yola çıkarak teorik düzeyde analizler yapılmaya çalışılmıştır.

GENEL OLARAK PERFORMANS YÖNETİMİ

Fransızca "performance" kelimesinden türeyen ve Türk Dil Kurumu sözlüğünde "başarım" (TDK, 2020), Oxford İngilizce sözlüğünde ise "verilen bir işi başarıyla sonuçlandırmak"[4] anlamında kullanılan performans kavramı, bir faaliyet sonucunda çalışanların katkısının niteliksel veya niceliksel olarak belirlenmesidir (Akal, 2003:10). Bir organizasyondaki birimlerin motivasyonunu yüksek seviyelerde gerçekleştirmek için çalışanları kontrol ve yönlendirme süreçleri ise performans yönetimi olarak tanımlanır (Poister, 2003:12).

Performans yönetimine ilişkin ilk uygulamalar l880'lerde ABD'de kamu hizmeti veren durumlarda ortaya çıkmıştır (Bingöl, 2003: 272). Ancak özel yönetim ve organizasyonlarda yer alması, Taylor'un iş ölçümü uygulamalarının etkisiyle 20. yüzyılın ortalarına denk gelmektedir. Performans yönetimine ilişkin en önemli gelişmeler, l980'lerin sonlarında dünya piyasalarındaki değişim ve rekabetin yanında üretim yönetiminde yeni teknoloji ve felsefenin kullanılması ile başlamıştır. Bu dönemden itibaren küreselleşme ve göçlere bağlı olarak artan nüfusun kentlerde yoğunlaşması ve buna bağlı olarak farklılaşan vatandaş talepleri yeni arayışları beraberinde getirmiştir. Bu arayışlar içinde en makul olanı kuşkusuz tüm kaynakları en verimli şekilde nasıl kullancağı ile ilgili stratejik planlamalar yapılması idi. Bu da yönetim anlayışında performans yönetim sistemini gündeme getirmiştir (Öztürk, 2006: 81-82).

Performans yönetimi süreci üç aşamada meyadana gelir. Birincisi, stratejilerin ve hedeflerin belirlenmesidir. İkincisi, yönetim sistemleri ve süreçlerinin belirlenen stratejilere uygun olup olmadığını denetleyen ölçme ve değerlendirme aşamasıdır (Ayan, 2011:207). Üçüncüsü, planlananın uygulamaya geçirilmesinden sonra denetlenmesidir. Performans yönetiminde en önemli ölçütlerden birisi denetimdir. Performans denetimi, kaynakların etkinlik, verimlilik ve tutumluluk ilkelerine göre yönetilip yönetilmediğini ve mali sorumluluğun yerine getirilip getirilmediğini kontrol etmek için yapılmaktadır (Kubalı, 1999:32). Diğer taraftan performans denetimi kadar ölçümü de çok önemlidir. Bir kuruluşun

[4] https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/

ya da organizasyonun faaliyetlerinde ve kaynak kullanımlarında ekonomiklik, verimlilik, etkinlik gibi standartlara ne düzeyde ulaştığını tespit için gerekmektedir (Akçakaya, 2012:186). Kurum ve kuruluşların başarısı için sistematik olarak performans ölçülmeli ve denetlenmelidir (Yenice, 2006:58-59). Denetlenen ve iyi ölçülen bir performansın değerlendirilmesi de daha kolay gerçekleşecektir. Kamu yönetiminde ise, özel sektörde olduğu gibi performansın ölçülmesini özendiren piyasa mekanizmaları bulunmamasına rağmen kamu harcamalarındaki artış ve toplumsal bilinçlenme, performansın ölçülmesini özendirecek mekanizmaların geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (Demirbaş, 2002). Bununla birlikte performans yönetimi, kamu kurumlarında verimliliğin, etkinliğin, ölçülebilir kriterlerle değerlendirilmesi, şeffaflık ve hesap verilebilirliğinin genel olarak uygulanabilmesi için ihtiyaç duyulan önemli bir araçtır (Şentürk, 2005: 20).

BELEDİYELERDE PERFORMANS YÖNETİM SÜRECİ ve DİJİTALLEŞME

Türkiye'de yerel yönetimler genel olarak belediyeler, il özel idareleri ve köyler olmak üzere üçe ayrılmaktadırlar. Halka hizmet konusunda yetki ve sorumluluğun dağılımı bakımından öne çıkan en önemli yerel yönetim birimi ise belediyelerdir. 1865'ten beri yerel yönetim yapısı içinde yer alan belediyeler, 1984 yılında yapılan düzenlemeyle büyükşehir ve diğer belediyeler olarak yeni bir sınıflandırmaya gidilmiştir. 1940'lardan sonra belediyeler dışındaki yerel yönetimlerin işlevlerinin birçoğunu merkezi hükümet tarafından devralınmasıyla birlikte belediyelerin önemi artmaya başlamış, artan hızlı kentleşmeyle birlikte bu önem katlanarak devam etmiştir (Erbaşı, 2008:10). Belediyeler, kentlerde artan ve farklılaşan vatandaş taleplerini başarılı bir şekilde karşılayabilmek için interaktif performans yönetim süreci uygulamalarına geçiş sağlamıştır.

Belediyelerde Performans Yönetimine Geçişi Doğuran Sebepler

Belediyeler de performans yönetimine geçişi hızlandıran birçok tarihi, siyasi, ekonomik ve yapısal sorunlar bulunmaktadır. Bunların başında, 1980 ve daha sonraki yıllara damgasını vuran ve özellikle yerel yönetimlerin daha hızlı ve rekabet edebilir bir şekilde hizmet vermesi için yeniden yapılandırmasına ilişkin uygulamaları da kapsayan Yeni Kamu Yönetimi anlayışıdır. Bu bağlamda özel sektörde uygulanan ve kamuda yürütülmeye çalışılan performans yönetiminin özellikle belediyelerde uygulanması, dünyada küreselleşme ile eş zamanlı yerelleşme ile birlikte yerel değerlerin ve yerel aktörlerin önem kazanmasıyla ortaya çıkmıştır. Böylece, dijitalleşmeye bağlı olarak performans yönetim sistemini kurabilen kamu kurum ve kuruluşlarında, etkili, verimli, bilgi üreten ve yayan, sorunlara çözüm getirebilen, katılımcı, saydam ve hesap verebilir yönetimler ortaya çıkmıştır (Bilgin, 20007:59). 1990'lardan itibaren yaşanan siyasi ve ekonomik krizlerin belediyelerde sebep olduğu yapısal sorunlar nedeniyle, özel işletmelerde uygulanan ve geleneksel performans yönetim yerine kullanılan modern performans yönetiminin başarılı sonuçları, belediyelerde de uygulanmasını gündeme getirmiştir. Diğer taraftan ülkemizde son yıllarda yapılan yasal düzenlemelerle belediyelerin daha özerk yönetim alanı haline getirilmesi ve üzerlerindeki vesayetin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar da performansa dayalı bir yönetim sistemini zorunlu kılmıştır. Bu dönemde performans yönetim süreçlerinin belediyelerde uygulanmasına ilişkin ihtiyaç duyulan hukuksal altyapı da büyük oranda tamamlanmıştır (Köseoğlu, 2008:27).

Belediyelerin performans yönetim sürecine geçişini sağlayan unsurlardan biride Onuncu ve On birinci Kalkınma Planlarında yer alan belediyelerin performans yönetim sürecine ilişkin ifadelerdir. Kalkınma

planlarında, daha etkin, hızlı ve nitelikli hizmet sunabilen, katılımcı, şeffaf, çevreye duyarlı, mali sürdürülebilirliği sağlamış bir yapıya kavuşturulması sağlanmış, dezavantajlı kesimlerin ihtiyaçlarını gözeten vatandaş odaklı bir yönetim hedefinin yakalanması gerektiği belirtilmiştir. 1980'lerden itibaren dünyada ve ülkemizde yaşanan dijital dönüşüm, belediyelerin performans yönetim sürecine geçişini hızlandırmıştır. Özellikle 2000'li yıllardan sonra hem alan ölçeğinde hem de nüfus bakımından eski klasik yöntemlerle kurumların ve personelin başarılarını ölçmek ve denetimlerini sağlamak, zaman ve mali olanaklar açısından kurumları hantallaştırdığı için "e-hizmet" performans yönetim süreci uygulamaları devreye konulmuştur.

Belediyelerde Kurumsal Performans Yönetim Sistemi ve Dijital Dönüşüm

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi'nin verilerine göre kentlerde yaşayan nüfusun 2018 yılında % 55 olduğu ve bu oranın 2050 yılında % 68'e yükseleceği öngörülmektedir (Onyango, 2018: 49). Türkiye'de ise 1950'lerde % 18,5 olan kentsel nüfus, (Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer, 2014: 216-217), günümüzde yaklaşık % 92,8'e çıkmıştır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK]), 2020). Bu kadar yüksek oranda nüfusun kentlerde yaşaması, kentsel alanlarda etkin, kaliteli, hızlı, güvenilir ve erişilebilir hizmet sunumunu çok önemli hale getirmiştir. Yeni dijital teknolojiler bu bağlamda önemli fırsatlar ve olanaklar sunmaktadır. 21.yy'da bilgisayar teknolojinde yaşanan önemli gelişmeler ve hayatımızın her alanına giren internet ile birlikte dijitalleşme de her alanda hızla yayılmaya başlamıştır. 18. yüzyılda su ve buhar gücüyle çalışan makinelerle başlayan Endüstri 1.0 devrimi, 2011 yılında Almanya'nın Hannover kentinde teknoloji fuarında kullanılan Endüstri 4.0 ile (Zhou, Liu, & Zhou, 2015:2147) yine bir döneme geçilmiş oldu.

İçinde bulunduğumuz çağda bilgi teknolojileri, örgütlerin yapısını, işleyişini, performans değişimini etkileyen temel faktördür (Isaac-Henry, 1993: 15). Kurumlar tarafından klasik yönetim anlayışı ile verilen çeşitli hizmetlerde, vatandaşlar çok fazla bürokrasi işlemiyle karşı karşıya kalmakta, basit prosedürler çalışanlar için uygulanması karmaşık yapılar haline gelmekte, basit işlemler için sayısız formlar ve imzalar gerekebilmekte ve bunun bir sonucu olarak işlerin yürütülebilmesi için çok fazla sayıda personel işe alınmasına rağmen işlemler, aylarca sürebilmektedir (Demirel, 2006:121). Dijitalleşme ile birlikte bireysel yaşamımızdan kurumsal yaşama, hizmet alımından sunumuna, nesnelerin işleyişinden ağ bağlaşmasına birçok alanda çok ciddi dönüşümler ortaya çıkmıştır. Çalışanlar artık kağıt parçaları yerine baytlarla çalışmakta, veri tabanları dosya dolaplarının yerini almaktadır (Bennet: 1998: 92-93).

Günümüzde dijitalleşmenin kamuda kullanılması ulusal düzeyde "e-devlet", yerel düzeyde ise "e-belediye" şeklinde karşımıza çıkmaktadır. E-devlet, 21. yüzyılın en önemli gelişmesi olarak kabul edilen ve yönetimin vatandaşlara ve diğer işletmelere daha kaliteli ve uygun maliyetli hizmet sunumlarını, hizmete erişimi ve hizmet kalitesini arttırmak bu sayede daha yüksek bir katılım imkânı sunmak adına en ileri düzeyde web tabanlı bilişim teknolojilerinden faydalanmasıdır (Silcock, 2001:88-89). Türkiye'de 1980'lerin sonu itibari ile tasarlanan ve 2000'li yıllardan sonra hayata geçirilen e-devlet, 2018 yılı itibari ile açılan "turkiye.gov.tr" ile tamamen faaliyete geçmiştir (Akçakaya, 2017). Belediyelerde ise e-belediyecilik uygulamaları 2003 yılında kamu harcama reformu kapsamında hazırlanan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile kamu mali yönetiminde hesap verebilirlik, mali disiplin ve mali saydamlık hedeflenerek kamu kaynaklarının verimli, etkin ve tutumlu kullanılmasını sağlamak üzere performans esaslı bütçelemeye geçiş ile öngörülmüştür. Dolayısıyla 2000'li yıllardan sonra mevzuatımıza dahil edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun genel gerekçesine bakıldığında, çıkartılan yasanın

kamu yönetiminde ve dijital çağda yaşanan yeni gelişmelere paralel olarak değiştirildiği belirtilmiş (Şengül, 2013:78) ve kalkınma hedeflerinin yerine getirilmesi için bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmalarını zorunlu hale getirmiştir (Karakaya, 2006). Kalkınma Bakanlığı Bilgi Toplumu Dairesi tarafından geliştirilen Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) ve sanal operatör uygulamalar ve PTT tarafından geliştirilen Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) sistemi, e-belge üretimi ile e-arşiv hizmet sunumlarını elektronik ortama taşımıştır (Pektaş, 2011). Belediyeler, performans yönetim sürecinde e-hizmet faaliyetlerini bilgisayarlaşma, otomasyon, internet kullanıcılığı, web sitesi kurma ve yönetimi internete taşıma şeklinde beş aşamada gerçekleştirmektedir (Güler, 2001:3).

Türkiye'de belediyelerin ilk internet ile tanıştığı 1993 yılından beri kullanılan teknolojinin (Kaypak, Yılmaz ve Bimay, 2017) bir yansıması olan e-blediyecilik uygulamalarıyla, belediyelerin performanslarını sanal ortamda kanıtladıkları, yeni teknoloji ve yazılımlara bağlı olarak performans yönetiminin değişime uğradığına tanık olmaktayız. Belediyeler iyi bir performans yönetim süreci için stratejik plan denilen kurumun misyonunu, vizyonunu geleceğe ilişkin uzun ve kısa vadeli performans hedef ve stratejilerin taslağını oluşturmaya çalışmakta (Erbaşı, 2008:65) ve bu planlarla artan sorumluluklarını yerine getirebilmek için yeni dijital olanaklara başvurmaktadırlar. Performans programı adı verilen bu yeni teknik uygulamalarla, bir mali yılda kamu idaresinin stratejik planı doğrultusunda yürütmesi gereken faaliyetleri, bu faaliyetlerin kaynak ihtiyacını, performans hedef ve göstergelerini içeren, idare bütçesinin ve idare faaliyet raporunun hazırlanmasına dayanak oluşturan bir plan olarak hazırlanmaktadır (BÜMKO, 2004:16). Bunun dışında kurumsal ve bireysel hedefleri, personel planlamaları, sözleşme yenileme veya işten çıkarmaları, eğitimleri, ücret yönetimlerini, kariyer geliştirme sistemlerini, rotasyon, iş genişletme, iş zenginleştirme gibi uygulamaları bilişim teknolojileriyle daha hızlı ve kolay gerçekleştirmektedirler. Dijitalleşmeye dayalı oluşturulan performans yönetim süreçleriyle belediye yöneticilerine etkin kontrol, değerlendirme, bütçeleme, motivasyon, gelişme, öğrenme ve başarı; vatandaşlara da belediye birimlerine gitmeden dijital ortamda istediği hizmetlere erişebilmesini sağlamış ve bununla hem vatandaş açısından hem de belediyeler açısından kırtasiyecilik ve uzun bekleme süreleri gibi bürokratik sorunlar ortadan kaldırılmıştır. Böylece kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasını ve sunulan hizmetlerin hızlı ve kolay bir şekilde daha geniş halk kesimine ulaştırılmasını ve kurumun performans yönetiminin başarıya ulaşmasını sağlamıştır (Pektaş, 2011; Henden ve Henden, 2005).

SONUÇ

1980'li yıllarından itibaren küreselleşme, dijitalleşme ve neo-liberal politikalara bağlı olarak devletin yeniden yapılandırılması gündeme gelmiş ve özel sektörde yaşanan hızlı gelişmelere uyum sağlama açısından kamu yönetimi anlayışında önemli değişmeler yaşanmıştır. Kamu yönetiminde şeffaf, katı bürokratik işlemlerden uzak, hesap verebilir, rekabet edebilecek ve en önemlisi de performans yönetimine dayalı yeni bir hizmet sunma anlayışı, 2000'li yıllardan sonra düzenlenen yeni mevzuatla birlikte şekillenmiştir. Dijital dönüşümün bilgisayarlaşma ile başlayan macerası, ulusal çapta e-devlet ve belediyelerde e-belediyecilik uygulamalarıyla devam eden e-hizmet anlayışı ile sonuçlanmıştır. E-hizmet uygulamaları aynı zamanda kurumsal ve bireysel performans yönetim süreçlerini de önemli ölçüde etkilemiştir.

Belediyelerde performans yönetimi uygulaması ile mal ve hizmet üretimlerinden maksimum faydayı elde etmek, yürütülen faaliyetlerde şeffaflık ve hesap verilebilirliği sağlamak, vatandaşların refah sevi-

yelerini arttırarak memnuniyetlerini sağlamayı amaçlamaktadır. 2003 yılında çıkarılan 5018 sayılı Kanun ve 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanun hem performans yönetimine dayalı çalışma hayatı öngörmekte hem de teknolojinin imkanlarının kamu kurumlarına entegre edilmesi öngörülmektedir. Dolayısıyla büyüyen ve genişleyen sorumluluk alanlarıyla belediyelerin performans denetimi ve performans ölçütleri sağlayabilmek için dijital avantajlardan yararlanılması gerektiği ortaya çıkmıştır. İşte bu kapsamda ulusal anlamda e-devletin yereldeki uygulaması olan e-belediyecilik ile verilen hizmetlerin planlanması, ölçülüp değerlendirilmesi ve denetlenmesinin dijital imkanlar sayesinde gerçekleşmesi, hem personel hem vatandaş açısından daha şeffaf, etkin ve verimli bir hizmeti ortaya çıkartmaktadır.

Bu gün sayıları 1400'e yakın olan belediyelerde, çalışanların etkili, verimli çalışabilmelerini ve buna uygun iş ortamları sağlamak için adil ve rasyonel bir performans değerlendirme süreci oluşturmak gerekir. Performans değerlendirme süreci genel anlamda kamu kurumlarında çok zaman alıcı olmasından dolayı geri planda bırakıldığı görülmektedir. Ancak bu değerlendirme sürecinin dijital olarak yürütülmesi, şeffaf ve denetlenebilir bir ortamda yapılması hem çalışanın kuruma olan bağlılığını artırır, hem zaman tasarrufu sağlar, hem de kurum içi iletişimin gelişmesinde önemli rol oynayacaktır.

KAYNAKÇA

Akal, Z. (2003). Performans Kavramları ve performans Yönetimi. Ankara: Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, Milli Prodüktivite Merkezi.

Akçakaya, M. (2012). Kamu Sektöründe Performans Yönetimi ve Uygulamada Karşılaşılan Sonuçlar. Karadeniz Araştırmaları, 171-202.

Akçakaya, M. (2017). E-Devlet Anlayışı ve Türk Kamu Yönetiminde E-Devlet Uygulamaları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(3): 8-31.

Ateş, H. ve Okur, Y.(2009). Kamu Kurumlarında Performans Ve Denetimin Etkinliğinin Artırılması İçin Bir Alternatif: Yurttaş Şartları. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 18(2): 101-125.

Bennet, T. J. **(**1998**).** Yeni Bilgi Teknolojisi ve Refah Değişen İş Dünyası. *Liberal Düşünce*, (Çev. Cahit Güran), 9.

Bilgin, K. U. (2007). Kamuda Ölçülebilir Denetime Hazırlık, Performans Yönetimi. *Sayıştay Dergisi,* Özel Sayı:65.

Bingöl, D. (2003). İnsan Kaynakları Yönetimi. İstanbul: Beta Yayınları.

Bulut, Y. (2000). Büyükşehirlerde Katılımlı Yönetimin Hayata Geçirilmesinde Rol Oynayan Etmenler. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi,* 1(1): 1-17.

BÜMKO (2004). Performans Esaslı Bütçeleme Rehberi. Ankara: Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü.

Demirbaş, T. (2002). Denetimde Yükselen Paradigma: Performans Denetimi. Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Seminerleri, Başbakanlık, Ankara.

Demirel, D. (2006). E-Devlet ve Dünya Örnekleri. *Sayıştay Dergisi*(61), 83-118.

Denhardt, R., B., Denhardt, J., V. (2003). The New Public Service: An Approach to Reform. *International Review of Public Administration*, 8(1): (3-10).

Erbaşı, A. (2008). Belediyelerde Kurumsal Performans Yönetimi. Konya: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Eren, V. (2011). Belediye Yöneticilerinin Yerel Yönetim Reformları Hakkındaki Algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (16): 89-111.

Güler B., A. (2001). Yerel Yönetimler ve internet.www.inet-tr.org.tr/inetconf7/Sunum/yerelyonetim.doc, (Erişim Tarihi:10/12/2020)

Gürler H., G. (2005). Afyonkarahisar Belediyesinde e- Belediye Uygulamaları ve Yerel Farkındalık. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 7(2):65-84.

Henden, H., Henden, R. (2005). Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim ve E-Belediyecilik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 4*(14): 48-66.

Hughes, O. E.(2013). Kamu İşletmeciliği ve Yönetimi. Buğra Kalkan, Bahadır Akın ve Şeyma Akın (Çev.), Ankara: BigBang Yayınları.

Isaac-Henry, K. (1993). Development and Change in the Public Sector. *Management in the Public Sector Challenge and Change*, Kester Isaac-Henry, Chris Painter, Chris Barnes(Edit.), Chapman&Hall, London, 1-20.

Kaypak, Ş.,Yılmaz, V., Bimay, M. (2017. Dijital Çağda Yerel Yönetimler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, Kayfor15 Özel Sayısı, ss.1798-1813.

Köseoğlu, Ö. (2008). Türk Belediyeciliğinde Performansa Dayalı Yönetim Anlayışına Geçiş: Arka Plan ve Sorunlar. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 17(1): 19-42.

Kubalı, D. (1999). Performans Denetimi. *Amme İdaresi Dergisi,* 32(1):31-63.

Onyango,A. O.(2018). Global and Regional Trends of Urbanization: A Critical Review of the Environmental and Economic Imprints, *World Environment 2018*, 8(2): 47-62, DOI: 10.5923/j.env.20180802.03.

Osborne, D., Gaebler T. (1992). *Reinventing Government: How The Entrepreneurial Spirit İs Transforming The Public Sector*. Penguin Boks, New York.

Osborne, S., Brown, K.(2005). Managing Change and Innovation in Public Service Organizations / S.P. Osborne, K. Brown.. *Managing Change and Innovation in Public Service Organizations*. http.//doi:10.4324/9780203391129.

Öztürk, N. K. (2006). Kamu Yönetiminde Performans Ölçümü ve Karşılaşılan Sorunlar. *Ammme İdaresi Dergisi*, 39(1), 81-99.

Parlak, B., Sobacı, Z. (2012). Ulusal ve Küresel Perspektifte Kamu Yönetimi Teorik ve Pratik, 4.baskı, Bursa: MKM Yayınları.

Pektaş, E. K. (2011). Belediye Hizmetlerinde Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanımı ve E-Belediye Uygulamalarındaki Son Gelişmeler: Bir Literatür Taraması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1): 65-88.

Pierson, C. (1998). Contemporary Challenges to Welfare State Development. Political Studies, 46(4): 777-794. https://doi.org/10.1111/1467-9248.00167

Poister, T. H. (2003). Measuring performance in public and nonprofit organizatıons. San Francisco, America: Jossey-Bass.

Silcock, R. (2001). What is E-government. *Parliamentary Affairs*, 54 (1): 88-101. https://doi.org/10.1093/pa/54.1.88

Şengül, R. (2013). Yerel Yönetimler. Kocaeli: Umuttepe Yayını.

Şentürk, H. (2005). Belediyelerde Performans Yönetimi. İstanbul: İlke Yayıncılık.

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H., Özer, M.A., (2014). Mahalli İdareler. Ankara: NOBEL Akademik Yayıncılık.

Yenice, E. (2006). Performans Denetimi ve Türkiye Uygulaması. *Kamu Mali Yönetiminde Stratejik Planlama ve Performans Esaslı Bütçeleme*. Ankara.

Zhou, K., Liu T., Zhou, L.(2015). Industry 4.0: Towards Future İndustrial Oppurtunities Andchallenges. *IEEE,* 2147-2152. http//doi:10.1109/FSKD.2015.7382284.

İNTERNET KAYNAKLARI

Türk Dil Kurumu [TDK], (2020). Sözlükler. https://www.tdk.gov.tr/. (E.T.:17.11.2020)

Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], (2020). http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist . (E.T.:13.11.2020).

PANDEMİ SÜRECİNDE KONAKLAMA TESİSLERİNİN MEKANSAL DEĞİŞİMİNİN İNCELENMESİ

Melike KALKAN

Uşak Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Uşak / Türkiye

Öz: 2019 yılının son ayında Çin' de ortaya çıkan Covid-19 virüsü kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Virüsün solunum yolu ile bulaşması nedeniyle, Covid-19 salgını her ülkede günden güne artış göstermiştir. Virüsün yayılımını durdurmak için bireylerin birbiri ile etkileşimini azaltmak amacıyla birçok alanda zorunlu tedbirler alınmıştır. Alınan tedbirler ülke içerisindeki mevcut sektörel düzenin değişimine neden olmuştur. Covid-19 salgınından etkilenen sektörlerden biri olan turizm sektörü, her ülkenin ekonomik gelişimi için önem taşımaktadır. Turizm sektörü kapsamında incelenen konaklama tesisleri, bireylerin kendi yaşam alanı haricinde, hem yurt içi hem yurtdışından gelen insan hareketliliğinden dolayı diğer insanlarla etkileşim içerisinde olması nedeniyle virüs yayılımında etkin rol oynamaktadır. Pandemi sürecinde, hem sektörel faaliyetlerin devam ederek ekonominin sürdürülmesi hem virüs artışını engellemek amaçlı mevcut konaklama tesislerinin sosyal mesafe kapsamında zorunlu mekansal değişimi önem taşımaktadır. Çalışmada öncelikle mevcut turizm tesislerinin niteliklerine ilişkin yönetmelik ele alınmıştır. Sonrasında pandemi sürecinde bakanlık tarafından yayımlanan genelgeler incelenmiştir. Bu bağlamda, sosyal mesafe ve mekan kapasitesi özellikleri baz alınarak konaklama tesisleri bünyesinde yer alan mahallerin mekansal değişimleri tartışılmıştır. Elde edilen veriler ile birlikte pandemi sürecinde konaklama tesislerinin kullanımı için önerilere yer verilmiştir. Çalışma pandemi sürecinde virüsün yayılma riskini en aza indirerek, önerilen mekansal değişimler ile turizm sektöründe yer alan konaklama tesislerinin işletilmesinin devamlılığını amaçlamaktadır.

***Anahtar Kelimeler*:** Pandemi, Turizm, Konaklama Tesisleri, Mekansal Değişim

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

2019 yılının Aralık ayında Çin'in Hubei eyaletine bağlı Wuhan şehrinde şimdiye kadar bilinmeyen bir vaka tespit edilmiş olmuş; DSÖ tarafından 7 Ocak 2020 tarihinde bu vaka korona virüs olarak tanımlanmıştır (Özlü vd., 2020: 470). Virüsün ortaya çıkmasıyla birlikte kısa bir süre içinde dünya genelinde vaka artışı tespit edilmiştir. Güncel olarak dünya genelinde 76.9 milyon vaka sayısı, 1.7 milyon kayıp bulunmaktadır.[5] Türkiye geneline bakıldığında virüsün ilk ortaya çıktığı günden itibaren vaka sayılarının azaltılması için çalışmalar devam etmektedir. Yapılan çalışmalar, hem mevcut hayat düzeninin devam etmesi, hem de virüsün yayılımını azaltmayı amaçlamaktadır. Korona virüsün bireyler arasında temas ve solunum yolu ile bulaşması (Sajed, 2020: 2); ülke ekonomisinin devamlılığını sağlayan sektörlerde zorunlu değişimlere neden olmuştur.

Pandemiyle birlikte dünya çapında mevcut süregelen sektörel düzen değişime uğramıştır. Dünya genelinde küresel ekonominin üçüncü ihracat sektörü olan turizm, birçok insanın geçim kaynağını oluşturmaktadır. Turizm sektörü ekonomik, politik, kültürel ve sosyal fırsatlar kapsamında Covid-19 salgınından etkilenen sektörlerin başında gelmektedir (United Nations, 2020: 2) (Burini , 2020: 93). Pandemi, turizmin iki ana koşulu olan insan hareketliliği ve insan etkileşimi üzerinde ciddi etkileri bulunmaktadır (Burini, 2020: 80). İnsan hareketliliği ile birlikte turizm sektöründe ülkeler arası etkileşim yoğun olarak

[5] https://news.google.com/covid19/map?hl=tr&mid=%2Fm%2F02j71&gl=TR&ceid=TR%3Atr (E.T. 21.12.2020)

görülmektedir. Hem yurt içi hem yurtdışından oluşan bu hareketlilik pandemi süreci için istenmeyen bir durumdur. Bunun aksine, ekonominin devamlılığı için turizm sektörünün sürekli olarak canlı kalması önem taşımaktadır.

Çalışma içeriğini oluşturan turizm sektörüne dair şu an yerel ve uluslararası kapsamda covid-19 ile ilgili yeterli çalışma bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalar ağırlıklı olarak turizm destinasyonlarının güvenliği kapsamında olup, ülkelere giriş yapan turist sayısını artırmaya yöneliktir (Matyakubov, 2020: 168). Literatür araştırması bağlamında çalışma içeriği turizm sektöründeki konaklama tesislerini kapsamaktadır. Planlı alanlar İmar Yönetmeliği[6] madde 4'te, konaklama tesisleri, konaklama amacıyla kullanılan, otel, motel, tatil köyü, pansiyon, kamping, apart otel ve hostel gibi turizm tesislerinin bulunduğu alanlar olarak tanımlanmaktadır. Türkiye içerisinde konaklama tesisleri kapsamında yer alan tüm turizm tesislerinin pandemi sürecinde işletmesinin devam etmesi önemli bir husustur. Bu bağlamda, tesislerin zorunlu mekansal değişimleri yapılması gerekmektedir.

AMAÇ

Pandemi sürecinin başlamasıyla ile birlikte dünya çapında devam eden sektörel işleyiş alınan tedbirlerle zorunlu değişikliklere maruz kalmıştır. Bu çalışmada alınan tedbirlerden biri olan mekansal değişimler incelenerek; en az risk ile turizm sektöründe yer alan konaklama tesisleri işletmelerinin devam etmesi amaçlanmaktadır.

KAPSAM

Çalışmada mevcut turizm tesislerinin niteliklerine ilişkin yönetmelik ve pandemi sürecinde yayımlanan genelgeler kapsamında incelenerek turizm sektöründe yer alan konaklama tesislerinin pandemi sürecindeki mekansal değişim önerileri ortaya konulmaktadır.

YÖNTEM

Çalışmada, konaklama tesislerinin mekansal değişimi mevcut yönetmelik ve genelgeler kapsamında incelenerek pandemi sürecindeki önerilen mekansal kurgu için karşılaştırma yöntemi uygulanmaktadır.

Çalışmada öncelikle turizm tesislerinin niteliklerine ilişkin yönetmelik incelenmiştir.[7] Yönetmeliğin amaçları arasında mevcut tesislerin geliştirilmesi, yeni kurulması planlanan turizm tesislerinin gelişimine olanak sağlanması ve bu tesisler arasında asgari standart birliğinin belirlenmesi bulunmaktadır. Yönetmelik kapsamında turizm tesislerinin belgelendirilmesi, bu tesislerin asgari uyulması gereken fiziksel ve mekansal şartların belirlenmesi usul ve esasları yer almaktadır . Yönetmelik turizm tesisleri kapsamında tüm alt alanları içermesine rağmen çalışma içeriğinde tesislerin mekansal kurguları üzerinden inceleme yapılmıştır.

Turizm tesislerinin niteliklerine ilişkin yönetmelikte konaklama tesislerinin mekansal tasarımı için maddeler bulunmaktadır.

[6] https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=23722&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5
[7]https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1134&MevzuatTur=21&MevzuatTertip=5

*Konaklama tesislerindeki havalandırma önem taşımaktadır. Tesisin dinlenme, eğlenme, yeme-içme, konferans gibi toplu olarak hareket edilen bütün mekanların doğal ve mekanik havalandırmaya önemli bir şekilde yer verilmelidir.

*Konaklama tesisleri içerisinde yer alan lokanta, yeme içme mekanları, kafeterya kapasitesini belirlerken misafir oturma planı önem taşımaktadır. Oturma planı kişi başı 1.2 metrekareye bölünerek hesaplanmaktadır. Bu şekilde konaklama tesisinin barındıracağı misafir sayısına bağlı olarak yeme içme tesislerinin tasarımı yapılmaktadır.

*Konaklama tesisleri misafirleri için dinlenme ihtiyacının yanında iş platformunun kurulmasında etkin rol oynamaktadır. İş kongreleri, toplantı ve sempozyumlar konaklama tesislerinde gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda, tesis içerisinde yer alan kongrelerin mekansal tasarımı önem taşımaktadır. Yönetmeliğe göre kişi başı 1.2 metrekareye bölünerek mahal hesabı yapılmaktadır.

Pandemi süreci içerisinde turizm tesislerine yönelik genelgeler yayımlanmıştır.[8]Alınan kararlar sosyal mesafe kurallarına uyum sağlanması önceliğini kapsamaktadır. Yemek salonları, toplantı salonu, pasta salonu, çok amaçlı salon, konferans salonu, lobi, resepsiyon alanı, oturma salonu, gösteri salonu, eğlence gibi tüm genel kullanım alanlarının kişi kapasitesinin belirli seviyede bulundurulması gerekmektedir. Tesisin içinde veya dışarısında sıra oluşabilecek her yerde 1,5 metre ara ile sosyal mesafe işaretlemeleri yapılmalıdır.

Turizm tesislerinde yer alan yüzme mekanları için kapasite değişimleri ele alınmalıdır. Kapalı olan havuzların metrekaresi hesaplanarak 4 metrekareye 1 kişi, havuzda 8 metrekareye 1 kişi olacak şekilde kullanıcı sayısına kısıtlama getirilmelidir. Belirli kapasite kullanımının yanında havuzların klor seviyesinin sürekli ölçülerek belirli seviyenin altına düşmesi engellenmelidir. Tesisin havuz planlamasının yanında plajların kullanımı da önemli bir faktördür. Kullanıcıların güneşlenme vb. aktivitelerinde sosyal mesafe kurallarını gözetmeleri gerekmektedir.

Uyku ve dinlenme alanları için ayrılmış odaların büyüklüğü ve kişi kapasiteleri pandemi sürecinde önemli bir husustur. Mevcut oda genişliklerine göre sosyal mesafeye uygun bir şekilde kişi başına düşen metrekare dikkate alınarak tesis içerisindeki mevcut kapasiteye sınırlama getirilmelidir. Bunun yanında gelen misafir kullanıcının tesis içerisindeki kalma sürecinde pozitif olma ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Korona virüs hastalığı belirtileri gösteren hastalar için karantina odası belirlenmelidir. Tesisin kapasitesine göre bu odaların belirli bir katta toplanması virüsün yayılma riskini en aza indirecektir.

BULGULAR

Çalışma kapsamında turizm tesislerine ilişkin mevcut yönetmelikler ve pandemi sürecinde yayımlanan genelgeler incelenmiştir. Elde edilen verilere göre yayımlanan genelgelerdeki kurallara işletme yöneticileri, personel, gelen-giden misafirin belirli kriterler çerçevesinde uyması koşulu ile turizm tesislerinin işletmesinin devamlılığı mümkün görülmektedir.

[8] http://www.ankara.gov.tr/konaklama-tesislerinde-uygulanacak-standartlar-ve-tedbirlerle-ilgili-uhk-kararlarina-iliskin-basin-aciklamasi

Virüsün solunum yolu ile bulaş riskinden dolayı, alınacak önlemlerin başında sosyal mesafe kuralları gelmektedir. Genelgelerde turizm tesislerinden talep edilen sosyal mesafe planı için her işletmenin yetkili meslek grupları ile tesisi yeniden planlaması gerekmektedir. Yapılacak olan planlama, içinde bulunulan pandemi sürecinin haricinde olası salgın durumları için acil durum planı niteliğindedir.

Turizm tesislerinin barındırdığı oda sayısı kadar misafir kapasitesi bulunmaktadır. Pandemi sürecinde belirlenen mekansal planlama ile misafir kapasitesinin düşürülmesi önerilmektedir. Özellikle lobi, kafe, restoran, kongre salonu, eğlence merkezi gibi ortak kullanılan mekanlar için ayrıca oturma planı oluşturulmalı, belirli misafir kapasitesine kadar hizmet vermelidir.

Turizm tesislerinde gelen misafirin sıklıkla kullandığı alanlardan plaj ve havuzlar bulunmaktadır. Pandemi sürecinde belirtilen alanlar için özel bir planlama gerekmektedir. Dünya genelinde tasarımcılar tarafından plaj ve havuzlar için öneriler bulunmaktadır. Öneriler salgın süreci içerisinde hijyen ve sosyal mesafe öncelikli olarak kullanıcıların tesisi daha aktif kullanmasını amaçlamaktadır.

Turizm tesislerindeki mevcut oda sayısı için yeniden planlama yapılmalıdır. Öncelikle sosyal mesafe kurallarına uygun olarak odaların büyüklüğüne göre misafir kapasitesi belirlenmelidir. Olası salgından etkilenen misafirler için belirli sayıda karantina odası oluşturulmalıdır. Karantina oda sayısı, tesisin mevcut misafir kapasitesine göre belirlenmelidir. Tesisin büyüklüğü göz önünde bulundurularak karantina oda sayısı için belirli bir kat ayrılması, diğer misafir kullanıcılar açısından daha az bulaşma riski barındırmaktadır.

Turizm tesislerinde doğal ve mekanik havalandırma mevcut olarak bulunmaktadır. Pandemi süreci içerisinde virüsün hava yolu ile bulaşması mekanik havalandırma için problem teşkil etmektedir. Tesislerde genel olarak var olan mekanik havalandırma içinde hepa filtre bulunmamaktadır. Salgın süreci içerisinde yetkililerin mekanik havalandırma filtre eklemeleri önemli bir husustur. Havalandırma olmayan tesis içerisindeki mekanlara belirlenen aralıklarda doğal havalandırma yapılması gerekmektedir.

SONUÇ

Virüsün ortaya çıkmasından itibaren, dünya üzerindeki mevcut sektörel düzen değişmek zorunda kalmıştır. İşletmelerin sürekliliği ile birlikte ekonominin devam etmesi amacıyla hükümet tarafından yayımlanan mevcut yönetmelik ve genelgelerle birlikte yeni normal süreç başlamıştır.

Turizm sektörü, 2020 yılının mart ayından itibaren ciddi ekonomik kayıplar yaşamaktadır. Gelen ve giden turistlerin en az riski yaşaması için alınacak tedbirler önem taşımaktadır. Elde edilen verilere bakıldığında, geleceğe yönelik turizm sektörünün mekansal değişime adaptasyonu gerekmektedir.

Turizm tesislerinde önerilen uygulamalar, pandemi sürecinde işletmelerin devamlılığı açısından önem taşımaktadır. Yayımlanan genelgelerde talep edilen sosyal mesafe planı, oturma planı, misafir kapasite planı, kongre merkezleri gibi toplu kullanım alanları için planlamalarda yetkili kişilerden destek alınması gerekmektedir. Yapılması gereken planlamalar uygun koşullarda yerine getirildiği takdirde, tesisin verimli bir şekilde kullanılacağı öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

Burini, F. (2020). Spatial effects of a pandemic on Tourism: discovering territorial pathologies and resilience.

Matyakubov, U. R., Ibadullaev, E. B., 2020, Explorıng The Impact of The Coronavırus Pandemıc on Tourısm and Recreatıonal Servıces: Case From Republıc of Uzbekıstan. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.,* 168.

Özlü, A., Öztaş, D., 2020, Yeni Corona Pandemisi (Covid-19) ile Mücadelede Geçmişten Ders Çıkartmak. Ankara Med J, 2020;(2):468-481

Sajed, A. N., & Amgain, K. (2020). Corona virus Disease (COVID-19) Outbreak and The Strategy for Prevention. *Europasian Journal of Medical Sciences, 2*(1), 1-3.

United Nations, 2020, Policy Brief: COVID-19 and Transforming Tourism. Ağustos 2020.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://news.google.com/covid19/map?hl=tr&mid=%2Fm%2F02j71&gl=TR&ceid=TR%3Atr (E.T. 21.12.2020)

https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=23722&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5

(E.T. 21.12.2020)

https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1134&MevzuatTur=21&MevzuatTertip=5

(E.T. 21.12.2020)

http://www.ankara.gov.tr/konaklama-tesislerinde-uygulanacak-standartlar-ve-tedbirlerle-ilgili-uhk-kararlarina-iliskin-basin-aciklamasi (E.T. 21.12.2020)

SOME PROBLEMS ENCOUNTERED IN THE MODAL ANALYSIS OF FOLK TURKS: A SAMPLE ANALYSIS OF DİNAR FOLK SONGS[9]

Sami Emrah GEREKTEN[1], H. Serdar ÇAKIRER[2]

[1]İskenderun Technical University Mustafa Yazıcı State Conservatory Music Department, Hatay / Türkiye

[2]N.E.Ü. Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education Department of Music Education, Konya / Türkiye

Abstract: This research aims to identify some problems encountered in the modal analysis and classification of the works of the Folk Music branch, one of the two important branches of Turkish Music, which has an important place in the geography of great maqam music. The research was shaped within the framework of a random sample selected among the folk songs recorded in the TRT Turkish Folk Music repertoire in Afyonkarahisar province Dinar district. After the material errors in the repertoire notations of the works included in the sample were corrected, they were directed to 5 (five) experts in the field who were working at randomly determined vocational music education institutions and who conducted modal analysis studies with the view of common maqam. Experts were asked to make match-mode matchings by conveying their views on the maqam characteristics of the works. Opinions from the expert group were subjected to content analysis. When the opinions of the experts are examined; it has been observed that they adopt the technical terms that are mostly used in the transfer of Western music theory such as gamme, strong, octal, degree, strong, quartet, quintet, transition; they often think that a folk song must complete an octet in order to be able to classify and define it; in the makam classification, they do not generally divide folk songs into instrument and speech parts. In addition, they had difficulties in determining the maqam character of folk songs whose makam parts could not be expressed in quartets and quintet.

Keywords: Maqam, Analysis, Turkish Folk Songs, Problems, Dinar Region

INTRODUCTION

As music is an important cultural element in Turkish culture, the undeniable existence of "speaking" and "bard" stand out as important facts. Öztuna also said, “The role of bard has been important in Turks. Because the role of words and music was important. He used to play the saz from the Kopuz and later baglama type, and read the poems he sang with the reaction, by composing them upwardly " (Öztuna, 1990: 174). These poems, which were sung and composed in advance, were given names such as " ir " and " yır ", and these works spread by word of mouth and in different geographies, later took the name of 'folk song', meaning 'belonging to the Turk'. " ... As Germans call their folk songs "lied", we usually call our own folk songs "ballad" (Emnalar, 1998: 26).

These poems, which are said to be advanced, have changed by interacting in musical and literary aspects, and have survived mostly anonymously. The writing and compilation of this oral cultural heritage,

[9]This study was produced by using the data of the master's thesis titled "Examining the Dinar folk songs in the TRT repertoire in terms of musical and literary" prepared by the first author in the Department of Music Education of Necmettin Erbakan University, Institute of Educational Sciences, under the supervision of the second author.

which has been ongoing for centuries, coincided with the last period of the Ottoman Empire and accelerated only until the 1920s.

In this context, it is necessary in order to reveal how Turkish folk music may differ according to provinces, regions and regions and its effects on the music of our country's geography " (Çağlayan, 2005: 90) It is a very productive field for new research. " (Öztürk, 2015: 1-27), this study was initiated and while trying to classify the melodies of Dinar folk songs in terms of makam by means of expert opinions, it was observed that the theory of makam adopted by experts in this process had certain problems in this respect. In conclusion, in the sample of Dinar folk songs selected randomly, the rich range of the region in terms of modal diversity has been mentioned, and some basic problem situations that can be encountered in the use of the widespread makam theory in the modal analysis of folk songs have been reached.

METHODOLOGY

In the research, the description method was taken into consideration, and the scanning model was used as a model. During the study, the analysis of musical data was carried out through expert opinions. It was assumed that expert opinions reflected the truth at this point. The collected data were then subjected to content analysis.TRT Repertuarında yer alan Afyonkarahisar ili Dinar ilçesine ait 24 adet türkü incelenmiştir. "Örneklem, belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir."(Karasar, 1999:110).

Data were collected from the study group consisting of academicians and researchers, who were presumed to have mastered the rich cultural background of the region and the widely accepted authority theory. 5 academicians from 5 different universities took part in the study group.

Qualitative data collection methods such as document analysis and interview were used in this study. The process of collecting data by accessing records and documents and examining these sources is called document analysis (Karasar, 1999: 9). Document analysis "covers the analysis of written materials that contain information about the phenomenon or facts to be investigated" (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187).

A semi-structured interview form was prepared to get the opinions of the experts. While creating the semi-structured interview form, opinions of 1 associate professor, 1 doctor of science and 1 researcher were taken, based on the literature review, the names that could be considered as experts in the fundamental subject of the research were determined by the researcher, and interviews were made with 5 academicians from 5 different universities.

The researcher briefly introduced the purpose, problems and method of the research to the determined experts by the researcher, and the experts made an appointment for an interview. In addition, it was emphasized that the identities of the participants participating in the interview will be kept confidential. Interviews took place between 60 minutes and 90 minutes, and the data were recorded by the researcher with a recording device. It is important for validity to include direct quotations from the interviewees and explain the results based on them. For this, it has been tried to provide credibility by giving some of the data obtained from the research as they are (Wolcott, 1990, s.121-152).

In the analysis of the data, the content analysis method was used by describing the opinions of the participants.

FINDINGS

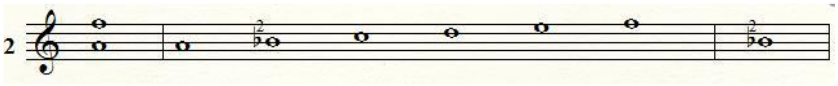
Findings Regarding the Maqam Analysis of Folk Songs

Cevizin Yaprağı

It has been observed that the folk song use the voice of 'La' (A) as the ending pitch and according to the ending pitch, they become shrill at most up to the 6th degree. However, the 6th degree sound is not used until the 5th degree, even the 2nd, 4th, 15th degrees of the work. It can be said that it is intended to create a bridge for the melodic transitions to be made from the 5th to the 4th degree, as can be seen in the measures 17 and 17. The folk song using the flat two modifier in the sound of Si did not use any other modifiers. In terms of navigational features, the la-mi jumps, which it frequently used, the structure constructed between 1 and 5 degrees, was finished without expanding an octal and used the hüseyni curtain predominantly. Considering the expert opinions, U1, U3 and U5 stated that this folk song is in the position of Hüseyni maqam.

Çekin Kır Atımı

The sound of the "Cevizin Yaprağı" song, which was examined in the first place, and the sounds used by the work, which has almost exactly the same conditions in terms of the navigational characteristics it follows, has the same characteristics as the song in question in terms of its sequence and equipment. It has been observed that the folk song use the voice of 'La' as the voice of ending point and, according to the this pitch, it becomes shrill at most up to the 6th degree. Unlike the "cevizin yaprağı" folk song, U1 stated an opinion about the work, in which the 6th degree sound was used with the understanding of 'vibration' more clearly.

Çayır Değil Çimenlikte Evim Var

In many ways, the work resembles the folk songs named 'Cevizin yaprağı' and 'Çekin Kıratımı', which were examined before. In these three songs whose ending pitches are the same, 5th degree mi sound was used as strong voice and it was determined that there were lots of la-mi jumps. Folk song used the 7-pitch and flat two modifier. U5 and U3 stated that the work is in the position of Hüseyni.

Nazilli'nin Hanları

This folk song, which belongs to the Dinar region, is a variation of the hüseyni folk song named "Şu Çavdır'ın Hanları" compiled from Burdur Tefenni. However, the absence of 'flat two' signs in the hardware of this work came to our attention during the research and it was emphasized by the experts

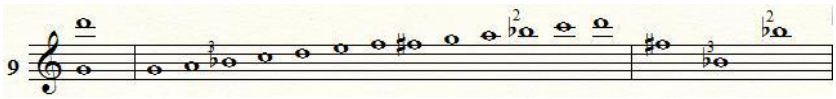
that this situation might be due to an error originating from the source person, the compilation process or the compiler, and all experts, except U2, preferred to make modal analysis according to this situation. U1, U3, U4, U5 stated that the work is a hüseyni folk song.

Al Kadifenin Topu

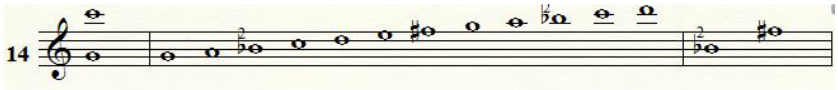
The work used the la pitch as its ending point and did not give up any more than this point. In the folk song whose vocal amplitude is 7, which is preferred as its strong voice in terms of melodic strength, an intense 4th-degree usage was observed, although not as much as this voice. He used the sharp sign in fa (treble) sounds in the work, which has two flat signs in its equipment. U3 and U5 stated that the work is suitable for the hüseyni maqam structure.

Hatça'm Çıkmış Gül Dalına Türküsü dizisi

It has been observed that the equipment of the work has three b-flat signs and although the 15th measure in the piece has sharps except the second beat, it is not included in the equipment. The piece went up to the octave of the fourth degree sound in the pest left voice and treble and used the 12-pitch. It has been determined that the work consists of the word and saz part and the saz part is melodically independent from the spoken part, the saz part is not similar to any part in the word. Regarding the place of the work, U2, U4, U3 and U1 stated that the work was in the maqam.

Aşamadım Bergama'nın Belinden

The piece used the pitch la (A) as its ending pitch and with its left voice in the bass, it expanded 3 voices higher than the octave of the decision. There are only two flat signs on the equipment of the work. They made an imagination by U2, 3, 4, 5 and 6 about the mode of the work, which does not have an instrument section in a melodic structure independent of the lyric section.

Öte Yakanın Buludu

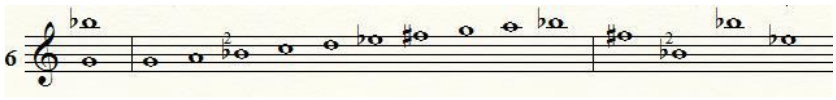
The piece used the pitch of la (A) as the ending point and the 8-pitch by giving up at most one voice from the ending point. It has been observed that the folk song, which is preferred as its strong voice, has the b-flat two signs in its equipment and uses the sharp sign in some treble fa sounds in the work. All experts on the series of the work emphasized hüseyni. U4, on the other hand, stated that it reflects the characteristics of the uşşak maqam.

Dinar Yolu

The work used its left fret as its ending pitch and included the sharp sign in its hardware. The fok song has expanded from the ending point to the seventh degree from the half voice bass and decision voice. Regarding the mode of the work, which does not have an instrument section independent of the lyrical section, U2: "The work has more characteristics of Zâvil maqam, in addition to its stable left voice, its navigational feature and equipment, compared to the changers in the work. The melodic use at the entrance of the work is in Mahur maqam and the ending part is made in Rast maqam with a crescent". While U3, U4, and U5 also stated that the Turkish was in the makam Zâvil.

Köprünün Altı Pınar Türküsü dizisi

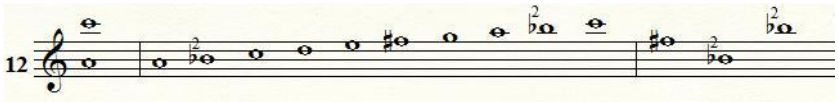
It has been observed that the folk song uses the sound la (A) as the ending point, it expands to the G voice and the b-flat sound in the treble, and follows a descending character in general. At the point of the modal evaluation of the piece with an independent saz section, some experts stated that it should be considered as monolithic, and some experts stated that the word and saz sections should be evaluated separately. The experts who evaluate the work in one piece, Karcığar maqam. On the other hand, experts who take the maqamic character of the word as basis and evaluate the lyric and saz parts separately in oral works stated their opinion as Hüseyni maqam for the speech part and Karcığar maqam for the saz part.

Ördek Suya Dal Da Gel

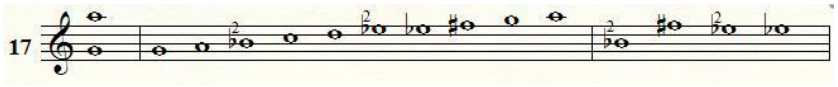
The ending point of the work is la (A) fret, and it has reached the fourth degree of decision sound at the highest pitch towards the treble. There is no different alliteration in the measurements in the folk song, which has two flat two in its equipment. About the series of the work, experts have stated that the work is in the position of uşşak maqam.

Çamlıbel'den de Baktı Köroğlu

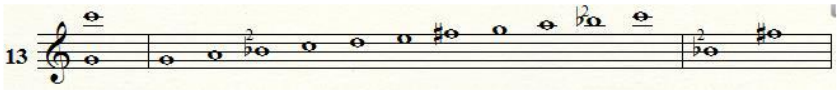
For the saz part, a separate melodic structure is not observed, and in the equipment of the song, there are two flat and two flat alliterations in the treble and octaves si (B) sounds. It has been determined that the work does not use a lower voice than the ending point and in the treble it uses a range 2 voices wider than the octave of the ending point. U2 stated that a Muhayyer maqam stood out from the beginning of the work and stated that the work was in Gülizar maqam.

Gorunun Annacı

It was observed that all of the high-pitch sounds got sharp signs, and some of the mi (E) sounds got two flat and flat signs in the work, in which the b-flat two signs were carried on its equipment. U6 stated that the work was 'araban' maqam, others stated that it was 'uşşaq' maqam.

Ardıç Arasında Biten Budaklar türküsü dizisi

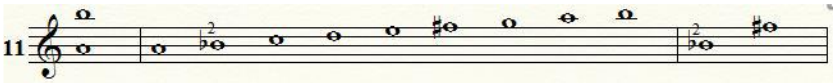
The piece used the pitch la (A) fret as its ending point and expanded 2 voices higher than the octave of the ending pitch with its left voice in the pest, using the 11-pitch. Although all the fa sounds used in the work received sharp signs, there are only two flat signs. It was stated by the experts during the modal evaluation that the work, which does not have an instrument section in a melodic structure independent of the lyric section, starts from high-pitched sounds and has a descending character. U1, 2, 3, 4 stated that it was Muhayyer maqam.

Evim Kireç Tutmuyor

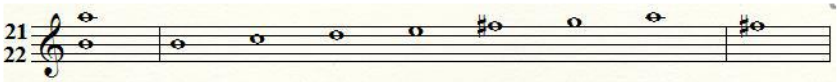
In the equipment of the work, which uses la fret as the ending point the two flat signs are included. In the work, mi (E) sounds are flat and treble fa (F) sounds are sharp. U4, U3 and U5 stated that the work was karcığar maqam.

Fadimem'i Doru Taya Bindirdim

The ending point of the work is la fret. Although it is seen that there are sharp alliterations in the high-pitched fa sounds in the measurements of the folk song with b-flat two signs in its hardware, it was determined that he did not use a lower pitch than the ending point and expanded to the high-pitched sound and used the 9-pitch. Experts pointed out that there is no separate melodic expression for the saz in the work. 1,2,3,4, U5 stated that he was a 'uşşaq' maqam.

Su Gelir Güldür Güldür and Haydin Güzelim Kundurana Tek Tek Bas

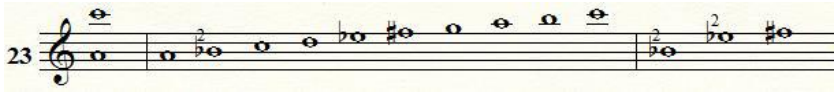
It has been observed that there is a sharp fa sign in the equipment of the works that use the si fret as the ending point. It has been determined that the folk song use 9-pitch by giving up at most two more voices from the ending pitch. Since the works have very similar features in terms of equipment, navigation, melodic feature and sensation, they were evaluated together in this part of our research. About the maqams of the works, they determined that U1, 2, 3, 4, 5 songs reflect the character of segah maqam.

Susadan Giden Yaylı

The equipment of the piece that uses the left fret as the decision sound has a sharp sign. The piece, which did not give up more than the ending point, used 10 intervals by expanding 1 voice more treble than the octave of the ending point in treble. U2 and U5 refrained from determining any sequence / position. U3 reported an opinion in the form of mahur maqam and U4 in the form of a rast maqam.

Dertli Kerem Der Ki

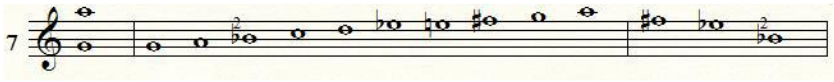
The folk song used the pitch of la as its ending point, and a lower voice than the voice of decision was not used in the work. In folk song treble, two intervals higher than the octave of the ending pitch, using the 10-pitch. It was observed that in the work, in which only the b-flat two signs were present in the hardware, there were flat and flat two signs in the mi sounds and sharp signs in the fa sounds on the treble. U1 stated that the work does not have a separate saz section independent from the spoken part and has a descending course, while U2, U3, U4, and U5 stated that the work was under the influence of Karcığar maqam.

Haydin Arkadaşlar Kına Yakalım

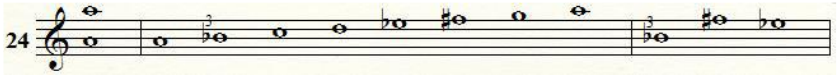
The piece used the pitch of la (A) as the decision sound and at most one voice from the decision sound gave up and used the 8-pitch. In the folk song, in which the strong voice is preferred, an intense 4th-degree use is observed, although it is not as much as this voice. He used the sharp sign in some treble fa sounds in the work, which has two flat signs in its hardware. Experts stated that the work is in the position of hüseyni maqam.

Haydin Güzelim At Olur Da Depmez Mi

In TRT notation, the piece ending with the sound of do made decisions to hang on this sound in the 3rd, 4th, 7th, 8th, 9th, 10th and 11th scales. It has been observed that the piece bears the b-flat two signs on its equipment, and in it, all of the high-pitch sounds get sharp signs, and some of the mi sounds get flat signs. U2, U3, U4 and U5 stated that the sequence is 'karcığar' maqam.

Uzun Olur Fesligenin Dalları Türküsü dizisi

The work, which has three flat signs in its equipment, used the curtain la (A) as its decision sound. It has been observed that there are sharp signs in some mi sounds in it, flat in treble fa and sol sounds. The

work, which does not have an independent instrument section, has 8 intervals. They stated that the U3 and U5 array is the husseyni maqam.

Findings Regarding the Problems Encountered During the Analysis of Dinars' Folk Songs

Contrary to expectations, experts have quite different views on the modal analysis of any folk song. In this context, the lack of consensus stands out as a striking situation.

It was observed that the experts were able to adopt different terminological concepts such as 'ayak', 'makam', 'makam sequence' during the makam classification of folk songs, and there were differences of opinion even among those who adopted the same terminological concept.

It has been observed that the experts do not see any problem in classifying many works that do not decide on the curtain of the dügah pitch in their notation and performance, within the framework of the authorities that decide on the dügah curtain, and they can characterize this situation with concepts such as 'hanging decision' and 'false decision'.

Some experts, who made their determinations according to the common maqam theory system they adopted, emphasized that folk songs that do not complete an octet, in other words, do not have eight acts, cannot be subject to any makam description and classification.

It has been observed that almost all of the experts who make classifications with different concepts such as ayak, makam, and maqam scale use Western music concepts such as strong, degree, quartet, quintet, tonic, and serial to convey certain makam dynamics.

RESULTS

In the special of the folk songs in the sample, it was determined that Dinar folk songs exhibit various characters in terms of makam. In this context, it has been observed that the expert group has different preferences in terms of terminology such as ayak, maqam, maqam sequence, they are in consensus in determination of limited makam groups, and they have differentiations in many titles and in some specific points in classifying folk songs in terms of maqam, in line with the makam theory they adopt. This situation reveals the necessity of producing and testing new and different models in explaining folk songs with the widely accepted modal theory and classification.

REFERENCES

Çağlayan, A. B. (2005). *Ordu Türkülerinin Makam-Ayak Tür ve Usul Yönünden İncelenmesi*, Selçuk Ünv. Social Sciences Institute (Unpublished Master's Thesis), Konya.

Emnalar, A. (1998). *Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı*. İzmir: Ege University Press.

Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştirma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayinlari.

Öztuna, Y. (1990). *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi*. Ankara: Kültür Bakanlığı: 1164, Kültür Eserleri Dizisi: 149, C.1-2, Başbakanlık Basımevi.

Öztürk, O. M. (2015). *Halk Musikisi Repertuvar İncelemelerinin Makam Nazariyesi Araştırmalarına Yapabileceği Katkılar*, Ege Üniversitesi Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi (7): 1-27.

Wolcott, H. F. (1990). *On seeking-and rejecting-validity in qualitative research*. Eisner, E. W., & Peshkin, A. (Eds). Qualititative Inquiry in Education The Coutinuing Debate (pp.121-152). New YorkTeachers Collage Pres.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

OPINIONS AND VIEWS ON REPRESENTATION IN ADVERTISING

Anıl DAL CANBAZOĞLU

Mersin University, Faculty of Communication, Mersin / Turkey

Abstract: Representation in advertising has been debated and pointed out for many years but never gets old. The fact that the world population and the diversity in the population are growing day by day has made the issue of how this diversity is represented in advertising even more important. This study revealed opinions and views about representation in advertising in Turkey. In this context, the views and opinions of the viewers on how the diversities such as gender (biological gender, sexual orientation, gender identity), age, ethnic origin and disability are represented in Turkish advertisements has evaluated within the context of women, men, LGBTIQ, children, ethnicity and disabled people representation in advertising. In order to reveal the views and opinions of the viewers' women, men, LGBTIQ, children, ethnicities and disabled people representation in advertising, a questionnaire had designed. The data obtained from the survey were analyzed in two stages. The responses to open-ended questions were analyzed using content analysis method, and the frequencies into the categories revealed as a result of the content analysis was determined by frequency analysis. The responses to the 7 open-ended questions, designed to determine what are the problems with the representation of the women, men, LGBTIQ , children, ethnicities and disabled people in advertising, had analyzed with the word analysis method using TSCorpus[10] and the most frequently repeated words had visualized with the word cloud using Powerbi[11].

Keywords: Representation, Representation in Advertising, Representation of Diversities in Advertising

INTRODUCTION and THEORETICAL FRAMEWORK

Lippke (1995:108), criticically pointed out that without individuals' ever being consciously aware of that advertising shapes the ways in which they habitually perceive and conceive their lives and the social world, the alternatives they see as open to them, and the standards they use to judge themselves and others. Because the advertising discourse both reflects and creates social norms, advertising representations influence cultural and individual conceptions of identity, and must be understood as the result of changing social and cultural practices (Schroeder & Zwick, 2004:24).

In this study the researcher has attempted to reflect the views of the audiences and give guidance to the industry on how people think and talk about the representation in advertising, what are the problems about representing women, men, LGBTIQ, children, ethnic groups and minorities and disabled people.

In the context of advertising, representation refers to the manner in which people are shown. Because people exposed too much ads representation in advertising is especially influential in shaping societal values and each ad offers a distinct hypothetical world where a different value is placed on different groups of people, so these images have a profound effect on experiences in the real world. Briefly representations can affect our perceptions of others. For example, ads may show some groups of people more than others, they may also represent people in ways that reinforce stereotypes and biases[12].

[10] https://tscorpus.com
[11] https://powerbi.microsoft.com
[12] https://www.tolerance.org/classroom-resources/tolerance-lessons/representation-in-advertising

Research on advertising representation commonly focuses on the women representation in terms of gender discrimination and sexist discourse. As Rudloff (2020: 1) stated numerous studies since the 1960s have problematized sexist depictions of women and men in advertising, contending that they facilitate the perpetuation of gender inequality and other socially unconstructive repressive structures. The results of the study of Geena Davis Institute on Gender Media to uncover how gender representation affects what people watch show that people saw male characters 56% of the time and female characters 44% of the time and overall, women-led and gender-balanced videos yielded 30% more views than other videos, revealing a demand for more inclusive content (Davis, 2019). Figure 1 shows the distribution of over 2.7 million YouTube videos uploaded by advertisers between January 1, 2015, and March 31, 2019 based on gender representation.

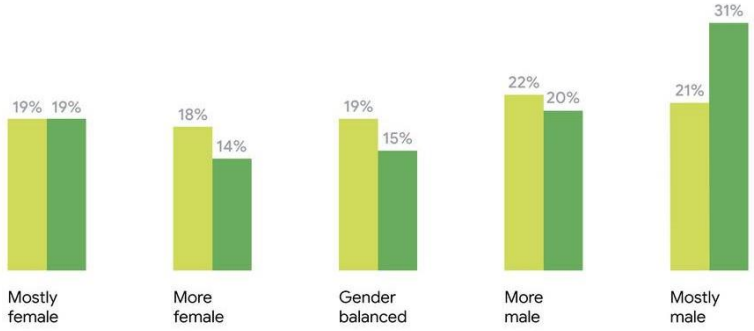

Figure 1. Distribution of videos based on gender representation
Source: [13]

The other finding of the GDIGMs' study support the past studies about the depiction of women and men. Davis (2019) summarizes the research findings as follows:

"After conducting a deeper dive into the top 100 viewed global ads across 11 advertising sectors and discovered that female characters are significantly more likely to wear revealing clothing than male characters, and are shown more often in the kitchen, shopping, and cleaning. In contrast, male characters are more likely to be shown driving, working, outdoors, and attending a sporting event. Male characters are also more likely to be shown working and in leadership positions. When our youngest children disproportionately see men in the boardroom and women in the kitchen, this sends a clear message reinforcing negative stereotypes about the value of women and girls in society."

Nowadays, within advertising and gender debate, LGBTIQ representation is a hot topic. One topic that has gained increasing support by brands in recent years is a focus on rights and acceptance for the lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer (LGBTQ) community (Champlin and Li, 2020:1). Accepting LGBTIQ individuals differs from country to country. According to "*Social acceptance of LGBT people in 174 Countries, 1981 to 2017"* report, 131 of 174 countries experienced increases in acceptance from 1981 while 16 countries experienced a decline and 27 countries experienced no change (Flores, 2019:2).

Acceptance is an important factor as it directly affects the visibility of LGBTIQ individuals in the media. Table 1 shows the ranking countries (top 3 countries on the rise, top 3 countries in decline and Turkey)

[13] https://www.thinkwithgoogle.com/future-of-marketing/management-and-culture/diversity-and-inclusion/gender-representation-media-bias/ cited from GDIGM/Google, Global, Study of gender representation in over 2.7 million videos across 11 verticals, uploaded between Jan. 2015–May 2019.

by their LGBT Global Acceptance Index (GAI) score between the years 2014 and 2017.
Numerous brands have chosen to show consumers they support the LGBTQ community through the creation of branded, public-facing communication campaigns and initiatives, often in conjunction with their products (Champlin and Li, 2020:2) but it is naturally not in all countries-especially countries that LGBT GAI score is low- just in many countries. With critical global shifts, more brands appear to be portraying people of various sexual orientations in mainstream advertising, rather than limiting this content to LGBTQ-targeted media (cited by Champlin and Li, 2020:3).

Table 1. Ranking some countries by their lgbt global acceptance ındex (gaı) score

Rank	**Country**	**GAI 2014- 2017**
1	Iceland	8.9
2	Netherlands	8.6
3	Norway	8.2
85	Turkey	4.4
172	Senegal	1.7
173	Azerbaijan	1.7
174	Tajikistan	1.6

Source: [14]

The problematic of how and for what purposes children are represented in the media, especially in advertisements is another debated issue of representation. The way children are represented in the media, especially in advertisements, shows the how adults positioned the children in society (Dumlu, 2017:598). Dumlu stated that to increase the credibility and effectiveness of the advertisement and to get attraction to the advertisement are main reasons of using children in advertising (2017:608). The image of children in advertising has always represented positive values: simplicity, tenderness, protection or family, along with a set of personal appeals; the child that we once were, the one we still carry inside, etc. However, according to APA report, 2007 and Bailey report, 2011 in recent years the child appears often in ads with adult attire and gestures, specifically girls, in an improper representation of their age that has been called "childhood sexualization" (cited by Noguero, 2018:125). In scope of this study ethnic groups and minorities is the other group that discussed in context of representation in advertising. According to a study from Getty Images and YouGov seeing people of various ethnicities, backgrounds, and appearances represented in advertising isn't enough for 84% of consumers across Asia Pacific (APAC), in Southeast Asia (SEA), that percentage goes up to 88% (WARC, 2020). Some countries have many different ethnics and minorities in their population, like USA, like Britain etc. Historically, advertising and entertainment products in the United States have largely featured white

[14] Flores, A. R. (2019). Social Acceptance of LGBT People in 174 Countries: 1981 to 2017. Los Angeles, CA: The Williams Institute, pp:30,33,37. https://williamsinstitute.law.ucla.edu/wp-content/uploads/Global-Acceptance-Index-LGBT-Oct-2019.pdf

actors in traditional family settings for two very simple reasons: they were the overwhelming majority of consumers and the technology didn't exist to effectively segment commercials in mass media like television (Vinjamuri, 2015). But both things have changed over the past half-century, and marketers starting to catch up and today advertisers are indeed producing national television advertising showing a broader racial mix and more diverse households than ever before (Vinjamuri, 2015). The other issue is disabled people representation in advertising. Historically, brands have excluded those with disabilities in their everyday advertising. It seemed there was a specific time and place – the Paralympic Games – to depict someone from this segment, with physical disabilities being the go-to. Otherwise brands might show handicapped veterans around relevant holidays (Ace Metrix, 2020). Tech brands like Google and Amazon as well as non-tech ones including Target, Nike and the NFL have led the charge (in terms of number of ads) in the past year with the "intensity" of portrayal ranging from simple inclusion to creating an ad centered around the narrative of someone's disability (Ace Metrix, 2020).

Because advertising is a powerful medium on shaping people socialization process, the advertising industry has a responsibility to be as representative of the wider population as possible and reflecting diversity in an accurate and meaningful way. Without representation, there can be no authenticity, which is at the heart of effective communication.

PURPOSE

It was aimed to judge the present situation on how Turkish advertising reflect the diversities as gender (biological gender, sexual orientation, gender identity), age, ethnic origin and disability within the scope of the opinions and views of the audiences. It is a fact that an increasing number of advertisements reflect the diversities, design unstreotyped advertsiments and all around the World the advertising industry response to changes in the ethnic profile, gender issues, disability while there are those who think advertising should be required to reflect them accurately.

SCOPE

This study concerned with the opinions and views of audiences on women, men, LGBTIQ, children, ethnic groups and minorities and disabled people represantation in advertising in Turkey.

METHODOLOGY

In order to reveal the views and opinions of the viewers' women, men, LGBTIQ, children, ethnicities and minorities and, disabled people representation in advertising, a questionnaire had designed. To construct the questions and the scale in the questionnaire, the findings of the focus group interviews conducted before the survey were used. The questionnaire consist of 7 open-ended, 9 multiple-choice question, 2 demographic questions and a 5 point likert scale with 5 expressions. By convenience sampling the questionnaire has been conducted with 458 people through googleforms between January 5 and 15, 2020. The data obtained from the survey were analyzed in two stages. The responses to open-ended questions were analyzed using content analysis method, and the frequencies into the categories revealed as a result of the content analysis was determined by frequency analysis. The responses to the 7 open-ended questions, designed to determine what are the problems with the representation of the women, men, LGBTIQ , children, ethnicities and disabled people in advertising, had analyzed with the word analysis method using TSCorpus and the most frequently repeated words

FINDINGS

1. Findings about Demographics

To find out the demographics of the respondents, age and sex/sexual orientation/gender identity had asked. The ages of respondents was shown in the table 1, the sex/sexual orientation/gender identity of respondents shown in the table 2. Majority of the respondents are in range of age range 18 to 32 and define themselves as women and men.

Table 1. Age frequency of respondents

Age	Frequency	Percent
18-22	99	21,6
23-27	150	32,8
28-32	48	10,5
33-37	32	7,0
38-42	20	4,4
43-47	39	8,5
48-52	32	7,0
53-57	15	3,3
58-62	23	5,0
Total	458	100,0

Table 2. Sex/sexual orientation/gender ıdentity frequency of respondents

Sex/Sexual Orientation/ Gender Identity	**Frequency**	**Percent**
Woman	**206**	**45,0**
Man	**205**	**44,8**
Lesbian	**27**	**5,9**
Gay	**9**	**2,0**
Bisexual	**4**	**,9**
Transsexual	**2**	**,4**
Intersex	**2**	**,4**
Queer	**3**	**,7**
Total	**458**	**100,0**

2. Findings about represention in advertising in Turkey

In order to reveal whether respondents perceive a problem related to representation in advertising, a three choiced question had asked. 4,80 % of respondents had not ewpress an opinion. While 77,95 % of respondents think biological, physical and cultural differences such as gender, age, ethnicity, national and regional identity are not presented properly and accurately in advertising, 17,25 % of them think differences are presented correctly and appropriately. Figure 1 shows the the results.

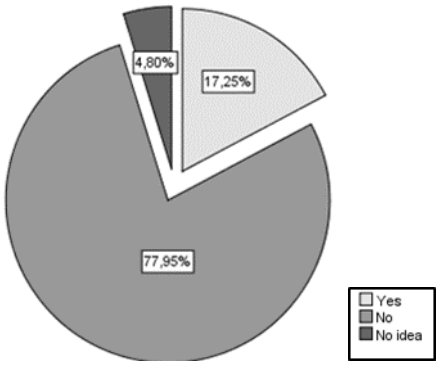

Figure 1. Pie chart of the problem perception of representation in advertising

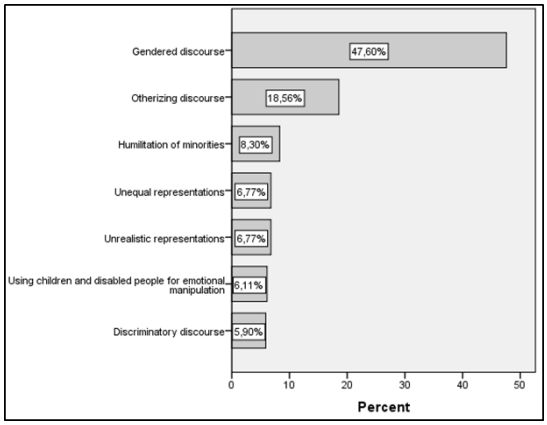

Figure 2. Bar chart of the problems about the representation in advertising

An open-ended question was asked to the respondents to determine what they consider as the most important problem about representation in advertising. The answers had analyzed by conventional content analysis. After all answers are readed, categories (see in the chart 2) are derived from the data. Then the frequencies into the categories analyzed quantitevely. 47,60 % of respondents had defined the most important problem about the representation in advertising as gendered discourse. Figure 2 shows the results of quantitive content analyze.

To identify the most debated group in context of the represantation in advertising in Turkey a seven choiced question had asked. 72,7 % of the respondents stated that they think that the most controversial issue in context of the represantation in advertising in Turkey is women representation in advertising. Table 3 shows the results.

Table 3. The most debated group in context of the representation in advertising in Turkey

Concepts	Frequency	Percent
Women represantation in advertising	333	72,7
LGBTİ+ queer represantation in advertising	43	9,4
Children represantation in advertising	26	5,7
Minority represantation in advertising	19	4,1
Men represantation in advertising	15	3,3
Disabled people represantation in advertising	13	2,8
Other	9	2,0
Total	458	100,0

3. Findings about Women Represention in Advertising in Turkey

The respondents were asked whether there are problems with women representation in advertising. 87,12 % of the them think that there are problems, while 6,11% of them not and 6,77% have no idea. To determine the problems about the representation of women in Turkish advertising an open-ended question had asked. The answers had analyzed with the word analysis method. The words "sexual object" is the most frequently repeated word in all words. The result of the word analysis had shown in the table 4. Figure 4 shows the results of the word analysis visually. The words repeated less then 6 were excluded while designing word cloud.

Table 4. The most frequently repeated words of respondents comments on women representation problem in advertising in Turkey

Words	Fre.	Words	Fre.
Sexual object	34	Ladied	6
Stereotyping	18	Hild	6
Sex roles stereotype	17	Care for	6
Abuse	17	Weak	5
Commodification	14	Sexism	5
Inhouse	12	Otherize	4
Recede into background	12	Passive	4
Body	11	Feminity	4
Housework	10	Artificial	3
Maternity	9	Kitchen work	3
Beauty	8	Real	3
Discrimination	7	Inequality	3
Taking in Charge	6	Incomplete	3
Cleaning	6	Abuse	2

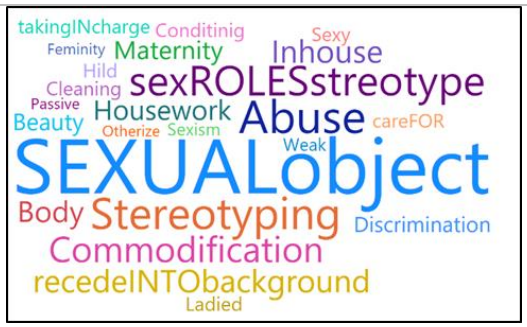

Figure 3. Word cloud of the most frequently repeated words of respondents comments on women representation problem in advertising in Turkey

Sexy	6	Norm	2
Conditining	6	Legitimi-zation	2

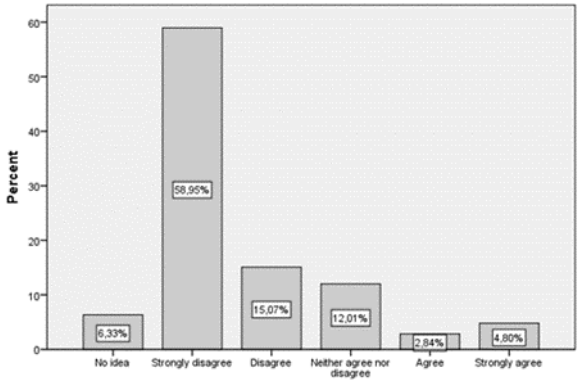

Figure 4. Bar chart of the agreement statement of the properness and accurateness of women representation in advertising in Turkey

Respondents were asked to what extent they agreed with the correct and appropriate representation of women (in the context of human rights and freedoms, democracy, humanity) in the advertisements. Respondents' degree of participation in this statement is shown in Figure 4. The majority of the respondents (about 78%) stated that they do not agree with this view.

4. Findings about Men Represention in Advertising in Turkey

When asked whether there are problems with male representation in the advertisement, 69% of the respondents answered as there are problems, while 14,63% of them answered as no problems. 16,38% of respondents hadn’t state an idea.

As can be seen in both the word cloud visual of repetitive words in Figure 7 and Table 5, in the answers given to the question of what is the most important problem regarding male representation in advertising, the most frequently repeating word was the word "strong" with 32 repetitions.

Table 5. The most frequently repeated words of respondents comments on men representation problem in advertising in Turkey

Words	Fre.
Strong	32
Father	10
Employed	8
Superior	8
Muscled	7
Sexist	6
Money	5
Come into prominence	5
Dominant	5
Handsome	4
Hegemon	4
Breadwinner	4
Patriarchal	4
Susccesful	3
Authority	3

Figure 5. Word cloud of the most frequently repeated words of respondents comments on men representation problem in advertising in Turkey

Figure 6 shows the extent to which the respondents agree that men are represented properly and accurately in advertisements (in the context of human rights and freedoms, democracy, humanity). About 24% of the respondents think that men are represented properly and appropriately in advertisements.

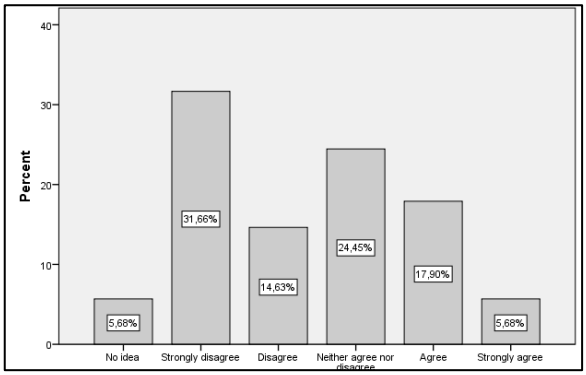

Figure 6. Bar chart of the agreement statement of the properness and accurateness of men representation in advertising in Turkey

5. Findings about LGBTIQ Represention in Advertising in Turkey

Do you think are there any problems about the representation of LGBTIQ in advertising in Turkey?

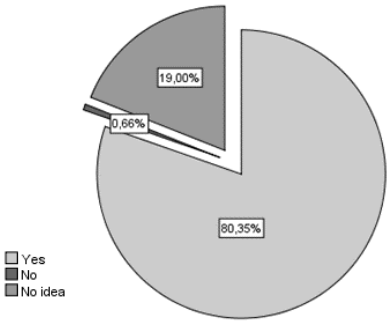

Figure 7. Pie chart of the problem perception of lgbtiq representation in advertising in Turkey

Have you ever seen a Turkish advertisement in which LGBTIQ individuals are represented?

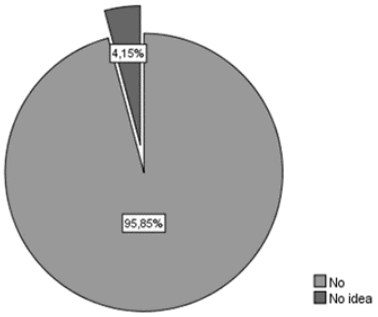

Figure 8. Pie chart of the coinciding with an/any advertising in which lgbtıq ındividuals presented in Turkey

When the respondents were asked whether there are problems with LGBTI + individual representation, the rate of those who stated that there were problems was found to be 80, 35 % while 19 % of respondents have no idea. (Figure 7). Almost all answers to the open-ended question of what these problems are, are that these individuals are not represented, and ignored. When the respondents were asked if they have ever seen a Turkish advertisement in which LGBTI + individuals are present and visible, 95,85 % of the respondents stated that they did not (Figure 8).

Since LGBTIQ individuals were stated to have no visibility and representation in advertisements by respondents, attitudes towards LGBTIQ individuals' representation in advertisements were not measured.

6. Findings about Children Represention in Advertising in Turkey

61,35 % of the 458 respondents who participated in the survey stated that there are problems, 15,50% of them stated there aren't problems and 23,14% had not state an idea related to child representation in advertising.

According to the findings obtained from open-ended answers, the main problems related to child representation in advertising is the abuse of children. Table 6 shows the most repeated words. The word cloud

obtained in word analysis of open-ended answers is shown in Figure 9.

Table 6. The most frequently repeated words of respondents comments on children representation problem in advertising in Turkey

Words	Fre.
Abuse	17
Incenting to adulthood	9
Innocent	7
Emotional abuse	6
Sexist	6
Cute	4
Pedophilia	3

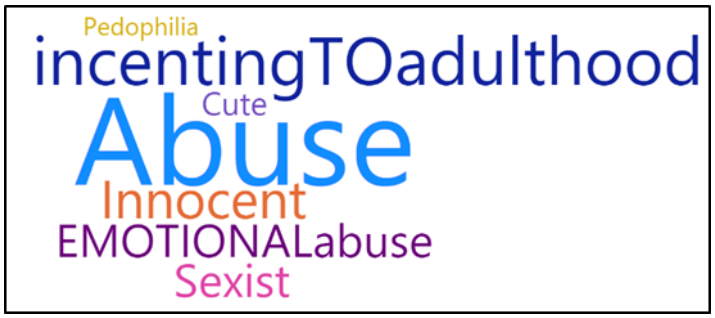

Figure 9. Word cloud of the most frequently repeated words of respondents comments on children representation problem in advertising in Turkey

Figure 10 shows the respondents agreement level with that children are represented properly and accurately. Approximately 28% of the respondents agree with the view that children are represented properly and accurately in the advertisement, while approximately 55% do not agree with this view.

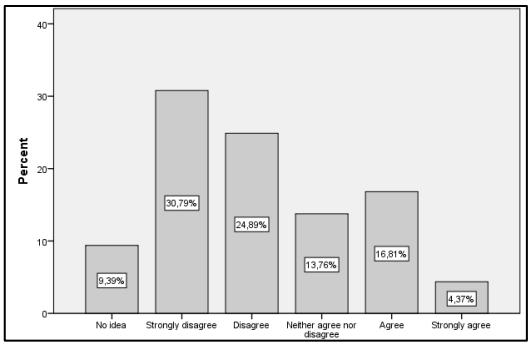

Figure 10. Bar chart of the agreement statement of the properness and accurateness of children representation in advertising in Turkey

7. Findings about Ethnic Groups and Minorities Represention in Advertising in Turkey

16, 16% of the survey respondents stated that there are no problems with minority and ethnic group representation in the advertisement; 58,30% of them stated that there are problems. The rate of those who do not express an opinion is 25,55%.

As seen in Figure 11; the ratio of the respondents who do not agree with the opinion that minority and ethnic groups are represented properly and accurately in advertisements is about 68%.

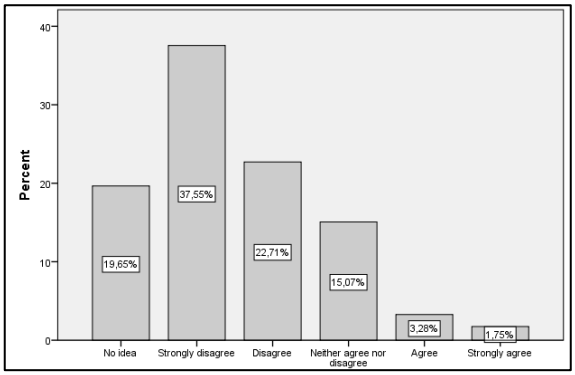

Figure 11. **Bar chart of the agreement statement of the correctness and appropriateness of minority representation in advertising in Turkey**

Table 7. The most frequently repeated words of respondents comments on minority representation problem in advertising in Turkey

Words	Fre.
Discrimination	12
Racism	7
Majoritarian	6
Ideologic	4
Ridiculous	4
Targeting	4
Otherize	3
Streotyping	2

Figure 12. Word cloud of the most frequently repeated words of respondents comments on minority representation problem in advertising in Turkey

In the answers to the question of what the problems related to the representation of minorities and ethnic groups in advertising, the most frequently repeating word was found to be discrimination with 12 repetitions (see Table 7). This was followed by 7 repetitions of racism, 6 repetitions of majorism. Figure 12 shows the word cloud of the most frequently repeated words of respondents comments on minority representation problem in advertising in Turkey.

8. Findings about Disabled People Represention in Advertising in Turkey

As a result of the survey, disabled people representation in advertising is the the least problematic representation in advertising. 32.10 % of the respondents think that there is no problem in the representation of these groups. 48,25 % of the people who thought that there are problems.

As seen in Table 8 and Figure 13, the most frequently repeated words of respondents comments on the problem of disabled people representation in advertising in Turkey is play for sympathy.

Table 8. The most frequently repeated words of respondents comments on disabled people representation problem in advertising in Turkey

Words	Fre.
Play for sympathy	7
Emotional abuse	6
Insincere	4
Ignoring	3

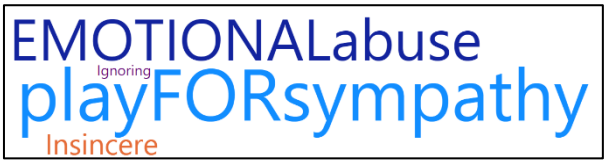

Figure 13. Word cloud of the most frequently repeated words of respondents comments on minority representation problem in advertising in Turkey

Figure 14 shows the degree of respondents in the opinion that the representation of this group in the advertisement is correct and appropriate for the disadvantaged group representation in the advertisement. Approximately 20% of the respondents stated that this group was represented properly and accuratelyin advertisements. Among the other 5 groups, this group was thought to be represented properly and accuratelywith the highest rate**.**

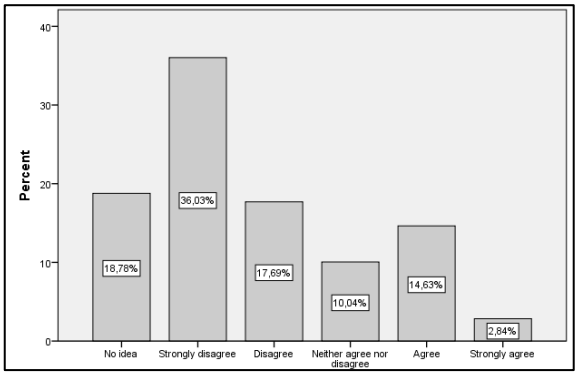

Figure 14. Bar chart of the agreement statement of the correctness and appropriateness of disabled representation in advertising in Turkey

CONCLUSION

According to the results of the survey, the representation of all groups, including women, men, LGBTIQ, children, ethnic groups and minorities and disabled people in advertising is problematic. Participants have the opinion that the aforementioned groups are not properly and accurately represented in advertising. The representation of women in advertising has emerged as the most problematic representation among other groups. It has stated that in advertising women are represented by sexist discourses. Despite the fact that there are some changes thanks to the feminist movements, advertsiments still stereotype women negatively. In some countries, advertising regulators in some countries make provision against gender bias in advertising. Gender stereotypes have been banned from British ads by Britain's Advertising Standards Authority in 2018, December and the UK's advertising regulator gave agencies six months to eliminate stereotypes likely to cause harm, or serious or widespread offense. Also some

brands had started some actions against to streotyping. In 2016, Unilever had started an action to unstretyping their ads and an alliance had formed: The Unstereotype Alliance[15].

The Unstereotype Alliance is a thought and action platform that seeks to eradicate harmful gender-based stereotypes in all media and advertising content. Convened by UN Women, the United Nations entity for Gender Equality, the Unstereotype Alliance brings together partners and seeks to collectively use the advertising industry as a force for good to drive positive change all over the world.

The Alliance contributes to empowering women in all their diversity (race, class, age, ability, ethnicity, religion, sexuality, language, education, etc.) and addressing harmful masculinities to help create a gender equal world.

Day by day more brands taking action gainst to stereotyping. Not just stereotyping women negatively is the problem of representation in advertsing. Also LGBTIQ representation in advertising is a problem. Participants of this stıdy have the opinion that LGBTIQ individuals are not represented in Turkish advertisements and they are ignored. Not only in Turkey but also in countries which don't have acceptance LGBTIQ people, LGBTIQ-inclusive advertisements are no presence or rare. For Turkey, it is a big challenge to feature a LGBTIQ people in advertising. In developed or developing countries there are fondations, organizations, formations for queer visibility in media especially in advertising. For example AdRespect the Gay & Lesbian Alliance Against Defamation (GLAAD) has created an online resource that tracks various gay-themed ads at [16] defines it self as "where succesful advertisng meets LGBT equality and promotes advertising that respects diversity, gender identity/expression, and sexual orientation for a more accepting society and better business results[17] .

Because children are innocence and cute adults tend to have positive emotions and attitudes to children. Therefore, it is expected that the use of children in advertisements makes the advertisement likeable and reliable and makes the product more desirable. For these reasons, advertisers frequently use children in advertisements. As a result of this stıdy representation of children in advertising is the third most problematic issue after women and LGBTIQ representation in Turkey. More than half of the participants stated that the child representation in the advertising is not correct and appropriate. It was stated that the main problem is the abuse of children.

The other group that subjected to this study is ethnic groups and minorities. Represantion of ethnic groups and minorities in advertising is also a debated issue both in advertising sector and in academic literature. Today, more advertising has started to represent people of various cultural backgrounds and with different stories but tonally and proportionally it remains unrepresentative or misrepresentative. According to "Ethnicity in Advertising 2018 Report" of Lloyds Banking Group, representation of Black, Asian and Minority Ethnic (B.A.M.E.) groups in advertising has doubled from 12% to 25% since 2015 but they still feel underrepresented in advertising and are too often cast in a supporting role rather th an as the star of an ad, despite attempts by brands to better reflect their audiences (Lloyds Banking Group, 2018: 4). Also most of BAME people think advertisers don't do enough to recognise their culture and feel that they're negatively stereotyped (Lloyds Banking Group, 2018: 4). According to results of this study more than half of the participants think that minority and ethnic groups are not represented properly and accuratelyin advertisements in Turkey.

As a result of this study, the least problematic among the other 5 groups emerged as the representation

[15] https://www.unstereotypealliance.org/en
[16] http://www.adrespect.org
[17] http://www.adrespect.org/common/11064/default.cfm?clientID=11064

of the disabled people. This should not be understood as there is no problem about representation of disabled people in advertising. Near half of respondents think that there are problems. According to respondents, the problem of disabled people representation in advertising in Turkey is playing for sympathy.

Last of all, there are significant improvements, especially around representation but advertisers could do more to authentically portray people. Advertising needs to help change stereotypes, not spread them, and help open up possibilities, not close doors. In order to do that, advertising needs more diversity in the content that is created.

REFERENCES

Ace Metrix (2020, March 6). Disabilities in advertising: Representation is on the rise. https://www.acemetrix.com/insights/blog/disabilities-in-advertising-representation-is-on-the-rise/

AdRespect (n.d.). http://www.adrespect.org/common/11064/default.cfm?clientID=11064

Champlin, S., & Li, M. (2020). Communicating support in pride collection advertising: The impact of gender expression and contribution amount. *International Journal of Strategic Communication*, 1-19. https://doi.org/10.1080/1553118X.2020.1750017

Davis, G. (2019, October). *What 2.7M YouTube ads reveal about gender bias in marketing.* Think with Google. https://www.thinkwithgoogle.com/future-of-marketing/management-and-culture/diversity-and-inclusion/gender-representation-media-bias/

Dumlu, A. (2017). A critical siscourse analysis for the representation of the child in advertising: Omo, Ülker, Johnson's Baby and Turkcell advertisements sample. In N. Bilici, R. Pehlivanlı & K. Ashirkhanova (Eds.), *Innovatıon and global issues in social sciences congress book (pp.593-608).*

Flores, A. R. (2019). Social acceptance of LGBT people in 174 countries: 1981 to 2017. The Williams Institute. https://williamsinstitute.law.ucla.edu/wp-content/uploads/Global-Acceptance-Index-LGBT-Oct-2019.pdf

Jonathan E. Schroeder, J.E. & Detlev Zwick, D. (2004). Mirrors of masculinity: Representation andi in advertising images. *Consumption Markets & Culture*, 7(1), 21-52. https://doi.org/10.1080/1025386042000212383

Lloyds Banking Group (2018, November). Ethnicity in advertising. www.lloydsbankinggroup.com/ethnicityinadvertising

Noguero, A. M. (2018). The representation of the child in children's advertising. From innocence to sexualization/La representación del menor en la publicidad infantil. De la inocencia a la sexualización. *Methaodos. Revista de Ciencias Sociales*, *6*(1), 125-137.

Powerbi. (n.d.). https://app.powerbi.com/home

Rudloff, M. (2020): Legitimizing sexist advertising: A critical focus on the Danish consumer ombudsman's guidelines and adjudications of complaints of gender discrimination. *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, 1-14. https://doi.org/10.1080/08038740.2020.1811375

The Unstereotype Alliance (n.d.). https://www.unstereotypealliance.org/en

TSCorpus. (n.d.). https://nlp.tscorpus.com/frequency/

Vinjamuri, D. (2015, December 11). *Diversity in advertising is good marketing.* Forbes. *https://www.forbes.com/sites/davidvinjamuri/2015/12/11/diversityinadsisgoodmarketing/#17db13c84248*

WARC (2020, August 26). Representation of Asians in advertising images still lacking. https://www.warc.com/newsandopinion/news/representation-of-asians-in-advertising-images-still-lacking/44022

ÇEVRE EĞİTİMİ AÇISINDAN BİR ÇİZGİ FİLM İNCELENMESİ: "KAPTAN PENGU VE ARKADAŞLARI"

İpek ÖZBAY KARLIDAĞ
Yozgat Bozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yozgat / Türkiye

Öz: Çevre eğitimi yoluyla bireylerin çevre ve çevre ile ilgili sorunlara ilişkin farkındalıklarını artırmak, bu sorunlara ilişkin daha duyarlı hale getirmek, mevcut sorunların çözümüne ve yeni sorunların önlenmesine yönelik bilgi, beceri, tutum, motivasyon ve bağlılığa sahip olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Erken çocukluk döneminde elde edilen yaşamsal deneyimlerin gelecek yıllardaki tutumlar üzerindeki etkisi düşünüldüğünde çevre eğitimin erken yaşlardan itibaren verilmesi önemli bir konudur. Bu bağlamda çocukların çevre konusunda farkındalık düzeylerinin artırılarak belli bilgi, beceri ve tutum edinmelerinde çizgi filmler bir araç olarak kullanılabilir. Bu nedenle bu araştırmada çevre temasının ele alındığı "Kaptan Pengu ve Arkadaşları" çizgi filminin çevre eğitimi açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırma nitel bir çalışma olup ve araştırmada içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda "Kaptan Pengu ve Arkadaşları" çizgi filmin çevre bilinci kazandırmaya yönelik olduğu görülmüştür. Bu bağlamda çocuklara çevre bilgisi bağlamında çeşitli ilginç doğa olayları hakkında bilgi verildiği görülmüştür. Bu doğa olaylarının Sis Kuşağı, Fulgurit, Parheli, Ters Akan Şelale, Bio-ışıldama, Mavi Lav, Sedef Bulutları ve çölde hareket eden kayalar olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca su kirliliği, iklim değişikliği ve çöp sorunlarına ilişkin farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır. Son olarak çevreyi korumayla ilgili olarak çöplerin toplanması ve yere atılmaması, küresel ısınmayı önlenmesi, atık yönetimi, geri dönüşüm ve kompost konularının çizgi film bölümlerinde yer aldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Dönemi, Çevre Eğitimi, Çevre Problemleri, Çizgi Film

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Kentleşmeyle beraber insan ve doğa arasındaki etkileşimin azalması nedeniyle çevre eğitimine odaklanmak önemli bir konu haline gelmiştir. Erken çocukluk döneminde çevre eğitimi doğal dünyanın korunması ve çocuğun sağlıklı gelişiminin sağlanması olmak üzere iki temel ilkeye dayanmaktadır. Özellikle erken yaşlarda çocuklara doğal çevreye saygı ve koruma duygusu kazandırmak, daha sonraki yıllarda bu tür tutumları geliştirmenin çok zor olmasıyla ilişkili olarak oldukça önemli bir konudur (Tilbury, 1994; Wilson, 1994). Tilbury (1994) çocukluk dönemindeki erken öğrenme yıllarının çocuğun çevre eğitimi açısından kritik olduğunu belirtmektedir. Yaşamın ilk yıllarında geliştirilen çevresel tutumların daha sonrasında değiştirilmesinin zor olması nedeniyle erken çocukluk dönemi çevresel tutumların oluşumu için temel bir dönemdir.

Erken çocukluk döneminde çevre eğitimi aynı zamanda çocukların da doğaya olan ihtiyacı ve doğal çevre ile etkili etkileşimler yoluyla çocuk sağlıklı gelişiminin desteklenebileceği nedeniyle de gereklidir. İnsanlar sadece fiziksel ihtiyaçları açıdan değil aynı zamanda psikolojik ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayabilmek açısından doğal çevre ile etkileşime ihtiyaç duymaktadır (Wilson, 1994). Bu bağlamda yaşamın erken yıllarında doğal çevre ile kurulacak sağlıklı etkileşim deneyimleri ile doğal çevreye yönelik yaşam boyu olumlu tutum, değer ve davranış kalıpları geliştirilebilmesi nedeniyle çevre eğitimi yaşamın erken yıllarından itibaren başlamalıdır.

Çevre eğitiminin amacı bireylerin çevre ve çevre ile ilgili sorunlara ilişkin farkındalıklarını artırmak, bu sorunlara ilişkin daha duyarlı hale getirmek, mevcut sorunların çözümüne ve yeni sorunların önlenmesine yönelik bilgi, beceri, tutum, motivasyon ve bağlılığa sahip olmalarını sağlamaktır (UNESCO, 1976, s.3). Bu amaçtan hareketle çevre eğitiminin çevre biliminden daha ötede; ekonomik, kültürel ve politik yapı bağlamını da içeren daha geniş bir kapsama sahip olduğu görülmektedir. Diğer bir değişle çevre eğitimi insan ve çevre sağlığı, sosyal yapılar ve süreçler, ekonomik ve politik hususlar ve bunların birbirleriyle olan bağlantılarının anlaşılmasını içerir (NAAEE, 2004).

Erken çocukluk döneminde çevre eğitimi çocukların doğal dünya hakkındaki bilgileri edinmelerinin yanında aynı zamanda duyularını, duygularını, eğilimlerini ve becerilerini desteklenmesini içeren bir bütünsel gelişime odaklanmaktadır (NAAEE, 2001). Erken yaşlarda çocukların doğada olumlu deneyimler yaşamaları onların canlılara saygı duymayı ve doğanın güzelliklerini korumayı öğrenmelerinde önemlidir. Olumlu erken deneyimler ve bu deneyimler sonucu oluşan eğilimler; çocukların içinde yaşadıkları dünya ilişkin farkındalık kazanmalarını ve doğal yaşamı sevmeleri, saygı duymaları ve korumaları için temel bir motivasyon sağlar.

Çevre eğitimi açısından kritik bir dönem olan erken çocukluk döneminde çocukların yaygın bir şekilde çizgi film izledikleri görülmektedir (Ayan ve Baş, 2015; Temel, Kostak ve Çelikkalp, 2014). Çocuklar izledikleri çizgi filmlerdeki karakterlerin duygu durum ve davranışlarını izleyerek kendi davranışlarına yansıtmaktadırlar (Yorulmaz, 2013). Çizgi filmlerin görüntülerinin çocukların özellikle görme duyusuna hitap etmesi, çocuğun öğrenme sürecinde önemli bir etkiye sahiptir (Özen ve Kartelli, 2014). Bu bağlamda düşünüldüğünde çizgi filmler çocuğun düşüncelerinde ve davranışlarında biçimlendirici bir etkiye sahiptir.

AMAÇ

Çizgi filmlerin çocuğun düşüncelerindeki ve davranışlarındaki biçimlendirici etkisi düşünüldüğünde; erken çocukluk döneminde çevre konusunun ele alındığı çizgi film programları çevre eğitimi açısından bir araç olarak kullanılabilir. TRT Çocuk kanalının çizgi film programları incelendiğinde "Su Elçileri" ve "Kaptan Pengu ve Arkadaşları" isimli çizgi filmler çevre temasının ele alındığı çizgi filmlere örnektir. Alan literatüründe "Su Elçileri" adlı çizgi filminin çevre problemleri ve sürdürülebilirlik açısından değerlendirildiği (Ada ve Erdaş-Kartal, 2019) görülmüş, ancak aynı çizgi film karakterlerinin yer aldığı ve farklı bir çizgi film olarak oluşturulan "Kaptan Pengu ve Arkadaşları" çizgi filmine ilişkin bir değerlendirmenin mevcut olmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada "Kaptan Pengu ve Arkadaşları" çizgi filminin çevre eğitimi açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

KAPSAM

Araştırmanın kapsamını TRT Çocuk kanalının çizgi film programı olan "Kaptan Pengu ve Arkadaşları" çizgi filminin toplam 13 bölümü oluşturmaktadır. Araştırmanın kapsamı bakımından TRT Çocuk kanalının resmi internet sitesinde Kaptan Pengu ve Arkadaşları isimli çizgi filmin tüm bölümlerine 06.12.2020 – 11.12.2020 tarihleri arasında ulaşılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli: Araştırmada "Kaptan Pengu ve Arkadaşları" çizgi filminin çevre eğitimi açısından değerlendirebilmek için nitel araştırma deseni tercih edilmiştir. Nitel araştırma deseni; görüşme,

gözlem ve doküman incelemesi gibi tekniklerin kullanılarak ele alınan çalışma konusunun ayrıntılı bir şekilde betimlenmesidir (Patton, 2018, s. 4).

Verilerin Toplanması: Araştırmanın veri kaynağı olan "Kaptan Pengu ve Arkadaşları" çizgi film programının ilgili bölümlerine Aralık 2020 tarihinde TRT Çocuk televizyon kanalının resmi internet sitesinden[18] ulaşılmıştır.

Veri Kaynağı: Araştırmanın veri kaynağını "Kaptan Pengu ve Arkadaşları" çizgi film programının TRT Çocuk televizyon kanalının resmi internet sitesinde yayınlanmış olan 13 bölümü (Bölüm 1: Okullar Açılıyor, Bölüm 2: Geçmiş Olsun, Bölüm 3: Horozun İbiği, Bölüm 4: Beyaz Gökkuşağı, Bölüm 5: Önce Öğren Sonra Eğlen, Bölüm 6: Yıldırım Taşı, Bölüm 7: Üç Güneş, Bölüm 8: Kahraman Mandalina, Bölüm 9: Uçan Penguen Pegu, Bölüm 10: Mavi Gözyaşı, Bölüm 11: Mavi Lav, Bölüm 12: Renkli Bulutlar, Bölüm 13: Yürüyen Taşlar) oluşturmaktadır.

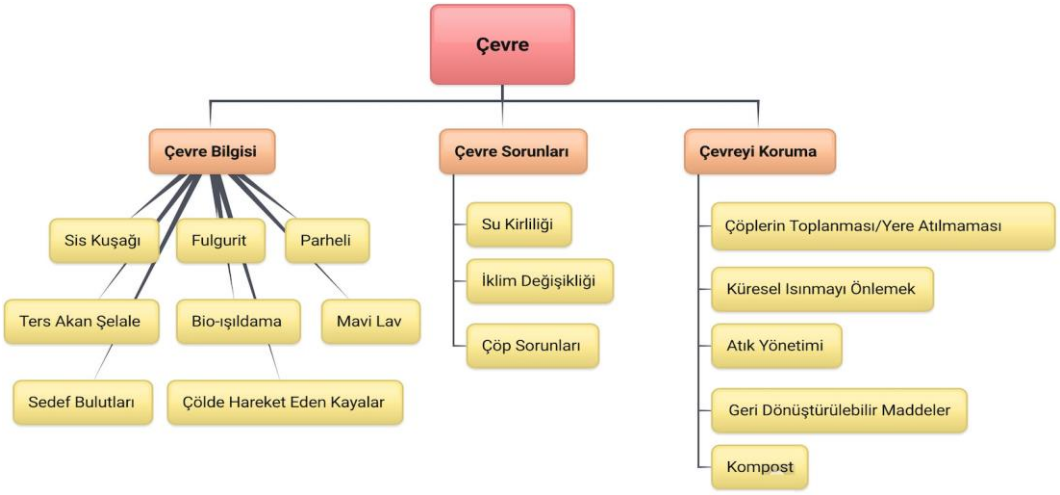
Verilerin Analizi: Araştırmada doküman incelemesi yoluyla ulaşılan çizgi filmin 13 bölümü içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın veri kaynağını oluşturan bölümler araştırmacı tarafından tek tek sistematik bir şekilde incelenmiştir. İçerik analizinde çevre eğitimi açısından çizgi filmin bölümlerinde ele alınan konular belli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek organize edilmiş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında incelenen Kaptan Pengu ve Arkadaşları çizgi filminin bölümlerine ilişkin yapılan içerik analizi neticesinde çizgi filmde; doğa ve suyu korumak adına hayvanlar konseyi tarafından bildiklerini daha fazla kişiye anlatmakla yeniden görevlendirilmiş üç ana karakter (Kaptan Pengu, Misket ve Pelik), görevlendirilen hayvan arkadaşlarına gönüllü olarak katılan bir diğer ana karakter (Mandalina) ve çizgi filmin ilk bölümünde kurdukları okulun ilk öğrencileri olan beş diğer ana karakter (Pene, Mırmır, Zeze, Pegu, ve Gugu) olduğu görülmektedir. Toplamda çizgi filmde dokuz ana karakter bulunmaktadır.

Çizgi filmin toplam 13 bölümüne uygulanan içerik analizi sonucunda ortaya çıkan temalar ve alt temalar Şekil 1'de verilmiştir. Bu araştırmada elde edilen bulgular çevre kategorisi altında çevre bilgisi ve çevre sorunları ana temalarından oluşmaktadır.

[18] https://www.trtcocuk.net.tr/

Şekil 1. Ana temalar

Çevre Bilgisi

Kaptan Pengu ve Arkadaşları çizgi filminde üzerinde en çok durulan konu ilginç doğa olayları yoluyla doğa hakkında bilgi vererek çocukların çevre bilgisini arttırmak olmuştur. Sis Kuşağı, Fulgurit, Parheli, Ters Akan Şelale, Bio-ışıldama, Mavi Lav, Sedef Bulutları ve çölde hareket eden kayalar olmak üzere toplamda sekiz ilginç doğa olayı ayrı bölümlerde birer birer ele alınmıştır.

Sis Kuşağı isimli doğa olayı 4. Bölümde işlenmiştir. Bu bölümde çizgi filmin ana karakterlerinden Mandalina ve çocuklar meyve toplarken beyaz bir gökkuşağı görürler. Mandalina gökkuşağının renklerinin kaybolduğunu zanneder ve hep birlikte gökkuşağını boyamaya karar verirler. Bu esnada bir renklerinin eksik olduğunu fark ederler ve çizgi filmin diğer kahramanlarından yardım istemeye giderler. Misket ve Kaptan Pengu beyaz gökkuşağı olduğuna inanmaz ama Pelik beyaz gökkuşağının var olduğunu söyler ve hep birlikte beyaz gökkuşağını görmeye giderler. Pelik gördükleri beyaz gökkuşağının aslında çok nadir görünen bir doğa olayı olan sis kuşağı olduğunu söyler. Ardından Pelik gökkuşağının güneş ışığının yağmur damlalarında yansımasıyla oluştuğunu ancak sis kuşağının ise sisin içindeki yağmur damlalarının çok daha küçük olmasından dolayı renkleri yansıtamadığı için beyaz göründüğünü açıklar.

Fulgurit isimli doğa olayı 6. Bölümde ele alınmıştır. Bu bölümde çizgi filmin ana karakterlerinden Pene ve Pegu kaykay öğrenmek için aralarında çekişme yaşarken Mandalina'nın çiçeklerine zarar verirler. Mandalina'nın çok üzüldüğünü görünce onun gönlünü almak için çiçek toplamaya giderler. Çiçek ararken "Fulgurit"leri görürler ve Fulguritleri bir canavara benzetip kaçarlar. Kaptan Pengu ve Mandalina'nın yanına gelip gördüklerini anlatırlar ve ardından birlikte Fulguritleri gördükleri yere giderler. Kaptan Pengu Fulguritleri görünce bunların diğer bir adıyla yıldırım taşları olduğunu söyler. Fulguritlerin yıldırım düşmesi sonucu oluşan bir doğa olayı olduğunu açıklar.

Parheli isimli doğa olayı ise 7. Bölümde çizgi film karakterlerinin bir anda gökyüzünde üç tane güneş gördüklerini sanmasıyla ele alınmıştır. Yine bu bölümde de Kaptan Pengu bu doğa olayına Parheli denildiğini söyler ve Parhali doğa olayını atmosferde asılı duran buz kristalleri güneş ışınlarını ayna gibi yansıtınca ortaya yalancı güneşlerin çıkması şeklinde açıklar.

Ters Akan Şelale isimli doğa olayı 9. Bölümde çizgi film karakterlerinden olan Pegu'nun ödevini rüzgârın uçurması nedeniyle artık rüzgârı sevmediğini düşünmesi üzerine Mandalina'nın Pegu'yu tersine akan şelaleye götürmeye karar vermesiyle ele alınmıştır. Bu bölümde tüm çizgi film karakterleri tersine akan şelaleyi görmeye giderler. Tersine Akan Şelaleyi gördüklerinde Kaptan Pengu bu olayın rüzgâr nedeniyle oluştuğunu, rüzgârın aşağıdan yukarıya çok kuvvetli esmesi nedeniyle suyu beraberinde götürdüğünü ve böylece şelalenin sanki tersine akıyormuş gibi görünmesine neden olduğunu açıklar.

Bio-ışıldama isimli doğa olayı 10.bölümde çizgi film karakterlerinden olan Mandalina'nın sınıfta çocuklara bu zamana kadar gördükleri ilginç doğa olaylarından bahsetmesi üzerine Gugu'nun kendi başına ilginç bir doğa olayı keşfetmeye karar vermesiyle ele alınmıştır. Gugu gün boyunca ilginç bir doğa olayı bulmaya uğraşır ama bulamaz, akşam olur üzgün bir şekilde deniz kenarında oturmaya başlar. Bu esnada onu aramak için arkadaşları yanına geldiğinde bir anda deniz parlamaya başlar. Bu olayı gördüklerinde heyecanlanırlar ve Kaptan Pengu bunun denizde yaşayan bazı canlılar sayesinde olduğunu söyler. Denizdeki canlılar çok küçük olduğu için onları göremediğimizi ama yaydıkları ışık parladığı işin ışığı görebildiklerini açıklar. Bu parlamaya Bio-ışık denildiğini, bazı yerlerde ise bu olayın Mavi Gözyaşı olarak isimlendirildiği bilgisini verir.

Mavi Lav isimli doğa olayı 11. Bölümde ele alınmıştır. Çizgi film karakterlerinden olan Misket kompost yapımına yardımcı olan makineyi sınıfındaki çocuklara anlatırken bir hikâyeden bahseder ve bu hikâyede ise kompost makinesinin mucidi bu makinenin sadece mavi lavın aktığı yanardağın yanında yaşayan kuşun çatlamış yumurta kabukları ile çalışabileceğini söylemektedir. Sınıftaki çocuklar mavi lavın olması durumuna şaşırıp gerçekte mavi lavın olamayacağını düşünürken, Pelik Mavi Lavın olduğunu ve Mavi Lavı gördüğünü söyler. Ardından Mavi Lavı doğuya uçarken gördüğünü söyler ve Mavi Lavın fotoğraflarını gösterir. Yanardağdan bir çeşit çıkan gaz nedeniyle bu olayın meydana geldiğini açıklar. Yanardağdan çıkan gaz ateş ile buluşunca lavların mavi rengini aldığını belirtir.

Sedef Bulutları isimli doğa olayına 12. Bölümde yer verilmiştir. Bu bölümde Kaptan Pengu ve arkadaşları kutuplara doğru yola çıkarlar. Kutuplara vardıklarında Mandalina çok üşüdüğü için geri dönmek ister. Bunun üzerine geri dönmek için bütün ekip toplanıp, tekneye doğru giderken bir anda gökyüzünde beliren Sedef Bulutlarını görürler. Pelik, Sedef Bulutlarının dünyada sadece kutuplarda görülen bir doğa olayı olduğunu söyler. Sedef Bulutlarının güneş ufka yaklaştığında havada asılı kalan buz kristallerinin ışığı renkli yansıtması sonucu oluştuğunu ve bunun için havanın çok soğuk olması gerektiği ifade edilmiştir.

Son olarak 13. Bölümde Kaptan Pengu ve arkadaşları çölde hareket eden kayaların sırrını çözmeye çalışırlar. Bu bölümde Kaptan Pengu ve arkadaşları zepline biner ve çölde gezinti yaparlar. Bu esnada yerde kendi kendine ilerlemiş olan taşlar dikkatlerini çeker. Taşların yanında ne bir ayak izi ne de başka bir iz vardır. Çölde sadece taşların ilerleme izleri vardır. Bunun nasıl olduğunu çözmeye karar verirler. En sonunda Misket gizemi çözer. Taşların bulunduğu toprağın altında yer altı suları bulunduğunu, bu suyun bazen yeryüzüne çıktığını ve rüzgârın yardımıyla taşların yerinden oynadığını, sonra su yeraltına çekilmekte ve taşların ilerlemesinin durduğunu açıklar. Taşların su ve rüzgârın yardımıyla kendi kendilerine ilerledikleri ifade edilmiştir.

Çevre Sorunları

Çevre sorunları teması altında ise su kirliliğine, ikim değişikliğine ve çöp sorunlarına değinildiği görülmüştür. İklim değişikliği bazı gazlar yüzünden dünyanın dengesinin bozulması olarak 1. Bölümde işlenmiştir. İklim değişikliğinin ise küresel ısınma, sebepsiz fırtınalar, kuraklık ve canlıların göç etmesi olumsuz sonuçlara neden olacağı ifade edilmiştir. Su kirliliğinin ise 2. Bölümde nehrin suyunun çekilmesinin nedenini araştırırken suyun kirli olması nedeniyle nehre set çekilmiş olmasını keşfetmeleri ile ifade edildiği görülmektedir. Su kirliliğine neden olan sebeplere değinilmeden, su kirliliğinin yaşayan canlılara zarar verebileceğine ve kirli suyun çeşitli hastalıklara neden olabileceğine dikkat çekilmiştir. Çöp sorunlarına ise 3. Bölümde tek kullanımlık plastik atıkların kullanılıp çevreye atılmasıyla oluşabileceği örneği ile ifade edilmiştir. Bu bölümde ormanda yere atılan tek kullanımlık plastikler atıklar nedeniyle kirlendiği işlenmiştir. Bununla birlikte deterjanlı suların doğaya zarar verebileceği de bölüm içerisinde vurgu yapıldığı görülmektedir.

Çevreyi Koruma

Çevreyi korumayla ilgili olarak çöplerin toplanması ve yere atılmaması, küresel ısınmanın önlenmesi, atık yönetimi, geri dönüşüm ve kompost konularının çizgi filmin bölümlerinde yer aldığı görülmüştür. Küresel ısınma iklim değişikliği sonucunda oluşan bir çevre sorunu olarak 1. Bölümde işlenmiş ve küresel ısınmanın önüne geçmek için enerji ve su kaynaklarının bilinçli kullanımı ile dünyanın dengesinin korunabileceğine vurgu yapılmıştır. Doğayı korumak için çöplerin toplanması, ayrıştırılması ve geri dönüşüme kazandırılmasının önemine ise 3. Bölümde değinilmiştir. Bu bölümde çöpleri toplarken çöpleri ayrıştırarak atık yönetimine dikkat çekilmiş ve aynı zamanda cam, plastik ve kâğıt olarak ayrıştırılan atıklar geri dönüştürme kutularına atılarak geri dönüşüm konusuna vurgu yapılmıştır. Ayrıca 11. Bölümde çizgi film ana karakterlerinden olan Mirket'in anlattığı masaldaki karakter toprağın verimsizliğine çare ararken, kompost yaparak toprağın verimliliğini arttırabileceğini öğrenir. Böylece kompostun toprağın verimliliğinin artırılması için önemli olduğu dile getirilmiştir.

SONUÇ

Kaptan Pengu ve Arkadaşları çizgi filminin çevre eğitimi açısından incelenmesi amacıyla yapılmış olan bu nitel araştırmada, çizgi filmin genel anlamda çevre bilinci kazandırmayı amaçladığı görülmüştür. Çizgi filmin bölümlerinde üzerinde en çok durulan konunun ilginç doğa olayları olduğu tespit edilmiştir. Bu şekilde doğa hakkında bilgi sağlanarak izleyici kitlesinin çevre bilgisinin artırılması hedeflenmiştir. Çizgi filmin bölümlerinde çevre sorunları bağlamında su kirliliği, iklim değişikliği ve çöp sorunlarının işlendiği tespit edilmiştir. Son olarak çizgi filmin bölümlerinde çöplerin toplanması ve yere atılmaması, küresel ısınmanın önlenmesi, atık yönetimi, geri dönüşüm ve kompost konularının ele alınarak çevreyi koruma konusunda da farkındalık oluşturmayı amaçladığı görülmüştür.

Erken çocukluk döneminde deneyimlerinin çocuğun ileriki yaşantısı açısından önemi büyüktür. Bu yıllarda kazanılan beceri, tutum ve davranışların ileriki yıllarda da devam ettiği görülmektedir. Bu nedenle bu yıllarda kazandırılacak olumlu çevre bilinci çocukların çevre dostu bireyler olarak yetişmesi için önemlidir. Çizgi filmler ise çocuklara çok sayıda mesajlar ileterek, çocukların davranışlarını biçimlendiren bir etkiye sahiptir (Samur vd., 2014). Bu açıdan bakıldığında Kaptan Pengu ve Arkadaşları isimli çizgi filmi çevre bilinci kazandırma konusunda katkı sağlayabileceği düşünülebilir.

KAYNAKÇA

Ada, E., Erdaş-Kartal, E. (2019). Çevre Problemleri ve Sürdürülebilirlik Açısından Su Elçileri Çizgi Filminin Değerlendirilmesi. *Kesit Akademi Dergisi,* 5 (20): 317-327.

Ayan, S., Baş, B. (2015). Çizgi Filmler ile İlkokul Öğrencilerinin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi,* 3(4): 84-99.

North American Association for Environmental Education (2001). Using environment-based education to advance learning skills and character development. https://promiseofplace.org/sites/default/files/2018-05/EnviroEdReport.pdf (E.T. 07.12.2020)

North American Association for Environmental Education (2004). Guidelines for the preparation and professional development of environmental educators. Washington, DC: Author. https://nepis.epa.gov/Exe/ZyPDF.cgi/30006P5N.PDF?Dockey=30006P5N.PDF (E.T. 07.12.2020)

Özen, Ö., Kartelli, F. (2017). Türkiye'de Yayın Yapan Çocuk Kanallarında Yayınlanan Çizgi Filmlerdeki Şiddet Olgusunun Analizi. *Marmara İletişim Dergisi,* 27: 81-93.

Patton, M. Q. (2018). Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri. (*Qualitative research and evaluation methods). (Çeviren: Editör M. Bütün & SB Demir). Ankara: Pegem Akademi*.

Samur, A. Ö., Demirhan, T. D., Soydan, S., Önkol, L. (2014). Pepee Çizgi Filminin Ebeveyn, Öğretmen ve Çocuk Gözüyle Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 11 (26): 151-166.

Temel, M., Kostak, M. A., Çelikkalp, Ü. (2014). Çocuk Kanallarında Yayınlanan Çizgi Filmlerdeki Şiddetin Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi,* 7(3): 199-205.

Tilbury, D. (1994). The critical learning years for environmental education. In R.A. Wilson (Ed.). Environmental Education at the Early Childhood Level. Washington, DC: North American Association for Environmental Education, pp. 11-13.

UNESCO. (1976). The Belgrade Charter. Retrieved from https://www.activeremedy.org/wp-content/uploads/2014/10/unesco_1975_the_belgrade_charter.pdf (E.T. 07.12.2020)

Wilson, R. A. (Ed.). (1994). Environmental education at the early childhood level. Washington, DC: North American Association for Environmental Education.

Yorulmaz, B. (2013). Din ve Değerler Eğitimi Açısından Caillou Çizgi Filminin Değerlendirilmesi. *Diyanet İlmi Dergi*, 3: 127-143.

TÜRKİYE'DE KADIN SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ: DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Melek KAYMAZ MERT

Bursa Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Bursa / Türkiye

Öz: Sivil toplum, siyaset yürütme faaliyetinin tabana yayılmasının en önemli araçlarından biridir. Toplumsal faaliyetler yürütmek isteyen sivil toplum örgütleri devletin dışında ama yine devletle iç içe bir hale gelmişlerdir. Yeni toplumsal hareketler, yurttaşlara ulus devlet dışında katılabilecekleri, taleplerini ve farklılıklarını iletebilecekleri bir alan yaratmıştır. Hak taleplerini ve karşılaştıkları sorunları dile getirmek isteyen kadınlar için tarih boyunca sivil toplum çok önemli bir araç olmuştur. Sözleşmeci düşünürlerin ortaya attığı kamusal-özel alan ayrımı aslında daha çok kadınların içinde bulunduğu durumu niteliyordu. Kamusal alan devlet yönetimini ve önemli karar alma mekanizmalarını erkek işi olarak nitelemenin bir şekliydi. Yine özel alanda kadınlarla özdeşleştirilen hane işlerini ifade ediyordu. Kadınlar zaman içerisinde bu ayrıma karşı çıkmak için, sivil toplum kuruluşları bünyesinde örgütlendiler ve seslerini duyurmaya çalıştılar. Özellikle dünyada 1960 sonrası boyut değiştiren kadın hareketlerinin faaliyetlerini kurumsallaştıran sivil toplum örgütleri oldukça yaygın hale geldi. Türkiye'de sanılanın aksine kadın sivil toplum örgütlerinin varlığı, Cumhuriyet öncesine dayanır. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde gerçekleşen modernleşme hareketlerinden kadınlarda etkilenmiş, çeşitli dernekler kurarak, kamusal alanda yer almaya başlamışlardır. Cumhuriyet ilan edildikten sonra, öncelikle siyasi haklarını elde etmek için örgütlenen kadınlar, hak taleplerinden vazgeçmemişler ve kısıtlamalara rağmen önemli faaliyetler yürütmüşlerdir. Tek parti döneminde ise; ülkede sivil toplum faaliyetleri neredeyse durma noktasına gelmiş, homojen bir yapı oluşturulmak adına toplumda böyle faaliyetlere izin verilmemiştir. Demokrat Parti döneminde ise; sivil toplum alanında bazı değişikliklerin görüldüğü, daha heterojen ve çeşitli bir yapıya dönüştüğü görülmüştür. Bu çalışmanın amacı, Demokrat Parti döneminde kurulan kadın sivil toplum örgütlerini incelemek ve özellikle Tek Parti dönemindeki kadın sivil toplum örgütleri ile karşılaştırmasını yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum, Kadınlar, Demokrat Parti

GİRİŞ

Sivil toplum, kamusal alanın önemli bir parçası olarak tarihsel süreç içerisinde her zaman var olmuştur. Bu kavrama dair devletin içinde ya da dışında şeklinde oldukça farklı tanımlamalar yapılmıştır. Sivil tolum örgütleri kadınlar için her daim önemli örgütlenmeler olmuşlardır. Tarih boyunca cinsiyet ayrımcılığına maruz kalan kadınlar sivil toplum örgütleri bünyesinde örgütlenmiş, seslerini duyurmaya çalışmışlardır. Dünyadaki kadın hareketleri ve kadın sivil toplum örgütleri Türkiye'deki kadın hareketlerini ve sivil toplum anlayışını da etkilemiştir. Türkiye'de kadınlar sanılanın aksine Cumhuriyet öncesinde dernekler kurmaya ve örgütlenmeye başlamışlardır. Özellikle yardım amaçlı olan bu dernekler kadınlarda bir örgüt bilinci oluşturmuş, Cumhuriyet ilan edilir edilmez seçme-seçilme haklarını talep etmişler ve hatta bir parti bile kurmuşlardır. Ancak yasal kısıtlamalara maruz kalmışlar, Cumhuriyet ideolojisinin üniter devlet yapısı kadınların siyasi faaliyetlerine müsaade etmemiştir. Tek Parti döneminde kadınların kurdukları dernekler kapatılmış, sivil toplum bu dönemde yayılma alanı bulamamıştır. Demokrat Parti'nin iktidarı ile başlayan dönemde ise sivil toplum kendisine daha geniş bir alan bulmuştur. Bu dönemde kurulan kadın sivil toplum örgütleri hem daha geniş bir alana yayılmış, hem farklı konulara hitap etmiştir. Bu çalışmanın amacı, Demokrat Parti döneminde kurulan kadın sivil toplum örgütlerini

incelemek ve Tek Parti dönemiyle aradaki farkları ortaya koymaktır. Yöntem olarak literatür taraması yapılmış, betimleyici bir yaklaşım benimsenmiştir.

BİR KAVRAM OLARAK SİVİL TOPLUM

Sivil toplum kavramının birçok farklı tanımı yapılmıştır ve yapılmaktadır. Latince kökenli olan "civil" kelimesi "vatandaşlarla ilgili, yönetimle alakalı, şehir hayatı ile ilgili olan, şehrin dışı ile ilgili olmayan, medeni, kibar ve görgülü anlamında kullanılmaktadır (Çopur,2020). Sivil toplumu, ihtiyaçların giderildiği toplum olarak gören Küçükömer'e göre, kavram, Sanayi İnkılabı ile ortaya çıkan burjuvazi sınıfını tanımlamak için kullanılmış, feodal düzene alternatif olarak ortaya çıkmış kapitalist düzen ile beraber ortaya çıkmıştır (Duman,2004:48).

Sivil toplumla ilgili bazı tanımlar, kavramı devletin içinde bir kavram olarak görürken, bazıları devletin dışında, devlete karşı bir kavram olarak görürler. 18. yüzyılda, Adam Ferguson "An Essay on the History of the Civil Society" (Sivil Toplumun Tarihi Üzerine Bir Deneme) adlı çalışmasında olduğu gibi, devlet ve sivil toplumu, birbirinden farklı alanları tanımlayan kavramlar olarak görmüştür. Ancak, modern sivil toplum kendi varlığını sürdürebilmek için anayasal bir devlete gereksinim duyar. Bu da tanımsal bir tezatlık oluşturmaktadır (Keane, 1993:48).

Sivil toplum, hem "devletin vesayeti altında olmayan, özgür birliklerin bulunduğu yer", hem de "sadece bir bütün olarak toplumun, kendisini yapılandırabildiği ve eylemlerini yürütebildiği yer" olarak tanımlanmaktadır. Sivil toplumun varlığından bahsedilmek için; sivil toplum kuruluşlarının devletin vesayeti altında olmaması, kendi yapılanmalarını otonomik bir biçimde sürdürmeleri ve devlet politikalarını etkileyebilmeleri gerekmektedir (Arslan, 2001:29).

Sivil toplumu yönetimin bir parçası olarak gören görüşler ise daha çok liberal teoriyi benimsemişlerdir. Cohen ve Arato'ya göre, demokratik siyasal kültür ancak sivil toplumun özerkliğini ve daha da demokratikleştirilmesini savunan toplumsal hareketler ile mümkündür. Özellikle çevre, kadın sorunları ve barış gibi küresel konuları ele alan yeni toplumsal hareketler, devlet dışında yeni iktidar merkezleri oluşturmuştur. Bu sayede bir araya gelen sivil toplum örgütleri devletin dışında ama yine devletle iç içe bir hale gelmişlerdir. Yeni toplumsal hareketler, yurttaşlara ulus devlet dışında katılabilecekleri, taleplerini ve farklılıklarını iletebilecekleri yeni alanlar yaratmış, seçenekler sunmuştur (Cohen ve Aratin,1992:10).

Sivil toplum örgütleri zaman içerisinde demokrasilerin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiş, yurttaşların sorunlarını yönetime ileten, yöneten ve yönetilen arasında bağ kuran önemli kuruluşlar haline gelmişlerdir.

SİVİL TOPLUM ve KADINLAR

Yüzyıllar boyunca cinsiyet eşitsizliğine maruz kalan kadınlar için sivil toplum örgütleri haklarını aramanın ve kendilerini ifade etmenin önemli birer aracı olmuştur. Ancak tarihsel süreç içerisinde düşünüldüğünde birçok sivil toplum kuramcısı kadınları siyasal toplumun dışında tutmuşlardır. Sosyal bilimlerin ve özellikle feminist teorinin kamusal ve özel alan tartışmalarının kökeni batılı kuramlara dayanmaktadır. Eski Yunan'da kamusal ve özel alan ayrımı, siyasetin kamusal, aile ve ekonomik ilişkilerin özel dünyasının ayrımını ifade etmektedir (Marshall, 1999:381).

Sözleşmeci düşünürlerden olan Rousseau erkeği kamusal alanla özdeşleştirirken, kadını hane içi sorumluluklar ile düşünmüştür. Bu bağlamda sivil toplum erkek eliyle gerçekleşmesi gereken bir kavramdır.

Hegel'e göre de sivil toplumu aşarak devlete ulaşabilenler erkeklerdir. Erkeğin doğası kamusal olana uygunken; kadının doğası onu ailevi sorumluluklara iter. Liberal ve Marksist bakış açıları kadını sivil toplumun dışında tutarken, bütün bunlara birer tepki olarak doğan feminizme göre sivil toplum kadınlar için çok önemli bir alandır. Feminist bir yazar olan Carol Pateman klasik sivil toplum kuramcılarının kadını hane içine hapsettiğini dile getirmiştir. Özel alanla bütünleşen kadınlar, her türlü sosyal haktan mahrum bırakılmaktadırlar. Sivil toplum kamusal alanın diğer unsurları gibi, birer erkek alanı olarak kabul edilmekte, kamusal-özel alan ayrımı daha keskin bir biçimde açığa çıkmıştır (Çaha,2017:30-37).

1960 sonrası dünyada değişen siyaset anlayışı ve ortaya çıkan toplumsal hareketler, klasik sivil toplum anlayışını da değiştirmiştir. Bu bağlamda en çok ön plana çıkan çevreci ve feminist hareketler olmuştur. Feminist hareketler, kamusal ve özel alan ayrımı ortadan kaldırmaya çalışmış, kadınların yaşamın her alanında karşılaştıkları cinsiyet ayrımının önüne geçmek istemişlerdir. Kadınlar adına fırsat eşitliği arayan feminist kadın örgütleri oldukça geniş çapta faaliyetler yürütmüşler, bütün bunlar sonucunda örgütlenerek çeşitli kadın sivil toplum örgütleri bünyesinde toplanmışlardır. Sivil toplum örgütleri kadınların sorunlarına çözüm aradıkları, hak taleplerini dile getirdikleri kurumlar haline gelmiştir.

TÜRKİYE'DE KADIN SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Cumhuriyet Öncesi Kadın Sivil Toplum Örgütleri

Osmanlı Devleti'nde sivil toplumun var olup olmadığı bir tartışma konusudur ancak sivil toplum görevi gören bazı kurumlar mevcuttur. Örneğin; lonca ve vakıflar birer sivil toplum örgütü görevi görmüş, toplumsal hayatla, ülke yönetiminin bütünleşmesi için çalışmışlardır. Bu sivil toplum anlayışı Batı'nın algıladığı sivil toplumdan çok farklıdır. Kadınlar ise; Osmanlı Devleti'nde yenilik hareketleri gerçekleşene kadar toplumsal yaşamda yer almamışlardır. Devletin son dönemlerinde yapılan yenilikler ve özgürleşme hareketleri kadınları da etkilemiştir. Kadınlar artık kamusal alanda yer almalarının en doğal hakları olduğu gerçeğinin bilincine varmaya başlamışlardır.

Bu dönemde kadınların kurdukları birçok kuruluş vardır.1583-1871 tarihleri arasında İstanbul'da 6, Tarsus'ta 1, badatta 3 kütüphane açan kadınlar,69 mektep,13 tanede medrese açmışlardır. İstanbul'da 1533 tane vakıf kadınlar tarafından kurulmuştur. Yine bu dönemde kadınlar hattatlık, şairlik gibi mesleklerle uğraşmışlar, ticarete atılmışlardır (İnan,1975:41).

Tanzimat, Islahat ve Meşrutiyet'in getirdiği yenilikler kadınların eğitim ve iş hayatına yansımış, ülkede artık haklarının ve sorumluluklarının bilincinde bir Osmanlı kadını profili ortaya çıkmıştır. İstanbul, Selanik ve İzmir gibi kentlerde iyi eğitim almış kadınlar bu dönemde bazı önemli dernekler kurdular.1909'da çıkarılan "Dernekler Kanunu" ile resmi olarak örgütlenme zemini bulan kadınların bu dönemde kurdukları derneklerden biri Halide Edip'in kurduğu "Teal-i Nisvan Cemiyeti" olmuştur. Derneğe üye olmak için İngilizce öğrenmenin şart olduğu bilinmektedir (Yürüt,2017:371-380). Derneğin amacı kadınların eğitim ve kültür seviyesini yükseltmek olmuştur. Kadınların eğitilerek meslek hayatına kazandırılması amacını taşıyan "Cemiyet-i Hayriye-i Nisvan" o dönemdeki önemli derneklerdendir. Dernek kadınların eğitimini temel amaç edinmiş, bu kapsamda okullar açmış, kız çocuklarının iyi bir eğitim almasını hedeflemiştir. Yetim ve yoksul kız öğrencilere yardım da etmiştir (Çakır,2016:55). Daha sonra kadınlar, Kurtuluş Savaşında da çok önemli roller üstlendiler. Savaş döneminde kadınlar, fabrikalarda ve tarlalarda, çalışmışladır ve devlette bunu teşvik etmiştir. Ordunun himayesi altında Kadınları

Çalıştırma Cemiyeti kurulmuş, Cemiyet ordu için üniformalar ve elbiseler dikmiştir (Gönenç, 2011:80-85).

Özellikle II. Meşrutiyet'in ilanı ile oluşan özgürlük ortamı kadınlarda siyasi bir bilinç oluşturmuş, Cumhuriyetin ilanı ile kadınlar daha aktif hale gelmişler ve hak talepleriyle örgütlenmişlerdir. Sanılanın aksine kadınlar kamusala alanda var olmaya Cumhuriyet'in ilanı ile değil, öncesinde gerçekleşen bazı gelişmeler neticesinde başlamışlardır.

Tek Parti Dönemi Sivil Toplum ve Kadın

Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanından Demokrat Parti'nin başa gelmesine kadar geçen süre Tek Parti Dönemi olarak adlandırılmaktadır. Tek parti dönemi, Osmanlı'dan sönük bir sivil toplum mirası devralmıştı. Osmanlı'nın son döneminde loncalar ve vakıflar gibi geleneksel sivil toplum kurumlarının yanında, modernleşme hareketlerinin yaşandığı son dönemde, farklı ekonomik gruplar, kadın hareketleri, gazete ve dergiler gibi bazı sivil toplum unsurları da ortaya çıkmıştı. Ancak Tek Parti döneminin (1923-1946) tek tip toplum ve homojenleştirme politikaları beraberinde bu tür sivil toplum unsurları neredeyse ortadan kaldırmıştır Bunun nedeni Yeni Türk devletinin modernleşme ve Batılılaşma sürecinde yönetici kesimin, toplumu dönüştürmek için laik, merkeziyetçi ve pozitivist bir ideolojiyi benimseyerek, kaynaşmış bir toplum yapısı oluşturmak istemeleridir (Aslan,2010:60). Böylece, Tek Parti döneminde, sivil toplum unsurları, farklı, ideoloji, grup, parti, dernek gibi örgütlenmeler ortadan kaldırılmış ve tek tip, üniter bir devlet yapısı oluşturulmaya çalışılmıştır (Çaha,2017:30-37).

Böyle bir ortam ve siyasi kültür içerisinde kadın hareketleri kendisine çok yer bulamamıştır. Ancak özellikle kadınların seçme-seçilme hakkı elde etme çabaları doğrultusunda önemli örgütlenmelerde yok değildir. Nezihe Muhiddin ve arkadaşları bu anlamda başı çekmiştir. Hatta Türkiye'nin ilk siyasi partisi olan Kadınlar Halk Fırkasını (KHF) kurma çabası göstermişlerdir. Ancak bütün bu çabalar, hem Anayasa'daki engeller hem de kamuoyunda oluşan tepkiler ve hükümet tarafından "bölücü ve ayrımcı" olarak nitelendiği için, engellenmiştir. Bütün bunlardan dolayı, daha az tepki çekeceğini düşündükleri Türkiye Kadınlar Birliğini kurmuşlardır. Her ne kadar "siyasi" amaçları yokmuş gibi davransalar da kadınlar için siyasi hak mücadelesi devam etmiştir (Yıldız, 2012: 20,31).

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ KADIN SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ

1950 sonrasında kadınlar için hem olumlu hem olumsuz gelişmeler olmuştur.1950'de Demokrat Parti'nin başa gelmesiyle başlayan çok partili yaşam, sivil toplum anlayışında da farklılıklar getirmiştir. Tek Parti döneminde yasaklanmış olan çok sayıda sivil toplum unsuru ekonomik, siyasal ve kültürel alanda yeniden ortaya çıkmıştır (Çaha, 2017:155) Bu dönemde Demokrat Parti iktidarı, sendikaların siyasetle uğraşmasını engelleyen yasal engelleri ortadan kaldırmış, bütün bu gelişmeler sayesinde Türkiye'de sivil toplum faaliyetleri tabana yayılmıştır. Hatta işçi sendikalarının önü bu dönemde açılmıştır.

Türkiye'de, 1950-1960 yılları arasında eskiye nazaran toplumdaki farklı kesimlerin de örgütlendiği görülmüştür. Bu bağlamda bakıldığında 1938 yılında Türkiye'deki var olan dernek sayısı 205 iken, 1946'daki dernek sayısı ancak 820'dir.Ülkede farklı faaliyetler gösteren dernek sayısı 1950'de 2.171'e, 1955'te 6.846'ya yükselmiştir (Pektaş, 2012).

Bu dönemde kadınların da farklı dernekler kurmalarına izin verilmiş, kadınlar da sivil toplum alanında daha aktif hale gelmişlerdir. Bu anlamda ortaya çıkan derneklerden biri 1949 yılında kurulan Türk Kadınlar Birliği'dir.1935 yılında kapatılmış olan bu dernek tekrar kurulduğunda farklı bir amaca hizmet ederek, kadınların çarşaf değil, modern giysiler giymesi için faaliyetler yürütmüştür. Hatta devletin de destekleri ile bazı semtlerde modern olarak düşündüğü kıyafetleri dağıtmıştır. Bu dönemde kurulan başka bir dernek Meslek Kadınları Derneği olmuştur. Bu derneğin amacı kadınlara meslek edindirmenin yanı sıra, devletin resmî ideolojisine hizmet etmekti. Bu derneklerin hepsi devletin kendi ideolojisinin toplumda yer bulması amacıyla desteklediği derneklerdi.1930 yılında kapatılmış olan Türk Ocakları Derneği 1949 yılında tekrar açılmıştır (Çaha,2017:156). Daha önce de kadınların siyasi haklarını elde edebilmeleri için onları destekleyen bir dernek olarak, kadınların da yer aldığı faaliyetlerini sürdürmüştür. Bütün bu dernekler farklı isimlere sahip olsalar da hemen hemen aynı amaçlara hizmet etmişlerdir. Kadınların çalışma hayatına katılmaları, yasal haklarının korunması, sosyalleşmeleri ve okuma yazma oranlarının arttırılması için faaliyet gösteren bu dernekler, devlet eliyle de desteklenmiştir. O yıllarda kurulan diğer kadın dernekleri şu şekildedir: Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği (1949), -Türk-Amerikan Kadınları Kültür Derneği (1950), Kadının Sosyal Hayatını Araştırma ve İnceleme Derneği (1953), Türk Anneler Derneği (Kuruluş: 1953) Türk Kadınlar Konseyi Derneği (Kuruluş: 1959), Kadınlar Dayanışma Derneği (1959)[19]

Amerikalı hukukçu kadınların kurduğu "Uluslararası Kadın Hukukçular Federasyonu'nun iki yılda bir düzenlediği konferans, Türkiye'nin ilk kadın avukatı Süreyya Ağaoğlu'nun çabaları ile 1952 yılında İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Konferansta aile hukuku, ceza hukuku, kadınların yasal hakları ve hukuk eğitimi gibi konular ele alınmıştır (Aydın ve Yıldız,2017:51-61)

Demokrat Parti İktidarı, kadın derneklerinin kendi kontrollerinde ilerlemesini ve devletin ideolojisi dışına çıkmamasını istemiştir. Özellikle, ABD ile olan ilişkilerin zedelenmemesi için, ülke genelinde sosyalist akımlara engel olunduğu gibi, kadın derneklerinin de sosyalist kadın derneklerinden etkilenmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle, "Enternasyonal Demokratik Kadınlar Federasyonu'na ait her türlü yayının Türkiye'ye sokulmasının ve dağıtılmasının yasaklanmıştır. Böylelikle kadınların Amerika karşıtı söylemler geliştirilmesine engel olunmak istenmiştir (Aydın ve Yıldız,2017:51-61).

SONUÇ

Sivil toplum örgütleri siyasette yeterince temsil edilmeyen ve birçok sorunla baş etmek zorunda kalan kadınların seslerini duyurmak için örgütlendiği kurumlardır. Bu bağlamda, bu örgütlerin varlığı kadınlar açısından çok önemlidir. II. Meşrutiyet'in ilanından beri, Türkiye'de kadınlar örgütlenmekte ve sivil toplum faaliyetleri yürütmektedirler. Bu süreç ülkenin siyasi iklimi içerisinde bazen sekteye uğramıştır. Örneğin Tek Parti iktidarının siyasi ideolojisi ve homojen bir toplum yaratma mücadelesi içerisinde kadınların kurdukları hemen hemen bütün dernekler kapatılmıştır. Demokrat Parti'nin başa gelmesiyle ise; sivil alan genişlemiş, kadınlar farklı amaçlara hizmet eden dernekler kurmuşlardır. Her ne kadar sadece parti ideolojisine hizmet eden dernekler desteklenmiş olsa da bu örgütlenmeler kadınların belli meselelerde bilinçlenmeleri açısından fayda sağlamıştır.

[19] http://www.ssuk.org.tr/eski_site_verileri/elazig_kongre_sunumlar/Pinar_pazarli.pdf (E.T.18.12.2020)

KAYNAKÇA

Akpınar A, Gönenç, Sivil Toplum, Düşünsel Temelleri ev Türkiye Perspektifi, İstanbul: Alt kitap, İstanbul.

Arslan, O (2001) Kuramsal ve Tarihsel Aşamalarıyla Sivil Toplum ve Türkiye Gerçeği, İstanbul: Bayrak Yayıncılık.

Aslan S (2010), Türkiye'de Sivil Toplum, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Kış-2010 C.9 S.31 (260-283).

Aydın A ve Murat Yıldız M(2017) 1950-1960 Döneminde Türkiye'de Kadın Hareketlerinin Niteliği Üzerine Bir Değerlendirme, Yasama Dergisi (3), s.51-61.

Cohen J.L ve Aratin A (1992).Civil Society and Political Theory, Cambridge : MİT.

Çaha Ö (2017), Türkiye'de Kadın ve Sivil Toplum, Ankara: Savaş Yayınevi.

Çakır S(2016) Osmanlı Kadın Hareketi, İstanbul: Metis Yayınları, 2016.

Çopur.H (2020), Teoriden Pratiğe Sivil Toplum, http://www.ekopolitik.org/public/page.aspx?id=615, (E.T.16.12.2020).

Duman, M. Z. (2004), İdris Küçükömer'in Sivil Toplum Anlayışı, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, cilt: 2, Sayı: 1, s. 48.

http://www.ssuk.org.tr/eski_site_verileri/elazig_kongre_sunumlar/Pinar_pazarli.pdf (E.T.18.12.2020)

İnan A(1975) Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri, İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi

Keane J(1993) Despotizm ve Demokrasi, Sivil Toplum ve Devlet, İstanbul: Ayrıntı.

Marshall, G (1999) Sosyoloji Sözlüğü, (çev. Osman Akınay, Derya Kömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

Pektaş, Ş. (2012) Menderes'li Yıllar Demokrat Parti Döneminde İşçi Hareketleri, İstanbul: Fırat Yayınları.

Yıldız, H (2015), Türkiye'de Kadınların Siyasi Haklar Mücadelesi ve Nakiye Elgün, T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Yürüt B (2017) Tanzimat Sonrası Osmanlı Kadın Hareketi ve Hukuki Talepleri, TBB Dergisi, (özel sayı), ss.371-380.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN ÇOCUKLARINA SORUMLULUK BİLİNCİ KAZANDIRMADAKİ GÖRÜŞLERİ

Ayşe Nur ALKOÇ SAYAN
Adnan Menderes Üniversitesi, Buharkent MYO, Aydın / Türkiye

Öz: Okul öncesi dönem bir çocuğun kritik dönemlerinden birisidir. Erken çocukluk diye tanımlanan bu dönemde öğrenilen tüm bilgiler hayatın temelini oluşturmaktadır. Bu sebepledir ki ebeveynler çocuklarına bu dönem ve daha öncesi sorumluluk bilinci kazandırmaya başlamaktadırlar. Bilirler ki bu bilinç hayat boyu öğrenme ile birlikte devam edecektir. Çocuğa verdikleri bu sorumluluk bilinci onların gelecek yaşantılarında sorumluluk sahibi bireyler olabilmesi için önem arzetmektedir. Bu araştırmanın amacı; Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmadaki görüşlerini değerlendirmek ve çeşitli değişkenlere göre nasıl farklılaştığını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan görüşme formuyla çocukları Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumunda eğitim gören 20 veliden oluşan çalışma grubu ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler kurum ve bireylerin izni doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonucunda verilerin analizi; velilerin görüşleri her bir soruda alt kategorilere ayrılarak çözümlenmiştir. Ebeveynlerin görüşlerine göre çocuklarının sorumluluk bilinci kazanmasında ilk basamak yaşına uygun kendi sorumlulukları edinmeleri olarak tanımlanmıştır. Bazı veliler çocuklarına yapabilecekleri basit sorumluluklar verdiklerini söylerken bazıları özbakım yada ev işi gibi sorumluluklar verdiklerinden de bahsetmişlerdir. Çocuklarının sorumluluklarını yerine getirmediği durumlarda ebeveynler ceza, tehdit, ödül gibi yöntemlere başvurduklarını söylemiş; sorumluluk bilinci kazandırırken de sorunlar yaşadıklarından söz etmişlerdir. Ebeveynler çocuklarının küçük yaşta sorumluluk sahibi olmasını istemektedirler ancak fazla sorumluluk verilmesini ise doğru bulmamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Çocuk, Sorumluluk Bilinci, Ebeveyn Görüşleri

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

İnsan hayatı boyunca durmaksızın gelişen bir canlıdır. Bu sebepledir ki; her yaşta öğrenilen bilgi bizim için yeni bir bilgidir. Her dönemin bilgisi birbirinden farklıdır. Özellikle erken çocuklukta öğrenilen her şey hayatımızın temelini oluşturmaktadır (Dinç,2015). Bu eğitim öncelikle ailede başlamaktadır. Daha sonra okul öncesi eğitim, ilköğretim, lise, üniversite ve yüksek öğretimle devam etmektedir. Bunun yanında okul öncesi eğitim ile ailenin çocuğa verdiği temel bilgi, beceri ve değerleri kazandırmak amaçlanmaktadır (Kuşçu, Bozdaş ve Yıldırım Doğru, 2014).

Çocuk doğduğu ilk günden itibaren ona öğretilen bütün temel bilgileri, davranışları, tutumları sergiler. İyi bir izleyicidir. Bu izleme sonucu aslında çocuğun ebeveynini taklit etmesini getirecektir. Bu sebepledir ki çocukların davranışları anne babalarının yansıması niteliğini taşımaktadır(Kısa,2009). Buradan hareketle okul öncesi dönemde bulunan bir çocuğa saygı-sevgi çerçevesinde ebeveynin örnek olması çocuğun sorumluluk sahibi olmasını da bir o kadar hızlandırabilir (Özen,2001)

Sorumluluk dediğimiz şey yalnızca insan tarafından kazandırılan ve geliştirilen bir duygudur. Bu duygu da gösterir ki insan aslında sosyal, gelişen ve değişen bir varlıktır. Bu sosyallik ancak çevre ile girdiği etkileşim ile olur. Buradan hareketle sorumluluğu sosyal yaşantıdaki diğer bireylerin; kişinin gelişimini engellemeden kendi ihtiyaçlarını yerine getirme olarak tanımlanabilir (Glasser,1990). Çocuklar sorumluluk hissiyle doğmamakla birlikte sorumluluk bilinci kazanmaya hızlı bir şekilde başlamaktadırlar. Bu

yüzdendir ki çocuğun dünyaya geldiği ilk günden itibaren etrafında hissettiği olaylar ebeveynlerin çocuklarına gösterdikleri itina ve desteği, ebeveynin çocuğa gösterdiği sorumlulukları yapma şekli onda ilk tesirlerini meydana getirir. Bilinmelidir ki; çocuk gördüğünü öğrenir ve onu uygular.

Bütün ebeveynler çocuklarının sorumluluk bilinci ile yetişip onların kendi kendine yetebilen bireyler olmasını isterler. Bu bilinçle yetişen çocukların hayat boyu mutlu ve başarılı olduklarına inanılır. Aynı zamanda anne ve babalar çocukların özgüvenli, saygılı, sosyal bir çocuk olmalarını isterler. Bu durum anne ve babanın davranış ve tutumuna bağlı olarak gelişmektedir. Sadece anne ve babalar değil çocukta kendisi ile ilgili fikir sahibi olmak için deneyimlere ihtiyaç duyar(Cüceloğlu,2001). Bu deneyimlemede çocuğa yapabileceği sorumluluklar vermek, yerine getirmek istemediği bir sorumlulukta onu heyecanlandıracak bir biçimde çocukla birlikte yapmak; çocuğun bu dönemdeki ve yakın gelecekteki gelişimleri için çok önemli olabilmektedir. Aşırı koruyucu bir tutum sergilemekte çocuğun o davranışları öğrenmesini engelleyebilmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumuna giden bir çocuk yaşına uygun olan ve yapabileceği şeylerin sorumluluğunu gerçekleştirebilmektedir. Bunlara örnek vermek gerekirse; kendi başına giyinip soyunmak, yatağını toplamak, kıyafetlerini katlamak, sofra kurmak vb... Burada dikkat edilmesi gereken nokta yatağın biraz dağınık olabilmesi, kıyafetlerin ters giyilebilmesi, sofrada eksikler olabilmesidir. Çocuğun bu eksiklerle bardağın boş tarafını değil; dolu tarafını görebilmekle önem kazanmaktadır. Boş tarafının görülmesi çocukta ancak çaresizlik duygusunun ortaya çıkmasına ve kendini yetersiz görmesine sebep olabilir. Eğlenerek öğrenmek, birlikte zaman geçirmek birincil amaç haline gelmelidir.

AMAÇ

Bu araştırmanın problemi; okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmadaki görüşlerinin neler olduğudur. Bu doğrultuda okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmadaki görüşlerinin incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

KAPSAM

Araştırmacı tarafından yapılan bu çalışmadan elde edilecek sonuçların ebeveynlerin çocuklarına sorumluluk vermede daha etkin olabileceği düşünülmektedir. Gelecekte literatüre kazandırılacak çalışmalara örnek olması bakımından önemli görülmektedir. Araştırma ebeveynlerin görüşlerini yansıtması sebebiyle özgündür. Araştırmanın kapsamı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmalarında görüşlerinin alınması olarak tanımlanmıştır. Araştırma konusu, amacı ve kapsamı bakımından özgündür.

YÖNTEM

Bu araştırmada okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmadaki görüşlerinin incelenmesi planlanmıştır. Bu plan doğrultusunda nitel araştırma deseni kullanılarak modellenmiştir. Nitel araştırma; olasılıkların olduğu birey ve grupların bir probleminin irdelenerek araştırılmasını içeren bir araştırma türüdür (Creswell J, 2013). Çalışmada araştırma deseni olarak nitel araştırma yöntemlerinden fenomonolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırma bir betimleme değildir. Araştırmayı yapan araştırmacının da yaşadığı tecrübelerinden yola çıkarak düşüncelerini paylaşmaktır (Manen; 1990). Bu çalışmada da araştırmacı yarı yapılandırılmış

görüşme tekniğini kullanarak gerekli izinlerin alındığı Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi kurumunda çocuğu eğitim gören velilerle bir araya gelmiş ve bu görüşmeleri gerçekleştirmiştir. Sözlü olarak elde edilen görüşler yazıya dökülmüş ve bu veriler içerik analizi yöntemlerinden frekans analizi yoluyla incelenmiştir. Verilerin geçerliliğini sağlamak için araştırmada kişilerin görüşlerine orijinal ifadeleriyle yer verilmiştir.

Araştırmada çalışma grubu velilerin gönüllü katılımı ile belirlenmiştir. Çocuğu Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir okul öncesi kurumunda eğitim gören 20 veli ile gönüllülük esasına uygun olarak yapılmıştır. Bu kurum Aydın'ın Buharkent ilçesinde bulunmaktadır. Kişisel bilgi formunda cinsiyet, çocuk sayısı, ebeveyn yaşı ve sosyoekonomik düzeyi ile ilgili genel sorular yer almaktadır. Görüşme yapılan velilerin demografik özelliklerini tanımlamak için frekans tablosu verilmiştir.

Tablo 1. Ebeveynlerin demografik özellikleri

Cinsiyet	**Sayı(N)**	**Yüzde(%)**
Kadın	11	55
Erkek	9	45
Yaş		
25-30	5	25
31-35	3	15
36 ve Üzeri	12	60
Çocuk Sayısı		
1	3	15
2	9	45
3 ve Üzeri	8	40
Sosyoekonomik Düzey		
Asgari Ücret Altı	3	15
Asgari Ücret	5	25
Asgari Ücret Üstü	12	60
Toplam	20	100

Araştırma kapsamında 20 veliye ulaşılmıştır. Tablo 1'den anlaşılacağı gibi çalışma grubunu oluşturan velilerin 11'i (%55) kadın, 9'u (%45) erkek velidir. Araştırmaya katılan velilerin 5'i (%25) 25-30 yaş arası, 3'ü (%15) 31-35 yaş arası,12'si (%60) 36 yaş ve üzeri yaşlardadır. Araştırmaya katılan velilerin

3'ü (%15) 1 çocuk, 9'u (%45) 2 çocuk, 8'i (%40) 3 veya daha fazla çocuğa sahip olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan velilerin 3'ü(%15) asgari ücret altı,5'i (%25) asgari ücret,12'si (%60) ise asgari ücret üstü olduğu görülmektedir.

Çalışmada verilerin toplanması görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Öncelikle araştırmacı tarafından literatür rehberliğinde yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu 6 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Hazırlanan görüşme formu kapsam geçerliliği bakımından alanında uzman iki kişi tarafından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra görüşme formuna son hali verilmiştir. Görüşmelerin tamamı yüz yüze yaklaşık 10-15 dakikada gerçekleştirilmiş ve gerekli kayıtlar alınmıştır. Çalışmada velilerin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmalarına yönelik görüşlerinin bağımsız değişkenlere göre incelenmesi amacıyla alan yazındaki kişisel bilgi formları incelenmiştir. Görüşme formunda soruların içtenlikle ve çekingenlik olmadan cevaplanması için katılımcıların isimleri sorulmamıştır. Velilerin cinsiyet, yaş, çocuk sayısı ve sosyoekonomik düzeyi değişkenlerce incelenmiştir.

Bu çalışma ile okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmadaki görüşleri incelenmiştir. Veriler içerik analizi tekniği kullanılarak yorumlanmıştır. İçerik analizi; tasarı, tema, olasılık ve anlamların çıkarılırken bazı araçların daha detaylı ve düzenli şekliyle incelenip yorumlanması olarak tanımlanabilir. Bu analiz türü yazılı olan belge, fotoğraf, film, video, ses kaydı gibi iletişim formlarını içerebilir (Berg L. B, Lune H ,2016). Buna göre görüşmeler sonucunda öncelikle elde edilen veriler kavramsallaştırılarak ve bu kavramlarca verileri oluşturulan temaların ortaya çıkarılıp yorumlanması önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu kapsamda görüşme kayıtları incelenmiştir. İnceleme sonucu veriler araştırmacı tarafından önce kodlanarak kavramsallaştırılmış; daha sonra kavramsallaştırılan bölüm alt amaçlar önderliğinde belirlenen temalarca analiz edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmada yapılan görüşmeler sonucunda sorular ve verilen cevaplar kategorilerine ayrılarak analiz edilmiştir.

Görüşmede sorulan birinci soru; 'Çocuklara sorumluluk verilmesi denince aklınıza neler geliyor?' sorusu bulgular ışığı altında toplanarak analiz edilmiştir. Çocuklara sorumluluk verilmesi deyince aklınıza ne geliyor sorusuna velilerin verdiği cevaplar Tablo 2'de kategorilerine ayrılmıştır.

Tablo 2. Velilerin 1. görüşme sorusuna verdiği cevapların değerlendirilmesi

Kategoriler	Frekans(N)	Yüzde(%)	Veliler
Yaşına Uygun Kendi Sorumlulukları	9	45	V1,V4,V5,V6,V10, V11,V12,V19,V20
Gelecek İle İlgili Fikirler	6	30	V7,V9,V14,V15,V16 V18
Anne/Baba/Çocuk İletişimi	3	15	V2,V8,V17
Sorumluluk Almıyor	1	5	V3
Yapabilecekleri Basit Sorumluluk	1	5	V13

Görüşme yapılan velilerin 9'u (%45) çocuklara sorumluluk verilmesi denince aklınıza neler geliyor sorusuna yaşına uygun kendi sorumlulukları cevabını vermiştir. Velilerin 6'sı(%30) gelecekle ilgili fikirlerini cevap olarak vermiştir. 3 veli (%15) anne/baba/çocuk iletişimi ile cevabını vermiştir. 1 veli(%1) sorumluluk almıyor diyerek ve 1 velide (%5) yapabilecekleri basit sorumluluklar olarak cevabını vermiştir.

"Eğitim ailede başlar. İyi yetiştirebilmek için iyi bir aile düzeni ve bunun yanında da tabi gelişimlerine göre görevler verilmesi gerekiyor." **(V2,E)**

"Çocuğun uyum sağlaması, üzerine düşen görevleri yerine getirmesi,kendine ait bir olayın başkaları üzerindeki etkilerinin sonuçlarını üstlenmesidir. Bence bu çok önemlidir" **(V7,K)**

*"Dikkatli davranma, anne babanın çocuk üzerindeki eğitimi ve konuşmasıdır.Çocuklar biz ne yapsak aynısını yapıyorlar. Bizim sıkı takipçimizler bence."***(V8,K)**

"Tertip, düzen, adap… Başka ne sayılabilir ki. Dünyada en önemli şeyler " **(V18,E)**

Görüşme soruları arasında yer alan ve 2. Soru olan 'Çocuğunuza/çocuklarınıza evde yapabileceği ne gibi sorumluluklar veriyorsunuz?' sorusuna velilerin verdiği cevaplar Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Velilerin 2. görüşme sorusuna verdiği cevapların değerlendirilmesi

Kategoriler	Frekans(N)	Yüzde(%)	Veli
Yaşına Uygun Kendi Sorumlulukları	16	80	V1,V2,V3,V4,V5,V7, V8,V11,V12,V13, V14,V15,V17,V18, V19,V20
Yapabilecekleri Basit Sorumluluklar	11	55	V1,V3,V4,V7,V8,V9, V10,V11,V15,V17, V20
Öz Bakım İle İlgili Sorumluluklar	6	30	V4,V5,V6,V13,V16, V18

Görüşme yapılan 'Çocuğunuza/çocuklarınıza evde yapabileceği ne gibi sorumluluklar veriyorsunuz?' sorusuna velilerin 16'sı(%80) yaşına uygun sorumluluklar cevabını,11'i (%55) yapabilecekleri basit sorumluluklar cevabını,6'sı (%30) ise öz bakım ile ilgili sorumluluklar cevabını vermiştir. Burada velilerin 3 farklı cevabı da,2 farklı cevabı da aynı anda verdiğini de gözlemleyebiliriz.

"Okula gitmeleri, ders yapmaları, odalarını toplamaları ve basit işlerde anneye yardım etmeleri gibi sorumluluklar veriyorum. Mesela birlikte odasını topluyoruz. Yada birlikte pazara çıkıyoruz." **(V1,E)**

*"Çocuğun okula gidip gelirken çantasını taşıma, yaşına uygun olarak bizim çocuğumuzu eğitmemiz gerekiyor.Ben yapabileceği işi yapmasını istiyorum. Çantasını taşımak meslea bence onun görevi."***(V2,E)**

"Yemekten sonra ellerini yıkası, oyuncaklarını toplaması, yada kendi başına tuvalete gitmesi, dişini fırçalaması gibi sorumluluklar…" **(V5,E)**

*"Yatağını toplaması, sofra kurup kaldırması, oyuncaklarını toplaması ve kardeşyle herseyi paylaşım vs. Bence bunlar çok önemli."***(V8,K)**

"Genellikle ev işlerine yardım etmez ama nadiren sofra toplar. Bizimki biraz tembel belki de ben böyle yaptım." **(V9,K)**

"Yaşı küçük olduğundan sadece öz bakım becerileri gibi sorumluluklar veriyorum.Kendi işini görsün yeter." **(V16,K)**

Görüşme soruları arasında yer alan 'Çocuğunuz/çocuklarınız sorumluluklarını yerine getirmediği zaman ne yaparsınız?' sorusuna yanıt aranmıştır. Velilerin görüşleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Velilerin 3. görüşme sorusuna verdiği cevapların değerlendirilmesi

Kategoriler	Frekans(N)	Yüzde(%)	Veli
Ceza	7	35	V1,V2,V5,V8,V10,V15,V17
Tehdit	2	10	V3,V13
Ödül İle Yaptırma	3	15	V9,V14,V16
İletişimde Olma	3	15	V2,V4,V7
Kısıtlama	8	40	V2,V5,V8,V11,V12, V1,V4,V19, V20
Sorumluluklarını Yapıyor	1	5	V18
Özgür	1	5	V6

Görüşme yapılan velilerin üçüncü soruyu; 7'si (%35) ceza, 2'si (%10) tehdit, 3'ü (%15) ödül ile yaptırma, 3'ü (%15) iletişimde olma, 8'i (%40) kısıtlama, 1'i (%5) sorumluluklarını yapıyor ve 1 velide (%5) özgür olarak cevaplamıştır.

"Bu hatandan dolayı cezalısın diye iletişim kurarak ceza veriyorum. Eğitimde ceza önemli bence yoksa nasıl eğiteceğim?" **(V2,E)**

"Babana söylerim diyorum, küçük olduğu için ceza yok kıyamıyorum. Anca öğreniyor yavrum." **(V3,K)**

"Beraber yapalım diyorum, 3.5 yaşında o yüzden kısıtlama yok. Zamanla öğrenecek nasılsa." **(V4,K)**

"Birebir karşılıklı olarak sürekli iletişim halinde oluyoruz.Konuşmak her şeye ilaç bence." **(V7,K)**

*"Uyarı, tehdit bazen de empati kurmaya çalışıyorum. Napayım onun gibi bende hayatı öğrenmeye çalışıyorum.Bazen ısrarla dediğimi yapmıyor işte o zaman sinirleniyorum."***(V13,K)**

*"Ödül ile sorumluluğu yerine getirmesini söylerim, yapmadığı durumlarda parka vs. gitmeyiz diyorum. En çok parkı sever bizimki."***(V14,E)**

Görüşme sorularında yer alan 'Çocuklarınıza sorumluluk bilinci kazandırırken sorun yaşıyor musunuz?' sorusuna verilen cevapların analizi yapılmıştır. Velilerin cevapları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Velilerin 4. görüşme sorusuna verdiği cevapların değerlendirilmesi

Kategoriler	Frekans(N)	Yüzde(%)	Veliler
Yaşanıyor	16	80	V2,V3,V5,V6,V7,V9, V10,V11 V12,V13,V14,V15,V 16,V18, V19,V20
Yaşanmıyor	3	15	V1,V4,V8
Bazen	1	5	V17

Görüşme sorusuna cevap veren velilerin 16'sı (%80) yaşanıyor, 3'ü (%15) yaşanmıyor ve 1 veli de (%5) bazen cevabını vermiştir.

"Kendimi iş hayatına çok kaptırdım,sanırım bu sebeple çocuklarımı ihmal etmiş oldum. Epeydir dikkat etmiyorum" **(V2,E)**

"Küçük olduğu için çok zorlama yok. Yaşanıyor ama normal yani. Daha çok küçükler öğrenecekler. " **(V4,K)**

"Sorun yaşanmadı genel olarak anne-babayı taklit ederek öz bakım becerisi kazandı, El yıkama, diş fırçalama, kendi temizlenebilme vs gibi." **(V8,K)**

"İtiraz etmesi, yapmak istememesi, mecbur değilim diyor.Kabul eder miyim? Asla." **(V13,K)**

*"Bazen üşengeç olup yapmazken bazen de yapabiliyor. Napalım o yapmayınca bana düşüyor yapmak."***(V17,K)**

*"Ağlıyor başkalarından (büyükanne,büyükbaba) destek alıyor.Onlarda kıyamayıp yapıyorlar. Kural koyamıyorum maalesef."***(V19,K)**

Görüşme soruları arasında yer alan "Çocukların küçük yaşta sorumluluk sahibi olmasını beklemek sizce nasıldır? " sorusuna verilen cevaplar analiz edilmiştir. Cevaplar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Velilerin 5. görüşme sorusuna verdikleri cevapların değerlendirilmesi

Kategoriler	Frekans(N)	Yüzde(%)	Veliler
Hayır/Yanlış	1	5	V16
Evet/Doğru	17	85	V1,V3,V4,V5,V6, V8,V9,V10, V11,V12,V13,V14, V15,V17, V18,V19,V20
Kesinlikle Doğru	2	10	V2,V7

Velilerin 5. Görüşme Sorusuna verdiği cevaplardan 1 veli (%5) hayır,17'si (%85) evet ve 2 veli (%10) ise kesinlikle doğru diyerek soruyu cevaplandırmışlardır.

"Doğru, iyi en azından çocuk kendini bilir,öğrenir." **(V3,K)**

"Boyunu aşmadığı sürece doğru, yapabileceği şeylerde doğru sadece." **(V5,E)**

*"Kesinlikle küçük yaşta vermeliyiz. Ağaç yaş iken eğilir atasözü bunun en güzel kanıtıdır. Küçük yaşta sorumluluk verilmesi çocuklarda bazı davranışların kalıcı olmasına sebep olur. Bunu deneyimledim."***(V7,K)**

"Doğrudur, yeteneklerini fark edebilmesi, geliştirebilmesi için önemlidir." **(V10,E)**

"Hayır, sadece küçük olduğu için öz bakım becerileri verilebilir. Daha fazlasını beklemek bencillik." **(V16,K)**

*"Doğrudur. Büyüdüğünde sorumluluk sahibi olur,sorumluluk almaya açık olur."***(V19,K)**

Görüşme sorularında yer alan 'Fazla sorumluluk alan çocuklar ileride sorunlarla karşılaşırlar mı?' sorusuna velilerin verdiği cevaplar incelenmiştir. Cevaplar Tablo 7 'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Velilerin 6. görüşme sorusuna verdikleri cevapların değerlendirilmesi

Kategoriler	Frekans(N)	Yüzde(%)	Veliler
Yaşar	14	70	V1,V2,V4,V5,V6,V 7,V8,V11, V14,V15,V16,V18, V19,V20
Yaşamaz	6	30	V3,V9,V10,V12,V1 3,V17

Velilerin 6. Görüşme sorunsa verdiği cevaplardan 16'sı (%80) yaşar,4'ü (%20) yaşamaz şeklinde cevap vermişlerdir.

*"Yaşar, tabi ki yaşar. Haddinden fazla sorumluluk herkesi sıkıntıya sokar, ileriki yaşlarda çocuk sıkılır, ölçülü olmakta fayda var."***(V2,E)**

"Kötü bir şey yaşamaz, hiç yaşamaz hemde." **(V3,K)**

"Çok büyük sorunlar yaşar, kısıtlamaya gider, özgürlük arar, özgürlüğü dışarıda bulması kötü." **(V6,E)**

"Çocukluğunu unutma, güvensizlik duygusu, insanlarla iletişim bozukluğu gibi sorunlar yaşar bence." **(V7,K)**

*"Hayatta hep benmerkezci olur. Hayattan sıkılır. Ara ara verilen sorumluluklar çocuğa daha çok şey kazandırır, ben merkezci olmaz."***(V8,K)**

*"Sorun yaşayabileceğini düşünmüyorum aksine pozitif yönde olacağını düşünüyorum."***(V10,E)**

*"Olgunlaşırlar, birazda anneyi örnek alırlar."***(V13,K)**

SONUÇ

Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmadaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 11 kadın, 9 erkek veli katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmadaki görüşleri ile ebeveyn cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırmaya katılan velilerin çoğunluğunu (%55) anneler oluşturmaktadır. Bu sonuç annenin çocuk üzerindeki etkisini de göstermektedir. Annelerin çocuklarının davranış kazanmalarında etkili olduğunu da söylemek mümkündür. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmadaki görüşleri ile ebeveynlerin sosyoekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Araştırmaya katılan velilerden %60'nın sosyoekonomik düzeyleri asgari ücret üstü olarak belirlenmiştir. Bu sonuç velilerin çocuklarının sorumluluk bilinci kazanmasındaki görüşlerini etkilememektedir. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmadaki görüşleri ile ebeveyn yaşları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Araştırmaya katılan velilerin %25'nin 25-30 yaş aralığında olduğu gözlemlenmiştir. Bu ailelerin çocuklarının sorumluluk bilinci kazanmasında yaş faktörü önemlidir. Genç diye adlandırdığımız bu yaş grubunun çocuklarına karşı daha ilgili olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmadaki görüşleri ile ebeveynlerin çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Araştırmaya katılan velilerin %15'i 1 çocuk sahibidir. 2,3 ve üzeri çocuk sahibi olanların oranları birbirine çok yakındır. Çok çocuk sahibi ebeveyn farklılığı araştırmada çocuklarıyla yeterli düzeyde ilgilenmemesi bakımından anlam taşımaktadır. Tek çocuk sahibi ebeveynlerin daha ilgili oldukları gözden kaçmamıştır.

Velilerle yapılan birebir görüşmelerle velilerin "Çocuklara sorumluluk verilmesi deyince aklınıza neler geliyor" sorusuna büyük bir oranla (%45) yaşına uygun kendi sorumlulukları alt kategorisinde toplanan cevaplar verilmiştir ve bu cevaplar araştırmacı tarafından beklenen bir cevaptır. %30'luk bir kısım ise gelecekle ilgili fikirler alt kategorisinde toplanan cevaplar vermiştir.

Velilerin %80'i "Çocuğunuza/çocuklarınıza evde yapabileceği ne gibi sorumluluklar veriyorsunuz?" sorusuna yaşına uygun kendi sorumlulukları alt kategorisinde yer alan cevaplar verirken,%55'lik bir kısım ise yapabilecekleri basit sorumluluklar altında toplanan cevaplar vermiştir. Bu cevaplar araştırmacı tarafından da tahmin edilmiştir.

Velilerin 'Çocuğunuz/çocuklarınız sorumluluklarını yerine getirmediği zaman ne yaparsınız?' sorusuna %40 ile kısıtlama cevapları gelmiştir. Kısıtlama cevabını %35'lik bir kısım ile ceza cevabı takip etmektedir. Bu cevaplar olumsuz olarak değerlendirmeye alınmıştır. Ceza vermek ve tehdit etmenin eğitimde asla yeri olmamalıdır.

Velilerin "Çocuklarınıza sorumluluk bilinci kazandırırken sorun yaşıyor musunuz?" sorusuna çoğunluğu (%80) itiraz ediyor, ağlıyor, yapmak istemiyor,sorun yaşanıyor diye cevaplar vermişlerdir. Çocuklara sorumluluklarını kazandırırken onlarla sorun yaşamak sürecin bir parçasıdır. Bu bilinci kabul etmeyen çocuklar; benimsemede zorluk çeken çocuklar olabilir. Oyun çağında olan bu çocuklara gerekli süre verilmelidir. Zamana yayarak işbirliği içerisinde bu süreç devam etmelidir.

Velilerin %85'i "Çocukların küçük yaşta sorumluluk sahibi olmasını beklemek sizce nasıldır?" sorusuna büyük bir kısmı (%70) sorun yaşarlar cevabını vermiştir. Genel olarak bakıldığında çocuklara fazla sorumluluk yüklemek zamanla sıkılmalarına ve hayattan soğumalarına sebep olabilir.

Çalışmadan şu sonuca varmak mümkündür sorumluluk bilinci ancak model olunarak kazandırılır. Ebeveynlerin çocuklarından hemen sorumluluk kazanmalarını beklemeleri yanlış bir beklentidir. Çocuklar hayatın onlara kazandırdıkları sorumlulukları zaman içerisinde kavrarlar ve benimseyerek uygularlar. Ebeveyn tutumlarının bu kazanımlar üzerinde çok etkili olduğu düşünülmektedir. Ebeveynlerin bu tutumlarına göre çocukların sorumluluklarını yerine getirme biçiminin şekillendiği görülmüştür.

KAYNAKÇA

Berg L. Bruce, Lune H.(2016). Qualitative Research Methods for the Social Sciences. (Çev: Prof.Dr. Asım Arı), 9th edition, Pearson Publisher.

Creswell, J. W. (2013). Qualitive İnquiry&Research Design Choosing Among Five Approaches. (Çev: Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir), 3th edition, Sage Publications.

Cüceloğlu, D. (2001). Yetişkin Çocuklar. İstanbul: Remzi Kitapevi

Dinç, B. (2015). Okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuk hakları eğitimi konusundaki görüşleri. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, *3*(1), 7-25.

Glasser, W. (1990). Reality Therapy. U.S.A: Harper&Row, Publishers.

Kısa, D. (2009). Okul öncesi öğretmenlerinin altı yaş çocukların sorumluluk eğitiminde başvurdukları disiplin yöntemlerine ilişkin görüşleri, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aydın

Kuşçu, Ö., Boztaş, Y., & Doğru, S. S. Y. (2014). Montessori eğitiminin çocuklarda sorumluluk alma, sırasını bekleme, başladığı işi bitirme becerisine etkisinin değerlendirilmesi. Değerler Eğitimi Dergisi, *12*(27).

Manen,M. V.(1990), Researching lived experience.New York: StateUniversity of New York Press.

Özen, Y. (2001). Yarına Kalmak Adına Sorumluluk Eğitimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Yıldırım, A. ve Şimsek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, (7. Basım) Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ BAĞLAMINDA İLETİŞİM

Etem YEŞİLYURT

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Antalya / Türkiye

Öz: Temel anlamda iletişim, insanlar arasında anlamları ortak kılma sürecidir. Öğrenme-öğretme sürecinin temel aktörleri öğretmen ve öğrencidir. Bu yönüyle öğrenme-öğretme süreci bir iletişim etkinliğidir ve bu sürecin etkili olması gerekir. Çünkü etkili iletişim becerileri, her türlü insan ilişkisinde ve meslek dallarında ilişkileri kolaylaştırıcı bir işleve sahiptir. Bu becerilerin herhangi birinde ya da bazılarında sorun yaşanması, iletişimin başarılı ve sağlıklı olmasını engellemektedir. Alanyazında insan ilişkileriyle ilgili mesleklerde çalışanların başarısı ile iletişim becerileri arasında yüksek düzeyde olumlu bir ilişkinin olduğu rapor edilmektedir. Öğrenme-öğretme sürecinin nitelikli ve işlevsel gerçekleşmesi büyük ölçüde öğretmenler ile öğrenciler arasındaki iletişimin niteliğine bağlıdır. Alanyazında yer alan konuyla ilgili çalışmalar ve yapılan araştırma sonuçları, öğretmenlerin etkili iletişim becerilerine sahip olmalarının zorunlu ve olmazsa olmaz bir gereklilik olduğunu ortaya çıkarmıştır. Öğretmenler, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerle çeşitli etkileşimlerde bulunmakta ve bu etkileşimler öğrencinin hem akademik hem de gelişim sürecinin şekillenmesine yardımcı olabilmektedir. Nitel araştırma yaklaşımı ve doküman incelemesi yöntemiyle yürütülen bu çalışma, öğrenme-öğretme süreci bağlamında iletişimin analizini yapmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada kapsamında öncelikle iletişim kavramı açıklanmıştır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde iletişim türleri ve bu türlerin özelliklerine değinildikten sonra iletişim sürecinin ögeleri ve bu ögelerin özelliklerine yer verilmiştir. Çalışmanın sonlarına doğru etkili iletişim yöntemlerinin ve engellerinin neler olduğu açıklanmış, öğretmenin iletişimi kolaylaştırıcı ve engelleyici tutum ve davranışlarına yer verilmiştir. Sonuç bölümünde öğrenme-öğretme süreci açısından iletişimin önemine ve özellikle iletişimin kanal ögesinin güncelliğine vurgu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme, Öğretme, Öğrenme-Öğretme Süreci, İletişim

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insanların sosyalleşme ve çevre ile sürekli etkileşime girme sürecine en fazla katkı yapan unsur, iletişimdir. Bir insanın etkili iletişim kurması, onun diğer niteliklerine ve gelişim alanlarına da olumlu etki yapmaktadır. Öte yandan etkili iletişim, aynı zamanda bireyin, okulun hatta eğitim sisteminin akademik başarısına ve amaçlara ulaşmasına da olumlu katkı yapmaktadır. Bu nedenle öğrenme-öğretme sürecinin etkili iletişimle işletilmesi başlı başına önemli bir konudur.

AMAÇ

Bu çalışma öğrenme-öğretme süreci bağlamında iletişimi analiz etmek amacıyla yapılmış ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- ✓ İletişim nedir?
- ✓ İletişim türleri ve bu türlerin özellikleri nelerdir?
- ✓ İletişim sürecinin ögeleri ve bu ögelerin özellikleri nelerdir?
- ✓ Etkili iletişimin yöntemleri ve engelleri nelerdir?
- ✓ Öğretmenin iletişimi kolaylaştırıcı ve engelleyici tutum ve davranışları nelerdir?

YÖNTEM

Çalışmada, nitel araştırma yaklaşımı olan doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma verilerinin hem basılı hem de elektronik materyallerinin incelenmesi, sorgulanması ve değerlendirilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Bowen, 2009). Genel alanyazın taraması yapmak olarak kabul edilen doküman incelemesi, hem araştırmanın amacının gerçekleştirilmesinde kullanılan yöntem hem de yöntemin gerçekleştirilebilmesi için kullanılan araç anlamındaki veri toplama tekniği olarak kabul edilebilir (Özkan, 2019).

KURAMSAL ÇERÇEVE

Kavram Olarak "İletişim"

İletişim, "duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon" veya "telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme, muhabere, komünikasyon" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Genel olarak iletişim, bireyler, kümeler ve toplumlar arasında söz, yazı, görüntü, el, kol hareketleri vb. simgeler aracılığıyla düşünce, dilek ve duyguların karşılıklı iletilmesini sağlayan bir etkileşim sürecidir. Daha yalın bir ifadeyle iletişim, iki birim arasında ileti alışverişidir. Bu alışverişte bilgilerin, düşüncelerin, duyguların ya da tutumların benzemesi, ortak olması amaçlanır. Bu yüzden iletişim için "simgelerin paylaşılması sürecidir" de denebilir (Demirel, 2007). Alanyazında iletişimle ilgili tanımlar analiz edildiğinde, yapılan bu tanımların ortak özelliğin "iletişimin, insanlar arasında anlamları ortak kılma süreci" olduğudur. İletişim halinde olan en az iki insanın, anlamları, mesajları, sembolleri vb. ortak kılma veya iletişime konu olan bu olgulara ortak (aynı, çok benzer) anlam yüklemek, bu iki insanın geçmiş yaşantılarının birbirine benzerliğine diğer bir deyişle kaynak ile alıcının ortak yaşam alanının genişlik ve büyüklüğüne bağlıdır. Kaynak ile alıcının ortak yaşam alanı ne kadar büyükse iletişim kurmaları da o kadar kolay ve etkilidir.

İletişim Türleri

Bakış açılarına göre iletişimi değişik türlere ayırmak mümkündür. Öğrenme-öğretme sürecinde genellikle üç tür iletişim yönteminden yararlanılmaktadır. Bu iletişim türleri sözlü, sözsüz ve diğer teknolojik araç ve gereçler yardımı ile yapılan iletişimdir.

Sözlü iletişim: Sözlü iletişimde temel öğe konuşulan dildir. Alıcıya ulaştırılmak istenilen bilgi, duygu ve düşünceler için sözcük ve diğer sözlü semboller kullanılır. Bu iletişim biçiminde kullanılan sözcüklere, rakam ve her türlü sözlü ve yazılı işarete sembol adı verilir (Kaya, 2005). İletişim şekillerinden en hızlı ve etkili olanıdır. Kaynak, seçeceği kelimelerin mesajın içeriğine uygunluğu ölçüsünde jest ve mimikleri kullanarak hedefi etkileme şansına sahiptir. Sözlü iletişimde kullanılan ifadelerin hedef tarafından yanlış anlaşılma ihtimali yazılı iletişime göre daha yüksektir. Öğrenme-öğretme sürecinde en çok kullanılan iletişim türü, sözlü iletişimdir.

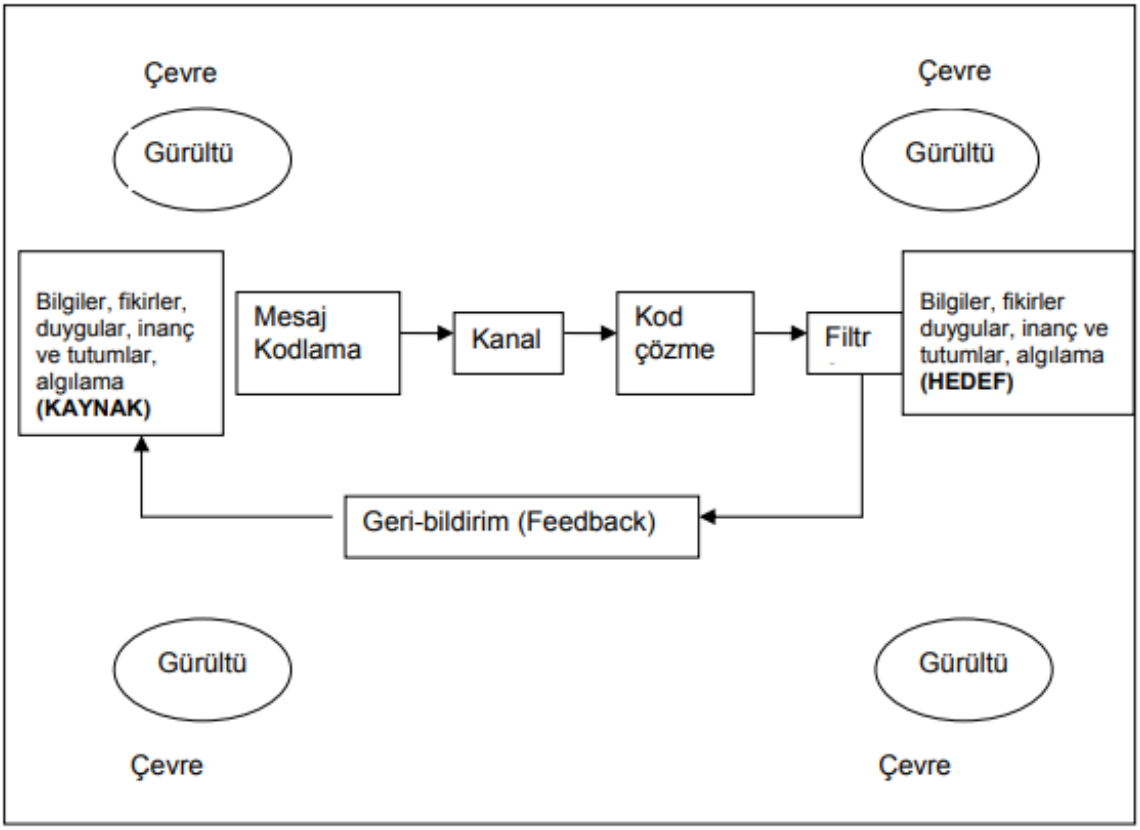
Sözsüz iletişim: Bu tür iletişim jestler, mimikler göz teması, görünüş, duruş, baş hareketleri gibi sunumsal kodlardır. Sözsüz iletişim alıcıya konuşmacının durumu hakkında bilgi verir ve iletişimi yönetir. İnsan vücudu sunumsal kodların başlıca taşıyıcısıdır (Kaya, 2005). İletişim konuşma ve yazmanın yanında jest ve mimikler, vücut duruşu, göz teması gibi yollarla da yapılabilir. Sözsüz iletişime "beden dili" de denir. Sözsüz iletişimde insanların duruş şekilleri, ellerini oynatışları, jest ve mimikleri sözlü

iletişime yardımcı olabileceği gibi, sadece bir göz kırpma, başını onaylar şekilde sallama da sözcükler olmadan birçok şeyi anlatabilir. Önemi son dönemlerde anlaşılmaya başlanılan sözsüz iletişimin dilinin evrensel oluşu, en güçlü yönüdür. Öte yandan sözsüz iletişim, çoğu zaman ve durumlarda, sözlü iletişimden daha etkili olabilir. Albert Mehrabian'ın tarafından yapılan bir araştırmada iletişimde; sözcüklerin %7, sesin %38 ve sözel olmayan davranışların (sözsüz iletişimin) %55 oranında etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın sonucu, sözel olmayan davranışlar aracılığı ile gönderilen mesajların sözel yolla gönderilen mesajlardan daha etkili olduğunu göstermektedir. Sözsüz iletişimin kullanılmasının temel amacı, duyguların ifade edilmesinde kelimelerin yetersiz kalması veya kaynağın anlamı güçlendirmek istemesi ile açıklanabilir (Ünal, 2003).

Teknolojik araç ve gereçler yardımı ile yapılan iletişim: Bu tür iletişimde mesajla alıcının duyu organlarına etki yapan optik, mekanik, termik veya kimyasal uyaranlardır. Kanal ise sembol veya kod (şifre) çeşitlerini alıcıya ileten müzik, plak, teyp, hareketsiz, hareketli, yansıtılan, yansıtılmayan fotoğraflar ve resimler iletici araç ve yöntemlerdir (Kaya, 2005).

İletişim Sürecinin Öğeleri

İletişimin kurulması için bir dizi davranışın gerçekleşmesi gerekir. İletişim sürecinin incelenmesinde kaynaklarda ortak olarak yer alan ve dikkate alınması gereken beş temel öğe vardır. Bunlar; kaynak, mesaj, kanal, alıcı ve dönüttür. Ancak bazı kaynaklarda çevre de iletişim sürecinin bir öğesi olarak kabul edilmektedir. İletişim sürecinde bu öğelerin birbiriyle ilişkisi aşağıda şekilde yer almaktadır. Şekilde görüldüğü gibi iletişim, ikincil unsurlarıyla birlikte, yedi unsurdan oluşan bir süreçtir. Bu unsurlar sırasıyla: 1-gönderici (kaynak), 2-gönderici ve alıcının algılama ve değerleme biçimi (kod), 3-mesaj, 4-kanal (iletişim aracı),5-alıcı veya hedef (mesajın iletilmek istendiği taraf), 6-geri besleme (feed-back), 7-gürültü (mesajın iletilmesini engelleyen her tür bozucu çevresel faktörlerdir.

Şekil 1. Temel iletişim süreci (Tutar, 2003)

İletişim sürecinin öğeleri olan kaynak, mesaj, kanal, alıcı ve dönüt öğelerin genel özellikleri aşağıda yer almaktadır (Güven, 2015; Koç &Tarhan Öztoprak, 2003; Tutar, 2003). Ayrıca iletişimin önemli bir öğesi olan çevre de kısaca açıklanmıştır.

Kaynak (öğretmen, öğrenci, bilgi, tutum, inanç vb.): Kaynak, iletişim sürecini başlatan kişidir. İletişim sürecinin öğelerini sınıf ortamında öğretmen-öğrenci ilişkileri açısından değerlendirdiğimizde kaynak, iletişim sürecinin önemli öğelerinden biridir. İletişim sürecinde kaynak ile alıcı sürekli yer değiştirir. Öğrenme-öğretme sürecinde kaynak durumunda olan öncelikle öğretmendir ancak mesaja ilişkin tepkilerin ilettiğinde ya da yeni mesajlar ilettiğinde öğrenci de kaynak konumuna geçmektedir. Öğretmen, sınıf ortamında kendi düşüncelerini öğrencilere anlatabilmek için gerçek eşya, modeller, resim, yazı, ses, jest ve mimikler gibi farklı sembolleri seçer ve kullanır. Öğretmen seçtiği sembolleri uygun bir kanalla alıcıya (öğrenciye) iletir. Öğrenme-öğretme sürecinde kaynak durumunda olan öğretmen, öğrencilere yolladığı mesajın yine öğrenciler tarafından doğru bir şekilde anlaşılmasını bekler. Mesajın ne şekilde anlaşıldığını anlamanın yolu ise öğrencilerin verdiği tepkileri gözlemektir. Alıcının, kaynağın gönderdiği mesajın ne olduğunu anlamadaki başarısı da onun kendi geçmiş yaşantılarıyla edinmiş olduğu bilgi, beceri, tutum ve değerlerine bağlıdır. Bu durumda sınıf ortamında öğrencinin (alıcının), kaynağın (öğretmenin) gönderdiği mesajın ne olduğunu anlamadaki başarısı, kaynak ile kendisi arasındaki ortak yaşantı zenginliğidir. Kaynak mesajı kodlarken;

- ✓ Sembolleri hedefin alışmış olduğu anlamda kullanmalı,
- ✓ Hedefin bilgi ve tecrübe alanına giren sembolleri kullanmalı,

- ✓ Soyut ifade ve sembollerden çok somut semboller kullanmalı,
- ✓ Hedefin anlamadığı veya anlayamayacağı sembolleri önceden açıklanmalıdır.

Mesaj (içerik, ileti, kod vb.): Kaynağın alıcısına iletmek istediği bilgi, duygu ve düşüncenin kodlanarak alıcı kişiye ulaşmasını sağlayan, kaynak ile alıcı için aynı anlamı taşıyan sembollere mesaj (kod) denir. Mesaj, alıcıya sözlü, sözsüz ya da yazılı olarak iletilebilir. Öğrenme-öğretme sürecinde mesajları ders kitabı, sınıfta yapılan etkinlikler ve öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci arasında geçen konuşmalar oluşturur. Önemli olan kaynak kişi tarafından gönderilen mesajın alıcı tarafından doğru anlaşılmasıdır. Bu nedenle mesajın alıcıya doğru ve tam iletilebilmesi için gönderilen mesajın anlamlı ve anlaşılır olması önemlidir. Mesajın aşağıdaki özelliklere sahip olmasını gerekir. Mesaj hedefin (alıcının);

- ✓ Gereksinim, istek ve amaçlarına,
- ✓ Bilgi, deneyim ve düşüncelerine,
- ✓ İlgi alanların, tutum, inanç ve değer yargılarına,
- ✓ Toplum içindeki rollerine ve konumuna uygun olmalıdır.

Kanal (strateji, yöntem, teknik vb.): İletişim sürecinde kaynak kişinin, mesajını alıcıya iletmek istediğinde kullandığı ortam, öğretim stratejisi, yöntem ve teknikler bütününe kanal denmektedir. Kanal, mesajın aktarılma şeklidir. Kanal, alıcının duyu organlarını uyaran sözlü ve sözsüz iletişim öğretim yöntem ve teknikleri, görsel, işitsel yazılı ve basılı öğretim araçları gibi iletici araçlardır. Etkili bir iletişimin sağlanabilmesi için kanal seçimi oldukça önemlidir. Öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan ders kitapları, kaynak kitaplar, eğitim araç-gereçleri gibi görsel ve işitsel materyaller birer kanaldır. Kanalın genel özellikleri şöyle sıralanabilir:

- ✓ Her duyu organı için değişik bir kanal kullanılabilir.
- ✓ Birden fazla kaynaktan yararlanmak amaca ulaşmayı kolaylaştırır.
- ✓ Kaynağın mesajı doğru kodlaması, alıcının doğru anlamasını sağlar.
- ✓ Mesajın içeriğine göre kanal değişebilir. Bazen kelimelerle mesaj iletilirken bazen de bir gülümseme mesajın bütün özünü alıcıya aktarabilir.

Alıcı (öğrenci, öğretmen): Kaynaktan gelen sözlü, sözsüz ve yazılı mesajın kodladığı anlamı alan ve değerlendiren kişi ya da kişilere alıcı denilmektedir. Öğrenme-öğretme sürecinde alıcı konumunda olan kişi öğretmen ya da öğrenci olabilir. Sınıf ortamında öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine aktif katılımı söz konusu olduğunda iletişimin yönü öğretmen ve öğrenci arasında sürekli yer değiştirir. Alıcının (hedefin) taşıması gereken özellikler şunlardır:

- ✓ Alıcı, mesajı algılayabilmelidir.
- ✓ Alıcı, bulunduğu düzleme ve onun özelliklerine uyabilmelidir.
- ✓ Alıcı, bilgili olmalı ve bir geri besleme sistemine sahip olmalıdır.
- ✓ Alıcı, seçici olmamalı, değer yargısına aykırı mesajları da doğru algılamalıdır.

- ✓ Alıcı, kaynak olma özelliği de taşımalıdır. Çünkü iletişimin tamamlanması, mesajın alınmasına bağlı olduğu halde, etkililiği mesajın alınmasıyla istenen davranışın hedef tarafından gösterilmesine bağlıdır.

Dönüt (tepki): Kaynak kişinin hem sözel hem de beden dilini kullanarak alıcıya gönderdiği mesajlara göre alıcıdan yönelen tepkilere geri iletim (dönüt) denilmektedir. Kaynak kişi, mesajın alıcıda yarattığı etkiyi ve mesajın doğru anlaşılıp anlaşılmadığını alıcıdan kendisine gelen tepkiler aracılığı ile fark edebilecektir. İletişim sürecinde geri iletim, iletişimin devamını ve kalitesini sağlar. Öğrenme-öğretme süresinde geri iletim öğretmenin ilettiği mesajlara öğrencilerin sözel ya da sözel olmayan verdiği tepkileridir. Bu tepkilerin öğretmen tarafından sürekli dikkate alınması gerekir. Öğretmenin öğrenciye dönüt sağlayabilmesi için onları gözlemlemesi ve dinlemesi gerekmektedir.

Çevre: İletişim gerçekleştiği fiziksel ortamı ifade eder. Bu fiziksel ortamın başında ise ısı, ışık, renk, koku, atmosfer (gaz, basınç, yoğunluk vb.), gürültü, sınıfın yerleşim ve oturma düzeni vb. öğeler yer almaktadır. İletişim sürecinin kaynak, kanal, mesaj, alıcı ve dönüt öğelerinin özellikleri etkili bir iletişim için oldukça uygun ve elverişli olsa dahi, eğer çevre faktörü içerisinde yer alan öğelerden sadece birisi normal durum dışındaysa orada etkili iletişimden söz etmek güçtür. Örneğin, çok sıcak veya soğuk ortamda belli bir süre sonra birey biyolojik olarak olumsuz etkilenecek ve dikkatini iletişime tam olarak veremeyecektir. Veya sınıf ortamında rahatsız edici bir koku olması, sınıfta oksijen miktarının olması gereken değerin altında veya üstünde olması da iletişimi olumsuz etkileyecektir. Aynı şekilde sınıfta ders yapılırken dışarıdan gelen gürültüde öğrencilerin gelişim dönemlerine uygun olmayan masa-sandalyede oturmakta vb. etkili iletişim önündeki engeller arasında yer almaktadır. Elbette ki örnekleri çoğaltmak mümkündür. Ancak netice itibariyle çevresel şartların normal olması veya normal koşulları sağlaması da en az iletişimin diğer öğeleri kadar önemli bir unsurdur.

Etkili İletişimin Yöntemleri ve Engelleri

İletişimin etkili olmasını ve amacına ulaşmasını sağlayan yöntemler ile etkiliğini azaltan veya engelleyen yöntemler (Başerer, Başerer & Demirkaya, 2016; Demiray, 2019; Elgünler & Fener, 2011; Ertük, 2010; Gürşimşek, 1999; Serimoğlu, 2013) aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1. Etkili iletişimin yöntemleri ve engelleri

Etkili İletişimin Yöntemleri	*Etkili İletişimin Engelleri*
✓ **Soru sormak**	✓ Yargılamak
✓ **Etkin dinlemek**	✓ Öğüt vermek
✓ **İnandırıcı olmak**	✓ Kişileştirmek
✓ **Dikkati dağıtmamak**	✓ Zihin okumak
✓ **Empatik davranmak**	✓ Alan ve mesafe
✓ **Biz dilini kullanmak**	✓ Etkin dinlememe
✓ **Ne düşündüğünü sormak**	✓ Psikolojik durum
✓ **Karşınızdakini rahatlatmak**	✓ Statü ve hiyerarşi
✓ **Soruları açıklıkla cevaplamak**	✓ Dil ve kültür farkı
✓ **Önemli noktaları tekrar etmek**	✓ Teşhis, tanı koymak
✓ **Doğruluk abideliğinden kaçınmak**	✓ Gürültülü bir fiziki çevre
✓ **Kutuplaşmış düşünceden kaçınmak**	✓ Yargılama, eleştirme, suçlama
✓ **Farklılıkları görmek ve kabul etmek**	✓ Melisin-malısın terörü estirmek
✓ **Alternatif veya çok seçenek sunmak**	✓ Teselli etmek, konuyu değiştirmek
✓ **Yapanı değil, yapılanı değerlendirmek**	✓ Konu değiştirme ve işi alaya vurma
✓ **Farklar arasında aynılıkları yakalamak**	✓ Ben bilirimcilik ve açı sadakatsizliği
✓ **Karşıdakinin görüşlerini dikkate almak**	✓ Kaynak-alıcı arasındaki olumsuz ilişki
✓ **Gerçekçi düşünce alışkanlığı geliştirmek**	✓ Ahlak dersi verme, vaaz etme, tartışma

Öğretmenin İletişimi Kolaylaştırıcı Tutum ve Davranışları

Öğretmen etkili iletişim becerilerini kullanmaya çalışırken öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak bir ilişkiler düzeni oluşturmak durumundadır. Öğretmen etkili iletişim becerilerini kullanırken öğrencilere şu olanakları sağlamalıdır (Jones & Jones,1998; Akt: Çelik, 2005):

- ✓ Öğrencilerle ilgilenmeli, onlara daha çok olumlu cevap vermelidir.
- ✓ Öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarını sınıf ortamında açıklamalarına yardımcı olmalıdır.
- ✓ Sıcakkanlı, arkadaşça davranış sergilemeli ve öğrencilerle ilişkilerinden zevk duymalıdır.
- ✓ Öğrencileri anlamalı, kabul etmeli ve öğrencilere daha çok olumlu duygular yaşatmalıdır.

Bunlarında dışında, öğrenme-öğretme sürecinde öğretmenin öğrenciyle iletişimini kolaylaştıran çeşitli tutum ve davranışları da vardır (Güven, 2015):

- ✓ Öğretmenin öğrencilerden geri iletim alması ve vermesi,
- ✓ Empatik tutum ve anlayış, yerinde ve uygun sorular yöneltmesi,
- ✓ Öğretmenin, sınıf ortamında "biz dilini" kullanmaya gayret etmesi,
- ✓ Sınıf içinde öğrencilerin aktif rol alabileceği etkinliklere yer vermesi,
- ✓ Öğretmenin kendi yaşantılarından ya da günlük yaşantılardan örnekler vermesi
- ✓ Etkin katılım için öğrencileri cesaretlendirme, öğretmenin öğrencilerle yakından ilgilenmesi.

Öğretmenin İletişimi Engelleyici Tutum ve Davranışları

Öğrenme-öğretme sürecinde bir öğretmenin etkili iletişimi engelleyici tutum ve davranışları maddeler halinde şöyle sıralanabilir (Güven, 2015; Nural, 2006):

- ✓ Öğretmenin iyi bir dinleyici olmaması,
- ✓ Öğrencilere yeterince söz hakkı vermemesi,
- ✓ Öğretmen ve öğrencinin birbirine güvenmemesi,
- ✓ Sınıf ortamının fiziksel ve araç-gereç yetersizliği,
- ✓ İletişime girme amacının tam olarak algılanamaması,
- ✓ Öğretmenin dersi ilgi çekici bir duruma getirememesi,
- ✓ Öğretmenin sınıfta bulunma amacının farkında olmaması,
- ✓ Öğretmenin konu alanında ve mesleki alanda yetersiz olması,
- ✓ Ortak yaşantı alanlarının (dil, kültür, değerler) yetersiz olması,
- ✓ Öğretilen konuların gerçek yaşamdaki önemine inanılmaması,
- ✓ Öğretmen ve öğrencinin birbirlerini sevmemeleri, saymamaları,
- ✓ Öğretmenin derse hazırlıksız gelmesi, öğrencinin derse katılmaması,
- ✓ Öğretmenin öğrencilere karşı yargılayıcı ve otoriter tutum takınması,
- ✓ Öğretmenin başka öğretim aracı kullanmadan, tek bir öğretim yöntemiyle ders işlemesi,
- ✓ Öğretmenin öğrencilerini özellikleriyle tanımaması, gelişim özelliklerini dikkate almaması,
- ✓ Öğretmenin fiziksel çevrenin verdiği rahatsızlıkları (sıcaklık, ışık, gürültü, duvarların rengi, masa-sıraların yerleşim düzeni, temizlik, sınıf eşyalarının renk uyumu) dikkate alıp azaltma veya ortadan kaldırma çabası göstermemesi.

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti'nde yürürlükte olan öğretim programları öğrencilerde; Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme, bilimsel araştırma, girişimcilik ve iletişim becerilerini öğrencilerde olması veya onların kazanması gereken ortak becerileri arasında göstermektedir (MEB, 2006). Elbette bu hedefe varmak için öncelikle bu becerilere öğretmenlerinde sahip olması gerekmektedir. Ergin ve Birol'a (2000)göre, sınıf içi yaşantılar, iş arkadaşları, öğretmen örgütleri, diğer mesleki ilişkiler, öğrencilerle, velilerle ve toplumla günlük etkileşimler, öğretmenin mesleki sosyalizasyonunu belirleyen güçlerdir. Bireylerin iletişim algısının yüksek olmasının, iletişim becerilerine yönelik performanslarını olumlu yönde etkileyeceği; iletişim becerisi gelişmiş öğretmenlerin sorunu daha yapıcı biçimde çözeceği düşünülmektedir. Ceylan ve Kılıç Mocan'a (2017) göre, insan ilişkileriyle ilgili mesleklerde çalışanların başarısı ile iletişim becerilerini etkin olarak kullanması arasında olumlu bir ilişki olduğu rapor edilmektedir. Öğretmenin başarılı olması, öğrenme-öğretme süresinde öğrencilerle etkili iletişim kurabilmesiyle doğrudan ilişkili görülmektedir. Öğrenme-öğretme sürecinin işlevsel olabilmesi, iletişim süreçlerinin iyi işletilmesine özellikle öğrenci ile öğretmen arasında etkili iletişime bağlıdır. Bu nedenle öğretmenlerin mesleğe yönelik yeterlilikleri arasında olan etkili iletişim becerisine sahip olmaları gerekmektedir. Günümüze iletişim becerilerine sahip olma bakımından iletişimin ana ögelerinden bir olan kanal çeşitlenmiş, diğer mesleklerde olduğu gibi öğretmenlerin de bu kanalları etkin kullanması beklenmektir. İçerisinde bulunduğumuz COVID19 pandemisi süreci bu durumu daha elzem hale getirmiştir. Başta çeşitli Bloglar olmak üzere geleneksel günlüklerin günümüz teknolojisiyle değişmiş; video, resim, ses gibi elektronik olanaklarla gelişmiş hali olup; otomatik olarak arşivlenebilen, kişilerarası bilgi paylaşımı ve öğrenme ortamı sağlayan platformlar halini almıştır (Arıkan, Sarsar & Harmon, 2014). İletişimin kanal ögesi Blogger, Facebook, Twitter, Zoom, Teams vb. ile günümüzde daha da zenginleşmiş, bireysel yönetimli, mekân ve zaman sınırı olmayan bir ortam-kanal haline gelmiştir (Sarsar, Başbay & Başbay, 2015). Bu doğrultuda günümüz teknolojisi ve şartları, iletişimin kanal boyutundaki becerilere öğrenci ve öğretmenlerinde sahip olmalarını gerektirmektedir.

KAYNAKÇA

Arikan, Y. D., Sarsar, F., & Harmon, S. (2014). Facebook vs. Blogs in iducation: Astudy for creating an opinion scale. *In Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (pp. 1169-1171).

Başerer, Z., Başerer, D. & Demirkaya, P. N. (2016). Kişiler arası iletişim engelleri ölçeği geliştirme. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi,* (43), 290-303.

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*, 9(2),27-40.

Ceylan, A. & Kılıç Mocan, D. (2017). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim beceri düzeylerinin incelenmesi, *Millî Eğitim,*(215), 111-127.

Çelik, V. (2005). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Demiray, U. (2019). *Etkili iletişim,* Ankara: Pegem Akademi.

Demirel, Ö. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri: Öğretme sanatı.* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Elgünler, T, & Fener, T. (2011). İletişimin kalitesini etkileyen engeller ve bu engellerin giderilmesi. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication,* 1(1), 35-39.

Ergin, A. & Birol, C. (2000). *Eğitimde iletişim.* Ankara: Anı Yayıcılık.

Ertürk, Y. D. (2010). *Davranış bilimleri*. İstanbul: Kutup Yıldızı Yayıncılık,

Gürşimşek, I. (1999). Etkin sınıf yönetimi için etkili iletişim becerileri, *Eğitim ve Bilim,* 23(112), 40-44.

Güven, S. (2015). Öğretim ilke ve yöntemleri (Ed. S. Güven & M. A. Özerbaş), *Öğretim sürecinde öğrenci ve öğretmen* (ss. 21-57). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Kaya, Z. (2005). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme.* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Koç, H.& Tarhan Öztoprak, M. (2003). *Yazışma teknikleri.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

MEB (2006). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri.* http://oyegm.meb.gov.tr/yet/. Erişim Tarihi: 10.05.2007.

Nural, E. (2006). İnsan ilişkileri ve iletişim (Ed. A. Solak). *Kurumlarda, işyerlerinde insan ilişkileri* (ss. 385-434). Ankara: Mikro Yayıncılık.

Özkan, U. B. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi.* Ankara: Pegem.

Sarsar, F., Başbay, M. & Başbay, A. (2015). Öğrenme-öğretme sürecinde sosyal medya kullanımı, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,11(2), 418-431.

Serimoğlu, N. (2013). *Etkili iletişim,* İstanbul: Cinius Yayınlar.

TDK (2020). *İletişim.* https://sozluk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 10.12.2020.

Tutar, H. (2003). *Örgütsel iletişim.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ünal, D. P. (2003). İletişim sürecinde öğretmen ve öğrenci, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*,3(36).

YETERLİK VE ÖZ-YETERLİĞİN ÖĞRETMEN BAĞLAMINDA ANALİZİ

Etem YEŞİLYURT

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Antalya / Türkiye

Öz: Yeterlik ve öz-yeterlik kavramları günümüzde hemen hemen bütün mesleklerde ve bu meslekleri icra eden kişilerde aranan temel nitelikler arasında yerini almıştır. Bunların arasında öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerde bulunmaktadır. Ortak noktaları olmasına rağmen her mesleğin gerektirdiği yeterlikler ve bu yeterliklerin yerine getirilmesindeki inanç olan öz-yeterlikler genel olarak farklılık arz etmektedir. Yeterlik, bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet; öz-yeterlik ise bireyin bir problemi çözebilmek veya bir görevi başarıyla tamamlamak için bilgi ve becerilerini organize etme ve uygulamaya dökme kabiliyetine olan güveni, inancı şeklinde tanımlanmaktadır. Öğretmen yeterlikleri, öğretmenlerin mesleğini amacına uygun icra edebilmeleri için gerekli mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olması; öğretmen öz-yeterliği ise bir öğretmenin sahip olduğu becerilerle, öğrencide bağlılık ve öğrenme gibi istenen sonuçları oluşturup oluşturamayacağına ilişkin yargısı şeklinde tanımlanmaktadır. Son zamanlarda eğitim bilimleri alanyazınında sıkça kullanılmaya başlanan yeterlik ve öz-yeterlik kavramı, bir öğretmenin mesleki kimliğinide yansıtmaktadır. Öğretmen yeterlikleri eğitimde ve öğretmenlik mesleğinde yaşanan değişim ve gelişmelere bağlı olarak yenilenmekte veya güncellenmektedir. Öğretmenler gerekli yeterlik ve öz-yeterliklere sahip olmadan öğrencilerin çağdaş ve güncel eğitim sistemlerindeki genel amaçları kazanmaları oldukça zordur. Nitel araştırma yaklaşımı ve doküman incelemesi yöntemiyle yürütülen bu çalışma, yeterlik ve öz-yeterliğin öğretmen bağlamında analizini yapmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada yeterlik, öz-yeterlik, öğretmen yeterliği ve öz-yeterliği kavramlarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Öğretmenlik Mesleği, Yeterlik, Öz-Yeterlik

GİRİŞ

Günümüzde sanat, spor, edebiyat, mühendislik, sağlık, ziraat vb. hemen hemen bütün mesleklerde ortak olarak kullanılan ve akla gelen ilk kavramlardan ikisi "yeterlik" ve "öz-yeterlik"tir. Bandura'nın çalışmaları neticesinde önemi ve işlevselliği bilimsel olarak fark edilen ve alanyazına kazandırılan bu iki kavram (özellik, nitelik) özellikle son dönemlerde meslek gruplarının tamamında ortak kullanılan kavramlar arasında yerini almıştır. Etkili, işlevsel ve sahip olunması gereken nitelikler olduğu tespit edilen bu iki nitelik, bir işi yapmak veya bir meslek grubunda yer almak için sahip olunması gereken temel niteliklerin arasına hatta önüne geçmiş bulunmaktadır. Bu meslek gruplarından biri öğretmenlik mesleği, bu kişilerden biri de öğretmenlerdir.

Yeterlik, bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Sözlük karşılığı olarak yeterlik, bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyettir. Yeterlik kavramı, bir işi ya da görevi etkili bir şekilde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken özellikleri ifade eder. Bir görevi icra etmek ve bu görevin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmek için ihtiyaç duyulan yetenek, bilgi ve becerileri ifade eden yeterlik, belirli bir görevi ya da rolü kabul edilebilir bir düzeyde yerine getirmek için sahip olunması gereken kapasiteyi vurgular (Şahin, 2004). Öğretmenler, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği görevleri yerine getirmektedir. Bu bağlamda yeterlik, sahip olmaları gereken niteliklerin yükseltilmesi için öğretmenler tarafından kazanılması gereken bir kavram olarak görülmektedir. Yeterlik "bir meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi, beceri ve

tutumlara sahip olma durumu veya gücü" şeklinde de tanımlanabilir. Her rolün ya da işin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumların farklılık göstermesi, yeterlik alanlarının çeşitlenmesini beraberinde getirmiştir. Bunlardan biri ise öğretmen yeterliğidir (MEB, 2002; 2008).

Bandura tarafından geliştirilen ve kişilerin sahip oldukları becerileri etkin şekilde kullanabilmelerini vurgulayan öz-yeterlik kavramı Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'na dayanmaktadır. Bandura'ya göre öz-yeterlik; bireyin belli bir performansı göstermek amacıyla gerekli olan etkinlikleri organize edip, uygulama kapasitesine olan inancıdır. Öz-yeterlik, bir görevi gerçekleştirmek için gerekli olan bilişsel, sosyal, duygusal ve davranışsal becerileri düzenleme ve etkili bir şekilde duruma uygulamayı içerir. Ayrıca, öz-yeterlik yalnızca kişinin sahip olduğu becerilerin çokluğuyla ilgili değil, verilen bir koşulda kişinin bu becerilerle neler yapabileceğine inandığı ile ilgilidir (Bandura, 1995; 1997).

Öz-yeterlik, bireyin bir problemi çözebilmek veya bir görevi başarıyla tamamlamak için bilgi ve becerilerini organize etme ve uygulamaya dökme kabiliyetine olan güveni şeklinde de tanımlanabilir (Eccles & Wigfield, 2002; Akt: Fırat Durdukoca, 2010). Öz yeterlilik bireyin becerilerinin bir fonksiyonu olmaktan öte, bireyin becerisini kullanarak yapabildiklerine ilişkinin yargılarının bir bütünüdür. Diğer bir deyişle öz yeterlilik bireyin, farklı durumlarla baş etme ve bir etkinliği başarma yeteneği ile kendi kapasitesini algılayış biçimidir (Pajares, 1996). Yeterlik ve öz-yeterlik insan davranışlarının önemli yordayıcıları arasında olması nedeniyle içerisinde öğretmenlik mesleğinin de yer aldığı pek çok alanda veya meslekte kullanılmaktadır.

AMAÇ

Bu çalışma yeterlik ve öz-yeterliğin öğretmen bağlamında analizini yapmak amacıyla yapılmış ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. Öğretmenler açısından;

- ✓ Yeterliğin yeri ve önemi nedir?
- ✓ Öz-yeterliğin yeri ve önemi nedir?

YÖNTEM

Çalışmada, nitel araştırma yaklaşımı olan doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma verilerinin hem basılı hem de elektronik materyallerinin incelenmesi, sorgulanması ve değerlendirilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Bowen, 2009). Genel bir alanyazın taraması yapmak olarak kabul edilen doküman incelemesi, hem araştırmanın amacının gerçekleştirilmesinde kullanılan yöntem hem de yöntemin gerçekleştirilebilmesi için kullanılan araç anlamındaki veri toplama tekniği olarak kabul edilebilir (Özkan, 2019).

ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ

Öğretmen yeterlikleri, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini amacına uygun olarak icra edebilmeleri için gerekli olan mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olması şeklinde tanımı yapılabilir. Burada dikkat edilecek nokta, öğretmenlerde bulunması istenilen yeterliklerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği rolün gereklerinden kaynaklanmasıdır. Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], (2002; 2008) tarafından öğretmen yeterliliği öğretmenin her bir ana görev kapsamında, işlem karakterinde, kendi içinde bütünlüğü olan, meslek içinde tekrarlanan, daha alt işlem basamaklarına ayrılabilen, başkalarıyla bir araya gelerek farklı

görevlerin yapılmasını sağlayan, süresi tam olarak belirlenmese de dakikalarla sınırlı bir zaman diliminde yapılabilen, gerektiğinde başkasına devredilebilir nitelikte olan alt görevler şekilde belirlenmiştir.

Öğretmen yeterlikleri alan, meslek bilgisi ve genel kültür olmak üzere üç kategoride ele alınmıştır. Ancak, bu sınıflamanın öğretmenlik mesleği ile ilgili belirlenen roller ve bu rolleri gerçekleştirebilmek için gereken yeterlikleri açıklamada yetersiz kaldığı ifade edilmektedir. Bu nedenle MEB tarafından 1999'dan bu yana öğretmenlerin sahip olması gereken yeterliklere ilişkin pek çok çalışma yapılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin sahip olmaları gereken niteliklerin yükseltilmesi amacıyla, Temel Eğitime Destek Projesi'nin "Öğretmen Eğitimi" bileşeni kapsamında, MEB Öğretmen Yetiştirme Dairesi Başkanlığı tarafından 2006-2009 yıllarında öğretmenlik mesleğinin genel ve özel alan yeterliklerinin belirlenmesi ile öğretmen yeterliklerinin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. MEB (2009) genel yeterlikleri, "öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutumlar" olarak tanımlamaktadır. 2590 Sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan ve tüm öğretmenlerde bulunması gereken bilgi, beceri ve tutumları kapsayan genel yeterlikler 6 ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve yeterliklerin delili olabilecek gözlemlenebilir ölçülebilir davranışlar olarak tanımlanan 233 performans göstergesinden oluşmaktadır. Ana ve alt yeterlikler şunlardır (MEB, 2009):

Kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim: Öğrencilere değer verme, anlama ve saygı gösterme, öğrencilerin öğrenebileceğine ve başaracağına inanma, ulusal ve evrensel değerlere önem verme, öz değerlendirme yapma, kişisel gelişimi sağlama, mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama, okulun iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlama, mesleki yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirme.

Öğrenciyi tanıma: Gelişim özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alma, öğrenciye değer verme, öğrenciye rehberlik etme.

Öğrenme ve öğretme süreci: Dersi planlama, materyal hazırlama, öğrenme ortamlarını düzenleme, ders dışı etkinlikleri, bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme, zaman yönetimi, davranış yönetimi.

Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme: Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme, değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin öğrenmelerini ölçme, verileri analiz ederek yorumlama, dönüt sağlama, sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirme.

Okul-aile ve toplum ilişkileri: Çevreyi tanıma, çevre olanaklarından yararlanma, okulu kültür merkezi durumuna getirme, aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsızlık, aile katılımı ve işbirliği sağlama.

Program ve içerik bilgisi: Türk milli eğitimin amaç ve ilkeleri, özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi, özel alan öğretim programını izleme, değerlendirme ve geliştirme.

Öğretmen Yeterliklerini Kazandırmada Hizmet Öncesi Eğitimin Rolü

Eğitimin temel amacı, bireyi nitelikli insan olarak yetiştirmektir. Bireylerin nitelikli yetişmesi içinse öncelikle onları yetiştirenlerin nitelikli olması gerekmektedir. Bu noktada akla ilk olarak öğretmenlik mesleği ve bu mesleği icra eden öğretmenler gelmektedir. Öğretmenlik mesleği insan ilişkilerinin yoğun olarak yaşandığı ve ahlaki sorumlulukları bulunan etik bir meslektir. Meslek olma koşulları bakımından toplumdan topluma farklılık göstermesine rağmen öğretmenliğin bir meslek olduğu kabul görmektedir.

Ayrıca meslek olma koşullarının gereğini yerine getirmesi bakımından, öğretmenlik mesleği giderek bütün toplumlar da önemli mesafeler kat etmiştir. Öğretmenlerin "tüm mesleklerin meslek adamını yetiştirmesi" öğretmenlik mesleğine diğer mesleklerden daha önemli ve farklı bir işlev yüklemektedir. Bu durum günümüz dünyasında aynı zamanda öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterliklere sahip olması da beraberinde getirmektedir. Çünkü eğitimde kaliteyi sağlamak amacıyla; etkili programlar geliştirilse de araç-gereç ve fiziki olanaklar bakımından okullar yeterli olsa da eğer öğretmen gerekli niteliklere ve yeterliklere sahip değilse eğitimin amaçlarına istenilen düzeyde ulaşılamaz. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda "Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır." ifadesi yer almaktadır. Bu bağlamda bir öğretmenin mesleğe hazır olması bu üç alandaki yeterlik durumuyla doğrudan ilgilidir. Kanun dikkate alındığında bir öğretmenin yeterlik alanları (sahip olması gereken nitelikleri) alanyazında; genel kültür bilgisi ve yetenek, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi şeklinde üç kategori altında ele alınmakta, bu bilgi ve becerilerin yeterlik kavramıyla yakın ilişkisi bulunmaktadır.

Öğretmenlerin, yukarıda belirtilen yeterlik alanlarına sahip olmalarının en önemli adımı lisans döneminde aldıkları eğitim oluşturmaktadır. Bu kapsamda eğitim fakültelerinde eğitim alan öğretmen adayları genel kültür, konu alanı bilgisi ve öğretmenlik meslek derslerini almak zorundadırlar. Küçükahmet (1993), bu üç alanı şöyle ifade etmektedir:

Genel kültür dersleri farklı alanlarda bilgi ve yetenek geliştirmeyi amaçlar. Öğretmen sahip olduğu genel kültür ile topluma uyum sağlayabileceği gibi, toplumun sorunlarını görme ve çözümüne de katkıda bulunacak düzeye gelmiş olacaktır.

Konu alanı bilgisine yönelik dersler, öğretimin yapılacağı alanın gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlar. Öğretmen adayının alan bilgisi dersleri ile öğretim yapacağı kademe ve alanına hizmet edecek bilgi, beceri ve tutumlara sahip olması önemlidir.

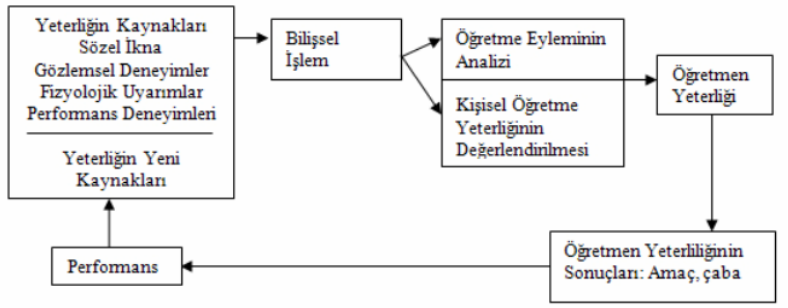
Öğretmenlik meslek dersleri ise, öğretmenlik mesleğine özel davranışları kazandırmayı amaçlar. Öğretmen adayı, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışları kazanarak, öğretiminde görevli olduğu alanın eğitsel sürecine katkıda bulunabilecektir.

Öğretmen yetiştirme programlarına bakıldığında programların genellikle, %50 alan bilgisi ve becerileri, %30 öğretmenlik meslek bilgisi ve becerileri, %20 genel kültür derslerini içerdiği görülmektedir (YÖK, 2007). Aşağıda öğretmen yeterliklerinin kullanım alanları yer almaktadır.

Şekil 1. Öğretmen yeterliklerinin kullanım alanları (MEB, 2017)

Öğretmen yeterliklerini etkileyen ve bu yeterliklerin etkilediği alanlar (konular) Şekil 2'de yer almaktadır.

Şekil 2. Yeterliğin döngüsel yapısı (Moran, Hoy & Hoy, 1998; Akt: Gençtürk, 2008)

Performans deneyimleri, gözlemsel deneyimler, sözel ikna ve fizyolojik uyarımlar. Bu kaynaklar, öğretmenlerde yeterliğin oluşumunu sağlayan bilişsel işlem için arka perdeyi oluşturur. Bilişsel işlem, öğretme eyleminin analizinden ve değerlendirilmesinden oluşur. İstenen sonuçların elde edilmesi için gereken eylemleri planlama yeteneğine ise bireysel öğretme yeterliği denir. Bu yeterlik inancı, daha sonra öğretmenlerin performanslarını etkileyen amaç, çaba ve ısrara dönüşür. Ortaya çıkan performanslarda gelecekteki yeterliğin yeni kaynakları olur (Fives, 2003; Akt: Gençtürk, 2008).

ÖĞRETMEN ÖZ-YETERLİĞİ

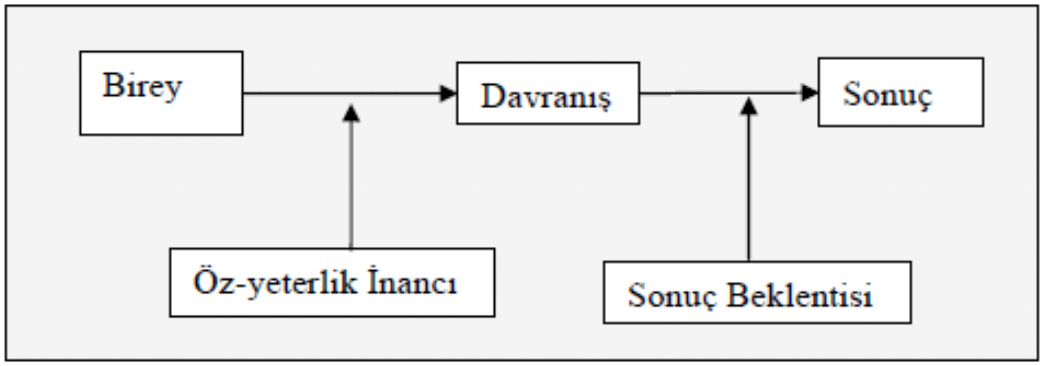
Öğretmen öz-yeterliğinin anlamı, kapsamı ve ölçülmesine ilişkin pek çok araştırma yapılmasına rağmen kavramın tanım ve boyutlarına ilişkin tartışmalar devam etmektedir. Öz-yeterlik inancı temelde gerekli bilgi ve becerilerin ne kadar güçlü edinildiğine bağlıdır. Bir öğretmenin mesleğiyle ilgili yeterliklere sahip olmadan, öz-yeterlik inancı taşıması ve öz-yeterlik inancına sahip olması düşünülemez. Bir bakıma yeterlik, öz-yeterliğin ön koşulu olan bir niteliktir.

Öğretme/öğretmen yeterliği ile ilgili çalışmalar 1980'lerde başlamış ve biri Rotter'ın (1966) denetim odağı (locus of control) kuramı, diğeri Bandura'nın (1977) sosyal öğrenme kuramı olmak üzere iki kuramın etkisi altında kalmıştır. Genel bir ifade ile öğretmen öz-yeterliği, "bir öğretmenin sahip olduğu becerilerle, öğrencide bağlılık ve öğrenme gibi istenen sonuçları oluşturup oluşturamayacağına ilişkin

yargısı" şeklinde tanımlanabilir (Tschannen-Moran & Hoy, 2001). Öğretmen yeterliği, öğrencilerde öğrenme eylemini gerçekleştirme, öğrencilerden istenen sonucu alma kapasiteleri konusunda öğretmenlerin kişisel yargıları; diğer bir deyişle, öğretmenlerin, öğrencilerin performanslarını ve davranışlarını etkileme yeteneklerine olan inançları olarak tanımlanır (Gordon vd. 1998; Akt: Kurbanoğlu, 2004). Öğretmen öz-yeterliği bir öğretmenin "görevlerimi yerine getirmek için gerekli düşünceleri ve eylemleri planlayıp uygulayabilir miyim?" sorusuna verdiği bir cevap olup, öğretmen etkiliği ya da başarılı öğretim ile ilişkili bir kavram olarak nitelendirilebilir (Goddard, Hoy & Hoy, 2004).

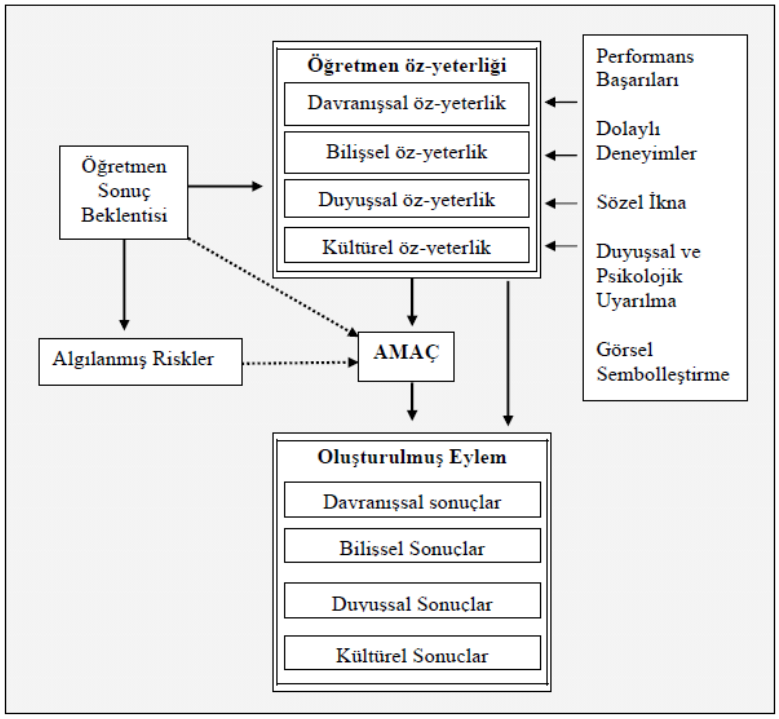
Öğretme/öğretmen yeterlik duygusunu etkileyen faktörlerin başında kişisel deneyimler, başkalarının deneyimlerinden çıkarılan sonuçlar, sosyal onay, kişinin fizyolojik ve duygusal durumu, bilgi birikimi gibi öğretmen ile ilgili değişkenler; sınıf mevcudu gibi sınıf değişkenleri; okul müdürünün yaklaşımı ve desteği gibi yönetimle ilgili değişkenler; öğretmenlerin sosyal statüleri gibi sosyo-ekonomik değişkenler; öğretim materyalleri/kaynakları, toplumdan ve meslektaşlardan gelen destek/onay gibi çevresel faktörler gelmektedir (Henson, 2001; Henson vd. 2001; Gordon vd., 1998; Tschannen-Moran & Hoy, 2002; Akt: Kurbanoğlu, 2004).

Öğretmenlerin sonuç beklentileri ve öz-yeterlik algıları, öğretmenlik performanslarını ve faaliyetlerini de önemli oranda etkilemektedir. Sonuç beklentisi, bireylerin belirli eylemlerinin belirli sonuçları doğuracağına ilişkin algılarıyla ilgilidir.

Şekil 3. Karşılıklı belirleyicilik: öz-yeterlik inancı & sonuç beklentisi (Bandura, 1977a; 77b).

Bu noktada öğretmenlerin sonuç beklentileri, alışılmış rolleri, öğretmen öz-yeterliğine uygun amaçları ve bu amaçlar doğrultusunda oluşturulan eylemleri de etkilemektedir. Öğretmenler, bir amaca yönelik davranışlarını sahip oldukları davranışsal, bilişsel, duyuşsal ve kültürel öz-yeterlik algılarıyla gerçekleştirirler. Konuyla ilgili görsel aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4. Sonuç beklentileri, öz-yeterlik algıları ve öğretmenlik faaliyetleri arasındaki İlişki (Gibbs, 2002; Akt: Uygun, 2010).

Konuyla ilgili yapılan araştırmalar, öğretmen öz-yeterlik inançlarının sınıf yönetimini, öğretim yöntem ve teknik kullanımı, bilgisayar ve öğretim araç-gereçleri kullanımına kadar birçok konuda etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Gürol, Altunbaş & Karaarslan, 2010). Öğretmen öz-yeterlik algısı yüksek olan bir öğretmen, öğretimde yeni yaklaşımları, yöntem ve teknikleri hem öğrenmeye ve hem de bunları eğitim-öğretim sürecinde kullanmaya daha eğilimli ve daha başarılı olmaktadır. Öte yandan öz-yeterlik inancı, sonuç beklentisine de etki etmektedir.

Yeterlik duygusu, öğretmenlerin öğretmek için gösterdikleri gayreti etkilemektedir. Öğretme yeterliği inancı güçlü olan öğretmenlerin, bu alanda inancı zayıf olanlara göre daha başarılı uygulamalar gerçekleştirdikleri, öğrencilerle daha olumlu ilişkiler geliştirdikleri, öğrenci hatalarına karşı daha hoşgörülü oldukları, öğrenci başarısı açısından daha yüksek beklentiler taşıdıkları, yeni fikirlere daha açık oldukları, sınıfta daha istekli davrandıkları, öğrenci başarısında sorumluluk kabul ettikleri, öğrencilerin gereksinimlerini daha iyi karşılamak için yeni yöntemler ve yeni öğretim materyalleri kullanmaya istekli ve yatkın oldukları, yeni öğretim planları ve stratejileri geliştirdikleri, yeni programlar uyguladıkları, öğrencilerin öğrenme güçlükleri karşısında ve herhangi bir sorunla karşılaştıklarında daha ısrarcı ve dayanıklı oldukları saptanmıştır.

SONUÇ

Diğer mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik mesleğini icra eden öğretmenlerin de birtakım yeterliklere ve bu yeterlikleri yerine getirecek öz-yeterlik inancına sahip olması, en az öğretmenlik mesleği kadar önemli bir konudur. Öğretmen yeterlilik ve öz-yeterliklerinin eğitim hizmetlerine etkisi ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırmalarda görülmektedir. International Labour Organization (ILO) ve UNESCO, öğretmenlerle ilgili uluslararası düzeyde yaptığı çalışmalar sonunda hükümetlere önerilerde

bulunmuşlardır. Bu öneriler arasında gereksinim duyulan sayıda öğretmen yetiştirme sorunu kadar gereksinim duyulan yeterlikte öğretmen yetiştirme sorununun da dikkate alınması gerektiği yer almaktadır (Akyüz, 2003). Nitekim Unesco (2001) tarafından yapılan bir araştırmada, özellikle ekonomisi zayıf olan ülkelerde nitelikli öğretmenlere daha fazla ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır. O halde "Nitelikli bir öğretmenin taşıdığı veya taşıması gereken özellikler nelerdir?" sorusunun cevabı tek olmamaktadır. Dolayısıyla öğretmen yeterlikleriyle ilgili ölçütlerin belirlenmesinde, öğretmenlerin gerek mesleki gerekse kişisel yeterlikleri açısından yüzlerce ölçüt sıralanabilir. Öğretmen yeterlikleri eğitimde ve öğretmenlik mesleğinde yaşanan değişim ve gelişmelere bağlı olarak sürekli yenilenmekte veya güncellenmektedir. Günümüzde eğitim sistemlerinin genel amaçları içerisinde araştıran, sorgulayan, işbirliğine önem veren, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından takip eden, yaratıcı, sorgulayıcı, değişime uyum sağlayıcı, problem çözücü, hayal gününü geliştirici, analiz eden, sentez yapan vb. yeterlik ve özyeterliği ilgilendiren amaçlar (kazanımlar) da yer almakta hatta ön planda durmaktadır. Öğrencilerin bu niteliklere sahip olmasında iki belirleyici temel faktördür. Bunlar, bu niteliklere uygun öğretim programları ve öğretmenlerdir.

KAYNAKÇA

Akyüz, Y. (2003). Osmanlıdan günümüze öğretmen istihdam ilke ve politikalarına eleştirel bir bakış. *Öğretmen Yetiştirme ve İstihdamı Sempozyumu,* Ankara: Eğitim-Sen Yayınları.

Bandura, A. (1977a). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review,* 84(2), 191-215.

Bandura, A. (1977b). *Social learning theory.* Englewood Cliffs. NJ: Prentice-Hall.

Bandura, A. (1995). *Self-efficacy in changing societies.* New York: Cambridge University Press

Bandura. A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review,* 84(2), 191-215.

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal,* 9(2), 27-40.

Fırat Durdukoca, Ş. (2010). Analysis of academic self-efficiency beliefs of elementary school teacher candidates using dıfferent variables, *AİBU Journal of Faculty of Education,* 10(1), 69-77.

Gençtürk, A. (2008). *Öz-yeterlik algıları ve iş doyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.

Goddard, R. D., Hoy, W. K. & Hoy, A. W. (2004). Collective efficacy beliefs: Theoretical developments, empirical evidence, and future directions. *Educational Researcher,* 33(3), 3-13.

Gürol, A., Altunbaş, S. & Karaarslan, N. (2010). A study of self-efficacy and epistemological beliefs of prospective teachers. *E-Journal of New World Sciences Academy,* 5(3), 1395-1404.

Kurbanoğlu, S. S. (2004). Öz-yeterlik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi, *Bilgi Dünyası,* 5(2), 137-152.

Küçükahmet, L. (1993). *Öğretmen yetiştirme: Programları ve uygulamaları.* Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası.

MEB (2002). *Öğretmen yeterlilikleri,* Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. Ankara: MEB Yayınları.

MEB (2008). *Öğretmen yeterlilikleri: Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri.* Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. Ankara: MEB Yayınları.

MEB (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri,* http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_ dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERY.pdf, Erişim Tarihi: 12.12.2020.

MEB. (2009). Öğretmen yeterlikleri, öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri, httpotmg.meb.gov.trbelgelerogretmen_yeterlikleri_kitabiÖğretmen_Yeterlikleri_Kitabı_Parça_1.pdf, Erişim Tarihi: 12.02.2009.

Özkan, U. B. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi.* Ankara: Pegem.

Pajares, F. (1996). Self-Efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66 (4), 543-578.

Şahin, A. E. (2004). Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi,* 5, (58-62).

TDK (2020). *Yeterlilik.* https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 12.12.2020.

Tschannen-Moran, M.& Hoy, A. W. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17(7), 783-805.

UNESCO. (2001). *Teachers for tomorrow's schools.* Paris: UNESCO Publishing.

Uygun, M. (2010). *İngiliz dili eğitimi anabilim dalı lisans öğrencilerinin öz-yeterlik algılarının farklı değişkenlere göre incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi: Mersin Üniversitesi.

YÖK (2007). *Programlar hakkında açıklama,* http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen /programlar_aciklama.doc adresinden 9 Ekim 2008 tarihinde indirilmiştir.

PANDEMİ SÜRECİNDE KENTSEL KAMUSAL ALANLARININ SOSYAL MESAFE KAVRAMI İLE YENİDEN TASARLANMASI

Melike KALKAN

Uşak Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Uşak / Türkiye

Öz: Dünya üzerinde birçok ülke tarih boyunca çeşitli salgınlara maruz kalmıştır. Meydana gelen her salgın, farklı önlemleri beraberinde getirerek mevcut hayat düzeninde değişikliklere neden olmuştur. 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde Covid-19 virüsü ortaya çıkması ile birlikte dünya yeni bir düzen oluşumu içerisine girmiştir. Mevcut hayat akışının devam etmesi amacının yanında, virüs yayılımını azaltmak için birtakım önlemler alınmıştır. Virüsün bulaş yolu ile yayılma riskinden dolayı, pandemi sürecinde insanların birbiri ile etkileşimini en aza indirmek için sosyal mesafe kavramı ortaya çıkmıştır. Sosyal mesafe ile birçok alanla birlikte mimarlık disiplini değişikliğe uğramıştır. Mimarlık alanı kapsamında vaka sayılarının azaltılması amacı ile sağlık yapıları, özel alan ve kent içerisinde ortak olarak kullanılmak zorunda olunan tüm mekansal pratikler yeniden ele alınmıştır. Yeni normal süreç kapsamında, mevcut yaşam düzenini sürdürmek için bireylerin kentsel kamusal alan deneyimlerini devam ettirmeleri önemlidir. Bu çalışma yoğun olarak kullanılan kentsel kamusal alanların, pandemi sürecinde sosyal mesafe kavramıyla birlikte mekansal değişimlerini ele almaktadır. Bu bağlamda, mevcut mimarlık pratiğinin salgın riskini azaltmak için sosyal mesafe kavramı ile evirilmesinin yanında, bireylerin kentsel kamusal alan deneyimlerini tartışmaktadır. Pandemi süreci içerisinde kentsel kamusal alanların daha verimli kullanılmasına yönelik yapılan çalışmaların incelenmesi ile birlikte gelecekte olası pandemi senaryoları için uygulanması planlanan tasarımlara örnek teşkil etmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Kentsel- Kamusal Alan, Sosyal Mesafe, Mimarlık

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Covid-19 virüsü, ilk olarak Çin'in Wuhan kentinde 2019 yılının Aralık ayında ortaya çıkmıştır (Alp ve Ünal, 2020). Kentteki ilk vaka örnekleri öncelikle zatüre olarak belirtilse de; virüsün bulaş yolu ile artış gösterdiği bilgisine ulaşılmıştır. Hızlı bir şekilde yayılan virüs ile birlikte tüm dünyada pandemi süreci başlamıştır. Virüsün ortaya çıkmasından bu yana güncel olarak toplam hayatını kaybeden kişi sayısı 1.7 milyona ulaşmış durumdadır. [20]

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 virüsü ile birçok alanda zorunlu değişiklikler ile birlikte yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. Sosyal mesafe kavramı virüsün bulaş riskini en aza indirmek için hayat ritüelini yeniden ele alınmasına neden olmuştur. Bireylerin rutin hayat alışkanlıklarının devam etmesi için; sosyal mesafe ile özel alan, kamusal alan ve kentsel alanlarda değişiklikler yapılmıştır.

Pandemi Tarihçesi

Pandemi kelimesi Yunanca kökenli bir kelime olup; pan-tüm ve demi-insanlar veya nüfus yani 'tüm insanlar' olarak tanımlanmaktadır (Qiu, Rutherford, Mao ve Chu, 2016-2017). (Honigsbaum, 2009)[21]. Genel olarak bölge, ülke yada kıtalar kapsamında yaygın bulaşıcı bir hastalığa atıfta bulunmak için kullanılır. Uluslararası olarak kabul edilen pandemi tanımı, bir toplumdaki, belirli hastalığın spesifik bir durumu veya diğer sağlıkla ilgili olayların normalde beklenilenin aşırı üzerinde olmasıdır (John, 2001).

[20] https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51719684
[21] https://www.medicinenet.com/pandemic/definition.html

Bunun yanında pandemi terimi için kabul edilmiş farklı epidemiyolojik tanımlar bulunmaktadır. Her pandeminin meydana gelme sebebi, hastalık belirtileri, bulaşma sıklığı ve nedeni çeşitlilik göstermektedir. Meydana gelen tüm pandemilerin ortak özelliği belirli sınırlar içerisinde olmak yerine yaygın coğrafi uzantıya sahip olmasıdır (Morens, Folkers ve Fauci, 2009).

Dünya tarihine bakıldığında çiçek salgını, kolera, veba, AIDS, grip vb. dahil olmak üzere önemli salgınlar meydana gelmiştir (Qiu, Rutherford, Mao ve Chu, 2017). 1918 den beri 5 önemli grip salgını yaşanmıştır. Yirminci yüzyılın en büyük grip salgını, 1918- İspanyol gribi olarak kabul edilmektedir (Ghendon, 1994). Buna takiben 1957-1958'de Asya gribi, 1968-1969 Hong Kong gribi gelmektedir. 21. yüzyılın ilk pandemisi 2009-H1N1 virüsü ile yaşanmıştır (Liu, Kuo ve Shih, 2020). Sonrasında 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde Korona virüs ile birlikte tüm dünyada pandemi süreci başlamıştır (Tablo 1) (Alp ve Ünal, 2020).

Tablo 1. 1918 den beri yaşanan pandemi ve kayıpları ((Liu, Kuo ve Shih, 2020)

Pandemi	**1918-İspanyol Gribi**	**1957- Asya Gribi**	**1968- Hong Kong Gribi**	**2009 Gribi**	**2019- Covid-19**
Kayıp Sayısı	Yaklaşık 50 milyon kayıp	Yaklaşık 1.5 milyon kayıp	Yaklaşık 1 milyon kayıp	Yaklaşık 300.000 kayıp	Yaklaşık 1.7 milyon kayıp

Covid-19 virüsü modern dünyanın şehirler ve ülkeler arasındaki yoğun insan hareketliliği nedeniyle tahmin edilenden daha hızlı yayılmıştır (Chen, Xu, Paris, Reeson ve Li, 2020). Salgının yayılımını önlemek için bireysel, çevresel ve toplumsal kapsamda halk sağlığı tedbirleri alınmıştır. Alınan tedbirlerden biri olan sosyal mesafe kişinin hane halkı dışındaki bireylerle fiziksel teması sınırlamasıdır (Coroiu, Moran, Campbell ve Geller, 2020). Toplum içindeki kişiler arası 2 metrelik korunacak mesafe, solunum damlacıkları ile yayılan virüsün bulaşma oranını azaltmaktadır (Masters, Shih, Bukoff, Akel, vd., 2020). Kapalı alanlarda, toplu taşıma sistemlerinde, yaya kaldırımında, kamusal açık alanlarda vb. kullanıcı yoğunluğuna göre düzenlemeler yapılması virüsün yayılma hızını azaltmak için önem teşkil etmektedir (Lai, Webster, Kumari ve Sarkar, 2020). Sosyal mesafe ile bireysel arası temasın azaltılması, vakaların izolasyonuna teşvik ederek Covid-19 ile ilgili ölüm sayısında azalma sağlamaktadır (Valenti, Menezes, Abreu, Vieira ve Garner, 2020).

AMAÇ

Covid-19 salgını ile birlikte alınan önlemler bireylerin özellikle ortak kamusal alanlardan vazgeçmesine neden olmuştur. Salgının tüm dünyada devam etmesi ile birlikte yeni normal süreç başlamıştır. Bu süreçte kamusal alanlardan uzak duran bireyler belirli normlar çevresinde bu alanları kullanmaya teşvik edilmesi amaçlanmıştır

KAPSAM

Salgının yayılma eğrisini değişmesinde etkili olan sosyal mesafe kavramı bireylerin süregelen hayat düzeninin parçası haline gelmiştir. Yaşama alanı dışında her alan, pandemi süreci ile yeniden düzenlenmiştir. Çalışma kapsamında sosyal mesafe kavramının kentsel kamusal alanlardaki mimari pratiğinin değişimi incelenmektedir.

YÖNTEM

Mevcut kentsel kamusal alanların pandemi süreci boyunca potansiyel kullanımını sağlamak amacıyla, mekansal değişimleri için uygulanan örnekler incelenmiştir. Kullanıcıların mekanı deneyimlemesinde sosyal mesafe kuralları öncelikli olmak üzere alanların pandemi vb. senaryolara karşı uyarlanabilme kapasiteleri tartışılmıştır.

BULGULAR

Covid-19 salgının yayılımını azaltmak için alınan önlemlerden biri olan sosyal mesafe birçok alanda yeni düzenlemeleri beraberinde getirmiştir. Özellikle kent içerisinde yer alan kamusal alanların kullanıcılar tarafından deneyimleme aşamasında, sosyal mesafe ile birlikte tasarım pratiğini yeniden düşünmeye sevk etmiştir. Kamusal mekanlarda rutin hayat düzenini en iyi şekilde organize etmek için pandemi başladığından beri birçok tasarım önerileri sunulmuştur.

Kentlerin salgın sonrası yeni strüktürünü incelemek için öncelikle kamusal yeşil park alanlarına bakılabilir. Park alanları salgın öncesinde bireylerin toplu olarak yürüme, dinlenme, spor aktivitelerinin yapıldığı mekanlardır. Salgın sonrasında rutin ihtiyaçların karşılık olması için Studio Precht tarafından park alanlarına yeni bir bakış açısı getirilmiştir.[22] Tasarımcı sosyal mesafe kurallarına dikkat ederek kentsel bir arazide yeşil alan kurgulamıştır. Yolların parmak izi şeklinde tasarlanması ile birlikte bireylere farklı ve çeşitli yürüyüş rotaları imkanı vermektedir.[23]

Kentsel kamusal mekanları yeniden inşa etmenin yanında pandemi süreci boyunca mimari mekan adaptasyonu da gerçekleştirilmelidir. Pandeminin ne kadar süreceği bilinmediği için mekanları esnek bir şekilde hayat düzenine uyarlamak daha verimli bir çözümdür. Bireylerin kamusal mekanları risksiz bir şekilde kullanması için öngörülen tasarımlar sosyal mesafe kuralları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Vicchio'daki bir meydanda sosyal mesafe problemini zemine çizilen ızgara sistemi ile çözülmesi amaçlanmıştır. Görsel bir uyarı niteliğinde olan ızgaralar için suya dayanıklı ve çıkarılabilir boya kullanılmıştır.[24] Bu yaklaşımdaki amaç, pandemi sürecinin belirsiz olmasından dolayı uyarlanabilir esneklikte bakış açılarının kamusal mekanlara dönüştürülmesidir.

Dünya üzerinde salgın sonrası kamusal mekanların efektif kullanımı için hızlı bir şekilde uyarlanabilir örnekler dikkat çekmektedir. Özellikle zemin üzerinde tasarlanan sınırlayıcı çizgiler, mekanları deneyimleyen kullanıcıları yönlendiren birincil unsurlardır. Gastro safe zone adlı çalışmada zemin tasarımı ile birlikte açık havada yemek yemek ve salgın riskine karşı kamusal mekanı etkin bir şekilde kullanılmasına fırsat sunulmuştur.[25] Bununla birlikte halka açık olarak yıllardır hizmet veren Domino Park,

[22] https://www.weforum.org/agenda/2020/06/architects-covid19-urban-infrastructure-cities-social-distancing
[23] https://www.dezeen.com/tag/social-distancing/
[24] https://designbuild.nridigital.com/design_build_review_jun20/social-distancing-architecture-projects
[25] https://www.archdaily.com/938599/the-gastro-safe-zone-a-public-space-proposal-respecting-social-distancing-measures

kullanıcıların pandemi döneminde mekanı deneyimlemesi için benzer yöntemi geliştirmiştir. Sosyal mesafe kurallarına dikkat edilerek belirli genişlikteki çember çizgilerini zemine sabitlenmiştir [26] [27]

Pandemi sürecinde bireylerin birbiri ile sosyal ilişkilerinin minimuma inmekte ve her birey yaşamını kendi evinde sınırlandırmaktadır. Özel alanların çalışma alanları ile birlikte değerlendirilmesi, balkon gibi yarı açık alanların yeşil alana evrilmesi ve kentsel kamusal alanların sosyal mesafe kurallarına göre yeniden düzenlenmesi önemli bir noktadır. Salgın boyunca bireylerin sosyal ve psikolojik olarak iyi bir yaşam alanına sahip olması için rutin günlük alışkanlıkların devam etmesi önemli bir detaydır. Çalışma kapsamında incelenen sosyal mesafe, Covid-19 virüsü ile mimarlık pratiğine farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Bu sayede şehir sakinlerinin günlük alışkanlıklarının devam etmesi için uyarlanabilir tasarım önerileri geliştirilmiştir. Yapılan çalışmalar, mevcut kentsel kamusal alanların daha etkin kullanmasına fırsat vermiştir. İncelenen örnekler, pandemi sürecinin biteceği belirsizliği çerçevesinde mimarlık ritüelinin tamamen değiştirme amacı gütmemiştir. Hızlı ve uyarlanabilir çözüm önerileri ile sosyal mesafeyi kentsel kamusal alana adapte etmiştir.

SONUÇ

Covid-19 virüsü ile birlikte dünya üzerinde yeni bir yaşam düzeni meydana gelmiştir. Birçok alanda salgınla birlikte yaşamak için farklı tasarım önerileri oluşturulmuştur. Bu süreç içerisinde sosyal mesafe kavramı ile birlikte yeni bir tasarım yaklaşımı oluşturulmuştur. Birçok ülke salgın riskini en aza indirmek amacıyla; bu yaklaşımı kentsel kamusal alanlara adapte etmiştir. Kamusal alanların sosyal mesafe kuralları çerçevesinde yeniden ele alınması bireylerin yeni normal süreçte hayat düzenini en verimli şekilde devam etmesini sağlamaktadır. Çalışma kapsamında incelenen örnekler, şimdiye kadar yapılan kentsel kamusal alanların mimari pratiğini temelden değiştirmek yerine; hızlı ve dönüştürülebilir uygulamalar ile salgın sürecine dahil edilmiştir.

Pandemi boyunca bireylerin özel alanlarından ayrılmak riskli olduğu için kentsel kamusal alanları kullanmak oldukça güçleşmiştir. Bu durumu değiştirmek için sosyal mesafe kurallarına uyulması şartı ile dönüştürülebilir uygulamalar ile bireylerin hayat standartlarını devam etmesi sağlanmalıdır. Ayrıca, pandemi sürecinin bilinmezliği ile birlikte yapılan ve yapılması planlanan tasarımlar mevcut mimari pratiği temelden değiştirmek amacı gütmemelidir.

KAYNAKÇA

Alp, Ş., Ünal, S. (2020). Yeni koronavirüs (SARS-CoV-2) kaynaklı pandemi: Gelişmeler ve güncel durum. *FLORA*, 25.

Chen, H. C., Xu, W., Paris, C., Reeson, A. ve Li, X. (2020). Social distance and SARS memory: impact on the public. *medRxiv*.

Coroiu, A., Moran, C., Campbell, T. ve Geller, A. C. (2020). Barriers and facilitators of adherence to social distancing recommendations during COVID19 among a large international sample of adults. *PloS one*, 15(10).

[26] https://www.dominopark.com/park-features/
[27] https://www.archdaily.com/940244/domino-park-introduces-social-distancing-circles-to-adapt-to-the-covid-19-crisis?ad_source=search&ad_medium=search_result_all

Ghendon, Y. (1994). Introduction to pandemic influenza through history. *European Journal of Epidemiology*.

Honigsbaum, M. (2009). Pandemi. *Lancet*, 373 (9679).

John, M. (2001). *A Dictionary of Epidemiology*. Oxford University Press.

Kang, M., Choi, Y., Kim, J., Lee, K. O., Lee, S. ve Park, I. K. (2020). Covid-19 impact on city and region: what's next after lockdown? *International Journal of Urban Science*, 297-315.

Lai, K. Y., Webster, C., Kumari, S. ve Sarkar, C. (2020). The nature of cities and the Covid-19 pandemic. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 1-5.

Liu, Y.-C., Kuo, R.-L., & Shih, S.-R. (2020). COVID-19: The first documented coronavirus pandemic in history. *Biomedical Journal*, 328-333.

Masters, N. B., Shih, S.-F., Bukoff, A., Akel, K. B., vd. (2020). Social distancing in response to the novel coronavirus (COVID-19) in the United States. *PloS one*, 15 (9).

Morens, D. M., Folkers, G. K. ve Fauci, A. S. (2009). What Is a Pandemic? *Perspective*, 1018-1021.

Qiu, W., Rutherford, S., Mao, A. ve Chu, C. (2016-2017). The Pandemic and its Impacts. *Health, Culture and Society*.

Valenti, V. E., Menezes, P. d., Abreu, A. C., Vieira, G. N. ve Garner, D. M. (2020). Social distancing measures could have reduced estimated deaths related to COVID-19 in Brazil. *Journal of Human Growth and Development*, 164-169

İNTERNET KAYNAKLARI

https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51719684 (E.T. 24.12.2020)

https://www.medicinenet.com/pandemic/definition.html (E.T. 12.04.2020)

http://www.architectureforhumans.com/social-distancing-in-public/ (E.T. 12.04.2020)

https://www.weforum.org/agenda/2020/06/architects-covid19-urban-infrastructure-cities-social-distancing (E.T. 12.04.2020)

https://www.dezeen.com/tag/social-distancing/ (E.T. 05.11.2020)

https://designbuild.nridigital.com/design_build_review_jun20/social-distancing-architecture-projects (E.T. 05.11.2020)

https://www.archdaily.com/938599/the-gastro-safe-zone-a-public-space-proposal-respecting-social-distancing-measures (E.T. 05.11.2020)

https://www.dominopark.com/park-features/ (E.T. 05.11.2020)

https://www.archdaily.com/940244/domino-park-introduces-social-distancing-circles-to-adapt-to-the-covid-19 crisis?ad_source=search&ad_medium=search_result_all (E.T. 05.11.2020)

TÜRKİYE'DE PREMATURE SANAYİSİZLEŞMENİN GEÇERLİLİĞİNİN İNCELENMESİ

Mehmet Akif DESTEK

Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Gaziantep / Türkiye

Öz: Son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yapısal dönüşüm süreci içerisine girdikleri, ekonomideki ağırlığın sanayi sektöründen hizmet sektörüne doğru kaydığı bilinmektedir. Sanayi sektörünün ekonomi içerisindeki payının giderek azaldığı bu süreci iktisatçılar "sanayisizleşme" şeklinde açıklamakta ve bu durumu kalkınmanın doğal bir sonucu olarak kabul etmektedirler. Buna karşın, gelişmekte olan ülkelerin, gelişmiş ülkelere göre söz konusu sanayisizleşme sürecine daha erken başladıkları dolayısıyla ülke ekonomisinin bu erken sanayisizleşmeden (premature sanayisizleşme) olumsuz etkilendiği görüşü son yıllarda önemli bir tartışma konusu haline gelmiştir. Bu bağlamda, gelişmekte olan ülkelerde sanayisizleşme sürecinin premature sanayisizleşme olup olmadığının tespit edilmesi önem taşımaktadır. Bu çalışma, Türkiye için hem erken sanayisizleşmenin geçerliliğini hem de sanayisizleşme sürecinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, ilk olarak 1970-2015 dönemi için reel gayri safi yurtiçi hasıla ile imalat katma değeri arasındaki ters U şeklindeki ilişkinin geçerliliği yapısal kırılmalara izin veren zaman serisi metodolojileri aracılığıyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar sanayisizleşme sürecinin ekonomik kalkınmanın yeterli düzeye ulaşmasından daha erken başladığını göstermektedir. Zamanından önce sanayisizleşmenin varlığı tespit edildikten sonra sanayisizleşmenin ekonomik faaliyetler üzerindeki etkisi asimetrik nedensellik prosedürü ile araştırılmıştır. Bu testin sonuçları ise sanayisizleşme sürecinin ekonomik büyümede olumsuz şoklara neden olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, erken sanayisizleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki olumsuz etkisi Türkiye için doğrulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Premature Sanayisizleşme, Ekonomik Büyüme, Asimetrik Nedensellik

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

İktisat literatüründe "Yapısal Dönüşüm (Değişim)" olarak adlandırılan kavram, ülkelerin ekonomik kalkınma aşamalarının doğal bir sonucu olarak ekonomik aktivitelerdeki hakim yapının değişmesine vurgu yapmaktadır. Neredeyse tüm kalkınma teorileri, ülkelerin kalkınma süreçlerinin başlangıcında tarıma dayalı bir yapıya sahip oldukları; sanayi devrimi sonrası ülkeler için farklı dönemlerde olsa da tarımdan sanayiye doğru bir geçişin ortaya çıktığı ve kalkınmanın son aşamalarında sanayi sektöründen hizmet sektörüne geçişin ortaya çıktığı dönüşümü kabul etmekte fakat bu dönüşümün nedenleri üzerine farklı tartışmalar ortaya koymaktadırlar. Son yıllarda, kalkınma aşamaları veya yapısal dönüşüm üzerine önemli bir araştırma konusu haline gelen soru ise ülkelerin yapısal dönüşümlerinin nedenleri yerine ülkelerin farklı kalkınmışlık düzeylerinde söz konusu dönüşümü yaşamaları temeline dayanmaktadır.

Rodrik (2016), gelişmekte olan ülkelerin sanayi sektöründen hizmet sektörüne geçiş süreçlerini incelemiş ve bu ülkelerin kalkınmanın son aşaması olarak kabul edilen dönüşümü gelişmiş (erken sanayileşmiş) ülkelere göre çok daha düşük bir milli gelir düzeyindeyken yaşadıklarını ve bu dönüşümün olması gerekenden daha erken bir dönüşüm olması durumunda ekonomik büyüme sürecinde önemli sorunların ortaya çıkacağını ifade etmiştir. Ekonomide sanayi sektörü payının azaldığı sürecin "sanayisizleşme" süreci olarak adlandırıldığı göz önünde bulundurularak, Rodrik (2016) söz konusu erken dönüşümü "prematüre sanayisizleşme" şeklinde adlandırmıştır. Prematüre sanayisizleşme sürecinin ekonomik bü-

yüme üzerindeki muhtemel olumsuz etkileri ise 3 farklı şekilde açıklanmaktadır. Öncelikle, imalat sanayinin teknolojik bakımdan dinamik bir sektör olması nedeniyle prematüre sanayisizleşme süreci ülkedeki teknolojik yenilik sürecini yavaşlatabilmekte ve bu durum ekonomik büyüme üzerinde olumsuz bir etki oluşturmaktadır. Ayrıca, sanayi sektörünün tarımdan sanayiye geçiş sürecinde iş imkanı bulamayan düşük nitelikli işgücünü absorbe edebilecek bir sektör olması ülkedeki istihdama dolayısıyla büyümeye olumlu etkide bulunmaktadır. Prematüre sanayisizleşme sürecinde söz konusu kesim, yüksek nitelik gerektiren alanlarda istihdam edilemeyecek ve işsizlik oranları artış gösterecektir. Son olarak, sanayi sektörünün ticarete konu olan bir sektör olması nedeniyle ülkedeki düşük gelirli kesim sanayileşme süreci boyunca iç pazarda bir talep kısıtı ile karşı karşıya kalmayacaktır.

AMAÇ

Yukarıdaki bilgiler ışığında, gelişmekte olan ülkelerde prematüre sanayisizleşme sürecinin geçerliliğinin incelenmesi önem arz etmektedir. Buna karşın, bir ülkede salt sanayi sektör payının azalması o ülkede sanayisizleşme sürecinin yaşandığı anlamına gelmemektedir. Bir ülkede sanayi sektörünün milli gelir içerisindeki payı, yapısal dönüşüm haricinde farklı nedenlerden dolayı da ortaya çıkabilmektedir. Örneğin, ülkelerin yaşamış oldukları finansal kriz deneyimleri veya enflasyonla mücadele döneminde uygulanan sıkı politikalar o ülkedeki sanayi üretimini azaltabilmektedir. Dolayısıyla, sanayisizleşmeden bahsedebilmek için ülkenin ekonomik olarak büyürken sanayi sektör payının azalması gerekmektedir. Benzer şekilde sanayisizleşmenin görülmesi de ülkede prematüre sanayisizleşmenin geçerli olduğu anlamına gelmemektedir. Bu çalışmada, prematüre sanayisizleşmenin geçerliliğinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

KAPSAM

Çalışmada prematüre sanayisizleşmenin geçerliliği, yüksek gelirli gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye için incelenmektedir. Prematüre sanayisizleşmenin geçerliliği için Türkiye'nin seçilme nedeni, bu ülkedeki sanayi payının incelenen dönem içerisinde önce artıp daha sonra azalan bir trend izlemesidir. Çalışmada öncelikle sanayi sektörü payının milli gelir artışından nasıl etkilendiği gözlemlenecek; daha sonra sanayi sektör payındaki artış ve azalışların ekonomik büyüme üzerindeki etkisi incelenecektir.

YÖNTEM

Prematüre sanayisizleşmenin geçerliliği incelenirken, ekonomik büyüme ve sanayileşme arasındaki muhtemel ters U-şeklindeki ilişkinin varlığını gözlemleyebilmek amacıyla ve Rodrik (2014) çalışmasını takiben oluşturulan ampirik model şu şekildedir;

$$MAN_t = a_0 + a_1 GDP_t + a_2 GDP_t^2 + a_3 POP_t^2 + u_t$$

modelde yer alan değişkenlerden MAN ifadesi sanayileşme sürecini temsilen kullanılan imalat sanayi sektörü katma değerinin reel GSYH içerisindeki yüzde payını; GDP ifadesi ekonomik büyümeyi temsilen kullanılan kişi başına reel GSYH düzeyini; POP ifadesi ise nüfusu göstermektedir.

Çalışmada öncelikle değişkenlerin durağanlığı yapısal kırılmalara izin veren ve Narayan ve Popp (2010) tarafından geliştirilen birim kök testi (NA birim kök testi) ile incelenmektedir. Daha sonra değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin geçerliliği yapısal kırılmalara izin veren ve Hatemi-J (2008) tarafından

geliştirilen eşbütünleşme testi (HJ Eşbütünleşme Testi) ile incelenmektedir. Uzun dönemli katsayı tahmincisi FMOLS, DOLS ve CCR tahmincileri kullanılmakta ve son olarak değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisi Hatemi-J (2012) tarafından geliştirilen asimetrik nedensellik yöntemi aracılığıyla araştırılmaktadır.

BULGULAR

Ampirik analizlerin ilk aşamasında değişkenlerin durağanlığı NP birim kök testi ile incelenmiş, durağanlık sınaması sonuçları ve yapısal kırılma tarihleri Tablo 1'de aktarılmıştır. Bulgular incelendiğinde, değişkenlerin düzey hallerinde birim kök içerdikleri; fark değerlerinde ise tamamının durağan hale geldikleri görülmektedir.

Tablo 1. NP birim kök testi sonuçları

	t-istatistiği	**Kırılma 1**	**Kırılma 2**
MAN	-2.645	1980	1985
GDP	-2.649	1980	2001
POP	-2.405	1990	2002
ΔMAN	-8.809***		
ΔGDP	-6.374***		
ΔPOP	-4.426*		

Not: Kritik Değerler: %1: -5.259, %5: -4.514, %10: -4.143. *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeyinde istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.

İkinci aşamada, değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişki HHJ eşbütünleşme testi aracılığıyla incelenmiş ve bulgular Tablo 2'de sunulmuştur. Tablo 2 incelendiğinde yapısal kırılmalar altında değişkenlerin eşbütünleşik oldukları dolayısıyla aralarında uzun dönemli bir ilişkinin geçerli olduğu gözlemlenmektedir. Öte yandan, kırılma tarihleri olarak belirlenen dönemlerin Türkiye'nin ihracata dayalı sanayileşme stratejisine başladığı 1980 yılı ve istisnai mallar dışında tüm malların ithalatının serbest bırakıldığı 1989 yılı tespit edilmiştir.

Tablo 2. HJ eşbütünleşme testi sonuçları

t-istatistiği	**Kırılma 1**	**Kırılma 2**
-5.138*	1980	1989

Not: Kritik Değerler: %1: -5.717, %5:-5.211, %10:-4.957. *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeyinde istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.

Değişkenler arasındaki eşbütünleşme ilişkisi tespit edildikten sonra bağımsız değişkenlerin uzun dönemli etkilerini gözlemlemek amacıyla uzun dönem katsayı tahmincilerinden faydalanılmış ve bulgular Tablo 3'de aktarılmıştır. Katsayı tahmini yapılırken, eşbütünleşme testi sonucunda elde edilen kırılma tarihleri de modele kukla değişken olarak dahil edilmiştir. Katsayı tahmin sonuçları incelendiğinde, tüm

tahmincilerden elde edilen sonuçlara göre GDP'nin ve GDP'nin karesini ifade eden terimin katsayı işaretlerinin sırasıyla pozitif ve negatif olduğu ve istatistiki olarak anlamlı oldukları gözlemlenmektedir. Dolayısıyla ekonomik büyüme ile birlikte önce artan daha sonra azalan bir sanayileşme sürecinin geçerliliği bir başka deyişle büyüme ile sanayileşme arasındaki ters U-şeklindeki ilişki kanıtlanmıştır. Diğer taraftan, Türkiye için artan nüfusun sanayileşmeye zarar verdiği sonucuna ulaşılmıştır. İhracata dayalı sanayileşme sürecinin başlangıcı olarak kabul edile 1980 yılının ekonomik büyümeyi olumlu etkilediği; 1989 krizi olarak da adlandırılan ve tüm malların ithalatının serbest bırakılması nedeniyle yerli sanayicilerin üretimi azaltarak ithalata yöneldiği dönemin sanayileşme üzerindeki etkisinin negatif olduğu görülmektedir. Tüm bulgular bir arada değerlendirildiğinde, Türkiye için bir sanayisizleşmenin geçerli olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katsayı tahmini sonuçları

	FMOLS	**DOLS**	**CCR**
GDP	4.233***	3.790**	4.381***
	(3.352)	(2.189)	(3.146)
GDP2	-0.211***	-0.190**	-0.217***
	(-4.083)	(-2.623)	(-3.841)
POP	-1.691**	-1.472*	-1.770**
	(-2.541)	(-1.688)	(-2.400)
D80	0.431***	0.363***	0.449***
	(4.256)	(3.001)	(3.906)
D89	-0.206***	-0.183*	-0.209
	(-3.033)	(-1.976)	(-3.014)

Not: *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeyinde istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.

Son olarak, Türkiye'deki sanayisizleşmenin ülke ekonomisine zarar veren prematüre sanayisizleşme olup olmadığını tespit etmek için ise asimetrik nedensellik testinden faydalanılmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, Türkiye için sanayileşmenin negatif şoklarından bir diğer deyişle sanayisizleşmeden milli gelirin negatif şoklarına doğru bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Bu durum, Türkiye için bir prematüre sanayisizleşme riskinin geçerli olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 4. Asimetrik nedensellik testi sonuçları

		Bootstrap Kritik Değerler		
Sıfır Hipotezi	MWALD	10%	5%	1%
MAN(+)⇏GDP(+)	0.022	2.761	4.112	7.391
MAN(+)⇏GDP(-)	2.739	3.177	4.762	9.506
MAN(-)⇏GDP(-)	6.914**	3.577	5.812	11.770
MAN(-)⇏GDP(+)	2.256	3.771	6.539	17.202

Not: *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeyinde istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir. 1000 bootstrap yinelemesi yapılmıştır.

SONUÇ

Bu çalışmada Türkiye ekonomisi için 1970-2015 gözlem aralığında prematüre sanayisizleşmenin geçerliliği araştırılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, yapısal kırılmalara izin veren birim kök ve eşbütünleşme testlerinin yanı sıra asimetrik nedensellik testinden faydalanılmıştır. Çalışmada ayrıca, nüfus artışının sanayileşmeye etkisi ve kırılmalı testler sonucunda elde edilen kırılam tarihlerine dayalı olarak oluşturulan kukla değişkenlerin etkileri incelenmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre, Türkiye'de milli gelir artışı sanayileşme düzeyini önce artan daha sonra ise azalan bir şekilde etkilemektedir. Bu nedenle ekonomik büyüme ile sanayileşme arasında ters U-şeklinde bir ilişkinin geçerliliği kanıtlanmıştır. Bu durum ülkenin kalkınmanın başlangıç aşamalarında (ele alınan dönem için) sanayileşme hızının arttığı; sonraki aşamalarda ise sanayisizleşmenin arttığı bulgularına işaret etmektedir. Söz konusu sanayisizleşmenin, prematüre bir sanayisizleşme olup olmadığının tespiti için yapılan asimetrik nedensellik testi sonuçlarına göre ise sanayileşmenin negatif şoklarından milli gelirin negatif şoklarına doğru bir nedensellik ilişkisi geçerlidir. Bir diğer deyişle, ülkedeki sanayisizleşme süreci milli geliri olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum, prematüre sanayisizleşmenin geçerli olduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

Hatemi-j, A. (2008). Tests for cointegration with two unknown regime shifts with an application to financial market integration. *Empirical Economics*, *35*(3), 497-505.

Hatemi-j, A. (2012). Asymmetric causality tests with an application. *Empirical Economics*, *43*(1), 447-456.

Narayan, P. K., & Popp, S. (2010). A new unit root test with two structural breaks in level and slope at unknown time. *Journal of Applied Statistics*, *37*(9), 1425-1438.

Rodrik, D. (2016). Premature deindustrialization. *Journal of economic growth*, *21*(1), 1-33.

THE GENRE ANALYSIS OF TURKISH "*THE POSTMAN ALWAYS RINGS TWICE*" MOVIE ADAPTATION WITH REGARDS TO FILM NOIR

Tuna TETİK

Bahçeşehir University, Faculty of Communication, Istanbul / Turkey

Abstract: Film noir is always questioned due to its nature in order to define it as a genre, a film movement, or a specific mood. However, film noir is approached both as a genre and a film movement in particular cases. Regardless of its nature, film noir includes many prototypical characters including, hard-boiled detectives and femme fatales, and certain iconographical features. Besides, film noir constructs its narratives on a formulaic structure similar to any genre film. This study examines the free adaptation of James M. Cain's (1934) well-known novel titled "*The Postman Always Rings Twice*" in Turkish cinema. The novel was officially and unofficially adapted many times in several national cinemas, especially in Hollywood. The aim of this study is to investigate the Turkish movie adaptation of *TPART*, *Sarı Bela* (1985) by comparing it to Tay Garnett (1946) and Bob Rafelson's (1981) movies from a formalistic perspective. For this purpose, the literature review is grounded with seminal works of important scholars on film noir such as Mark T. Conard, Julie Grossman, and Foster Hirsch. In this way, the study proposes to broaden an understanding of the relation of a Turkish cult movie, *Sarı Bela*, to one of the most controversial Hollywood genres. This study attempts to reveal the attitude of Turkish cinema in a certain period to the 1980s' Hollywood.

***Keywords*:** Film Noir, Turkish Cinema, Adaptation, Genre, Narrative

INTRODUCTION

This study examines the relation of Turkish cult movie called *Sarı Bela* (Şahin Gök, 1985) to the film noirish conventions of the 1980's Hollywood. For this purpose, the comparison between *Sarı Bela,* Tay Garnett (1946) and Bob Rafelson's (1981) *The Postman Always Rings Twice* movies is prepared to reveal how Turkish cinema in a certain period followed and imitated the current trends in Hollywood. Therefore, the literature review on film noir is presented, including important arguments in the seminal book of Mark. T. Conard titled "*The Philosophy of Film Noir*." *Sarı Bela* (1985) is a Turkish movie which could be defined as a free adaptation of *The Postman Always Rings Twice* novel written by James M. Cain in 1934, directed by Şahin Gök. While Banu Alkan plays Mine (Cora Smith), Hakan Balamir plays the character titled Faruk (Frank Chambers). Through the analysis, the study focuses on noirish elements and traces of Garnett and Rafelson's *TPARW* movies and differences from Şahin Gök's free adaptation movie in terms of non-noirish features, plotlines, directorship, and character designs which cause Gök's movie could not be defined as a classical noir or neo-noir example. In *Sarı Bela*, Mine is a beautiful and charming woman who is married with the innkeeper of the town, Kamil. Faruk is a robber, comes Kamil's restaurant one day. Kamil is the owner of restaurant and gas station where is next to the restaurant, gives Faruk a job. This place is a very suitable location to hide for Faruk. Day after day, a reckless love emerges between Faruk and Mine. They realize Kamil is an obstacle for their relationship, for this reason; they decide to kill him. The plotline could be defined as a direct adaptation of the novel although the movie could not easily be regarded as a film noir example. Therefore, in the forthcoming chapters, the movie is analyzed thought the plotline and also shared and unshared features to film noir.

THE RELATION of *SARI BELA* MOVIE'S PLOTLINE to the CONTENT of the ORIGINAL SOURCE

Sarı Bela begins with an action sequence which Faruk and his partner escape from the police after the jeweler robbery. While Faruk runs away, his partner gets injured and Faruk leaves him behind. Faruk gets away with a bag which is full of jewels. Faruk comes to a gas station by hitchhiking. He enters a restaurant next to the gas station, orders a meal. He sees the wife of the manager of restaurant, Mine. Faruk is obligated to break woods because he has no cash. When Faruk breaks woods, Mine enters the coop. Faruk observes Mine who wears a very short skirt in the coop. Faruk tries to seduce her. Kamil offers Faruk a job, he accepts it after peeping Mine. Faruk implies Mine the possibility of making love with her, "*I am your worker now, you can benefit from me*". Kamil tells Faruk that he got Mine from his father for money, "*She was disgusted me at first, but she got used to me in time*". Kamil goes to a hippodrome in order to watch and bet the horse racing on the morrow. Meanwhile Faruk rapes Mine. At that night Mine comes to the kitchen in order to seduce Faruk. After that their relationship begins. Kamil leaves from the restaurant for business appointments in the city. Then, Mine is alone with Faruk. At the mid-act of the movie, Faruk offers Mine an escape and Mine accepts his proposal. Faruk requests Mine a favor to exchange jewels which Faruk stole, to cash. After encouraging her, Mine goes to the Grand Bazar in order to exchange jewels. Illegal men of jeweler follow her. Faruk gambles with that money. Kamil struggles to find fuel oil because at that period there is a shortage of petrol in the country. Illegal men, who follow Mine, give Faruk's partner his address. Faruk comes back to the restaurant when Mine is angry Faruk about gambling. However, Mine calms down when she hears Faruk makes money double by gambling. A police officer comes to the gas station when Kamil gets drunk. Faruk achieves to get away with the officer. Faruk tells Mine that he had a hard life, each member of Faruk's family died due to the poverty. His sense of justice changed as a reason for his tragedy and he tries to justify the reason for his addiction of gambling, robbery, and the fraud. Faruk's partner comes to the restaurant but he couldn't find him. Mine and Faruk decide to leave everything behind, escape to another place. Faruk's partner follows them. Faruk realizes they are followed. Bad guys lay an ambush, Faruk's car gets out of the way. Faruk achieves to shot two men but Mine dies due to the car accident.

The plot follows the novel. However, the visual style, the narration, and the mood of the movie are quite dissimilar with movie adaptations of Hollywood's *TPARW* (1946-1981). *TPARW* was directed by Tay Garnett in 1946 while four years after, noir films have appeared in Hollywood. At the beginning of the movie, Frank Chambers, the hitchhiker, realizes a place has a signboard on *a man wanted*. Frank sees the wife of the manager of Twin Oaks, is impressed by her. Cora is a gorgeous woman, even though her husband Nick is not a good-looking man. He is unattractive in compared with Frank who is handsome, fascinating, and chatty. In noir films gorgeous and active women are represented as femme moderns or femme fatales. Frank and Cora fall in love. The reason for Cora's marriage with Nick is wanting for a guaranteed life which makes her not only femme fatale in future, but also homme fatale for that time. When they realize Nick is an obstacle to their relationship, Cora considers seriously eliminating his husband by murder. She encourages and manipulates Frank in order to kill her husband. Frank and Cora try to kill Nick twice, then, they achieve their goal at the second attempt. After that, Cora gets pregnant with Frank's baby. Cora dies due to the car accident. The prosecution finds Cora's confession letter which tells everything about murder and it takes Frank away to gallows tree. Fay and Nieland briefly explain the plot of the movie "*TPARW* is a story about rootless people and, more importantly, a restless

modern existence pervaded by chance and desire, risk and accident." (2010: 4). Tay Garnett's *TPARW* is a prominent example of classic film noir, at the end of the movie, the spectator could recognize the voice over of Frank is his testimony for murders. Hirsch mentions that, "the narrators are recalling events that have already taken places gives these stories of sex and murder a reflective overlay; the cool, matter of fact quality of the narration, as in many of the voice-over commentaries in noir, creates a striking contrast to the powerful feeling that put hapless protagonists where they are now." (1981: 77). Garnett uses voice over of Frank as a marked trick of classic film noir in order to highlight point of view of Frank. Conard states that "interspersed throughout the movie is voice-over narration by the protagonist, Frank Chambers (John Garfield), indicating that he is recalling events in the past." (2006: 7). After the absence of Nick, Cora takes charge in Twin Oaks, makes some renovations in there. She appears as a woman which runs her business own by own at this time.

THE GENERIC ANALYSIS of SARI BELA and the POSTMAN ALWAYS RINGS TWICE MOVIES REGARDING FILM NOIR

The lighting, shadows, and chiaroscuro techniques are evident in the visual style of Tay Garnett's *TPARW*. Conard illustrates the noirish features of *TPARW "*the tone of dark cynicism and alienation, the narrative conventions like the femme fatale and the flashback voice-overs, and the shadowy black and white look of the movie" (2006: 10). Themes of *TPARW* are relevant for classic film noir features; the love triangle, a planned murder, their dark consequences. Schwartz mentions that, Cora uses her attraction in order to deceive Frank into murdering her husband (2001: 27). Schwartz indicates when Frank sees Cora while she is dropping her lipstick. Cora is an intelligent woman and she uses her attractiveness to seduce and manipulate Frank in order to have her request made.

Schwartz (2001) portrays the first appearance of Cora and the first touch to Frank as an absolute sensual introduction. Grossman (2009) illustrates that Cora [Lana Turner] is a poisonous honey pot. As a reason for murdering her husband by seducing and manipulating her lover, she could be declared as femme fatale. Grossman claims that "many film noir movies lend subjectivity to the independent woman called femme fatales, depicting the psychological motives for becoming, or acting the role of, the femme fatale." (2009: 23). Cora's psychological motivation for becoming femme fatale is the desire to be femme modern, even becoming somebody. Grossman underlines a counter reading about Cora's femme fatale position by considering both her ambitions and fears that "this makes her appear less of a 'quintessential', 'femme fatale,' but rather a woman trapped by patriarchy and desperate about her situation." (2009: 47). From this perspective, we could approach Cora who is desperately confined and victimized by the limitations imposed on her desires and her ambition by the enforcement of conventional domesticity (Grossman, 2009: 46). She is trapped by patriarchy and she sees the only way to change her situation is a radical action with a man's help as a reason for her desire to be somebody. Grossman underlines Cora's ambition to 'be somebody' and make a successful business of the Twin Oaks characterizes her subjectivity. Cora is not to hesitate using her sexuality for seducing Frank in order to change her trapped position by murdering her husband on purpose. Hirsch describes that "sex leads quickly to crime as the new lovers plan to murder the woman's unloved husband." (1981: 75). Hirsch lists themes of the crime films of the forties: the link between sex, greed and crime. Frank and Cora's sexual and the secret relationship empower them to imagine that they can kill anybody for their own good. Hirsch argues about Garnett's *TPARW* that "their [Frank & Cora] powerful sexual response to each other leads them into a maze of criminal action, as they first plot how to kill the woman's husband, and then turn against each

other." (1981: 328). Despite the shiny appearance of Cora, she lives in the shadow of Nick, for this reason; she sees Frank as an opportunity for achieving her desires. Wager states that "both femmes and hommes fatals pay for their visibly antisocial desires in classic film noir." (2005: 4). *TPARW* questions also moral right over the inappropriate relationship between Frank and Cora and their actions for having a better life. Their desires are as powerful as made them blind to kill anybody. Skoble explains that "in *TPARW* (Tay Garnett, 1946), while it may seem attractive to murder a man in order to take up with his wife, this is, of course, not morally right." (2006: 42). Questioning moral values and breaking the limits of tradition are prominent themes of classic film noir as we witness in *TPARW*. Conard states that "*TPARW* displays all the distinctive conventions of film noir- noir look and feel as well as typical noir narrative, with the femme fatale, the alienated and doomed antihero, and their scheme to do away with her husband. It has the feeling of disorientation, pessimism, and the rejection of the traditional ideas about morality, what's right and what's wrong." (2006: 7).

Frank is portrayed as a displaced person who seeks a suitable place for living until he has to escape from there too. When Fay and Nieland (2010) define Frank as a vagabond and petty hustler, they characterize Cora's desire for domestic security. Because Cora is a good-looking woman who was the winner of a high school beauty contest that earns her an ill-fated trip to Hollywood. Her dreams about Hollywood was not succeeded, for this reason; she chooses a guaranteed life in a domestic place even though this choice necessitates to be married with Nick. But Cora sees Frank as a reminder and chance for her dreams and desires. Fay and Nieland highlight that "*TPARW,* the protagonist's sexual desire is tantamount to her destruction. The nature of sexual desire that inextricably bound to indeed cannot survive without - danger and the threat of death." (2010: 161). Bob Rafelson directed *TPARW* adaptation movie in 1981, the leading cast consists of Jack Nicholson as Frank Chambers and Jessica Lange as Cora Papadakis. According to Schwartz, this adaptation is more faithful to the original novel rather than Garnett's *TPARW*. (2001: 28). In Rafelson's *TPARW* Frank doesn't see a signboard on *a man wanted*. When Frank realizes the presence of Cora, he accepts Cora's husband Nick's offer.

Different from Garnett's *TPARW,* Cora plans to kill Nick with the help of Frank and we have information about Cora and Frank's backgrounds which do not seem innocent. Even though Frank has a motivation to kill Nick based on a dream of living a pretty and comfortable life with Cora, the act of crime is represented as a natural instinct of Frank. The violent act of Frank is more brutal, sensual desires are uncontrollable, even the consequences are more chaotic.

Visual choices and the production quality of the movie appear as the equivalent of the mainstream of Hollywood movie standard of its period. In contrast to Garnett's *TPARW*, Frank's voice-over is absent. In the narrative, Frank is not transformed into a fatalistic guy like Garnett's Frank. The reason for Rafelson's Frank is a fatalistic character because the movie celebrates the climax of desires despite their awful consequences. Schwartz portrays comparison between Garnett's and Rafelson's *TPARW* that "although the 1981 version had more ''nostalgia'' values in terms of set design, antique cars, cigarette brands, 1930s-looking houses, diners, and clothing, what is really missing is the ''smell'' of the period." (2001: 29). Due to the technical improvements of Hollywood studios during that period, Rafelson's *TPARW* had developed production quailty comparing with the Hollywood standards of narrative cinema. However, Rafelson's *TPARW* has missing parts in terms of noirish features; not only iconographical conventions (as Schwartz claims that the 'smell' is absent) but storytelling ways. Despite Rafelson's directorship skills, Garnett's *TPARW* is tidier and more coherent in terms of noirish elements, character

design, and editing of the plotline. Despite of the facts that, we could easily declare that Garnett's *TPARW* is a good example of classic film noir and Rafelson's *TPARW* is a well-directed neo-noir example.

In Gök's *Sarı Bela*, Faruk is portrayed different from two divergent representations of the character, Frank, in terms of his behaviors, attitude, and appearance. Both John Garfield and Jack Nicholson's Franks seem very charming, handsome, and carefree guys. However, Hakan Balamir's Faruk appears as a bearded and savage man. Parallel to Faruk's appearance, his behaviors are quite rude, wild, and very masculine. Different from previous adaptations of the seductive relationship between Frank and Cora, when Faruk starts to desire Mine, he gets her by violence. Gök changes the mood of the movie to a male phantasy, for this reason; some scenes appear so seductive and provocative rather than previous adaptations even Rafelson' *TPARW*. Mine's husband Kamil goes to a hippodrome to watch and bet the horse racing and he runs a gas station which petrol is limited in this town. There is a huge petrol shortage in the country, the society starts to believe in gambling such as horse racing and lottery in order to have a better life. Mine also wants to have a better life, she finds the way to escape from her current situation with the help of Faruk. However, this help need a fatalistic act. As Schwartz and Grossman mention that, Cora is a prominent example of femme fatale, Mine also looks like Turkish femme fatale because she achieves to seduce Faruk in order to use him for her plans. However, Faruk plans to use her too, he wants to use Mine as a mediator to exchange jewels which Faruk stole them. Mine and Faruk experience several conflict of interests, they use and manipulate each other inappropriately but they succeed to fall in love despite everything they did. Different from Garnett's Cora, Mine is portrayed as a materialistic woman, when Faruk goes to gamble by exchanged money, Mine wrangles him. However, when Faruk comes to the restaurant with the money which Faruk makes double it by gambling, Mine accepts and celebrates this situation. Even though Banu Alkan is a candidate of rising star of her period, *Sarı Bela* is not a mainstream Turkish movie, at most it is a B-movie. During the absence of Kamil, Mine and Faruk come closer to each other and Faruk tells Mine his past and the reasons for choosing an illegal life. According to Faruk, the poverty, the income inequality and the corrupted justice make him a ruthless criminal. Faruk fulfills his lack of parental support and domestic care with the presence of Mine. Krutnik approaches these kinds of characters that "male masochism can be seen as manifesting a desire to escape from the regimentation of masculine (cultural) identity effected through the Oedipus complex." (1991: 85). Krutnik makes a categorization of the masculine hero by listing heroes in the investigative thriller, the male suspense thriller and the criminal - adventure thriller (Krutnik, 1991: 136). Krutnik defines the features of the criminal - adventure thriller that "where the hero, usually with the aid of woman, becomes engaged in either a willful or an accidental transgression of the law, and has to face the consequences of stepping out of line." (1991: 136). The hero generally finds himself in revolt against Oedipal law and the hero's desire for the 'forbidden' woman (the 'mother') often serves as microcosm of a drama of transgression which has broader ramifications. He stands against the delimitations of his place within culture, under the law, represents a transgressive fantasy which is marked, in multiple ways, by the inevitability of its failure. (Krutnik, 1991: 138). Krutnik highlights the common plotline of the criminal - adventure thriller, the man comes to cheat, attempt to murder, or actually murder a second man to whom the woman is unhappily or unwillingly attached, an act which often leads to the woman's betrayal of the protagonist. According to Krutnik, *TPARW* is an evident example of the criminal - adventure thriller movie. Likewise, *Sarı Bela* covers many conventional elements of the criminal – adventure thriller movie. Mine is portrayed as a forbidden woman for Faruk who is illustrated as a man suffers

from Oedipus complex under the strong and brutal masculinity. In some prominent acts on plotline, *Sarı Bela* is quite faithful to the novel, even though it is a free adaptation due to the fact that the studio did not take the copyright.

Schwartz claims that although Rafelson's *TPARW* has some well-used noirish elements, there is a serious missing part which is the 'smell' of the period. Even though *Sarı Bela* is faithful to the novel in some ways, there is huge lack more than the smell. Mine compensates the role of femme fatale, Faruk is also an alienated and doomed anti-hero. Even the script is relevant to the original novel, but these features are not enough to make the movie a film noir or a neo-noir example. With the presence of these features, *Sarı Bela* could be defined as an example of the adventure thriller movie. Schrader (1972) lists the prominent keys of film noir; war and post-war disillusionment, post-war realism, the German influence, the hard-boiled tradition, stylistics and themes. About visual style and composition, Schrader underlines that "as in German expressionism, oblique and vertical lines are preferred to horizontal. Obliquity adheres to the choreography of the city, and is in direct opposition to the horizontal American tradition of Griffith and Ford" and he highlights that "the actors and setting are often given equal lighting emphasis. An actor is often hidden in the realistic tableau of the city at night and more obviously his face is often blacked out by shadow as he speaks." (1972: 11).

CONCLUSION

Gök's directorial decision is based on revealing physical actions and he did not use any compositional marks come from the noir tradition. Conard emphasized noirish features of *TPARW*, by combining tone of dark cynicism and alienation, the narrative conventions especially voice-overs, and the shadowy black and white look of the movie. Obviously, neo-noir movies are colored as a reason for the technical improvements in the cinema industry but these movies were regarded as neo-noirs which follow noirish visual and narrative tradition. Even though *Sarı Bela* follows the template of *TPARW* scripts, the visual style, several elements of visual composition, and the narrative conventions, including the flashbacks and voice overs are the lacks of the movie. In the light of these approaches and arguements, *Sarı Bela* could be categorized as the Turkish criminal - adventure thriller movie which appropriates the template of *TPARW* scripts and characters while it chooses to be blind for noirish and neo-noirish features of Garnett's and Rafelson's *TPARW* movies in terms of the visual style, iconography, and several narrative tools of the film noir tradition. At the end of the discussion, this could be stated that *Sarı Bela* does not achieve to be the member of the genre called film noir or neo-noir even though it is succeeded to imitate one of the most well-known film noir examples.

REFERENCES

Conard. T. M. 2006. Conard. T. M (Eds.) *The Philosophy of Film Noir*. The University Press of Kentucky.

Fay, J & Nieland, J. 2010. *Film Noir: Hard- Boiled Modernity and the Cultures of Globalization*. Routledge Taylor & Frances Group.

Grossman, J. 2009. *Rethinking the Femme Fatale in Film Noir*. Palgrave Macmillan Press Inc.

Hirsch, F. 1981. *The Dark Side of the Screen*. Da Capo Press Inc.

Krutnik, F. 1991. *In a Lonely Street: Film Noir, Genre, Masculinity*. Routledge Press, London and New York.

Schrader, P. 1972. Notes on Film Noir. *Film Comment*.

http://www.literatureoftheamericas.com/wp-content/uploads/2015/03/Notes-on-Film- Noir.pdf. [Accessed on January 2018].

Schwartz, R. 2001. *Noir, Now and Then: Film Noir Originals and Remakes (1944-1989)*. Greenwood Press Inc.

Skoble, J. A. 2006. Conard. T. M (Eds.) *The Philosophy of Film Noir*. The University Press of Kentucky.

Wager, B. J. 2005, Dames in the Driver's Seat: Rereading Film Noir. University of Texas Press Austin.

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDE KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Elif BULAÇ[1], Murat KURT[2]
[1]Milli Eğitim Bakanlığı, Çayırköyü İlkokulu, Van / Türkiye
[2]Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Amasya / Türkiye

Öz: Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştığı sorunları ve çözüm önerilerini belirlemektir. Araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yönteminden amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kahramanmaraş'ın Elbistan İlçesinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullarda görev yapmakta olan 5'i kadın 5'i erkek olmak üzere toplam 10 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmada desen olarak olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi tanımlamaları, sınıf yönetimine ilişkin benzetmeleri, zayıf ve güçlü yönleri, sınıf yönetimi lisans dersinin sınıf yönetiminde başarılarına etkisi, karşılaştıkları problemler ve önerileri belirlemeye yönelik 6 açık uçlu sorudan oluşan oluşmaktadır. Veri analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenleri sınıfta öğrenciler arasındaki seviye farklılıklarının sınıf yönetimlerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar kaynaştırma eğitimi ve teknoloji konusundaki eksikliklerinin sınıf yönetiminde problem yaşamalarına sebep olduğunu da bildirmişlerdir. Katılımcılar sınıfta kurallar uygulayabilme, öğrencileri derse aktif katılımını sağlayabilme ve güçlü iletişim özellikleri sayesinde sınıf yönetiminde başarılı olduklarını dile getirmişlerdir. Lisans eğitiminde alınan sınıf yönetimi dersinin öğretmenlik hayatına katkı sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler sınıf yönetiminde yaşadığı güçlükleri sınıf mevcudunun fazla olmasına bağlamaktadır. Daha iyi bir sınıf yönetimi için ise sınıf mevcutlarının düşürülmesi ve lisans eğitiminde alınan sınıf yönetimi dersi başta olmak üzere diğer derslerde de uygulamaya daha çok yer verilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmeni, Sınıf Yönetimi, Sorun, Çözüm Önerisi

GİRİŞ

Yaşadığımız yüzyılda bilginin önemi giderek artmış, bilgiye sahip olmanın yanında onu işlemek, bilgiyi değerli hale getirmek ileri toplumların önceliği olmuştur. Bu bağlamda nitelikli bireyler yetiştirmek için eğitimin, okulların ve öğretmenlerin önemi giderek artmıştır. İyi bir eğitim sistemi, toplumun her alanda kalkınmasına önayak olmuştur. Eğitim sisteminin bu denli önemli olması merkezindeki öğretmeni de değerli kılmıştır.

Sınıf öğretmeni, eğitimin ilk basamağı olan ilkokullarda görev yapan öğretmene verilen addır. Bu eğitim kademesinde çocuğa, toplum içinde bireylerle uyum içinde yaşamak için gerekli olan bilgi ve beceriler sınıf öğretmenleri tarafından kazandırılır (Erdem, 1998). Branş öğretmeninden farklı olarak sınıf öğretmeni girdiği sınıfın dört yıl boyunca tüm derslerinin öğretiminden, okul içi ve okul dışı etkinliklerinden sorumlu bir öğretmendir. Bu durum sınıf öğretmenini daha özel hale getirmiştir.

Eğitim ve öğretimin yapıldığı yer olan sınıfta zamanı verimli kullanmak, öğrenciyi aktif tutmak her bakımından önemlidir. Bunu başarmakta ancak sınıf yönetimi ile mümkündür. Sınıf yönetimi denilince ilk akla gelen disiplin kavramıdır fakat sınıf yönetimi sadece disiplinden ibaret değildir. Sınıf yönetimi, öğrenmenin sağlanması için uygun ortamın oluşturulması, öğreten ve öğrenenlerin çalışma engellerinin

yok edilmesi, zamanın etkili bir şekilde kullanılıp öğrencilerin derse aktif katılımının sağlanması, sınıftaki kaynakların, bireylerin ve zamanın yönetilmesidir (Boz, 2003). Bu bakımından yaş grupları dikkate alındığında dikkat süreleri daha az olan ilkokul öğrencilerinin, sınıf içinde öğrenmeye odaklanması öğretmenler açısından sınıf yönetimini önemli hale getirmiştir. Çünkü genel anlamda 40 dakika olan bir dersin ne kadarın verimli geçtiği merak edilmektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI ve ÖNEMİ

Sınıf yönetimi, sınıfında etkili ve aktif öğrenmenin gerçekleşmesini isteyen her öğretmenin önemsemesi gereken bir durumdur. İlkokul çağındaki çocukların dikkat sürelerinin henüz kısa olmasından dolayı sınıf öğretmenleri sınıf yönetimi konusunda daha çok ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi konusunda karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve çözüm önerilerini belirlemek araştırmayı önemli kılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştığı sorunları ve çözüm önerilerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda şu soruların cevaplanması hedeflenmiştir:

1. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi tanımlamaları nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine dair güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi lisans dersine ilişkin tutumları nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine yönelik sorunları nelerdir?
5. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Varsayımlar

Bu çalışmada katılımcıların sorulara doğru ve samimi bir şekilde cevap verdiği, ölçme aracının geçerli ve güvenilir olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın en büyük sınırlılığı Covid-19 pandemi sürecinde yapılmasıdır. Bu süreçten ötürü araştırmacı daha geniş bir örnekleme ulaşamamış, veri toplamada sınırlı sayıda katılımcıya ulaşabilmiştir. Ayrıca Kahramanmaraş'ın Elbistan İlçesi ile sınırlı kalınmış, çalışmaya sadece sınıf öğretmenleri dahil edilmiştir.

YÖNTEM

ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji, birkaç kişinin bir fenomen veya kavram ile ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamını keşfeder (Creswell, 2020).

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimiyle ilgili karşılaşmış oldukları sorunları, kendi söylemleriyle belirlenmesi istendiği için olgubilim deseni seçilmiştir.

ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş'ın Elbistan İlçesindeki devlet okullarında görev yapan 5'i kadın, 5'i erkek olmak üzere 10 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yönteminden amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi; derinlemesine araştırma yapabilmek için çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2'si lisansüstü mezunu iken, kalan 8 sınıf öğretmeni lisans mezunudur. Öğretmenlerin yaşına bakıldığında 31-44 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Mesleki deneyimlerinin ise 10-18 yıl arasında olduğu görülmektedir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.6 açık uçlu sorudan oluşan görüşme formunda öğretmenlerin sınıf yönetimi tanımlamaları, sınıf yönetimine ilişkin benzetmeleri, zayıf ve güçlü yönleri, lisans dersinin etkisi, karşılaştıkları problemler ve önerileri belirlenmeye çalışılmıştır.

VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmadaki veriler 1-25 Mayıs 2020 tarihleri arasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşmeye başlamadan önce görüşme hakkında bilgi verilmiş, pandemi sürecinin de etkisi ile iki katılımcı ile telefon görüşme yapılmış kalan katılımcılardan yazılı olarak görüşleri alınmıştır. Kimlik bilgileri gizli tutulan katılımcılara bu amaçla K1., K2., K3., şeklinde sayı numarasına göre kodlar verilmiştir.

VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmadaki veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu amaçla katılımcıların görüşleri tablolar oluşturularak gösterilmiştir.

GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Nitel araştırma çalışmalarında geçerliliğin ve güvenirliğin sağlanmasında "uzman görüşü" ve "uzman incelemesi" uygulanan yöntemlerdendir (Merriam, 2013). Taslak görüşme formu alanında uzman bir kişinin görüşüne sunulmuştur. Daha sonra düzeltmeler yapılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir. Nitel araştırmalarda çalışma grubundan doğrudan alıntılar yapmak ve alıntıları en doğal haliyle sunmak çalışmanın güvenirliğini arttırmaktadır (Büyüköztürk vd., 2019). Araştırmacı çalışmanın güvenirliğini artırmak için topladığı verileri olduğu gibi aktarmış, geçerliği artırmak için de süreç ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştığı problemleri ve çözüm önerilerini belirlemek amacıyla kendileriyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeden elde edilen bulgular yer almıştır.

1. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Tanımlamalarına İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinden sınıf yönetimini tanımlaması istenmiştir. Tablo 1'de sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi tanımına yönelik görüşlerine yönelik tema ve alt temalar yer almaktadır.

Tablo 1.Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi tanımına ilişkin görüşleri

Ana Tema	Alt Tema	Katılımcı Kodu	f
Tanım türleri	Sınıf kurallarını uygulama	K2, K3, K4, K6, K10	5
	Aktif öğrenmeyi gerçekleştirme	K5, K8, K9	3
	Etkili eğitim yapma	K1, K7	2
Toplam			10

Tablo 1'de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi konusunda yaptığı tanımlamalar tanım türleri ana teması altında "etkili eğitim yapma", "aktif öğrenmeyi gerçekleştirme" ve "sınıf kurallarını uygulama" alt temaları altında incelenmiştir. Araştırmada sınıf öğretmenleri sınıf yönetimi tanımlamasını en çok (f=5) sınıf kurallarını uygulama olarak belirtmiştir. Daha sonra aktif öğrenmeyi gerçekleştirme (f=3) ve etkili eğitim yapma (f=2) olarak görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin ifadeleri aşağıdaki şekildedir:

"Etkili bir eğitim ve öğretimin olmazsa olmazıdır sınıf yönetimi." (K1)

"Sınıf kurallarının öğrencilere etkili bir biçimde öğrenme ortamında uygulanabilmesidir." (K2)

"Herhangi bir dersin kazanımları için sınıfı dizayn etmesi denilebilir." (K4)

"Öğretmenin ders esnasında aktif öğrenmeyi sağlamak için tüm öğrencileri derse katma sürecidir." (K8)

2. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Kavramına İlişkin Benzetim Bulguları

Katılımcılara sınıf yönetimini neye benzettiklerini ve neden benzettikleri sorulmuştur.

Tablo 2.Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimini benzettiği kavramlar

Ana tema	Alt tema	Katılımcı kodu	f
Benzetim	Orkestra yönetmek	K3, K7, K9	3
	Spor Antrenörü	K4, K10	2
	Liderlik	K2	1
	Tek kişinin verdiği konser	K8	1
	Annelik	K6	1
	Çiçek	K5	1
	Sacayağı	K1	1
Toplam			10

Tablo 2'de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri sınıf yönetimine yedi farklı benzetim yapmıştır. En çok orkestra yönetmek (f=3), daha sonra spor antrenörlüğü (f=2), ve farklı olarak liderlik, tek kişinin verdiği konser, annelik, çiçek ve sacayağı şeklinde benzetimde bulunmuşlardır. Sınıf öğretmenlerinin bu soruya yanıtları şu şekildedir:

"*Yeni dikilecek bir çiçek ya da bitkiye benzetebiliriz. Bu bitki ya da çiçeği yetiştirebilmek, büyütebilmek, ondan verim elde edebilmek için ihtiyacı olan bileşenlerini yani gün ışığını, suyunu, toprağını, gübresini ona doğru oranlarda sağlamalısınız." (K5)*

"Ben sınıf yönetimini bir orkestraya benzetebilirim. Nasıl ki bir orkestra aynı anda ve büyük bir konsantre ile tüm çalgıların zamanında çalması ise sınıf yönetimi de öğretmenin lider olduğu ama öğrencilerini doğru şekilde yönettiği bir yönetme sanatıdır." (K7)

"Sınıf yönetimini spor antrenörüne benzetirim. Çünkü takım yönetmeye benzer." (K10)

"Ben sınıf yönetimini bildiklerini yeni doğan bebeğe sabır ve özverili bir şekilde anlatan bir anneye benzetiyorum. Çünkü her öğrencinin farklı bir mizacı vardır. Annenin çocuklarına gösterdiği sabır ve özveri öğretmende de olmalıdır." (K6)

3. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimine Dair Zayıf ve Güçlü Yönlerine İlişkin Bulgular

Katılımcılara "sınıf yönetimine dair zayıf ve güçlü yönleriz nelerdir?" sorusu sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri Tablo 3'te ana tema ve alt tema olarak sunulmuştur.

Tablo 3.a: Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine dair zayıf yönlerinin incelenmesi

Ana tema	Alt tema	Katılımcı kodu	f
Zayıf yönler	Seviye farklılığı	K2, K5, K10	3
	Otorite kuramama	K1, K8	2
	Derse hazırlıksız gelme	K6, K9	2
	Oyun oynatma becerisi	K3, K4	2
	Teknolojiyi kullanamama	K7	1
Toplam			10

Tablo 3.a' da görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri sınıf yönetimi konusunda en çok zayıf yönünün sınıfta seviye farklılığı olduğu zaman yaşıyor (f=3). Daha sonra "otorite kuramama", "derse hazırlıksız gelme", "oyun oynatma becerisi" gibi konularda kendini zayıf görüyor (f=2). Son olarak teknolojiyi kullanamama da zayıf yönleri arasında geliyor (f=1). Sınıf öğretmenleri sınıf yönetimi konusundaki zayıf yönlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

"Sınıf yönetiminde zayıf yönlerim her zaman öğrencilerle tüm etkinliklere katılamıyorum. Mesela beden eğitiminde oyunlarına tam olarak katılamadığımda sıkıntılar yaşayabiliyoruz." (K3)

"Zayıf yönüm zaman zaman sınıf içerisinde farklı düzeylerde çocuklar ya da kaynaştırma öğrencileri olabiliyor. Bu durumlarda öğrencilerin ilgilerini canlı tutmak, sıkılmalarını önlemek zor olabiliyor. "(K5)

"Çağımız gereği teknoloji konusunda kendimi yetersiz görüyorum." (K7)

"Ben öğrenciyle samimi olmayı severim ve öğrenciye karşı yumuşak davranırım. Aslında bu mizacımın böyle olmasından kaynaklanıyor. İşte bu durum öğrencinin disiplinsiz davranışına neden oluyor." (K8)

Tablo3.b: Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine dair güçlü yönlerinin incelenmesi

Ana tema	Alt tema	Katılımcı kodu	f
Güçlü yönler	Kuralları uygulama	K1, K2, K8	3
	Tüm öğrencileri derse katma	K3, K4, K5	3
	Öğrencilerle iletişim kurma	K7, K9, K10	3
	Farklı etkinlikler kullanma	K6	1
Toplam			10

Tablo 3.b. ‘de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde en güçlü olduğu kavramlar “kuralları uygulama”, “tüm öğrencileri derse katma” ve “öğrencilerle iletişim kurma” olmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri güçlü yönlerini şu şekilde açıklamışlardır:

“Güçlü yönüm kuralları uygulayabiliyorum.” (K2)

“Güçlü yönlerim ise sınıf içinde öğrencileri neredeyse tüm derslerde aktif olarak etkinliklere katıyorum. Bu durum da sınıf yönetimi konusunda bana avantaj sağlıyor.” (K4)

“Bunun yanında kendimi bir öğrenci olarak düşünüp yeniliklere açık biri olarak birçok alanda eğitim alıyorum. Katıldığım eğitimin sonucunu sınıfımla ilişkilendirerek dersi monotonluktan kurtardığımı düşünüyorum.” (K6)

“Güçlü yönüm, ses tonumu iyi kullanmam ve öğrencinin dikkatini göz teması ile sağlamam.” (K7)

4. Sınıf Yönetimi Lisans Dersinin Öğretmenlik Sürecine Etkisine Dair Bulgular

Katılımcılara sınıf yönetimi lisans dersinin öğretmenliklerine etkisini belirlemek için “Lisans eğitiminiz süresinde ders olarak aldığınız sınıf yönetimi dersinin öğretmenliğinize katkısı ne şekilde oldu?” sorusu sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin bu soruya verdiği yanıtlar tablo 4’te ana tema ve alt tema olarak incelenmiştir.

Tablo 4. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine dair güçlü yönlerinin incelenmesi

Ana Tema	Alt tema	Katılımcı kodu	f
Öğretmenlik mesleğine etkisi	Etkisi olmuştur	K6	1
	Etkisi olmamıştır	K1,K2,K3,K4,K5,K7,K8,K9,K10	9
Toplam			10

Tablo 4’te de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin lisans derslerinde gördüğü sınıf yönetimi dersinin öğretmenliklerine etkisi olmamıştır(f=9). Sınıf öğretmenlerinin bu soruya ilişkin cevapları şu şekildedir:

“Teorik bilgi olarak aldığımız ders transkript ortalamasında fayda sağladı fakat işin mutfağına girince teorik bilgilerin olumlu yanları çok az bir yüzdelik dilime sahip. Teorik bilgiler bilimsel veriler evet ama uygulama noktasında hiç karşılaşılmamış sorunlar olabiliyor.” (K1)

“Açıkçası üniversitede aldığım ders ile gerçek hayat pek fazla uyuşmadı diyebilirim. Sınıf yönetimi konusunun tamamen öğretmenlerin kişiliğine göre değiştiğini düşünüyorum. Bence teorik olarak bilgi sahibiyim sınıf yönetimi konusunda ama gerçekte sınıf yönetimi benim kişiliğimle harmanlanmış bir şekilde sınıfa yansıyor.” (K10)

“Sınıf yönetimi dersini de yaparak yaşayarak aldık. Bunun da öğretmenliğime çok katkısı çok oldu.” (K6)

“Bu dersi alarak teorik olarak bilgi sahibi olmuş olabiliriz fakat uygulamada öğretmenliğime çok faydası olduğunu söyleyemem. Daha çok tecrübe ederek etkili sınıf yönetimini oluşturuyoruz.” (K5)

5. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde En Çok Karşılaştığı Problemlere İlişkin Bulgular

Katılımcılara sınıf yönetimi konusunda en çok karşılaştığı sorunları belirlemek amacıyla "Sınıf yönetimi konusunda en çok karşılaştığınız sorun nedir?" sorusu yöneltilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin bu soruya verdiği yanıtlar tablo 5'te ana tema ve alt tema olarak gösterilmiştir.

Tablo 5. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştığı problemlerin belirlenmesi

Ana tema	Alt tema	Katılımcı kodu	f
Sorunlar	Veli	K3, K6, K9, K10	4
	Sınıf mevcudu	K1, K8	2
	Öğrenci seviye farklılığı	K2, K5	2
	Ders süresinin uzun olması	K4	1
	Sınıf içi aksaklıklar	K7	1
Toplam			10

Tablo 5'te de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri sınıf yönetiminde en çok velileri problem olarak görüyor(f=4). Daha sonra sınıfların kalabalık olması(f=2), öğrenciler arasındaki seviye farklılığı(f=2), ders süresinin uzun olması(f=1) ve sınıf içinde aksaklıkların olmasını sınıf yönetiminde problem olarak görmüşlerdir. Katılımcıların bu soruya ilişkin bazı görüşleri şunlardır:

"Sınıf mevcutlarının fazla olması karşılaştığım en büyük sorunlardan biri." (K1)

"Öğrencilerdeki seviye farkı problem olabiliyor." (K2)

"Sınıf yönetimi konusunda en fazla velisi sürekli okula gelen ve ilgili gibi görünen velilerin çocuklarında sorun yaşıyoruz. Çocuk sürekli anne ya da babasını okulda görünce kendini evinde gibi hissediyor ve evdeki gibi bireysel davranışlar sergilemeye başlıyor. Bu durum da bizim işimizi oldukça zorlamaktadır." (K3)

"İlkokul için söylüyorum 30 dakikalık ders saatinin yeterli olduğunu bundan sonrasının öğrencileri sıktığını ve yaşları itibariyle dışarı çıkmak istediklerini enerjilerini boşaltmak istediklerini düşünüyorum. Hele birinci sınıfta okuma yazma öğretirken çocukları 40 dakika derste tutmak, harf yazdırmak çok sıkıcı gelebiliyor. Dersler kısa olursa sınıf yönetiminde başarılı olunabilir." (K4)

"En çok ders esnasında bir şeylerin ters gitmesi canımı sıkıyor. Mesela bir anda projeksiyonun çalışmaması. Çalıştırmak için uğraşmak dersin akışını bozuyor ve ders verimsiz hale gelebiliyor." (K7)

"... Aile çocuğu öyle bir yetiştiriyor ki çocuk kendinde her şeyi yapabileceğini sanıyor. Neyi yapıp neyi yapmayacağını, nasıl davranması gerektiğini ya da nerede durması gerektiğini bilemiyor. Bu konuda ben çocuğa değil aileye suç buluyorum. Çocuk çok hareketli olabilir ya da ne bileyim anlama konusunda sıkıntılar yaşayabilir. Öyle durumlarda öğretmen daha özverili olur gerekirse kendi zamanından feda eder ama çocuğa bir şeyler kazandırmaya çalışır. Ama terbiye konusunda aile öğretmeni desteklemezse çocuğun eğitim yönü hep eksik kalır ve sınıfta problem olmaya devam eder." (K9)

6. Sınıf Öğretmenlerinin Daha İyi Bir Sınıf Yönetimine İlişkin Bulgular

Katılımcıların sınıf yönetimine ilişkin çözüm önerilerini belirlemek için "Daha iyi bir sınıf yönetimi için neler önerebilirsiniz?" sorusu yöneltilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin bu soruya ilişkin verdiği yanıtlar Tablo 6'da ana tema ve alt tema olarak gösterilmiştir.

Tablo 6. Sınıf öğretmenlerinin daha iyi sınıf yönetimine ilişkin çözüm bulguları

Ana tema	Alt tema	Katılımcı kodu	f
Sınıf yönetimine ilişkin çözümler	Eğitim fakültelerinde uygulamalı eğitim almak	K6, K7, K9	3
	Sınıf mevcutlarının düşürülmesi	K1, K8	2
	Öğrenci ile iletişim kurmak	K3, K10	2
	Sınıfın genelini derse katmak	K2	1
	Fiziki ortamı iyileştirmek	K5	1
	Ders sürelerini kısaltmak	K4	1
Toplam			10

Tablo 6'da da görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri daha iyi bir sınıf yönetimi için en çok eğitim fakültelerindeki sınıf yönetimi dersinin uygulamalı olarak görülmesini öneriyor(f=3). Daha sonra sınıf mevcutlarının düşürülmesi ve öğrenci ile iletişim kurmak öneriliyor(f=2). Sınıfın genelini derse katmak, fiziki ortamı iyileştirmek, ders sürelerini kısaltmak da daha iyi bir sınıf yönetimi için öneriliyor(f=1). Katılımcıların bu sorulara ilişkin yanıtları şu şekildedir;

"Sınıf mevcutlarının düşürülmesi olabilir." (K1)

"Bütün öğrencilerin derse katılması sağlanabilir. Tüm öğrencilere söz hakkı verilerek kendilerini sınıfın bir parçası olarak görmeleri sağlanabilir." (K2)

"Öğrenci dersi ve öğretmeninin severse o kadar derse katılıyor ve kurallara uyuyor. Başka türlü sadece öğretmen varsa kurallar var yoksa yok. Bu yüzden en temel iş dersi eğlenceli hale getirmek ve öğrenciyi derse katmak." (K3)

"İlkokulda ders saatleri kısaltılabilir. Her okulda rehber öğretmenin olması gerekir. Özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar, ailevi problemi olup bir türlü derse katamadığımız çocuklar var. Rehber öğretmenlerin bunlarla ilgilenmesi iyi olur. Bunun dışında fiziksel ortam da çok önemli. Kuru bir sınıf ortamı öğrencinin dikkatini çekmeyeceği için öğretmenin kullanacağı akıllı tahta, tepegöz gibi eğlenceli materyaller ile öğretmenin sınıf yönetimi kolaylaşabilir." (K4)

"Gerekli fiziki ortam ve donanım sağlanmalıdır. (Sınıf içi yeterli alan, farklı öğrenme alanları vb.)" (K5)

"Eğitim fakültesindeki öğretim görevlileri rol model olmalı. Sınıf yönetiminin ne kadar önemli olduğunu öğrencilere hissettirmeleri gerekir." (K6)

"Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına uygulamalı derslerin arttırılmasını isteyebilirim". (K7)

"İdeal sınıf mevcudu 20 olmalı. Kalabalık sınıfta sınıf yönetiminin zor olduğunu düşünüyorum." (K8)

"...Bence, lisans döneminde öğrencilerin ilk iki senede teorik bilgileri alıp, son iki senelerini stajda geçirmeleri gerektiğini düşünüyorum. Bu sayede meslekteki tecrübeli öğretmenlerden yararlanma imkânları daha çok olur ve öğrenilen bilgileri anlamlandırmak ve uygulamaya koymak daha kolay olur." (K9)

"Ben dilini kullanabiliriz, öğrencilere ismiyle hitap edebiliriz." (K10)

TARTIŞMA SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemek amacıyla ulaşılan veriler doğrultusunda elde edilen sonuçlar tartışılmıştır.

İlk olarak sınıf öğretmenlerinden sınıf yönetimini tanımlamaları istenmiştir ve öğretmenler sınıf yönetimini 'sınıf kurallarını uygulama', 'aktif öğrenmeyi gerçekleştirme' ve 'etkili eğitim yapmak' gibi tanımlamalarda bulunmuşlardır. Parpucu ve Yıldırım'ın (2018) okul öncesi öğretmenleri ile yürüttüğü çalışmasında benzer olarak sınıf yönetimine dair tanımlamalarda en çok tekrar eden görüşün sınıf kurallarına dair olduğu görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerine sınıf yönetimini neye benzettikleri sorulduğunda ise 'orkestra yönetmek' ve 'spor antrenörlüğü' görüşleri yoğunluktadır. Benzer olarak Örücü'nün (2012) sınıf öğretmenlerinin sınıfa ve sınıf yönetimine ilişkin yaklaşımlarını metaforlar aracılığıyla incelediği çalışmasında sınıf öğretmenleri sınıf yönetimi için 'orkestra yönetimi' metaforunu kullanmışlardır.

Katılımcılar lisans eğitimleri süresinde almış oldukları sınıf yönetimi dersinin öğretmenlik hayatlarına bir katkı sağlamadığını ifade etmişlerdir. İlgar 'ın (2007) ilköğretimde çalışan öğretmenlerinin sınıf yönetimi bakımından kendilerini yetersiz gördükleri becerileri ortaya çıkarmayı amaçladığı çalışmasında elde ettiği veriler doğrultusunda öğretmenlerin lisans dönemlerinde almış oldukları sınıf yönetimi dersinin teorik olmasının yanında öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerini geliştirmeyi hedefleyerek uygulamalı olarak yapılmasını önermiştir. Ayrıca eğitim fakültelerindeki öğretmen adaylarının son sınıfta almış oldukları okul deneyimi II dersi ve staj uygulamalarında adayın sınıf yönetimi becerilerinin ölçülmesine dikkat edilip bu yönde yetiştirici ve geliştirici eğitim almasını sağlamanın önemli olduğunu da vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf yönetiminde kuralları uygulama, tüm öğrencilerin derse aktif katılımını sağlama ve öğrencilerle sağlıklı iletişim kurabilme noktasında kendilerini başarılı buldukları anlaşılmıştır.

Sınıf öğretmenlerin sınıf yönetimine dair zayıf yönlerini ele alacak olursak; öğretmenler sınıfta farklı seviyelerde veya kaynaştırma eğitimine ihtiyacı olan öğrenciler olduğu durumlarda, derse hazırlık yapmadan geldiklerinde veya sınıf içinde otorite kuramama gibi durumlarla ilgili kendilerini zayıf görmektedirler. Araştırmaya katılan öğretmenlerden yalnız 2'si sınıfta otorite kurmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların 10-18 yıl aralığında mesleki deneyimlerinin olup sınıfta otorite kurmakta zorluk çekmeleri araştırmamız için dikkat çekici bir sonuç oluşturmuştur. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara yönelik mesleki yönden eksikliklerinin bulunduğu da söylenilebilir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri sınıflarında oluşan seviye farklılıklarının sınıf yönetiminde en çok karşılaştığı problem olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenler sınıf yönetiminde karşılaştığı sorunların

arasında sınıf mevcudunun fazla olmasını da kaynak göstermişlerdir. Bu sonuç Ekinci ve Burgaz (2009) ile Dirlikli, Sakallı ve Akgün'ün (2015) kalabalık sınıfların sınıf yönetimini olumsuz yönde etkilediği sonucuyla örtüşmektedir. İlgar' ın (2014) hem devlet okullarında hem de özel okullarda çalışmış sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda bu okullardaki sınıf yönetiminde oluşan farklılıkları incelediği çalışmasında öğretmenlerin devlet okulunda çalışırken sınıf yönetiminde en çok karşılaştığı problemin sınıf mevcudunun fazla olması olurken özel okullarda böyle bir problemle karşılaşmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Güçlü 'ye (2002) göre çağdaş eğitim anlayışının ilkesi olarak görülen bireysel öğretim kalabalık sınıflarda mümkün görünmemektedir. Sınıftaki öğrenci mevcudunun fazla olması öğretmenin her bir öğrencisine ayırdığı vaktin azalmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda bu durum kalabalık sınıflarda bulunan öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların da aleyhinedir. Sınıftaki seviye farklılıklarının bulunması sınıf mevcudunun fazla olmasına bağlanılabilir. Millî Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistikleri 'ne göre ilköğretimde 2012-2013 eğitim-öğretim yıllarında derslik başına düşen öğrenci sayısı 30 iken bu sayı 2019-2020 öğretim yılında 24'e düşmüştür (MEB, 2012; MEB, 2020). Bu konuda iyileştirilmeler yapılmaya devam edilerek eğitim-öğretimde kalitenin artırılması gerekmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları bir diğer sorunun sebebinin veliler olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenler aile ortamında birtakım davranışlara sahip olan çocuğun aynı davranışları sınıfta da sergileyerek sınıf yönetiminde sorunlara sebebiyet verdiğini düşünmektedir. Aynı şekilde Sadık'ın (2000) sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları problemli davranışları belirlemek amacıyla yürüttüğü araştırmasında öğretmenler problemli davranışın sebebinin aile olduğu konusunda ortak görüşe sahiptirler.

Sınıf öğretmenleri daha iyi bir sınıf yönetimine dair birtakım önerilerde bulunmuşlardır. Öğretmenlerin önerileri doğrultusunda eğitim fakültelerinde alınan sınıf yönetimi derslerinin daha çok uygulamaya dönük olmasının, sınıf mevcutlarının düşürülmesinin ve öğrenci ile iyi bir iletişim kurmanın gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Paliç ve Keleş'in (2011) ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde çalışan öğretmenlerle yapmış oldukları çalışmanın sonuçları araştırmamızla sonucu ile örtüşmektedir. İlköğretim ve ortaöğretim kademesinde çalışan öğretmenler etkili bir sınıf yönetimi için öğrencilerle iyi bir iletişim kurmanın önemine dair görüş bildirmişlerdir.

Çalışmamızdan elde edilen sonuçlar doğrultusunda birtakım önerilerde bulunacak olursak ilk olarak sınıf yönetiminde sorunların sebebi olarak gösterilen sınıf mevcutlarının düşülmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Sınıf mevcutlarının 20'nin altında olması gerekir. Bu düzeltme ile sınıf içinde öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin güçlenmesi sağlanır ve öğretimde verimli bir ortam oluşur. Diğer bir öneri ise; eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına verilen sınıf yönetimi dersinde uygulamaya daha çok yer verilmesi gerektiğidir ve buna ek olarak mesleğini sürdürmekte olan öğretmenlere sınıf yönetimine yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Boz, İ. (2003). Sınıf Yönetme Sanatı. İstanbul: Zambak Yayınları.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2019). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.

Creswell, J. W. (2020). Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşıma Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni (3. Baskıdan Çeviri). (Çeviri Editörleri: M. Bütün & S.B. Demir). Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.

Dirlikli, M., Sakallı, A., F., ve Akgün, L. (2015). Matematik Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Sorunlar, *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(5), 36-57.

Ekinci, C. E. & Burgaz, B. (2009). İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmen ve Okuldan Kaynaklanan Nedenleri, *The Journal of Social Sciences (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi)*, Sayı 22: 91-111.

Erdem, A. R. (1998). 21 Yüzyıla Girerken Nasıl Bir İnsan Modeli Yetiştirelim. Ankara: Anı Yayıncılık.

Güçlü, M. (2002). İlköğretimde Kalabalık Sınıflar Sorunu ve Çözüm Önerileri, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 9. (52-58).

İlgar, L. (2007). İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerileri Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

İlgar, L. (2014). Özel Okul ve Devlet Okulunda Görev Yapmış Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimindeki Farklılıklara İlişkin Görüşleri: Nitel Bir Çalışma, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22),259-285.

MEB (2012). Türkiye Örgün Eğitim İstatistikleri 2012–2013. Ankara: MEB Yayınları, https://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2012_2013.pdf, Erişim tarihi: 10.09.2020

MEB (2020). Türkiye Örgün Eğitim İstatistikleri 2019–2020. Ankara: MEB Yayınları, https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04144812_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2019_2020.pdf, Erişim tarihi: 10.09.2020

Merriam, S. B. (2013). Nitel Araştırma: Desen Ve Uygulama İçin Bir Rehber (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S.Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Örücü, D. (2012). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfa ve Sınıf Yönetimine İlişkin Metaforik Bakışları: Karşılaştırmalı Bir Durum Çalışması, *İlköğretim Online*, 11, 342-352.

Paliç, G., & Keleş, E. (2011). Sınıf Yönetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 17(2), 199-220.

Parpucu, N., Yıldırım-Polat, A., & Akman, B. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde İlişkiler ve İletişime Yönelik Görüşleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 14(4), 417-433. doi: 10.17244/eku.397174

Sadık, F. (2000) İlköğretim I. Aşama Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Problem Davranışlar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (11.baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENCİ MOTİVASYONLARIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Elif BULAÇ[1], Murat KURT[2]
[1]Milli Eğitim Bakanlığı, Çayırköyü İlkokulu, Van / Türkiye
[2]Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Amasya / Türkiye

Öz: 2020 yılının ilk aylarında dünyayı tesiri altına alan Covid-19 pandemisi dünya genelinde ve ülkemizde sosyal ve toplumsal alanlarda birtakım kısıtlama ve tedbirlerin alınmasına sebep olmuştur. Bu tedbirlerden biri de okullarda yüz yüze eğitim faaliyetlerinin durdurulmasıdır. Bu durumda yüz yüze eğitim yerine uzaktan eğitim faaliyetleri zorunlu bir hal almıştır. Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğrenci motivasyonuna yönelik görüşlerini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Türkiye'nin farklı il ve ilçelerinde bulunan devlet okullarında görev yapmakta olan dokuz sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklem yöntemi dikkate alınarak seçilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada verilerin analiz edilmesi amacıyla içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öncelikle katılımcıların neredeyse tümü bazı öğrencilerinin uzaktan eğitim faaliyetlerine erişim sağlayabilecek kaynaklarının olmadığını belirtmişlerdir. Ancak katılımcılar uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerinin motivasyonlarını artırmak amacıyla öğrenciler ve aileleri ile telefon görüşmeleri yaparak iletişimlerini koparmamaya özen gösterip sabırlı ve teknolojiye hâkim bir öğretmen olmanın önemini ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenleri, uzaktan eğitim sürecinde öğrenci motivasyonunu arttırmak ve süreci verimli bir hale getirebilmek için öğretmenlere teknoloji kullanımına yönelik eğitimler verilip uzaktan eğitimin önemi ve kapsamına yönelik bilgilendirmeler yapılması gerektiği noktasında önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Motivasyon, Sınıf Öğretmeni

GİRİŞ

21. yüzyılda insan hayatının merkezinde yer alan bilişim ve teknolojinin, farklı alanlarda gelişim ve dönüşüm sergilediğine şahit olmaktayız. Şüphesiz bu alanlardan biri de eğitimdir. Teknolojinin eğitim alanında kullanımı giderek artmakta ve yaygınlaşmaktadır. Bilişim ve teknolojilerin eğitim alanlarına yansımalarından biri de uzaktan eğitimdir (Toker Gökçe, 2008).

Uşun 'a (2006) göre uzaktan eğitim; "kaynak ile alıcının öğrenme–öğretme süreçlerinin önemli bir kısmında birbirlerinden uzak ortamlarda bulunduğu alıcılarına öğretim yaşı, hedefleri, zamanı, yeri ve metodu vb. açılardan "bireysellik", "esneklik" ve "bağımsızlık" olanağı tanıyan, öğrenme – öğretme süreçlerinde; yazılı ve basılı materyaller, işitsel araçlar, teknolojiler, yüz yüze eğitim gibi materyal, araç ve teknoloji ve metotların kullanıldığı, kaynak ile alıcılar arasındaki iletişim ve etkileşimin ise etkileşimli tümleşik teknolojilerle temin edildiği planlı ve sistemli bir eğitim teknolojisi uygulamasıdır."

Uzaktan eğitim ile ilgili yapılan tanımlar göstermektedir ki bu eğitim belirli bir yaş grubu, zaman dilimi ve ortamı gerektirmemektedir. Öğrencilere zaman açısından esneklik sağlayan bu eğitim, eğitim öğretim etkinliklerinden kaynak tarafından gönderilen mesajın alıcıya iletişim teknolojileri kullanılarak aktarıldığı bir alandır (Yurdakul, 2005).

Uzaktan eğitimin tarihsel gelişim sürecinin mektupla öğretim ile başlayıp, tek yönlü radyo ve televizyon dönemi, çift yönlü radyo ve televizyon dönemi, uydu ve modern teknolojiler dönemi olarak devam ettiği görülmektedir (İşman, 2008).

Eğitim çalışmalarında bazı öğrencilerin istekli olduğu görülürken bazı öğrencilerin ise isteksizliği söz konusu olmaktadır. Öğrenciler arasındaki bu fark çalışmaya duyulan isteklilik düzeyi ile alakalıdır. Literatürde bu isteklilik hali motivasyon kavramı ile ifade edilmektedir. Motivasyon, güncel Türkçe sözlükte isteklendirme, güdülenme olarak tanımlanmıştır (TDK, 2020). Motivasyon, amaçlanan davranışın başlatılmasında, süreç boyunca devam etmesinde etkili olan dürtüdür (Katrancı, 2015). Motivasyon, bireyin istekli hale gelmesini sağlayan uyarıcı olması sebebi ile eğitim öğretim faaliyetlerinde önemli rol oynamaktadır. Bu sebeple eğitimde motivasyonun önemi göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür (Akbaba, 2006).

Motivasyon, öğrenmenin ön şartlarından biri olarak ifade edilir. Yüksek motivasyon, öğrenmek için hazır hale gelmiş birey demektir ve başarı ile motivasyon arasında doğru orantı vardır (Akbaba, 2006). Literatürde de vurgulanan bu doğru orantı öğrenme öğretme faaliyetlerinden alınan verimi arttırmakta ve süreci eğlenceli hale getirmektedir. Ayrıca motive olmuş bir öğrenci, eğitimcinin yaptığı işten zevk almasına ve doyum sağlamasına katkı sağlar (Çelik, 2003).

ARAŞTIRMANIN AMACI ve ÖNEMİ

Eğitim öğretim faaliyetlerinden yüksek düzeyde verim elde edebilmek ve buna bağlı olarak öğrenci başarısını artırabilmek için öğrencileri nelerin motive ettiğinin bilinmesi bu amaca ulaşmada kolaylık sağlayacaktır (Öncü, 2004).

Akbaba'ya (2006) göre öğrenme sürecine katkı sağlanmak isteniyorsa bu süreçte alıcı olan öğrencinin motivasyon kaynaklarının bilinmesi gerekmektedir.

Uzaktan eğitimde öğrencilerin karşılaştığı sorunlardan biri de motivasyon eksikliğidir. Bu sorunları ortadan kaldırıp başarıyı artırabilmek için faaliyet yapılan ortamın bireysel farklılıklar ve uzaktan eğitimin dezavantajları göz önünde bulundurularak düzenlenmesi gerekir (Ekici, 2003).

Covid-19 salgını sebebi ile ülkemizde eğitimin ortaöğretim, lisans, ön lisans ve yüksek lisans kademelerinde yıllardır uygulanan uzaktan eğitim çalışmaları ilkokul düzeyinde de yapılmaya başlanmıştır.

Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimde öğrenci motivasyonlarına yönelik görüşlerine başvurularak şu alt amaçlara ulaşılmaya çalışılmıştır:

1- Motivasyon ile ilgili görüşleri nelerdir?

2- Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye karşı motivasyonlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

3- Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye karşı motivasyon düzeylerini arttırmaya yönelik görüşleri nelerdir?

4- Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin motivasyonunu arttırmak için sınıf öğretmeninin sahip olması gereken kişisel ya da mesleki özelliklere ilişkin görüşleri nelerdir?

5- Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci motivasyonu arttırmaya yönelik önerileri nelerdir?

YÖNTEM

ARAŞTIRMANIN DESENİ

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmasında amaç belirlenen durum ile ilgili sonuçlar ortaya koymaktır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Araştırmada desen olarak durum çalışmasının tercih edilmesinin sebebi ise bir olayı veya durumu değerlendirmeye yönelik bir çalışma olmasıdır.

ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin farklı il ve ilçelerindeki devlet okullarında görev yapan 9 sınıf öğretmeni oluşmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklem yöntemi dikkate alınarak uzaktan eğitim deneyimine sahip olmak ölçütü doğrultusunda belirlenmiştir

VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler araştırmacı tarafında hazırlanan ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. İlk adımda taslak bir form hazırlanmış bu form araştırmanın amacı ve problemleri ile birlikte görüş alınmak üzere alanında uzman kişilere ve bir araştırmacıya sunulmuştur. Uzman kişiler ve araştırmacının görüşleri doğrultusunda kapsam geçerliliği de dikkate alınarak hazırlanan sorular düzenlenerek amacına uygun hale getirilmiştir. Katılımcıların uzaktan eğitim sürecinde öğrenci motivasyonuna yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik beş soru sorulmuştur.

VERİLERİN ANALİZİ

Covid-19 Pandemi sürecinden dolayı görüşmeler telekonferans bağlantısı ile gerçekleştirilmiştir. Daha sonra elde edilen veriler dijital ortama aktarılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma problemine ve alt problemlere dönük olarak katılımcılardan elde edilen bu verilerden 5 alt amaç ve her alt amaç ile ilişkili temalar oluşturulmuştur. Temalara ait veriler frekans ve yüzde ifade edilmiştir. Ayrıca geçerlik ve güvenirliğe dönük olarak elde edilen verilerle ilgili katılımcı teyidi yapılmıştır. Belirlenen katılımcılara K1, K2, K3… şeklinde kodlar verilerek numaralandırılmıştır. Verilerin analiz sürecinde katılımcılara ait doğrudan alıntı cümlelerine yer verilmiştir.

BULGULAR

1. Motivasyon ile İlgili Düşüncelere İlişkin Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların motivasyonla ilgili görüşleri

Belirlenen Temalar	f	%
İçsel/dışsal uyarıcı	6	43
İsteklilik hali	3	14
Amaca ulaşmak için bireyi harekete geçiren güç	2	13
Kalıcı öğrenme aracı	2	13
Özgüven sağlayan etmen	1	7
Temel ihtiyaç kadar önemli etmen	1	7

**Bazı katılımcılar birden fazla tema ile ilgili görüş bildirmişlerdir.*

Tablo 1'de görüldüğü üzere motivasyonla ilgili görüş bildiren katılımcılardan 6'sı (%43) içsel ve dışsal uyarıcı, 3'ü (%20) isteklilik hali, 2'si (%14) amaca ulaşmak için bireyi harekete geçiren güç, 2'si (%14) kalıcı öğrenme aracı, 1'i (%7) özgüven sağlayan etmen, 1'i (%7) temel ihtiyaç kadar önemli etmen şeklinde ifade etmişlerdir.

Bu alt amaca yönelik katılımcılara ait bazı doğrudan alıntılar şu şekildedir;

"Motivasyon, belirli bir amaç doğrultusunda bireyi harekete geçiren güç demektir." (K1)

"Motivasyon bir kişinin belirli bir alanda başarıya ulaşmasını sağlayan itici güçtür." (K3)

"Motivasyon kalıcı öğrenme sağlayan ve eğitim öğretim sürecini verimli hale getiren önemli bir etkendir" (K7)

"İç ve dış uyaranlarla, bir işi veya bir etkinliği yapmaya istek duyulmasıdır." (K9)

"İçsel olarak hazırlamak, harekete geçirmek, öğrenme isteğini ve heyecanını uyandırmak, yapabileceğine olan inancını sağlamak" (K5)

"...özgüvenim ileri yıllarda hep eksik kaldı. O yüzden diyorum ki gerektiği kadar ve gerektiği yerde motivasyon ekmek gibidir, su gibidir." (K8)

"Motivasyon kalıcı öğrenme sağlayan ve eğitim öğretim sürecini verimli hale getiren önemli bir etkendir." (K4)

2. Uzaktan Eğitimde Öğrenci Motivasyonlarına İlişkin Bulgular

Tablo 2. Uzaktan eğitimde öğrenci motivasyonlarına yönelik görüşler

Belirlenen Temalar	f	%
TV'nin veya internet bağlantısının olmaması	8	40
İsteksizlik ve önemsememe	5	25
Kontrol edilemeyen olumsuz faktörler	3	15
Yaş seviyesinin uygun olmaması	2	10
Öğrencinin süreçte pasif kalması	2	10

**Bazı katılımcılar birden fazla tema ile ilgili görüş bildirmişlerdir.*

Tablo 2'de katılımcılardan 8'i (%40) TV'nin veya internet bağlantısının olmamasını, 5'i (%25) isteksizliğin ve önemsememenin olmasını, 3'ü (%15) kontrol edilmeyen olumsuz faktörlerin olmasını, 2'si (%10) yaş seviyesinin uygun olmamasını, 2'si (%10) öğrencilerin süreçte pasif kalmasını uzaktan eğitim sürecinde öğrenci motivasyonlarını olumsuz etkileyen etmenler olarak ifade etmişlerdir.

Bu alt amaca yönelik katılımcılara ait bazı doğrudan alıntılar şu şekildedir;

"Henüz evinde TV olmayan, TV olsa da internet erişimi olmayan evlerimiz var, ulaşamadığımız, dokunamadığımız gönüller var." (K1)

"Küçük yaş gruplarında uzaktan eğitimin çok zor bir süreç olduğunu düşünüyorum özelikle bu yaş grubunda öğrencilerimin öğrenmeye karşı olumlu motivasyon geliştirdiklerini söyleyemem." (K3)

"Uzaktan eğitimin sürecinde öğrencilerin tamamen pasif olduğu derslerde öğrencilerimin öğrenmeye karşı motive olduklarını söyleyemem." (K6)

"Uzaktan eğitimde çevresel faktörler çocuğun dikkatini olumsuz etkileyebiliyor." (K4)

"MEB'in tüm öğrencilerin sınıf geçtiğini açıklaması ile birlikte öğrencilerimin uzaktan öğretime karşı olan motivasyonlarında düşüş gözlemledim". (K7)

"Birçok kırsal alanda internet alt yapısının yetersiz oluşu bölgedeki öğrencileri dezavantajlı duruma düşürmüştür." (K9)

3. Uzaktan Eğitimde Öğrenci Motivasyonlarını Arttırmaya Yönelik Bulgular

Tablo 3. Öğrenci motivasyonlarını arttırmaya yönelik yapılan çalışmalar

Belirlenen Temalar	f	%
Belirli aralıklarla telefon görüşmesi yapmak	9	36
Ebeveynler ile iletişim halinde olmak	6	24
Heyecanlarını canlı tutmak	3	12
Sohbet etmek/dersi sohbet havasında işlemek	3	12
Önemli ve değerli olduklarını hissettirmek	2	8
Fiziksel ortamı ders için uygun hale getirmek	1	4
Yarışmalar düzenlemek	1	4

**Bazı katılımcılar birden fazla tema ile ilgili görüş bildirmişlerdir.*

Tablo 3'de görüldüğü üzere katılımcıların 9'u (%36) belirli aralıklarla telefon görüşmesi yaparak, 6'sı (%24) ebeveynler ile iletişim halinde olarak, 3'ü (%12) öğrencilerin heyecanlarını canlı tutacak etkinlikler yaparak, 3'ü (%12) öğrencilerle sohbet ederek ve dersi sohbet havasında işleyerek, 2'si(%8) önemli ve değerli olduklarını hissettirerek, 1'i (%4) fiziksel ortamı ders için uygun hale getirilmesini sağlayarak, 1'i (%4) yarışmalar düzenleyerek öğrencilerinin motivasyonlarını arttırmaya çalıştıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Bu alt amaca yönelik katılımcılara ait bazı doğrudan alıntılar şu şekildedir;

"Onlara günlerinin nasıl geçtiğini soruyorum. Özellikle sizi seviyorum, sizi çok özledim mesajlarına ayrıca hassasiyet gösteriyorum." (K1)

"Öğrencilerim hoşlandığı etkinliklerden bahsederek onların öğrenmeye karşı heyecanlanmalarını sağlıyorum." (K2)

"Ebeveynlerin etkileşimli olarak çocuklarıyla dersleri takip etmelerini istiyorum." (K2)

"Sürekli akademik başarıyı vurgulamaktan kaçınıyorum zaman zaman öğrencilerimle konuşup sohbet ediyorum." (K6)

"Yarışmalar düzenliyorum. Periyodik olarak arıyorum. Dersten önce muhtelif konularda sohbet ediyorum. (K3)

"Çocuğun eğitim saatinde bulunduğu odanın sessiz, ışıklandırmanın uygun olması, sınıf ortamındaymış gibi bir sandalyede dik oturuş pozisyonunu almasını sağlıyorum." (K8)

"Sunum-araştırma görevleri veriyorum, bu bir sonraki dersi heyecanla bekleme nedenimiz oluyor." (K9)

4. Uzaktan Eğitimde Öğrenci Motivasyonunu Arttırmaya Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Sahip Olması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular

Tablo 4. Uzaktan eğitimde motivasyonu arttırmak için sınıf öğretmenlerinin sahip olması gerektiği özelliklere yönelik görüşler

Belirlenen Temalar	f	%
Teknolojiye hâkim olmalı	9	36
Sabırlı olmalı	4	16
Motivasyonu bilmeli	4	16
İletişim ve etkileşim becerilerini etkili kullanmalı	3	12
Öğrenmeye istekli olmalı	2	8
Kriz ile başa çıkabilme becerisine sahip olmalı	2	8
İçinde yaşadığı bölgeyi ve kültürü iyi tanımalı	1	4

**Bazı katılımcılar birden fazla tema ile ilgili görüş bildirmişlerdir.*

Tablo 4'te görüldüğü üzere görüşlerine başvurulan öğretmenlerin 9'u (%36) teknolojiye hâkim olmanın, 4'ü (%16) sabırlı olmanın, 4'ü (%16) motivasyonu bilmenin, 3'ü (%12) iletişim ve etkileşim becerilerini etkili kullanmanın, 2'si (%8) öğrenmeye istekli olmanın, 2'si (%8) kriz ile başa çıkabilme becerisine sahip olmanın, 1'i (%4) içinde yaşadığı bölgeyi ve kültürü iyi tanımanın uzaktan eğitimde motivasyonu arttırmak için öğretmenin sahip olması gereken özellikler yönünde görüş bildirmişlerdir.

Bu alt amaca yönelik katılımcılara ait bazı doğrudan alıntılar şu şekildedir;

"Teknoloji altyapısına hâkim olmaları ve çeşitli öğretim materyalleri kullanmaları süreci daha verimli hale getirecektir." (K3)

"Öğretmenler içinde yaşadıkları toplumu ve kültürü çok iyi tanımalı." (K9)

"Uzaktan eğitim sürecinde gerçekleşebilecek bir problem durumunda gereken önlemleri alabilmeli ve teknik çözüm önerileri sunabilme becerisine sahip olmalı." (K2)

"Sabırlı olmalı, motivasyonu bilmeli, devamlı düşünmeli ve yeni fikirler üretmeli." (K4)

"Öğrencilerle ve velilerle verimli bir şekilde irtibat kurabilmesi için iletişim yönünün güçlü olması gerekmektedir." (K5)

"Krizle başa çıkma yollarını iyi bilen ve bunu öğrencilerine de hissettiren bir sınıf öğretmeni süreçten en az hasarla çıkmayı bilecektir." (K8)

5. Uzaktan Eğitimde Öğrenci Motivasyonlarını Artırmaya Yönelik Önerilerine İlişkin Bulgular

Tablo 5. Uzaktan eğitimde öğrenci motivasyonlarını arttırmaya yönelik öneriler

Belirlenen Temalar	f	%
Öğretmenlere teknoloji kullanımı vb. eğitimler vermek	8	30
Uzaktan eğitimin önemine ve kapsamına ilişkin bilgilendirmeler yapmak	7	26
Ödüller (içsel ve dışsal) kullanmak	5	19
Ebeveynlerin evde sınıf alanı oluşturmasını sağlamak	3	11
Derslerde anlaşılır ve kolay ulaşılabilir materyaller kullanmak	2	7
Sanatsal faaliyetler yapmak	2	7

**Bazı katılımcılar birden fazla tema ile ilgili görüş bildirmişlerdir.*

Tablo 5'te görüldüğü üzere uzaktan eğitimde öğrenci motivasyonlarını artırmaya yönelik olarak katılımcıların 8'i (%30) öğretmenlere teknoloji kullanımı vb. eğitimler vermek, 7'si (%26) uzaktan eğitimin önemine ve kapsamına ilişkin bilgilendirme yapmak, 5'i (%19) süreçte ödüller kullanmak, 3'ü (%11) ebeveynlerin evde sınıf alanı oluşturmasını sağlamak, 2'si (%7) derslerde anlaşılır ve kolay ulaşılabilir materyaller kullanmak, 2'si (%7) sanatsal faaliyetler yapmak yönünde önerilerde bulunmuşlardır.

Bu alt amaca yönelik katılımcılara ait bazı doğrudan alıntılar şu şekildedir;

"Müzik, resim gibi yetenek anlamında derslere yer verilmelidir." (K3)

"Kâğıt katlama tarzında daha çok beceriye yönelik derslere yer verilebilir." (K1)

"Öğrenci hangi gün, hangi eğitimin, hangi amaçla yapılacağını bilmeli. Fiziki ortam buna uygun şekilde ailesi yardımıyla hazırlamalıdır." (K8)

"Ders anında gerekli olacak materyallere kolay ulaşımı açısından, önceden bilgi verilmek koşuluyla, yanında bulundurmalı." (K9) *"Bence çok sık yarışmalar yapılmalı ve öğrenciler ödüllendirilmeli."*(K4)

"Uzaktan eğitim için mesleki ve teknolojik eğitimlerin öğretmenlere verilmesi gerekmektedir." (K2)

TARTIŞMA SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde uzaktan eğitim sürecinde ilkokul seviyesindeki okullarda çalışmakta olan sınıf öğretmenlerinin öğrenci motivasyonuna yönelik görüşleri doğrultusunda elde edilen sonuçlar tartışılmıştır. Katılımcılar motivasyonu içsel/dışsal bir uyarıcı olarak tanımlamışlardır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilerinin uzaktan eğitim faaliyetlerine katılabilecekleri televizyon veya internet bağlantısı imkanlarına sahip olmadıkları ve dersleri katılım sağlayabilen bazı öğrencilerin ise isteksizlik duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer olarak Bakioğlu ve Çevik'in (2020) Fen Bilgisi öğretmenleri ile gerçekleştirmiş oldukları çalışmada da uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunların arasında öğrencilerin ağ bağlantısının olmaması, derslere katılımın ve öğrencilerin motivasyonunun düşük olması gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Bayburtlu (2020), Sarı ve Nayır'ın (2020) çalışmalarında da araştırmayı destekler nitelikte

sonuçlara ulaşılmıştır. Öğrencilerin uzaktan eğitim faaliyetlerini sürdürebilmesi için gerekli olan internet bağlantısı veya televizyon gibi teknolojik araçlara sahip olmamasının altında yatan sebeplerden bazılarının ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, öğrencinin ikamet ettiği bölgede ağ bağlantısı alt yapısının bulunmaması olarak düşünülebilir. Bu durum eğitimde imkân ve fırsat eşitliğinin sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Fakat elde edilen sonucun aksine Yurtbakan ve Akyıldız'ın (2020) sınıf öğretmenlerinin, ilkokul öğrencilerinin ve ebeveynlerinin uzaktan eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşlerini aldığı çalışmasında öğrencilerin uzaktan eğitim faaliyetlerine katılımlarında herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları bilgisine ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler ve aileler ile telefon görüşmeleri yaparak onların motivasyonuna katkıda bulunmuşlardır. Bu durum öğrencinin okula ve derslerine olan ilgisini canlı tutmak noktasında olumlu katkılar sunacaktır. Başaran ve diğerlerinin (2020) öğretmen, öğrenci ve velilerin görüşlerini analiz ederek uzaktan eğitimin verimliği konusunda bilgi sahip olmayı hedefledikleri çalışmalarında pandemi sürecinde velilerin rehberlik yapma becerilerinde eksiklikler tespit edilmiştir. Bu araştırmada tespit edilen eksiklik ile çalışmamızın sonucu yorumlandığında araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin aileler ve öğrencilerin rehberlik ihtiyacını da gidermiş olduğunu söyleyebiliriz. Araştırmanın sonuçları ile örtüşen bir başka çalışma ise Duban ve Şen'in (2020) sınıf öğretmeni adaylarının pandemi sürecine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında öğretmen adayları öğrenciler ile mesajlaşarak veya telefon görüşmeleri yaparak onlara akademik ve psikolojik anlamda destek olmanın gerekliliği ifade etmişlerdir.

Yüz yüze eğitim, uzaktan eğitimin aksine öğretmenin öğrencileri ile göz teması kurarak güçlü bir iletişim sağlayabilmesini ve öğrencilerin sınıf içindeki durumlarına uygun olarak etkinliklerini düzenleyerek onların motivasyonunu sağlayabilme şansı sunar (Gürer, Tekinarslan ve Yavuzalp, 2016). Bu doğrultuda araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri öğrenci motivasyonunu artırmak adına uzaktan eğitim aracılığıyla sunmuş oldukları derslerde farklı ve eğlenceli etkinliklere yer vererek öğrencilerin ilgilerini canlı tutup dersi sıradanlıktan uzaklaştırmaya çabaladıkları görülmüştür.

Sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinde teknolojiye hâkim, yeniliklere açık ve sabırlı bir öğretmen olmanın önemini vurgulamışlardır. Ayrıca teknoloji konusunda eksiklikleri olduğunu dile getirip bu konuda eğitimler alarak öğrenci motivasyonuna katkıda bulunabileceklerine dair önerilerde bulunmuşlardır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişime önem verdikleri görülmektedir. Benzer olarak Yılmaz ve Aktuğ 'un (2011) yapmış olduğu çalışmalarında öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sürecini verimli bir şekilde yönetebilmeleri ve kaliteli bir iletişim ortamı kurabilmeleri için bilgisayar teknolojilerine hâkim olmalarının gerektiğini ve sanal sınıf kullanımı konusunda eğitimler almaları gerektiğini vurgulamışlardır.

Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda şunlar söylenilebilir:

- Uzaktan eğitimde öğrencilere fırsat eşitliği sunulmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığı bu konuda gerekli iyileştirme çalışmalarında bulunmalıdır.
- Öğretmenlerin üzerine düşen görev ve sorumluluk oldukça fazladır. Çünkü öğretmen öğrencilerinin motivasyonunu sağlayabilmek adına onlara bu süreçte rehberlik etmeli, sosyal yönden destekleyebilmeli ve aynı zamanda kendini geliştirerek öğrencilerine yararlı olmaya devam etmelidir.

- Öğretmenler teknoloji konusunda eğitimler almalı, web araçlarını etkin şekilde kullanıp üretkenlik sağlayarak uzaktan eğitim sürecini en iyi şekilde yönetebilmelidir.

KAYNAKÇA

Akbaba, S. (2006). Eğitimde Motivasyon, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.

Bakioğlu, B., Çevik, M. (2020). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 109-129.

Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., ve Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma, *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397

Bayburtlu, Y.S. (2020). Covid-19 Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmen Görüşlerine Göre Türkçe Eğitimi. *Turkish Studies*, 15(4), 131-151

Çelik, V. (2003). Sınıf Yönetimi. Ankara: Nobel Yayınevi.

Duban, N. ve Şen, F., G. (2020). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Covid-19 Pandemi Sürecine İlişkin Görüşleri, *Turkish Studies*, 15(4),357-376.

Ekici, G. (2003). Uzaktan Eğitim Ortamlarının Seçiminde Öğrencilerin Öğrenme Stillerinin Önemi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(24), 48-55.

Gürer, M., D., Tekinarslan, E., ve Yavuz alp, N. (2016). Çevrimiçi Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşleri, *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 7(1), 47-78. DOI: 10.17569/tojqi.74876

İşman, A. (2008). Uzaktan Eğitim. Ankara: Pegem Akademi.

Katrancı, M. (2015). İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Motivasyonlarının İncelenmesi, *Ana Dili Eğitimi Dergisi,* 3(2), 49-62.

Öncü, H. (2004). Motivasyon. Sınıf Yönetimi, Ankara: Nobel Yayınevi.

Sarı, T., Nayır, F. (2020). Pandemi Dönemi Eğitim: Sorunlar Ve Fırsatlar. *Turkish Studies*, 15(4), 959-975.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (9. Baskı). Ankara:SeçkinYayıncılık.

TDK. (2020). Motivasyon. http://sozluk.gov.tr/ sitesinden 04.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

Toker Gökçe, A. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim, *Diyarbakır Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* 11, 1-12.

Uşun, S. (2006). Uzaktan Eğitim. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Yılmaz, E.O., & Aktuğ, S. (2011). Uzaktan Eğitimde Çevrimiçi Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Etkileşim ve İletişim Üzerine Görüşleri. [Konferans sunumu]. İnönü Üniversitesi, XIII. Akademik Bilişim Konferansı.

Yurdakul, B. (2005). Uzaktan Eğitim – Eğitimde Yeni Yönelimler. Ankara: Pegema Yayıncılık.

Yurtbakan, E. & Akyıldız, S. (2020). Sınıf Öğretmenleri, Ilkokul Öğrencileri Ve Ebeveynlerin Covid-19 Izolasyon Döneminde Uygulanan Uzaktan Eğitim Faaliyetleri Hakkındaki Görüşleri. *Turkish Studies*, 15(6), 949-977.

TÜRKİYE'DE SAVUNMA HARCAMALARI VE TOPLAM FAKTÖR VERİMLİLİĞİ İLİŞKİSİ

Mehmet Akif DESTEK

Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Gaziantep / Türkiye

Öz: Savunma harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki genellikle 4 farklı nedensellik ilişkisi üzerine kurulmuştur. "Guns and Butter" hipotezi üzerine kurulmuş olan ilk hipotez "büyüme hipotezi" olarak adlandırılmaktadır. Bu hipoteze göre askeri harcamalardan ekonomik büyümeye doğru tek yönlü pozitif bir nedensellik ilişkisi mevcuttur. İkinci hipotez ise "guns or butter" argümanı üzerine kurulu olan, askeri harcamalardan ekonomik büyümeye doğru tek yönlü fakat negatif işaretli bir nedensellik ilişkisinin mevcut olduğu görüşünü savunan ve "büyümeyi engelleyici hipotez" şeklinde adlandırılan hipotezdir. Üçüncü hipotez, askeri harcamalar ile ekonomik büyüme arasında çift yönlü nedensellik ilişkisinin geçerli olduğu görüşüne dayanan ve "geri besleme hipotezi" şeklinde adlandırılan hipotezdir. Son hipotez ise "yansızlık hipotezi" şeklinde adlandırılan ve askeri harcamalar ile ekonomik büyüme arasında herhangi bir nedensellik ilişkisi olmadığı görüşünü savunan hipotezdir. Bu çalışmada, Türkiye'de savunma harcamalarının ekonomik büyüme ve toplam faktör verimliliği üzerindeki etkileri "Benoit Hipotezi" kapsamında araştırılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada, 1960-2017 gözlem aralığı zamanla değişen nedensellik testi ve zamanla değişen parametre tahmincisi aracılığıyla incelenmiştir. Bu sayede, tüm gözlem için elde edilen parametre istikrarına dayalı bulgular yerine değişkenler arasındaki ilişkiler alt-periyotlar için de gözlemlenmiştir. Çalışmada öncelikle parametre istikrar testlerinden faydalanılmış ve parametre istikrarının geçerli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, 1980-1990 alt-periyodunda savunma harcamalarından ekonomik büyümeye doğru negatif yönlü bir nedensellik ilişkisi mevcuttur. Diğer taraftan, 1980-1985 alt-periyodunda savunma harcamalarından toplam faktör verimliliğine doğru negatif yönlü bir nedensellik ilişkisi geçerlidir. Buna karşın, çalışma sonucunda Türkiye'de herhangi bir dönem için savunma harcamalarından ekonomik büyüme doğru pozitif yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Savunma Harcamaları, Benoit Hipotezi, Zamanla Değişen Nedensellik

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Savunma harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki, genellikle bu iki değişken arasındaki nedensellik ilişkileri göz önünde bulundurularak değerlendirilmektedir. Bu alanda öncü çalışma olarak kabul edilen Benoit (1973, 1978) elde ettiği bulgulara dayalı olarak "guns and butter" hipotezini ortaya koymuş ve sonraki yıllarda bu hipotez üzerine kurulmuş olan "büyüme hipotezi (growth hypothesis)" ortaya çıkmıştır. Büyüme hipotezine göre savunma harcamalarından ekonomik büyümeye doğru tek yönlü pozitif bir nedensellik ilişkisi mevcuttur. Bu hipotezi geçerli olması durumunda savunma harcamalarının azaltılması hatalı bir politika olarak kabul edilmektedir. Bir diğer hipotez ise "guns or butter" argümanı üzerine kurulu olan, savunma harcamalarından ekonomik büyümeye doğru tek yönlü fakat negatif işaretli bir nedensellik ilişkisinin mevcut olduğu görüşünü savunan ve "büyümeyi engelleyici hipotez (growth detriment hypothesis)" şeklinde adlandırılan hipotezdir. Üçüncü hipotez, savunma harcamaları ile ekonomik büyüme arasında çift yönlü nedensellik ilişkisinin geçerli olduğu görüşüne dayanan ve "geri besleme hipotezi (feedback hypothesis" şeklinde adlandırılan hipotezdir. Son hipotez ise "yansızlık hipotezi (neutrality hypothesis)" şeklinde adlandırılan ve savunma harcamaları ile ekonomik büyüme arasında herhangi bir nedensellik ilişkisi olmadığı görüşünü savunan hipotezdir.

Savunma harcamalarının ekonomik büyümeyi etkileme kanalları ile ilgili olarak iktisadi akımların argümanları incelendiğinde iki temel görüşün ağırlık kazandığı görülmektedir. Keynesyen görüş, savunma harcamalarının oluşturduğu dışlama etkisi, eğitim ve sağlık sektörleri üzerindeki etkilerini ve dış ticaret üzerindeki etkileri gibi daha talep yanlı etkileri incelerken; Neo klasik görüş, savunma harcamalarının teknolojik yayılım etkisi ve beşeri sermaye etkisi gibi daha arz yönlü etkilerini incelemekte ve bu tür harcamaların faktör verimliliğini olumlu etkileyeceği gibi durumlar üzerinde durmaktadır (Yıldırım vd., 2005).

AMAÇ

Savunma harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalarda genellikle savunma harcamalarının ekonomik büyümeyi etkileme kanalları göz ardı edilmektedir. Buna karşın, savunma harcamalarının doğrudan ekonomik büyüme üzerindeki etkilerinin incelenmesi bir başka deyişle özellikle kamusal savunma harcamalarının etkilerinin incelenmesi, savunma harcamalarının bir kamu harcaması olması nedeniyle büyümeyi olumlu etkilediği sonucunun hatalı yorumlanmasına yola açabilmektedir. Aslında etkin savunma harcamaları, teknolojik gelişim sağlayan ve dolayısıyla faktör verimliliğini arttıran harcamalardır. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı savunma harcamalarının ekonomik büyüme ve toplam faktör verimliliği üzerindeki etkilerinin kıyaslanmasıdır.

KAPSAM

Çalışmada savunma harcamalarının ekonomik büyüme ve toplam faktör verimliliği üzerindeki etkilerinin Türkiye ekonomisi için incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu durumun nedeni ise Türkiye'nin savunma harcamalarının genellikle teknolojik yenilikler amacı yerine savunma sanayi ürünleri ithalatıyla gerçekleşmesidir. Bunun istisnası olarak Türkiye'ye ambargo uygulanan 1970'li yıllarda ve 2015 sonrası dönemde Türkiye'nin kendi savunma sanayisini oluşturmak amacıyla teknolojik atılımlar yapmış olması, son 50 yıllık süreçte savunma harcamalarının genel olarak yapılış amacını değiştirmemektedir.

YÖNTEM

Çalışmada Türkiye için savunma harcamalarının ekonomik büyüme ve toplam faktör verimliliği üzerindeki etkileri 1960-2017 gözlem aralığı için incelenmektedir. Bu doğrultuda, savunma harcamaları göstergesi olarak savunma harcamalarının milli gelir içerisindeki payı, ekonomik büyüme göstergesi olarak kişi başına düşe reel GSYH ve faktör verimliliğinin göstergesi olarak da toplam faktör verimlilik endeksi kullanılmaktadır. Savunma harcamaları verileri SIPRI veri tabanından, ekonomik büyüme verileri Dünya Bankası veri tabanından ve faktör verimliliği verileri de Penn World Table 9.1 veri tabanından elde edilmiştir.

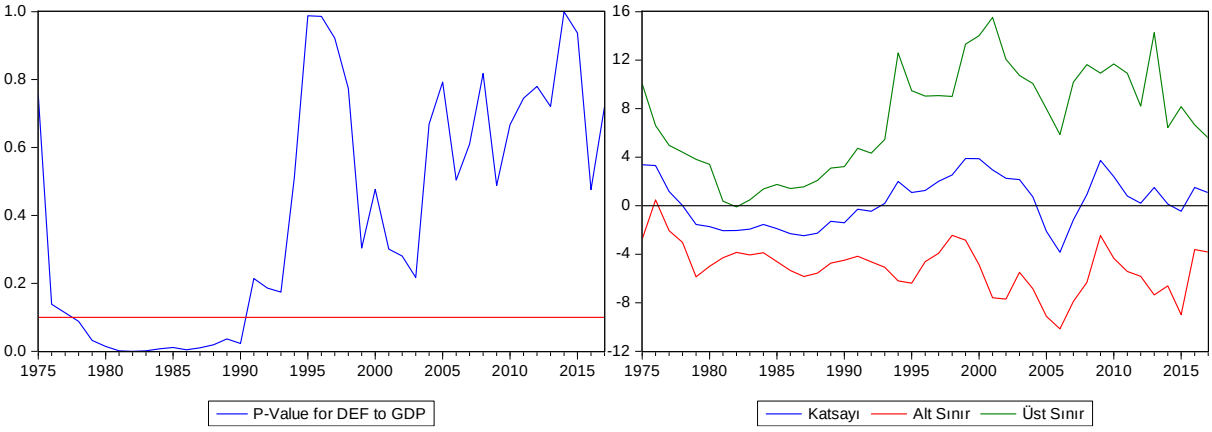
Çalışmada, literatürde sıklıkla kullanılan parametre istikrarına dayalı yöntemler kullanmak yerine değişkenler arasındaki nedensellik ilişkilerini ve değişkenlerin birbirleri üzerindeki etkilerinin alt-periyotlarda da incelenmesine olanak sağlayan "rolling window" yaklaşımından faydalanılmaktadır. Analizler yapılırken tüm değişkenler logaritmik olarak kullanılmıştır.

BULGULAR

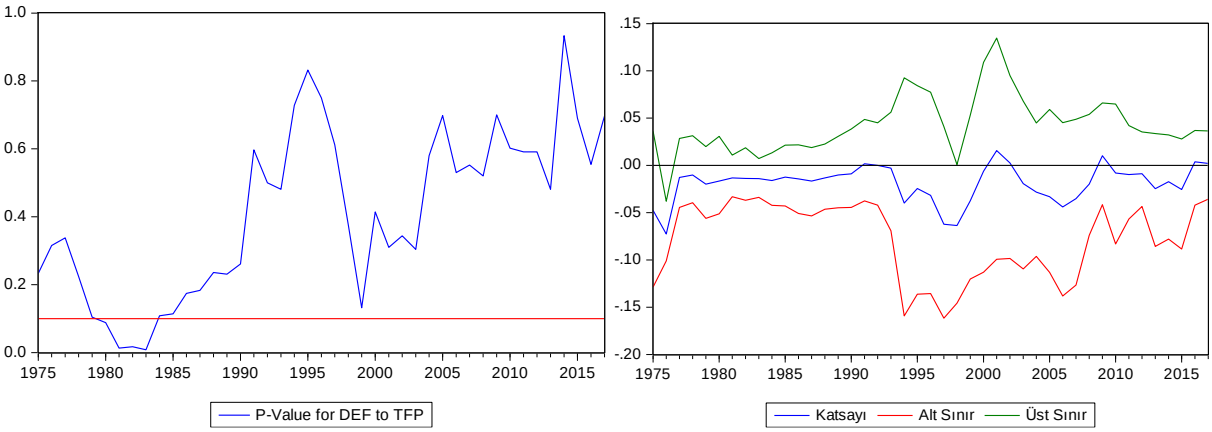
Çalışmanın ilk aşamasında savunma harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki, zamanla değişen nedensellik ve zamanla değişen parametre tahmincisi ile incelenmiş ve bulgula Grafik 1'de sunul-

muştur. Grafik 1'deki nedensellik ilişkisi incelendiğinde, savunma harcamalarından ekonomik büyümeye doğru nedenselliğin 1978-1990 alt-periyodunda geçerli olduğu; daha sonraki dönemlerde ise herhangi bir nedensellik ilişkisinin geçerli olmadığı görülmektedir. Katsayı tahmincisi incelendiğinde ise savunma harcamalarının ekonomik büyümeyi 1975-1978 alt-periyodunda pozitif, 1978-1992 alt-periyodunda negatif, 1993 sonrası dönemde ise genellikle pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Nedenselliğin geçerli olduğu dönemde ise savunma harcamalarının büyümeyi olumsuz yönde etkilediği gözlemlenmiştir.

Grafik 1. Savunma harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisi

Grafik 2. Savunma harcamaları ve toplam faktör verimliliği ilişkisi

Savunma harcamalarının ile toplam faktör verimliliği arasındaki zamanla değişen ilişki Grafik 2'de görülmektedir. Grafik 2'deki nedensellik ilişkisi incelendiğinde, savunma harcamalarından faktör verimliliğine doğru nedensellik ilişkisinin 1980-1985 alt-periyodunda geçerli olduğu; daha sonraki dönemler nedensellik ilişkisinin geçerli olmadığı görülmektedir. Katsayı tahmincisine bakıldığında ise küçük alt-periyotlar dışında savunma harcamalarının faktör verimliliğini genellikle negatif yönde etkilediği görülmektedir. Özellikle nedenselliğin olduğu alt-periyotta negatif etki belirgin bir biçimde gözlemlenmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada Türkiye için savunma harcamalarının ekonomik büyüme ve faktör verimliliği üzerindeki etkileri ve nedensellik ilişkileri 1960-2017 gözlem aralığında zamanla değişen nedensellik testi ve pa-

rametre tahmincisi aracılığıyla incelenmektedir. Çalışmada elde edilen bulgulara göre savunma harcamalarından ekonomik büyümeye doğru nedenselliğin 1978-1990 alt-periyodunda geçerli olduğu; daha sonraki dönemlerde ise herhangi bir nedensellik ilişkisinin geçerli olmadığı görülmektedir. Katsayı tahmincisi incelendiğinde ise savunma harcamalarının ekonomik büyümeyi 1975-1978 alt-periyodunda pozitif, 1978-1992 alt-periyodunda negatif, 1993 sonrası dönemde ise genellikle pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Nedenselliğin geçerli olduğu dönemde ise savunma harcamalarının büyümeyi olumsuz yönde etkilediği gözlemlenmiştir. Savunma harcamalarından faktör verimliliğine doğru nedensellik ilişkisinin ise 1980-1985 alt-periyodunda geçerli olduğu; daha sonraki dönemler nedensellik ilişkisinin geçerli olmadığı görülmektedir. Katsayı tahmincisi sonuçlarına göre küçük alt-periyotlar dışında savunma harcamalarının faktör verimliliğini genellikle negatif yönde etkilediği görülmektedir. Özellikle nedenselliğin olduğu alt-periyotta negatif etki belirgin bir biçimde gözlemlenmiştir. Tüm bulgular bir arada değerlendirildiğinde, Türkiye için gözlemlenen dönemde "guns or butter" argümanına dayalı büyümeyi engelleyici hipotezin geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

Benoit, E. (1973). Defense and economic growth in developing countries. Boston: D.C. Heath & Company.

Benoit, E. (1978). Growth and defense spending in developing countries. Economic Development and Cultural Change, 34, 176-196.

Yıldırım, J., Sezgin, S., & Ocal, N. (2005). Military expenditure and economic growth in middle eastern countries: A dynamic panel data analysis. Defence and Peace Economics, 16(4), 283-295

ÖĞRETMENLERİN RUTİN OLMAYAN PROBLEMLERE YÖNELİK EĞİLİMLERİ ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Merve KARAR[1], Zeynel KABLAN[2]

[1-2]Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kocaeli / Türkiye

Öz: Bu çalışmanın amacı, ilköğretim ve ortaöğretim matematik öğretmenlerinin rutin olmayan problemlere yönelik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. Araştırmacılar tarafından yapılan yerli-yabancı alanyazın taraması doğrultusunda 27 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur. Oluşturulan veri toplama aracının niteliğinin belirlenmesi için 2 aşamalı pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada 20 öğretmenle gerçekleştirilen pilot çalışmada gerekli düzenlemeler yapılmış; ardından ikinci pilot çalışma ile ölçekteki maddelerin son hali verilmiştir. Ayrıca ölçek maddelerinin anlaşılırlığını ve Türkçeye uygunluğunu doğrulamak amacıyla uzman yardımından faydalanılmış, ölçek 4 Türkçe öğretmeni tarafından incelenmiş ve onaylanmıştır. Uzman görüşleri ve pilot çalışmalar doğrultusunda düzenlenen ölçek Erzurum ili merkez ilçelerinde görev yapan 283 matematik öğretmenine uygulanmıştır. Ölçeğin geçerlilik çalışması kapsamında temel bileşenler analizi yöntemi kullanılarak faktör analizi yapılmış ve güvenirlik çalışması kapsamında cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Yapılan ilk faktör analizi sonucunda öz değeri 1'den büyük 8 faktör elde edilmiştir. Analiz sonucunda 27 maddeden oluşan ölçekte, ölçeğin yapısına uymayan 14 madde çıkarılmış, faktör yükleri 0,35 ve üzerinde olan toplam 13 maddeye Açımlayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır ve KMO değeri 0,910 olan 2 faktörlü ölçek elde edilmiştir. Bu iki faktör 'strateji önemi' ve 'öğretim yaklaşımları' olarak adlandırılmıştır. Strateji önemi boyutuna ait faktör yükleri 0,491 ile 0,761 ve öğretim yaklaşımları boyutuna ait faktör yükleri 0,511 ile 0,768 arasında değişen değerler olarak hesaplanmıştır. Ayrıca bu iki faktör için özdeğerler sırasıyla 5,250 ve 1,072'dir. Birinci faktör toplam varyansın %40,386'sını açıklarken ikinci faktör toplam varyansın %8,244'ünü açıklamaktadır. 5'li likert tipinde oluşturulan ölçekte yer alan iki faktörün Cronbach alfa katsayıları sırasıyla 0,812 ve 0,751 olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rutin Olmayan Problemler, Eğilim, Matematik, Öğretmen

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

PISA ile birlikte önde gelen diğer uluslararası sınavlardan biri olan 4. ve 8.sınıf öğrencilerinin matematik ile fen becerilerinin değerlendirildiği TIMSS sınavında ülkemiz 2019 raporuna göre diğer yıllara göre puanlarını arttırsa da yine de dünya ortalamasının altında kalmıştır. TIMSS (2019) sonuçlarında fen ve matematik alanlarında üstün başarılarıyla zirveyi kaptırmayan ülkeler ise Singapur, Hong Kong, Güney Kore gibi uzak doğu ülkeleri olmuştur. Cai (2003) bu ülkelerin TIMSS sınavlarında zirveyi kaptırmamasını ve yerini korumasını, matematik programlarını yeniden düzenlemesine ve problem çözmede açık uçlu tartışma ve strateji eğitimine verilen öneme bağlamaktadır. Problem çözme matematik öğreniminin en temel amacıdır (Toh, 2013). Taplin (2014) ve Asman (2009) da problem çözmenin matematik öğretiminin önemli bir unsuru olduğunu belirtmiştir.

Problem çözme becerisi, kabaca 4 adımdan oluşmaktadır ve bu adımlar sırasıyla “sorunu tanımlamak/analiz etmek”, “en uygun çözümü planlamak”, “uygulamak” ve “değerlendirmek” şeklinde adlandırılmıştır. Hatch (1988) ise problem çözmeyi, mevcut bir probleme uygulanabilir çözümler bulma süreci olarak tanımlamıştır ve bu sürecin problemin çeşidine bağlı olarak değişebileceğini ifade etmiştir. Araştırmalara göre problemler rutin ve rutin olmayan problemler olmak üzere iki kısma ayrılmıştır

(Billstein, Libeskind ve Lott, 1993; Orton ve Wain, 1994; Van De Walle, 2001). Matematik müfredatının önemli bir kısmını rutin problemler oluşturmaktadır (Altun, 2006). Öğrencilerden gerçek hayatta karşılaştıkları problemleri matematik dersinde öğrendikleri rutin problemlerle çözmeleri beklenmektedir. Oysa rutin problemler bu noktada yetersiz kalmakta ve rutin olmayan problemleri çözme becerisi gerektirmektedir. Öğrencilerde analitik düşünme becerilerini geliştirebilmek için matematik sorularının formu rutin problemlerden rutin olmayan problemlere doğru değişmelidir.

Rutin Olmayan Problemler

Rutin olmayan problemler; bilinenin dışında çözüm yolu gerektiren, öğrencinin bilgileri analiz edip yaratıcı düşünmesini bekleyen ve birden fazla çözüm yöntemi olan soru tipleridir (Artut, 2006). Asman'ın (2009) belirttiği diğer bir tanıma göre ise gerçek hayat bilgisi ve ilişkisi gerektiren problemler rutin olmayan problemler olarak tanımlanmıştır . Altun(2006), rutin olmayan problemlerin ilk kez karşılaşılan bir durum olup, bireyin zihninde hazır çözümünün olmadığı, işlem becerilerine ek olarak verileri organize etme, sınıflandırma, verilenler arasında ilişkilendirme yapma gibi üst düzey beceriler gerektirdiğini belirtmiştir.Üstelik rutin olmayan problemler genellikle eksik ya da fazladan bilgi içerdiğinden, tekdüze olmayıp, birden fazla çözüm yolu gerektirmekte ve açık uçlu olmasından kaynaklı olarak öğrenciler tarafından karmaşık problemler olarak algılanmaktadır (Nesher & Hershkowitz, 1997; Krulik & Rudnick, 1993). Bu karmaşıklık öğrencilere matematik öğretiminde zorlu süreçlere sokmakta ve başarısızlığa neden olmaktadır. Öğrencilerin bu zorlu sürecini kolaylaştıracak olan öğretmenin bu noktada rolünün oldukça önemli olduğunu söylemek mümkündür.

Doğanay (2008), Türk eğitim sisteminde tek bir yazılı doküman olmasına rağmen eğitim programının farklı şekillerde uygulandığını ifade etmektedir. Bu değişime sebep olan en güçlü ve verimli aracın öğretmen olduğunu ifade eden İskenderoğlu ve Baki'yi (2011) , Çelikten (2005); öğretmenleri eğitim sisteminin en temel öğesi olarak değerlendirirken desteklemiştir. İstenilen özelliklere sahip bireyler için iyi ve nitelikli öğretmenlere ihtiyaç vardır ve öğretmenlerin istenilen nitelikte olabilmeleri için de birtakım özelliklere sahip olması gerekmektedir. Seferoğlu (2004) öğretmenlerin kendi mesleki alanlarında gerekli bilgi, beceri ve yeteneklere sahip olması gerektiğini ifade etmiş ayrıca öğretmenlerin kendilerini kişisel olarak da geliştiren ve değişime açık bir yapıya sahip olmaları gerektiğini vurgulamıştır. Kendini kişisel ve mesleki anlamda donatmış bir öğretmen derslerinde bilişsel hedefleri en etkili biçimde kullanmakta dolayısıyla öğrencilerinin akademik başarılarını olumlu anlamda etkilemesi beklenmektedir. Schmidt (1990) de problem çözme konusunda daha başarılı öğrencilerin, matematiğe karşı daha bilişsel temelli bir inancı olan öğretmenler sayesinde olduğunu ifade etmektedir. Fakat birçok öğretmen derslerinde bilgiyi veya bilişsel hedefleri esas alırken, bu hedeflere ulaşmada dinamik faktör olan duygusal özellikleri göz ardı eder (Ülgen, 1997, Bulut, İ 2009 dan alıntı). Duyuşsal boyuta verilen önemin artmasıyla, özellikle bilişsel hedeflere yönelik eğitim öğretim faaliyetlerinin işlevselliğinin sağlanabileceği ifade edilmektedir (Gömleksiz, 2012). Bu durum öğrenmenin duyuşsal boyutuna ya da duyuşsal öğrenme konusuna ilişkin çalışmaları zorunlu hale getirmektedir.

Duyuşsal alan daha çok duyguları içerir. Bu alan, insan davranışlarına yön veren ve onları şekillendiren tutum, inanç, değer ve yönelimleri kapsamaktadır (Selvi, 1999; Balaban-Salı, 2006: 134,Gömleksiz, 2012'den alıntı). Eğitim sistemi içerisinde anahtar bir role sahip öğretmenlerin de tutum, inanç, değer, eğilim ve yönelimleri vardır. Bu bağlamda eğitim sisteminin anahtar rolünde olan öğretmenlerin, her

geçen gün vurgusu daha da artan rutin olmayan problemlere ve rutin olmayan problemleri çözme becerisine olan eğilimleri önemli hale gelmektedir. TDK'ya (2020) göre eğilim, bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelme, meyil, temayül, tandans şeklinde tanımlanmıştır. Rutin olmayan problemlere içten yönelen ve severek eğitim öğretim ortamlarında yer veren bir öğretmenin rutin olmayan problemlere yönelik eğiliminin yüksek olması beklenmektedir. Dolayısıyla öğretmendeki bu içtepi de öğrencilerinin bu konudaki başarılarını etkileyeceği düşünülmektedir.

AMAÇ

Bu araştırmada gerekli yerli yabancı alanyazı taraması doğrultusunda ilköğretim ve ortaöğretim matematik öğretmenlerinin rutin olmayan problemlere yönelik eğilimlerini belirleyebilmek adına bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır.

KAPSAM

Sayıltılar

Matematik öğretmenlerinin eğilim ölçeğini içtenlik ve dürüstlükle doldurdukları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma; 2019 – 2020 öğretim yılı ile, Erzurum ili ile, Matematik öğretmenleri ile ve "Rutin olmayan Problemlere Yönelik Eğilimler Ölçeği" nden elde edilecek veriler ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Erzurum ilinin tüm ilçelerinde bulunan ilköğretim ve ortaöğretim matematik öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Erzurum ili merkez ilçelerindeki yer alan 283 ilköğretim ve ortaöğretim matematik öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada seçkili örnekleme yönteminden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kademe ve cinsiyete göre dağılımı tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kademe ve cinsiyete göre dağılımı

Değişkenler	Kategoriler	n	%
	İlköğretim	205	72,4
Kademe	Ortaöğretim	78	27,6
Cinsiyet	Kadın	173	61,1
	Erkek	110	38,9
Toplam		**283**	**100**

Tablo 1'deki verilere göre çalışmaya toplam 283 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya ilköğretim kademesinden 205 (%72,4) ve ortaöğretim kademesinden 78 (%27,6) matematik öğretmeni katılım sağlamıştır. 283 öğretmenin 173'ünü kadın öğretmenler (%61,1), 110'unu (%38,9) ise erkek öğretmenler oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı geliştirilmeden önce bu konuda gerekli alanyazı taraması yapılmıştır. Rutin olmayan matematik problemlerine yönelik eğilimler ölçeği oluşturulurken rutin olmayan problemlerle ilgili yazılmış yerli ve yabancı yayınlanmış birçok tez ve makale incelenmiş, kapsam geçerliliğine dikkat edilerek ölçek maddeleri ve boyutları oluşturulmuştur. Oluşturulan veri toplama aracının niteliğinin belirlenmesi için 2 aşamalı pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışmalar uzman görüşlerinden faydalanarak öğretmenlerle gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada 20 öğretmenle gerçekleştirilen pilot çalışmada gerekli düzenlemeler yapılmış, ardından ikinci pilot çalışma ile ölçekteki maddelerin son hali verilmiştir. Ayrıca ölçek maddelerinin anlaşılırlığını ve Türkçeye uygunluğunu doğrulamak amacıyla uzman yardımından faydalanılmış, ölçek 4 Türkçe öğretmeni tarafından incelenmiş ve onaylanmıştır.

Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Veri toplama aracı ile elde edilen nicel veriler bilgisayar ortamında SPSS paket programına aktarılarak çözümlenmiştir. Yapılan faktör analizleri sonucu ölçeğin yapısına uymayan maddeler çıkarılmış ve geri kalan maddelerin güvenirlik ve geçerlik çalışmaları incelenmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır.

BULGULAR

Örneklem sayısının faktör analizi işlemi için yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO (Kaise-Meyer-Olkin) ve Barlett Küresellik testleri yapılmış ve elde edilen değerin faktör analizi için yeterli olduğu belirlenmiştir. Verilerin KMO değeri 0,50'den büyük olduğunda, verilere faktör analizi gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir (Eroğlu, 2009).

Yapılan ilk faktör analizi sonucunda öz değeri 1'den büyük 8 faktör elde edilmiştir. Analiz sonucunda 27 maddeden oluşan ölçekte, ölçeğin yapısına uymayan on dört madde (2,3,5,6,9,13,15,16,19,20,22,24,25,27) çıkarılmıştır. Geriye kalan 13 maddeye Açımlayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır.

Rutin olmayan matematik problemlerine yönelik eğilimler ölçeğinin faktör analizine uygunluğunu ve örneklem büyüklüğünün yeterliliğini saptamak amacıyla SPSS 22 programında KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett testleri uygulanmıştır. Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk (2012) KMO değerinin yüksek ve Barlett testinin anlamlı ise örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu ve ölçeğin açıklayıcı faktör analizine uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Tablo 2'de görüldüğü gibi, KMO değeri 0,910 ve Bartlett testi anlamlılık düzeyi $p<0,001$ olarak bulunmuştur. Bu değerler faktör analizi için seçilen örneklem büyüklüğünün yeterliliğine işaret etmektedir.

Tablo 2. KMO ve bartlett test değerleri

	KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Değeri		0.910	
	Approx. Chi-Square	939,688	
Bartlett Kürsellik Testi	df	78	
	Sig.	0.000	

Açımlayıcı faktör analizi (AFA) için SPSS 22 programında Temel Bileşenler Analizi, varimax döndürme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre öz değeri 1'den büyük faktörler işleme alınmıştır. AFA sonuçlarına göre rutin olmayan matematik problemlerine yönelik eğilimler ölçeği toplam 2 faktörle açıklanmıştır. Faktör 1 altında 1,4,10,11,12,14,21,26 ve faktör 2 altında 7,8,17,18,23 maddeleri bulunmaktadır. Bu 2 faktör toplam varyansın %48'ini açıklamıştır. Varyans oranının %40 ile %60 arasında olması, çok faktörlü desenlerde yeterli kabul edilmektedir (Tavşancıl, 2005). Bu bilgi göz önünde bulundurulursa, bu çalışmada açıklanan varyansın beklenen düzeyin üzerinde olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Ölçek maddelerine ait faktör yükleri

Madde	Faktör 1	Faktör 2
P1	0.761	
P4	0.491	
P10	0.712	
P11	0.628	
P12	0.651	
P14	0.530	
P21	0,496	
P26	0,551	
P7		0.511
P8		0.708
P17		0.713
P18		0.768
P23		0,629
Özdeğerler	5,250	1,072
Açık. Var.%	40,386	8,244
Cronbach alfa	0,812	0,751

Tablo 3'te ölçek maddelerinin faktör yükleri 0,35 ve üzerinde olanlar alınmıştır. 0,35'in altında kalan veya birden fazla boyuta yüklenen maddeler anketten çıkarılmıştır. 13 madde iki faktör altında toplanmaktadır.

Her madde için en yüksek faktör yükleri Tablo 3'te verilmiştir. Buna göre, strateji önemi boyutuna ait faktör yükleri 0,491 ile 0,761 ve öğretim yaklaşımları boyutuna ait faktör yükleri 0,511 ile 0,768 arasında değişen değerler olarak hesaplanmıştır. Ayrıca bu iki faktör için özdeğerler sırasıyla 5,250 ve 1,072' dir. Birinci faktör toplam varyansın %40,386'sını açıklarken ikinci faktör toplam varyansın %8,244'ünü açıklamaktadır.

Güvenlik Çalışmaları

Rutin olmayan problemlere yönelik eğilimler ölçeğinin güvenirliğini hesaplamak amacıyla Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Tablo 3'e göre ölçekte yer alan iki faktörün Cronbach alfa katsayıları sırasıyla 0,812 ve 0,751 olarak belirlenmiştir.

SONUÇ

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre 13 maddeden oluşan, 5'li likert tipinde, KMO değeri 0,910 olan ve 2 alt boyuttan oluşan rutin olmayan problemlere yönelik eğilimler ölçeği geliştirilmiştir. Bu iki boyut rutin olmayan matematik problemlerinde strateji önemine yönelik eğilimler ile öğretim yaklaşımına yönelik eğilimler şeklinde isimlendirilmiştir. Strateji önemi boyutuna ait faktör yükleri 0,491 ile 0,761 ve öğretim yaklaşımları boyutuna ait faktör yükleri 0,511 ile 0,768 arasında değişen değerler olarak hesaplanmıştır. Ayrıca bu iki faktör için özdeğerler sırasıyla 5,250 ve 1,072'dir. Birinci faktör toplam varyansın %40,386'sını açıklarken ikinci faktör toplam varyansın %8,244'ünü açıklamaktadır. 5'li likert tipinde oluşturulan ölçekte yer alan iki faktörün Cronbach alfa katsayıları sırasıyla 0,812 ve 0,751 olarak belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

Altun, M., & Arslan, Ç. (2006). İlköğretim öğrencilerinin problem çözme stratejilerini öğrenmeleri üzerine bir çalışma.

Artut, P. D., & Tarım, K. (2006). İlköğretim öğrencilerinin rutin olmayan sözel problemleri çözme düzeylerinin çözüm stratejilerinin ve hata türlerinin incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(2), 39-50.

Asman, D., & Markovits, Z. (2009). Elementary school teachers' knowledge and beliefs regarding non-routine problems. Asia Pacific Journal of Education, 29(2), 229-249.

Balaban-Salı Jale (2006). "Tutumların Öğretimi", (Ed. Ali ġimÇek), İçerik Türlerine Dayalı Öğretim, Nobel Yayın Dağıtım Ankara, 2006, s. 133-162.

Billstein, R. S., Libeskind. and JW Lott. 1993, A Problem Solving Approach to Mathematics for Elementary School Teachers.

Bulut, İ. (2010). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi Örneği). Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty, 14.

Cai, J. (2003). Singaporean students' mathematical thinking in problem solving and problem posing: an exploratory study. International journal of mathematical education in science and technology, 34(5), 719-737.

Çelikten, M. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(19), 207-237.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları (Vol. 2). Ankara: Pegem Akademi.

Doğanay, A., & Sari, M. (2008). Öğretmen Gözüyle Yeni Sosyal Bilgiler Programı: Adana İlinde Bir Araştırma. İlkogretim Online, 7(2).

Eroğlu, A. (2009). Faktör Analizi. Ş. Kalaycı (Ed.), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri (ss.321–331). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Gömleksız, M. N., & Kan, A. Ü. (2012). EĞİTİMDE DUYUŞSAL BOYUT VE DUYUŞSAL ÖĞRENME. Electronic Turkish Studies, 7(1).

Hatch, L. (1988) . Problem solving approach. In W. H. Kemp & A. E. Schwaller (Eds.), Instructional Strategies for Technology Education . Mission Hills, CA: Glencoe

İskenderoğlu, T., & Baki, A. (2011). İlköğretim 8. sınıf matematik ders kitabındaki soruların PISA matematik yeterlik düzeylerine göre sınıflandırılması. Eğitim ve Bilim, 36(161).

Krulik, S., & Rudnick, J. A. (1993). Reasoning and problem solving: A handbook for elementary school teachers. Allyn and Bacon.

Nesher, P., & Hershkovitz, S. (1997). Real-world knowledge and mathematical knowledge. In Proceedings of 21st conference on the International Group for the Psychology of Mathematics Education (Vol. 3, pp. 280-287).

Orton, A., & Wain, G. (1994). Issues in Teaching Mathematics. Cassell, 387 Park Avenue South, New York, NY 10016-8810 (paperback: ISBN-0-304-32680-1; clothbound: ISBN-0-304-32678-X).

Schmidt, W. H., & Kennedy, M. M. (1990). Teachers' and Teacher Candidates' Beliefs about Subject Matter and about Teaching Responsibilities.

Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlilikleri ve mesleki gelişim. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, 58, 40-45.

Selvi Kıymet, “Sınıf Öğretmenlerinin Fen Bilgisi Dersinde Duyuşsal Davranışları Belirleme ve Yazma Becerileri”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S. 6, (1999).

Taplin, M. (2014). Teaching Values Through A Problem Solving Approach to Mathematics. New York. W.W. Norton & Company.

Tavşancıl, E. (2005). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi (2. bs). Ankara: Nobel Yayınları.

Toh, T. L., Quek, K. S., Tay, E. G., Leong, Y. H., Toh, P. C., Ho, F. H., & Dindyal, J. (2013). Infusing problem solving into mathematics content course for pre-service secondary school mathematics teachers.

Ülgen, G. (1997) Eğitim Psikoloji, İstanbul: Alkım Yayınevi.

Van de Walle, J. A. (2001) Elementary and middle school mathematics: teaching developmentally.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://sozluk.gov.tr/ TDK (2020) (E.T. 15.12.2020)

http://timss.meb.gov.tr/www/timss-2019-sonuclari-aciklandi/icerik/8 (E.T. 15.12.2020)

CUSTOMER NEEDS OR BRAND IDENTITY: WHICH COMES FIRST FOR DIFFERENT HOTEL SEGMENTS?

Serhat Adem SOP
Burdur Mehmet Akif Ersoy University, School of Tourism and Hotel Management, Burdur / Turkey

Abstract: This study aims to position the hotel segments as market-oriented and/or brand-oriented. Total of 130 hotel brands from six hotel segments that are economy (27), midscale (20), upper-midscale (21), upscale (22), upper-upscale (24) and luxury (16) were listed for that purpose. Then, each hotel segment was considered as a cluster and three hotel brands from each segment were chosen by applying the random sampling method. Hospitality Net™ was searched to reach the information statements (related to the mission, vision, culture, values etc.) of these hotel brands. The information statements obtained from the websites were content analyzed. Finally, the hotel segments which are represented by those hotel brands were mapped on the brand and market orientation matrix. The findings revealed that the economy hotel segment follows the outside-in and image-driven approach that represents market orientation. Midscale, upper-midscale and upscale hotels apply a different strategic option by considering the inside-out and image-driven approach, which is called market and brand orientation. Since the hotel brands serving for upper-upscale and luxury segments interiorize the outside-in and identity-driven approach, these brands were categorized as brand and market-oriented organizations. Findings also demonstrated that none of the hotel brands from any segments is completely brand-oriented. Hence, the study proposes that the economy hotel segment focuses on customer needs and wants while other hotel segments recognize the weight of brand identity and brand image.

Keywords: Brand Identity, Brand Image, Brand Orientation, Market Orientation, The Brand and Market Orientation Matrix, Hotel Segments, Hotel Brands

INTRODUCTION and THEORETICAL FRAMEWORK

The management of a company has to decide if satisfying the needs and wants of the consumers is more important than the brand identity of the company or the brand's core identity comes first (Urde, Baumgarth & Merrilees, 2013). These approaches are introduced as market orientation and brand orientation. According to the marketing literature, market-oriented companies prioritize to satisfy the needs and wants of the consumers or their customers while brand-oriented ones prominently focus on building or sustaining the brand identity (Baumgarth, Merrilees & Urde, 2013; Gromark & Melin, 2011). Thus, market orientation requires conducting market research to understand customer behaviours, but brand orientation involves efforts to establish, protect and improve a company-specific brand identity (Tajeddini & Ratten, 2020).

Brand orientation is evaluated as an approach that can be built upon market orientation, as well (Liow, Yeow, Sam & Heng, 2019; Reid, Luxton & Mavondo, 2005; Urde, 1999; Wong & Merrilees, 2007). Within this point of view, Urde (1999: 118) describes brand orientation as "*market orientation plus*" and claims that market orientation is a short-term and basic level action for managers because market-oriented companies discuss products and markets while brand-oriented ones force the company to a sophisticated level (Urde, 1999). In other words, brand-oriented companies meet the customers' demand within the scope of the limits of the brand's core identity. Hence, the main factor affecting the decisions

of the company is the brand identity (Urde et al., 2013). In this respect, brand orientation is an approach applied by companies which take their brands as the main source and core strategy (Baumgarth et al., 2013; Gromark & Melin, 2011; Laukkanenen et al., 2016; Urde et al., 2013).

Urde et al. (2013) developed a hybrid point of view for mapping the companies as brand and/or market-oriented and introduced the "brand and market orientation matrix" as a new paradigm consisting of four approaches that are *brand orientation, market orientation, brand and market orientation,* and *market and brand orientation*. The authors proposed that the core marketing strategy of a brand might not be purely brand-oriented and/or market-oriented. Within this discussion, they noted that "market and brand orientation" and "brand and market orientation" are mixed approaches, one being related more closely to market orientation and the other more closely to brand orientation. In other words, market and brand-oriented organizations follow image-driven and inside-out strategy. The organizations which interiorize identity-driven and outside-in approach are brand and market-oriented (Urde et al., 2013: 16-17). Brief descriptions of these approaches are presented in the matrix, in Figure 1.

Figure 1. The brand and market orientation matrix

Source: Developed from urde et al. (2013: 16-17)

This matrix is a considerable tool for mapping the brands. A relevant study demonstrated that *Amazon.com* is market-oriented, *Amnesty International* is brand-oriented, *Electrolux* is market and brand-oriented, and *Volvo* is brand and market-oriented. It is also proposed that brands can move their positions within the matrix. For example, *Nicorette* which is a chewing-gum brand has moved its value-driven and brand-oriented approach to a market and brand-oriented position, while *Dell* changed its position from market and brand-orientation to brand and market-orientation (Urde et al., 2013).

Although hotel industry is one of the largest industries where plenty of powerful brands representing different segments such as midscale and luxury are operated in, the brand and market orientation matrix has not been discussed within the context of this industry yet. Whereas the number of hotels that the leading hotel brands operate worldwide is outstanding. According to *Statista*[28], Wyndham Hotel Group has 9.280 properties around the world, which is followed by Marriott International (7.484), Choice Hotels International (7.118), Hilton Worldwide (6.160) and InterContinental Hotels Group (5.895) as of June 2020. Due to the lack of relevant studies related to this huge industry, one cannot discuss which hotel segments are currently following market orientation or brand orientation approach. More clearly, some questions have not been answered yet, such as "*do luxury hotels prioritize their brands or prominently focus on the customers' demands?*".

RESEARCH PURPOSE

This study aims to position the hotel segments as market-oriented and/or brand-oriented. For that purpose, the brand and market orientation matrix which was developed by Urde et al. (2013) has been utilized. The research question can be described as "*which hotel segments are market-oriented and/or brand-oriented?*". Although branding in tourism and hospitality is a highly considered and crucial topic (Foroudi, 2020), there is a gap in the relevant literature due to the lack of studies which identify the hotel brands or segments as brand-oriented or market-oriented. Hence, it is believed that this paper has originality and novelty that may contribute to the tourism and hospitality field of research. Furthermore, the study provides managerial benefits to hoteliers by introducing the brand and market orientation matrix (Urde et al., 2013), which is a tool for positioning their own hotel companies as market-oriented, brand-oriented, market and brand-oriented or brand and market-oriented.

THE SCOPE of RESEARCH

This study focuses on top hotel brands providing service in the United States (U.S.). The reason for considering the U.S. market as the scope of the research is that there are lots of statistical reports related to hotel brands published in the country. For example, Hotel Management[29], which is the hospitality industry's magazine of record for more than 140 years, publishes top hotel brands report every year that lists international hotel brands from all segments. In addition to portfolio size, the report includes brand-wide performance data. Within this context, this study has benefitted from the special report related to top hotel brands published by Hotel Management in February 2020. The hotel brands to be investigated within the purpose of this study represent the economy, midscale, upper-midscale, upscale, upper-upscale and luxury segments.

METHOD

To reveal which hotel segments are positioned as market and/or brand-oriented, the brand and market orientation matrix (Urde et al., 2013) was utilized in this study. The special report published by Hotel Management in February 2020 was followed to reach a wide list of top hotel brands. The report consists of 130 brands from six hotel segments that are economy (27), midscale (20), upper-midscale (21), upscale (22), upper-upscale (24) and luxury (16). Instead of investigating all of those hotel brands, random sampling was performed on the list. Each hotel segment was considered as a cluster and three hotel

[28] https://www.statista.com/
[29] https://www.hotelmanagement.net/

brands from each segment were chosen by applying the random sampling method. Thus, it can be assumed that randomly selected hotel brands represent their segments.

Table 1. Randomly selected hotel brands from each segment	
Segments	Hotel Brands
Economy	Budget Host Inn, Days Inn by Wyndham, Econo Lodge.
Midscale	Quality, Ramada by Wyndham, Tru by Hilton.
Upper-midscale	Clarion, Country Inn & Suites by Radisson, Fairfield by Marriott.
Upscale	Aloft Hotels, DoubleTree by Hilton, Hyatt Place.
Upper-upscale	Radisson Blu, Renaissance Hotels, Sheraton.
Luxury	Grand Hyatt, InterContinental Hotels & Resorts, The Ritz-Carlton.

Table 1 demonstrates the list of 18 hotel brands which were randomly selected. Hospitality Net™ which is a well-known online magazine providing information about tourism and hospitality industry was searched to reach the information statements (related to the mission, vision, culture, values etc.) of these hotel brands[30]. Websites of those hotel brands were visited one by one and the information statements were content analyzed to find out the level of brand and/or market orientation of the brands. Finally, the hotel segments which are represented by those hotel brands were positioned on the brand and market orientation matrix (Urde et al., 2013).

FINDINGS

The information statements of each hotel brand obtained from Hospitality Net™ were content analyzed. Table 2 presents the findings of the content analysis. For example, *Budget Host Inn* mainly emphasizes its cleanliness, guest room facilities and staff. *Hyatt Place* indicates its designed guestrooms, efficient service and differentiated experiences for the brand's members. As a luxury brand, *InterContinental Hotels & Resorts* states that "*as a brand, we believe that superior, understated service and outstanding facilities are important, but what makes us truly different is the genuine interest we show in our guests*". According to the findings presented in Table 2, hotel segments can be categorized due to the level of being market or brand-oriented. Since some of these segments mainly focus on customer needs and wants, while others primarily consider their brand identities.

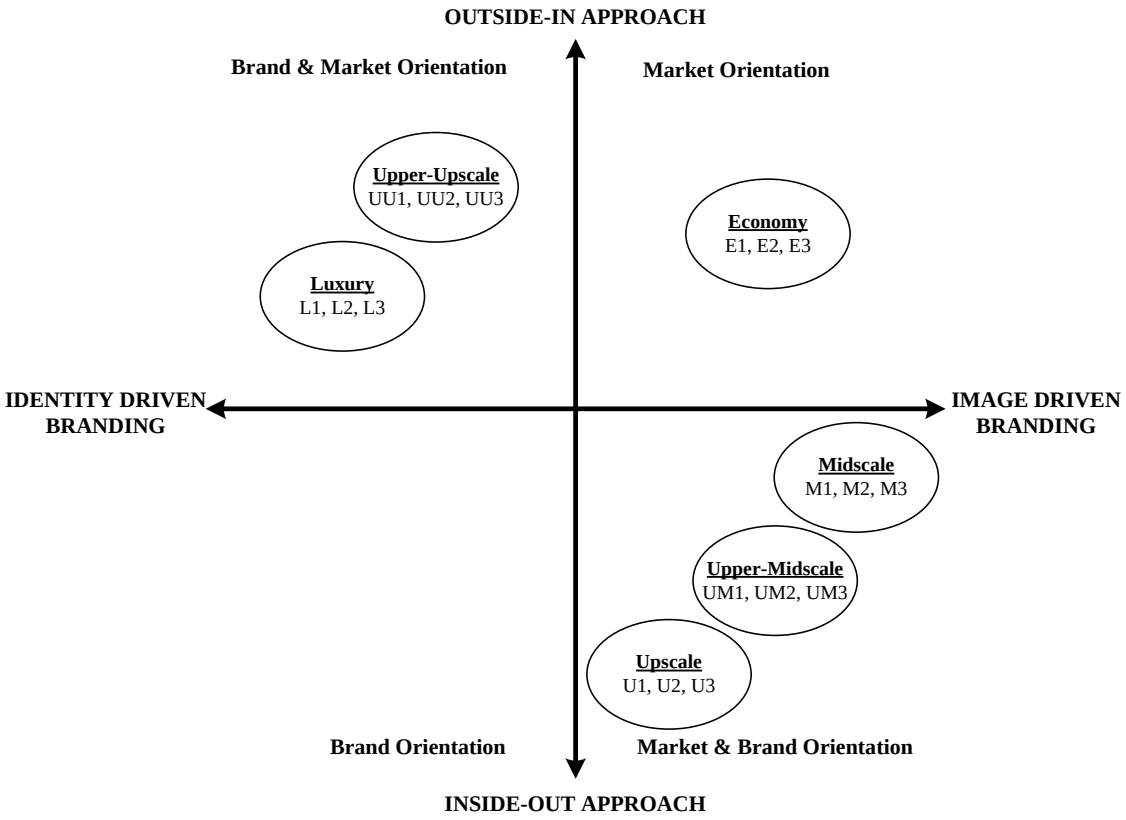
Table 2. Findings of the content analysis		
Segments	Hotel Brands	Indicators (Findings of the Content Analysis)*
Economy	Budget Host Inn	Maintenance of public areas and guest rooms, proficiency of staff, cleanliness.
Economy	Days Inn by Wyndham	Free high-speed internet, daybreak breakfast, restaurants, pools and meeting rooms.

[30] https://www.hospitalitynet.org/list/1-10/hotel-brands.html

Economy	Econo Lodge	Free Wi-Fi, complimentary continental breakfast, in-room refrigerators, a clean, comfortable room and a good night's rest. "*The amenities you need, the price you want*".
Midscale	Quality	Providing satisfaction to the guests and creating value.
Midscale	Ramada by Wyndham	Memorable stay, premium experience, attractiveness, recognized hotel brand.
Midscale	Tru by Hilton	Modern and functional brand, fast Wi-Fi, modern designed guestrooms, a multifunctional fitness center, light meal options, premium snacks, 24/7 retail market.
Upper-midscale	Clarion	Meeting space, full-service amenities, a competitive hotel brand.
Upper-midscale	Country Inn & Suites by Radisson	Modern design, warmth, specified services and products, guest satisfaction, free Wi-Fi, library, breakfast, fitness center.
Upper-midscale	Fairfield by Marriott	An inviting and effortless experience for guests, warmth and comfort, a friendly greeting, well-appointed spaces and a welcoming staff.
Upscale	Aloft Hotels	Considering the next generation, offering a tech-forward and vibrant experience, modern style and design. Awards and loyalty programmes.
Upscale	DoubleTree by Hilton	"*Every little thing we do at DoubleTree by Hilton inspires us to create a rewarding experience for our hotel guests… Our hospitality begins with a warm chocolate chip cookie welcome upon arrival and continues with the award-winning Hilton HHonors guest loyalty programme, an array of fine services and amenities…*".
Upscale	Hyatt Place	Designed guestrooms, sleep quality, relaxation, places for work, play, and social spaces, differentiated experiences and efficient service for the members of the brand.
Upper-upscale	Radisson Blu	Stylish spaces, personalized service offering a truly individual guest experience, "Yes I Can!" service philosophy with a character paying attention to small details.
Upper-upscale	Renaissance Hotels	Distinguished, multifaceted, interesting and beautiful characteristics, common core values which are intriguing, indigenous and independent, best-in-class business and operational engines.

Upper-upscale	Sheraton	Differentiating design, a sharp focus on service, innovative guest experience, multi-channel marketing, brand enhancement.
Luxury	Grand Hyatt	First-class accommodations, small details, magnificent moments, an abundance of options, elevated service, the multicultural backdrop of dramatic architecture, vibrant and bold design.
Luxury	InterContinental Hotels & Resorts	"*As a brand, we believe that superior, understated service and outstanding facilities are important, but what makes us truly different is the genuine interest we show in our guests*".
Luxury	The Ritz-Carlton	Award-winner in the luxury segment, worldwide reputation, gold standards representing the philosophies and values of the operating brand, golf communities, elegant spas, acclaimed restaurants, memorable experiences.
**** Please see the internet references section and visit those websites for the full texts that were content analyzed.***		

Table 2 indicates that all hotel brands focus on customer needs and wants. This proves that all hotel segments consider their markets, but customer needs and wants are found essential for hotel brands in the economy segment. Because these hotel brands mainly point out their functional amenities such as cleanliness, free Wi-Fi and restaurants. *Econo Lodge* illustrates how much market-oriented the brand within the economy segment is: "*The amenities you need, the price you want*". On the other hand, midscale, upper-midscale and upscale hotel brands can be identified as market and brand-oriented. Since those brands are initially relating the market orientation, but they recognize the importance of the internal side of the brand. For example, *Quality* focuses on customer satisfaction while indicating value-oriented programs of the brand. Similarly, *DoubleTree by Hilton* indicates that "… *Our hospitality begins with a warm chocolate chip cookie welcome upon arrival and continues with the award-winning guest loyalty programme, an array of fine services and amenities*…". Finally, upper-upscale and luxury hotel segments seem to be positioned as brand and market-oriented. For the hotel brands within these segments the brand identity comes first, but the brand image and customer needs and wants are considered, as well. For example, *Renaissance Hotels* declares its common core values, while *InterContinental Hotels & Resorts* highlights how much the brand identity is important and the way the organization considers its market: "*As a brand, we believe that superior, understated service and outstanding facilities are important, but what makes us truly different is the genuine interest we show in our guests*".

E1= Budget Host Inn
E2= Days Inn by Wyndham
E3= Econo Lodge
M1= Quality
M2= Ramada by Wyndham
M3= Tru by Hilton
UM1= Clarion
UM2= Country Inn & Suites by Radisson
UM3= Fairfield by Marriott
U1= Aloft Hotels
U2= DoubleTree by Hilton
U3= Hyatt Place
UU1= Radisson Blu
UU2= Renaissance Hotels
UU3= Sheraton
L1= InterContinental Hotels & Resorts
L2= Grand Hyatt
L3= The Ritz-Carlton

Figure 2. The brand and market orientation matrix for hotel segments

Source: Developed from urde et al. (2013)

According to the findings of the content analysis, each hotel segment can be demonstrated on the brand and market orientation matrix, as in Figure 2. The matrix demonstrates that economy segment hotels follow outside-in and image-driven approach that represents market orientation. Midscale, upper-mid-scale and upscale hotels apply a different strategic option by considering inside-out and image-driven approach, which is called market and brand orientation. Since the hotel brands serving for upper-upscale and luxury segments interiorize outside-in and identity-driven approach, these brands can be categorized as brand and market-oriented organizations. These findings show that none of the hotel brands from any segments is completely brand-oriented.

CONCLUSION

This study has applied the brand and market orientation matrix which was developed by Urde et al. (2013) and revealed that all hotel segments pay attention to the market, but customer needs and wants are prominent for hotel brands within the economy segment. These hotel brands follow outside-in and image-driven approach that represents market orientation. Midscale, upper-midscale and upscale hotel brands are found as market and brand-oriented organizations. Because these brands are initially relating

the market orientation, but they recognize the importance of the brand values and identity. Lastly, upper-upscale and luxury hotel segments are positioned as brand and market-oriented organizations. The hotel brands within these segments serve their customers by prioritizing their brand identities instead of believing the brand image and customer demand come first. In other words, the hotel brands serving for upper-upscale and luxury segments interiorize outside-in and identity-driven approach.

None of the hotel brands from any segments was identified as purely brand-oriented in the current study. This result may be consistent with the nature of the hotel management that is service-oriented, recognizes the needs and wants of the consumers and considers the brand image distinctively. For example, a luxury hotel brand may not believe the integrity of the brand can be paramount while the needs and wants of consumers are recognized. Instead, the view of brand identity should come first, but both consumer demands and the brand image must be considered as crucial within the strategy and culture of the hotel business.

This study has some limitations which generate future research directions. Although the sample mostly consisted of worldwide hotel brands, the population covers top hotel brands serving in the U.S. as of 2020. Furthermore, only 18 of 130 hotel brands were investigated in the study. The results may differ if all of the hotel brands in the list are investigated. Besides, the information statements used for the content analysis were gathered only from Hospitality Net™. One can directly investigate the mission, vision and value statements of these hotel brands to position them on the brand and market orientation matrix more accurately. Lastly, this study does not discuss which approach is so-called better or more suitable for any hotel segments. It does not compare those approaches, as well. Instead of that, the current study only positions the hotel segments as market and/or brand-oriented.

REFERENCES

Baumgarth, C., Merrilees, B., & Urde, M. (2013) Brand Orientation: Past, Present, and Future. *Journal of Marketing Management*, 29 (9-10): 973-980.

Foroudi, P. (2020). Corporate Brand Strategy: Drivers and Outcomes of Hotel Industry's Brand Orientation. *International Journal of Hospitality Management*, 88, 102519.

Gromark, J., & Melin, F. (2011). The Underlying Dimensions of Brand Orientation and Its Impact on Financial Performance. *Journal of Brand Management*, 18 (6): 394-410.

Laukkanen, T., Tuominen, S., Reijonen, H., & Hirvonen, S. (2016). Does Market Orientation Pay Off without Brand Orientation? A Study of Small Business Entrepreneurs. *Journal of Marketing Management*, 32 (7-8): 673-694.

Liow, M. L. S., Yeow, K. C., Sam, C. Y., & Heng, J. A. J. (2019). The Influence of Brand Orientation and Knowledge Creation on Organisational Performance of Malaysian Tourist Resorts. *Asian Academy of Management Journal*, 24 (1): 175–204.

Reid, M., Luxton, S., & Mavondo, F. (2005). The Relationship between Integrated Marketing Communication, Market Orientation, and Brand Orientation. *Journal of Advertising*, 34 (4): 11-23.

Tajeddini, K., & Ratten, V. (2020). The Moderating Effect of Brand Orientation on Inter-Firm Market Orientation and Performance. *Journal of Strategic Marketing*, 28 (3): 194-224.

Urde, M. (1999). Brand Orientation: A Mindset for Building Brands into Strategic Resources. *Journal of Marketing Management*, 15 (1-3): 117-133.

Urde, M., Baumgarth, C., & Merrilees, B. (2013). Brand Orientation and Market Orientation—From Alternatives to Synergy. *Journal of Business Research*, 66 (1): 13-20.

Wong, H. Y., & Merrilees, B. (2007). Closing the Marketing Strategy to Performance Gap: The role of Brand Orientation. *Journal of Strategic Marketing*, 15 (5): 387-402.

INTERNET REFERENCES

http://www.budgethost.com/about.aspx (D.A. 26.10.2020).

https://www.choicehotels.com/en-uk/econo-lodge (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000014/renaissance.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000018/ritz-carlton.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000021/fairfield-inn-suites.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000031/doubletree-by-hilton.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000038/aloft.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000044/sheraton.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000047/intercontinental.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000060/radisson-blu.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000062/country-inn-suites-by-radisson.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000083/grand-hyatt.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000086/hyatt-place.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000093/ramada-worldwide.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000101/days-inn.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000127/quality-inn.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000129/clarion.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000133/econo-lodge.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/brand/23000604/tru-by-hilton.html (D.A. 26.10.2020).

https://www.hospitalitynet.org/list/1-10/hotel-brands.html (D.A. 25.10.2020).

https://www.hotelmanagement.net/survey-top-hotel-brands-0 (D.A. 25.10.2020).

A COMPILATION ON THE COMPETENCES OF SCIENCE TEACHERS

M. Said DOĞRU

[1]Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu / Türkiye

Abstract: It is thought that achieving the goals of science education lessons, which are included in educational programs and has an important place in general education, and to bring about desired behavioral changes in the individual, is possible with qualified, developmental, and innovative science education teachers. A science education teacher, who works in line with modern education and training understanding, should have a number of qualifications beyond being a person who only carries out the teaching process related to her lesson. In this context; A good science teacher is not only a person who has a high level of scientific skills or knows his subject well, but also a person who can transfer these to his students and make them learn and develop behavioral habits. Besides that, an excellent science teacher; It is expected to have a characteristic that is sympathetic to its students and takes care of their interests and needs. All these features are aimed to be taught holistically in science lessons, which are an integral and important part of education programs and general education. Okullarda gerçekleştirilen fen eğitimi derslerinin yürütücüleri olan fen bilgisi öğretmenlerinin öğrencilerin gelişimine bir bütün olarak katkı sağlayabilmesi, istenen davranış değişikliklerini meydana getirebilmesi açısından yeterlikleri büyük önem taşımaktadır. In this study, it is aimed to deal with the competencies of science teachers theoretically.

Keywords: Competence, Teacher Competence, Science Education, Science Teacher

INTRODUCTION and THEORETICAL FRAMEWORK

People's educational needs are largely met in schools. It is teachers who meet this educational need in schools.

The personal qualities of the teacher, his competence as a manager of learning activities, his sense of competence, his competence in monitoring, evaluating and teaching the learning process, his background, and his relationships with students and other individuals also affect his success in the classroom (Güçlü, 2002). There is a very close relationship between the competencies of teachers and the effective performance of roles in the classroom. In other words, the teacher; can affect the teaching process and change student behavior in proportion to the competencies it has (Ergül, Baydık ve Demir, 2013). Therefore, in this study, the competencies of science teachers will be discussed theoretically.

What is Competence?

Competence is an important concept that stands out in Bandura's Social Learning Theory, and it is expressed as the belief that an individual has the capacity to organize and successfully perform the necessary activity to show a certain performance. Self-efficacy belief reveals how an individual feels, thinks, motivates and acts (Bandura, 1994). Individuals with high competence not only choose difficult activities, but also make a high level of effort to perform these activities (Bandura, 1997).

Competence, which is defined as an individual's belief in the capacity to perform a certain task or job, is necessary for all professional groups and professionals of this profession. It can be said that perhaps the most important of these profession groups is the teaching profession. Education and training activities are of great importance in the development of societies and individuals, in the increase of living

standards, in the formation of healthy, happy and productive individuals and societies. The competencies of teachers, who are the leaders of the educational process, which is extremely important for the individual and society, are also extremely important.

Teacher Competence

According to the Ministry of National Education (MEB, 2001), the concept of competence is expressed as "the power to perform a job or a task". Teacher competence is a teacher that is within the scope of each main task, process character, integrity within itself, repeated within the profession, can be divided into sub-process steps, allows to perform different tasks by coming together with others, can be done in a limited period of minutes even if the duration is not exactly determined, It has been determined in a way to tell sub-tasks that are transferable to another person. In this framework, it is predicted that each competency will be explained with an action. The main competence, on the other hand, includes the main tasks that the teacher performs in the education process and consists of the combination of similar competencies.

Teachers' competencies for teaching, on the other hand, are seen among the characteristics of important teachers that their perceptions of encouraging students to learn and engage in learning are generally related to positive teacher and student products. (Usher ve Pajares, 2006).

Teachers with a high sense of competence tend to be more planned and organized. In addition, they are open to new ideas and willing to try new methods to meet the needs of students (akt. Tschannen-Moran ve Hoy, 2001).

Basic Resources for Improving Competence

A positive change in the individual will also be supported by the person himself, but it is also important to identify ways to increase competence. Bandura (1994) mentions four ways in which competence can be increased.

Essential Experiences

The most important way to create a positive perception of competence is stated as "basic experiences". Basic experiences may have resulted in both success and failure. However, when a person has a positive experience in their field, there will be an increase in the level of competence. When faced with a negative experience, he will be in failure and uncertainty, which will lead to a low level of competence (Woolfolk Hoy & Spero, 2005). To put it more clearly, individuals measure the effects of their actions and their interpretation of these effects helps to form efficacy beliefs. While outcomes that are interpreted as successful increase proficiency, those that fail decrease it (Kabadayı, 2018). The success of a person in his endeavors is an indicator that he will be successful in similar jobs later. Therefore, the successes have a reward effect and motivate the individual to show similar behaviors in the future (Yılmaz et al., 20004).

Indirect Experiences

The second way to increase competence; modeling the previous experiences of others. This can also be called "indirect experiences". When a person sees that a person with a similar ability is successful in his

job, that person will also feel successful. However, there must be a relationship between the skills demonstrated by the model and the skills of the observer. Thus, important information is transferred to the observer and allows the person to see similar abilities (Bandura, 1994).

Although weaker than basic experiences, indirect experiences are a resource that is consulted when people are not sure of their own abilities or have limited experience on the subject (Bandura, 1982).

Verbal (Social) Persuasion

A third way to increase competence is verbal persuasion. Persuasion is convincing oneself that a person is capable and that he / she can successfully fulfill the task (Bandura, 1994). However, persuasion is a weaker resource than basic experiences and indirect experiences, and the person who undertakes the task of persuasion plays an important role in the development of competence (Zeldin & Pajares, 1997).

Physical or Emotional Condition

A fourth way to increase competence is to reduce stressful behaviors and change the misinterpretations of negative emotional tendencies and their own physical conditions (Bandura, 1994). Their character (temperament) plays an important role in one's judgments about his abilities. While the positive temperament structure causes the person's perception of competence to increase significantly, the negative temperament causes the perception of competence to decrease. While excitement and anxiety facilitate performance in individuals with a high level of competence, it has a slowing effect on individuals with a low perception of competence. For example, it may seem excessive for a teacher to be very ambitious in his field, but this can also lead to a very successful teacher.

Theoretical Basis of Teacher Competence Studies

The structure of teacher competence has been a subject of research for many years and has become a multidimensional structure from a simple concept. Most of the research on teacher efficacy has two theoretical grounds; (1) It is seen that it was founded on the social learning theory of revolving (1966) and (2) the social cognitive theory of Bandura (1977) (Tagger, 2006).

The first of the studies on teacher competence is based on the external control of Rotters (1966) social learning theory against internal control. Based on this structure, a two-item scale was first developed by Rand Cooperation to measure teachers' control tendencies on teacher efficacy (Armor et al. 1976). (Berman et al. 1977). In the study conducted by Rand Cooperaiton, it was tried to determine which type of teachers can affect or control to what extent students' motivations and achievements (cited in Tschannen - Moran et al., 1998).

Gibson and Dembo (1984) developed a Likert-type 30-item scale to measure two dimensions of teacher efficacy. The scale applied on 208 primary school teachers was found to have two factors as a result of the factor analysis. One of the factors of Gibson and Dembo scale was "personal teaching ability" and the other was "general teaching ability". Among the factors in the scale, personal teaching ability was seen as a reflection of personal competence, while general teaching ability was seen as a reflection of result expectation. In other words, personal teacher efficacy is related to Bandura's beliefs about personal competence theory and a teacher's skills. General teacher competence; Bandura's final expectation is related to an individual's personal beliefs about education, intelligence, and the ability to control the

environment that he / she has learned in the education received from the family (Gibson & Dembo, 1984; Milson & Mehling, 2002).

In order to reinforce the domain-specific part of Bandura's competence structure, Riggs and Enochs (1990) developed a scale to measure science teaching competence. There were two versions of this scale developed by science teachers to measure their efficacy beliefs. One of them was for pre-service teachers (pre-service teachers) and the other was for teachers on duty. At this scale, it was two-dimensional, like Gibson and Dembo's scale, and they were consistent with each other. One of the dimensions is the "Science Teaching Proficiency Scale", which reflects the beliefs of science teachers about their abilities in science teaching, and the second is the "Science Teaching Outcome Expectation Scale", which reflects the beliefs of primary school science teachers that students' learning can be increased by effective teaching (Savran & Çakıroğlu, 2003).

In the following years, proficiency became an important structure in teacher education and development, determination of teacher competencies and development of these competencies led to the intensity of related research. In particular, the field-specific nature of the competence structure has created the need to identify competences in different fields.

Studies on Teacher Competencies in Turkey

In the 45th article of the National Education Fundamental Law No. 1739 regarding the qualifications and selection of teachers, there is the statement "The qualifications to be sought in teacher candidates in terms of general culture, special field education and pedagogical formation are determined by the Ministry of National Education. Moving from this responsibility, the Ministry of National Education formed the “teacher qualifications commission” in 1999, which was formed by the ministry's administrators, experts and teachers and representatives of higher education institutions that train teachers. As a result of the work done by the teacher qualifications commission, teacher competencies; It consists of the main titles of “teaching-teaching competencies”, “general culture knowledge and skills” and “special field knowledge and skills” (MEB, 2002).

It is stated that these competencies, which were put into effect on 12 July 2002, will be used for the following purposes: a) Determining teacher training policies, b) Pre-service training of teachers, c) Selection of teachers, d) Supervision of teachers and evaluation of their performance, e) In-service training of teachers, f) Teachers' self-improvement (MEB, 2002).

On the other hand, regarding the teacher competencies, the "Teaching Profession General Competencies Draft" has been developed within the scope of the Ministry of National Education Support Project. Teacher competencies holistic and systematic approach in this study on, Teacher Competencies related to National Education Development Project, Higher Education-MEB in Turkey, Teacher Training and Education General Directorate and prepared by all the project secretariat of the previously prepared study by EAR- GED 5 By examining the qualification documents of the country (England, USA, Seyil Islands, Australia and Ireland), a common understanding was tried to be established on the concepts and terms related to the subject. Also, in this study 21st century. How should the quality of teaching be? What qualities of students and teachers do we want? Answers to such questions were also sought (MEB, 2006).

At the end of this seminar, it was decided that it would be the most appropriate method to determine the general competencies of the teaching profession in the form of main competencies, sub-competencies of the main competencies and performance indicators of these sub-competencies, and it was accepted that teacher competencies include not only knowledge but also skills and attitudes. As a result of these workshops, teaching profession general competencies (MEB, 2006);

a. Personal and Professional Values - Professional Development,

b. Getting to Know the Student,

c. Learning and Teaching Process,

D. Monitoring and Evaluation of Learning, Development,

to. School-Family and Community Relations,

6 main competence areas, namely Program and Content Information, 39 sub-competencies related to these competencies and 244 performance indicators.

As a result of various studies carried out later, the General Competencies of the Teaching Profession were open to the critical opinions and suggestions of all stakeholders in the education process and were prepared to be continuously improved and updated. Accordingly, the "General Competencies for Teaching Profession" study has been finalized. According to this regulation, General Competencies for Teaching Profession consist of 6 main competencies, 31 sub-competencies and 233 performance indicators (MEB, 2006).

Science Teachers' Competencies

Considering the competence concepts of teachers in general, it can be expressed as the knowledge, understanding, skills and attitudes that must be possessed in order to fulfill the duties and responsibilities required by teaching. Competence areas to fulfill the teaching profession; It is stated as general culture, field knowledge and teaching profession knowledge (Numanoğlu & Bayır, 2009). When considered specifically, competence emphasizes the capacity required to perform the science teaching profession (Kuzu & Demir, 2015).

According to MEB (2018), the basic duties of science teachers are as follows;

a. Ensuring that students reach a higher level of thinking, product development, invention and innovation by guiding students to integrate science with technology and mathematics

b. Developing students' research spirit and scientific curiosity

c. Creating a democratic classroom environment in which students can freely express their views and opinions during lessons.

D. Ensuring the evaluation of the learning products obtained as a result of the course

Science teachers should have various competencies in order to fulfill these tasks effectively. These qualities; To have subject area knowledge, organizational skills, communication skills, professional integrity and ethical behavior, motivational ability and healthy lifestyle; It is defined as knowing the basics

of scientific activities, being willing, adopting mutual love and respect, analyzing the developmental characteristics of the individual and organizing the teaching learning process. (Kaptan, 1998).

According to Morgil and Yılmaz (1999), the qualifications of an effective Science teacher are as follows;

1. Students will be able to understand science content and interact with science materials.

communication skills that they can enter,

2. The ability to balance between oral, written and applied science activities,

3. The ability to create an active learning environment for students,

4. Learning planning and sequencing skills,

5. The ability to diagnose students' academic developments and to use appropriate measurements to evaluate them,

6. Skills to teach individual and small groups,

7. What if the students How ?, Why ?, ...? skills to encourage people to ask questions

8. The quality of guiding students to explain events (by investigating cause - effect relationships),

9. Skills to plan experimental research and work safely in the laboratory,

10. Must have the skills to associate the science subjects in the course with natural phenomena outside the classroom.

It is envisaged that science teachers should be trained to have the competencies to fulfill the requirements of the science teaching profession within their education process.

Science and Technology teaching special field competencies in the "Science and Technology Teacher Special Field Capability Draft" prepared by the Ministry of National Education (MEB, 2017);

1. Plans and organizes the learning and teaching process for the science and technology lesson,

2. Contributes to the scientific, technological and social development of students,

3. Determines, monitors and evaluates students' progress in the teaching process,

4. In order to support the teaching process, it plays a role in cooperation with families, social leadership, and practices for ceremonies and organizations at school,

5. Continues professional development in order to support the teaching process, it has been gathered under 5 competence areas and 24 sub-competencies related to these competencies.

The competencies that teachers should have and competency-based approaches are a topic that has been emphasized for many years in the Turkish education system and it is thought that this issue will maintain its importance in the future. For this reason, it is thought that it will be extremely important for the concept of competence to be understood by everybody in this field.

In the development of a sense of competence, formal educational institutions are also of great importance as well as the society in which a person lives. Teachers are undoubtedly one of the most important

factors that lead to the development of a sense of competence in the school environment. For this reason, it is thought that the ability of a teacher to create an effective and successful learning environment is related to his own teaching competence level (Akkoyunlu et al., 2005).

RESULT

Achieving the aims of the science lesson, which is included in the education programs and is important for students to gain a scientific perspective, and to bring about the desired behavioral changes in the individual; It is thought that it is possible with the presence of qualified, developmental, researcher, innovative and creative science teachers. Therefore, science teachers' basic competence areas and their related sub-competencies should be determined clearly and clearly.

In higher education institutions that train science teachers, science teacher candidates should be trained with an effective education curriculum in accordance with the determined competencies, and in addition to this, in-service training of current science teachers etc. It is thought that increasing these competencies with the help of activities will make an important contribution to the success of science and technology education.

In the information age where rapid change and development is experienced, the qualifications expected from science teachers also change. For this reason, taking into account the changing roles of science teachers, innovations and changes in the teaching process, the current roles, competencies and responsibilities of the teaching profession should be gained both in pre-service and in-service teaching formation.

REFERENCES

Akkoyunlu, B., Orhan, F. ve Umay, A. (2005). Bilgisayar öğretmenleri için bilgisayar öğretmenliği öz-yeterlik ölçeği geliştirme çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 29, 1-8.

Armor, D., Conroy-Oseguera, P., Cox, M., King, N., Mcdonnel, L., Pascal, A., Pauly, E., & Zellman, G. (1976). *Analysis of the school preferred reading programs in selected Los Angeles minorityschools.* (R-2007-LAUSD). Santa Monica, CA: RAND.

Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*,37(2), 122-147.

Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human beha- vior* (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press. (Reprinted in H. Friedman [Ed.],Encyclopedia of mental health. San Diego: Academic Press, 1998).

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control.* New York: W. H. Freeman andCompany.

Berman, P., Mclaughlin, M., Bass, G., Pauly, E., & Zellman, G. (1977). *Federal programs supportingeducational change: Vol. VII. Factors affecting implementation and continuation*. (Rep. No. R1589/7-HEW). Santa Monica, CA: RAND. (ERIC Document Reproduction Service No.140432).

Gibson, S., & Dembo, M. H. (1984). Teacher efficacy: A construct validation. *Journal of Educational Psychology*, 76 (4), 569-582.

Kabadayı, F. (2018). *Benliğin Kariyer Araştırma Öz-yeterliğini Yordayıcı Rolü: Öz-Aşkınlık, Öz-Bilinç,Öz-Kontrol ve Öz-Yönetim* (Yayımlanmamış doktora tezi). Trabzon Üniversitesi, Trabzon.

Kuzu, S., & Demir, S. (2015). Öğretmen adayları için" Öğretim ilke ve yöntemleri dersi öz yeterlilik ölçeğinin geliştirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12* (32).

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2001). Öğretmen Yeterliklerinin Belirlenmesi.http://oyegm.meb.gov.tr/yet/yayinlar/ulusal/ OYEGM_2001.htm (ET. 07.12.2020).

MEB, (2002). *Öğretmen Yeterlikleri*. Ankara: MEB Yayınları.

MEB,(2006). Temel eğitime destek programı "Öğretmen eğitimi bileşeni", öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri. http://oyegm.meb.gov.tr/yet/ (E.T. 07.12.2020).

MEB, (2017). Fen ve teknoloji öğretmeni özel alan yeterlikleri. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/06160143_3-YYretmen_Yeterlikleri_KitabY_fen_ve_teknoloji_YYretmeni_Yzel_alan_yeterlikleri_ilkYYretim_parYa_6.pdf (E.T. 08.12.2020).

MEB, (2018). Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812312311937-FEN%20B%C4%B0L%C4%B0MLER%C4%B0%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI2018.pdf (E.T. 08.12.2020).

Milson A. J., & Mehlig L. M. (2002). Elementary school teachers' Sense of efficacy for character education. *The Journal of Educational Research*, 96 (1). 47.

Morgil, F. İ., & Yılmaz, A. (1999). Fen öğretmeninin görevleri ve nitelikleri, fen öğretmeni yetiştirilmesine yönelik öneriler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*(15).

Numanoğlu, G., & Bayir, Ş. (2009). Bilgisayar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genelyeterliklerine ilişkin görüşleri. *Journal of Kirsehir Education Faculty, 10*(1).

Riggs, I. M., & Enochs, L.G. (1990). Toward the development of an elementary teacher's scienceteaching efficacy belief instrument. *Science Education*, 74 (6), 625-637.

Savran, A., & Çakıroğlu, J. (2003). Differences between elementary and secondary preservice scienceteachers' Perceived efficacy beliefs and their classroom management beliefs. *The TurkishOnline Journal of Educational Technology*, 2 (4).

Tagger, I. T. C. (2006). *The effect of student teaching on teacher efficacy among preservice physicaleducator*. Doctor of Philosophy, Department of Kinesiology, Michigan State University.

Tschannes– Moran, M., Woolfolk Hoy, A., & Hoy., W. K. (1998). Teacher efficacy:

It's meaning and measure. *Review of Educational Research*, 68, 202-248.

Tschannes– Moran, M., Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct.*Teaching and Teacher Education*, 17 (7), 783-805.

Usher, E. L., & Pajares, F. (2006). Sources of academic and self-regulatory efficacy beliefs of entering-middle school students. *Contemporary educational psychology*, *31*(2), 125-141.

Woolfolk Hoy, A., & Spero, R. B. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years ofteaching: a comparison of four measures. *Teaching and Teacher Education*, 21, 343- 356.

Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C. ve Soran, H. (2004). Öğretmen Öz-Yeterlik

İnancı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 58.

Zeldin, A. L. & Pajares, F. (1997). *Against the odds: Self-efficacy beliefs of women with math-related-careers*. Paper presented at the meeting of the American Educational Research

INVESTİGATİON OF SCİENCE EDUCATİON İN TERMS OF MULTİCULTURALİSM

Hamit İMALI[1] M. Said DOĞRU[2]
[1]Milli Eğitim Müdürlüğü, Kahramanmaraş / Türkiye
[2]Kastamonu Üniversitesi, Araç Rafet MYO, Kastamonu / Türkiye

Öz: It published in the literature about multicultural education in Turkey in recent years, although the available publications, education and science with an emphasis on the existence of a working relationship between the concepts of multiculturalism is rare. The aim of this article is to examine the reflections of the debates in the world literature in terms of science and science education. In mainstream educational publications, the term multiculturalism sounds extremely pleasant when voiced alone. When the term is added to science education, various discussions are made about what kind of a situation we encounter, while the pedagogical and epistemological structure of education is emphasized and the polarizations in the field are necessarily classified differently in the context of multiculturalism. Another classification can be those who accept as a phenomenon affected by sociological events and those who defend the rationality and authority of science. While making these classifications, the name of the study uses different nomenclatures of multiculturalism. Concepts such as modern Western Science, the well-known cultural environment. The research includes the evaluation of science by different researchers. There are important explanations about the explanation of science from universal or local aspects and the misconceptions here taking the form of alternative concepts. It takes part in opinions or statements on sensitive topics in science or science education. Some formations according to the cultural structure of the society and the evaluation of education in terms of epistemology have been tried to be explained. Constructivism is also tried to be evaluated as application results. In the context of multiculturalism, the possible results of applications in science and science education have been interpreted.

Keywords: Science Education, Multiculturalism, Constructivism

INTRODUCTION and THEORETICAL FRAMEWORK

According to Fay (2001), culture is a complex set of common beliefs, values, and concepts that enable a group to make sense of its life and present life style directions to this group. According to Taylor's generally adopted definition; culture, "is a complex whole that includes the knowledge, belief, art, morality, law, customs, and abilities and habits that an individual gains as a member of society." (Kırel, 1989: 351; Fichter, 1990: 132). As can be understood from this definition, culture shows the development level of progress in a society, goods and services, education, science, fine arts, individual and social understanding (Şahin, 2010). Vygotsky also argued that the experiences gained in culture significantly affect the development of the individual; It emphasizes that language, symbols and concepts support the mental development of the individual with the acquisition of cultural experiences (Arievitch & Stetsenko, 2000). Culture provides many changes over time and is affected positively or negatively by this change. Cultures are influenced by each other, and many cultures can even form many other subcultures within themselves. “Human communities in the same society develop different cultures according to their common past, the region they live in, their economic occupation and socio-economic status” (Cırık, 2008, p.27). From this point of view, it can be said that there are many factors affecting culture, that culture within the same society differs through various factors and that different subcultures are formed within the same culture. The concept of multiculturalism first appeared in the USA. It is a known fact that the USA hosts people from many different cultures along with geographical discoveries.

In addition, there has been immigration to this country from various cultures and a multicultural society has emerged. "The concepts of multiculturalism and diversity emerged in the 1970s as a result of the increase in social diversity in the United States of America in the 1960s, the intensification of the demands of human rights movements and ethnic minorities as well as women's equal rights and opportunities, and the awareness of racism, sexism and oppression against these groups". (Başbay and Bektaş, 2009, p.33). Multiculturalism "has been a concept that started to be more subject to scientific studies in the 1980s and 1990s" (Munley, Duncan, McDonnell, & Sauer, 2004).

“Multiculturalism is a multi-faceted concept that includes race, ethnic structure, language, sexual orientation, gender, age, disability, social class, religious orientation and other cultural dimensions” (Tiedt & Tiedt, 2005; cited in Demir, 2012, p. 1455). On the other hand, Yakışır (2009) defines multiculturalism as the project of coexistence of communities with different religions, languages and races, that is, communities with different ethnic / cultural origins.

When different perspectives on multiculturalism are examined, it is seen that opposing views come to the fore in the literature. While the main arguments of the scientists who advocate multiculturalism are that the social structure is enriched with differences and democratized, it is stated in the views of the opponents that multiculturalism has a structure that fragments the social structure and integrity (Başbay & Bektaş, 2010). Nation states strive to create a common culture by keeping the different cultures they host together. Multiculturalism, on the other hand, expresses the importance and survival of every culture rather than a common culture with its argument (Polat & Kılıç, 2013).

Apart from the classification of multiculturalists and universalists made by Siegel (2002), Irzık also participated in the discussion by making a triple classification. According to Irzik, the first group of post-modernists argues that scientific rationality and progress cannot be homogeneous globally, and this pursuit of legitimacy will result in pressure. The second group of philosophers of science, while accepting the authority of science, argues that it is progressive and rational. Finally, the third group claims that scientific knowledge is sociologically a product of the conflict of power and interest (in an interview with Alpay, 1998)[31]. According to the classification made by Irzik, the first group of western science educators advocates multiculturalism in the name of post-modernist, democratic pluralist education. The second group of western realist science educators, on the other hand, evaluates this approach as an anti-realist and focused on hidden ethnic discrimination (Taşkın, 2018).

One of the most visible articles on this subject was written by Ogawa (2007), accompanied by Aikenhead, the flagship of constructivism and multiculturalism. The article claims that science done in school is conservative. Another article defending similar views was written by Snively and Corsiglia (2001). In short, it comes to the point that different sciences can be done in different localities and there are many ways to do science. "Another possible reason for the Eurocentric sciences put forward by Aikenhead and Ogawa (2007) is the conservative school that is not conducive to teachers who rise on scientific method, realism and positivism. science is the quality of culture. As a result, school science often fails to inform students about the authentic Eurocentric sciences that permeate their daily lives. ” (Mansour, 2011, p. 304) basically advices to present the concept of domestic science as a solution. Another term used to support the locality of science, though not the last, is

[31] http://www.milliyet.com.tr/1998/01/16/entel/fel.html

"viability". Mugaloğlu (2017) combines his instrumentalist and pragmatic nature about the process of formation and use of knowledge in constructivism, as long as it works. With this term, it is emphasized that how long information lives in the society is important instead of the concept of truth. This is the point that constructivism cares about. Of course, a tribe, a congregation or a society with a long-standing, surviving mass of knowledge, whatever it may be, may not forget it. According to this approach, over time, any information can become important and valuable regardless of what source it comes from. At this point, we may easily want to question whether this information is far from objectivity, but unfortunately the epistemology of constructivism is based on subjectivity does not allow this. Matthews (2017), one of the veterans of the realist camp, who criticized intensely about the definition of multiculturalism, states the following: He advocates that students leave the worldview of their own culture (ontology, epistemology, metaphysics, authoritarian structure, religion) at the door of the classroom and understand the content of science in a way that works, and when they leave the classroom, they become fully faithful participants of their own culture. This attitude is close to advocating an anthropological approach to science teaching… it's a kind of audience learning. The person learns the subject but does not believe it or internalize it. (p. 486-87)

McCarthy claims that a certain segment of the American society or other backward nations are being deceived by saying multicultural science (Taşkın, 2018). In answering those who talk about respect for local science, Matthews emphasizes that no ethnic science has been able to answer the question of why the moon is spinning in the earth's orbit, how radio works, or how hundreds of thousands of Africans die of AIDS (Taşkın, 2018). Matthews highlights that there has been an escape from science in every society in the last 30 years (Matthews, 2017, p.40). McCarthy underlines the necessity of not harming the equal distribution of the social benefits of education under the name of respect for people (2018, p. 132). Parker (2002), one of the leading theorists of multiculturalism; The effects of differences on social unity result in “unity without difference, cultural pressure and chaos. Differences without unity cause the nation-state to crack. He pointed out that in a multicultural democratic nation-state, diversity and unity must coexist in a gentle balance ”and that multiculturalism is a unifying element (Akt; Yazıcı, Başol, & Toprak, 2009).

Considering the definitions of multiculturalism, the concept of difference is considered quite broadly (Polat & Kılıç, 2013). Differences include religion, language, ethnic origin, gender, age, disability, sect, sexual orientation, as well as all kinds of beliefs and practices determined individually and collectively (Polat & Kılıç, 2013). When the concept of difference is defined broadly in this way, it is possible to say that societies consisting of a single ethnic origin or religious structure are also multicultural (Polat & Kılıç, 2013). For example, although it seems homogeneous in a society consisting only of Muslim Turks, there are differences such as gender, sexual orientation, disability and socio-economic level (Polat & Kılıç, 2013). From this, it can be concluded that all societies actually have a multicultural structure (Polat & Kılıç, 2013).

A power that ignores differences shapes education according to its own policies in order to create a new type of human being it wants. These educational policies are created in line with the goals of monocultural and dominant culture. In nation states, the process is generally carried out through a single culture. The concept of multiculturalism and the debates around it cause the current education policies to be questioned and new education policies to be determined. Monist educational activities carried out in the logic of the nation-state are questioned and educational policies are determined in the axis of diversity.

It is seen that it is not possible for the nation-state to keep the different lifestyles equally together with its current structure. This situation leads to an intensification of multiculturalism discussions and an increase in demands for multicultural regulation of education (Ünal, 2004). According to Gay (1994)[32] who emphasizes equality, legitimacy and pluralism, "Multicultural education is based on an educational philosophy that provides life and legitimacy to ethnic and cultural differences and aims to provide equal academic opportunities to lead students to success; It is an education policy that includes educational programs, teaching materials and organizational structure, and based on the arrangement of all elements of education and education policies based on pluralism, with its own values and rules ”(cited in Polat, 2009, p.156).

Considering the common denominators of the definitions, multicultural education is a system that is considered valuable with all the differences of every individual and is at an equal distance to all cultures, and that multicultural education is free-thinking, questioning, recognizing its own culture and at the same time self-criticizing, respecting different ways of thinking and life, differences are richness. It can be concluded that it is the education system in which individuals who accept it are raised (Polat & Kılıç, 2013). There are five main approaches to multicultural education. These are (1) education that focuses on helping to equalize the educational opportunities of culturally diverse students; (2) education aimed at understanding cultural differences; (3) education aimed at preserving cultural pluralism; (4) education that helps students to work in different cultures, and (5) education to develop competence in multiple systems (Gezi, 1981; cited in Demir, 2012, p.1456). Kostova (2005) aims of multicultural education; It expresses that the individual is to raise tolerant individuals who have attitudes and behaviors such as knowing, understanding and respecting the person who is seen as "different" as a whole. From this point of view, it can be said that in order for multicultural education to achieve its goals, every step of education and all its stakeholders should be reorganized in line with the multicultural education policy (Polat & Kılıç, 2013).

The most important feature that distinguishes science from other sciences is that the student gains the skills of asking questions, making research, making hypotheses, recording the data during the experiment in a certain order, and reaching results by interpreting the data according to the hypothesis by giving importance to experiment, observation and discovery (Çilenti, 1985.). Learning science means learning to speak the language of science, and it requires practicing and using the language in a similar way as learning a foreign language (Almendingen & Tveita, 2009). Science education and teaching enables students to understand the basic principles necessary for the development of scientific concepts (Fischer, et al., 2005). Science education requires a problem-based idea to make sense of the world, rather than providing a valid scientific explanation of natural principles (Jenkins, 2000). In the process of increasing the quality of education, the efforts of countries to train thinking and producing minds, efforts to create active learning environments in science teaching cause the inadequate education systems to be reviewed. Science has an indispensable place in the life of individuals today (Aydın & Günay Balım, 2013). One of the most important components of education is undoubtedly the teacher. According to Spiecker and Steutel (2001), the qualities that should be present in the 21st century teacher are the perception of multiculturalism and the teachers' different life styles, tolerance-tolerance-flexibility,

[32] http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/educatrs/leadrshp/le0gay.htm

respect for the equal rights of another citizen, a strong stance against discrimination etc. democratic attitudes.

GOAL

The aim of this article is to examine the reflections of the debates in the world literature in terms of science and science education.

SCOPE

There are important explanations about the explanation of science from universal or local aspects and the misconceptions here taking the form of alternative concepts. It takes part in opinions or statements on sensitive topics in science or science education. Some formations according to the cultural structure of the society and the evaluation of education in terms of epistemology have been tried to be explained. The evaluation of constructivism as application results has also been tried to be examined. In the context of multiculturalism, the possible results of applications in science and science education have been interpreted.

METHOD

This study was conducted within the scope of phenomenology design, which is one of the qualitative research designs. Phenomenology (phenomenology) focuses on phenomena that we are aware of but do not have an in-depth and detailed understanding. Phenomenology creates a suitable research ground for studies that aim to investigate phenomena that are not completely alien to us, but that we cannot fully grasp (Yıldırım and Şimşek, 2008: 72). Phenomenology research may not produce precise and generalizable results. However, it helps us to know and understand the phenomenon better (Büyüköztürk et al., 2011: 19).

RESULTS and FINDINGS

Multiculturalism is criticized by many authors and it is even stated that it will be the source of many problems, cause division, conflict and chaos (Polat & Kılıç, 2013). “According to the opponents of multiculturalism, the policy of multiculturalism divides people by defining them in their own categories rather than uniting them as a nation. This situation not only makes integration impossible, it also means the end of politics, culture and civilization ”(Altınbaş, 2006)[33]. Drawing attention to the arguments that the promise of multicultural social life actually brings about division, separation and the distinction between 'us' and 'other' in a different way, Tekinalp (2005) states that multiculturalism stands before us as the most important problem of the 21st century. Erkal (2005) "Recognizing and respecting differences may lead to discussion and further conflict of discrimination, not the elimination of discrimination." He represents an attitude against multiculturalism with his expressions. Opponents of multiculturalism either consider the concept "a new trap of global capitalism" or argue that it would be inconvenient to see and discuss it as "contrary to the spirit of national unity and integrity" (Ünal, 2004). Gutmann (2010) also points out that not every aspect of cultural difference is worth respecting, but views such as racism and anti-Semitism should not be respected, and that not all differences can actually be considered within the scope of multiculturalism. Multicultural seen a number of problems that we look to Turkey in the

[33] http://www.asam.org.tr/tr/yazidosyagoster.asp?ID=152

context of education (Parker and Sword, 2013). The most important of these problems are the wrong perception of the society, the negative effects of laws and previous practices (Polat & Kılıç, 2013). According to Cırık (2008), it is observed that the concept of multicultural education is misunderstood in our country. It is claimed that our country may be divided with multicultural education practices, therefore, including such practices may disrupt the unitary state structure. Such concerns may prevail in countries that are not well balanced. However, to think that our country, whose political, social, economic and social balances are settled, can be divided by multicultural education practices would mean ignoring the strong structure that our country has built since its foundation (p. 36). It is possible to say that the curriculum and textbooks, which are among the most important indicators of multicultural education, fail in the subject of multiculturalism. This status (Ünal, 2004) when he says: "In Turkey, the curriculum and textbooks, it is possible to say that about multiculturalism in the classroom. Neither the presence of an ethnic group other than Turkish nor any other cultural difference is accepted in the curriculum and textbooks. Those who claim cultural difference were seen as harmful, faced with the sanctions of the laws and targeted the policies of "devaluation" in society with accusations such as "separatism" and "treason". The monoculturalist approach encountered in the curriculum and textbooks, ignoring different cultures and increasingly enmitating the differences, has found a legal ground in the Constitution and the Basic Law of National Education "(p.148).

"Multicultural education programs are put into practice in multinational and multicultural countries such as USA, Canada, Australia, Germany and England starting from pre-school classes" (Güven, 2005, as cited in Cırık, 2008, p.31). In our country, there is no serious step taken in this area yet. "The European Union arrangements made in recent years as part of the harmonization process, also is creating some changes in the Republic of Turkey's traditional status quo approach, said arrangements multicultural remained insufficient in terms able to have an understanding of society" (Ünal, 2004, p. 150). Although the number of studies on multiculturalism in the field of education has increased in recent years, it is thought to be insufficient. Studies mostly focus on determining the situation, developing scales, adapting the scale, and measuring the multicultural competencies of instructors and teacher candidates (Polat & Kılıç, 2013).

Among the 374 achievements in the Science and Technology course and 421 in the Mathematics course, no achievement that could be associated with multicultural education was encountered. According to the analysis results, it can be said that multicultural education is not sufficiently included in the current primary education programs (Cırık, 2008). Therefore, it can be suggested to those who are in a decision-making position about the programs that this situation should be taken into consideration during the evaluation and correction phase of the programs and that multicultural education should be given more weight in the programs. According to the analysis results, it can be said that multicultural education is not sufficiently included in the current primary education programs. For this reason, it can be suggested to those who are in a decision-making position about the programs that this situation should be taken into account in the evaluation and correction phase of the programs and the multicultural education should be given more importance in the programs (Cırık, 2008).

It should also be reminded that the inclusion of multicultural education activities in all educational levels starting from the preschool period can provide support for the holistic development of individuals. For this reason, it is thought that it would be more meaningful to create an understanding that reflects on the overall curriculum, rather than arranging separate themes related to intercultural interaction in current

curricula. In addition, it can be said that the inclusion of multicultural education activities in schools, in which all stakeholders related to education can participate, may positively affect the school atmosphere (Cırık, 2008).

REFERENCES

Almendingen, S.F., ve Tveita, J., 2009. Puppets in Science LessonsExperiences and Stories from Norwegian Teachers who are Using Puppets. US-China Education Review, 6(4), 45-48.

Alpay, Ş. (1998). http://www.milliyet.com.tr/1998/01/16/entel/fel.html 10 Eylül 2018 tarihinde indirilmiştir (Gürol Irzık ile söyleşi).

Altınbaş, D. (2006). Avrupa ve Çokkültürlülük: Fransa örneği. Stratejik analiz, 78: s.52- 61 [Online]: http://www.asam.org.tr/tr/yazidosyagoster.asp?ID=152 adresinden 14 Şubat 2008 tarihinde indirilmiştir.

Aikenhead, G. S., & Ogawa, M. (2007). Indigenous knowledge and science revisited. Cultural Studies of Science Education, 2(3), 539-620.

Arievitch, I.M., & Stetsenko, A. (2000). The quality of cultural tools and cognitive development: Gal'perin's perspective and its implications. Human Development, 43(2), 69-93. 10 Aralık 2004 tarihinde EBSCOhost veritabanından alınmıştır.

Aydın, G., ve Günay Balım, A., 2013. Kavramsal Değişim Stratejilerine Dayalı Olarak Hazırlanan Fen ve Teknoloji Plan ve Etkinlikleri, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (Journal of Research in Education and Teaching) Cilt:2, Sayı:1, Makale No:35 ISSN: 2146-9199.

Başbay, A., Bektaş, Y. (2009).Çokkültürlülük Bağlamında Öğretim Ortamı ve Öğretmen Yeterlikleri. Eğitim ve Bilim,34,s.30-43.

Başbay, A., & Bektaş, Y. (2010). Çokkültürlülük Bağlamında Öğretim Ortamı ve Öğretmen Yeterlikleri. *Eğitim ve Bilim*, *34*(152).

Büyüköztürk, Ş. , Çakmak, E., Akgün, E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Cırık,İ. (2008). Çokkültürlü Eğitim ve Yansımaları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education), 34, s.27-40

Çilenti, K., 1985. Fen Eğitimi Teknolojisi: Kadıoğlu Matbaası, Ankara

Demir, S. (2012). Çokkültürlü Eğitimin Erciyes Üniversitesi Öğretim Elemanları İçin Önem Derecesi. International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,7(4),s.1454-1475.

Erkal, M. (2005). Küreselleşme Etniklik Çokkültürlülük, İstanbul: Derin Yayınları.

Fay, B.(2001). Çağdaş Sosyal Bilimler Felsefesi: Çokkültürlü Bir Yaklaşım. (Çev: İsmail Türkmen) . İstanbul. Ayrıntı Yayınları.

Fischer, H. E., Klemm, K., Lautner, D., Sumfleth, E., Tiemann, R. ve Wirth, J., 2005. Framework for Empirical Research an Science Teaching and Learning, Journal of Science Teacher Education, 16(4), 309-349.

Gay, G. (1994). A synthesis of scholarship in multicultural education. http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/educatrs/leadrshp/le0gay.htm adresinden 17 Hazian 2009 tarihinde alınmıştır.

Gezi, K. (1981). Issues in Multicultural Education. ERO: Educaitonal Research Quarterly, 6, s.1-14.

Gutmann, A.(2010). Çokkültürcülük: Tanınma Politikası.(Hazırlayan: Amy Gutmann). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Şahin, A. (2010). Örgüt Kültürü-Yönetim İlişkisi ve Yönetsel Etkinlik. *Maliye Dergisi, 159,* 21-35.

Fichter, J. (1990), Sosyoloji Nedir? Çev. Çelebi, N., Toplum Kitabevi, Konya.

Jenkins, E. W., 2000. Constructivism in School Science Education: Powerful Model or the most Dangerous İntellectual Tendency? Science and Education, 9(16), 45-48.

Kırel, Ç. (1989), "Anadolu Üniversitesinin Kültürel Yapısında Meydana Gelen Değişmeler", AÜ İİBF Dergisi, C.VII, S. 1, Eskişehir, Haziran, 349-367.

Kostova, S.Ç. (2005), Çokkültürlü Eğitim: Bulgaristan Örneği "İnterkulrturno Vazpitanie". Editör: Prof. Dr. Lyuben Dimitrov, Teoriya na Vazpitanieto, İzdatelstvo "Veda Slovena - JG", Sofiya, 2005, s. 389-42.

Mansour, N. (2011). Science teachers' views of science and religion vs. the Islamic perspective: Conflicting or compatible. Science Education, 95(2), 281-309.

Matthews. M.R. (2017). Fen öğretimi: Bilim tarihinin ve felsefesinin katkısı. Istanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

McCarthy, C.L. (2018). Cultural Studies of Science Education: An appraisal. (In M. R. Matthews (Ed.)), History, philosophy and science teaching: New perspectives (s. 99-138). Springer.

Munley, P. H., Duncan, L. E., McDonnell, K. A., & Sauer, E. M. (2004). Counseling psychology in the United States of America. Counseling Psychology Quartely, 17, s.247-271.

Muğaloğlu, E. (2017). Bilim eğitiminde yapılandırmacı yaklaşıma eleştirel bakış [Fen Eğitiminde Güncel Konular]. (Ed. Taskin, Ö). Ankara: Pegem Yayıncılık. (sy. 7-24)

Polat, İ., & Kılıç, E. (2013). Türkiye'de çokkültürlü eğitim ve çokkültürlü eğitimde öğretmen yeterlilikleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10*(1), 352-372.

Polat, S.(2009). Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Eğitime Yönelik Kişilik Özellikleri. International Online Journal of Educational Sciences, 2009, 1 (1),s. 154- 164.

Siegel, H. (2002). Multiculturalism, universalism, and science education: In search of common ground. Science Education, 86(6), 803-820.

Snively, G., & Corsiglia, J. (2001). Discovering indigenous science: Implications for science education. Science Education, 85(1), 6-34.

Spiecker, B., Steutel, J. (2001). "Multiculturalism, pillarization and liberal civic education in the Netherlands. International Journal of Educational Research, 35, s.293-304.

Taşkın, Ö. (2018). Çok Kültürlülük ve Bilim Eğitimi(Fen Eğitimi*). Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 16(63), 34-47.

Tekinalp, Ş. (2005). Küreselleşen Dünyanın Bunalımı: Çokkültürlülük. Journal of İstanbul Kültür University. /1 , s.75-87

Tiedt, P. L., Tiedt, I. M. (2005). Multicultural Teaching: A Handbook of Activities, Information and Resources. (2nd ed.). Boston, MA: Pearson Education, Inc.

Ünal, I.(2004). Eğitim-Sen 4. Demokratik Eğitim Kurultayı - Çokdilli, çokkültürlü Toplumlarda Eğitim. Komisyon Raporu, s. 144-148.

Yakışır, A.N. (2009). Bir Modern Olgu Olarak Çokkültürlülük. Yüksek Lisans Tezi Tez no: 09203018

Yazıcı, S., Başol, G., Toprak, G. (2009). Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutumları: Bir Geçerlik Güvenirlik Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education), 37, s.229-242

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN FEN ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN YETERLİKLERİ İLE FEN ÖĞRETİMİ ÖZYETERLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Uluhan KURT

Milli Eğitim Bakanlığı, Erzurum / Türkiye

Öz: Okul öncesi dönemdeki çocuklar sosyal çevreleri ile etkileşime girerek çevrelerindeki olay ve olguları anlamlandırmaya başlamaktadırlar. Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal çevre kaynaklarından birisinin de okul öncesi öğretmenleri olduğu göz önünde bulundurulursa, öğrencilerin öğretmenleri ile yapmış oldukları etkinliklerin içeriği ve kalitesi büyük önem taşımaktadır. Belirtilen tüm bu durumlar göz önünde bulundurularak bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ile fen öğretimine ilişkin özyeterliklerinin demografik değişkenler açısından nasıl değiştiği ve bu iki değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Belirlenen amaca uygun olarak çalışmada, nicel araştırma yaklaşımlarından tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Erzurum, Yozgat ve Denizli illerinde görev yapan 78 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerine veri toplama aracı olarak Demografik bilgi anketi, "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fen Etkinliklerine İlişkin Yeterliliklerini Belirleme Ölçeği" (FEYBÖ) ve "Fen Bilimleri Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği" (FBÖÖÖ) uygulanmıştır. Yapılan analizler doğrultusunda elde edilen sonuçlar şu şekildedir: Okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyetleri ve görev yaptıkları bölge açısından fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve özyeterlik düzeyleri değişmemektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve özyeterlik düzeyleri; mesleki deneyimleri açısından farklılaşmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerin meslek hayatları süresince fen araştırmalarını takip etme düzeyleri açısından yeterlikleri farklılaşırken, özyeterlik düzeyleri farklılaşmamaktadır. Yani fen araştırmalarını kısmen ve sürekli takip eden öğretmenler fen araştırmalarını takip etmeyen öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli görmektedirler. Son olarak okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ile fen öğretimi özyeterlik düzeyleri arasında yüksek düzeyde (.53) bir ilişki belirlenmiştir. Yani okul öncesi öğretmenlerinin fen bilimleri öğretiminde özyeterlik düzeyleri ne kadar fazla olursa fen bilimleri etkinliklerinde o düzeyde yeterlidirler.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Öğretmenleri, Fen Öğretimi, Etkinliklerde Yeterlik, Özyeterlik

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Fen bilimleri bilimsel araştırmalar doğrultusunda insanların doğa ve çevreyi anlamlandırmasını sağlayan önemli bir bilim dalıdır. İçerisinde fizik, kimya, biyoloji, astronomi, genetik vb. bilimleri bulundurması itibariyle bu temel bilimler bireyin çok yönlü gelişmesini esas almaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005). Fen bilimleri eğitimi temelinde gözlem yapma, hipotez kurma, deney yapma, analiz ve sentez düzeyinde düşünme becerilerini barındırmaktadır. Bu açıdan çocukluk döneminde bu becerilerin bireylere kazandırılması ile sistematik düşünebilen, sorgulama becerisi gelişmiş bireyler yetiştirilebilmektedir (Alisinanoğlu vd., 2011).

Anne rahmine ilk düşümünden itibaren öğrenme odaklı olan insanoğlunun çocukluğunun ilk dönemlerindeki zihinsel ve fiziksel gelişimleri oldukça önemlidir. Bu açıdan okul öncesi dönemdeki çocukları gerek hayata hazırlamak gerekse toplumun beklentilerini karşılayabilecek becerilerle donatılması için okul öncesi kurumlar önemli bir rolü üstlenirler (Küçükturan, 2017). Okul öncesi eğitim dönemindeki çocukların gelişim ve öğrenme hızı yüksektir. Bu dönemde çevresiyle sürekli etkileşim içerisinde olan

çocuklar aktif öğrenmeler gerçekleştirirler. Bu da okul öncesi çağındaki çocukların sosyal ve duygusal yaşamını şekillendirmektedir (Kesicioğlu, 2019). Bireyin yetişkinlik çağındaki davranışlarının çocukluk dönemi ile şekillendirildiği göz önünde bulundurulursa, bu dönemde çocuklara fen eğitiminin profesyonel kişilerce verilmesi oldukça önemlidir (Alisinanoğlu vd., 2011). Çünkü okul öncesi dönemdeki çocukların meraklı, araştıran, sorgulayan, anlamlandıran rollerini üstlenmeleri fen bilimlerine ilişkin becerileri kazandırmak için bulunmaz bir fırsattır (Aktaş Arnas, 2003). Çocukların belirtilen özellikleri onların; öğrenmelerinin sorumluklarını almalarına, etkili ve kalıcı öğrenmeler edinmelerine, öğrendiği teorik bilgileri uygulamaya dönüştürmelerine, zihinsel becerilerini etkin kullanabilmelerine, materyal geliştirme becerisini kazanmalarına ve iyi bir fen okuryazarı olmalarına zemin hazırlamaktadır (Şimşek & Çınar, 2008; Uyanık Balat, 2011). Fen bilimleri özelinde düşünülürse okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklara fen alanındaki kavramların öğretildiği inancı toplumda yaygındır. Aksine bu kurumlarda fen bilimleriyle ilişkili olarak öğrencilerin araştırma, gözlem ve analiz yapacağı ortamların oluşturulması amaçlanmaktadır (Alisinanoğlu vd., 2012).Çünkü konu ve kavramların çocuğa dayatma ile öğretilmesi onların bilişsel gelişimini baltalayacaktır. Bu açıdan çocuklara zaman verilerek neden sonuç İlişkisi kurmalarına fırsat tanınması, onların keşfederek öğrenmesine sebep olmaktadır (Yalman, 2018). Fen bilimlerine ilişkin kavramlar genelde soyuttur. Bu açıdan kavramların öğretilmesi sürecinde soyut kavramların somutlaştırılması oldukça önemlidir. Okul öncesi dönemde yapılan günlük etkinlikler, fen bilimlerine ilişkin eğitimin verilmesinde temel teşkil etmektedir. Örneğin, çocukların sınıflarındaki çeşitli bitki türlerini incelemesi, onların bitkiler ve toprak yapısı hakkında bilgi sahibi olmasına zemin hazırlamaktadır. Bu şekilde sınıf içerisinde fen bilimlerine yönelik etkinliklerin olması çocukların fen bilimlerine olan ilgisini artırabilmektedir. Ayrıca fen bilimlerine yönelik hazırlanan etkinliklerde çeşitli araç ve gereçlerin kullanılması çocukların zihinsel gelişimlerine yardımcı olmakla birlikte çevrelerindeki olay ve olgulara karşı daha duyarlı olmalarını sağlamaktadır (MEB, 2016).

AMAÇ

Erken çocukluk dönemleri çocukların gelişimleri ve eğitimleri açısından kritik bir dönemdir. Bu açıdan öğrencilerin yaşadığı çevreyi tanımaya başlaması ile birlikte bir takım bilgi ve becerileri edinmeye başlarlar. Çocukların yaşadığı çevreyi tanımasına fırsat sunun kurumlardan birisi de okul öncesi kurumlarıdır. Türkiye'de son dönemde okul öncesi kurumlarına verilen önem gittikçe artmaktadır. Bu kurumların görevlerinden birisi çocukları temel eğitime başlayacakları güne kadar eğitmektir. Çocukların eğitiminde oldukça önemli yeri olan alanlardan birisinin de fen bilimleri olduğu düşünülürse fen bilimlerine yönelik kazanımların çocuklara kazandırılması oldukça önemlidir. Bu amaca hizmet eden en önemli unsurlardan birisi de okul öncesi öğretmenleridir.

Belirtilen bu durumlar göz önünde bulundurularak araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ile fen öğretimine ilişkin özyeterliklerinin demografik değişkenler açısından nasıl değiştiği ve bu iki değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya yön veren araştırma soruları ise şu şekildedir: Okul öncesi öğretmenlerinin;

1. cinsiyetleri ve görev yaptıkları bölge açısından fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve fen öğretimine ilişkin özyeterlik düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
2. fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve fen öğretimine ilişkin özyeterlik düzeyleri; mesleki deneyimleri açısından nasıl değişmektedir?

3. meslek hayatları süresince fen araştırmalarını takip etme düzeyleri açısından fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve özyeterlik düzeylerini nasıl değişmektedir?

4. fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ile fen öğretimi özyeterlik düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmada, nicel araştırma yaklaşımlarından tarama yöntemi kullanılmıştır. Öğretmenlerin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve fen öğretimine yönelik özyeterliklerinin farklı değişkenler açısından nasıl değiştiği ve bu iki değişkenler arasındaki ilişki düzeylerinin tespit edilmesi hedeflendiğinden genel tarama modellerinden ilişkisel tarama yönteminden faydalanılmıştır. İlişkisel tarama, birden fazla değişkenin birbirleri arasındaki ilişkilerin düzeyini belirleyen bir yöntemdir (Karasar, 2009).

Araştırmanın örneklemini Erzurum, Yozgat ve Denizli illerinde görev yapan 78 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Örnekleme dâhil olan öğretmenlerden veriler Google form üzerinden alınmıştır. Öğretmenler gönüllük esasına dayalı olarak araştırmaya katılım göstermişlerdir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Anketi, "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fen Etkinliklerine İlişkin Yeterliliklerini Belirleme Ölçeği" (FEYBÖ) ve "Fen Bilimleri Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği" (FBÖÖÖ) kullanılmıştır. Demografik Bilgi Anketinde öğretmenlere; cinsiyetleri, görev yaptıkları bölge (köy, ilçe ve şehir merkezi), mesleki deneyimleri ve meslek hayatları süresince fen araştırmalarını takip etme düzeyleri sorulmuştur. "Fen Bilimleri Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği" maddeleri okul öncesi öğretmenlerine uygun olarak düzenlendikten sonra öğretmenlere yöneltilmiştir. Çalışmada kullanılan ölçeklerin iç tutarlık katsayıları FEYBÖ için .93 ve FBÖÖÖ için .83 olarak hesaplanmış ve alt ve üst gruplardaki %27'lik dilimdeki puanlar arasındaki t testi sonuçlarının anlamlı bir fark gösterdiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar ölçeklerin güvenilir ve geçerli olduklarının göstergesidir.

BULGULAR

Araştırmada betimsel ve çıkarımsal istatistikler yapılmadan önce normallik testleri yapılmıştır. Normallik testlerinden elde edilen sonuçlara göre verilerin; basıklık ve çarpıklık değerlerinin +/-2 arasında olduğu, histogram ve detrended grafiklerinin normal olduğu, katılımcı sayısı 50'den fazla olduğu için yapılan Kolmogrov-Simirnov testi sonucunun $p>.05$'ten büyük olduğu belirlenmiştir. Belirlenen bu değerler Pallant'a (2016) göre normal dağılmaktadır. Verilerin normal dağılması, parametrik testlerin uygulanmasını mümkün kılmıştır.

Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde "Okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyetleri ve görev yaptıkları bölge açısından fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve fen öğretimine ilişkin özyeterlik düzeyleri farklılaşmakta mıdır?" sorusunun cevabı aranmıştır. Bu kapsamda belirtilen değişkenlerin; cinsiyet açısından değişimini incelemek için bağımsız gruplar t testi, görev yapılan bölgeye göre nasıl değiştiğini belirlemek için tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır.

Öğretmenlerin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve fen öğretimine ilişkin özyeterlik düzeylerinin cinsiyet açısından değişimi Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Cinsiyete göre fen etkinliklerine ilişkin yeterlik ve fen bilimleri öğretimine yönelik özyeterlik düzeylerinin incelendiği bağımsız gruplar t testi sonuçları

	Cinsiyet		Frekans	Ortalama	Standart Sapma	p
FEYBÖ Puanı	Kız		27	3.60	.86	.67
	Erkek		51	3.68	.81	
FBÖÖÖ Puanı	Kız		27	4.00	.69	.74
	Erkek		51	4.05	.67	

Tablo 1 incelendiğinde, kız ve erkek öğretmenlerin bu iki değişken açısından birbirlerine benzer özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Bu da kız ve erkek öğretmenlerin benzer şekilde etkinlikler hakkında bilgi sahibi olduklarının, eğitim alanında özgün çalışmalara ulaşabildiklerinin, etkinliklerde çocukların gözlem yapmalarına eşit fırsatlar verdiklerinin göstergesidir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları bölge açısından fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve fen öğretimine ilişkin özyeterlik düzeylerinin nasıl değiştiğini belirlemek için tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Analizden elde edilen sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Görev yapılan bölgeye göre fen etkinliklerine ilişkin yeterlik ve fen bilimleri öğretimine yönelik özyeterlik düzeylerinin incelendiği tek yönlü anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	**Karelerin Toplamı**	**df**	**F**	**P**
FEYBÖ Puanı	Gruplar arası	1.05	2	.77	.46
	Gruplar içi	50.83	75		
	Toplam	51.88	77		
FBÖÖÖ Puanı	Gruplar arası	.40	2	.43	.65
	Gruplar içi	34.69	75		
	Toplam	35.09	77		

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin görev yaptıkları bölge açısından fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve özyeterlik düzeyleri benzerdir. Bu açıdan öğretmenin köy, ilçe merkezi ya da şehir merkezinde görev yapması belirtilen faktörler açısından bir fark oluşturmamaktadır.

İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde "Okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve fen öğretimine ilişkin özyeterlik düzeyleri mesleki deneyimleri açısından nasıl değişmektedir?" sorusunun cevabı aranmıştır. Bu kapsamda belirtilen değişkenlerin mesleki deneyim açısından nasıl değiştiğini belirlemek için tek

yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Tek yönlü ANOVA testinden elde edilen değerler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Mesleki deneyimlere göre fen etkinliklerine ilişkin yeterlik ve fen bilimleri öğretimine yönelik özyeterlik düzeylerinin incelendiği tek yönlü anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin Toplamı	df	F	P	FARK
FEYBÖ Puanı	Gruplar arası	7.74	3	4.32	.00	15 yıl üstü>10-15 yıl
	Gruplar içi	44.15	74			
	Toplam	51.89	77			
FBÖÖÖ Puanı	Gruplar arası	5.54	3	4.63	.01	5-10 yıl>10-15 yıl 15 yıl üstü>10-15 yıl
	Gruplar içi	29.55	74			
	Toplam	35.09	77			

Tablo 3 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki deneyimleri açısından fen etkinliklerine ilişkin yeterlik becerileri ve fen bilimleri öğretimine yönelik özyeterlikleri farklılaşmaktadır. Öğretmenlerin meslekte geçirdikleri süre açısından 5-10 yıl, 15 ve üstü yıl görevde olanların özyeterlik düzeyleri daha fazladır. Fen etkinliklerine ilişkin yeterliklerinde ise öğretmenlerin yeterlik puanları daha yüksek olmakla birlikte 15 ve üstü yıl deneyime sahip öğretmenler ile 10-15 yıl mesleki deneyim sahibi öğretmenler arasında anlamlı fark bulunmaktadır.

Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde "Okul öncesi öğretmenlerinin meslek hayatları süresince fen araştırmalarını takip etme düzeyleri açısından fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve özyeterlik düzeyleri nasıl değişmektedir?" sorusunun cevabı aranmıştır. Bu kapsamda belirtilen faktörlerin öğretmenlerin fen araştırmalarını takip etme düzeyleri açısından nasıl değiştiğini belirlemek için tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Tek yönlü ANOVA testinden elde edilen değerler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Fen araştırmalarını takip etme düzeyleri açısından fen etkinliklerine ilişkin yeterlik ve fen bilimleri öğretimine yönelik özyeterlik düzeylerinin incelendiği tek yönlü anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin Toplamı	df	F	P	FARK
FEYBÖ Puanı	Gruplar arası	9.69	2	8.61	.00	Kısmen>Yapmadım Sürekli Yapıyorum>Yapmadım
	Gruplar içi	42.20	75			
	Toplam	51.89	77			
FBÖÖÖ Puanı	Gruplar arası	1.03	2	1.14	.32	-
	Gruplar içi	34.06	75			
	Toplam	35.09	77			

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin meslek hayatları süresince fen araştırmalarını takip etme düzeyleri açısından; fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri farklılaşırken, fen öğretimine yönelik özyeterlik düzeyleri farklılaşmamaktadır. Yani fen araştırmalarını kısmen ve sürekli takip eden öğretmenler fen araştırmalarını takip etmeyen öğretmenlere göre kendilerini fen bilimleri etkinliklerinde daha yeterli görmektedirler.

Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde "Okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ile fen öğretimi özyeterlik düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?" sorusunun cevabı aranmıştır. Bu açıdan değişkenler arasındaki ilişki düzeyini belirlemek için korelasyon testi yapılmıştır. Test sonucunda elde edilen değerler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ile fen bilimleri öğretimine yönelik özyeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon testi sonuçları

		FEYBÖ Puanı	FBÖÖÖ Puanı
FEYBÖ Puanı	Pearson Korelasyon Değeri	1	.53**
	p		.00
FBÖÖÖ Puanı	Pearson Korelasyon Değeri	.53**	1
	p	.00	

Tablo 5 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerine ilişkin yeterlik ve fen bilimleri öğretimine yönelik özyeterlik düzeyleri arasında (.53, $p<.05$) yüksek düzeyde bir ilişki görülmektedir. Bu açıdan öğretmenlerin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri arttıkça fen bilimleri öğretimine yönelik özyeterlik düzeyleri de artmaktadır.

SONUÇ

Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir. Bunlar:

- Okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyetleri ve görev yaptıkları bölge açısından fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve özyeterlik düzeyleri değişmemektedir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve özyeterlik düzeyleri; mesleki deneyimleri açısından farklılaşmaktadır. Öğretmenlerin meslekte geçirdikleri süre açısından 5-10 yıl, 15 ve üstü yıl görevde olanların özyeterlik düzeyleri daha fazladır. Fen etkinliklerine ilişkin yeterliklerinde ise 15 ve üstü yıl deneyime sahip öğretmenlerin yeterlik puanları daha yüksektir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin meslek hayatları süresince fen araştırmalarını takip etme düzeyleri açısından fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri farklılaşırken, özyeterlik düzeyleri farklılaşmamaktadır. Yani fen araştırmalarını kısmen ve sürekli takip eden öğretmenler fen araştırmalarını takip etmeyen öğretmenlere göre kendilerini fen etkinliklerinde daha yeterli görmektedirler.
- Okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ile fen öğretimi özyeterlik düzeyleri arasında yüksek düzeyde (.53) bir ilişki belirlenmiştir. Yani okul öncesi öğretmenlerinin fen bilimleri öğretiminde özyeterlik düzeyleri ne kadar fazla olursa fen bilimleri etkinliklerinde kendilerini o kadar yeterli görürler.

KAYNAKÇA

Aktaş Arnas, Y. (2003). Okul öncesi dönemde fen eğitiminin amaçları. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi,* 6: 1-6.

Alisinanoğlu, F., İnan, H.Z., Özbey, S., Uşak, M. (2012). Early childhood teacher candidates qualifications in science teaching. *Energy Education Science and Technology Part B: Social and Educational Studies*, 4 (1): 373-390.

Alisinanoğlu, F., Özbey, S., Kahveci, G., (2011). Okul öncesinde fen eğitimi. Ankara: Maya Akademi Yayınevi.

Kaya, V.H., Polat, D., & Karamüftüoğlu, İ.O. (2014). Fen bilimleri öğretimine yönelik öz-yeterlik ölçeği geliştirme çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies,* 28: 581-595.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel yayınları.

Kesicioğlu, O. S. (2019). Erken çocukluk döneminde matematik eğitimi ve önemi. (Ed.) Gonca Uludağ. *Erken çocukluk döneminde matematik eğitimi*. Ankara: Atlas Akademik Basım.

Küçükturan, G. (2017). Okul öncesi dönemde fen eğitimi ve öğretmenin rolü. (Ed.) Hasan Şevki Ayvacı, Suat Ünal. *Kuramdan uygulamaya okul öncesinde fen eğitimi*. Ankara: PegemA.

MEB (2005). *Talim terbiye başkanlığı, ilköğretim fen ve teknoloji dersi (4 ve 5. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.

Özbey, S., & Alisinanoğlu, F. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerine ilişkin yeterliliklerini belirleme ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, Kış (185): 266-277.

Pallant, J. (2016). *SPSS kullanma klavuzu spss ile adım adım veri analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şimşek, N., & Çınar, Y. (2008). Okul öncesi dönemde fen ve teknoloji öğretimi. Ankara: Anı yayıncılık.

Uyanık Balat, G. (2011). Fen nedir ve çocuklar feni nasıl öğrenir? (Ed.) Berrin Akman, Gülden Uyanık Balat, Tülin Güler. *Okul öncesi dönemde fen eğitimi*. Ankara: PegemA.

Yalman, D. (2018). Erken çocuklukta fen eğitimi. (Ed.) Mustafa Sami Topçu, Banu Özkan. *Erken çocuklukta fen eğitimi*. Ankara: Efeakademi

İNTERNET KAYNAKLARI

MEB (2016). Çocuk gelişimi ve eğitimi/fen ve matematik etkinlikleri. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Fen%20ve%20Matematik%20Etkinlikleri.pdf (E.T. 10/12/2020)

İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FEN BİLİMLERİ DERSİNDEKİ EPİSTEMOLOJİK İNANÇLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Uluhan KURT

Milli Eğitim Bakanlığı, Erzurum / Türkiye

Öz: Bu çalışmanın amacı, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin fen dersindeki epistemolojik inançlarını etkileyen demografik değişkenleri belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın örneklemini, Erzurum iline ait çeşitli ilçelerde bulunan 244 ilkokul 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Covid 19 salgınından olumsuz etkilenmeme, iş ve zamandan tasarruf etmek için örneklemin belirlenmesinde uygun örnekleme yönteminden faydalanılmıştır. Nicel araştırma yaklaşımlarından tarama yönteminin kullanıldığı çalışmada, veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Anketi ve Epistemolojik İnanç Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada ölçek maddelerinin iç tutarlık katsayı .79 olarak hesaplanmış, alt ve üst gruplardaki %27'lik dilimdeki puanlar arasındaki t testi sonuçlarının anlamlı bir fark gösterdiği belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin epistemolojik inançlarının; ebeveynlerin çocuklarının eğitim hayatından beklentisi, öğrencilerin sınıf arkadaşları ile anlaşma düzeyleri ve ebeveynlerin çocuğunu arkadaşları ile kıyaslama düzeyi açısından farklılaştığı ve bu farklılaşmaların istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin çocuğunun eğitim hayatından beklenti düzeyi ve öğrencilerin arkadaşları ile anlaşma düzeyi arttıkça öğrencilerin epistemolojik inanç ortalama puanları da istatistiksel olarak anlamlı artışlar göstermektedir. Diğer yandan ebeveynleri tarafından arkadaşları ile sürekli kıyaslanan öğrencilerin epistemolojik inanç ortalama puanlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda kendisinden yüksek düzeyde eğitim alması beklenilen, arkadaşları ile iyi düzeyde anlaşan ve sürekli arkadaşları ile kıyaslanmayan öğrenciler, bilginin doğruluğu ve kaynağından şüphe duyarlar, kuralları sorgularlar, problemlerin çözümüne yönelik akıl yürütürler ve yeteneklerini hayat boyu geliştirebilecekleri inancına sahiptirler.

Anahtar Kelimeler: Epistemolojik İnanç, İlkokul Öğrencileri, Demografik Değişkenler

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Felsefenin yıllardır çalışma alanlarından birisi olan epistemoloji, bilgi ve bilme kavramları üzerine inşa edilmiştir. Epistomoloji kelimesinin kökeni Yunanca bilgi (episteme) ve açıklama (logos) kelimelerinin birleşimine dayanmaktadır (Buehl & Alexander, 2001). Piaget'in zihinsel gelişim modelinde bilgi, bilginin oluşumu, yapılandırılması ve edinilme süreci olarak literatüre kazandırdığı "genetik epistemoloji" kavramı ile birlikte, felsefe ve psikoloji bilim dallarında epistemolojik inançlar ve bu inançların kökeni ile ilgili çalışmalar hız kazanmıştır (Schommer-Akins, 2004).

İnanç ve bilgi kavramlarının bilişsel yapılarla ilişkili olduğunun vurgulanmasıyla birlikte, bu bilişsel yapıları oluşturan alt faktörlerin birey tarafından kazanılma şeklinin farklılar gösterebileceği belirtilmiştir. Diğer yandan bilgi nesnel bir yapı iken inanç, bireyin olay ve olguları anlamlandırma şekilleri bakımından öznellik göstermektedir (Deryakulu, 2004a). Bu açıdan epistemolojik inançlar üzerinden farklı gelişim modelleri ortaya koyulmuştur. Bu gelişim modellerinin gelişim aşamaları göz önünde bulundurularak içerdikleri anlamlar şu şekildedir: Başlangıçta bireyler bilginin nesnel, mutlak doğru olduğuna inanırlar. Sonrasında mutlak bilgiye sadece uzman bireylerin sahip olduğuna ilişkin kuşku duymaya başlarlar. Bu da onların inançlarının değişmesine zemin hazırlamaktadır (Hofer & Pintrich, 1997). Daha

sonra uzman kişilerin bilgilerinden ziyade, bilginin de mutlak ve kesin olmadığı görüşü egemen olmaktadır. Bu egemen görüşe göre bilgi uzmanlar tarafından oluşturulan ve aktarılan bir şey olmayıp, bireyler tarafından oluşturulmaktadır (Deryakulu, 2004b).

1950'li yıllarda oldukça popüler olmaya başlayan epistemolojik inançların bireyin bilgiyi öğrenme ve kendisine mal etmesi sürecini etkilediği düşünüldüğünden, bu inançların eğitim ve yaşam boyu öğrenme için önemli olduğu düşüncesi önem kazanmıştır (Hofer, 2001). Benzer şekilde epistemolojik inançların öğrencilerin akademik başarı ve performansını etkileyen bir değişken olması (Cano & Cardella-Elawar, 2004) yukarıdaki görüşü desteklemektedir. Son dönemde eğitim öğretim faaliyetleri süresince üzerinde araştırmalar yapılan epistemolojik inançların; akademik başarı, öğrenme türü, cinsiyet, sınıf düzeyi, sorun çözme becerisi ve özyeterlik gibi olgularla arasında ilişki olduğu belirtilmektedir (Topçu & Yılmaz-Tüzün, 2009). Diğer yandan epistemolojik inançların ebeveynler ile (Schommer,1993); sosyal çevreyle (Youn, 2000); öğrenme stratejilerini kullanma türüyle (Chan, 2003; Deryakulu, 2004b); cinsiyet ve öğrenme ortayımla (Neber & Schommer, 2002) ilişki düzeylerini ele alan çalışmalara rastlamak da mümkündür.

Kısaca ele alınırsa, epistemolojik inanç bireyin çevre algısını, bilgiye yönelik görüş ve inançlarını içermektedir. Bireylerin epistemolojik inançları gelişmiş ve gelişmemiş olarak iki gruba ayrılır. Gelişmiş epistemolojik inanca sahip bireyler bilginin göreceliğine ve bilgiyi yapılandırma becerisine sahipken, gelişmemiş epistemolojik inanca sahip bireyler bilginin mutlak doğruluğuna ve tek olduğu görüşüne sahiptirler. Bu bireyler bilgiyi aktarandan doğrudan alır ve sorgulama ihtiyacı hissetmezler.

AMAÇ

İlkokul çağlarındaki çocukların fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimleri göz önünde bulundurulduğunda, bu öğrencilerin doğal yeteneklerini bilmeleri, bilgi kaynağını nasıl kabullendikleri ve öğrenmeye karşı durumlarının ele alınması oldukça önemlidir. Bu açıdan bu öğrencilerin eğitiminde onların çok yönlü geliştirilmesi gerekmektedir.

Belirtilen durumlar referans alınarak bu çalışmada, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin fen dersindeki epistemolojik inançlarını etkileyen demografik değişkenlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Amaç doğrultusunda çalışmaya yön veren araştırma soruları ise şu şekildedir. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersindeki epistemolojik inançları;

1. Ebeveynlerin çocuklarının eğitim hayatı beklentisi açısından farklılaşmakta mıdır?
2. Sınıf arkadaşları ile anlaşma düzeyleri açısından farklılaşmakta mıdır?
3. Ebeveynlerinin onları arkadaşları ile kıyaslama düzeyi açısından farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmada, nicel araştırma yaklaşımlarından tarama yöntemi kullanılmıştır. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersindeki epistemolojik inançlarının ebeveynlerin çocuğunun eğitim hayatından beklentisi, öğrencilerin arkadaşları ile anlaşma düzeyi ve ebeveynleri tarafından arkadaşları ile kıyaslanma durumlarına göre nasıl farklılaştığının belirlenmesi için tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yönteminin tercih edildiği çalışmalarda genel manada gruplar arasında karşılaştırılma yapılması ve olguların

birbirileri ile olan ilişki düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır (Cohen, Manion & Morrison, 2005; Karasar, 2013).

Çalışmanın örneklemini Erzurum iline ait çeşitli ilçelerde bulunan 244 ilkokul 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Covid 19 salgınından olumsuz etkilenmeme, iş ve zamandan tasarruf etmek için örneklemin belirlenmesinde uygun örnekleme yönteminden faydalanılmıştır.

Çalışmada veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Anketi ve Epistemolojik İnanç Ölçeği (EİÖ) kullanılmıştır. Epistemolojik İnanç Ölçeği kendi içerisinde uzman otoritesi, doğuştan yetenek, hızlı öğrenme ve basit bilgi alt boyutlarından oluşmaktadır. Epistemolojik İnanç Ölçeğinin ilkokul 4. sınıf öğrencileri için uygun olup olmadığını belirlemek için bazı uygulama ve analizler yapılmıştır. Bu kapsamda maddeler üç dil uzmanı, bir ölçek geliştirme uzmanı ve iki sınıf öğretmeni tarafından incelenmiştir. Ayrıca maddeler beş ilkokul öğrencisine okutulmuş ve öğrencilerden maddelerin anlaşılabilirliği ile ilgili dönütler alınmıştır. Asıl çalışmadan farklı 162 ilkokul 4. sınıf öğrencisine Epistemolojik İnanç Ölçeği uygulanmıştır. Öğrencilerden elde edilen veriler üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve modelin uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin ilkokul öğrencilerine uygulanabileceği kararı verildikten sonra asıl çalışmaya başlanmıştır. Asıl çalışmada ölçek maddelerinin iç tutarlık katsayı .79 olarak hesaplanmış, alt ve üst gruplardaki %27'lik dilimdeki puanlar arasındaki t testi sonuçlarının anlamlı bir fark gösterdiği belirlenmiştir. Bu durum ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğunun göstergesidir.

BULGULAR

Çalışmada analizler yapılmadan önce normallik testleri yapılmıştır. Normallik testlerinden elde edilen sonuçlara göre verilerin; basıklık ve çarpıklık değerlerinin +/-2 arasında olduğu, histogram ve detrended grafiklerinin normal olduğu, katılımcı sayısı 50'den fazla olduğu için yapılan Kolmogrov-Simirnov testi sonucunun p>.05'ten büyük olduğu belirlenmiştir. Belirlenen bu değerler Pallant'a (2016) göre normal dağılmaktadır. Normal dağılım gösteren veriler üzerinden parametrik testler yapılmıştır.

Aşağıda çalışmadan elde edilen bulgular, araştırma soruları referans alınarak ayrı ayrı işlenmiştir.

Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde "İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersindeki epistemolojik inançları ebeveynlerin çocuklarının eğitim hayatı beklentisi açısından farklılaşmakta mıdır?" araştırma sorusunun cevabı aranmıştır. Bu açıdan veriler üzerinde tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır.

Tek yönlü ANOVA testinden elde edilen bulgular Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Epistemolojik inancın ebeveynlerin çocuklarının eğitim hayatı beklentisi açısından incelendiği tek yönlü anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin Toplamı	df	F	P	FARK
EİÖ Puanı	Gruplar arası	3.74	2	4.89	.01	Yüksek Düzey>Orta Düzey
	Gruplar içi	88.26	231			
	Toplam	92.00	233			

Tablo 1 incelendiğinde, ilkokul öğrencilerin epistemolojik inançları ebeveynlerin çocuklarının eğitim hayatından beklentisi açısından farklılaşmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarının eğitim hayatından beklentisi arttıkça öğrencilerin epistemolojik inanç puanları yükselmektedir. İstatistiksel olarak farklılaşmanın da çocuğunun eğitim hayatından yüksek ve orta düzeyde beklenti içerisinde olan ebeveynlerin çocukları arasında olduğu belirlenmiştir.

İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde "İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersindeki epistemolojik inançları sınıf arkadaşları ile anlaşma düzeyleri açısından farklılaşmakta mıdır?" araştırma sorusunun cevabı aranmıştır. Bu açıdan veriler üzerinde tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır.

Tek yönlü ANOVA testinden elde edilen bulgular Tablo 2'de özetlenmiştir.

Tablo 2. Epistemolojik inancın öğrencilerin arkadaşları ile anlaşma düzeyleri açısından tek yönlü anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	**Karelerin Toplamı**	**df**	**F**	**P**	**FARK**
EİÖ Puanı	Gruplar arası	4.99	2	6.60	.01	Anlaşabilen>Anlaşamayan Kısmen Anlaşabilen>Anlaşamayan
	Gruplar içi	88.54	234			
	Toplam	93.53	236			

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin epistemolojik inançlarının arkadaşları ile anlaşma düzeyi açısından farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin arkadaşları ile anlaşma düzeyi arttıkça öğrencilerin epistemolojik inanç ortalama puanları da artışlar göstermektedir. Belirlenen artışlardan arkadaşları ile anlaşabilen ve kısmen anlaşabilen öğrencilerin arkadaşları ile anlaşamayan öğrencilere nazaran epistemolojik inançları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde "İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersindeki epistemolojik inançları ebeveynlerinin onları arkadaşları ile kıyaslama düzeyi açısından farklılaşmakta mıdır?" araştırma sorusunun cevabı aranmıştır. Bu açıdan veriler üzerinde tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır.

Tek yönlü ANOVA testinden elde edilen bulgular Tablo 3'te özetlenmiştir.

Tablo 3. Epistemolojik inancın ebeveynlerin çocuklarını arkadaşları ile kıyaslaması açısından incelendiği tek yönlü anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin Toplamı	df	F	P	FARK
EİÖ Puanı	Gruplar arası	2.60	2	3.33	.04	Kıyaslamayan>Kıyaslayan
	Gruplar içi	92.72	237			
	Toplam	95.32	239			

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin epistemolojik inançlarının arkadaşları ile kıyaslanma düzeyi açısından farklılaştığı görülmektedir. Ebeveynleri tarafından arkadaşları ile sürekli kıyaslanan öğrencilerin epistemolojik inanç ortalama puanları daha düşüktür. Kısmen kıyaslanan öğrencilerin ise epistemolojik inançları diğer arkadaşları ile farklılaşmamıştır.

SONUÇ

Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir. Bunlar:

- Öğrencilerin epistemolojik inançları, ebeveynlerin çocuklarının eğitim hayatından beklentisi açısından farklılaşmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarının eğitim hayatından beklenti düzeyi arttıkça ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin fen dersi epistemolojik inanç düzeyleri artmaktadır. Ancak istatistiksel olarak anlamlı fark ebeveynlerin beklenti düzeyi yüksek ve orta düzeyde olan öğrenciler arasında olmuştur.
- Öğrencilerin sınıf arkadaşları ile anlaşma düzeyleri açısından ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin epistemolojik inançları farklılaşmaktadır. Arkadaşları ile iyi düzeyde ve kısmen anlaşabilen öğrenciler anlaşamayan öğrencilere nazaran istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha fazla epistemolojik inanca sahiptirler.
- Ebeveynlerin çocuğunu arkadaşları kıyaslama düzeyi açısından ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin epistemolojik inançları farklılaşmaktadır. Çocuklarını arkadaşları ile kıyaslamayan ebeveynlerin çocuklarının epistemolojik inanç düzeyleri çocuklarını arkadaşları ile kıyaslayan ebeveynlerin çocuklarına göre daha fazladır. Belirlenen bu fark istatistiki açıdan anlamlıdır.

Bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda, kendisinden yüksek düzeyde eğitim alması beklenilen, arkadaşları ile iyi düzeyde anlaşan ve sürekli arkadaşları ile kıyaslanmayan öğrenciler, bilginin doğruluğu ve kaynağından şüphe duyarlar, kuralları sorgularlar, problemlerin çözümüne yönelik akıl yürütürler ve yeteneklerini hayat boyu geliştirebilecekleri inancına sahiptirler.

KAYNAKÇA

Buehl, M.M. & Alexander, P.A. (2001). Beliefs about academic knowledge. *Educational Psychological Review,* 13 (4): 385-418.

Cano, F. & Cardelle-Elawar, M. (2008). Family environment, epistemological beliefs, learning strategies, and academic performance: A path analysis. In M. S. Khine (Eds.), *Knowing, knowledge and beliefs: epistemological studies across diverse cultures*. (pp. 219-239). New York, NY US: Springer Science+Business Media.

Chan, K. (2003). Hong Kong teacher education students' epistemological beliefs and approaches to learning. *Research in Education*, 69: 36-50.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2005). *Research methods in education* (5th ed.). New York: Routledge Falmer.

Deryakulu, D. (2004a). *Epistemolojik inançlar, eğitimde bireysel farklılıklar* (1.Baskı). Editör: Yıldız Kuzgun ve Deniz Deryakulu, ss. 261-290, Ankara: Nobel Yayınevi.

Deryakulu, D. (2004b). Üniversite öğrencilerinin öğrenme ve ders çalışma stratejileri ile epistemolojik inançları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi,* 10 (38): 230-249.

Hofer, B. (2001). Personal epistemology research: Implications for teaching and learning. *Journal of Educational Psychology Review*, 13 (4), 353–383.

Karasar, N. (2013*). Bilimsel araştırma yöntemleri* (25. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Neber, H. & Schommer, M. (2002). Self-regulated science learning with highly gifted students: The role of cognitive, motivational, epistemological, and environmental variables. *High Ability Studies*, 13 (1): 59-74.

Schommer, M. (1993). Comparisons of beliefs about the nature of knowledge and learning among post-secondary students. *Research in Higher Education*, 34 (3): 355-370.

Schommer-Aikins, M. (2004). Explaining the epistemological belief system: Introducing the embedded systemic model and coordinated research approach, *Educational Psychologist,* 39 (1): 19-29.

Topçu, M. S., & Yılmaz-Tüzün, Ö. (2009). Elementary students' metacognition an epistemological beliefs considering science achievement, gender and socioeconomic status. *İlköğretim Online,* 8 (3): 676-693.

Youn, I. (2000). The culture specificity of epistemological beliefs about learning. *Asian Journal of Social Psychology*, 3: 87-105.

ORTAOKUL FEN BİLİMLERİ DERSİNE AİT FİZİK KONULARI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ DOKTORA TEZLERİNİN İNCELENMESİ

Taner YILMAZ[1], Hüseyin POLAT[2]

[1] Yozgat Bozok Üniversitesi, Çekerek Fuat Oktay SHMYO, Yozgat / Türkiye

[2]Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Ankara / Türkiye

Öz: Bu araştırmanın amacı Ortaokul Fen bilimleri dersine ait Fizik konuları ile ilgili yapılmış doktora tezlerinin karşılaştırmalı bir analizini yaparak var olan durumu ortaya koymaktır. Araştırma verileri 2015-2019 yılları arasında örneklemini öğrencilerin oluşturduğu ortaokul fen bilimleri dersine ait fizik konularına yer verilen YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu) tez merkezi veri tabanından erişime açık, olasılıksız örnekleme yöntemi içerisinden amaçlı örnekleme ile belirlenen 22 doktora tezinden elde edilmiştir. Bu araştırma nitel bir çalışma olup araştırmanın verileri doküman incelemesiyle elde edilmiştir. Araştırmada yer verilen 22 doktora çalışması, çalışmanın adı, yapıldığı yıl, kullanılan araştırma yöntemleri, örneklem seçimi ve örneklemde yer alan bireylerin türü, veri toplama araçları ve verilerin analiz yöntemleri şeklinde kategorize edilerek oluşturulmuştur. Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmada yer alan 22 doktora çalışmasının nicel kısmında araştırmacıların ağırlıklı olarak öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen, nitel kısmında ise görüşme formları, anketler kullandığı tespit edilmiştir. Araştırmacıların yaptıkları çalışmalarda örneklem gruplarında çoğunlukla 7. ve 8. sınıf öğrencilerine yer verildiği, grupların ortalama 6-200 kişi aralığında belirlendiği görülmektedir. Araştırmacılar veri toplama yöntemi olarak nicel verileri elde etmek için en çok akademik başarı testleri ve tutum ölçeklerini, nitel verileri elde etmek için ise yarı yapılandırılmış görüşme formlarını tercih etmişlerdir. Çalışmalarda nicel verilerin analizinde çoğunlukla SPSS programı, nitel verilerde ise içerik analiz yöntemi kullanıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri, Fizik Konuları, Nitel Araştırma Yöntemi, Doküman Analizi, İçerik Analizi

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Formal ortamlarda öğrenilen bilgileri günlük yaşamında kullanan ve olayları öğrenmiş olduğu gözlem, deneyim ve bilgiler doğrultusunda neden sonuç ilişkileri içerisinde inceleyebilen bireylerin yetiştirilmesi konusunda özellikle fen öğretimin önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir (Evrekli, 2016, s.14). Güneş ve Taşar (2006), bu bağlamda ülkemizde ortaokul programlarında değişiklik yapılarak fen programlarının kapsam ve yapısının yeniden şekillendirildiğini, Çepni ve Çil (2009) ise yenilenen fen programı incelendiğinde fizik eğitiminin temel kavramlarından olan enerji, ısı, sıcaklık, elektrik gibi birçok kavramın öğretilmesinin küçük yaş grupları için esas alındığını ifade etmektedirler (Altan Kurnaz ve Yiğit, 2010, s.5).

Alanyazına bakıldığında ortaokul fen dersinde yer alan fizik konularına yönelik bazı çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Ünsal ve Aksoy (2019), 2013-2017 yılları arasında fen bilimleri dersi öğretim programlarını öğretmen görüşleri çerçevesinde bazı değişkenlere göre fizik konuları bağlamında karşılaştırmak amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Ancak yaptıkları bu çalışmada fizik konularına yönelik yapılmış çalışmaları ele almak yerine fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan fizik konuları arasında fen öğretmenlerinin bakış açılarının birbirinden farklı olup olmadığı sorusuna çözüm aranmaya çalışılmıştır. Bir başka çalışmada ise Dolu ve Vesek (2014), fen bilimleri dersinde yer alan konuları fizik-kimya-

biyoloji şeklinde özele indirgeyerek ele almışlardır. Araştırmacılar, çalışmalarında öğrencilerin fen dersinde en çok merak ettikleri soruların fizik-kimya-biyoloji branşlarından hangisine ait olduklarını belirlemeye çalışmışlardır. Farklı bir çalışmada Güneş ve Ünsal (2003) 6. Sınıf fen bilgisi ders kitabının fizik konuları yönünden incelenmeye yönelik bir çalışma yapmışlar ve çalışmalarında fen dersinde yer alan fizik konularına değinmişlerdir. Akdeniz, Bektaş ve Yiğit (2000) ise 8. Sınıf öğrencilerinin temel fizik kavramlarını anlama düzeylerini belirlemek için bir çalışma yapmışlardır. Kapsamlı bir çalışma niteliği taşıyan bir diğer araştırma ise Yılmaz (2019) tarafından 2000-2017 yıllarının ele alındığı Türkiye'de Fizik eğitimi ile ilgili yapılan tezlerin içerik analizinin yapıldığı çalışmadır. Bu çalışmada araştırmacı yüksek lisans ve doktora tezlerini fizik eğitimi ve fizik konularını içeren tezlerden belirlemiştir. Ancak araştırmacının çalışmasında yer verdiği tezlerde yer alan örneklem grubunda ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri yer almaktadır. Bu bağlamda alanyazındaki çalışmalar göz önüne alındığında 2015-2019 yıllarını kapsayan, sadece doktora tezlerinin ele alındığı, örneklemini ise sadece ortaokul öğrencilerinin oluşturduğu fen bilimlerinde fizik konularına yönelik bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu yüzden yapılan bu araştırma alanyazında yer alan diğer çalışmalardan farklı özellik taşımakta ve incelediği konu ve yapılış amacı itibariyle ilk olma özelliğine sahiptir.

Türkiye'de ortaokulda fizik konuları 2018-2019 yılı M.E.B Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programında "Fiziksel Olaylar" konu alanı altında öğrencilere öğretilmektedir (M.E.B, 2018, s. 12). Fen bilimleri dersi 2018-2019 yılı öğretim programına bakıldığında fiziksel olaylar konu alanı altında "kuvvetin ölçülmesi ve sürtünme, ışığın yayılması, elektrik devre elemanları, kuvvet ve hareket, ses ve özellikleri, elektriğin iletimi, kuvvet ve enerji, ışığın madde ile etkileşimi, elektrik devreleri, basınç, basit makineler, elektrik yükleri ve elektrik enerjisi" şeklinde fizik konularından oluşmaktadır. Ortaokulda "Fizik" tabiri kullanılmadığından dolayı Fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan "Fiziksel Olaylar" ifadesi bu çalışmada "Fizik konuları" şeklinde ifade edilmiştir.

AMAÇ

Bu çalışmanın yapılmasındaki amaç, Ortaokul Fen bilimleri dersine ait Fizik konularını ele alarak yapılmış doktora tezlerinin birbirleriyle karşılaştırıp varsa eksiklerini ve var olan durumu ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışmanın problemini "Ortaokul Fen Bilimleri dersine ait Fizik konularına yönelik yapılmış doktora tezlerinin içerik ve nitelik bakımından sahip olduğu özellikler nelerdir?" sorusu oluşturmaktadır.

Araştırmanın alt problemleri

Araştırmanın alt problemleri ise şu şekilde oluşmaktadır:

1-Yapılan Çalışmalarda Ele Alınan Fizik Konuları Nelerdir?

2-Yapılan Çalışmalarda Yer Verilen Fizik Konularının Seçilmesindeki Amaçlar Nelerdir?

3-Yapılan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı Nasıldır?

4-Yapılan Çalışmalarda Kullanılan Araştırma Yöntemleri Nelerdir?

5-Yapılan Çalışmalarda Yer Alan Örneklem Grubunda Yer Alan Öğrenci Sayıları Ve Türleri Nelerdir?

6-Yapılan Çalışmalarda Verileri Elde Etmek İçin Kullanılan Araçlar Nelerdir?

7-Yapılan çalışmalarda elde edilen verilerin analizi hangi yöntemlerle yapılmıştır?

Araştırmanın sınırlılıkları

Bu çalışma sadece 2015-2019 yılları arasında Ortaokul Fen Bilimleri dersine ait Fizik konularına yer vermiş örneklemi öğrencilerden oluşan erişilebilmiş 22 doktora teziyle sınırlı tutularak yapılmıştır.

KAPSAM

Ortaokul Fen Bilimleri dersi Fizik-Kimya-Biyoloji olmak üzere çok yönlü disiplinleri içine alan bir yapıya sahiptir. Fen Bilimlerinde yer alan konular her ne kadar fizik-kimya-biyoloji şeklinde kısımlara ayrılmasa da derste yer alan konular bu üç alanın içerisinde bulunan konulardan oluşmaktadır. Bu disiplinlerin iç içe olması bilimlerin karmaşık olmasına ve öğrencilerin zorlandığı derslerin başında gelmesine neden olmaktadır ve Kuvvetli (2008)'e göre bu disiplinlerin başında fizik konuları yer almaktadır (Sözen, 2016, s. 32). Fen Bilimlerindeki konuları bütünsel olmaktan ziyade ayrı bir disiplinin bölümleri olarak ele almak öğrencilerin öğrenmelerini ve konu ile ilgili eksikliklerinin tespit edilmesini kolaylaştıracaktır. Bu düşünceden hareketle Fen bilimleri dersi içerisinde Fizik konularına yönelik çalışmalar önem arz etmektedir. Ayrıca Fen Bilimlerinde yer alan konulara yönelik " Fizik konuları" teması altında irdeleyici kapsamlı bir çalışmanın yapılan literatür çalışmasında yer almadığına rastlanılmıştır. Bu yönüyle bu araştırma, bilimsel çalışma yapacak araştırmacılar için önemli bir özellik taşımaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Belirlenen tezler olasılıksız örnekleme yöntemi içerisinden amaçlı örneklemeye ait maksimum çeşitlilik örneklemesi ile seçilmiştir. Merriam (2009)'a göre, nitel araştırmada genelleme amacı olmadığından dolayı çoğu nitel araştırmada tercih edilen olasılıksız örnekleme yöntemi içerisinden en yaygın olarak kullanılan amaçlı örnekleme olmakla birlikte, maksimum çeşitlilik örneklemesi ise Yıldırım ve Şimşek (2006)'e göre amacın genelleme yapmak için çeşitlilik oluşturmak olmadığı, çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre programın farklı boyutlarını ortaya koymak olduğu savunulmaktadır (Cengiz, 2015, s. 37). Verilerin toplanması için doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Doküman analizi verilerin elde edilmesinin kolay olması ve araştırma için daha ekonomik bir teknik olmasından dolayı tercih edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e göre doküman analizi, gözlem ve görüşme gibi veri toplama yöntemlerinin kullanılarak araştırılan durumun doğal ortamında gerçekçi bir şekilde ortaya konulmasını amaçlayan bir analiz yöntemidir (Üzümcü, 2016, s. 331). Çalışmalardan elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak, toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesini yapmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 242). Bu yüzden bu çalışmada ele alınan 22 doktora tezi incelenirken tezlerin adı, yapıldığı yıl, tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri, tezlerde yer alan örneklemin türü ve örneklem sayısı, verileri toplama araçları ve verilerin analiz yöntemi şeklinde temalar oluşturularak bu temalara göre bir tablo içerisinde gösterilmesi sağlanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışmaya konu olan 22 doktora tezi Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖK) veri tabanı kullanılarak, detaylı arama menüsüne girilip "özet" alt başlığında yer alan boşluğa "fizik, fen, fen bilgisi, fen bilimleri" anahtar sözcükleri yazılıp taranarak elde edilmiş, aranacak yıllar yine aynı sayfada "yıllar" menüsünden 2015-2019 seçilerek belirlenmiş, "tez türü" menüsünden de "doktora" seçilerek tezlere ulaşılmıştır. Yapılan bu tez taraması işlemi sırasında fizik konuları ele alındığı halde örneklemi öğrencilerden oluşmayan ve erişime açık olmayan tezlere de rastlanılmıştır. Çalışmanın amacına hizmet etmediği için o tezlere bu çalışmada yer verilmemiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada doküman incelemesi yoluyla elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Karasar, Yıldırım ve Şimşek'e göre başarılı bir doküman incelemesinin temel şartı, konuya ilişkin belgelerin bulunması, incelenmesi ve belli durum veya görüşleri ortaya çıkartacak bir senteze varılabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi anlamına gelmektedir (Güven ve Ceylan, 2019, s. 45). Verilerin analizi yapılırken öncelikle incelenen 22 doktora tezine ait alt temaların yer alacağı bir tablo oluşturulmuştur. Bu tabloda tezlere ait şu bilgilere yer verilmiştir: Tezin adı, tezin yapıldığı yıl, tezde ele alınan fizik konusu, tezde kullanılan araştırma yöntemlerinin (nicel- nitel-karma) türleri, tezdeki örneklem türü ve büyüklüğü, tezdeki veri toplama araçları, tezdeki verilerin analiz yöntemleri. Tezlere ait alt temaların yer aldığı tablo yapıldıktan sonra tabloda yer alan 22 teze ait temalar bulgular ve yorumlar bölümünde geniş bir şekilde açıklanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın belirlenen alt problemlerini incelemek amacıyla yapılan çalışmaların derinlemesine bir analizi yapılarak çalışmalardan elden edilen doküman analizlerine yer verilmiştir.

Bu çalışmada "Ortaokul Fen Bilimleri dersine ait Fizik konularına yönelik yapılmış doktora tezlerinin içerik ve nitelik bakımından sahip olduğu özellikler nelerdir? " sorusuna cevap aranmaktadır. Yapılan çalışma sonucunda elde edilen tüm verilere ve yorumlara, araştırmada belirlenen alt problemlerin sıralama düzenine göre yer verilmiştir. Doküman incelemesi sonucunda elde edilen verilere yönelik yorumların ve bulguların, araştırmanın alt problemlerini destekleyici nitelikte olup olmadıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Birinci Alt Problemi Olan "Yapılan Çalışmalarda Ele Alınan Fizik Konuları Nelerdir?" Sorusuna Ait Bulgular ve Yorumlar

YÖK Tez merkezine ait web sitesinden elde edilen 2015-2019 yılları arasındaki ortaokul Fen Bilimleri dersine ait Fizik konularına yönelik yapılmış 22 doktora tezine ait tezlerde ele alınan fizik konularına ilişkin bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. 2015-2019 yılları arasında ortaokul fen bilimleri dersine ait örneklemi öğrencilerden oluşan fizik konularına yönelik yapılmış doktora tezleri

Adı	Yıl	Fizik Konusu
Zenginleştirilmiş eğitim uygulamalarının 7.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri ders başarıları tutumları ve kalıcılığa etkisi	2015	Kuvvet ve Hareket- Elektrik
Fen ve teknoloji dersinde araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenmenin öğretim teknolojileri ile desteklenmesine yönelik bir eylem araştırması	2015	Kuvvet ve Hareket- Elektrik
Animasyon Destekli Kavram Karikatürlerinin Kavramsal Anlama, Derse Yönelik Tutum ve Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algılarına Etkisi	2016	Madde ve Isı
Kazanımlara Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarlarının Geliştirilmesi, Kullanılması ve Değerlendirmede Objektifliğe Katkısı	2016	Kuvvet ve Hareket
8. Sınıf Ses Ünitesinin Öğretiminde Kullanılan Bilgisayar Destekli Uygulamaların ve Laboratuvar Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Zihinsel Modellerinin Değişimine Etkisi	2016	Ses
Argümantasyona Dayalı Öğretimin İlköğretim Öğrencilerinin Başarıları Kavramsal Anlamaları Ve Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerine Etkisi: Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi	2016	Elektrik
İşbirlikli Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Ortamının Yaratıcı Düşünmeye, Sorgulayıcı Öğrenme Becerilerine, Fen Ve Teknoloji Dersine Yönelik Tutuma Etkisi	2016	Ses
Yapılandırmacı Yaklaşımı Temel Alan Etkileşimli Video Öğretim Yönteminin 7. Sınıf Öğrencilerinin İş Ve Enerji Konusu İle İlgili Bilişsel Ve Duyuşsal Öğrenmelerine Etkisi	2016	İş ve enerji
7. Sınıf Fen Bilimleri Dersine Entegre Edilmiş Fen Teknoloji Mühendislik Matematik (STEM) Uygulamaları ve Tam Öğrenmenin Etkilerinin İncelenmesi	2016	Kuvvet-Hareket,İş-Enerji,Basit Makineler

Ortaokul Fen ve Teknoloji Dersinde İşbirlikli Öğrenme Modeli ve Modellemeye Dayalı Öğretim Yöntemine Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Öğrenmeleri Üzerindeki Etkileri	2016	Madde ve ısı
Fen Bilimleri Dersinin Öğretiminde Solomon Araştırma Deseninin İşbirlikli Öğrenme Modeline Uygulanmasının Etkililiğinin İncelenmesi	2016	Madde ve ısı
İlköğretim 8. Sınıf Görme Engelli Öğrencilere Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi ile İlgili Kavramların Öğretimi	2016	Elektrik
Konu Temelli Eleştirel Düşünme Öğretimi Özelliğine Sahip Eğitsel Arayüz ile Desteklenmiş Eğitim Yazılımının Eleştirel Düşünme Becerisi ve Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi	2016	Işık ve ses
5. Sınıf "Yaşamımızın Vazgeçilmezi: Elektrik Ünitesinde Kullanılan Analojinin Öğrenci Başarısı, Tutum, Zihinsel Modelleme ve Kavram Yanılgıları Üzerine Etkisi	2016	Elektrik
Bilim Merkezlerinde Yürütülen Öğrenme Etkinliklerinin Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarılarına Ve Tutumlarına Etkisi	2016	Işığın Kırılması ve Renkler
Bilgisayar Destekli Kavramsal Değişim Metinlerinin Fen Bilimleri Dersinde Öğrencilerin Başarılarına Ve Tutumlarına Etkisi	2016	Kuvvet
Problem Çözme Yönteminin Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimlerine Yönelik Tutum, Bilimsel Süreç Becerileri Ve Akademik Başarılarına Etkisi	2017	Elektrik
Yaşam Temelli Fen Eğitiminin Öğrenci Başarısına ve Çevre Bilinci Üzerine Etkisi	2017	Isı ve Sıcaklık- Elektrik
Artırılmış Gerçeklikle Desteklenmiş Probleme Dayalı Fen Öğretiminin Akademik Başarı, Kalıcılık, Tutum Ve Öz-Yeterlilik İnancına Etkisi	2018	Kuvvet ve enerji
Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki Okullarda 7. Sınıf Elektrik Enerjisi Ünitesinin Öğretiminde Ortak Bilgi Yapılandırma Modelinin Etkisinin İncelenmesi	2018	Elektrik
Ortaöğretim 7.Sınıf Işık Konularında Akran Öğretiminin Uygulanması	2019	Işık ve aynalar

Fen Eğitiminde Bilgisayar Destekli, Etkinlik Temelli Ve Sorgulamaya Dayalı Öğretim Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	2019	Işık ve aynalar

Tablo 1'e bakıldığında 2015 yılında yapılan çalışmalarda fizik konularından "kuvvet ve hareket" konularına yer verilmiştir. 2016 yılında yapılan çalışmalarda "kuvvet ve hareket, ışık ve ses, iş ve enerji, madde ve ısı" konuları ele alınmış olup ağırlıklı olarak kuvvet ve hareket- ışık ve ses konularının araştırmacılar tarafından tercih edildiği görülmektedir. 2017 yılında yapılan çalışmalarda "elektrik, ısı ve sıcaklık" konuları çalışmacılar tarafından tercih edilmiştir. 2018 yılında yapılan çalışmalarda "kuvvet ve enerji, elektrik" konuları yer almaktadır. 2019 yılına gelindiğinde ise yapılan çalışmalarda fizik konularından "ışık ve aynalar" çalışma konusu olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın İkinci Alt Problemi Olan "Yapılan Çalışmalarda Yer Verilen Fizik Konularının Seçilmesindeki Amaçlar Nelerdir?" Sorusuna Ait Bulgular ve Yorumlar

2015 yılında yapılmış olan çalışmalara bakıldığında, "Zenginleştirilmiş Eğitim Uygulamalarının 7.Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Ders Başarıları Tutumları ve Kalıcılığa Etkisi" başlıklı çalışmada araştırmacı fizik konularının ele alınmasına gerekçe olarak öğrenciler tarafından ele aldığı fizik konularının kolay öğrenilmediği, bu konular kapsamındaki kavramlar ile ilgili olarak öğrencilerin kavram yanılgılarına sahip oldukları ve öğrencilerin sınavlarda bu konularla ilgili çıkan soruları çözmede başarısız olduklarını göstermiştir. "Fen ve Teknoloji Dersinde Araştırma-Sorgulamaya Dayalı Öğrenmenin Öğretim Teknolojileri İle Desteklenmesine Yönelik Bir Eylem Araştırması" başlıklı çalışmada araştırmacı seçtiği fizik konusunu hangi amaçla belirlediğine yönelik net bir açıklama ortaya koymamıştır.

Çalışmalardan 2016 yılında yapılmış tezlere bakıldığında, kuvvet ve hareket, kuvvet-hareket, iş-enerji, basit makineler fizik konularını ele alan "Kazanımlara yönelik dereceli puanlama anahtarlarının geliştirilmesi, kullanılması ve değerlendirmede objektifliğe katkısı" ve "7. sınıf fen bilimleri dersine entegre edilmiş fen teknoloji mühendislik matematik (STEM) uygulamaları ve tam öğrenmenin etkilerinin incelenmesi" adlı çalışmalarda araştırmacılar çalışmalarında neden fizik konularına yer verdiklerine dair bir açıklama yapmadıkları görülmektedir. Ancak kuvvet konusuna yer verilen bir diğer çalışma olan "Bilgisayar destekli kavramsal değişim metinlerinin fen bilimleri dersinde öğrencilerin başarılarına ve tutumlarına etkisi" isimli çalışmada araştırmacı neden fizik konusuna çalışmasına yer verdiğini fen eğitiminde yapılan çalışmalarda öğrencilerin fen kavramlarına ait çeşitli ve farklı yanılgılara sahip oldukları ve soyut kavramları daha çok içermesinden dolayı bu yanılgıların genellikle fizik kavramlarında daha fazla olduğu şeklinde açıkça ifade etmiştir. Ses konusuna yer verilmiş olan "8. sınıf ses ünitesinin öğretiminde kullanılan bilgisayar destekli uygulamaların ve laboratuvar etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına ve zihinsel modellerinin değişimine etkisi" başlıklı çalışmada araştırmacı, fen derslerindeki fizik alanında başarı oranının oldukça düşük olduğunu, bu başarısızlığın nedeni olarak da fizik konularının çoğunun soyut kavramlar içermesinden kaynaklandığını, ses konusunun da soyut kavram ve olayların yer aldığı bir konu olduğunu ve bu nedenle de kavram yanılgılarının oluşmasının kaçınılmaz olduğunu gerekçe göstererek çalışmasında ses konusuna yer verdiğini belirtmiştir. Ses ve Işık-ses konularına yer verilmiş olan "İşbirlikli sorgulamaya dayalı öğrenme ortamının yaratıcı düşünmeye, sorgulayıcı öğrenme becerilerine, fen ve teknoloji dersine yönelik tutuma etkisi" ve "Konu temelli eleştirel düşünme öğretimi özelliğine sahip eğitsel arayüz ile desteklenmiş eğitim yazılımının eleştirel düşünme

becerisi ve fen bilimleri dersindeki akademik başarı üzerindeki etkisi" adlı her çalışmaların her ikisinde de araştırmacıların çalışmalarında neden ışık ve ses konularını ele aldıklarını açıklamadıkları görülmektedir. 2016 yılında ışık konusuna yer verilen "Bilim merkezlerinde yürütülen öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin fen bilimleri dersindeki akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi" çalışmasında ise araştırmacı ışık konusunu ışık ile ilgili olarak öğrencilerde kavram yanılgılarının farklı öğretim kademelerindeki öğrencilerde yüksek oranda görüldüğünü, bu durumun ortaya çıkmasında ışık kavramına ait tanımlama için belirli yaş dönemlerinde öğrenilen fizik bilgisine ihtiyacın olmasının etkili olduğunu, öğrencilerin doğrudan gözlemleyemediği ısı, elektrik ve kuvvet gibi kavramların yanı sıra ışığın da doğrudan gözlemlenemeyen kavramlardan olup yanlış öğrenmelere sahip olduklarını belirterek ışık konusuna bu nedenle çalışmasında yer verdiğini etraflıca açıklamaya çalışmıştır. Madde ve ısı konularının işlendiği "Animasyon destekli kavram karikatürlerinin kavramsal anlama, derse yönelik tutum ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarına etkisi" ve "Fen bilimleri dersinin öğretiminde Solomon araştırma deseninin işbirlikli öğrenme modeline uygulanmasının etkililiğinin incelenmesi" konulu çalışmalarda fizik konusuna ait madde ve ısı konularına yer verme amaçları araştırmacılar tarafından izah edilmemiştir. Madde ve ısı konusuna yer verilen son çalışma olan "Ortaokul fen ve teknoloji dersinde işbirlikli öğrenme modeli ve modellemeye dayalı öğretim yöntemine dayalı etkinliklerin öğrencilerin öğrenmeleri üzerindeki etkileri" başlıklı çalışmayı yapan araştırmacı alanyazında yer alan çalışmalardan alıntılar göstererek öğrenciler tarafından anlaşılma düzeylerinde en düşük düzeye sahip olan kavramlardan birinin ısı olduğu sonucuna varıldığını ve kavramları içeren fen konularının öğrencilere somutlaştırılmadan verilmesinin öğrencilerde farklı kavram yanılgılarının oluşmasının temel nedenleri arasında gösterildiğini belirterek ısı konusuna çalışmasında yer verme gerekçesini açıklamaktadır. Elektrik konularının yer aldığı "Argümantasyona dayalı öğretimin ilköğretim öğrencilerinin başarıları kavramsal anlamaları ve eleştirel düşünme becerileri üzerine etkisi: yaşamımızdaki elektrik ünitesi", "İlköğretim 8. sınıf görme engelli öğrencilere yaşamımızdaki elektrik ünitesi ile ilgili kavramların öğretimi" ve "5. sınıf "yaşamımızın vazgeçilmezi: elektrik ünitesinde kullanılan analojinin öğrenci başarısı, tutum, zihinsel modelleme ve kavram yanılgıları üzerine etkisi" başlıklı üç çalışmayı yapan araştırmacılar, elektrik konusuna çalışmalarında yer verme nedenlerini ortaokul düzeyinde fen bilimleri dersi konuları içerisinde öğrencilerin en fazla zorlandıkları konulardan birisinin elektrik konusu olduğu ve bu konunun günlük yaşamda da uygulamaları ile önemli bir yer kapladığı, öğrenciler için soyut ve anlaşılması zor kavramların geliştirilen materyallerle somutlaştırılması gerektiği, ilkokuldan üniversiteye kadar her türden öğrencinin elektrikle ilgili kavramları anlamada güçlük çektiği şeklinde görüş bildirerek ortaya koymuşlardır. "Yapılandırmacı yaklaşımı temel alan etkileşimli video öğretim yönteminin 7. sınıf öğrencilerinin iş ve enerji konusu ile ilgili bilişsel ve duyuşsal öğrenmelerine etkisi" başlıklı çalışmada araştırmacı seçmiş olduğu iş ve enerji konusunda öğrencilerde var olan kavram yanılgılarını gidermek amacıyla yaptığını kısaca ifade etmiş ve ayrıntılı bir bilgi vermemiştir.

2017 yılında yapılmış olan "Problem Çözme Yönteminin Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimlerine Yönelik Tutum, Bilimsel Süreç Becerileri Ve Akademik Başarılarına Etkisi" ve "Yaşam Temelli Fen Eğitiminin Öğrenci Başarısına ve Çevre Bilinci Üzerine Etkisi" başlıklı tezlerde araştırmacılar çalışmalarında yer verdikleri fizik konularının seçilmesinin nedenleri hakkında açıklamada bulunmamışlardır.

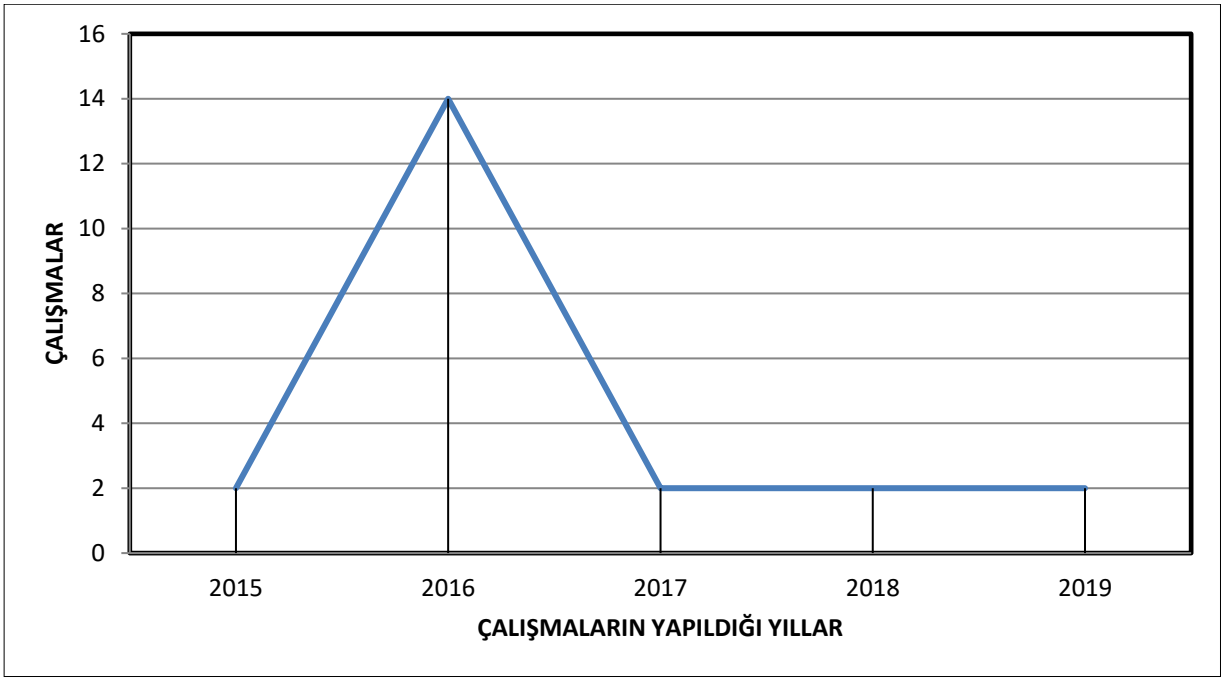
2018 yılına ait "Artırılmış gerçeklikle desteklenmiş probleme dayalı fen öğretiminin akademik başarı, kalıcılık, tutum ve öz-yeterlilik inancına etkisi" adlı çalışmasında araştırmacı seçmiş olduğu fizik konusuna dair gerekçeleri fizik konularının soyut kavramlardan oluşmasından dolayı öğrencilerin öğrenmede

sorun yaşadığı, kuvvet ve enerji ünitesinin ortaokulun her sınıf düzeyindeki fen dersleriyle ilişkili olduğunu ve köprü vazifesi gördüğü, ayrıca kuvvet-iş-enerji-basınç gibi fizik konularını kapsamasından dolayı geniş bir içeriğe sahip olduğu şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer "Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki okullarda 7. sınıf elektrik enerjisi ünitesinin öğretiminde ortak bilgi yapılandırma modelinin etkisinin incelenmesi" başlıklı çalışmada araştırmacı elektrik konusunu seçme nedenini elektrik kavramının öğrencilerin öğrenmesi gereken temel kavramlar arasında olduğu, elektrikte yer alan kavramların doğrudan gözlenemiyor olmasının formal eğitimde öğrenilmesinin zor olduğu, literatürde yer alan araştırmalardan örnekler vererek elektrik konusunun öğretiminde öğretmenlerin zorlandığı şeklinde ifade etmiş ve bu amaçlar doğrultusunda çalışmasında fizik konularından elektrik konusuna yer verdiğini söylemiştir.

2019 yılında aynı fizik konularına sahip iki çalışma yapılmıştır. Bunlardan "Ortaöğretim 7.Sınıf Işık Konularında Akran Öğretiminin Uygulanması" adlı çalışmayı yapan araştırmacı neden ışık konusuna yer verdiği hakkında sadece soyut kavramlara vurgu yaparak kısa bir açıklama yapmıştır. Bir diğer çalışma olan "Fen Eğitiminde Bilgisayar Destekli, Etkinlik Temelli Ve Sorgulamaya Dayalı Öğretim Yaklaşımlarının Karşılaştırılması" başlıklı çalışmada ise araştırmacı fende yer alan diğer fizik kavramları gibi ışık ve aynalar konusunda yer alan kavramlarında soyut kavramlar olduğunu, ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencilerinin de ışık ve görüntü gibi bazı günlük olayları açıklamakta zorluk çektiğinin görüldüğünü, belirlemiş olduğu fizik konusunun tezinde ele aldığı eğitsel yaklaşımlarla anlatılmaya oldukça uygun olup literatürde buna uygun ders planı ve etkinliklerin hazırlanarak uygulamaya konulduğu çalışmaların az sayıda olduğunu gerekçe göstermiş ve bu doğrultuda bir çalışma gereksinimi duyduğunu belirtmiştir.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemi Olan "Yapılan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı Nasıldır?" Sorusuna Ait Bulgular ve Yorumlar

Türkiye'de Fen Bilimlerinde yer alan Fizik konuları ile ilgili örneklemi öğrencilerden oluşan 2015-2019 yılları arasında yapılan doktora çalışmalarının yıllara göre dağılımı aşağıda yer alan Şekil 2.1'de çizgi grafiğinde gösterilmektedir.

Şekil 1. Fizik konuları ile ilgili yapılan doktora çalışmaların yıllara göre dağılımları

Şekil 1'de görüldüğü üzere Fizik konuları ile ilgili örneklemi öğrencilerden oluşan doktora çalışmalarına ait sayının 2015 yılından 2016 yılına gelindiğinde hızlı bir artış gösterdiği dikkat çekmektedir. Ayrıca 2016 yılında yapılan çalışmaların sayısının diğer 4 yılın tamamından daha fazla sayıda olduğunu görmek mümkündür. 2016 yılından sonra yapılan çalışmalarda büyük bir düşüş yaşandığı gözlenmekle birlikte 2017-2018-2019 yıllarında aynı sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan "yapılan çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemleri nelerdir?" sorusuna ait bulgular ve yorumlar

2015-2019 yılları arasında Fizik konularına yönelik örneklemi öğrencilerden oluşan yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemleri aşağıda Tablo 2'de gösterilmektedir.

Adı	Yıl	Araştırma yöntemleri
Zenginleştirilmiş eğitim uygulamalarının 7.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri ders başarıları tutumları ve kalıcılığa etkisi	2015	Karma (Mix) Yöntem
Fen ve teknoloji dersinde araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenmenin öğretim teknolojileri ile desteklenmesine yönelik bir eylem araştırması	2015	Eylem Araştırması
Animasyon Destekli Kavram Karikatürlerinin Kavramsal Anlama, Derse Yönelik Tutum ve Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algılarına Etkisi	2016	Ön test- Son test Kontrol Gruplu Yarı Deneysel Desen

Kazanımlara Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarlarının Geliştirilmesi, Kullanılması ve Değerlendirmede Objektifliğe Katkısı	2016	Tek Grup Ön test- Son test Kontrol Grupsuz Deney Deseni
8. Sınıf Ses Ünitesinin Öğretiminde Kullanılan Bilgisayar Destekli Uygulamaların ve Laboratuvar Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Zihinsel Modellerinin Değişimine Etkisi	2016	Karma Yöntem (Yarı deneysel, Fenomenografik Araştırma Deseni)
Argümantasyona Dayalı Öğretimin İlköğretim Öğrencilerinin Başarıları Kavramsal Anlamaları Ve Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerine Etkisi: Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi	2016	Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Yarı Deneysel Desen- Durum Çalışması
İşbirlikli Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Ortamının Yaratıcı Düşünmeye, Sorgulayıcı Öğrenme Becerilerine, Fen Ve Teknoloji Dersine Yönelik Tutuma Etkisi	2016	Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu-Yarı Deneysel Desen
Yapılandırmacı Yaklaşımı Temel Alan Etkileşimli Video Öğretim Yönteminin 7. Sınıf Öğrencilerinin İş Ve Enerji Konusu İle İlgili Bilişsel Ve Duyuşsal Öğrenmelerine Etkisi	2016	Yarı Deneysel Tasarım Tiplerinden-Denkleştirilmemiş Kontrol Grup Tasarımı
7. Sınıf Fen Bilimleri Dersine Entegre Edilmiş Fen Teknoloji Mühendislik Matematik (STEM) Uygulamaları ve Tam Öğrenmenin Etkilerinin İncelenmesi	2016	Karma Araştırma Yöntemi Desenlerinden Yakınsayan Paralel Desen
Ortaokul Fen ve Teknoloji Dersinde İşbirlikli Öğrenme Modeli ve Modellemeye Dayalı Öğretim Yöntemine Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Öğrenmeleri Üzerindeki Etkileri	2016	Çeşitleme Araştırma Yöntemi- Ön test- Son test Karşılaştırmalı Gruplu Yarı Deneysel Desen
Fen Bilimleri Dersinin Öğretiminde Solomon Araştırma Deseninin İşbirlikli Öğrenme Modeline Uygulanmasının Etkililiğinin İncelenmesi	2016	Karma Araştırma Yöntemlerinden Çeşitleme Yöntemi- Solomon Araştırma Deseni
İlköğretim 8. Sınıf Görme Engelli Öğrencilere Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi ile İlgili Kavramların Öğretimi	2016	Tasarım Tabanlı Araştırma (Durum Çalışması- ADDIE Öğretim Tasarım Modeli)
Konu Temelli Eleştirel Düşünme Öğretimi Özelliğine Sahip Eğitsel Arayüz ile Desteklenmiş Eğitim Yazılımının Eleştirel Düşünme Becerisi ve Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi	2016	Deneysel Araştırma Modellerinden Ön Test Son Test Kontrol Gruplu Deneme Modeli

5. Sınıf "Yaşamımızın Vazgeçilmezi: Elektrik Ünitesinde Kullanılan Analojinin Öğrenci Başarısı, Tutum, Zihinsel Modelleme ve Kavram Yanılgıları Üzerine Etkisi	2016	Karma Yöntem Araştırma Çeşitlerinden Açımlayıcı Desen (Nicel- Ön ve Sontest Yöntemi, Nitel- Görüşmeler)
Bilim Merkezlerinde Yürütülen Öğrenme Etkinliklerinin Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarılarına Ve Tutumlarına Etkisi	2016	Karma Desen- Yakınsayan Paralel Karma Araştırma Yöntemi Deseni
Bilgisayar Destekli Kavramsal Değişim Metinlerinin Fen Bilimleri Dersinde Öğrencilerin Başarılarına Ve Tutumlarına Etkisi	2016	Karma Araştırma Yöntemi
Problem Çözme Yönteminin Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimlerine Yönelik Tutum, Bilimsel Süreç Becerileri Ve Akademik Başarılarına Etkisi	2017	Karma Model (Nicel Boyutunda ön test- ön test Kontrol Gruplu Deneme Modeli, Nitel Boyutunda Durum Çalışması)
Yaşam Temelli Fen Eğitiminin Öğrenci Başarısına ve Çevre Bilinci Üzerine Etkisi	2017	Deneysel Model
Artırılmış Gerçeklikle Desteklenmiş Probleme Dayalı Fen Öğretiminin Akademik Başarı, Kalıcılık, Tutum Ve Öz-Yeterlilik İnancına Etkisi	2018	Karma Araştırma Yöntemlerinden Gömülü Karma Desen
Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki Okullarda 7. Sınıf Elektrik Enerjisi Ünitesinin Öğretiminde Ortak Bilgi Yapılandırma Modelinin Etkisinin İncelenmesi	2018	Deneysel Yöntem (Ön-Test Son-Test Kontrol Gruplu Yarı Deneysel
Ortaöğretim 7.Sınıf Işık Konularında Akran Öğretiminin Uygulanması	2019	Karma Yöntem
Fen Eğitiminde Bilgisayar Destekli, Etkinlik Temelli Ve Sorgulamaya Dayalı Öğretim Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	2019	Nicel (Ön Test-Son Test Kontrol Grupsuz Yarı Deneysel Desen)

Tablo 2'ye bakıldığında 2015 yılında yapılan çalışmalarda karma yöntem ve eylem araştırması yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. 2016 yılındaki çalışmalarda çoğunlukla araştırmacılar tarafından karma yöntemlerin tercih edildiği görülmekte olup genellikle çalışmaların nicel boyutunda yarı deneysel yöntemlerin kullanıldığı dikkat çekmektedir. 2017 yılında araştırmacılar deneysel model ve karma yöntemi kullanmışlardır. 2018 yılındaki çalışmalarda ise yine karma araştırma yöntemi ve deneysel yöntemin kullanıldığı görülmektedir. 2019 yılında da benzer şekilde karma yöntemin kullanıldığı ve yarı deneysel yöntem kullanma yoluna gidildiğine rastlanılmaktadır.

Araştırmanın beşinci alt problemi olan "yapılan çalışmalarda yer alan örneklem grubunda yer alan öğrenci sayıları ve türleri nelerdir?" sorusuna ait bulgular ve yorumlar

2015-2019 yılları arasında Fizik konularına yönelik örneklemi öğrencilerden oluşan yapılmış çalışmalarda örneklem grubunda yer alan öğrenci sayıları ve türleri aşağıda Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. 2015-2019 Yılları Arasında Ortaokul Fen Bilimleri Dersine Ait Örneklemi Öğrencilerden Oluşan Fizik Konularına Yönelik Yapılmış Doktora Tezlerinde Örneklem Grubunda Yer Alan Öğrenci Sayıları ve Türleri

Adı	Yıl	Örnek grubunda yer alan öğrenci sayıları ve türleri
Zenginleştirilmiş eğitim uygulamalarının 7.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri ders başarıları tutumları ve kalıcılığa etkisi	2015	7. Sınıf Öğrencileri- 61 Kişi
Fen ve teknoloji dersinde araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenmenin öğretim teknolojileri ile desteklenmesine yönelik bir eylem araştırması	2015	7. Sınıf Öğrencileri- 6 Kişi
Animasyon Destekli Kavram Karikatürlerinin Kavramsal Anlama, Derse Yönelik Tutum ve Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algılarına Etkisi	2016	6. Sınıf Öğrencileri- 51 Kişi
Kazanımlara Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarlarının Geliştirilmesi, Kullanılması ve Değerlendirmede Objektifliğe Katkısı	2016	6. ve 7. Sınıf Öğrencileri- 25 Kişi (6.Sınıf), 25 Kişi (7. Sınıf)
8. Sınıf Ses Ünitesinin Öğretiminde Kullanılan Bilgisayar Destekli Uygulamaların ve Laboratuvar Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Zihinsel Modellerinin Değişimine Etkisi	2016	8. Sınıf Öğrencileri- 133 Kişi
Argümantasyona Dayalı Öğretimin İlköğretim Öğrencilerinin Başarıları Kavramsal Anlamaları Ve Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerine Etkisi: Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi	2016	7. Sınıf Öğrencileri-42 Kişi
İşbirlikli Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Ortamının Yaratıcı Düşünmeye, Sorgulayıcı Öğrenme Becerilerine, Fen Ve Teknoloji Dersine Yönelik Tutuma Etkisi	2016	8. Sınıf Öğrencileri-49 Kişi
Yapılandırmacı Yaklaşımı Temel Alan Etkileşimli Video Öğretim Yönteminin 7. Sınıf Öğrencilerinin İş Ve Enerji Konusu İle İlgili Bilişsel Ve Duyuşsal Öğrenmelerine Etkisi	2016	7. Sınıf Öğrencileri- 51 Kişi

7. Sınıf Fen Bilimleri Dersine Entegre Edilmiş Fen Teknoloji Mühendislik Matematik (STEM) Uygulamaları ve Tam Öğrenmenin Etkilerinin İncelenmesi	2016	7.Sınıf Öğrencileri-78 Kişi
Ortaokul Fen ve Teknoloji Dersinde İşbirlikli Öğrenme Modeli ve Modellemeye Dayalı Öğretim Yöntemine Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Öğrenmeleri Üzerindeki Etkileri	2016	6. ve 7. Sınıf Öğrencileri-200 Öğrenci
Fen Bilimleri Dersinin Öğretiminde Solomon Araştırma Deseninin İşbirlikli Öğrenme Modeline Uygulanmasının Etkililiğinin İncelenmesi	2016	6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencileri- Sayı Belirtilmemiş
İlköğretim 8. Sınıf Görme Engelli Öğrencilere Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi ile İlgili Kavramların Öğretimi	2016	8. Sınıf Öğrencileri- 16 kişi
Konu Temelli Eleştirel Düşünme Öğretimi Özelliğine Sahip Eğitsel Arayüz ile Desteklenmiş Eğitim Yazılımının Eleştirel Düşünme Becerisi ve Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi	2016	6. Sınıf Öğrencileri- 50 Kişi
5. Sınıf "Yaşamımızın Vazgeçilmezi: Elektrik Ünitesinde Kullanılan Analojinin Öğrenci Başarısı, Tutum, Zihinsel Modelleme ve Kavram Yanılgıları Üzerine Etkisi	2016	5. Sınıf Öğrencileri-98 Kişi
Bilim Merkezlerinde Yürütülen Öğrenme Etkinliklerinin Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarılarına Ve Tutumlarına Etkisi	2016	7.Sınıf Öğrencileri-126 Kişi
Bilgisayar Destekli Kavramsal Değişim Metinlerinin Fen Bilimleri Dersinde Öğrencilerin Başarılarına Ve Tutumlarına Etkisi	2016	5.Sınıf Öğrencileri- 60 Kişi
Problem Çözme Yönteminin Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimlerine Yönelik Tutum, Bilimsel Süreç Becerileri Ve Akademik Başarılarına Etkisi	2017	6. Sınıf Öğrencileri- 49 Kişi
Yaşam Temelli Fen Eğitiminin Öğrenci Başarısına ve Çevre Bilinci Üzerine Etkisi	2017	5.Sınıf Öğrencileri- 60 Kişi
Artırılmış Gerçeklikle Desteklenmiş Probleme Dayalı Fen Öğretiminin Akademik Başarı, Kalıcılık, Tutum Ve Öz-Yeterlilik İnancına Etkisi	2018	7. Sınıf Öğrencileri -91 Kişi

Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki Okullarda 7. Sınıf Elektrik Enerjisi Ünitesinin Öğretiminde Ortak Bilgi Yapılandırma Modelinin Etkisinin İncelenmesi	2018	7. Sınıf Öğrencileri -200 Kişi
Ortaöğretim 7.Sınıf Işık Konularında Akran Öğretiminin Uygulanması	2019	7. Sınıf Öğrencileri-65 Kişi
Fen Eğitiminde Bilgisayar Destekli, Etkinlik Temelli Ve Sorgulamaya Dayalı Öğretim Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	2019	7. Sınıf Öğrencileri-105 Kişi

Tablo 3'te 2015 yılında yapılan çalışmalardaki örneklem grubunun her ikisinin de 7. Sınıf öğrencileri yer almaktadır. 2016 yılına bakıldığında 7.sınıfların fazlaca tercih edildiği görülmekte olup bazı araştırmacıların örneklem grubunda 6. Ve 7. Sınıf öğrencilerinin bir arada olduğu, 5. Ve 8. Sınıfların ise çok fazla tercih edilmediği dikkat çekmektedir. 2017 yılına bakıldığında 5. Ve 6 sınıflardan oluşan örneklem grubunun olduğu görülmektedir. 2018 ve 2019 yıllarına ait çalışmaların tamamında ise araştırmacıların çalışmalarında yer verdiği örneklem grubunun 7. Sınıf öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Araştırmacıların örneklem gruplarının geneline bakıldığında örneklem grubu olarak 7. Sınıf öğrencilerine daha fazla yer verildiği belirgin bir şekilde görülmektedir. Çalışmalarda yer alan örneklem grubundaki öğrenci sayılarına bakıldığında ise 6 – 200 kişi arasında bir değişkenlik gösterdiğini görmek mümkündür. Ancak araştırmacılar tarafından çoğunlukla tercih edilen örneklemdeki öğrenci sayısının 30 kişinin üzerinde olması tercih edilen bir durum olarak görülmektedir.

Araştırmanın altıncı alt problemi olan "yapılan çalışmalarda verileri elde etmek için kullanılan araçlar nelerdir?" sorusuna ait bulgular ve yorumlar

2015-2019 yılları arasında Fizik konularına yönelik örneklemi öğrencilerden oluşan yapılmış çalışmalarda verileri elde etmek için kullanılan araçlar aşağıda Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. 2015-2019 Yılları Arasında Ortaokul Fen Bilimleri Dersine Ait Örneklemi Öğrencilerden Oluşan Fizik Konularına Yönelik Yapılmış Doktora Tezlerinde Verileri Elde Etmek İçin Kullanılan Araçlar

Adı	Yıl	Veri toplama araçları
Zenginleştirilmiş eğitim uygulamalarının 7.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri ders başarıları tutumları ve kalıcılığa etkisi	2015	Başarı-Kalıcılık-Tutum Testleri, Anket, Görüşme Formu, Öğrenci Günlükleri.
Fen ve teknoloji dersinde araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenmenin öğretim teknolojileri ile desteklenmesine yönelik bir eylem araştırması	2015	Başarı Testleri, Bilimsel Araştırma Etkinlikleri, Açık Uçlu Sorular, Değerlendirme Etkinlikleri, Öğretmen ve Öğrenci Günlükleri

Animasyon Destekli Kavram Karikatürlerinin Kavramsal Anlama, Derse Yönelik Tutum ve Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algılarına Etkisi	2016	Kavramsal Anlama Testi, Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algısı Ölçeği, Tutum Ölçeği, Kavramsal Anlamaya Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları, Çizimler ile Kavram Karikatürlerine Yönelik Görüşmeler
Kazanımlara Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarlarının Geliştirilmesi, Kullanılması ve Değerlendirmede Objektifliğe Katkısı	2016	Ünitelere Ait Testler, Mülakatlar
8. Sınıf Ses Ünitesinin Öğretiminde Kullanılan Bilgisayar Destekli Uygulamaların ve Laboratuvar Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Zihinsel Modellerinin Değişimine Etkisi	2016	Başarı Testi, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları, Öğrenci Çizimleri
Argümantasyona Dayalı Öğretimin İlköğretim Öğrencilerinin Başarıları Kavramsal Anlamaları Ve Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerine Etkisi: Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi	2016	Mantıksal Düşünme Yeteneği Testi, Başarı Testi, Kavram Testi, Tartışmacı Anketi, Watson Glaser Eleştirel Düşünme Becerileri Ölçeği- Öğrenci Ses Kayıtları
İşbirlikli Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Ortamının Yaratıcı Düşünmeye, Sorgulayıcı Öğrenme Becerilerine, Fen Ve Teknoloji Dersine Yönelik Tutuma Etkisi	2016	Torrance Şekilsel ve Sözel Yaratıcı Düşünme Testleri, Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algısı Ölçeği, Fen ve Teknoloji Dersine Yönelik Tutum Ölçeği, Sunum, Deney Ve Araştırma Raporlarının Kalitesini Değerlendirmek İçin Sorgulama Becerileri Rubriği
Yapılandırmacı Yaklaşımı Temel Alan Etkileşimli Video Öğretim Yönteminin 7. Sınıf Öğrencilerinin İş Ve Enerji Konusu İle İlgili Bilişsel Ve Duyuşsal Öğrenmelerine Etkisi	2016	Fen ve Teknoloji Dersine Karşı Tutum ve Algı Ölçeği, Başarı Testi
7. Sınıf Fen Bilimleri Dersine Entegre Edilmiş Fen Teknoloji Mühendislik Matematik (STEM) Uygulamaları ve Tam Öğrenmenin Etkilerinin İncelenmesi	2016	Akademik Başarı Testi, Fene Yönelik Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algı Ölçeği, Fene Yönelik Motivasyon Ölçeği, STEM Tutum Ölçeği

Ortaokul Fen ve Teknoloji Dersinde İşbirlikli Öğrenme Modeli ve Modellemeye Dayalı Öğretim Yöntemine Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Öğrenmeleri Üzerindeki Etkileri	2016	Ön Bilgi Testleri, Akademik Başarı Testleri, Bilimsel Beceri Testleri, Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı Ölçeği, Yöntem Görüşme Formları, İşbirlikli Öğrenme Modeli Yöntem Görüş Ölçeği, Odak Grup Görüşmeleri
Fen Bilimleri Dersinin Öğretiminde Solomon Araştırma Deseninin İşbirlikli Öğrenme Modeline Uygulanmasının Etkililiğinin İncelenmesi	2016	Ön Bilgi Testleri, Bilimsel Süreç Beceri Testleri, Akademik Başarı Testleri, İşbirlikli Öğrenme Modeli Yöntem Görüş Ölçekleri
İlköğretim 8. Sınıf Görme Engelli Öğrencilere Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi ile İlgili Kavramların Öğretimi	2016	Dokümanlar, Öğrenci Bilgi Formları, Yapılandırılmamış ve Yarı-Yapılandırılmış gözlemler, Yarı-Yapılandırılmış Öğrenci Görüşmeleri, Çoktan Seçmeli Testler, Video Kayıtları
Konu Temelli Eleştirel Düşünme Öğretimi Özelliğine Sahip Eğitsel Arayüz ile Desteklenmiş Eğitim Yazılımının Eleştirel Düşünme Becerisi ve Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi	2016	Kişisel Bilgi Formu, Akademik Başarı Testi, Eleştirel Düşünme Değerlendirme Rubriği, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu
5. Sınıf "Yaşamımızın Vazgeçilmezi: Elektrik Ünitesinde Kullanılan Analojinin Öğrenci Başarısı, Tutum, Zihinsel Modelleme ve Kavram Yanılgıları Üzerine Etkisi	2016	Başarı, Zihinsel Modelleme ve Kavram Yanılgısı Testi, Tutum Ölçeği
Bilim Merkezlerinde Yürütülen Öğrenme Etkinliklerinin Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarılarına Ve Tutumlarına Etkisi	2016	Tutum Ölçeği, Başarı Testi, Motivasyon Ölçeği
Bilgisayar Destekli Kavramsal Değişim Metinlerinin Fen Bilimleri Dersinde Öğrencilerin Başarılarına Ve Tutumlarına Etkisi	2016	Kavramsal Anlama Testi, Başarı Testi, Tutum Ölçeği, Yarı Yapılandırılmış Mülakatlar
Problem Çözme Yönteminin Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimlerine Yönelik Tutum, Bilimsel Süreç Becerileri Ve Akademik Başarılarına Etkisi	2017	Başarı Testleri, Tutum Testi, Bilimsel Süreç Becerileri Testi, Etkinlikler, Görüşme Formları
Yaşam Temelli Fen Eğitiminin Öğrenci Başarısına ve Çevre Bilinci Üzerine Etkisi	2017	Başarı Testi, Bilinç Ölçeği, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları

Artırılmış Gerçeklikle Desteklenmiş Probleme Dayalı Fen Öğretiminin Akademik Başarı, Kalıcılık, Tutum Ve Öz-Yeterlilik İnancına Etkisi	2018	Kuvvet Ve Enerji Akademik Başarı Testi, Fen Bilimleri Dersi Fizik Konularına Yönelik Tutum Ölçeği, Fen Dersi Fizik Konularına Yönelik Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği
Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki Okullarda 7. Sınıf Elektrik Enerjisi Ünitesinin Öğretiminde Ortak Bilgi Yapılandırma Modelinin Etkisinin İncelenmesi	2018	Nicel Veri Toplama Araçları; Başarı Testi ve Kavramsal Anlama Testi, Nitel Veri Toplama Araçları; Görüş Anketi Ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu
Ortaöğretim 7.Sınıf Işık Konularında Akran Öğretiminin Uygulanması	2019	Kavram Başarı Testi, Fen Tutum Ölçeği, Kavram Soruları, Yazılı Görüş Formu, Yarı Yapılandırılmış Mülakatlar Ve Gözlem
Fen Eğitiminde Bilgisayar Destekli, Etkinlik Temelli Ve Sorgulamaya Dayalı Öğretim Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	2019	Tutum Ölçeği, Fene Yönelik Motivasyon Ölçeği, Kaygı Ölçeği, Başarı Testi

Tablo 4'te yer alan çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları olarak en çok başarı testine ve tutum ölçeğine araştırmacılar tarafından çalışmalarında yer verildiğini görmek mümkündür. Ayrıca sıkça kullanılan bir diğer veri toplama aracı olarak gözlem formları ve görüşme formlarının olduğu görülmektedir. Araştırmacıların birbirlerinden farklı olarak kullandıkları veri toplama araçları yapmış oldukları çalışmaların amacına göre çeşitlilik göstermiştir. Tabloda yer alan bilgiler ışığında araştırmacıların çalışmalarında elde etmek istedikleri sonuçların belirlenen veri toplama araçlarının seçiminde etkili olduğu söylenilebilir.

Araştırmanın yedinci alt problemi olan "yapılan çalışmalarda elde edilen verilerin analizi hangi yöntemlerle yapılmıştır? sorusuna ait bulgular ve yorumlar

2015-2019 yılları arasında Fizik konularına yönelik örneklemi öğrencilerden oluşan yapılmış çalışmalarda elde edilen verilerin analizinde kullanılan yöntemler aşağıda Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. 2015-2019 Yılları Arasında Ortaokul Fen Bilimleri Dersine Ait Örneklemi Öğrencilerden Oluşan Fizik Konularına Yönelik Yapılmış Doktora Tezlerinde Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntemler

Adı	Yıl	Verilerin analiz yöntemleri
Zenginleştirilmiş eğitim uygulamalarının 7.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri ders başarıları tutumları ve kalıcılığa etkisi	2015	T-Testi,F Testi (Anova Ve Ancova)
Fen ve teknoloji dersinde araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenmenin öğretim teknolojileri ile desteklenmesine yönelik bir eylem araştırması	2015	Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Betimsel Analiz, İçerik Analizi
Animasyon Destekli Kavram Karikatürlerinin Kavramsal Anlama, Derse Yönelik Tutum ve Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algılarına Etkisi	2016	ANCOVA, ANOVA, Bağımlı gruplar t-testi, Uyuşum Küme İçi Korelasyon Katsayısı, Betimsel Analizi
Kazanımlara Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarlarının Geliştirilmesi, Kullanılması ve Değerlendirmede Objektifliğe Katkısı	2016	Bağımlı İki Örnek t-testi, Bağımsız İki Örnek t- testi, Korelasyon Analizi, İçerik Analizi
8. Sınıf Ses Ünitesinin Öğretiminde Kullanılan Bilgisayar Destekli Uygulamaların ve Laboratuvar Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Zihinsel Modellerinin Değişimine Etkisi	2016	Kolmogorov Smirnov Uyum İyiliği Testi, ANOVA, Betimsel ve İçerik Analizi
Argümantasyona Dayalı Öğretimin İlköğretim Öğrencilerinin Başarıları Kavramsal Anlamaları Ve Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerine Etkisi: Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi	2016	Bağımsız Örneklem t-tesi, Mann-Whitney U testi, Bağımlı Örneklem t-testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar testi, Ses Kayıtları İçin Toulmin Argüman Modeli Analizi
İşbirlikli Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Ortamının Yaratıcı Düşünmeye, Sorgulayıcı Öğrenme Becerilerine, Fen Ve Teknoloji Dersine Yönelik Tutuma Etkisi	2016	t- Testi, Kovaryans Analizi (ANCOVA)
Yapılandırmacı Yaklaşımı Temel Alan Etkileşimli Video Öğretim Yönteminin 7. Sınıf Öğrencilerinin İş Ve Enerji Konusu İle İlgili Bilişsel Ve Duyuşsal Öğrenmelerine Etkisi	2016	Bağımsız Örneklem t-testi, Mann-Whitney U testi, Bağımlı Örneklem t-testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Wilcoxon Eşleştirilmiş Çiftler Testi, Shapiro-Wilk Testi

7. Sınıf Fen Bilimleri Dersine Entegre Edilmiş Fen Teknoloji Mühendislik Matematik (STEM) Uygulamaları ve Tam Öğrenmenin Etkilerinin İncelenmesi	2016	Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Welch Testi, Bağımlı Gruplar t-testi
Ortaokul Fen ve Teknoloji Dersinde İşbirlikli Öğrenme Modeli ve Modellemeye Dayalı Öğretim Yöntemine Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Öğrenmeleri Üzerindeki Etkileri	2016	Tanımlayıcı İstatistikler, Bağımsız t-testi, Bağımlı t-testi, Tek Yönlü Varyans Analizleri (ANOVA, Welch), Betimsel ve İçerik Analizi
Fen Bilimleri Dersinin Öğretiminde Solomon Araştırma Deseninin İşbirlikli Öğrenme Modeline Uygulanmasının Etkililiğinin İncelenmesi	2016	Bağımsız t-testi, Tek Yönlü Faktör Analizi (ANOVA), Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, Kay-Kare Analizi, Betimsel Analiz
İlköğretim 8. Sınıf Görme Engelli Öğrencilere Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi ile İlgili Kavramların Öğretimi	2016	İçerik Analizi
Konu Temelli Eleştirel Düşünme Öğretimi Özelliğine Sahip Eğitsel Arayüz ile Desteklenmiş Eğitim Yazılımının Eleştirel Düşünme Becerisi ve Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi	2016	Betimsel Analiz, Bağımsız Gruplar t-testi, Kovaryans Analizi (ANCOVA)
5. Sınıf "Yaşamımızın Vazgeçilmezi: Elektrik Ünitesinde Kullanılan Analojinin Öğrenci Başarısı, Tutum, Zihinsel Modelleme ve Kavram Yanılgıları Üzerine Etkisi	2016	İçerik Analizi, Betimsel Analiz, parametrik ve parametrik olmayan Analizler
Bilim Merkezlerinde Yürütülen Öğrenme Etkinliklerinin Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarılarına Ve Tutumlarına Etkisi	2016	Mann Whitney U Testi, Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA), Betimsel Analiz
Bilgisayar Destekli Kavramsal Değişim Metinlerinin Fen Bilimleri Dersinde Öğrencilerin Başarılarına Ve Tutumlarına Etkisi	2016	Bağımlı t-testi, Bağımsız t-testi, ANCOVA, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Mann Whitney U Testi, Betimsel Analiz
Problem Çözme Yönteminin Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimlerine Yönelik Tutum, Bilimsel Süreç Becerileri Ve Akademik Başarılarına Etkisi	2017	t- testi, Kovaryans Analizi (ANCOVA), Betimsel Analiz
Yaşam Temelli Fen Eğitiminin Öğrenci Başarısına ve Çevre Bilinci Üzerine Etkisi	2017	Bağımsız Gruplar t-testi, Bağımlı Gruplar t-testi, ANCOVA, MANCOVA, İçerik Analizi

Artırılmış Gerçeklikle Desteklenmiş Probleme Dayalı Fen Öğretiminin Akademik Başarı, Kalıcılık, Tutum Ve Öz-Yeterlilik İnancına Etkisi	2018	Parametrik Ve Parametrik Olmayan Testler, İçerik Analizi
Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki Okullarda 7. Sınıf Elektrik Enerjisi Ünitesinin Öğretiminde Ortak Bilgi Yapılandırma Modelinin Etkisinin İncelenmesi	2018	Nicel Veriler; Bağımlı T-Testi, Bağımsız T-Testi Ve ANOVA, Nitel Veriler; İçerik ve Betimsel Analiz
Ortaöğretim 7.Sınıf Işık Konularında Akran Öğretiminin Uygulanması	2019	Bağımsız Gruplar T-Testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Betimsel Analiz
Fen Eğitiminde Bilgisayar Destekli, Etkinlik Temelli Ve Sorgulamaya Dayalı Öğretim Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	2019	Betimsel İstatistikler, Tetrakorik Faktör Analizi (AFA), Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA), split plot ANOVA (SPANOVA), Bonferroni, Welch, Brown-Forsythe, Tamhane T2, Bağımsız Örnekler t-testi

Tablo 5'te yer alan çalışmalarda kullanılan veri analizleri için araştırmacılar yaptıkları çalışmanın türlerine göre analiz yöntemleri kullanmışlardır. Araştırmacılar nicel yöntemlerle elde ettikleri verileri analiz etmek için çoğunlukla t-testi ve ANOVA kullanmayı tercih etmişlerdir. Öte yandan araştırmacılar verilerindeki dağılımların normallik sonuçlarına göre parametrik ya da parametrik olmayan veri analizi yöntemleri kullanmışlardır.

SONUÇ

Bu bölümde Ortaokul Fen Bilimleri dersine ait Fizik konuları ile ilgili yapılmış doktora tezlerinin incelenmesinin yapıldığı çalışmanın her alt probleme ait verilerin analizleriyle elde edilen bulgulara dayalı olarak varılan sonuçlara ve sonuçlar ışığında Ortaokul Fen Bilimleri Dersinde yer alan Fizik konularının incelenmesinin gerekliliğine ve dikkat edilmesi gereken hususlara dair önerilere yer verilmiştir.

2015-2019 yılları arasında yapılmış Ortaokul Fen Bilimleri Dersine ait Fizik konularının yer aldığı doktora tezlerinin karşılaştırmalı olarak analizinin yapıldığı bu çalışmada alt problemlerden aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

2015-2019 yılları arasında yapılmış 22 doktora tezi incelendiğinde fizik konularına ait birçok konuya çalışmalarda yer verildiği görülmektedir. Bu konulardan Kuvvet-Hareket ve Elektrik konularına diğer fizik konularından daha çok yer verildiği dikkat çekmektedir. Fizik konuları elbette soyut kavramları içerisinde barındırmakta ve öğrenciler tarafından öğrenilmesi zor kavramlar olarak kabul edilmektedir (Tuncel ve Fidan, 2018: 7). Araştırmacılar da bu durumdan yola çıkarak yaptıkları çalışmalarda bu konuları ele almanın daha doğru olduğunu düşünmüşlerdir. Alanyazında yapılan çalışmalara bakıldığında fen bilimlerinde yer alan fizik konularında en çok kavram yanılgıları üzerinde durulduğu görülmektedir

(Yılmaz, 2019: 10). 2019 yılına yaklaşıldığında ele alınan konulardaki çeşitliliğin arttığı bir başka dikkat edilmesi gereken durumdur. Bu durum ortaokul müfredatında yer alan fizik konularının sınırlı sayıda olmasından dolayı az da olsa farklı konular üzerinde durulması düşüncesinden kaynaklandığı söylenilebilir. Yapılan çalışmaların birbirini tekrar eder nitelikte olması hem bilimsel açıdan hem de fen bilimlerinin gelişmesi ve öğrencilere katkı sunması açısından kısır bir döngüye girmesine de neden olacağı unutulmaması gereken bir husus olarak görülmelidir.

Yapılan çalışmalarda çoğunlukla araştırmacılar çalışmalarını yapma gerekçesi olarak kavram yanılgılarını, fizik konularının soyut kavramlar içerdiğini ve bunların giderilmesine yönelik amaç taşıdıklarını ifade etmişlerdir. Bazı araştırmacılar ise yaptıkları çalışmaların alanyazında hiç yer almadığını yada çok az yapılmış çalışma olduğunu ve bu açığı kapatmak amacıyla çalışmalarını yaptıklarını belirtmişlerdir.

Yapılan çalışmalarda araştırmacılar fen bilimlerinin doğasından kaynaklanan gereklilikten dolayı araştırmalarında çoğu zaman nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma, genellikle ise nicel araştırma yöntemlerini kullanmışlardır. Çünkü fen bilimlerinde elde edilen kazanımların ölçülmesi hem akademik başarı yönüyle hem de öğrencilerin derse karşı tutumları yönüyle ele alınarak yapılmaktadır. Bu çalışmalar çoğunlukla 7. Ve 8. Sınıf öğrencileriyle yapılmıştır. Bu durumun oluşmasına araştırmacıların hem seçmiş oldukları fizik konularının çeşidinin hem de eğitimde yer alan öğrenme ve öğretme modellerinin etkili olduğu söylenebilir. Veri toplama ve verilerin analizi için kullanılan yöntemler de ise çalışmaların nicel, nitel ya da karma olmasının etkili olduğunu söylemek mümkündür. Zira bunu bulgular bölümünde yer verilen tablolarda görmek mümkündür.

Fen eğitimi gelişen bilgi toplumları için önemini gittikçe artıran bir alandır. Bu açıdan yapılan bu çalışmada da yer verildiği üzere fen programlarındaki değişimle birlikte fen dersinin içinde yer alan fizik konularının da önemli bir yer tuttuğunu söylemek mümkündür. Türkiye'de doktora düzeyinde yapılmış olan burada yer verilmiş 22 doktora çalışmasında görüldüğü üzere, fizik konuları içerisinde yer alan çoğunlukla "Kuvvet ve Elektrik" konuları araştırmacılar tarafından oldukça ilgi görmüştür. Burada yer alan tezlerin yapılış şekilleri ve kullanılan yöntemler birlikte değerlendirildiğinde fizik konularını içerisinde barındıran çalışmaların daha çok öğrencilerin sıkça günlük hayatta karşılaştığı konular olduğu görülmektedir. Bu düşünceden hareketle çalışmacıların genel amacının öğrencilerin günlük yaşamlarında sıklıkla karşılaştıkları olayları ve durumları fen dersindeki fizik konularıyla ilişkilendirerek anlamalarını kolaylaştırmak olarak söylenebilir.

Ülkemizde fizik konularını ele alarak yapılmış ve yapılacak olan akademik düzeydeki çalışmalara fikir olması ve literatüre katkı sağlaması amacıyla yapılan bu araştırmada özetle varılmak istenilen amaç, çalışmalarda kullanılan fizik konularından daha çok hangilerinin tercih edildiğini göstermek ve fizik konularının ele alınış yönüyle incelenerek fen dersine ait fiziğin ne derece etkili olduğunu ele almaktır. Bu yönüyle yapılan bu çalışmada 22 doktora tezi seçilerek akademisyen ve akademik çalışmalar yapmak isteyen araştırmacılara olabildiğince kısa ve öz bir şekilde bilgiler sunulmaya çalışılmıştır.

ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre şu öneriler geliştirilmiştir:

- Fen dersinde yer alan Fizik konuları soyut kavramları barındırdığından ve her sınıf düzeyinde karşılaşılan aynı konular yer aldığından dolayı 5. Sınıftan başlanılarak Fizik konularının öğretimine her zamankinden daha çok özen gösterilmelidir.

- İncelenen 22 doktora tezinde her ne kadar Fizik konularına yer verilmiş olsa da araştırmacıların çoğu Fen dersine ait Fizik konularını ön plana çıkarmak yerine eğitim modellerini daha çok öne çıkarmışlardır. Bu durum çalışmaların bir fen çalışması olmasından çok sosyal bilimler çalışması izlenimi doğuracağından araştırmacıların bu konuda daha özenli davranması gerektiği söylenilebilir.
- İncelenen doktora tezlerinin fizik konularında yer verilen örneklerine bakıldığında araştırmacıların genel olarak birbirinin benzeri örnekler ve tasarımlar ortaya koydukları görülmüştür. Fizik konularında öğrencilere günlük yaşamdan çeşitli örnekler sunularak bir çalışma yapılması Fen bilimlerine oldukça katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Yapılan doktora tezlerinde araştırmacıların büyük bir çoğunluğu tez başlığında ele aldıkları fizik konusunu yazmamayı tercih etmişlerdir. Bu durum, böyle çalışmalarla karşılaşan bireylerin fizik konularından hangilerine yer verildiğini anlayamamalarına neden olacaktır. Bu açıdan değerlendirildiğinde araştırmacıların bu konuya biraz daha duyarlı olmaları ve tez başlıklarında ele aldıkları fizik konularının da belirtilerek alanyazında tarama yapılırken bu çalışmalara ulaşılmasının kolay olması sağlanabilir.
- Genel olarak 22 doktora tezinin incelenmesi sonucunda fizik konularının teorik olarak yeterli bir şekilde ele alındığını söylemek mümkün değildir. Bunun için araştırmacıların Fen bilimleri dersinin doğasına uygun hareket etmesi ve çalışmalarında yer verdikleri fizik konularında yer alan temel ve gerekli bilgilerin ölçülü bir biçimde ön plana çıkarılması tavsiye niteliğinde bir öneri olarak sunulabilir. Zira bu hem çalışmacıların yeterliliklerini ortaya koymalarının bir ispatına hem de çalışmalarının doktora düzeyinde önemli bir çalışma olduğunun kabul edilmesine de yardımcı olacağı söylenilebilir.

KAYNAKÇA

Ay Sarı, Ö. (2017). *Yaşam Temelli Fen Eğitiminin Öğrenci Başarısına ve Çevre Bilinci Üzerine Etkisi*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akdeniz, R. A., Bektaş, U., Yiğit, N. (2000). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Temel Fizik Kavramlarını Anlama Düzeyi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 19(5), 5-14.

Arı, Ü. (2017). *Yapı İskelesi Desteğiyle Sorgulamaya Dayalı Öğretim Yönteminin Uygulamadaki Etkisinin Araştırılması*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Caymaz, B. (2018). *Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki Okullarda 7. Sınıf Elektrik Enerjisi Ünitesinin Öğretiminde Ortak Bilgi Yapılandırma Modelinin Etkisinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Kastamonu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu.

Cengiz, E. (2015). *Fen Bilimleri Dersindeki Öğrenci Hataları ve Öğretmenlerin Bu Hatalara Verdikleri Geribildirimlerin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Çakmak, G. (2016). *Bilgisayar Destekli Kavramsal Değişim Metinlerinin Fen Bilimleri Dersinde Öğrencilerin Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Çığırık, E. (2016). *Bilim Merkezlerinde Yürütülen Öğrenme Etkinliklerinin Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi*, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Dolu, G., Vesek, İ. (2014). Ortaokul Öğrencilerinin Fen ve Teknolojiyle İlgili Merak Ettikleri Soruların Branşlara Göre Dağılımının Belirlenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi,* 3(2), 311-317.

Erşahan, O. (2016). *Yapılandırmacı Yaklaşımı Temel Alan Etkileşimli Video Öğretim Yönteminin 7. Sınıf Öğrencilerinin İş ve Enerji Konusu ile İlgili Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmelerine Etkisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Evrekli, E. (2016). *Animasyon Destekli Kavram Karikatürlerinin Kavramsal Anlama, Derse Yönelik Tutum ve Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algılarına Etkisi*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Fidan, M. (2018). *Artırılmış Gerçeklikle Desteklenmiş Probleme Dayalı Fen Öğretiminin Akademik Başarı Kalıcılık Tutum ve Öz-Yeterlilik İnancına Etkisi*, Doktora Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Güneş, B., Ünsal, Y. (2003). İlköğretim 6. Sınıf Fen Bilgisi Ders Kitabının Fizik Konuları Yönünden İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 23(3), 115-130.

Gürler Aydın, S. (2016). *Kazanımlara Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarlarının Geliştirilmesi, Kullanılması ve Değerlendirmede Objektifliğe Katkısı*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Güven, S., Ceylan, O. (2017). Ulakbim'de Taranan Dergilerde Sınıf Yönetimi Alanında Yayınlanmış Makalelere İlişkin Bir Farkındalık Çalışması. *Journal of Awaraness,* 2(2), 43-54.

Harman, G. (2016). *5. Sınıf Yaşamımızın Vazgeçilmezi: Elektrik Ünitesinde Kullanılan Analojinin Öğrenci Başarısı Tutum Zihinsel Modelleme ve Kavram Yanılgıları Üzerine Etkisi*, Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

İdin, Ş. (2015). *Zenginleştirilmiş Eğitim Uygulamalarının 7. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Ders Başarıları, Tutumları ve Kalıcılığa Etkisi*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kargın Keskin, E. (2017). *Problem Çözme Yönteminin Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimlerine Yönelik Tutum Bilimsel Süreç Becerileri ve Akademik Başarılarına Etkisi*, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Kırmızıgül Saylan, A. (2019). *Fen Eğitiminde Bilgisayar Destekli Etkinlik Temelli ve Sorgulamaya Dayalı Öğretim Yaklaşımlarının Karşılaştırılması*, Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Kurnaz Altan, M., Yiğit, N. (2010). Fizik Tutum Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliliği ve Güvenilirliği. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi,* 4(1), 29-49.

Okcu, B. (2016). *İlköğretim 8. Sınıf Görme Engelli Öğrencilere Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi ile İlgili Kavramların Öğretimi*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Parsa Kaplan, M. (2016). *İşbirlikli Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Ortamının Yaratıcı Düşünmeye, Sorgulayıcı Öğrenme Becerilerine, Fen ve Teknoloji Dersine Yönelik Tutuma Etkisi*, Doktora Tez, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Schreglmann, S. (2016). *Konu Temelli Eleştirel Düşünme Öğretimi Özelliğine Sahip Eğitsel Arayüz ile Desteklenmiş Eğitim Yazılımının Eleştirel Düşünme Becerisi ve Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi*, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Sözen, M. (2016). *8.Sınıf Ses Ünitesinin Öğretiminde Kullanılan Bilgisayar Destekli Uygulamaların ve Laboratuvar Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Zihinsel Modellerinin Değişimine Etkisi*, Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Tan, E. (2019). *Ortaöğretim 7.Sınıf Işık Konularında Akran Öğretiminin Uygulanması*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Temiz, Ç. B. (2016). *Argümantasyona Dayalı Öğretimin İlköğretim Öğrencilerinin Başarıları Kavramsal Anlamaları ve Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerine Etkisi: Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tuncel, M., Fidan, M. (2018). *Ortaokul Fen Bilimleri Dersinde Öğrenmede Zorlanılan Konular ve Çözüm Önerileri*. 6. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi Tam Metin Kitabı. Ankara. Pegem Akademi.

Ünlü Koyunlu, Z. (2015). *Fen ve Teknoloji Dersinde Araştırma-Sorgulamaya Dayalı Öğrenmenin Öğretim Teknolojileri ile Desteklenmesine Yönelik Bir Eylem Araştırması*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ünsal, Y., Aksoy, H. (2019). 2013 ve 2017 Yılları Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Fizik Konuları Bağlamında Karşılaştırılması. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 232-254.

Üzümcü, Ö. (2016). Nitel araştırma yöntemine sahip tezlerin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(32), 327-340.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara. Sözkesen Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.

Yıldırım, B. (2016). *7. Sınıf Fen Bilimleri Dersine Entegre Edilmiş Fen Teknoloji Mühendislik Matematik (STEM) Uygulamaları ve Tam Öğrenmenin Etkilerinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, A. Z. (2019). 2000-2017 Yılları Arasında Türkiye'de Fizik Eğitimi ile İlgili Yapılan Tezlerin İçerik Analizi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(17), 56-67.

Zorlu, F. (2016). *Fen Bilimleri Dersinin Öğretiminde Solomon Araştırma Deseninin İşbirlikli Öğrenme Modeline Uygulanmasının Etkililiğinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Zorlu, Y. (2016). *Ortaokul Fen ve Teknoloji Dersinde İşbirlikli Öğrenme Modeli ve Modellemeye Dayalı Öğretim Yöntemine Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Öğrenmeleri Üzerindeki Etkileri,* Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

İNTERNET KAYNAKLARI

MEB 2018-2019 Fen Bilimleri Öğretim Programı (2018). http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar (E.T. 14.03.2019)

SINIF ÖĞRETMENLERİNE GÖRE DÜŞÜNME BECERİSİ GELİŞİMİNDE YAŞANAN SORUNLAR

Erol ERDEM[1], Abdurrahman UÇAR[2]
[1-2]MEB, Türkiye

Öz: Bu araştırmanın amacı; sınıf öğretmenlerinin bakış açısıyla, öğrencilerdeki düşünme becerisinin gelişiminde yaşanan sorunları ve sorunların temelinde yatan faktörleri tespit etmek ve olası çözümler önermektir. Bu amaçla; 2018-2019 eğitim öğretim yılında, Kahramanmaraş ilinin Pazarcık ilçesinde MEB'na bağlı kurumlarda görev yapan 20 sınıf öğretmeni tesadüfi örnekleme yöntemlerinden biri olan küme örnekleme yöntemi ile araştırmaya dahil edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin 10'u köylerde çalışan, 10'u merkezi yerleşim birimlerinde çalışan öğretmenlerden seçilmiştir. Araştırma nitel araştırma desenlerinden biri olan olgu bilim (fenomenoloji) deseni temelinde yürütülmüştür. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. form oluşturulurken uzman görüşleri alınmış ve bu görüşler ışığında son şekli verilmiştir. Toplanan verilere içerik analizi uygulanarak çözümlenmiş olup iki farklı araştırmacı tarafından yapılan çözümleme arasındaki tutarlığa bakılmıştır ve tutarlık oranı % 95 çıkmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre; köyde çalışan öğretmenler ders kitaplarının öğrenci seviyesinin üzerinde olduğundan, şehir merkezinde çalışan öğretmenler ise ders kitaplarının çok basit ve yetersiz kaldığını belirtmiştir. Aynı zamanda öğretmenler; çevre, kalıtım, sosyoekonomik durum ve fiziksel şartlar gibi durumların düşünme becerisi gelişiminde çok etkili olduğunu düşünmektedirler. Diğer yandan ise öğretmenler düşünme becerisini geliştirmek için genel olarak; açık uçlu sorular, masal veya hikâye tamamlama etkinlikleri, 5N 1K çalışmaları

Anahtar Kelimeler: Düşünme Becerisi, Sınıf Öğretmenliği

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Düşünme, insan zihninin doğal bir işlemidir. Aynı zamanda bireyin öğrenmesine yardımcı olan ve geleceğe dair planlarına yol gösterici olan dilsel, sosyal ve zihinsel bir beceridir (Güneş,2012). Düşünme ile ilgili bir çok tanım yapılmıştır; Türk Dil Kurumu sözlüğünde: Belirli bir konuda, bir sonuca veya yargıya ulaşabilmek için çeşitli bilgileri harmanlayarak, kıyaslayarak ve bunların aralarındaki ilişkiyi göz önünde bulundurarak işleyen zihinsel bir süreç, olarak tanımlanmıştır (TDK, 2020). Aristo ise düşünmeyi: Aklın bağımsız ve özgür bir eylemi, olarak tanımlamıştır.

İlgili alanyazın incelendiğinde düşünme becerisi üzerinde; farklı araştırmacılar tarafından birçok farklı tanım yapıldığı görülmüştür. Bu tanımlardan bazıları şunlardır: Çubukçu (2011)'ya göre; düşünme becerisi; insanların dünyayı, doğayı ve bunların nasıl bir düzen içinde var olduğunu keşfetmek, karşılaştığı problemleri çözmek için bilgiyi kullanma becerisidir. Lipman (1985), ise düşünme becerisini şöyle tanımlamıştır; insan davranışlarını ve bu davranışların temelinde yer alan zihinsel altyapıların tamamını kapsayan üst bir kavram olduğunu belirtmiştir. Lipman'a göre düşünme; insanların karşılaşacağı olası problem durumları ile nasıl baş edecekleri, söz konusu problemler için çözümler üretebilecekleri, problemlerin içindeki alt problemleri bir bütün olarak irdeleyebilecekleri, yeri geldiğinde karmaşık ve kaotik durumlara bile mizahi açıdan bakabilecekleri bütüncül becerilerdir.

Yenilikçi eğitim anlayışının en önemli kazanımlarından bazıları da şunlardır; öğrencilerin yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, meta bilişsel düşünme, sorunlarla baş edebilme becerilerini kazanmalarını sağlamaktır (Özdemir, 2005). Çağdaş eğitim anlayışı bu kazanımları sağlamak amacıyla; düşünmeye

ait bütün evrelere, durumlara, işleyişlere ve becerilere değer vermektedir. Bu amaçla söz konusu becerileri geliştirmek amacıyla planlı ve programlı eğitim faaliyetleri tasarlanmıştır. Bu faaliyetlerle; öğrencilerin düşünme sistemlerini harekete geçirici ana programlar sunulmuştur.

AMAÇ

Bu çalışmada; değişim, dönüşüm ve yeniliklerin kaçınılmaz olduğu gerçeğinden hareketle ve bireylerin hayatın getirdiği yeniliklere karşı olumlu duruş sergilemelerini sağlayacak becerilerden biri olan düşünme becerilerini ve bu becerilerin kazanılmasının önündeki engelleri araştırmak ve incelemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim; çevremizde olan ve farkında olduğumuz ama bütün incelikleri ile derinlemesine bir bilgiye sahip olmadığımız olguları, durumları, oluşları vb. araştırmayı amaç edinen çalışmacılar için uygun bir araştırma zeminidir (Yıldırım, 2006: s.72).

Çalışma grubu: Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında Kahramanmaraş ilinin Pazarcık ilçesinde yer alan MEB'na bağlı ilkokullarda görev yapan 20 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu olarak seçilen sınıf öğretmenlerinden 10'u ilçe merkezinde görev yapanlar içerisinden, 10'u ise köylerde çalışan sınıf öğretmenleri içerisinden olasılık örneklemesi (tesadüfi örnekleme) yöntemlerinden biri olan küme örneklemesi yöntemi ile seçilmiştir. Küme örneklem yönteminde; araştırma evreni birey veya birimlere değil de kümelere bölünür. Örneklem seçilirken tek tek bireyler veya birimler değil de bu birey/birimlerin içinde yer aldığı kümler rastgele seçilir (Kılıç, 2013)

Veri Toplama Araçları: Veri toplama aracı olarak, iki bölümden oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun birinci bölümünde katılımcıların kişisel bilgileri ile ilgili sorular, ikinci bölümünde ise düşünme becerisi ile ilgili açık uçlu sorular yer almaktadır. Görüşme formu oluşturulurken uzman görüşleri alınmış ve bu görüşler dikkate alınarak forma son şekli verilmiştir.

Verilerin Toplanması: 2018-2019 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesinde yer alan ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri ile yüz yüze görüşerek formda yer alan sorular sorulmuş ve cevaplar katılımcılar tarafından forma yazılmıştır. Uygulamada gönüllülük esas alınmıştır.

Verilerin Analizi: Veriler analiz edilirken içerik analizi yapılmıştır. Görüşme yöntemi kullanılarak toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılıp kategorize edilmiştir. Araştırmanın amacı dikkate alınarak ve çalışmanın nesnel olabilmesi için veriler iki araştırmacının müşterek görüşleri ile kodlanmıştır. Toplanan veriler kategorize edilip kodlanırken öğretmenlerin kimlikleri gizli tutulmuştur ve her bir öğretmene ayrı kod numarası verilmiştir. Köy şartlarında çalışan öğretmenlere K1, K2, K3...şeklinde, şehir merkezinde çalışanlara ise Ş1, Ş2, Ş3…şeklinde kodlar verilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Düşünme Becerisi Gelişimi İle İlgili Öğretmen Görüşlerine Dair Bulgular

Bu bölümde düşünme becerisi gelişimini olumlu ve olumsuz etkileyen faktörlere, ders kitaplarının düşünme becerisi gelişimi üzerindeki etkisine, öğrencilerin yaşadığı çevre, sosyoekonomik durumları vb. etkenlerin düşünme becerisi gelişimi üzerindeki etkisine, ders içi ve dışı etkinliklerin düşünme becerisi üzerinde ki olumlu ve olumsuz etkisine ve derslerde düşünme becerisinin gelişimi için yapılan etkinliklere ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Düşünme becerisi gelişimini olumlu etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri

Düşünce becerisi gelişimini olumlu etkileyen faktörler	Köyde çalışan (f)	Merkezde çalışan (f)	Toplam (f)
Çevre	7	6	13
Düşünmeye yönlendirme	6	5	11
Kalıtım	5	5	10
Uyarıcı zenginliği	3	4	7
Okul ortamı ve ders içi etkinlikler	3	2	5

Tablo 1'deki veriler incelendiği zaman, hem köyde çalışan öğretmelerin hem de şehir merkezlerinde çalışan öğretmenlerin düşünme becerisi gelişimine ilişkin görüşleri 5 kategori altında toplanmıştır. En çok vurgulanan kategoriler ‘‘Çevre, Düşünmeye yönlendirme, Kalıtım, Yaşantı çeşitliliği ve ‘‘Okul ortamı ve ders içi etkinlikler şeklindedir.

Tablo 2. Düşünme becerisi gelişimini olumsuz etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri

Düşünce becerisi gelişimini olumsuz etkileyen faktörler	Köyde çalışan öğretmenler (f)	Merkezi okullarda çalışan öğretmenler (f)	Toplam (f)
Tv. Tablet, Telefon Oyunları ve olumsuz uyarıcılar	8	6	14
Aile ve çevrenin eğitim düzeyi	5	6	11
Kalıtım	4	5	9

Tablo 2'deki veriler incelendiği zaman köy ve şehir merkezlerinde çalışan öğretmen görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir. Köy öğretmenleri ağırlıklı olarak teknolojik cihazlarla bağımlılık derecesinde vakit geçirmenin düşünme becerisini olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır. Aynı zamanda aile ve çevrenin eğitim düzeyinden de söz etmişlerdir. Merkezi okullarda çalışan öğretmenler ise hem teknolojik cihazların olumsuz etkilerinden hem de aile ve çevrenin eğitim düzeyinden bahsetmişlerdir. Kalıtım kategorisi ise öğretmenler tarafından; düşünme becerisi gelişimi üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etki gösteren bir durum olarak görülmektedir.

Tablo 3. Ders kitaplarının düşünme becerisi gelişimini üzerinde ki katkısına yönelik öğretmen görüşleri

Ders kitaplarını düşünce becerisi gelişiminde yeterli buluyor musunuz? Neden?	Köyde çalışan öğretmenler (f)	Merkezi okullarda çalışan öğretmenler (f)	Toplam (f)
Öğrenci seviyesinin üstünde ve karmaşık	9	5	14
Etkinlikler öğrenciyi düşünmeye sevk etmiyor	5	8	13
Yetersiz etkinlik yer alıyor	4	9	13

Tablo 3'deki veriler incelendiği zaman, köy şartlarında ve şehir merkezlerinde çalışan öğretmenlerin görüşleri arasında farklılıklar görülmektedir. Köy şartlarında çalışan öğretmenler genel olarak kitapların öğrenci seviyesinin üzerinde olduğunu ve öğrenciyi düşünmeye sevk etmediği vurgularken, merkezde yer alan okullarda çalışan öğretmenler ise ders kitaplarında yetersiz etkinliklerin yer aldığını ve yer alan etkinliklerin düşünce becerisi için yetersiz olduğunu vurgulamışlardır.

Tablo 4. Ailenin sosyoekonomik durumu, çevre ve okul şartlarının düşünme becerisi üzerindeki etkisine yönelik öğretmen görüşleri

Sizce yaşanılan çevre okulun jik imkanları; düşünce becerisi nasıl etkiliyor?	Köyde çalışan öğretmenler (f)	Merkezi okullarda çalışan öğretmenler (f)	Toplam (f)
Yaşanılan çevre, Ailenin maddi durumu ve okul şartlarının iyi olması ile düşünce becerisi arasında olumlu ilişki vardır.	9	8	17
Olumlu ve olumsuz sonuçları olabilir.	1	2	3

Tablo 4'deki veriler incelendiği zaman; öğretmenlerin büyük çoğunluğu; çevre şartlarının, ailenin sosyoekonomik durumunun, okulun imkanlarının düşünme becerisi gelişimine olumlu katkıları olduğuna dair görüş belirtmişlerdir. Az sayıda öğretmen ise; bu durumun hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurabileceğine dair görüş belirtmişlerdir.

Tablo 5. Ders içi etkinliklerin düşünme becerisi üzerindeki etkisine yönelik öğretmen görüşleri

Ders içi etkinliklerde düşünme becerisini olumlu ve olumsuz etkileyen faktörler nelerdir?		Köy şartlarında çalışan öğretmenler (f)	Merkezi okullarda çalışan öğretmenler (f)	Toplam (f)
Olumsuz	Dikkat eksikliği ve düşük algı, Sınıf mevcudu, kullanılan yöntem ve teknikler	9	7	16
Olumlu	Öğretmen ve öğrencinin olumlu ilişkisi, ilgi çekici etkinlikler	8	8	16

Tablo 5'deki veriler incelendiği zaman, düşünme becerisi gelişimini olumsuz etkileyen faktörler olarak; dikkat eksikliği, düşük algı, kalabalık sınıflar ve kullanılan yöntem ve teknikler vurgulanmışken, olumlu etkileyen faktörler olarak ise öğrenci ve öğretmenin olumlu ilişkisi ve ilgi çekici etkinlikler gibi faktörlere dikkat çekilmiştir. Bu konudaki öğretmen görüşleri büyük benzerlik göstermektedir. Ayrıca ders içi etkinliklerin düşünme becerisine olumlu ve olumsuz etkilerine yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde; köy ve merkez öğretmenlerinin bir birleri ile tutarlı görüşler bildirdikleri saptanmıştır.

SONUÇ

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre köyde çalışan öğretmenler ders kitaplarının öğrenci seviyesinin üzerinde olduğundan, düşünme becerisi gelişimini destekleyemediğini söylemişlerdir. Şehir merkezinde çalışan öğretmenler ise ders kitaplarının çok basit ve yetersiz kaldığı için düşünmeyi desteklemediğini söylemişlerdir. Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç ise; öğretmenler çevre, kalıtım, sosyoekonomik durum ve fiziksel şartlar gibi durumların düşünme becerisi gelişiminde çok etkili olduğunu düşünmektedirler. Elde edilen bir başka sonuca göre ise öğretmenler düşünme becerisini geliştirmek için genel olarak; açık uçlu sorular, masal veya hikaye tamamlama etkinlikleri, 5N 1K çalışmaları, tartışma ve problem çözme etkinliklerine başvurmaktadırlar.

KAYNAKÇA

Aral, N. ve Yaşar, M.C (2011). Altı Yaş Çocuklarının Yaratıcı Düşünme Becerilerine Sosyo-Ekonomik Düzey ve Anne Baba Öğrenim Düzeyinin Etkisinin İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (1), 137-145, 2011

Baştopçu, G. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerisi kazandırmaya yönelik uyguladıkları yöntem, teknik ve etkinliklerin kullanımının incelenmesi.* Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı. Gaziantep. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi

Cotter, M. E., Tally, S. C. (2009). Do critical thinking exercises improve critical thinking skills? *Educational Research Quarterly*, 33(2), 3-14

Ekici, Ö. ve Aybek, B. (2010). Öğretmen Adaylarının Empatik ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi, İlköğretim Online, 9(2), 816-827, 2010.

Epçaçan, C. ve Erzen, M. (2008). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 1 (4), 182-202.

Eşgi, N. (2013). Dijital Yerli Çocukların ve Dijital Göçmen Ebeveynlerinin İnternet Bağımlılığına İlişkin Algılarının Karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (H. U. Journal of Education) 28(3), 181-194 [2013]

Gelen, İ. (2002). Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Düşünme Becerilerini Kazandırma Yeterliklerinin Değerlendirilmesi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 10, 10, 7 / 2002

Han, H. S., Brown, E. T. (2013). Effects of critical thinking intervention for early childhood teacher candidates. *The Teacher Educator*, 48(2), 110-127.

Kılıç, S. (2013). Örnekleme Yöntemleri. Journal of Mood Disorders, 3(1).

Lipman, M. (1985). Thinking skills fostered by philophy for childeren. in Segal, J. W., Chipman, S. F & Glaser (Ed.), *Thinking and learning skills: Relating instruction to research* (83-109).

Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlikleri Kazandırmalıdır? Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1O (1994) 21-30

Turan, M. (2012). *İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde öğrencilere eleştirel düşünme becerisini kazandırmak için önerilen etkinliklerin öğretmenler tarafından kullanılma sıklıkları.* Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Uysal, Mehmet Engin (2009); "*İlköğretim Türkçe Dersinde İşbirlikli Öğrenmenin Erişi, Eleştirel Düşünce ve Yaratıcılık Beerileri Üzerine Etkisi*," Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Yağcı, R. (2008). *Sosyal bilgiler öğretiminde eleştirel düşünme: ilköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler öğretiminde öğretmenlerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için uyguladıkları etkinliklerin değerlendirilmesi.* Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OKUL ÖNCESİ İLE İLGİLİ METAFORİK ALGILARI

Abdurrahman UÇAR[1], Erol ERDEM[2]
[1-2]MEB, Türkiye

Öz: Bu çalışanın amacı, sınıf öğretmenlerinin okulöncesi eğitimi ile ilgili geliştirdikleri metaforik algıları saptamaktır. Bu amaç doğrultusunda Kahramanmaraş ilinin Pazarcık ilçesinde görev yapan 26 sınıf öğretmeni çalışma gurubu olarak seçilmiştir. Çalışma nitel araştırma desenlerinde olgu bilim deseni temele alınarak yürütülmüştür. Çalışma gurubu amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre; sınıf öğretmenleri genel olarak okul öncesi eğitimi hakkında olumlu algılara sahiptirler ve okulöncesi eğitiminin gerekli olduğunu vurgulayan metaforlar geliştirmişlerdir. Elde edilen sonuçlar ışığında çeşitli öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Metafor, Metafor Analizi, Okul Öncesi, Sınıf Öğretmeni

GİRİŞ

Sürekli değişen ve dönüşen dünyada eğitim anlayışı ve algısı da değişmektedir. Eğitimin bütün paydaşlarının birbirlerini nasıl algıladıklarını bilmek ve ona göre hareket etmek eğitimin genel amaçlarına ulaşmayı kolaylaştıracaktır (Koç, 2014). Eğitim paydaşlarının bir biri hakkında ki algılarını tespit etmenin yollarından biride metaforik algı çalışmalarıdır.

Metafor sözcüğü Türkçede eğretileme, istiare ve mecaz anlamlarıyla birlikte kullanılmasına rağmen bazı farklılıkları da vardır (Koç, 2014). Metafor; içinde yaşanılan kültürün etkisiyle ortaya çıkmış zihinsel algılardır (De Guerrero & Villamil, 2002). İlgili alanyazına bakıldığında metaforun farklı birçok tanımının yapıldığı görülmektedir. Bunlardan bazıları; bireylerin öznel olarak dünyayı nasıl algıladıkları ve yorumladıkları ile ilgili ifade biçimleridir (Morgan, 1986). Bireylerin dış dünyayı, olayları, olguları, durumları ve kavramları nasıl algıladıklarıyla ilgili bir düşünce sürecidir (Cerit, 2008).

Sosyal bilimlerin her alanında, özellikle mesleklerin nasıl algılandığı ile ilgili olarak sıklıkla başvurulan bir yöntem olan metafor analizi, eğitim bilimleri alanında da sıkça kullanılmaktadır (De Guerrero & Villamil, 2002). Metafor analizi sosyal bilimler alanında derinlemesine nedensel bilgi sunduğu için son zamanlarda özellikle eğitim bilimleri alanında sıkça başvurulan bir yöntemdir (Saban, 2008).

Okul öncesi eğitimi, ülkemizde 0-6 yaş gurubu çocuklara ilk defa aile ortamı dışında eğitim ortamı sunan, zorunlu hale getirilen ve yaygınlaştırılan bir uygulamadır (Güven ve Cevher, 2005). Okul öncesi eğitiminin temel amaçları arasında; öğrencileri ilköğretime hazırlamak, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel bakımdan gelişimini desteklemek, öğrencilere iyi alışkanlıklar kazandırmak, öğrencilere sosyalleşmenin ve toplumsallaşmanın ilk adımlarını sağlıklı bir şekilde attırmak, dil gelişimine katkı sağlamak ve öz bakım becerileri kazandırmak vardır (Meb, 2013).

Sınıf öğretmenliği, görev yaptığı kurumda öğrencilere okuma yazma, matematik, doğa bilimleri, sosyal bilimler, sanat ve spor gibi konularda eğitim veren meslek grubudur (Başaran, 1996). Okul öncesi eğitiminin ürünlerinin ilk muhatabı sınıf öğretmenleridir ve doğrudan okul öncesi eğitimden etkilenmektedirler.

Eğitimim bir parçası ve en temel paydaşı olan okul öncesi eğitimi, diğer paydaşları içerisinde en çok etkilediği ve etkilendiği branş olan sınıf öğretmenliği ile sıkı bir ilişki içerisindedir. İlgili literatür tarandığında, okul öncesi eğitimi, sınıf öğretmenlerinin eğitim sürecini nasıl etkilediği ve sınıf öğretmenlerince nasıl algılandığı merak konusudur. Bu araştırma da sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimi hakkındaki metaforik algılarını tespit etmek ve olası sorunlara karşı çözüm önerileri getirmek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu bölüm araştırmanın yöntemi, çalışma gurubu, veri toplama aracı ve veri analizi bölümlerinden oluşmaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (Fenomenoji) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim deseni; bazı bilgilere sahip olduğumuz fakat derinlemesine bilmediğimiz durumları açıklığa kavuşturmak için kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

ÇALIŞMA GURUBU

Araştırmanın çalışma gurubu amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Amaçlı örneklem yöntemi; detaylı bir araştırma yapabilmek maksadıyla, araştırmanın amacına uygun zengin veriler içeren durumların seçilmesidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Çalışma gurubu, Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesinde yer alan Meb'e bağlı okullarda görev yapan 30 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır.

VERİ TOPLAMA ARACI

Veriler araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu; okul öncesi eğitimi gibidir, çünkü… Formatında olan üç sorudan oluşmaktadır. Formda yer alan soruların

"gibidir" kısmı geliştirilen metaforları, "çünkü" kısmı da bu metaforların geri planındaki zihinsel alt yapıyı tespit etmek için kullanılmıştır (Saban, 2008).

VERİLERİN ANALİZİ

Veriler analiz edilirken içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. İçerik analizi; metinde kullanılmış olan, belirgin özellik ve kavramlardan sistemli, objektif sonuçlar çıkaran bir çözümleme tekniğidir (Stone ve ark., 1996:213).

BULGULAR

Tablo 1. Sınıf öğretmenleri tarafından okulöncesi eğitim ile ilgili üretilen metaforlar ve kategorilere göre dağılımı

Kategori	f	%	Metafor	f	%
Hazırlayıcılık yönüyle okul öncesi eğitimi	16	11,7	Tohum (5), Boş kağıt (2),Çorba(2),İdman, Aşı, İlk tomurcuk, Bilgi kaynağı Çocuk, Aşk, Gonca	10	**3,9**
Saf ilgiye muhtaç yönüyle okul öncesi eğitimi	9	6,6	Anne(3), Çiçek(3), Kuzu, Can suyu, Toprak, Anne sütü, Eğitimi Bulut	7	**5,7**
Güzellik ve eğlence yönüyle okul öncesi eğitimi	6	3,6	Kırpapatyası, Oyun Parkı, Lunapark, Rüya, Ağaç, Güneş	6	**2,4**
Şekil verilebilirlik yönüyle okul öncesi eğitimi	7	4,2	Hamur (4), Fidan (2), Çamur	3	**1,2**
Güvenlik yönüyle okulöncesi Eğitimi	4	2,4	Memleket(2), Oğlak Ağılı, Yeni Aile	3	**1,2**
Olumsuz bakış açısıyla okul öncesi eğitimi	2	1,2	Kayıp sevgi, atlatılmış merdiven	2	**0,8**
Renklilik ve çeşitlilik yönüyle okul öncesi eğitimi	2	1,2	Ayrılık, manzara resmi	2	**0,8**
Kendini tanıma yönüyle okul öncesi eğitimi	4	2,4	İlk uçuş (2), Gebelik, Filiz	3	**1,2**
Sağlam bir yapının gereği olarak okul öncesi eğitimi	5	3	Evin temeli (5)	1	**0,4**
Özgürleştirici yönüyle okulöncesi eğitimi	1	0,6	Kök	1	**0,4**
Denge yönüyle okulöncesi eğitimi	1	0,6	Tuz	1	**0,4**
Toplam	**57**	**37,5**		**39**	**18,4**

Tablo 1'de yer alan verilere göre; sınıf öğretmenleri ağırlıklı olarak okul öncesi eğitiminin sonraki eğitim hayatına hazırlayıcı yönüne vurgu yapmışlarıdır. Bu hususta örnek öğretmen cümleleri şu şekildedir;

(Ö6) Tohum toprakla buluşup uygun ortam bulduğunda kuvvetli bir şekilde yeşerir ve meyve hale gelir. Okul öncesi eğitim de çocukların olumlu davranış ve beceri kazandığı bir dönemdir. Bu yönüyle çocukları eğitime hazır hale getirdiğini müşahede ediyoruz.

(Ö22) Tıpkı bir tohuma verilen emek gibi çocuğa da verilecek eğitim ve önem kaliteli ve özgüvenli çocuk yetiştirmeye vesile olacaktır.

(Ö11)Çocuklar bu dönemde eğitim hayatına yeni başlamış bundan sonra temiz dünyalarına bir şeyler çizeceklerdir.

(Ö5)Çorba yemekten önce sağlıklıdır, okulöncesi eğitimde eğitim hayatı için daha sağlıklı bir başlangıçtır.

Hazırlayıcılık boyutu çalışmaya katılan öğretmenlerin en çok metafor geliştirdikleri boyuttur ve çalışmaya katılan 26 öğretmenin 11 tanesi bu boyut ile ilgili metafor geliştirmiştir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin geliştirdikleri metaforlara bakıldığında, okulöncesi eğitimin saf ilgiye muhtaç çocukların ihtiyaçlarını giderici niteliklere sahip olduğu ve merhamet duygusunu ön plana çıkaran metaforlar kullandıkları gözlenmiştir. Bu konudaki örnek öğretmen cümleleri şu şekildedir;

(Ö1)Annesinden ayrılan çocuğa yeni bir anne sıcaklığı sunar. (Ö7)Hem anne sevgisini hem sosyalleşmeyi öğretir. (Ö10)Bir anne kadar çocuklarla ilgilenip vakit geçirilir.

(Ö14)Bir bebeğin ilk besini nasıl anne sütü ise okula yeni başlayan bir çocuğun ilk gereksinimi okul öncesi eğitimdir.

(Ö21)Yeni dikilen çiçek nasıl sevgi ve ilgiye muhtaç ise okul öncesi eğitim alan çocukta öyle muhtaçtır sevgiye.

(Ö26)Çiçek için ne lazımsa öğretmen de öğrencisine onları verir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin geliştirdikleri metaforlara bakıldığında, öğretmenlerin en çok metafor geliştirdikleri ikinci boyut, okul öncesi eğitiminin saf ilgiye muhtaç öğrencilerin ihtiyaçlarını giderici ve merhamet gösterici boyutudur.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin geliştirdikleri metaforlara bakıldığında, en çok vurgulanan üçüncü boyut, okulöncesi eğitiminin güzellik ve eğlence yönüdür. Bu hususta örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir;

(Ö9)En çok eğlencenin, ilgi ve alakanın olduğu ikinci yerdir.

(Ö8)Hem eğlence, hem bilgi hem de arkadaşlıkların kurulduğu rengarenk bir ortamdır.

(Ö18)Oyun oynamak, hayal kurmak, eğlenmek mutlu olmak ve sosyalleşmek gibi renkli etkinlikleri içerir.

(Ö25)Ağaçta çocuk gibidir.

Çalışmaya katılan 26 öğretmenin 6'sı bu boyut ile ilgili metaforlar geliştirerek okul öncesi eğitiminin eğlenceli yönüne vurgu yapmışlardır.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin geliştirdikleri metaforlara bakıldığında, öğretmenlerin en çok vurguladıkları bir sonraki boyut ise, okulöncesi eğitiminin şekil verebilirlik boyutudur. Bu hususstaki örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir;

(Ö2)Mayası güzel tutmuş hamur nasıl güzel ürüne dönerse, okul öncesi eğitimde bir nevi sınıf öğretmenleri için çocuğu mayalar.

(Ö15)Bu dönem çocukları hamur gibi yoğrulup istenen forma sokulabilir. Verilecek eğitimle istenen şekli verebilirsiniz.

(Ö11)Hamur gibi şekil verilebilir bir dönemde eğitime başlanmaktadır.

(Ö4)Fidan yaş olduğu için istediğimiz şekli verebiliyoruz. Okul öncesi eğitim de çocukların daha kolay eğitilecek bir dönemi kapsadığı için daha kolay yetiştirilebileceği

(Ö20)Güzel davranış ve bilgilerle ortaya güzel bir eser çıkarılabilir.

Araştırmaya katılan 26 sınıf öğretmeninin 7'si, şekil verebilirlik boyutu ile ilgili metaforlar geliştirerek çalışmaya katkıda bulunmuşlardır.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin geliştirdikleri metaforlara bakıldığında, okulöncesi eğitimi ile ilgili olarak öğretmenlerin en çok vurguladıkları bir diğer boyut ise, ileriki eğitim dönemlerinin temelini oluşturduğu için okul öncesi eğitiminin sağlamlık yönüne vurgu yapan boyuttur. Bu hususstaki örnek öğretmen cümleleri şu şekildedir;

(Ö6)Temeli sağlam ev ne kadar sağlam ise okul öncesi eğitim alan öğrenci de öyledir.

(Ö19)Temel binanın yükünü omuzlayıp binanın geleceğini nasıl etkiliyorsa, okul öncesi eğitim de çocuğun eğitim geleceğini öyle etkiler.

(Ö17)Binanın temeli sağlam yapılırsa bina da sağlam olacağı gibi bu eğitim süreci ne kadar olumlu davranış kazandırırsa o denli sağlıklı bir nesil meydana getirir diyebiliriz.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin geliştirdikleri metaforlara bakıldığında, sınıf öğretmenlerinin okulöncesi eğitimi ile ilgili olarak geliştirdikleri olumsuz metaforlar da vardır. Bu metaforlar genel olarak aileden ayrılığa ve kaybedilmiş sevgi öğelerine vurgu yapmaktadır. Bu hususstaki örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir;

(Ö18)Çocuğun anne baba sevgisine en çok ihtiyaç duyduğu zamanda okul öncesi eğitim döneminde çocuk bu sevgiden mahrum bırakılır.

(Ö24)Kişilik ailede oturur. Çevre ile kazanılır. Bu dönemde çocuk aile sevgisinden mahrum kalınca ilk basamak atlatılmış oluyor. Böylece sevgiden mahrum kalan çocuk sinirli ve hırçın oluyor.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Okulöncesi eğitimi ile ilgili geliştirilen metaforlar incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin genel anlamda olumlu metaforlar geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Okulöncesi eğitiminin hazırlayıcı ve şekil verici

yönüne ağırlık veren görüşler ön plana çıkmıştır. Ulaşılan bu sonucalar, Uysal, Altınkaynak, Taşkın, Akman ve Dinçer (2016) tarafından yapılan "Okul Öncesi Öğretmeni Adaylarının Okul Öncesi Öğretmenliği Programına İlişkin Metaforik Algıları" isimli çalışmanın sonuçlarıyla büyük benzerlikler göstermektedir. benzerlik gösteren boyutlar; Hamur, tohum, çocuk, güneş aşı vb.

Okul öncesi eğitiminin şekil vericilik boyutu ile ilgili elde edilen sonuçlar, Soydemir (2011) tarafından yapılmış olan "*Okul öncesi öğretmen ve ebeveynlerinin birbirlerini ve okul öncesi çocuklarını nasıl algıladıklarının metaforlar yoluyla incelenmesi* " isimli yüksek lisans tezinin sonuçları ile örtüşmektedir. İki araştırmanın örtüşen boyutları; bahçıvan, heykeltıraş, hamur, çamur vb.

ÖNERİLER

- Bu araştırma sınıf öğretmenleri ile yürütülmüştür. Diğer branşlarda görev yapan öğretmenler ile de yapılabilir.
- Okulöncesi eğitimi ile ilgili metaforik algı çalışmaları öğrenci velileri ve okul yöneticileri ile de yürütülebilir.
- Çalışmadan elde edilen olumsuz sonuçların nedenlerini araştıran çalışmalar da yapılabilir.
- Bu çalışma 26 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Daha geniş bir çalışma gurubu ile de yapılabilir.

KAYNAKÇA

Başaran, İ. E. (1996). *Türkiye eğitim sistemi*. Yargıcı Matbaası.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012).

Örnekleme Yöntemleri.

Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin Görüşleri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(4), 693-712.

De Guerrero, M. C. M. & Villamil, O. S. (2002). Metaphorical conceptualizations of ESL teaching and learning, *Language Teaching Research, 6(2),* 95–120

Güven, E. D., & Cevher, N. (2005). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(18), 71-92.

https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf (Erişim tarihi, 31,05,2019).

Koç, E. S. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğretmenlik mesleği kavramlarına ilişkin metaforik algıları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1).

Morgan, G. (1998). Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor. (Çev. G. Bulut). İstanbul: MESS Yayın.

Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 14(3), 459-496.

Saban, A. (2008). Okula İlişkin Metaforlar. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 14(3), 459-496.

Soydemir, Ş. S. (2011). Okul öncesi öğretmen ve ebeveynlerinin birbirlerini ve okul öncesi çocuklarını nasıl algıladıklarının metaforlar yoluyla incelenmesi (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

Stone P J, Dunphy D C, Marshall S S, DM Ogilvie (1966) The General Inquirer: A Computer Approach to Content Analysis, The M.I.T. Press, Massachusetts.

Uysal, H., Altinkaynak, S. Ö., Taskin, N., Akman, B., & Dinçer, F. Ç. (2016). Okul Öncesi Ögretmeni Adaylarinin Okul Öncesi Ögretmenligi Programina Iliskin Metaforik Algilari. Cumhuriyet International Journal of Education, 5(3), 1.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2003). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin yayıncılık.

2-4 YAŞ ARASI ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN ÇOCUKLARININ UYKU DÜZENLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Özlem GÖZÜN KAHRAMAN[1], Rabia ELİÇORA[2], İlayda Nur ERTAŞ [3]
[1]Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Karabük / Türkiye
[2]Selcen Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Türkiye
[3]SBÜ Kocaeli Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Türkiye

Öz: Bu araştırma 2-4 yaş arası çocuğu olan annelerin çocuklarının uyku düzenlerine ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Annelere sorular birebir sorulmuş ve ses kaydına alınmıştır. Çalışmaya Zonguldak'ta yaşayan 21 anne katılmıştır. Araştırma sonucuna göre çocuklar uyumadan önce oyun oynama etkinliğini daha faza yapmaktayken, uyku sürecinde rutin olarak en fazla süt içme/ emzik emme ardından diş fırçalamayı tercih etmektedir. 15 anne çocuklarının uykuya kolay daldığını belirtirken sadece 4 anne çocuklarının uykuya zor daldığını belirtmiştir. Emzik, meme ve parmak emmenin en fazla uykuya geçerken ki davranış olduğu araştırmada anneyle fiziksel temas kurma, oyuncakla uyuma da yoğun olarak tercih edilen davranışlardır. Annelerin genellikle ilk olarak çocuklarıyla uyudukları ardından çocuğu kendi yatağına bıraktıkları/taşıdıkları görülmüştür. Çocukların uyku süreçlerinin yaklaşık 10-15 dk olduğu ve çoğunluğun derin uyuduğu da bulgular arasındadır. Uyumadan önce çoğunlukla huysuzluğun daha fazla, uyandıklarında ise mutlu ruh haline sahip olma daha çok görülmüştür. Anneleri çoğunluğu gece lambası yakmamayı tercih etmektedir. Uyku konusunda sorun yaşamayan veya yaşadıklarını sorun olarak görmeyen anne sayısı 9'dur. Ayrıca anneler uyku konusunda sorun yaşayan annelere çoğunlukla rutin oluşturmalarını tavsiye etmişlerdir. Çocukların kişilik özelliklerinde ise çocuklarını agresif tanımlayan anneler yoğunluktadır.

Anahtar Kelimeler: Uyku, Düzen, Anne, Çocuk

GİRİŞ

Fizyolojik bir ihtiyaç olan uyku, doğumdan itibaren gelişimin en önemli unsurlardan biridir. Büyüme, gelişmenin, vücudun yenilenmesinde büyük etkisi olduğu kabul edilmekte ve özellikle bebeklerde uyku ve uyku düzenine dikkat edilmektedir.

Aile bütün gelişim alanlarında olduğu gibi uyku konusunda da en önemli faktörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Doğumundan itibaren bebekle beraber olan anne baba, bebeklerine uyku düzeni oluşturmada ilk basamaktır. Yenidoğan bir bebeğin sorumluluğu ve bakımı ailelerde panik ve endişeye yol açabilmektedir. Bu durumun önüne geçebilmek için aileye eğitim vermek, anne babaya tipik gelişimdeki temel yapı taşlarını önceden öğretmen, bebeklerine uyku düzeni oluşturmak hem ailenin endişelerinin önüne geçmek hem de çocuğun gelişimini desteklemek açısından olumlu etkiye sahiptir (Dinç, 2005).

Yenidoğanda günlük 16-20 saate varan uyku süresi, üçüncü aya doğru 10-16 saate, sonrasında çevreyi keşfetme yürüme gibi lokomotor becerilerinin gelişimi gibi nedenlerden dolayı bir yaşında yaklaşık 11 saat gece 2 saat de gündüz toplam 13 saat inmektedir (Çevik, 2014). Çocuk, 1-3 yaş arasında 13-16 saatlik uyku zamanına sahiptir ve emme, annesiyle aynı yatağı paylaşma gibi durumlar uyku düzenine etki etmektedir. Okul öncesi dönemde uykuya dalma güçlüğü ve gece uyanma durumları sık yaşanmaktadır (Gözün Kahraman ve Ceylan, 2018). Yapılan çalışmada 0-12 ay arasındaki bebeklerin %38.1'inin karanlıkta, %59.5'inin loş ışıkta, %2.4'ünün ise aydınlık ortamda uyuduğu belirlenmiştir (Karaçal, 2010) Kahn ve arkadaşlarının, yaptıkları çalışmada gürültülü ve aydınlık ortamda uyuyan çocukların

daha çok uykusuzluk problemi yaşadığı tespit edilmiştir (Çevik, 2014). Erken çocukluk döneminde uyku düzenine sahip olmak çocukların davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kelly, Kelly ve Sacker (2013) yaptıkları araştırmada düzensiz uyku zamanına sahip olan çocuklarda daha fazla davranış problemlerine rastlamıştır. Yapılan araştırmadan ebeveynlerinden ayrı uyuyan çocukların daha fazla uyuduğu ve daha az gece uyanması yaşadığı bulunmuştur (Yu, Lam, Li, Sadeh ve Mindel, 2017).

Okul öncesi dönem gruplarında uykuya dalma güçlüğü ve gece uyanmalar sıktır. Ayrılma anksiyetesi ve çocuğun otonomi kazanmak istemesi gereksinimi ile uyumaya direnme sık görülen bir durumdur (Kahraman, 2018). Uykuya dalma güçlüğü olan çocuklarda, bu fizyolojik uyanışlarda ebeveynin müdahalesi ya da alışılmış özel davranışların yapılması gerekir (Karaçal, 2010). Sarı ve Altıparmak (2011) okul öncesi dönemdeki çocukların %30.4'ünün anneyle birlikte uykuya daldığını, %24.3'ünün anne-babayla aynı yatağı paylaştığını saptamıştır. 2015 yılında yapılan ve teknolojik alet kullanımının uyku ile ilişkisini araştıran bir çalışmada, okul öncesi çocuklarla çalışılmış ve aşırı televizyon izleme, video oyunu oyanma, bilgisayar kullanımının saldırganlık, endişe ve korku, hiperaktif davranışlarla anlamlı derecede kolerasyon sağlandığı ortaya çıkmıştır (Séguin ve Klimeki, 2015). Çocukların uyku düzenlerine etki eden çok çeşitli etmenler bulunmaktadır. Uyku öncesi etkinlikler, uyku düzeninin rutine oturtulması, çocuğun kişisel özellikleri, gece yatma saati, ebeveyn ile birlikte uyuma gibi değişkenler bulunmaktadır. Uykunun tüm gelişm alanları açısından hayati bir yere sahip olması, uyku ve uyku düzenini önemli hale getirmektedir. Çocukların uyku düzeni konusunda birinci kaynak olan annelerin görüşleri ve çocuklarını uyutmadaki problemlerinin belirlenmesi sağlıklı uyku konusunda onlara bir yol çizilmesi ve kafa karışıklıklarının giderilmesi önem arz etmektedir. Bunun için ilk basamak annelerin çocuklarının uyku ve uyku düzenleriyle ilgili görüşlerini almaktır. Çalışmadaki amacımız 2-4 yaş arası çocuğa sahip olan annelerin çocuklarınun uyku düzenlerine ilişkin görüşlerini incelemektir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmaya Zonguldak ilinde yaşayan ve 2-3-4 yaşlarında çocuğu olan 21 anne katılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma nitel bir araştırmadır ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Verilerin toplanması araştırmacılar tarafından geliştirilen demografik bilgi formu ve araştırmanın amaçları doğrultusunda literatürden yola çıkılarak hazırlanan görüşme soruları aracılığıyla gerçekleşmiştir.

Araştırmacı annelerle birebir görüşmüş ve görüşme sorularını sormuştur. Aynı zamanda annelerin bilgileri dahilinde görüşmeler ses kaydına alınmıştır.

Görüşme Soruları

Çocuğunuzun kendine ait odası var mı? Uyuduğu odada televizyon var mı?Çocuğunuz gündüz kaç saat uyur? Gece kaç saat uyur? Çocuğunuzun uyku zamanından önce yaptığı etkinlikler nelerdir? Çocuğunuzun uykuya dalma sürecini nasıl değerlendirsiniz? Çocuğunuzun uyku zamanında yaptığı rutinler nelerdir ? Çocuğunuzun uykuya geçerken hangi davranış ve alışkanlıkları bulunmaktadır? Çocuğunuz uykuya kiminle birlikte ve nerede geçmektedir? Uyku süreci boyunca kiminle uyur ?

Çocuğunuz uykuya daldıktan sonraki uyku sürecini nasıl geçirir? Uykuya geçiş süreci ne kadar sürer? . Uyurken gece lambasının yanmasını ister mi? Çocuğunuz uykuya geçişte ve uyandığında nsıl bir ruh haline sahşp olur?Çocuğunuzun uyku sürecinde yaşadığınız sorunlar nelerdir? .Neden bu sorunları yaşadığınızı düşünüyorusunuz? Bu sorunlar karşısında ne tür önelemler alıyorsunuz? . Uyku konusunda sorun yaşayan annelere ne önerirsiniz? Çocuğunuzun genel kişlik özellikleri hakkında kısaca bilgi veriniz. Sorularına cevap aranmıştır

BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırmaya katılan 21 annenin 9'u erkek çocuğa 12'si ise kız çocuğa sahiptir. Çocukların 12'si iki yaş, 4'ü üç yaş, 5'i dört yaşındadır. 12'si ilk çocuk 9'u ikinci çocuktur. Çocukların 12'si tek çocuk 6'sı iki kardeş, 3'ü üç kardeştir. Annelerin 10'u 26-30 yaş, 5'i 31-34 yaş, 6'sı 35-39 yaş aralığındadır. Annelerin 2'si ortaokul, 1'i ilkokul, 8'i lise, 2'si ön lisans, 8'i lisans mezunudur. Yine annelerin 13'ü çalışmamakta, 8'i de çalışmaktadır. Babaların ise 6'sı 26-30 yaş, 8'i 31-35 yaş, 7'si 36-40 yaş aralığındadır. İlkokul mezunu baba sayısı 1, ortaokul mezunu baba sayısı 2, lise mezunu baba sayısı 5, ön lisans mezunu baba sayısı 3, lisans mezunu baba sayısı 9, lisan üstü mezun baba sayısı ise 1'dir. Babaların hepsi çalışmaktadır.

Annelerin cevapları içerik ilişkilerine göre ortak temalar haline getirilmiş ve tablolar oluşturulmuştur.

Tablo 1. Çocuklarının kendine ait odası olup olmama durumuna göre anne cevapları

Kendi odası	Anne	F
Var	A1, A4, A5, A6, A7 , A10, A12, A13, A14, A16, A17, A18, A20	13
Yok	A2, A3, A8, A9, A11, A15, A19, A21	8
Televizyon varlığı		
Yok	A1,A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A15, A16, A17, A18, A20, A21	20
Var	A19	1

Tablo 1'de verilere baktığımızda 13 çocuğun kendine ait odası olduğu, 8 çocuğun ise kendine ait odası olmadığı görülmüştür. Çocuk odası olmayan ailelerin evlerinin fiziksel durumunun müsait olmadığını söylediği cevaplar yoğunluktadır.

Sadeh ve ark. (2009) yaptıkları çalışmalarında, çoğunluğu Asyalı olan çocuklar ile çoğunluğu beyaz ırktan olan bebeklerin/çocukların uyutuldukları ortamı ayrıntılı olarak incelemişler ve çalışmanın bulgularına göre; Asyalı çocukların %64.0'ının, beyaz ırktan olan çocukların ise yalnızca %11.0'ının ebeveyn yatağında yattıkları belirlenmiştir. Ebeveyn odasında yatan çocukların ise ; %86.0'ının Asyalı, %21.0'ının ise beyaz ırktan olduğu saptanmıştır. Ayrıca kendi odasında uyuyan çocukları incelediklerinde; %7.0'ının Asyalı, %62.0'ının ise beyaz ırktan olduğunu belirlemişlerdir (Sadeh 2004; Taşdemir & Temel Bayık, 2015). Shicby ve Medina (2013), çalışmalarında bebeği ile birlikte yatan ve

bebeğinde uyku sorunu olduğunu belirten annelerin çocuklarında, uyku sorununun daha yaygın olduğunu saptamışlardır. Ebeveyn yatağında uyuyan bebeklerde, uyku sorunlarının da daha fazla olduğu bildirilmiştir (Taşdemir ve Temel Bayık, 2015). Annelerin neredeyse hepsi çocuklarının uyuduğu odada televizyon bulundurmadığını, televizyon bulundurmayı tercih etmediği belirtmiştir. Sadece A19 çocuğunun uyuduğu odada televizyon olduğunu belirtmiştir, bu durumun nedeni çocuğun kendine ait odasını olmaması olabileceği düşünülmektedir.

İyi bir uyku kalitesi için sıcaklık, ışık, yatak gibi birçok bileşenin etkili olduğu gibi odadaki elektronik aletlerin varlığı da etkilidir. Biz araştırmamızda televizyon varlığı olarak aldık, sadece bir anne çocuğunun odasında televizyon varlığından bahsetmiştir. Televizyon gibi aletlerin yaydığı elektormanetik alanın insan sağlığı üzerinde etkisi olduğu, bak ağrısı, uyku bozukluğu gibi olumsuzluklara neden olduğu belirtilmiştir (Çevik, 2014).

Tablo 2. Gece ve gündüz uyku saatlerine göre anne cevapları

Gece Uyku	Anne	F	Gündüz Uyku	Anne	F
10 saat	A1, A2, A6, A8, A13, A14, A16	7	**2 -2,5 saat**	A3,A6, A7, A9,A13, A14, A16	7
9 saat	A7, A10, A11, A12, A17, A18	6	**Yok**	A5, A10, A15, A17, A19, A20	6
12 saat	A4, A5, A19, A21	4	**3 saat**	A4, A11, A21	3
11 saat	A3, A15, A20	3	**1-1,5 saat**	A1, A2, A8, A18	4
8 saat	A9	1	**4 saat**	A12	1

Tablo 2 gösterilen anne cevaplarına bakıldığında gece uykusunun 10 saat, gündüz uykusunun ise 2-2,5 saat olduğu daha fazla görülmüştür. Gece kaç saat uyuyor sorusuna A17 ‘gece düzensiz uyuyor ya nasıl desem, 3 de falan bir yatıyor sabah 12’de falan kalkıyor işte, telefon hastası resmen’ cevabını vermiş, A15‘ gündüz uykularımızı bıraktık artık gündüz uyumak istemiyor’ demiştir. Alanyazında erken çocukluktan erişkinliğe kadar gelişimde etkili olan büyüme hormonunun uyuduktan birkaç saat sonra salgılandığı yani saat 22 gibi salgılanan büyüme hormonunun en etkili düzeye gelmesi için 20:30 gibi uyumalarının önemli olduğu görülmüştür (Van ve Plat 1996, Er 2006,Necati ve Gülçin, 2010; Taşdemir & Temel Bayık, 2015). Dolayısıyla A17’nin cevabından yola çıkarak gece 3’de yatan bir çocuğun bahsedilen büyüme hormonunu sağlıklı bir şekilde alması mümkün görülmemektedir.

Tablo 3.Çocuğun uyku zamanından önce ne tür etkinlikler yaptığına dair tablo

Etkinlik	Anne	F
Oyun oynama	A1, A2, A4, A5, A8, A9, A11, A12, A13, A14, A16, A18, A20	13
Kitap okuma	A3, A6, A7, A21	4
Abla/Abi/kardeşiyle oyma	A15, A18	2
Televizyon izleme/müzik dinleme	A4, A7,A10, A12, A19	5
Resim yapma	A9, A11	2
Telefon/Tablet/ Bilgisayarla oynama	A2, A8, A10, A17	4

Tabloya bakıldığında anneler çocukların uyku zamanından önce etkinlik olarak oyun oynamayı daha çok göstermiştir. A4 ‘ oğlum hiç durmuyor, çok yaramaz, bir de prematüre doldu 36 haftalık, hiç durmaz çok hareketli, çok nadir televizyona bakar, sürekli koltuk tepelerinde oyun oynar.’ A19 ‘Genelde çizgi film izlemeyi tercih ediyor, eee ama çok yorgun olduğunda arkasını döner masaj yaparım öyle uyur’ şeklinde fikir belirtmiştir. A15’Ablasını çok özlüyor yedi buçukta geliyor ablası da işte, diğer kızımla yemek falan yiyorlar sonra ikisi beraber oyun kuruyorlar 1 saat veya yarım saat, eğer büyük kızımın sınavı varsa bizle oynar, komşulukculuk oynamayı… saklambaç oynamayı çok seviyor’.

Tablo 4. Çocuğun uykuya dalma süreçlerine ilişkin anne görüşlerine ait tablo

Dalma süreci	Anne	F
Kolay dalar	A1, A2, A4, A5. A8,A9, A10,A11, A12, A13, A14, A16, A17, A19, A21	15
Zor dalar	A3,A7, A15, A18	4
Değişir	A6, A20	2

Uykuya dalma süreci sorulduğunda annelerin 15’i çocuklarının uykuya kolay daldığını, 4’ü zor daldığını belirtmiştir. A3 ‘’değişiyor ama bu ara özellikle zor, ben bunu yaşına bağlıyorum iki yaş sendromuna bağlıyorum çünkü daha fazla oyun oynamak gerektiğini düşünüyor olabilir, adaptasyon sorunu yaşıyoruz tabikii.’

Tablo 5. Çocukların uyku öncesi rutinlere ilişkin anne görüşlerini gösteren tablo

Rutin	Anne	F
Süt içme/ emzik emme	A1, A4, A10, A11, A12, A14	6
Rutini yok	A2, A6, A7, A12, A17, A18	6
Diş fırçalama	A5, A8, A13, A15, A19	5
Pijamalarını giyme	A8, A13, A16, A20	4
Hikaye okuma	A3, A9	2

Tablo 5'ya bakıldığında çocukların rutin olarak yaptığı aktivitelerden süt içme ve iki yaş grubu için emzik emmenin en çok yapılan rutin olduğu görülmüştür. A2 ' şu anda rutini yok, yakında bez eğitimi başlayacak bilmiyorum o yüzden galiba rutine oturtamadık, diş fırçalama falan onları deneyeceğiz işte', A14 'ben uyku saatlerinin geldiği söylüyorum, yeni baza aldım şimdi onlara yattıktan bi 10 dk sonra uykuya dalıyorlar zaten, süt veriyorum bir d kodladılar artık süt verince uyuyacaklarını biliyorlar'. Bebekleri uyutmadan önce hazırlanacak olan uyku rutinlerinin bebeklerin uykuya geçişini kolaylaştırdığını bildirilmiştir (Çevik, 2014). Biz de araştırmamızda annelere çocuklarının rutinlerini sorduğumuzda annelerin sadece 5 tanesinin herhangi bir rutini olmadığını belirmiştir. Ayrıca çocuklarının bir rutini olduğunu belirten annelerin uyku konusunda daha az sorun yaşadıklarını da ulaşılmıştır. Uyku zamanı rutinleri özellikle risk altındaki çocuklar için olumlu sonuçlar almak için gereklidir. Japon çocuklarında yapılan araştırmada daha tutarsız uyku düzenine sahip çocuklarda uykuya dalmanın daha uzun sürdüğü, daha tutarlı uyku düzenine sahip çocuklara göre geceleri daha az uyuduğu bulunmuştur Iwata, Iwata, Iemura, Iwasaki, and Matsuishi (2012). Yatmadan öne uyku rutininin desteklenmesi özellikle sosyo ekonomik düzeyi düşük dezavantajlı ve risk altındaki çocukların erken çocukluk gelişimini teşvik etmek için uygun bir yöntem olarak görülmektedir (Mindell & Williamson, 2017).

Tablo 6. Çocukların uykuya geçerken ki davranışlarına ilişkin anne görüşlerini gösteren tablo

Davranış	Anne	F
Emzik/meme/parmak emme	A1, A2, A6, A7, A9, A15	6
Anneye sarılma /dokunma/ el ele tutuşma	A3, A4, A8, A19, A20	5
Belirgin davranışı yok	A5, A12, A16, A17, A18	5
Oyuncak/ yorganla uyuma	A11, A13, A14, A18, A21	5
Saçını tutma/ ayaklarını/ellerini sevme	A8, A10	2

Tablo 6'de çocukların uykuya geçerken davranışlarına bakıldığında çocukların emzik, meme veya parmak emme davranışlarının en fazla olduğu ardından anneye sarılma/dokunma/el ele tutuşma, oyuncak veya yorganla uyuma davranışı görülmektedir. Ayrıca sorulan soruya belirgin bir davranışı yok cevabını veren anne sayısı ise 5'dir. A21 çocuğunun davranışları konusunda ' Yorgan ve ayıcığı var, gittiğimiz her yere yorgan götürüyoruz, o yorgansız özellikle uyumaz, mızırdanır. Misafirliğe gidiyoruz o yorgan da mutlaka bizimle geliyor.' Anne 10 ' Oğlum daha çok ayaklarının altının böyle yavaş yavaş okşanmasını seviyor, eğer yanında yoksam kendi tırnaklarını seviyor ben okşarmışım gibi' ifadelerini kullanmıştır.

Çocukların davranışlarına baktığımızda parmak emme davranışından sonra gelen anneyle fiziksel temas kurma, oyuncağıyla uyuma davranışı çocuğun kendini güvende hissetmesi açısından önemlidir. Yine tabloya bakıldığında herhangi belirgin bir davranışı olmayan yatağa geçtiğinde direkt olarak uyku pozisyonunu alan çocuklarında sayısının fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Çocukların uykuya kiminle ve nerede daldığına ilişkin anne görüşleri

Kiminle/Nerede	Anne	F
Anne ile birlikte annenin yatağında uyuduktan sonra çocuk kendi yatağında	A3, A10, A15, A16, A18, A19	6
Anne ile birlikte annenin yatağında	A2, A7, A9,A12, A17, A20	6
Çocuk tek başına kendi yatağında	A1, A5, A8, A13, A14	5
Anne ile birlikte çocuğun yatağında	A4	1
Anne ile aynı odada farklı yatakta	A11, A21, A6	3

Çocuğun uykuya kiminle ve nerede geçtiği sorusunda annelerin çoğunluğu çocuğunu annenin yatağında uyuttuktan sonra çocuğu kendi yatağına taşıdığını belirtmiştir. Anne ile birlikte çocuğun yatağında uyuması ve çocuğun tek başına kendi yatağında uyuduğu ikinci olarak en fazla karşılaşılan durumdur. A6 ' uykuya benimle geçiyor, ya aynı odadayız odası var ama odayı daha ayıramadım uyanıp beni arıyor gece, bu aralar artık ayırmaya başlayacağım'. A1 'akşam kendisi dalıyor, beşiğinde yatıyor şu an gündüzleri bazen sallarım, gece sallamıyorum ama kendi uyuyor, beşiğinde'.

Doğumdan 36 aylık dönemdeki çocukların ebeveyn davranışları ve diğer faktörlerin uyku ekolojisine etkileri sonuçlarını değerlendirmek için yapılan ve birçok kültür ve bölgeden sonuçlar elde eden çalışmaya baktığımızda gene olarak gece uykusunun en iyi yordayıcıları, uyku zamanından önce ve gece boyuncaki ebeveyn davranışları ile ilgilidir, yatmadan önce ve uyku zamanında odadaki ebeveyn varlığı veya yatak paylaşım azalan uyku süresi ve uyku bölünmesiyle ilişkili olduğu bulunmuştur. (Mindell, Sadeh, Kohyama, & TH., 2010). Gözün Kahraman ve Ceylan'ın (2018) yaptığı araştırmada araştırmadaki çocukların büyük çoğunluğunun ebeveynler ile birlikte uyudukları belirlenmiştir.

Doğumdan itibaren bebeklik döneminde ebeveyn ve bebeğin aynı odayı paylaşması gerekli bir durum iken, yaş büyüdükçe çocuğun bağımsız var olması için ayrı yatmak daha doğru olarak kabul edilmektedir. Araştırmamızda 2 yaşındaki çocukların gerek gece emme gerek süt içme nedeniyle anne ile aynı odada fakat farklı yatakta yattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8. Uykuya daldıktan sonraki sürece ilişkin anne görüşleri

Süreç	Anne	F
Derin uyur	A2, A3, A4, A6, A7, A8, A12, A13, A14, A16, A19	11
Nadiren gece uyanır	A1, A5, A10, A17, A18, A20, A21	7
Sık sık uyanır	A9, A11, A15,	3

Tablo 8'a bakıldığında çocukların 11 gece boyunca derin uyumakta, 3'ü ise gece sık sık uyanmaktadır. Sık sık uyananların genelde gece tuvalete kalkan veya annesi tarafından emzirilen çocuklar olduğu görülmüştür. A11'Gece sık sık uyanıyor, süt içiyor biberonla, sütünü içip geri yatar' cevabını vermiştir.

Tablo 9. Uykuya geçiş süresine ilişkin anne görüşleri

Süre	Anne	F
10-15 dk	A1, A5, A8, A10, A11, A13,A14, A16, A17, A20	10
20- 30 dk	A2, A6, A7, A9, A12, A15, A19,A21	8
1 saat	A3, A18	2
5 dk	A4	1

Tablo 9 uykuya geçiş süreçlerine ilişkin anne görüşlerini göstermektedir. Annelerin 10'u çocuklarının 10-15 dk içerisinde uykuya daldığı belirtmiştir. İki anne ise çocuklarının uyku sürecinin bir saat olduğunu belirtmiştir. A18 'Uykuya biraz geç dalar biz yanında bekliyoruz, 1 saati buluyor süreç, zaten doğduğundan beri uyku problemi vardı, bilmiyorum belki de uyumayı sevmiyor, son zamanlarda düzen oturtuyoruz. Önceden gece geç vakitlere kadar uyumazdı, şu an daha iyi'. A4 ' Saat 9 gibi, saat 9 oldu mu pijamalarını giyiyor mamasını yer, yatağa gideriz, 5 dakikada uyur, uyuması gerektiğini biliyor yani.'

Tablo 10. Gece lambası yakma durumuna göre anne görüşleri

Durum	Anne	F
Yakmam	A1, A3, A4, A7, A8, A9, A11, A12, A15, A16, A18, A20	12
Yakarım	A2, A5, A6, A10, A14, A17, A21	7
Nadiren yakarım	A13, A19	2

Tablo 10'e bakıldığında 12 anne çocukların uyudukları odada gece lambası yakmadığını belirtmiştir. A3 ' Hayır, iki aydır falan yakmıyoruz, hani bir de sağlıklı olmadığını düşünüyoruz, o da istemiyor zaten gölge fobisi başladı gölgelerden korkuyor o yüzen gece lambası yakmıyoruz.' A2 'Evet, karanlıkta uyuyamıyor, korkuyor yani mutlaka odada bir ışık olacak.' Uykusunun sağlıklı olması için çeşitli dış etmenler düzenlenmelidir. Karanlıkta salgılanan melatonin hormonunun salınımı için ayrıca uyku ritmini sağlamak amacıyla çocuğun yattığı odanın karalık olması gerekliliği vurgulanmaktadır. (Gündüz, 2015). Çalışmanın bulgularına bakıldığında 12 annenin gece lambası yakmayarak bahsedilen durumu engellediği düşünülebilir.

Tablo 11. Çocuğun uykuya geçişte ve uyandığındaki ruh hallerine ilişkin anne görüşleri

Ruh Hali	Anne	F	Uyandığında Ruh Hali	Anne	F
Mızıklama/ huysuzluk	A1, A10, A13, A14, A15, A21	6	**Neşeli/mutlu**	A1, A2, A3, A7, A10, A13, A14, A17, A18, A20	10
Sinirli/ asabi/	A3, A6, A9, A16, A18	5	**Normal**	A8, A15, A16 A21	4
Huzurlu/ sakin	A7, A11, A19, A20	5	**Rahat/sakin**	A5, A11, A12	3
Yorgunluk/ sersem olur	A5, A8, A12	3	**Keyifli**	A6	1
Uysallık	A4	1	**Ağlayarak**	A4	1
Hareketli	A2	1	**Mızmız**	A9	1
			Hareketli	A19	1

Çocukların ruh halleri annelere uykudan önce ve uykudan sonraki halleri şeklinde sorulmuş ve annelerin 6'sı uykudan önce çocuğunun mızıklama/huysuzluk davranışları sergilediğini, uykudan sonraya bakıldığında ise annelerin 10'u çocuklarının mutlu/neşeli uyandığını ifade etmişlerdir. A16 ' Uykusu geldiğinde sinirli oluyor, eğer uyku saatini geçirirsek hemen yatağa götürmezsek sinirleniyor, ağlayıp tepinmeye başlıyor, uyandığında gayet mutlu, hemen kahvaltısını ister, o şekilde' A10 ' Belirli bi saati yok uykusu geldiğinde uyur, ama uykusu gelip de dedikleri olmadıysa huysuzlanır. Mesela oyun oynarsak onunla dediklerini yaparsak huysuzlanmaz, uyur direkt. Uyandığında sakin oluyor çoğunlukla keyifli olur bir de nasıl karşılarsak öyle mesela güzel böyle karşılarsak günaydın oğlum dersek güzel güzel o zaman iyi oluyor ama hani güzel karşılanmazsa biraz sinirli, asabi, huysuz olabiliyor' Çalışmamızdaki annelerin çoğu çocuklarının huysuzluk/ mızıklama davranış sergilediği, uyandıklarında ise neşeli ve mutlu olduğu cevaplarını vermişlerdir. Araştırmanın sonucuna göre çocukların uyku zamanı geciktiğinde, yataklarına yatmadıklarında çocuklarında huysuzluk, asabilik davranışlarının çıktığını söylemek mümkündür.

Tablo 12. Uyku konusunda sorun yaşamaya ilişkin anne görüşleri

Sorun	Anne	F
Sorunum yok	A1, A6, A8, A10, A12, A14, A15,A19, A20	9
Uykuya direnç/uykuya dalmada zorluk	A3, A5, A9, A13, A16, A18, A21	7
Gece uyanması	A2, A9, A17	3
Benimle yatmak istemesi	A8, A11	2
Benden kaynaklanan problemler	A7	1
Kronik hastalık nedeni ile sürekli kontrol	A4	1

Annelerin sorun yaşadığı konuları belirlemek amacıyla, annelere sorulan soruya annelerin 9'u çocuğunu uyutmada sorun yaşamadıklarını belirmiş, 7 anne ise çocuklarının uykuya direnç veya uykuya dalmada zorluk çektiğini ifade etmiştir. Çocuğunun çok konuşmasını ve uykuya dalmayı söyleyen A3 ' uyuturken yani çok fazla derece konuşuyor, hıhı evet tabiki de normal bunlar ama artık hani tek kelimelik cevaplar veriyorum. Artık uyuması gerektiğini yatma vaktinin geldiğini söylüyorum, ya bunun nedeni saatleri belki tutturamıyor olabilir, iki yaş sendromu olabilir belki de enerjisini tam boşaltamıyordur bunlar olabilir nedeni' şeklinde görüş belirtmiştir. Özmert (2006) annelerin bebeklerinin uyku sürecini %80'inin sorun olarak görmedikleri ve %20'inin küçük bir sorun olarak gördüğü, kontrol grubu annelerinin de %60'ının küçük bir sorun olarak gördüğü ve %40'ının sorun olarak görmedikleri görülmüştür

Tablo 13. Diğer annelere karşı öneri konusunda anne görüşleri

Öneri	Anne	F
Rutin oluşturmalılar	A3, A4, A6, A9, A10, A12, A13, A21	8
Tensel temas kurma	A7, A11, A16, A17	4
Enerjilerini boşattırmalılar	A5, A8, A12, A18	4
Çocuklarını zorlamamalılar	A19	1
Otoriter davranmalılar	A4, A15	2
Erken yatıp erken kalkma	A8, A20	2
Uyku arkadaşıyla uyuma	A14	1
Çocuğun ihtiyaçlarını karşılayarak uyutmalılar	A1	1
Sallayabilirler	A2	1

Annelerden uyku konusunda sorun yaşayan diğer annelere tavsiyelerini sorduğumuzda konusunda rutin oluşturmaları cevabı 8 kere, anne ve çocuklarının tensel temas kurmaları tavsiyesi 4 kere verilmiştir. Çocuklarını uyku konusunda zorlamamalarını tavsiye eden anne sayısı ise 1'dir. A20 'Bence şey önemli erken uyuyup erken uyanması 8-9 gibi bir çocuğun uyuması gerektiğini düşünüyorum çünkü saat 10'da büyüme hormonu salgılanıyor, bu hormonu salgıladığı saatlerde vücudun dinlenmiş olması lazım, yani hani anne- babalar çocuklarını uyutmak için yarım saat yanlarında uyuyabilirler, bunun için çaba sarf etmeleri gerekiyor.' A9 'Uyku düzeni oluşturmalılar. Ben rehabilitasyon hastane arasında giderken bu düzeni oturamadım. Tanısı koyulmamış bir gelişim geriliği var sürekli hastane-rehabilitasyon arasında mekik dokuyoruz. Mesela tam düzen oturtacağım hastane randevusu var kan alma tahliller derken çok huysuz oluyor sonrasında, rehabilitasyona gittiğinde çok yorgun olur kolay dalar, diğer günler daha zor olur gibi durumlar nedeniyle tam bir düzeni yok.' Babalarla yapılan çalışmada babaları tarafından uyku bozukluğu olduğu bildirilen çocuklara bakıldığında, hem annelerinin hem babalarının yüksek stres seviyesine sahip olduğu ve çocuklarının uyku- uyanma konusundaki öz düzenlemesine müdahale ettikleri görülmüştür. Dolayıyla çocukların uyku bozukluklarında anne babaların önemli rolü olduğu da tartışılmaktadır (Millikovsky- Ayalon & Atzaba-Poria, 2015).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonucuna göre çocuklar uyumadan önce oyun oynama etkinliğini daha faza yapmaktayken, uyku sürecinde rutin olarak en fazla süt içme/ emzik emme ardından diş fırçalamayı tercih etmektedir. 15 anne çocuklarının uykuya kolay daldığını belirtirken sadece 4 anne çocuklarının uykuya zor daldığını belirtmiştir. Emzik, meme ve parmak emmenin en fazla uykuya geçerken ki davranış olduğu araştırmada anneyle fiziksel temas kurma, oyuncakla uyuma da yoğun olarak tercih edilen davranışlardır.

Annelerin genellikle ilk olarak çocuklarıyla uyudukları ardından çocuğu kendi yatağına bıraktıkları/taşıdıkları görülmüştür. Çocukların uyku süreçlerinin yaklaşık 10-15 dk olduğu ve çoğunluğun derin uyuduğu da bulgular arasındadır. Uyumadan önce çoğunlukla huysuzluğun daha fazla, uyandıklarında ise mutlu ruh haline sahip olma daha çok görülmüştür. Anneleri çoğunluğu gece lambası yakmamayı tercih etmektedir. Uyku konusunda sorun yaşamayan veya yaşadıklarını sorun olarak görmeyen anne sayısı 9'dur. Ayrıca anneler uyku konusunda sorun yaşayan annelere çoğunlukla rutin oluşturmalarını tavsiye etmişlerdir. Çocukların kişilik özelliklerinde ise çocuklarını agresif tanımlayan anneler yoğunluktadır. Araştırmaya bakıldığında çalışma grubundaki anne sayısının az olması ve sadece Zonguldak ilinde yapılması araştırmanın sınırlılıklarıdır. Benzer araştırmaların daha büyük bir çalışma grubuyla daha geniş bir coğrafyada yapılması çocukların uyku gelişimine etki eden faktörlere annelerin gözünden bakılması amacıyla önemlidir.

KAYNAKÇA

Çevik, H., (2014). Annelerin Bebek Uyutmaya Yönelik Geleneksel Tutum ve Uygulamalarının ve. Yayımlanmamış Yüksel Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi. Danışman: Doç.Dr.Duygu ARIKAN.

Dinç, S., (2005). Şanlıurfa Merkezde Bulunan 4 Numaralı Sağlık Ocağı'na Kayıtlı "0-1 Yaşında Çocuğa Sahip Olan Annelerin Çocuklarının Bakımında. Hemşirelikte *Araştırma Geliştirme Dergisi*, 53-63.

Er, M. (2006). Çocuk, Hastalık, Anne-Babalar ve Kardeşler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49 (2): 155-168.

Gözün Kahraman, Ö., Ceylan, Ş., (2018). 0-3 Yaş Grubu Çocukların Uyku Alışkanlıklarının Belirlenmesi/Determining the Sleeping Habits of Toddlers Aged 0-3. Journal of History Culture and Art Research,, 7(3):607-620.

Gündüz, S., (2015). Çocuğun Uyku Ortamı Nasıl Olmalıdır? Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 24(6): 245-247.

Iwata, S., Iwata, O., Iemura, A., Iwasaki, M., Matsuishi, T., (2012) Sleep architecture in healthy 5-year-old preschool children: Associations between sleep schedule and quality variables. Acta Paediatrica, 101 (3) : 110- 114.

Karaçal, Ş., (2010). Konya İlinde Yaşayan 0-17 Yaş Grubu Çocuklarda Uyku Bozuklarının Sıklığı.Selçuk Üniversitesi. Uzmanlık Tezi. Danışman: Prof.Dr.Haluk Yavuz.

Kelly, Y., Kelly, J., Sacker, A., (2013). Changes in Bedtime Schedules and Behavioral Difficulties in 7 Year Old Children. *Pediatrics*, 132: 1184–93.

Necati, D. , Gülçin, O., (2010). Teaching mathematics with lullabies in preschool period. *Journal of World of Turkish*, 2(1): 351-355.

Millikovsky- Ayalon, M., Atzaba-Poria, N., (2015). The role of the father ın chıld sleep dısturbance: chıld, parent, and. *Infant Mental Health Journal*,36 (1): 114-127.

Mindell, J., Williamson, A. A., (2017). Benefits of a bedtime routine in young children: Sleep, development, and beyond. *Sleep Medicine Reviews*, 40 (2018): 93-108.

Mindell, J., Sadeh, A., Kohyama, J., How,T.H., (2010). Parental behaviors and sleep outcomes in infants and toddlers: a cross-cultural comparison. *Sleep Medicine,* 393–399.

Sadeh A. A., (2004). Brief Screening Questionnaire for Infant Sleep Problems: Validation and Findings for An Internet Sample. *American Academy of Pediatrics,* 13 (6):42-46.

Sarı H.T., Altıparmak S., (2011). Sleep and parenting styles in preschool children in Turkey. *Int J Child Health Hum Dev.* 4(2): 203-212

Shiby Cohenca, D., Schonbach, Medina S., (2013). The Relationship Between Mothers' Attachment Orientations and Their Infants' Sleep Patterns Child Development Research. *Child Development Research*,, vol. 2013, Article ID 324217, 8 pages, 2013.

Séguin, D., Klimeki, V., (2015). Just five more minutes please: electronic media use, sleep and behaviour in young children. *Early Child Development and Care*, 186(6): 981-1000.

Taşdemir, F. ve Temel Bayık, A., (2015). Yaşamın İlk Üç Yılında Uyku Sorunları ve Etkili Uyku Ekolojisi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 3: 1-19.

Van Cauter, E., Plat, L. (1996). Physiology of growth hormone secretion during sleep. Journal Pediatr ;128(5 Pt 2); 32-7.

Yu, X., Lam, H., Li, A., Sadeh, A., Mindel, J.,(2017). Parental behaviors and sleep/wake patterns of infants and toddlers in Hong Kong, China. Worl Journal of Pediatrics, 496-502.

OKUL ÖNCESİ KURUMLARINA DEVAM EDEN 3-6 YAŞ ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER İLE İNCELENMESİ

Özlem GÖZÜN KAHRAMAN[1] , İlayda Nur ERTAŞ [2] , Rabia ELİÇORA [3]

[1]Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Karabük / Türkiye

[2] SBÜKocaeli Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Türkiye

[3]Selcen Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Türkiye

Öz: Bu araştırma okul öncesi kurumuna devam eden 3-6 yaş arasındaki çocukların öz düzenleme becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Karabük il merkezinde bulunan okul öncesi kurumlarına devam eden 3-6 yaşlar arasında, 50 kız ve 50 erkek öğrenci olmak üzere 100 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma verileri Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği ve araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgi formu kullanılarak elde edilmiştir. Demografik bilgi formları ve Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçekleri öğrencilerin sınıf öğretmenleri tarafından doldurulmuştur. Verilerin analizinde One Way Anova ve t Testi kullanılmıştır. Araştırmada, okul öncesi kurumuna devam eden 3-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri; çocukların yaşı, cinsiyeti, kardeş sayısı, anne-baba yaşları, anne-baba öğrenim durumları ve anne-baba çalışma durumları değişkenlerine göre incelenmiştir. Çalışma sonucunda çocukların öz düzenleme becerileri ile cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne-baba yaş, anne eğitim durumu, anne-baba çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmüştür. Baba öğrenim durumu değişkeni ile çocukların öz düzenleme becerileri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır. Baba öğrenim durumu yüksek olan çocukların, öz düzenleme becerilerini değerlendiren Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği Sosyal Beceriler alt boyut puanları daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Baba öğrenim durumu değişkeni ile çocukların öz düzenleme becerilerini değerlendiren Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği Davranış Düzenleme alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur.

Anahtar Kelimeler: Davranış Değerlendirme, Okul Öncesi, Öz Düzenleme

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

1981 yılından bu yana öz düzenlemeye ilişkin çalışmalar yapılmış, son kırk yıldır çalışmalarda öz düzenlemeye ilişkin kuramsal çerçeveler oluşturulmuştur. Son yirmi yıldır yapılan çalışmalar da önceki çalışmaları doğrulamış ve öz düzenlemeye dair farklı alanlarda yapılan çalışmalarla ilişkilendirilmiştir (Post, Boyer ve Brett, 2006). Çalışma sonuçları, ele alınan çerçeveler ve kuramlara bağlı olarak öz düzenleme kavramına farklı tanımlar ve boyutlar getirmiş olsa da öz düzenlemenin bireyin gelişiminde ki önemi ortak noktadır. Literatürde öz düzenlemeye dair netleşmiş bir tanım olmamakla birlikte genel itibariyle öz düzenleme, bireyin bilişsel, motivasyonel ve davranışsal olarak öğrenme sürecini kontrol etmesi anlamına gelmektedir(Zimmerman, 2000). Öz düzenleme, irade, istekleri erteleyebilme, duyguları kontrol etme ve düzenleme, benlik esnekliği, dikkat etme ve dikkati sürdürebilme kapasitesi gibi kavramlarla açıklanmaktadır (Vohs & Baumeister, 2011). Öz-düzenleme kavramına ilişkin teorik bir yapı sunan kuramlar arasında Psikoanalitik Kuram (Freud), Sosyal Öğrenme Kuramı (Bandura), Bilişsel Gelişim Kuramı (Piaget), Sovyet Sosyotarihsel Kuram (Vygotsky, Luria, Diaz, Neal & 8 Amaya-Williams), Eylem-Kontrol Kuramı (Kuhl) ve Öz Belirleme Kuramı (Deci & Ryan) yer almaktadır (Winsler, 1994). İnsanlar, etraflarındaki fiziksel, bilişsel ve sosyal çevre ile karşılıklı etkileşimleri ve seçimleri içeren süreçlerde ilişki kurarlar. Öz düzenlemenin, bu ilişki kurma sürecini görünür kılan bir araç olduğu

söylenebilir (Sameroof, 2008). Çünkü öz düzenleme, bireyin öz farkındalığının olması, çevresini tanıması ve kendi bireysel hedeflerine ulaşmakta söz konusu çevre ile nasıl etkileşime geçeceğini belirlemesi olarak da tanımlanmaktadır (Campbell, 2002; Sameroff, 2008). Rothbart ve Bates (1998)'e göre, öz düzenleme becerileri, uyum gösterme, uygun olmayan davranışların engellenmesi, duygu kontrolü, davranışların düzenlemesi, dikkat kontrolü, hazzın ertelenmesi gibi kavramları içermekte ve bireysel farklılıklardan etkilenmektedir (Akt. Campbell, 2002). Dikkat düzenleme / yönetsel düzenleme ve davranış / duygu ve sosyal değişimlerin düzenlenmesi gibi bir dizi öz düzenleme becerilerine, evde, okulda ve sosyal toplulukta yetkin bir işleyiş için ihtiyaç duyulur. Bu becerilerdeki zayıflıklar, sosyal uyum ve akademik başarı gibi bir dizi alandaki olumsuz sonuçlarla ilişkilendirilmiştir (Schunk ve Zimmerman, 1997, 2007). Öz düzenleme uygun davranış formlarını içermesi sebebiyle sadece bireysel değil toplumsal uyum için de önemli bir beceridir.

Öz düzenlemenin gelişimi bebeklik döneminde başlar ve ergenlik dönemi sonuna kadar devam eder. Özellikle erken çocukluk döneminin dikkate değer gelişimsel bir işareti olarak görülür ve bu dönemde desteklenmesi kritik öneme sahiptir. Her çocuk öz düzenleme kapasitesiyle dünyaya gelmektedir. Çocuklara sunulan deneyim ve yaşantılar da çocukların bu kapasiteyi kullanma ve geliştirme oranına etki eder. Öz düzenlemeye etki edebilecek faktörler arasında yaş, cinsiyet gibi bireysel özelliklerin yanı sıra; kardeş sayısı, anne baba öğrenim durumu, sosyoekonomik düzey, anne baba yaşı ve anne baba çalışma durumları gibi dışsal yaşantılar da yer almaktadır.

Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, çocukların yaşlarının öz düzenleme becerilerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir (Eke, 2017). Öğretmen çocuk etkileşiminin niteliği ile çocukların öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada 48-60 aylık çocukların olumlu duygu puanları 60-72 aylık çocukların puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Okul öncesi çocuklarının öz düzenleme becerileri yönünden incelendiği başka bir çalışmada beş yaş grubu çocukların öz düzenleme ölçeği puanlarının altı yaş grubu çocuklardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Tozduman Yaralı ve Güngör Aytar, 2017).

Öz düzenleme becerilerine etki eden faktörler arasında cinsiyet önemli bir yer tutmaktadır. Yapılan bazı araştırmalarda (Kochansha, Murray ve Coy, 1997; Raffaelli ve diğerleri, 2005) kızların öz düzenleme becerilerinin erkeklerden daha gelişmiş olduğu belirlenirken, ülkemizde yapılmış çalışmalar (Ertürk Kara ve Gönen 2015; Fındık Tanrıbuyurdu, 2012) cinsiyet ve öz düzenleme arasında ilişki olmadığını göstermiştir (Akt. Tozduman Yaralı, Güngör Aytar, 2017). Ertürk (2013) 48-72 aylık çocuklarla yaptığı çalışmasında öz düzenleme becerisi dikkat/dürtü ve olumlu duygu puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulamamıştır. Bununla birlikte Özdemir ve Tepeli (2015), araştırmalarında, okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel saldırganlığın ilişkisel saldırganlığa oranla daha çok görüldüğünü ve fiziksel saldırganlığın daha çok erkeklerde, ilişkisel saldırganlığın ise kızlarda daha fazla ortaya çıktığını belirlemişlerdir.

Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, gelir düzeyi, kardeş sayısı, anne yaşı ve annenin çalışma durumu değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık yarattığı belirlenmiştir. Yüksek gelir düzeyinin öz düzenleme becerileri gelişimine olumlu katkı sağladığı, çoğalan kardeş sayısının çocukların kontrol becerileri üzerinde pozitif etki yarattığı, çalışan annelerin çocuklarının kontrol becerilerinde daha yetkin

olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Eke,2017). Ertürk (2013), öğretmen çocuk etkileşiminin niteliği ile çocukların öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, öz düzenleme becerisi dikkat/dürtü ve olumlu duygu puanları arasında anne baba yaşına göre anlamlı bir fark bulamamıştır. Kardeş sayısı fazla olan çocukların olumlu duygu puanlarının kardeş sayısı daha az olan çocuklara kıyasla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ağabeyi/ablası olan çocukların dikkat dürtü puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrenim durumu yüksek olan annelerin çocuklarının dikkat dürtü puanlarının diğer çocuklara kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrenim durumu yüksek olan babaların çocuklarının ise diğer çocuklara kıyasla dikkat dürtü ve olumlu duygu puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

AMAÇ ve KAPSAM

Okul öncesi çocuklarının öz düzenleme becerilerinin çeşitli değişkenlerle incelendiği araştırma sonuçlarının farklılık göstermesi ve bu sonuçların olası nedenlerini saptayabilmek amacıyla çocukların öz düzenleme becerilerinin yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, anne baba öğrenim durumu, anne baba yaşı gibi değişkenlerle incelendiği araştırmaların çeşitlenmesi gerektiği düşünülmüştür. Bu nedenle bu çalışmada 3,4,5 ve 6 yaşındaki çocukların öz düzenleme becerilerinin yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, anne baba öğrenim durumu, anne baba yaşı ve anne baba çalışma durumu değişkenleriyle incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi çocukların öz düzenleme becerileri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
2. Okul öncesi çocukların öz düzenleme becerileri çocukların yaşlarına göre farklılık göstermekte midir?
3. Okul öncesi çocukların öz düzenleme becerileri çocukların kardeş sayısına göre farklılık göstermekte midir?
4. Okul öncesi çocukların öz düzenleme becerileri çocukların anne-baba yaşlarına göre farklılık göstermekte midir?
5. Okul öncesi çocukların öz düzenleme becerileri anne-baba öğrenim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
6. Okul öncesi çocukların öz düzenleme becerileri anne-baba çalışma durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

KAPSAM ve SINIRLILIKLAR

Bu çalışma Karabük ili merkezde bulunan, okul öncesi kurumlarına devam eden 3-6 yaş aralığında 100 çocuk ile sınırlıdır. Araştırma 3-6 yaş çocukların öz-düzenleme becerilerini ölçmek amacıyla Bronson, Goodson, Layzer & Love (1990) tarafından geliştirilen, Sezgin ve Demiriz tarafından 2016 yılında Türkçe'ye uyarlanan Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği (Child Behavior Rating Scale-CBRS) ile elde edilen verilerle sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma bir durumu olduğu gibi ortaya koymayı amaçlayan bir çalışmadır. Araştırmanın bağımsız değişkenlerini cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne-baba yaşı ve anne-baba öğrenim durumu oluşturmaktadır. Araştırmanın bağımlı değişkenlerini ise okul öncesi çocukların öz düzenleme becerileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu, okul öncesi kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubu 50 erkek ve 50 kız çocuk oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada iki veri toplama aracı kullanılmıştır;

1. Demografik Bilgi Formu: Çocuklara ait bilgilerin yer aldığı formda, çocuklarla ilgili cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, anne yaşı, baba yaşı, anne çalışma durumu, baba çalışma durumu soruları yer almaktadır.

2. Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği (ÇODDÖ): 3-6 yaş çocukların öz-düzenleme becerilerini ölçmek amacıyla Bronson, Goodson, Layzer & Love (1990) tarafından geliştirilen Child Behavior Rating Scale-CBRS, Sezgin ve Demiriz tarafından 2016 yılında Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek, 17 madde ve 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Davranış düzenleme alt boyutunda toplam 10 madde yer almaktadır (1-10 arası), bu maddeler dikkat, önleyici kontrol, çalışan bellek alanlarını değerlendiren soruları kapsamaktadır. Sosyal beceri alt boyutunda toplam 7 madde yer almaktadır (11-17 arası), bu maddeler ise verilen yönergeye uyma, işbirliği, sırasını bekleme, diğer çocuklara sözel ya da fiziksel şiddet kullanma gibi çocukların arkadaşları ile olan sosyal becerilerine yönelik soruları kapsamaktadır. ÇODDÖ, her bir maddede açıklanan çocuk davranışlarının gözlemlenme sıklığı beşli derecelendirme sistemi (1-Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıklıkla/Çoğunlukla, 5-Her zaman) ile puanlanarak değerlendirilmektedir. Ölçekte yer alan 12. ve 13. maddeler ters kodlanmaktadır.

BULGULAR

Çalışmanın amacı, 3-6 yaşındaki çocukların zihin öz düzenleme becerilerin incelemektir. Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda, verilerin istatistiksel analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Dağılımın normalliği Kolmogorov-Smirnov Z testi ile belirlenmiştir. Kolmogorov – Smirnov Z testi sonuçlarına göre Davranış Düzenleme(0,7) ve Sosyal Beceriler (0,5) alt boyut puanları normal dağılım göstermiştir ($p<0,05$).

Tablo 1'de 3-6 yaş çocukların yaşları ile Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği puanları arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. 3-6 Yaş Çocukların Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği One Way Anova Testi Sonuçları

Alt Boyut	Cinsiyet	N	Ortalama	SS	P	T
Davranış D.	Kız	50	38,42	9,814	0,147	1,463
	Erkek	50	35,66	9,029		
	Total	100				
Sosyal B.	Kız	50	25,48	5,697	0,769	0,295
	Erkek	50	25,14	5,827		
	Total	100				

p<0,05*

Tablo 1'e göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği Davranış Düzenleme ve Sosyal Beceriler alt boyut ortalama puanları ile çocukların yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (p>0,05).

Tablo 2'de 3-6 yaş çocukların cinsiyetleri ile Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği puanları arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. 3-6 Yaş Çocukların Cinsiyete Göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği T Testi Sonuçları

		Davranış D.				**Sosyal B.**			
Çocuk Yaş	N	Ortalama	SS	F	P	Ortalama	SS	F	P
3	25	33,60	7,820	1,560	0,204	25,80	5,090	0,162	0,922
4	24	37,54	8,841			24,66	5,370		
5	27	38,77	11,82			25,44	6,053		
6	24	38,16	8,312			25,29	6,603		
Total	100								

p<0,05*

Tablo 2'ye göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği, Davranış Düzenleme ve Sosyal Beceriler alt boyut ortalama puanları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (p>0,05).

Tablo 3'de 3-6 yaş çocukların kardeş sayıları ile Davranış Değerlendirme Ölçeği puanları arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3. 3-6 Yaş Çocukların Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği One Way Anova Testi Sonuçları

			Davranış D.				Sosyal B.		
Kardeş Sayısı	N	Ortalama	SS	F	P	Ortalama	SS	F	P
Tek çocuk	35	34,88	7,839	1,454	0,239	24,62	6,296	0,464	0,630
İki kardeş	46	37,95	11,22			25,86	5,179		
Üç kardeş ve üzeri	19	38,78	7,004			25,21	6,106		

p<0,05*

Tablo 3'e göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği, Davranış Düzenleme ve Sosyal Beceri alt boyut ortalama puanları ile kardeş sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur(p>0,05).

Tablo 4'te 3-6 yaş çocukların annelerinin yaşları ile Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği puanları arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. 3-6 Yaş Çocukların Anne Yaş Değişkenine Göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği One Way Anova Testi Sonuçları

		Davranış D.				Sosyal B.			
Anne Yaş	N	Orta-lama	SS	F	P	Orta-lama	SS	F	P
30 yaş ve altı	12	41,50	12,67	1,566	0,203	24,66	4,923	1,253	0,295
31-35	48	36,93	8,885			26,22	5,296		
36-40	32	34,96	9,306			23,87	5,873		
41 ve üzeri	8	39,25	6,840			26,50	8,280		

p<0,05*

Tablo 4'e göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği, Davranış Düzenleme ve Sosyal Beceri alt boyut ortalama puanları ile çocukların annelerinin yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (p>0,05).

Tablo 5'te 3-6 yaş çocukların babalarının yaşları ile Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği puanları arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5. 3-6 Yaş Çocukların Baba Yaş Değişkenine Göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği One Way Anova Testi Sonuçları

			Davranış D.				Sosyal B.		
Baba Yaş	N	Orta-lama	SS	F	P	Ortalama	SS	F	P
35 yaş ve altı	48	37,39	10,22	0,70	0,932	25,83	5,129	0,569	0,568
36-40	34	36,82	9,173			24,47	5,970		
41 ve üzeri	18	36,50	8,417			25,50	6,887		
Total	100								

p<0,05*

Tablo 5'e göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği, Davranış Düzenleme ve Sosyal Beceri alt boyut ortalama puanları ile çocukların babalarının yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (p>0,05).

Tablo 6'da 3-6 yaş çocukların annelerinin eğitim durumları ile Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği puanları arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 6. 3-6 Yaş Çocukların Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği One Way Anova Testi Sonuçları

	Davranış D.					Sosyal B.			
Anne Öğrenim D.	N	Orta-lama	SS	F	P	Orta-lama	SS	F	P
İlköğretim	8	38,75	7,778	1,375	0,249	24,12	7,900	1,026	0,398
Lise	16	34,25	14,45			23,75	5,983		
Önlisans	11	32,63	8,500			23,63	5,296		
Lisans	59	38,47	7,994			26,25	5,507		
Lisansüstü	6	36,16	9,304			24,83	4,665		
Total	100								

p<0,05*

Tablo 6'ya göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği, Davranış Düzenleme ve Sosyal Beceri alt boyut ortalama puanları ile çocukların annelerinin eğitim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (p>0,05).

Tablo 7'de 3-6 yaş çocukların babalarının eğitim durumları ile Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği puanları arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 7. 3-6 Yaş Çocukların Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği One Way Anova Testi Sonuçları

		Davranış D.					**Sosyal B.**		
Baba Öğrenim D.	N	Ortalama	SS	F	P	Ortalama	SS	F	P
İlköğretim	7	32,71	9,375	1,343	0,260	18,28	7,782	4,125	0,004
Lise	21	35,23	13,89			24,57	5,114		
Önlisans	8	33,37	5,153			23,50	3,817		
Lisans	42	38,14	7,659			26,64	5,207		
Lisansüstü	22	39,36	8,306			26,36	5,669		
Total	100								

p<0,05*

Tablo7'ye göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği Sosyal Beceriler alt boyutu ortalama puanı ile çocukların babalarının eğitim durumları arasında anlamlı bir fark vardır. Babaları ilköğretim mezunu olan çocukların puan ortalaması (ort.:18,28); lise (ort.:24,57), önlisans (ort.:23,50), lisans (ort.:26,64) ve lisansüstü (ort.:26,36) mezunu olanların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşüktür. Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği Davranış Düzenleme alt boyutu puanları ile baba öğretim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Ertürk(2013), öğretmen çocuk etkileşiminin niteliği ile çocukların öz düzenleme becerisi arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında benzer şekilde öğrenim durumu yüksek olan babaların çocuklarının diğer çocuklara kıyasla dikkat dürtü ve olumlu duygu puanlarının daha yüksek olduğu sonucunu saptamıştır.

Tablo 8'de 3-6 yaş çocukların annelerinin çalışma durumları ile Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği puanları arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 8. 3-6 Yaş Çocukların Annelerinin Çalışma Durumu Değişkenine Göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği T Testi Sonuçları

Alt Boyut	Anne Çalışma Durumu	N	Ortalama	SS	P	T
Davranış B.	Çalışıyor	68	36,88	9,766	0,810	-0,241
	Çalışmıyor	32	37,37	8,997		
	Total	100				
Sosyal B.	Çalışıyor	68	25,42	5,723	0,769	0,295
	Çalışmıyor	32	25,06	5,847		
	Total	100				

p<0,05*

Tablo 8'e göre Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği, Davranış Düzenleme ve Sosyal Beceriler alt boyut ortalama puanları ile çocukların annelerinin çalışma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (p>0,05).

SONUÇ

Bu çalışmada okul öncesi kurumlarına devam eden 3, 4, 5 ve 6 yaşlarındaki çocukların öz düzenleme becerileri; yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, anne-baba yaşı, anne-baba eğitim durumu değişkenlerine göre incelenmiştir. Çalışma bulguları, Davranış Değerlendirme Ölçeği Sosyal Beceriler alt boyutu baba öğrenim durumunda anlamlı farklılık gösterirken, Davranış Değerlendirme Ölçeği alt boyutları yaş, cinsiyet, anne-baba yaşı ve anne öğrenim durumu değişkenlerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

KAYNAKÇA

Aydın, Ş.M., (2006). 3-4 Yaş Çocuklarında Zihin Kuramı ve Kendini Düzenleme Becerisinin Yardım Davranışları Üzerindeki Etkisi Nesne Psikoloji Dergisi(NPD), 4(8): ss.205-226.

Aro, T., Laakso, M.L., Maatta, S., Tolvanen, A., Poikkeus, A.M., (2013). Associations Between Toddler- Age Communication and Kindergarten Age Self- Regulatory Skills , Niilo Mäki Institute, University of Jyväskylä, Finland.

Aras S., (2015). Promoting Self Regulation in Early Years: Tools of the Mind, Journal of Education and Future, (8): ss. 15-25.

Belgin Aksoy A., Tozduman Yaralı K., (2017). Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ile Oyun Becerilerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi, Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(2): ss. 442-455.

Bowles, R.P., McClelland, M.M., Morrison, F.J., Montroy, J.J., Skibbe, L.E., (2016). The Development of Self- Regulation Across Early Childhood, Developmental Psychology 52(11):ss. 1744-1762.

Cameron, C.E., McClelland, M.M., (2012). Self- Regulation İn Early Childhood: İmproving Conceptual Clarity and Developing Ecologically Valid Measures, Oregon State University Human Development & Family Sciences Article in Child Development Perspectives, 6(2):ss. 136-142.

Çiltaş, A., (2011). Eğitimde Öz-Düzenleme Öğretiminin Önemi Üzerine Bir Çalışma, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3(5).

Eke, K., (2017). Okul Öncesi Dönem Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ile Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Congress Of Eurasian Social Sciences (ICOESS) Özel Sayısı, 8(8):ss. 273-287.

Ertürk, H. G., (2013). Öğretmen Çocuk Etkileşiminin Niteliği ile Çocukların Öz Düzenleme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilimi Dalı Doktora Tezi.

Fındık Tanrıbuyurdu, E., (2012). Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Güngör Aytar, F.A., Tozduman Yaralı, K., (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Davranışlarının Öz Düzenleme Becerileri Yönünden İncelenmesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(3): ss. 856-870.

Keleş, S., (2014). Kültürel Tarihsel Kuram Bağlamında Hazırlanan Eğitim Programının 48- 60 Aylık Çocukların ÖZ Düzenleme Gelişimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.

Slot, P.L., Mulder, H., Verhagen, J., Leseman, P.P.M., (2017). Preschoolers Cognitive And Emotional Self-Regulation İn Pretend Play: Executive Functions and Quality Of Play, Department of Child, Family and Education Studies Universiteit Utrecht, The Netherlands.

TÜRK SİVİL HAVACILIK SEKTÖRÜNÜN SON YILLARDAKİ BÜYÜME DURUMUNA YÖNELİK BİLGİLER

Fatih KARAMAN
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, SBE, İstanbul / Türkiye

Öz: Ülkemizde havacılığa ve özellikle sivil havacılığa Cumhuriyetimizin ilk yıllarından beri çok önem verilmeye çalışılmasına rağmen birtakım çevresel, ekonomik ve teknik sebeplerden dolayı istenilen seviyelere getirilememiştir. 2000'li yıllarda artan küresel rekabet, globalleşme ve teknoloji ile birlikte sivil havacılıkta da yenilikler görülmeye başlanmıştır. Üst gelir sınıfının yanında orta ve alt gelir sınıflarının da havayolu taşımacılığına rağbet göstermesi ve buna sebep olarak havacılık şirketlerinin müşteri kazanmak için bilet fiyatlarında rekabete girişmeleri sektörün hareketlenmesine etki etmiştir. Bu etki sadece ülkemizle sınırlı olmayıp tüm dünyadaki istihdamı da aynı doğrultuda artışa geçirmiştir. Dolayısı ile havacılık sektörü milli gelir ve istihdam üzerinde ekonomik anlamda büyük etkiye sahiptir. Bununla beraber son yıllarda yaşanan ekonomik krizler, belli bölgelerdeki savaşlar ve salgın hastalıklar da her sektöre olduğu gibi havacılık sektörüne de doğrudan etki etmiştir. Firmaların bu durumdan kötü etkilenmemeleri için ülke politikaları bu yönde değişmeye başlarken kimi özel kuruluşlar bu krizlere dayanamayarak kapanmak zorunda kalmıştır. Ülkemizdeki sivil havacılık sektörünün mevcut durumunun ortaya konması, devlete ait işletmeler ile kıyaslanmaları, sektörün geleceğine ilişkin fikir oluşturmak ve bakış açısı geliştirmek bu çalışmanın temel amacı olmuştur. Bunun için özellikle son 15 yıldaki firmaların uçak sayıları, uçuş sayıları ve diğer belirleyici faktörler resmi raporlar üzerinden incelenecektir. Ana kaynaklar Türk Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı yıllık faaliyet raporları olacaktır. İlgili bilgiler tablolar halinde de ayrıca hazırlanacak olup sonuç kısmında da gidişat ile ilgili değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sivil Havacılık, Havayolu Şirketleri, Uçak

GİRİŞ ve KURUMSAL ÇERÇEVE

Yurdumuzda havacılık alanındaki çalışmaların başlangıcı 1912 yılına dayanmaktadır. Günümüzde kargo ve bakım yapılacak uçakların kullandığı Atatürk Hava Limanı bölgesine yakın durumdaki Sefaköy'de bölgesinde nispeten küçük bir meydan ile birlikte iki tane hangar ile Türk Sivil Havacılığının temelleri atılmıştır. Türk Tayyare Cemiyeti olarak kurulan ve sonra Türk Hava Kurumu adını alan bu organizasyonun ulu önder Atatürk'ün, ülkemizin geleceğini de hedef olarak gösteren "İSTİKBAL GÖKLERDEDİR" vecizesi istikametinde tarih 1925'i gösterirken kurulması ile Türk Sivil Havacılığı kurumsal olarak burada çalışmalarına başlamıştır.

Bununla beraber Sivil Hava Taşımacılığına ise ilk olarak 1933 yılında başlanmıştır. "Türk Hava Postaları" ismi altında aslında o zamana göre büyük ama günümüze göre çok küçük sayılabilecek 5 uçaktan oluşan bir filo ile uçuş operasyonları yapılmıştır. 1954 yılında Ulaştırma Bakanlığına bağlı ve içinde oluşturulan "Sivil Havacılık Dairesi Başkanlığı", tüm dünyada havacılığın sivil kısmının ve teknolojinin hızla ilerleme göstermesi, ülke çıkarlarımızın savunulması yanında ülkeler arası iletişimimizin düzgün olarak devam ettirilebilmesi ve kontrol edilmesi maksadı ile "Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü" adı altında tarihler 1987 yılını gösterdiğinde günün şartlarına göre tekrar organize edilmiştir. 18 Kasım 2005'te 5431 sayılı kanunun yürürlüğe girmesi sonucunda Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü finansal bakımdan bağımsız hale getirilerek günümüzdeki yapısına kavuşturulmuştur.

Ülkemiz sınır tanımayan özelliklere sahip ve ileri teknolojiye ihtiyaç duyan bu endüstride, günümüzün gerekliliklerine uymak ve uluslararası havacılık alanında değişimleri ve gelişimleri takip edebilmek için birtakım uluslararası organizasyonlara üye olmuştur. Bu anlamda ülkemiz Şikago Sözleşmesine 1945 yılında girmiş ve kurucu üye olarak ICAO yani Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatında yer almıştır. Bununla beraber de ülkemiz 1956 yılında ECAC yani Avrupa Sivil Havacılık Konferansına kurucu üye olarak katılmıştır. Ülkemiz tüm Avrupa ülkelerinin mecburen üye olmak zorunda olduğu EUROCONTROL yani Avrupa Seyrüsefer Emniyeti Teşkilatı'nın da bir üyesidir. Tüm bunlardan özetle bölgesel olarak da farklı organizasyonlarda üyeliği bulunan ülkemiz, havacılıkla ilgili tüm faaliyet ve işlemlerini hem ülkelerarası hem de ulusal kural ve mevzuatlara uygun olarak sürdürmektedir.[34]

Türkiye'de Sivil Havacılık sektörü bazı diğer alanlar gibi çok hızlı büyüme hızına sahip sektörlerden biri olarak göze çarpmaktadır. Bu sektöre sadece uçak ve havalimanı olarak bakmak büyüklüğünü görmek anlamında çok yanlış bir bakış açısı olacaktır. Zira verilen yer hizmetleri, turizme etkisi ve stratejik etkileri bu sektörü çok önemli ve dikkat edilmesi gereken bir alan olarak karşımıza çıkartmaktadır. Çünkü son yıllarda ülkelerin uyguladıkları global dış politikalar tamamen turizm ve buna bağlı olarak da ticaretin artırılması yönünde uygulandığından bu politikaların en temel araçlarından birisi de sivil havacılık faaliyetlerine önem verilmesi yönünde olmaktadır. Bununla beraber bu alanda kullanılan sistemler, cihazlar ve teknoloji de yoğun rekabet, küresel etkileşim ve ekonomiyi de direkt olarak etkilemektedir. Rekabet denildiğinde de ilk akla gelen gelir, gelir denilince de ilk akla gelen yolcu sayılarının artırılması olmaktadır.

Bu çalışmada ülkemizdeki sivil havacılık sektörünün gelişiminin ağırlıklı olarak son 15 yılı sivil havacılık raporları ile anlatılacaktır. Bu raporlardan özellikle sivil havacılık sektörünün büyüme oranları uçak sayıları, firma sayıları ve yolcu sayıları olarak gösterilecektir. Raporlardan da görüleceği üzere aslında son yıllardaki özellikle hava aracı olarak sayılar artarken bu rakamlar özel şirketler tarafından ziyade milli havayolu şirketimiz Türk Havayolları tarafında daha fazla arttığı görülecektir. Bölgesel havacılığın artması, uluslararası rekabet ve teknolojik gelişmeler bu gelişimi hızlandırmanın yanında sürekli gelişim anlamında da dikkatli olunması gerektiği tartışılmaz bir gerçek olmaktadır. 15 yıl önce 200'lü uçak sayıları ile yapılan sivil havacılık uçuşlarının son yıllarda 500 sayısını geçmesi bu gelişimin ne denli baş döndürücü hızla arttığının en büyük göstergesi olarak kabul edilmelidir. Çünkü toplamda sekiz farklı ülke ile üç kıta ile sınırı bulunan ülkemizin stratejik bir konum özelliği görülmektedir. Türkiye, havayolu taşımacılığında hem iç hem de dış yolcu potansiyelinin artması ile sivil havacılık taşımacılığının bir ihtiyaç olduğu dönemi yaşamaktadır. Bu sebeple sivil havacılık alanının gelişiminin devam edebilir vaziyette olması büyük ehemmiyet taşımaktadır. (Şevkli, vd., 2012: 16).

AMAÇ

Ülkemizdeki sivil havacılık sektörünün mevcut durumunun ortaya konması, devlete ait işletmeler ile kıyaslanmaları, sektörün geleceğine ilişkin fikir oluşturmak ve bakış açısı geliştirmek bu çalışmanın temel amacı olmuştur. Bununla beraber Türk sivil havacılık sektörünün son 15 yılındaki gelişimi raporlar üzerinden incelenecektir. Raporlardan da görülebileceği üzere ülkemizde sivil hava taşımacılığı teknolojinin ilerlemesi, rekabetin artması ve ekonominin büyümesi sonucunda çok yüksek hızda ilerleme

[34] http://web.shgm.gov.tr/tr/kurumsal/1--tarihce

göstermiştir. Özellikle son 15 yıllık süreç daha önceki dönemlerle kıyaslanamayacak kadar farklı bir büyümeye tanıklık etmiştir.

KAPSAM

Yaptığımız bu çalışmada ülkemizde özellikle son 15 yıldaki firmaların uçak sayıları ve uçuş sayıları gibi belirleyici etkenler resmi raporlar üzerinden incelenmiştir. Bu konuda kullanılan ana kaynaklar Türk Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı yıllık faaliyet raporları olmuştur. Aslında 2003 yılını baz almak da doğru olabilirdi zira devlet kurumları yanında özel havayolu şirketlerinin de yurt içi operasyon yapabilmeleri için 2003 yılında yapılan kanuni ve idari düzenlemeler bu yılın ülkemiz sivil havacılık tarihinde dönüm noktası olarak anılmasını sağlamıştır. Bu tarihten sonra yurdumuzda sivil hava taşımacılığı ekonomik olarak daha yarışmacı ve rekabetçi bir yapıya bürünmüş, ayrıca kalite anlayışı yükseltilirken low cost anlamında rekabetçi fiyatlar da uygulanmaya başlanmıştır. (Sarıbaş ve Tekiner, 2015: 22). Bu sebeple de yapılan incelemelerde son yıllardaki devlet-özel sektör karşılaştırması da yine bakılan raporlar üzerinden yorumlanmaya çalışılmıştır. Zira havacılıktaki büyümenin genel bir büyüme mi olduğu yoksa payların dağılımında mı değişiklik olduğu ayrı bir araştırma konusu olmaktadır. Nihai olarak eğer ülke geneli uçak sayıları değişmiyor ama bazıları artarken diğerlerinin sayıları düşüyorsa bu bir gelişme olarak görülmeyecektir.

YÖNTEM

Belirtilen periyodun yıllık bazda Türk Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan raporları özet tablolar halinde gösterilmiştir. Bu tablolarda özellikle havayolu firma sayıları ile uçak sayıları başlıklar altında gösterilerek değişimin olduğu kısımların üzerinde durulmuştur. Bununla beraber sonuç kısmında gelinen durum ve gidişat ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

BULGULAR

Her ne kadar yazımızda son 15 yılı ele aldığımızı belirtsek de 2003 yılındaki yeni dönem başlangıcı sonrasında her vatandaşımızın en az bir kez uçağa bineceğinin vurgulanması bu sektörün nasıl bir destekle büyümeye başladığının en büyük göstergesi olmuştur. Bakanlığın desteği ve yol göstermesi ile özellikle sivil havacılıktaki işletmelerin pazara girişleri hem rekabeti hem de kaliteyi artırma anlamında gelişimi büyük bir hızla ileriye doğru yönlendirmiştir.

Yapacağımız değerlendirme kapsamında son 15 yıllık süreçte yıllara göre havayolu şirketleri ve uçak sayıları özellikle milli kuruluşumuz olan Türk Havayolları ve diğer özel havayolu şirketleri anlamında gösterilmiştir. Türkiye'de 2004-2019 yılları arasındaki firma ve uçak sayıları verilmiştir.

İlk olarak aşağıdaki tabloda 2003 yılından 2019 yılı dâhil 17 yılın havayolu ve uçak sayıları gösterilmiştir.

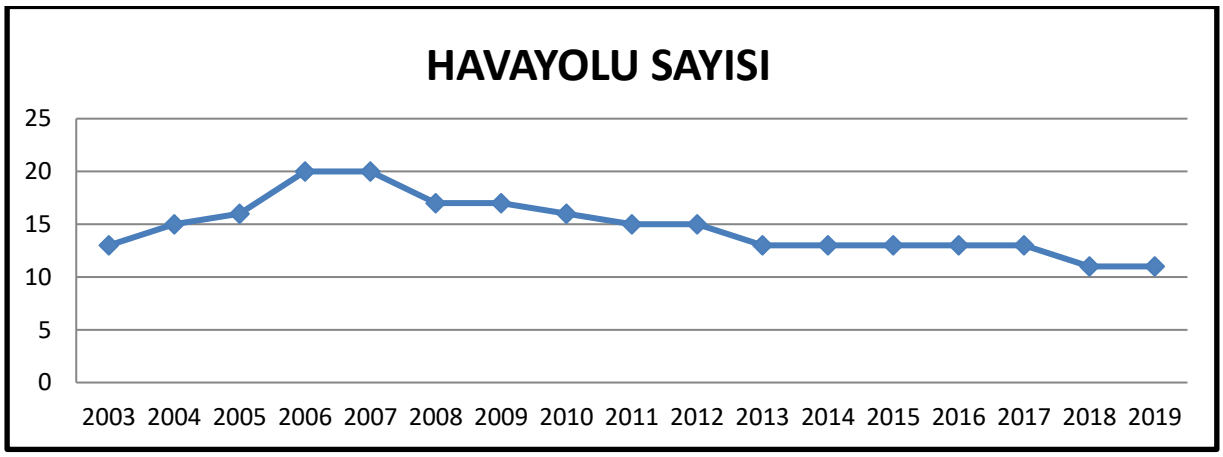
Tablo 1. 2003-2019 tarihleri arasında türkiye'deki havayolu işletme ve uçak sayıları

YILLAR	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
HAVAYOLU SAYISI	13	15	16	20	20	17	17	16	15	15	13	13	13	13	13	11	11
UÇAK SAYISI	162	202	240	259	250	270	297	349	346	370	385	422	489	540	517	515	546

Kaynak: DHMİ 2019 Sektör Raporu

Tabloya ilk baktığımızda değişimi net göremeyebiliriz çünkü yıllara göre rakamlar çok orantılı gibi görülebilmektedir. Bu sebeple grafik olarak tabloyu gördüğümüzde farkı daha iyi anlayabiliriz. Aşağıdaki tablo grafik olarak havayolu işletme sayıları göstermektedir.

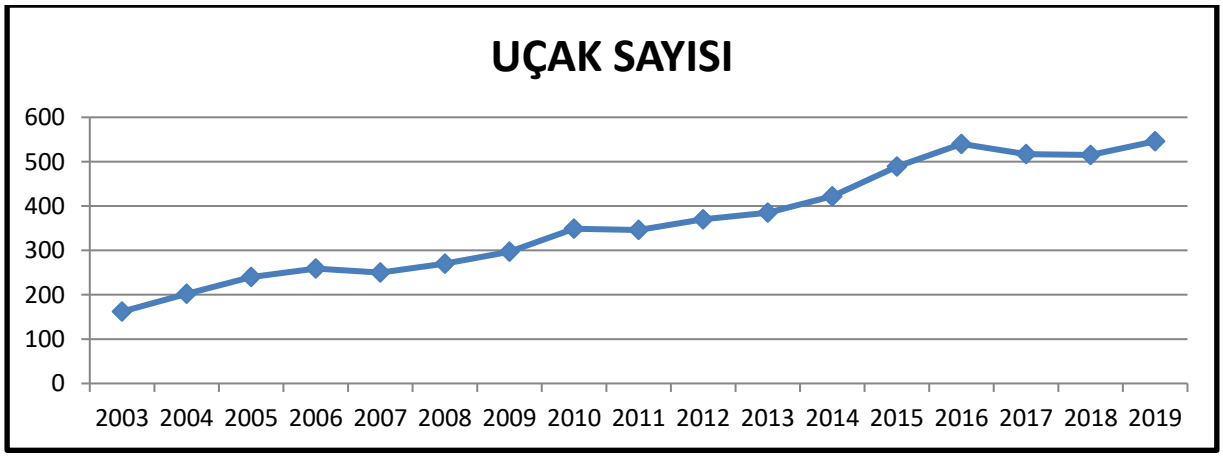
Tablo 2. 2003-2019 tarihleri arasında türkiye'deki havayolu şirket sayıları grafiği

Kaynak: DHMİ 2019 Sektör Raporu

Tablo 1 ve Tablo 2'de görüleceği üzere en çok havayolu şirketi sayılarına 2006-2007 yıllarında ulaşılmıştır. Daha sonra firma sayıları düşük hızda azalma göstermiştir. Fakat bu düşüşe kıyasla hava aracı yani uçak sayılarında belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tabloda grafik olarak yıllara göre uçak sayıları belirtilmiştir.

Tablo 3. 2003-2019 tarihleri arasında türkiye'deki uçak (hava araç) sayıları grafiği

Kaynak: DHMİ 2019 Sektör Raporu

Tablo 3'ten de görüleceği üzere uçak sayısı yıllar geçtikçe artmaya başlamış, en yüksek sayısına 2016 ve 2019 yıllarında ulaşmıştır. Uçak sayısı artma hızı ise en fazla 2015 ve 2016 yıllarında olmuştur. Ayrıca raporda 4 yıl (2007, 2011, 2017 ve 2018) uçak sayılarının çok küçük bir oranla düştüğü gözlemlenmektedir.

Tablolara bakıldığında 2003 yılından 2019 yılına kadar havayolu sayıları düşüş yaşamasına rağmen uçak sayısında belirgin bir artış görülmektedir. Uçak sayılarında 2003 yılına oranla 162 uçaktan 546 uçağa çıkılarak yaklaşık yüzde 200'den fazla (%237) rekor bir artış söz konusu olmuştur. Buradan çıkarılan sonuç havayolu şirketlerinden zayıf olanlarının kapanması ve güçlü olanlarının da daha fazla büyümesi olmaktadır.

Raporları incelerken bir diğer bakılacak sonuç ise kamu-özel ayrımı olmaktadır. Sektöre bakılırken bu kısma dikkat edilmesi gerekecektir zira havayolu şirket sayılarından ziyade büyüklüğün uçak sayısı ve uçuş olarak incelenmesi daha doğru düşünülmesine ve yorum yapılmasına yardımcı olacaktır. Aşağıdaki tabloda milli havayolu şirketimiz ve bayrak taşıyıcımız olan Türk Hava Yolları'nın ve diğer havayolu firmalarımızın hava aracı sayıları verilmiştir.

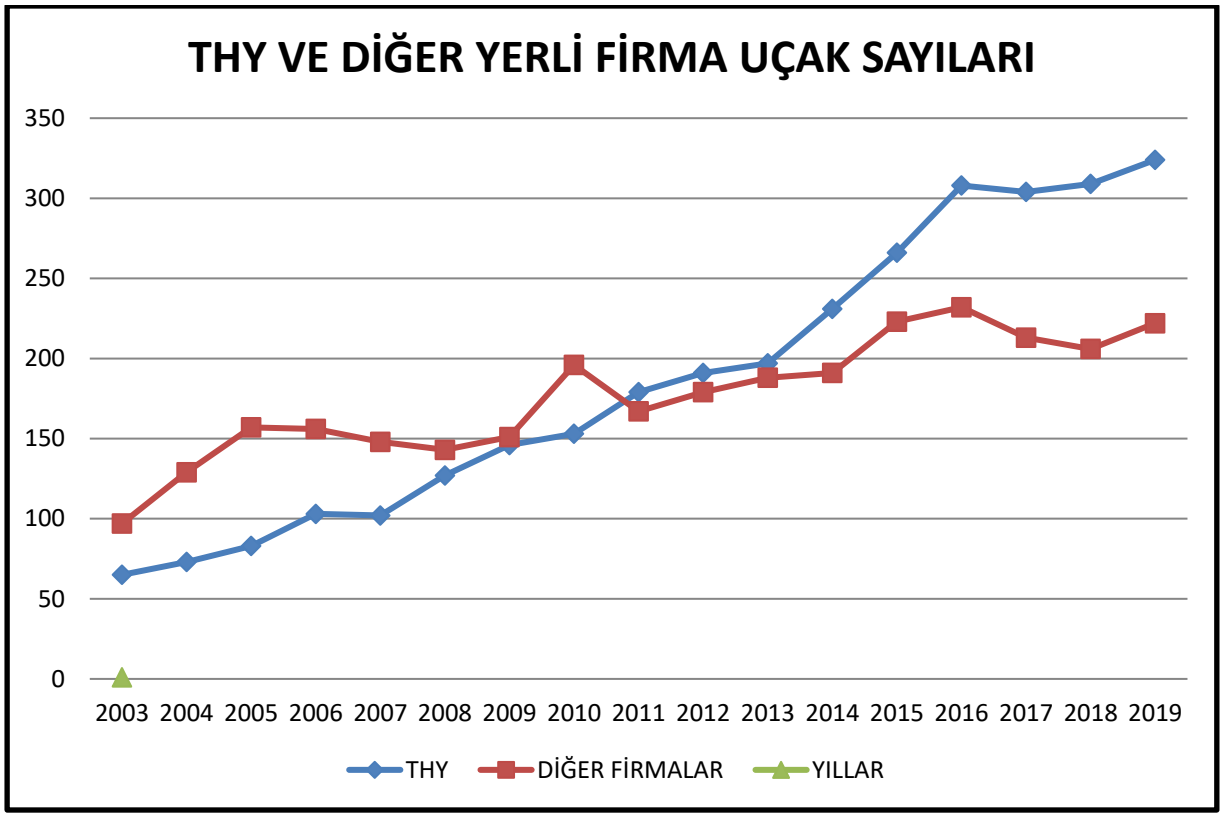
Tablo 4. Türkiye'de 2003-2019 yılları arası thy (türk havayolları) ve diğer havayolu firmalarımızın hava aracı (uçak) sayıları tablosu

YILLAR	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
THY	65	73	83	103	102	127	146	153	179	191	197	231	266	308	304	309	324
DİĞER FİRMALAR	97	129	157	156	148	143	151	196	167	179	188	191	223	232	213	206	222
TOPLAM	162	202	240	259	250	270	297	349	346	370	385	422	489	540	517	515	546

Kaynak: SHGM 2019 Faaliyet Raporu

Tablo 4'ü daha iyi anlayabilmek için grafik olarak bakmamızda da fayda olacaktır. Aşağıdaki tabloda yine milli havayolu şirketimiz ve bayrak taşıyıcımız olan Türk Hava Yolları'nın ve diğer havayolu firmalarımızın hava aracı sayıları grafik verilmiştir.

Tablo 5. Türkiye'de 2003-2019 yılları arası thy (türk havayolları) ve diğer havayolu firmalarımızın hava aracı (uçak) sayıları grafiği

Kaynak: SHGM 2019 Faaliyet Raporu

Tablo 4 ve Tablo 5'teki bilgiler ışığında THY ile diğer firmaların uçak sayılarındaki oranın 2010 yılında THY aleyhine olmasına rağmen son 10 yılda THY tarafına pozitif olarak büyük bir oranda artış gösterdiği görülmektedir.

Sektöre bir de taşınan yolcu sayılarının son durumu olarak bakmamız bayrak taşıyıcımız Türk Havayolları'nın ne kadar büyüme gösterdiğini anlamamıza yardımcı olacaktır.

Tablo 5. Türkiye'de 2019 yılı iç hat ve dış hat taşınan yolcu sayıları tablosu

2019 YILI	GİDEN YOLCU SAYILARI (İÇ HAT)	GİDEN YOLCU SAYILARI (İÇ HAT %)	GİDEN YOLCU SAYILARI (DIŞ HAT TRANSİT DAHİL)	GİDEN YOLCU SAYILARI (DIŞ HAT TRANSİT DAHİL %)
THY	60.967.409	61%	66.468.507	61%
DİĞER FİRMALAR	38.979.163	39%	42.496.259	39%
TOPLAM	99.946.572	100%	108.964.766	100%

Kaynak: DHMİ 2019 Sektör Raporu

Çalışmamızda Türk Sivil Havacılığının özellikle 2003 yılı ve sonrasındaki durumu değerlendirilmiştir. Yukarıdaki tablolardan da görüldüğü üzere 2003 yılında 162 olan genel toplam hava aracı (uçak) sayısının 2019 yılsonu itibariyle 546'ya ulaştığı görülmektedir. Havayolu firması sayısında ise 2003 yılındaki 13 firmadan 2019 yılsonu itibariyle 11'e düşüldüğü görülmektedir. Tüm bu rakamlarla orantılı olarak sadece 2019 yılında toplam taşınan yolcu sayısı 108.964.766 olarak gerçekleşmiştir.

SONUÇ

Ülkemizde uygulanmaya başlanan serbestleştirme politikası ile belirttiğimiz 2003 yılından sonra raporlarda da görüleceği üzere büyük bir ilerleme gerçekleştirilmiştir. Firma sayılarında çok büyük bir değişiklik olmasa bile özellikle hava aracı sayılarında ve bununla bağlantılı olarak taşınan yolcu sayılarında da dış hatlarda yaklaşık 3 kat, iç hatlarda da bunun iki misli olarak 6 katlık bir artış yaşanmıştır. Raporlarda görülen durgunluk süreçlerinde ise aslında tüm dünyada yaşanan küresel krizlerin ülkemize yansıyan etkilerinin sonuçları olmuştur. Zira havacılık sektörünün kötü yönde etkilenmesinin sebepleri olarak yaşanan küresel ekonomik krizlerle birlikte asıl etkileyici faktörler, terör olaylarının sonuçları olarak turizmde yaşanan dalgalanmalar olmuştur. Dolayısı ile ülkemizdeki sivil havacılık sektöründeki durgunluk ve küçük düşüşler çoğunlukla global aksaklıkların yansıması olarak görülmelidir.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sivil havacılık sektörü ekonomik, sosyal ve teknolojik anlamda en önemli sektörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi her sektörün etkilendiği alanlar olduğu gibi havacılık sektörünün de etkilendiği iç ve dış etkileyiciler bulunmaktadır. Zira yoğun teknoloji ve rekabetin etkili olduğu bu sektörde önemli olan bu etkileyicilerin önceden tespit edilmeleri ve bunlara karşı ihtiyaç duyulan stratejilerin geliştirilmesidir. Ulaşım anlamında yoğun talep gören hava taşımacılığının ileriki dönemlerde de mutlaka rağbet gören bir sektör olacağı, sürekli gelişim ve değişim yaşayacağı tahmini hiç de zor olmayan bir tespit olacaktır.

Aslında sivil havacılık çalışmalarına çok önceleri aşlayan ülkemizin daha sonraları duraklama evresine girmesi ayrıca araştırılması ve sebeplerinin ortaya konulması gereken bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat bu kadar olumsuz bir geçmişe sahip olan ve yaşanılan birçok olumsuzluklara rağmen ülkemiz sivil hava taşımacılığının son yıllarda gösterdiği gelişim ile yeni bir döneme girdiği görülmektedir. Bununla beraber kalite ve hizmet anlayışının pozitif yönde değişmesi ile ülkemiz sivil hava taşımacılığı günümüzde uluslararası standartlarda birçok ileri dünya ülkeleriyle yarışacak seviyeye geldiği bir gerçektir. En son hizmete giren İstanbul Havalimanı ile birlikte de artık seviyenin çok daha yukarıya çıkarıldığı tüm dünyaya ispat edilmiştir. Bununla beraber Türk Havayolları'nın bu seviyedeki yerinin çok önemli olduğu da raporlarımızda da açıkça belgelenmektedir. Yine raporlarımızda işaret ettiğimiz dönemdeki gelişim sayesinde Türk Sivil Havacılığının artık rakiplerine oranla tercih edilme oranının arttığı da görülmektedir.

Pekâlâ, sadece bu sebeplerden dolayı mı gelişim gösterilmiştir? Tabiki hayır. Ülkemizin sahip olduğu iklim şartları yani dört mevsimin sürekli yaşanabilir bir coğrafi konumda olması, konaklama veya alışveriş merkezlerine yakınlık ve iç piyasadaki taleplerin artması da Türkiye'nin sahip olduğu avantajlardan sayılabilmektedir. (Yazgan ve Yiğit, 2003)

Bu çalışmamızda gördüğümüz bir diğer husus ise son yıllardaki uçak ve taşınan yolcu sayılarının özel sektörden oranla Türk Havayolları kısmına doğru artış eğiliminde olduğudur. Özellikle son 10 yılda uçak sayısı bakımından THY, yerli özel havayolu şirketlerine oranla %50'ye yakın oranda artış yaşamıştır. Burada dikkat edilmesi gereken husus özel sektörün sektörde gerileme yaşamış olduğudur. Zira son yıllarda firma sayısı neredeyse aynı seviyede seyretmesine rağmen uçak sayısı ve taşınan yolcu sayısı rakamlarının THY tarafına doğru artış göstermesi kamu-özel sektör hava taşımacılığı kıyaslamasında bir başarı olarak mı görülmelidir sorusu ayrıca bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yine de her ne sebeple olursa olsun ülkemizdeki sivil havacılık sektöründeki gelişme ve ilerlemenin birçok artısı da yaşanmaktadır. Üniversitelerdeki sektöre bağlı talep göremeye başlayan uçak mühendisliği, pilotluk, teknisyenlik, yer işletme personelleri gibi iş kollarının eğitimleri ve bunlara gerek duyulması, hem ekonomik artış ile birlikte sektörün gelişime açık olmasını ve gelecek vaat etmesini göstermektedir.

KAYNAKÇA

D.H.M.İ. Sektör Raporu (2019)

SARIBAŞ, H., & Tekiner, I. (2015). Türkiye Sivil Havacılık Sektöründe Yoğunlaşma. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, 52*(610), 21-33.

Sevkli, M., Oztekin, A., Uysal, O., Torlak, G., Turkyilmaz, A., & Delen, D. (2012). Development of a fuzzy ANP based SWOT analysis for the airline industry in Turkey. *Expert systems with Applications, 39*(1), 14-24.

S.H.G.M. Faaliyet Raporu (2019)

Yazgan, A. E., & Yiğit, S. (2013). Türk Sivil Havacilik Sektörünün Uluslararasi Rekabetçilik Düzeyinin Analizi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 13*(25), 421-445.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://web.shgm.gov.tr/tr/kurumsal/1--tarihce (E.T. 05.12.2020)

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN ÇOCUKLARININ OLUMSUZ DUYGULARI İLE BAŞ ETME STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ

Özlem GÖZÜN KAHRAMAN[1], Hilal Sultan ŞENOL[2], Ruhigül TURAN[3]
[1-2-3]Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Karabük / Türkiye

Öz: Çocuklar belli durum ve olaylar karşısında öfke, korku, üzüntü, utanma, kaygı, hayal kırıklığı gibi olumsuz duygular yaşayabilirler. Bulunduğu ortama uyum sağlayabilme ve olumlu sosyal iletişim kurabilme gibi durumları gerektiren sosyalleşme sürecini sağlıklı bir şekilde yürütebilmeleri için çocukların bu duyguları düzenleyebilmesi önemli bir beceri olarak görülmektedir. Bu bağlamda araştırmada okul öncesi dönem çocuğa sahip annelerin çocuklarının olumsuz duyguları ile baş etme stratejilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yapılmıştır. Araştırmaya 4-6 yaş arası çocuğa sahip 25 anne katılmıştır. Annelere konuyla ilgili 7 tane soru sorulmuştur. Bu çalışmada annelerin çocuklarının öfke, üzüntü, korku, kaygı, utanma, hayal kırıklığı ve kıskançlık olan olumsuz duyguları ile baş etme konusunda daha çok duygu odaklı tepkiler verdikleri görülmüştür. Sonuç olarak annelerin çocuklarının olumsuz duygularına yönelik daha çok çocuğu rahatlatmak ve sorunla başa çıkmak için yardımcı olacak olumlu stratejileri kullandıkları saptanmıştır. Çalışmanın sonucunda ebeveynlerin duygularla baş etme sürecini daha doğru ve etkin yönetebilmeleri için verilecek olan aile eğitimlerinin ebeveynlerin duyguya yönelik inançları ve kültürel değerleri göz önünde tutularak yürütülmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Olumsuz Duygular, Baş etme Stratejileri

GİRİŞ

Çocukların farklı duyguları edinme ve bu duyguları diğer insanlara ifade etme şekilleri çocukların duygusal gelişim sürecinin nasıl ilerlediğini göstermektedir. Duygular çocukların davranış biçimlerini yönlendirmede etkili olduğu için çocukların gelişiminde önemli bir yere sahiptir (İnanç-Yazgan, vd. 2004). Yürütülen çalışmalar okul öncesi dönemde çocukların kendi duygularını tanıma, duyguların sebeplerini söyleme, diğerlerinin duygularını fark etme, tanımlayabilme gibi becerilere sahip olduğunu göstermektedir (Çelik vd. 2002). Okul öncesi dönem çocuklarının duyguları anlama ve düzenleme becerileri hala gelişim aşamasındadır ve tecrübe ettikleri duyguları çevresiyle kurdukları iletişim sonucunda tanımlamaktadırlar (Gür vd. 2016). Fakat bilişsel yapıları gereği aynı anda birkaç duygunun birden yaşanabileceğine dair anlayış henüz gelişmemiştir. Henüz gelişmekte olan bu duygusal gelişim sürecini sağlıksız yaşamaları ise aynı zamanda çocukların sosyalleşme sürecini de olumsuz etkileyebilir. Bu durum sosyal ve duygusal gelişimin birbirinden ayrı düşünülemeyeceğini göstermektedir (MEB, 2011).

Çocuklar belli durum ve olaylar karşısında öfke, korku, üzüntü, utanma, kaygı, hayal kırıklığı gibi olumsuz duygular yaşayabilirler. Bulunduğu ortama uyum sağlayabilme ve olumlu sosyal iletişim kurabilme gibi durumları gerektiren sosyalleşme sürecini sağlıklı bir şekilde yürütebilmeleri için çocukların bu duyguları düzenleyebilmesi önemli bir beceri olarak görülmektedir. Çocuğun ilk sosyal çevresinin aile olması ise çocuğun sosyalleşme sürecinde anne çocuk etkileşiminin önemini artırmaktadır (Kandır ve Alpan, 2008). Annelerin duygu sosyalleştirme davranışlarının özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerine olan etkisi göz ardı edilemeyecek kadar önem arz etmektedir (Yağmurlu ve Altan, 2010). Yapılan bir çalışmada, çocuklarının olumsuz duyguları ile baş etme konusunda

başarı sağlayamayan annelerin başarılı olan annelere göre olumlu baş etme stratejilerinden daha az faydalandıkları bulunmuştur (Bican ve Atalar, 2017).

Duygu sosyalleştirme davranışları ebeveynlerin çocukların yaşadıkları olumsuz duygular karşısında gösterdikleri destekleyici ya da destekleyici olmayan tepkilere göre belirlenmiştir. Çocukların duygularını destekleyen olumlu duygu sosyalleştirme davranışları; duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler (çocuğun duygusunu ifade etmeye teşvik eden), duygu odaklı tepkiler (çocuğun olumsuz duygudan uzaklaşmasını destekleyen) ve probleme odaklı (çocukta olumsuz duyguya sebep olan sorunu ortadan kaldırmaya yönelen) tepkiler olarak belirlenmiştir. Çocukların duygularını desteklemeyen olumsuz duygu sosyalleştirme davranışları; cezalandırıcı tepki (fiziksel veya sözel ifadeler ile cezalandıran), küçümseyici tepkiler (çocukların yaşadıkları duyguların önemsiz olduğunu vurgulayan, yok sayan ifadeler), ebeveynde sıkıntı (çocuğun yaşadığı duyguya kaygı, üzüntü ile karşılık veren) tepkiler olarak tanımlanmıştır (Uyar vd. 2018). Çocukların yaşadıkları duyguları tanımlayan, sınıflandıran ve nedenleri üzerinde duran bazı çalışmalar genellikle öfke, korku, üzüntü gibi duyguları zemine oturtarak utanma, kıskançlık gibi ikincil olumsuz duygulara da değinmektedir. Çocuklar bu duygularını jest ve mimik, sözel veya davranışsal ifadeler ile dışa vurmaktadır. Çocuklar bu duyguları istedikleri bir şeyleri elde edememe, arkadaşlarıyla kavga etme, bir işi, eylemi tamamlayamama, eşyalarına zarar gelmesi, kişisel güvenlikleriyle alakalı durumlar, sağlık sorunları, anne-babalarının kızması gibi konularda çevreden gelen çeşitli uyaranlar sebebiyle olumsuz duygular yaşayabilmektedir (Kuyucu, 2012; Temiz, 2014; Gür ve ark., 2016; Ülker-Erdem, Aydos ve Çoban, 2017). Bu çalışmada öfke, üzüntü, korku, kaygı, utanma, hayal kırıklığı ve kıskançlık duyguları olmak üzere yedi olumsuz duygu temel alınarak annelerinin çocukların bu duygularına karşı verdikleri tepkiler incelenmiştir. Literatürde annelerin duygu sosyalleştirme davranışlarının çeşitli değişkenlere göre incelendiği görülmektedir. Bu çalışmalar duygu sosyalleştirme davranışlarının okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme ve anlama becerileri üzerindeki etkisi, çocuklardaki davranış problemlerine olan katkısı gibi konuları incelemiştir (Erden ve Güven, 2017; Yağmurlu ve Altan, 2010; Atalar-Sarıtaş ve Bican-Kaya, 2017; Eisenberg, Cumberland ve Spinrad, 1998). Annelerin çocukların olumsuz duygularıyla baş etme stratejileriyle ilgili çalışmaların ise daha az olduğu görülmektedir (Altan-Aytun, Yağmurlu ve Yavuz, 2012). Türkiye'de çocukların olumsuz duyguları deneyimledikleri durumlar ve annelerin bu durumlarla baş etmeye çalışırken hangi stratejileri kullandıkları konusunda yeterli sayıda çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda araştırmada okul öncesi dönem çocuğa sahip annelerin çocuklarının olumsuz duyguları ile baş etme stratejilerinin incelenmesi amaçlanmıştır**.**

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada annelerin çocuklarının olumsuz duyguları ile baş etmede kullandıkları stratejilerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 4-6 yaş arası çocuğa sahip 25 anne oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemleri arasında yer alan maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi seçilmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminde amaç göreli olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örneklemde çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Annelerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler incelendiğinde; araştırmaya katılan annelerin %36'sı kız, %64'ü erkek çocuğa sahiptir. Annelerin %32'si 20-30 yaş, %44'ü 31-40 yaş, %24'ü 41 yaş ve üstü yaş aralığındadır. Babaların yaş aralığına bakıldığında ise %20'si 20-30 yaş, %48'i 31-40 yaş, %24'ü 41 yaş ve üstüdür. Kardeş sayısına bakıldığında ise %24'ü tek çocuk, %20'si 1 kardeş, %44'ü 2 kardeş, %12 'si ise 3 kardeş ve üstüdür. Çocukların doğum sırasına bakıldığında ise %24'i ilk çocuk, %60'ı 2. Çocuk, %4 de 3.çocuk ve üstü doğum sırasına sahiptir. Annelerin %8'i ilkokul, %24'ü ortaokul, %16'sı lise mezunuyken %24'ü önlisans, %24'ü lisans,%4'ü lisansüstü mezunudur. Babaların öğrenim durumuna bakıldığında %8'i ortaokul, %36'sı lise mezunu, %20'si ön lisans, %28'i lisans, %8'i lisansüstü öğrenim seviyesine sahiptir. Araştırmaya katılan annelerden %52'si çalışmakta, %48'i ise çalışmamaktadır. Ailelerin gelir düzeyine bakıldığında ise %4'ü düşük, %36'sı yüksek, %60'ı ise orta gelir düzeyine sahiptir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmacılar tarafından; ilgili literatür dikkate alınarak (Yağmur ve Altan, 2010), yedi olumsuz duygu (öfke, üzüntü, korku, kaygı, utanç, hayal kırıklığı ve kıskançlık) belirlenmiştir. Bu olumsuz duygulara yönelik annelere yedi açık uçlu soru hazırlanmıştır. Annelere çocuklarının olumsuz duygular yaşamasına sebep olabilecek örnek durumlar sunulup, bu durumlar karşısında çocuğuna ne söylediği, ne yaptığı sorulmuştur. Böylece çocukların olumsuz duygularına karşı annelerin verdikleri tepkiler saptanmaya çalışılmıştır.

Görüşme soruları şunlardır:

1. Çocuğunuzun öfkelendiği durumlarda (Örneğin; eve gelen misafir çocuklarının kendi oyuncağına zarar verdiğini görürse bundan dolayı öfkelenirse) çocuğunuza tepkiniz ne olurdu, ne yapardınız, ne söylerdiniz?
2. Çocuğunuzun üzüldüğü durumlarda (Örneğin; Çocuğunuzu kısa süreliğine bir yere bırakmak zorunda kaldığınızda sizden ayrılmak istemiyor ve üzülüp ağlıyorsa) çocuğunuza tepkiniz ne olurdu, ne yapardınız, ne söylerdiniz?
3. Çocuğunuzun korktuğu durumlarda (Örneğin; çocuğunuz karanlıkta kalmaktan korktuğu için gece yalnız uyumak istemeseydi) çocuğunuza tepkiniz ne olurdu, ne yapardınız, ne söylerdiniz?
4. Çocuğunuzun kaygılandığı durumlarda (Örneğin; çocuğunuz sizden ayrılmak zorunda kalıp, bu durumda kaygılandığında) çocuğunuza tepkiniz ne olurdu, ne yapardınız, ne söylerdiniz?
5. Çocuğunuzun utandığı durumlarda (Örneğin; çocuğum çevresinde tanımadığı kişiler olduğunda hep utanıyor ve ürküyorsa ya da aile dostları misafirliğe geldiği zaman ağlamaklı olup odasından çıkmak istemiyorsa) çocuğunuza tepkiniz ne olurdu, ne yapardınız, ne söylerdiniz?

6. Çocuğunuzun hayal kırıklığına uğradığı durumlarda (Örneğin; çocuğunuz babasının ona akşam gelince parka gideceğiz diye verdiği sözü tutmadığı için hayal kırıklığına uğradıysa) çocuğunuza tepkiniz ne olurdu, ne yapardınız, ne söylerdiniz?
7. Çocuğunuzun kıskançlık yaşadığı durumlarda (Örneğin; arkadaşında olan bir oyuncağa kendisi sahip olamadığı için kıskançlık yaşasa) çocuğunuza tepkiniz ne olurdu, ne yapardınız, ne söylerdiniz?

Soru formunun iç geçerliğini sağlamak için sorular alanında uzman iki akademisyen tarafından incelenmiştir. Uzmanlardan sorularını, araştırmanın amacına uygunluğu, açıklığı ve anlaşılırlığı açısından değerlendirmeleri, gerekli gördükleri durumlarda soruların değiştirilmesi, düzeltilmesi ve çıkartılması ile ilgili öneriler getirmeleri istenmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacılar tarafından sorular tekrar gözden geçirilmiş ve son şekli verilmiştir. Soruların anlaşılırlığını değerlendirmek için bir anne ile pilot bir görüşme yapılmıştır. Bir başka uzmandan, görüşme sonrası dökümleri inceleyerek sorulan soruların açık ve anlaşılır olup olmadığını, ele alınan konuyu kapsayıp kapsamadığını ve gerekli olan bilgileri sağlama olasılığını da düşünerek, kontrol etmesini istemişlerdir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, 5-15 Nisan 2019 tarihleri arasında soru formu annelere araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Gönüllü olan anneler görüşmeye alınmış ve 10 gün içerisinde 25 anne ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler annelerin evlerinde sakin bir odada yapılmıştır. Görüşmeler sırasında ses kaydı alınacağı annelere ifade edilip bu konudaki izinleri alınmıştır. Görüşmeler yaklaşık 30-40 dk. sürmüştür. Görüşmeler yapıldıktan sonra verilerin içindeki bilgiler sistematik olarak kodlanmıştır. Burada temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bunun için, temel olarak birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiştir. Daha sonra annelerin cevapları incelenmiş tablo haline dönüştürülmüştür. Bu bilgiler temsili olarak seçilmiş anne ifadeleriyle desteklenmiştir. Görüşme sorularını cevaplayan annelere sırasıyla G1'den G25'ye kadar kodlar verilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür (Özdemir, 2010).

BULGULAR ve TARTIŞMA

Tablo 1. Annelerin çocukların öfke duygusuna ilişkin verdikleri tepkileri

Duygular	Ebeveynlerin Baş Etme Stratejileri	*f*
Öfke Duygusu	Duyguya Odaklı Tepkiler	9
	Probleme Odaklı Tepkiler	9
	Ebeveynde Sıkıntı	6
Cezalandırıcı Tepkiler		5
	Duygu İfadesini Kolaylaştıran Tepkiler	5

	Küçümseyici Tepkiler	1

Tablo1'de Annelerin çocukların öfke duygusuna ilişkin verdikleri tepkiler incelendiğinde; annelerin çoğunun (*f=9)*duygu odaklı ve probleme odaklı tepkiler verdiği görülmektedir. Diğer frekans dağılımlarına bakıldığında; (*f=6)*annenin ebeveynde sıkıntı tepkileri verdiği, (*f=5)* annenin cezalandırıcı ve duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler verdiği, (*f=1)* annenin ise küçümseyici tepkiler verdiğini ifade eden açıklamalarda bulunmuştur. G11 , "Kırılan oyuncağının önemi yok.", derken küçümseyici tepkiler kategorisinde değerlendirilmiştir. G6'nın "Böyle davranmamalısın." şeklindeki yanıtı cezalandırıcı tepkiler kategorisinde değerlendirilmiştir. G25 "Arkadaşının oyuncağını istemeden kırmış olabileceğini söylerim." Diyerek çocuğunun duygu odaklı tepkiler kategorisinde değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Annelerin çocukların üzüntü duygusuna ilişkin verdikleri tepkileri

Duygular	Ebeveynlerin Baş Etme Stratejileri	*f*
Üzüntü Duygusu	Duyguya Odaklı Tepkiler	18
	Ebeveynde Sıkıntı	6
	Cezalandırıcı Tepkiler	3
Probleme Odaklı Tepkiler		2
	Duygu İfadesini Kolaylaştıran Tepkiler	1
	Küçümseyici Tepkiler	1

Tablo 2' de Annelerin çocuklarının üzüntü duygusuna ilişkin verdikleri tepkiler incelendiğinde; (*f=18)*'inin duygu odaklı tepkiler verdiği görülmektedir. Diğer frekans dağılımlarına bakıldığında, annelerin (*f=6)*'sının ebeveynde sıkıntı oluşturacak tepkiler verdiği görülmektedir. (*f=3)* anne cezalandırıcı tepkiler verirken (*f=2)*anne probleme odaklı tepki vermiştir. (*f=1)* annenin ise duygu ifadesini kolaylaştıran ve küçümseyici tepki verdiği görülmüştür. G5 bu konuda, "Ben de seni bırakmak istemiyorum", derken ebeveynde sıkıntı oluşturacak tepkisi görülmüştür. G1 "Gün içerisinde seni arayacağım ." derken duygu odaklı tepki, G11 ise, "Gitmem gerekiyor işim var gelirken sana ne getireyim? " diyorum şeklindeki ifadesiyle yine duygu odaklı tepki verdiği görülmektedir.

Tablo 3. Annelerin çocukların korku duygusuna ilişkin verdikleri tepkileri

Duygular	Ebeveynlerin Baş Etme Stratejileri	*f*
Korku Duygusu	*Duyguya* Odaklı Tepkiler	18
	Probleme Odaklı Tepkiler	6
Küçümseyici Tepkiler		2
Cezalandırıcı Tepkiler		1
	Duygu İfadesini Kolaylaştıran Tepkiler	1
	Ebeveynde Sıkıntı	0

Tablo 3' te Annelerin çocukların korku duygusuna ilişkin verdikleri tepkiler incelendiğinde; annelerin (*f=18)*'inin duygu odaklı tepkiler verdiği görülmektedir. Diğer frekans dağılımlarına bakıldığında, annelerin (*f=6)*'sı probleme odaklı tepkiler verirken; (*f=2)*anne küçümseyici tepkiler, (*f=1)* anne duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler vermiştir. G20 bu konuda, "Çocuğumun korkusu geçene kadar yanında yatardım", derken Duygu odaklı tepki, G6 "Korkulacak ne var sen kocaman adam oldun ." ifadesiyle küçümseyici tepki, G12 ise "Çocuğumun korku duygusunu kolay karşılarım bazen benimde korktuğum anlar oluyor derim ve korkusu hakkında konuşmasını sağlarım." şeklindeki ifadeleriyle duygu ifadesini kolaylaştıran bir tepki vermiştir.

Tablo 4. Annelerin çocukların kaygı duygusuna ilişkin verdikleri tepkileri

Duygular	Ebeveynlerin Baş Etme Stratejileri	*f*
Kaygı Duygusu	Duyguya Odaklı Tepkiler	15
Duygu İfadesini	Kolaylaştıran Tepkiler	8
Ebeveynde Sıkıntı		3
Küçümseyici Tepkiler		1
Cezalandırıcı Tepkiler		1
Probleme Odaklı Tepkiler		0

Tablo 4' te Annelerin çocukların kaygı duygusuna ilişkin verdikleri tepkiler incelendiğinde; annelerin (*f=15)*'inin duygu odaklı tepkiler verdiği görülmektedir. Diğer frekans dağılımlarına bakıldığında annelerin (*f=8)*'inin duygu ifadesini kolaylaştıran tepki verdiği görülmektedir. (*f=3)*anne ebeveynde sıkıntı oluşturacak tepkiler verirken (*f=1)*anne küçümseyici ve cezalandırıcı tepki vermiştir. G7 bu konuda, "Eğer çocuğumu ilgilendirmeyen bir konuysa ikna etmeye zorluyorum", derken cezalandırıcı tepki, G6 "Kaygılanacak bir şey yok ." küçümseyici tepki, G12 ise "Kaygı duygusunun sebepleri hakkında konuşurum." diyerek duygu ifadesini kolaylaştıran tepki şeklindeki ifadesini kullanmıştır.

Tablo 5. Annelerin çocukların utanma duygusuna ilişkin verdikleri tepkileri

Duygular	Ebeveynlerin Baş Etme Stratejileri	*f*
Utanma Duygusu	Duygu İfadesini Kolaylaştıran Tepkiler	7
	Küçümseyici Tepkiler	6
	Ebeveynde Sıkıntı	5
	Duyguya Odaklı Tepkiler	3
	Cezalandırıcı Tepkiler	3
	Probleme Odaklı Tepkiler	2

Tablo 5' te Annelerin çocukların utanma duygusuna ilişkin verdikleri tepkiler incelendiğinde; annelerin (*f=7)'*sinin duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler verdiği görülmektedir. Diğer frekans dağılımlarına bakıldığında, annelerin (*f=6)*'sının küçümseyici tepkiler verdiği görülürken (*f=5) annenin* ebeveynde sıkıntı tepkisini verdiği görülmektedir. (*f=3)* annenin duygu odaklı ve cezalandırıcı tepkiler verdiği görülmüştür. (*f=2)* annenin ise probleme odaklı tepkiler verdiği görülmektedir. G7 bu konuda, "Eğer misafir geldiğinde utanırsa neden utandığı hakkında konuşurum." derken duygu odaklı ve duygu ifadesini kolaylaştıran kategorilerinin ikisini de teşkil ettiği görülmüş ve 2 kategoride de ortak cevap olarak sayılmıştır. G14, "Ona utanmaması gerektiğini söylerim." şeklindeki ifadeleri küçümseyici tepki kategorisinde değerlendirilirken G23, "Oynayabileceği arkadaşlarının geldiğini onlara oyuncaklarını gösterip birlikte oynamalarını teklif ederim." İfadesini kullanarak çocuğunun olumsuz duygudan uzaklaşmasını desteklediği için duygu odaklı tepki verdiği görülmektedir.

Tablo 6. Annelerin çocukların hayal kırıklığı duygusuna ilişkin verdikleri tepkileri

Duygular	Ebeveynlerin Baş Etme Stratejileri	*f*
Hayal Kırıklığı	Duygu Odaklı Tepkiler	14
Duygusu	Duygu İfadesini Kolaylaştıran Tepkiler	8
	Ebeveynde Sıkıntı	3
	Probleme Odaklı Tepkiler	3
	Küçümseyici Tepkiler	2
	Cezalandırıcı Tepkiler	0

Tablo 6' da Annelerin çocukların hayal kırıklığı duygusuna ilişkin verdikleri tepkiler incelendiğinde; annelerin (*f=14)* duygu odaklı tepkiler verdiği görülmektedir. Diğer frekans dağılımlarına bakıldığında, annelerin (*f=8)'inin* duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler verdiği, (*f=3)* annenin ebeveynde sıkıntı ve probleme odaklı tepkiler verdiği, (*f=2)* annenin küçümseyici tepkiler verdiği görülmektedir. G5 bu konuda, "Hayal kırıklığı duygusu hakkında konuşurum" derken çocuğun olumsuz duygusunu ifade etmeye teşvik ettiği için duygu ifadesini kolaylaştıran tepki verdiği görülmüştür. G12 "Onu sakinleştirmeye çalışırım." Derken duygu odaklı tepki G18 ise, "Çok abarttığını söylerim." Küçümseyici tepki kategorisinde ifade vermiştir.

Tablo 7. Annelerin çocukların kıskançlık duygusuna ilişkin verdikleri tepkileri

Duygular	Ebeveynlerin Baş Etme Stratejileri	*f*
Kıskançlık	Probleme Odaklı Tepkiler	9
Duygusu	Küçümseyici Tepkiler	7
	Duygu Odaklı Tepkiler	5
	Ebeveynde Sıkıntı	3
	Cezalandırıcı Tepkiler	3
	Duygu İfadesini Kolaylaştıran	2

Tablo 7' da Annelerin çocukların kıskançlık duygusuna ilişkin verdikleri tepkiler incelendiğinde; annelerin (*f=9)'* unun probleme odaklı tepkiler verdiği görülmektedir. Diğer frekans dağılımlarına bakıldığında, annelerin (*f=7)*'sinin küçümseyici tepkiler verdiği, (*f=5)*'inin duygu odaklı tepkiler verdiği görülmektedir. G13 bu konuda, "Zarar verme kızım diye bağırırım." diyerek cezalandırıcı tepki, G14 "İstersen yenisini alabileceğimizi kıskanılacak bir durum yok şeklinde ifade ederim." yanıtıyla küçümseyici tepki verdiği G25 ise, "Ona da aynı oyuncaktan alabileceğimizi söylerim." şeklindeki ifadeleriyle probleme odaklı tepkiler kullandığı görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada çocukların öfke, üzüntü, korku, kaygı, utanma, hayal kırıklığı ve kıskançlık gibi olumsuz duygularıyla baş etme sürecinde annelerin hangi stratejileri tercih ettikleri saptanmaya çalışılmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçlar ve diğer çalışmalarla ilişkisi aşağıda tartışılmıştır.

Annelerin çocukların öfke duygusuna verdikleri tepkilere ilişkin bulgularda annelerin çoğunun duyguya odaklı ve probleme odaklı tepkiler (*f=9)* vermekle birlikte bu sırayı ebeveynde sıkıntı, cezalandırıcı, duygu ifadesini kolaylaştıran tepki ve küçümseyici tepki izlemektedir. Bu çalışmada annelerin çoğunlukla olumlu duygu sosyalleştirme davranışları gösterdikleri saptanmıştır. Çocukların olumlu duygularına yönelik destekleyici tepkiler, çocukların duygularını ve onları çevreleyen olayları keşfetmelerine, ilgili süreçlerini daha iyi anlamalarına ve duyguları nasıl düzenleyeceklerini ve sorunlu durumlarla etkili bir şekilde nasıl başa çıkacaklarını öğrenmelerine olanak tanır (Denham vd., 2007 ; Eisenberg, Cumberland vd. ark., 1998). Uyar ve ark.(2018)'nın okul öncesi dönem çocukların sahip oldukları duygu düzenleme ve duyguları anlama becerileri ile annelerin duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişki incelediği araştırmasında annelerin en çok probleme odaklı tepkilerde bulundukları görülmüştür. Bu bulgu çalışmamızın bulgusuyla parallellik göstermektedir. Annelerin problem odaklı tepkileri arttıkça çocukların duygu düzenleme becerileri de artmaktadır. Mutlu, öfkesini kontrol edebilen okul öncesi çocukları öğretmenleri tarafından işbirlikçi ve arkadaş canlısı olarak tanımlanmakta, akranları tarafından da sevilmektedir. Sosyal etkileşimler esnasında duygularını düzenleyebilen çocuklar daha fazla olumlu etkileşimler kurmaktadırlar. Diğer yandan öfkesini kontrol etmekte zorlanan çocuklar ise akranları ve öğretmenleri tarafından sosyal yönden yetersiz olarak tanımlanmaktadır (Denham, Bassett, & Wyatt, 2007; Eisenberg, Fabes, Nyman, Bernzweig, & Pinuelas, 1994; Miller, Gouley, Seifer, Dickstein, & Shields, 2004;Fabes & Eisenberg, 1992). Ebeveynin olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri duygusal yeterliğine katkıda bulunan önemli faktörlerden biridir (Denham, Mitchell-Copeland, Stranberg, Auerbach, &Balir, 1997; Denham et al. 2003; Havighurst, Wilson, Harley, Prior, &Kehoe, 2010).

Annelerin çocuklarının üzüntü duygusuna verdiği tepkiler incelendiğinde (*f=18)* en çok duyguya odaklı tepkiler verdiği görülmüştür. Çalışmamızda frekans dağılımlarını incelediğimizde (*f=6)* ile bu sırayı ebeveynde sıkıntı yanıtı izlemektedir. Ebeveynde sıkıntı tepkisi çocuğunun üzüntü duygusuna üzüntüyle karşılık veren anneler olarak kategorilendirilmiştir ve literatürde olumsuz duygu sosyalleştirme davranışıyla ilişkilendirilmektedir. İlgili literatürde (Denham et al., 1997; Havighurst et al. 2010), ebeveynlerin olumsuz tepkilerinin, düşük duygusal bilgiye ve duygu düzenlemesine neden olarak sosyo-duygusal gelişimi olumsuz etkilediği, olumlu tepkilerin ise duygu farkındalığını, duyguları anlamayı sonuç olarak da duygu düzenlemeyi içeren sosyoduygusal yeterliklerinin gelişimine katkı sağladığı bildirilmektedir. Diğer bir deyişle annelerin duyguya ve probleme odaklı tepkileri, yüksek düzeyde sosyo-

duygusal yeterliğe, ebeveynde sıkıntı, cezalandırıcı ve küçümseyici tepkileri ise düşük düzeyde sosyo-duygusal yeterliğe neden olabilmektedir.

Çocukların öfke duygusuna annelerin daha çok bu durumu ortadan kaldırmaya çalışan problem odaklı tepkiler vermesiyle yine üzüntü duygusuna da aynı tepkileri verdiği görülmektedir. Bunun nedeni annelerin çocuklarının üzüntüsünde yoğun bir şekilde empati kurmalarından kaynaklı olabilir. Empati duygusunun çok doğal bir duygu olmasıyla birlikte çocuklarının üzüldüğü durumlarda annelerin olumlu duygu sosyalleştirme davranışlarını kullanabilmesi önem taşımaktadır. Garner ve arkadaşları (2007), annenin olumsuz duygu sosyalleştirme davranışlarını, çocuğun dışsallaştırılmış davranış sorunlarının önüne geçmesini daha da zorlaştıracağını söylemektedir. Benzer şekilde Yap ve arkadaşları (2010), da anneleri olumsuz duygu sosyalleştirme tepkilerini daha çok sergileyen çocukların özellikle anneleri ile etkileşimlerinde uyum ve davranış sorunları gösterdiğini belirtmektedir. İlhan-Ildız, Ahmetoğlu ve Acar (2017), yaptıkları araştırmasında annelerin sıkıntılı tepkilerinin, çocuklarda duygu düzenleme stratejilerini etkilediğini, daha yüksek düzeyde sıkıntılı tepki gösteren annelerin çocuklarının daha yüksek seviyede tepkisel mizaca sahip oldukları ve daha düşük duygu düzenleme becerisi gösterdiklerini ortaya koymuşlardır.

Annelerin çocukların korku duygusuna ilişkin verdiği tepkileri incelediğimizde (*f=18)*'inin duygu odaklı tepkiler ve (*f=6)*'sının probleme odaklı tepkiler verdiği Çoğunlukla olumlu duygu sosyalleştirme davranışlarının uygulandığı görülmüştür. Çocuklar olumsuz duygular hissettiği zaman, ebeveynlerin onların dikkatlerini hoşlanacakları bir duruma f olumsuz duygularını kontrol etmelerini desteklemekte hem de sosyal-duygusal gelişimlerinde olumlu model olmalarını sağlamaktadır (Gottman, Katz ve Hooven, 1996). Duygularını uygun şekilde ifade edebilen okul öncesi çocuğu sosyal, duygusal ve akademik olarak ilerlemeye açık hale gelmekte (Cole, Teti ve Zahn-Waxler, 2003; Denham ve ark. 2003; Fantuzzo, Bulotsky-Shearer, Fusco ve McWayne, 2005; Trentacosta, Izard, Mostow ve Fine, 2006), uyumsuz davranışları ortadan kalkmakta, sosyal değişimlere uyumu kolaylaşmakta ve bu durum arkadaşlık ilişkilerini olumlu yönde etkilemektedir (Denham, McKinley, Couchoud, ve Holt, 1990).

Annelerin çocukların kaygı duygusuna verdiği tepkileri incelediğimizde çoğunlukla duygu odaklı (*f=15)* ve duygu ifadesini kolaylaştıran tepkileri (*f=8)* verdiğini görmekteyiz. İlgili literatür incelendiğinde; Seçer (2017), annelerin duygu sosyalleştirme davranışlarının çocukların duygu düzenleme becerilerini yordama durumunu araştırmış, annelerin olumlu tepkileri arttıkça çocuktaki duygusal olumsuzluğun azaldığını, olumsuz tepkileri arttıkça çocukların duygusal değişkenlik/olumsuzluğun da arttığını belirlemiştir. Araştırmamızda annelerin %52'sinin eğitim seviyesi yüksek olduğu ve çocuklarına olumlu duygu sosyalleştirme davranışlarını uyguladığı görülmektedir. Özkan (2015), yaptığı araştırmasında annelerin destekleyici tepkilerinin anne eğitim düzeyine göre artış gösterdiğini tespit etmiştir. Hasçuhadar (2015), araştırmasında annelerin eğitim düzeyleri yükseldikçe sıcaklık puanları artmış, aşırı koruma puanları azalmış, cezalandırıcı ebeveynlik davranışları arttıkça olumsuz duygu sosyalleştirme davranışları da artmıştır. Annenin çocuğunun olumsuz duygusuna yönelik cezalandırıcı tepkisi ile çocuğun sosyal yetkinliği arasında negatif yönlü ilişki olduğunu da tespit etmiştir. Bu bağlamda araştırmamız literatürle uyuşmaktadır.

Bu çalışmada dikkat çeken diğer bir bulgu ise çoğunlukla olumlu duygu sosyalleştirme davranışı gösterme eğiliminde olan ailelerin dahi bazı duygu durumları karşısında olumsuz sosyalleştirme davranış-

larını strateji olarak kullanmalarıdır. Özellikle çocukların üzüntü, öfke, kıskançlık ve utanma duygularını deneyimledikleri zamanlarda, olumsuz duygu sosyalleştirme davranışlarını temsil eden küçümseyici, ebeveynde sıkıntı ve cezalandırıcı tepkilerin aileler tarafından tercih edildikleri görülmektedir. Kaygı, korku ve hayal kırıklığı duygularıyla baş etmede ise ailelerin daha çok duygu odaklı ve duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler gösterdikleri görülmektedir. Bu durum ebeveynlerin çocukların deneyimledikleri duyguları algılayış biçimleriyle açıklanabilir. Duyguları algılama ve duygulara dair inanışlar; ebeveynlerin duyguların hangi durumlarda, hangi sebeplerle nasıl yaşanması gerektiği konusundaki anlayışları ve çocuklarının içinde bulundukları duyguya nasıl bir mana yükledikleri ile ilgili bilgiyi ifade etmektedir (Kılıç ve Kumandaş, 2017). Daha önce yapılan bir çalışmada anne-babanın duygular hakkındaki inançlarının çocukları doğrudan etkilemediği fakat ebeveynlerin duygu sosyalleştirme davranışlarını şekillendireceği belirtilmiştir (Kitzmann ve Howard, 2011). Bu da ebeveynlerin duyguları algılayış biçimlerinin bir etken olduğunu göstermektedir. Ayrıca görüşmeye katılan bazı anneler için bu duyguların kabul edilemez olduğu ve çocuklarının bu duyguları yaşamamaları gerektiğine dair inanışların var olduğu gözlenmiştir. Özellikle öfke ve üzüntü gibi duygular karşısında annelerin gösterdikleri tutumlarda birinci sırada duygu odaklı tepkiler yer alsa da ebeveynde sıkıntı tercihlerinin yadsınamayacak derecede olduğu görülmektedir. Ersay (2014), çalışmasında bazı annelerin çocukların üzüntü duygularını kabul ettikleri fakat aynı duyguyu yaşayarak çocuklarına geri yansıttıklarını ve çocukların öfke duygularına karşı ise bazı annelerin bu duyguyu reddederek çocuğa öfke duygusunu geri yansıttığı sonucunu ulaşmıştır. Bu bulgular ebeveynde sıkıntının varlığına işarettir. Görüşme esnasında bazı annelerin soruları cevaplarken sergiledikleri kararsız tutumlar da duyguları algılayışlarında ve değerlendirmelerinde sıkıntı olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak annelerin çocuklarının olumsuz duygularına yönelik daha çok çocuğu rahatlatmak ve sorunla başa çıkmak için yardımcı olacak olumlu stratejileri kullandıkları saptanmıştır. Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda annelerin çocukların duygularıyla baş etme stratejilerinde olumlu duygu sosyalleştirme davranışlarının beklenene göre daha iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Lakin olumsuz duygu sosyalleştirme davranışlarının küçümsenemeyecek düzeyde varlığını koruması ve her duyguya tepkilerin aynı tutarlılıkta olmaması dikkat çekici bir durumdur. Bütün bu değerlendirmeler annelerin duygulara dair inançlarının ve bulundukları kültürel bağlamlarının annelerin olumuz duygulara karşı gösterdikleri tepkileri önemli derecede etkileyebileceğini göstermektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmada elde edilen sonuçlar tartışılırken bazı sınırlılıkları da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Yapılan bu çalışma sadece 25 anne ile yapılan görüşmelerle sınırlı tutulmuştur. Bu sebeple daha sonra yapılacak benzer çalışmalar anne ve babalar ile birlikte daha büyük bir grup ile gerçekleştirilebilir.

Elde edilen bu veriler annelerin çocukların olumsuz duyguları ile baş etme sürecinde tercih ettikleri duygu sosyalleştirme davranışlarının, onların duygular hakkındaki inançlarından önemli derecede etkilendiklerini düşündürmektedir. Bu sebeple ileride yapılacak çalışmalarda ebeveynlerin çocukların olumsuz duygular ile baş etme stratejileri ve ebeveynlerin çocukların duygularına dair inançları arasındaki ilişki araştırılabilir. Böylece ebeveynleri çocukların duygularını ne derece tanıdıklarını, ne derece farkına vardıklarını, kabul düzeylerini ve bu duygulara nasıl bir değer yüklediklerine dair saptamalarda bulunulabilir.

Ebeveynlerin duygu sosyalleştirme davranışlarının çocuklar için önemi açıktır. Özellikle eğitim seviyesi düşük çok çocuklu olan dezavantajlı bölgelerde olumsuz ebeveyn duygu sosyalleştirme davranışlarına maruz kalan çocuk ve ebeveynlerine yönelik erken müdahale programları uygulanabilir. Ebeveynlerin duygularla baş etme sürecini daha doğru ve etkin yönetebilmeleri için verilecek olan aile eğitimlerinin ebeveynlerin duyguya yönelik inançları ve kültürel değerleri göz ününde tutularak yürütülmesi önemlidir. Gebelik döneminden itibaren ebeveynlere çocukların sağlıklı duygusal gelişimi hakkında eğitimler düzenlenebilir ve konu okul öncesi dönemde aile eğitim programları kapsamında ele alınabilir.

KAYNAKÇA

Altan Aytun, Ö., Yağmurlu, B., Yavuz, H.M. (2012). Turhish mothers' coping with children's negative emotions: A brief report. *Journal of Child and Family Studies*, *22*(3), 437-443.

Bican Kaya, E., Atalar Sarıtaş D. (2017). Ana babaların duygu sosyalleştirme uygulamaları ve erken çocukluk döneminde duygusal ve sosyal gelişim. *DTCF Dergisi*, *57*(2), 1365-88.

Cole, P. M., Teti, L. O. and Zahn-Waxler, C. (2003). Mutual Emotion Regulation And The Stability Of Conduct Problems Between Preschool And Early School Age. Developmentand Psychopathology, 15, 1–18.

Çelik, E., Tuğrul B., Yalçın, S. (2002). Dört-altı yaşlar arasındaki anaokulu çocuklarının duygusal yüz ifadesiyle kendilerini, anne babalarını ve öğretmenlerini algılaması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 22, 29-32.

Denham, S. A., Blair, K. A., Demulder, E., Levitas, J., Sawyer and K. S., Auerbach-Major, S. T. (2003). Preschoolers' Emotional Competence: Pathway To Mental Health? Child Development, 74, 238–256.

Denham, S. A., Bassett, H. H., & Zinsser, K. (2012). *Early childhood teachers as socializers of young children's emotional competence.* Early Childhood Education Journal,

Denham, S. A., Mckinley, M., Couchoud, E. A., and Holt, R. (1990). Emotional And Behavioral Predictors Of Peer Status İn Young Preschoolers. Child Development, 61, 1145–1152.

Denham, S. A., Mitchell-Copeland, J., Strandberg, K., Auerbach, S. ve Blair, K. (1997). Parental contributions to preschoolers' emotional competence: Direct and indirect effects. Motivation and Emotion, 21(1), 65-86.

Fantuzzo, J., Bulotsky-Shearer, R., Fusco, R. and Mcwayne, C. (2005). An Investigation of Preschool Classroom Behavioral Adjustment Problems and Social-Emotional School Readiness Competencies. Early Childhood Research Quarterly, 20, 259-275.

Garner, P. W., Dansmore, J. C. ve Southam-Gerrow, M. (2007). Mother-child conversations about emotions: Linkages to child aggression and prosocial behavior. Social Development, 17(2), 259–277.

Gottman, J. M., Katz, L. F. ve Hooven, C. (1996). Parental meta-emotion philosophy and emotional life of families: Theoretical models and preliminary data. Journal of Family Psychology, 10, 243–268.

Hasçuhadar, B. (2015). Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklarda Ebeveynlik Davranışları, Duygu Sosyalleştirme, Hazzı Geciktirme, Sosyal Yeterlilik Arasındaki İlişkiler. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Bolu.

Havighurst, S. S., Wilson, K. R., Harley, A. E., Prior, M. R. ve Kehoe, C. (2010). Tuning in to kids: Improving emotion socialization practices in parents of preschool children–findings from a community trial. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 51(12), 1342-1350.

Eisenberg, N., Cumberland, A., Spinrand, T.L. (1998). Parental socialization of emotion. *Psychological Inquiry, 9*(4), 241-273.

Eisenberg, N.,Fabes, R. A., Nyman, M., Bernzweig, J., &Pinuelas, A. (1992). The relations of motionality and regulation to children's anger-related reactions. Child Development, 65(1), 109-128

Erden, G., Güven, E. (2017). Duygu sosyalleştirmenin çocuklarda gözlenen davranış sorunlarına katkısı. *Türk Psikoloji Dergisi, 32*(79), 18-32.

Ersay, E (2014). Parental socialization of emotion: how mothers respond to their children's emotions in Turkey. *International Journal of Emotional Education, 6(*1), 33-46.

Gür, Ç., Koçak, N., Demircan A., Şirin, N., Şafak M. (2016). 5 yaş (48 60 Ay) çocukların duygu tanımlamaları ve nedenleri üzerine bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi,* 5(8), 2407-24.

İnanç Yazgan, B., Bilgin, M., Atıcı Kılıç, M. (2004). *Gelişim Psikolojisi*.(1.Baskı). Adana: Nobel Kitapevi.

Kandır, A., Alpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal- duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Aile ve Toplum Eğitim ve Araştırma Dergisi, 4*(14), 33-38.

Kılıç, Ş., Kumandaş, H. (2017). Anne-Babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışları ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 18*(2), 169-178.

Kitzmann, K., Howard, K.M. (2011). Emotion Socialization by early Childhood educators: Conteptual Models from Psychology. *Asia-Pasific Journal of Research, 5*(1), 23-44.

Kuyucu, Yasemin (2012). *Duygu Anlama Becerileri Farklı Düzeydeki Çocukların (60-72 ay) Akranlarına Karşı Gösterdikleri Duygusal ve Davranışsal Tepkilerinin İncelenmesi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi-Duygusal Gelişim. Ankara. http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/56/07/973760/dosyalar/2012_12/08083038_duygusalgeliim.pdf, Erişim tarihi: 22. 04. 2019.

Miller, A. L., Kiely Gouley, K., Seifer, R., Dickstein, S., & Shields, A. (2004). *Emotions and behaviors in the Head Start classroom: Associations among observed dysregulation, social competence, and preschool adjustment*. Early Education and Development, 15(2), 147-166.

İlhan-Ildız, G., Ahmetoğlu, E. ve Acar, İ. (2017) Ebeveyn Duygu Sosyalleştirme Ve Çocuk Mizacının Çocuklarda Duygu Düzenleme Üzerindeki Yordayıcı Etkisi, 5. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Özet Kitabı.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1): 323-343.

Seçer, Z. (2017). Sosyal yetkinlikli okul öncesi çocukların duygu düzenlemeleri ile annelerinin duygusal sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkinin analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 25*(4), 1435-1452.

Özkan, K.H. (2015). Annelerin Duygu Sosyalleştirme Davranışları İle Çocukların Benlik Algısı Ve Sosyal Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Trentacosta, C.J., Izard, C.E., Mostow, A.J. and Fine, S. (2006). Children's Emotional Competence And Attentional Competence İn Early Elementary School. School Psychology Quarterly, 21 (2): 148-170

Uyar-Özen, R., Genç-Yılmaz, M.M., Aktaş –Arnas, Y. (2018). Okul öncesi dönem çocukların duygu düzenleme ve duyguları anlama becerilerinin yordayıcısı olarak annelerin duygu sosyalleştirme davranışları. *Eğitim ve Bilim, 43*(195), 1-17

Ülker-Erdem, A., Aydos, E.H. ve Çoban, A. (2017). Resimli çocuk kitaplarında yer alan olumsuz duygular ve karakterlerin kullandığı baş etme stratejileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17* (2), 914-931.

Yağmurlu, B., Altan, Ö. (2010). Maternal socialization and child temperament as predictors of emotion regulation in Turkish preschoolers. *Infant and Child Development, 19*, 275-296.

Yap, M. B. H., Schvartz, O. S., Byrne, M. L., Simmons, J. G. ve Allen, N. B. (2010). Maternal positive and negative ınteraction behaviors and early adolescents' depressive symptoms: Adolescent emotion regulation as a mediator. Journal of Research on Adolescence, 20(4), 1014– 104.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin.

4. ULUSLARARASI AKADEMİK ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI KONGRESİ

SÖZEL ÖZET METİNLER

PANDEMİ DÖNEMİNDE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN TİPİK GELİŞİM GÖSTEREN ÖĞRENCİLER İLE KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Fatma Gül UZUNER, Mahmut Serkan YAZICI
Türkiye

Öz: Ölçme ve değerlendirme, eğitim sistemindeki en önemli ögelerden biridir. Özellikle temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı ilkokulda, öğrencilerin ölçme ve değerlendirme sürecinin ayrı bir yeri vardır. İlkokuldaki ölçme ve değerlendirme faaliyetleri kapsamında yalnızca tipik gelişim gösteren öğrenciler yoktur, özel gereksinimli öğrenciler de vardır. Bu nedenle, ölçme değerlendirme faaliyetleri pandemi dönemleri de dâhil olmak üzere bütün öğrencileri kapsamalıdır. Yapılan araştırmada, pandemi döneminde sınıf öğretmenlerinin tipik gelişim gösteren öğrenciler ile kaynaştırma öğrencilerine yönelik ölçme ve değerlendirme süreci hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, nicel araştırma yaklaşımları kapsamında yer alan survey yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme tekniklerinden biri olan uygun durum örneklemesi tekniğine göre seçilen 43 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış internet anketi kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Sınıf öğretmenleri pandemi sürecindeki ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinde; eğitim platformlarını, çevrimiçi iletişim ağlarını, ödevlendirmeyi ve veli görüşmesini kullanmıştır. Bunun yanında, bazı öğretmenler uzaktan eğitimde herhangi bir ölçme değerlendirme etkinliği yapmazken, bazıları da belli dönemlerde açık olan okullarında bu süreci gerçekleştirdiklerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmenleri tüm öğrencilere yönelik ölçme ve değerlendirme sürecinin zor olduğunu ifade etseler de özel gereksinimli öğrenciler için bu sürecin daha zor olduğunu dile getirmişlerdir. Bunun yanında, sınıf öğretmenleri özel gereksinimli öğrenciler için ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin nasıl yürütüleceğine yönelik bilgilerinin olmadığını da sıklıkla ifade etmiştir. Ayrıca, sınıf öğretmenlerinin tipik gelişim gösteren öğrencileriyle çevrimiçi soru-cevap yoluyla ölçme ve değerlendirme sürecini yürütürken, aynı süreç özel gereksinimli öğrencileri olan sınıf öğretmenleri tarafından daha çok çevrimiçi gözleme veya ailelerin gönderdiği video gözlemine dayalı olarak yürütülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, Kaynaştırma, Ölçme ve Değerlendirme, Pandemi

2-4 YAŞ ARASI ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN ÇOCUKLARININ UYKU DÜZENLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Özlem GÖZÜN KAHRAMAN Rabia ELİÇORA İlayda Nur ERTAŞ
Türkiye

Öz: Bu araştırma 2-4 yaşlar arasında çocuğu olan annelerin, çocuklarının uyku düzenlerine ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Annelere sorular birebir sorulmuş olup görüşmeler sırasında ses kaydı yapılmıştır. Çalışmaya Zonguldak ilinde yaşayan 21 anne katılmıştır. Araştırma sonucuna göre çocuklar uyumadan önce ki etkinlikler arasından oyun oynamayı daha fazla tercih etmektedir. Uyku öncesi süreçte rutin olarak ise en çok tercih edilen süt içme veya emzik emmenin ardından diş fırçalamaktır. Çalışmaya katılan 15 anne çocuklarının uykuya geçişini kolay olarak ifade ederken, sadece 4 anne çocuklarının uykuya geçişinin zor olduğunu belirtmiştir. Çocukların uykuya geçişte tercih ettiği davranışlar arasında en çok emzik, meme ve parmak emme bulunurken, bunu takiben anneyle fiziksel temas kurma, oyuncakla uyuma da yoğun olarak tercih edilen davranışlardandır. Annelerin genellikle ilk olarak çocukları ile birlikte uyudukları, çocuğun uykuya dalmasının ardından çocuğu kendi yatağına bıraktıkları/taşıdıkları görülmüştür. Çocukların uyku süreçlerinin yaklaşık 10-15 dk olduğu ve çoğunluğun derin uyuduğu da bulgular arasındadır. Uyumadan önce çocuklarda çoğunlukla huysuzluğun daha fazla olduğu, uyandıklarında ise mutlu ruh haline sahip olma durumu daha çok görülmüştür. Annelerin çoğunluğu gece lambası yakmamayı tercih etmektedir. Uyku konusunda sorun yaşamayan veya yaşadıklarını sorun olarak görmeyen anne sayısı 9'dur. Ayrıca anneler, uyku konusunda sorun yaşayan annelere çoğunlukla rutin oluşturmalarını tavsiye etmişlerdir. Çocukların kişilik özellikleri ile ilgili olarak ise çocuklarını "agresif" olarak tanımlayan anneler yoğunluktadır.

Anahtar Kelimeler: Uyku, Uyku Düzeni, Anne Görüşü

SÖZEL ÖZET METİNLER

CİTTASLOW AHLAT'IN ÜYELİK SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Abdullah ELMAS
Türkiye

Öz: Ahlat, Bitlis iline bağlı bir ilçe olup, Van Gölü'nün kuzeybatı sahil kıyısında yer alır. Muş iline bağlı Bulanık ve Malazgirt ilçelerinin güneyinde, Muş ilinin doğusunda, Van Gölünün kuzeyinde, Tatvan ve Bitlis'in kuzeydoğusunda, Adilcevaz ilçesinin de batısında yer alır. Ahlat ilçesi 1044 kilometre karelik kırsal bir alana yayılmıştır. Yüzey şekilleri biçim ve meydana geliş şekilleri bakımından farklılıklar gösterebilmektedir. Yeryüzünün sayılı volkanlarından olan Nemrut'un doğusunda, Süphan'ın da batısında yer alır. Bu dağların eteklerinde geniş dağ platoları bulunur. Nemrut hem bu bölgedeki volkan dağlarının bir örneği, hem de Van Gölü'nün oluşmasında önemli bir yer tutması bakımından ayrıca önemli bir konuma sahiptir. Nemrut dağı günümüzde sönmüş bir volkan olup, doğu-batı doğrultusunda uzanan geniş alanda yer almaktadır. Ahlat'ta bulunan dağlık alanların büyük bir kısmı tarım ve hayvancılık faaliyetleri için elverişli alanlardır. Ahlat yöresinin Van Gölünün kuzey kesiminde bulunan diğer bölgelere göre daha az eğimli bir topografyaya sahip olması, beşeri tesirlerin yüksek kesimlere kadar çıkmasını sağlamıştır. 23 Mart 2019 tarihinde Cittaslow genel başkanı Stefano Pisani, Cittaslow genel sekreteri Pier Giorgio Oliveti, Cittaslow Türkiye koordinatörü Tunç Soyer ve Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörü Bülent Köstem'in katılımlarıyla Ahlat ilçesi üyelik sertifikasını almıştır. Bu çalışmada Ahlat'ın Cittaslow üyelik süreci analiz edilmiştir. Bu kapsamda Ahlat'ın üyelik başvurusundan önce sağladığı kriterler ve başvuru yapıldıktan sonra sağladığı kriterlerin çözümlemesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cittaslow, Ahlat, Üyelik Kriterleri

SÖZEL ÖZET METİNLER

TÜRKİYE'DE SAKİN ŞEHİRLERİN HIZLI BELEDİYE BAŞKANLARI

Abdullah ELMAS

Türkiye

Öz: İtalyanca ‘’citta’’ (kent) ve İngilizce ‘’slow’’ (yavaş) kelimelerinden oluşan ve 1999 yılında İtalya'nın Toskana bölgesindeki Chiantri'de başlayan ve turuncu salyangoz amblemi ile özdeşleşen Cittaslow hareketinin günümüzde, Türkiye'deki 18 üye dâhil olmak üzere 30 ülkede nüfusu 50 binin altında –kural bu çünkü- 268 üyesi vardır. Cittaslow yerel ve geleneksel kültürü koruyan, yaşamın rahat ve keyifli bir hızla devam etmesini destekleyen ekolojik ve insancıl bir harekettir. Cittaslow Hareketinin ana fikri, yerel çevrenin ve o yerel çevreye ait yerel lezzetlerin kalitesinin artırması (veya var olanın korunması) ve böylece o yerleşimde yaşayanlar ve oraya ziyarete gelenler için ‘’iyi yaşama’’ koşullarının sağlanması olarak özetlenmektedir. Türkiye'de Cittaslow unvanına sahip olan kentlerin seçilmiş temsilcileri olan hızlı belediye başkanları vardır. Çünkü Cittaslow unvanını alan belediye başkanlarının yerel kalkınma eksenli sürdürülebilir bir modeli inşa etmesi, bu model ile yerel katılımı arttırıp üretimi geliştirmesi; kısacası kenti iyi okuyarak ve kentin dinamiklerini kullanarak kentin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Cittaslow unvanı alan belediyelerdeki yerel seçimlerin analizi yapılmıştır. Çalışmada belge incelmesi ve görüşme tekniği ile veriler elde edilmiştir. Çalışmadan çıkan temel sonuç (özellikle 2014 seçimlerinde) Cittaslow unvanını alan belediye başkanlarının Cittaslow'u halka anlatamadıkları için sonraki seçimlerde kaybettiği görülmektedir. Hatta bazı Cittaslow unvanı alan şehirlerde kendi parti yönetimi dahi Cittaslow felsefesini anlamadığı için sonraki seçimlerde aday olamayan belediye başkanları vardır.

Anahtar Kelimeler: Cittaslow, Yerel Seçimler, Cittaslow Kriterleri

SÖZEL ÖZET METİNLER

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OKUL ÖNCESİ İLE İLGİLİ METAFORİK ALGILARI

Abdurrahman UÇAR, Erol ERDEM
Türkiye

Öz: Bu çalışanın amacı, sınıf öğretmenlerinin okulöncesi eğitimi ile ilgili geliştirdikleri metaforik algıları saptamaktır. Eğitim paydaşlarının birbirlerini, mesleklerini, mesleğin özellik ve inceliklerini nasıl algıladıkları, birbirlerini nasıl gördüklerini bilmek; olası olumsuz algıların tespiti ve bu olumsuzlukların ortadan kaldırılması için çözümler üretilmesi adına son derece önemli görülmektedir. Bu noktadan hareket ile; eğitimin en önemli paydaşlarından olan öğretmenlerin, farklı alan ve disiplinler ile ilgili algılarının kendi alanına etkisini ölçmek açısından değerli görülmektedir. Eğitimin ardışık ilk iki kademesi olan okul öncesi ve ilkokul eğitiminin birbirini tamamlayacı ve temellendirici özelliklerinden dolayı sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimi hakkındaki algılarının tespiti son derece önem arz etmektedir. Algıların tespit edilmesinde kullanılan birçok yöntem vardır. Bu yöntemlerden en sık kullanılan ve en etkili sonuçların elde edildiği yöntem metaforik algı yöntemidir. Bu amaç doğrultusunda Kahramanmaraş ilinin Pazarcık ilçesinde, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda görev yapan yirmi altı sınıf öğretmeni çalışma gurubu olarak seçilmiştir. Çalışma nitel araştırma desenlerinde olgu bilim deseni temele alınarak yürütülmüştür. Çalışma gurubu amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış açık uçlu yazılı form ile toplanmış ve içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre; sınıf öğretmenleri genel olarak okul öncesi eğitimi hakkında olumlu algılara sahiptirler ve okulöncesi eğitiminin gerekli olduğunu vurgulayan metaforlar geliştirmişlerdir. Elde edilen sonuçlar ışığında çeşitli öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Metafor, Okulöncesi, Sınıf Öğretmeni

SÖZEL ÖZET METİNLER

EKONOMİ POLİTİKASI BELİRSİZLİĞİNİN BANKA KREDİLERİ İLE İLİŞKİSİ

Ali KAHRAMANOGLU
Türkiye

Öz: Bankacılık sistemi ve ekonomilerin arasındaki en önemli etkileşim kanallarından biri de kredilerdir. Krediler sayesinde hem hane halklarının refah seviyesi hem de makro ekonomik verilerin dengelenmesi sağlanmaktadır. Bankalar kredi arzını artırarak risk derecelerini yükseltirler. Aşırı kredi artışı tüm finansal sistem açısından değerlendirildiğinde krize sebep olabilir. Bu nedenle özellikle kredi risklerinin artması kanun yapanlar ve uygulayanlar açısından dikkate alınması gereken uyarıdır. Bu çalışmada; Ekonomi politikası belirsizliği indeksi ve Uluslararası bankacılık kuruluşları verileri incelenmiştir. Bu veriler arasındaki ilişki incelenmiş kredi büyüme ivmesi ile ekonomi belirsizliği arasında oluşan ilişki analiz edilmiştir. Ekonomi politikası belirsizliği açısından yüksek risklere sahip ülkelerin banka kredisi büyümesi arasında ters yönlü ilişki mevcuttur. Bu ilişki yüksek nakit döngüsüne sahip ve yüksek karlı bankacılık sistemlerinin olduğu ülkelerde daha belirgindir. Buna karşın öz kaynakları ve kredi riski yüksek bankacılığa sahip ekonomilerde etki daha zayıftır. Kredi talepleri açısından, ekonomik büyümenin fazla olduğu ülkelerde Ekonomi politikası belirsizliğinin olumsuz etkilerinin daha fazla önemli olduğu görülmektedir. Belirsizlik artışları, kredi büyümesi artması arasında olumlu ilişki mevcuttur. Kredi arzı açısından incelendiğinde, yerel belirsizliklerin artması karlılığı yüksek ve kredi döngüsü hızlı bankacılık sistemlerinde olumsuz etkilemektedir. Öz kaynakları yüksek bankalarda olumsuz etki zayıflamakta, yüksek riskli bankalarda etkinin daha da arttığı görülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ekonomi politikası belirsizliğinin artmasının diğer ekonomilere göre daha yüksek kaldıraç etkisiyle etkilediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık Sistemi, Banka Kredileri, Ekonomi Politikası Belirsizliği

OPINIONS AND VIEWS ON REPRESENTATION IN ADVERTISING

Anıl DAL CANBAZOĞLU
Turkey

Abstract: Representation in advertising has been debated and pointed out for many years but never gets old. The fact that the world population and the diversity in the population are growing day by day has made the issue of how this diversity is represented in advertising even more important. This study revealed opinions and views about representation in advertising in Turkey. In this context, the views and opinions of the viewers on how the diversities such as gender (biological gender, sexual orientation, gender identity), age, ethnic origin and disability are represented in Turkish advertisements has evaluated within the context of women, men, LGBTIQ, children, ethnicity and disabled people representation in advertising. In order to reveal the views and opinions of the viewers' women, men, LGBTIQ, children, ethnicities and disabled people representation in advertising, a questionnaire had designed. To construct the questions and the scale in the questionnaire, the findings of the focus group interviews conducted before the survey were used. The questionnaire consist of 7 open-ended, 9 multiple-choice question, 2 demographic questions and a 5 point likert scale with 5 expressions. By convenience sampling the questionnaire has been conducted with 458 people through googleforms between January 5 and 15, 2020. The data obtained from the survey were analyzed in two stages. The responses to open-ended questions were analyzed using content analysis method, and the frequencies into the categories revealed as a result of the content analysis was determined by frequency analysis. The responses to the 7 open-ended questions, designed to determine what are the problems with the representation of the women, men, LGBTIQ, children, ethnicities and disabled people in advertising, had analyzed with the word analysis method using TSCorpus (https://tscorpus.com) and the most frequently repeated words had visualized with the word cloud using Powerbi (https://powerbi.microsoft.com). According to the results of the survey, the representation of all groups, including women, men, LGBTIQ, children, ethnic groups and minorities and disabled people in advertising is problematic. Participants have the opinion that the aforementioned groups are not properly and accurately represented in advertising. The representation of women in advertising has emerged as the most problematic representation among other groups. It has stated that in advertising women are represented by sexist discourses. Participants have the opinion that LGBTIQ individuals are not represented in Turkish advertisements and they are ignored. The least problematic among the other 5 groups emerged as the representation of the disabled individual. The main problem with the representation of women was expressed as having sexist discourses. Participants are of the opinion that LGBTIQ individual representation is not included in Turkish advertisements and LGBTIQ individuals are ignored. The representation of the disabled individual emerged as the least problematic representation among the other five group representation.

Keywords: Representation, Representation in Advertising, Representation of Diversities in Advertising

OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN ÇOCUKLARINA SORUMLULUK BİLİNCİ KAZANDIRMADAKİ GÖRÜŞLERİ

Ayşe Nur ALKOÇ SAYAN
Türkiye

Öz: Okul öncesi dönem bir çocuğun kritik dönemlerinden birisidir. Erken çocukluk diye tanımlanan bu dönemde öğrenilen tüm bilgiler hayatın temelini oluşturmaktadır. Bu sebepledir ki ebeveynler çocuklarına bu dönem ve daha öncesi sorumluluk bilinci kazandırmaya başlamaktadırlar. Bilirler ki bu bilinç hayat boyu öğrenme ile birlikte devam edecektir. Çocuğa verdikleri bu sorumluluk bilinci onların gelecek yaşantılarında sorumluluk sahibi bireyler olabilmesi için önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı; Okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına sorumluluk bilinci kazandırmadaki görüşlerini değerlendirmek ve çeşitli değişkenlere göre nasıl farklılaştığını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan görüşme formuyla çocukları Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okulöncesi eğitim kurumunda eğitim gören 20 veliden oluşan çalışma grubu ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler kurum ve bireylerin izni doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonucunda verilerin analizi; velilerin görüşleri her bir soruda alt kategorilere ayrılarak çözümlenmiştir. Ebeveynlerin görüşlerine göre çocuklarının sorumluluk bilinci kazanmasında ilk basamak yaşına uygun kendi sorumlulukları edinmeleri olarak tanımlanmıştır. Bazı veliler çocuklarına yapabilecekleri basit sorumluluklar verdiklerini söylerken bazıları öz bakım yada ev işi gibi sorumluluklar verdiklerinden de bahsetmişlerdir. Çocuklarının sorumluluklarını yerine getirmediği durumlarda ebeveynler ceza, tehdit, ödül gibi yöntemlere başvurduklarını söylemiş; sorumluluk bilinci kazandırırken de sorunlar yaşadıklarından söz etmişlerdir. Ebeveynler çocuklarının küçük yaşta sorumluluk sahibi olmasını istemektedirler ancak fazla sorumluluk verilmesini ise doğru bulmamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Okulöncesi, Çocuk, Sorumluluk Bilinci, Ebeveyn Görüşleri

SÖZEL ÖZET METİNLER

ERGENLERDE GÖRÜLEN DUYGUSAL VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bayram DELEŞ, Oğuz EMRE, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Burcu COŞANAY GÜLEY
Türkiye

Öz: Kavram olarak bağımsızlık, pozitif ilişki kurma yeteneği, bireyin kendinin ve yeteneklerinin farkında olması, kendini olumlu ve olumsuz yanlarıyla kabul etmesi, çevresel hakimiyet gibi kelimelerle ifade edilen iyi oluş bireyin sosyal, duygusal ve psikolojik açıdan iyi olması hali olarak ifade edilmektedir. Duygusal iyi oluş denildiğinde, yaşamdaki pozitif duyguların varlığı ya da yokluğunu belirten etkenler akla gelirken bu belirtiler bireylerin olumlu ruh haline sahip olmaları, algılanan yaşam doyumları ve ümitsiz olmamaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Duygusal ve psikolojik iyi oluş; sabır, anlık olarak becerilerini kullanabilme yeteneği, esneklik, desteklenme, iyimserlik, duygu düzenleme becerileri, empati, merhamet, saygılı olma ve saygı duyulma, olumsuz duygularını olumlu şekilde ifade etme, bireyin kendini diğer bireylerle kıyaslamaması gibi birçok ifade ile çevrelenmiştir. Kimlik kazanmanın başladığı ergenlik döneminde sağlıklı bir kimlik gelişiminin sağlanması için duygusal ve psikolojik iyi oluş oldukça önemlidir. Duygusal ve psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek olan gençlerin ilerleyen yaşamlarında daha olumlu ve pozitif ilişkiler ile dolu bir yaşam süreceği düşünülmektedir. Bu nedenle araştırmanın amacını, ergenlerin duygusal ve psikolojik iyi oluşlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu 2019-2020 eğitim-öğretim yılında lise eğitimlerine devam eden 170 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma verileri Genel Bilgi Formu ve Stirling Çocuklar İçin Duygusal ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın istatistiksel analizleri SPSS 25.0 paket programı kullanılarak yapılacaktır. Araştırmanın sonucunda önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Duygusal, Psikolojik, İyi Oluş

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ YETENEK SINAVINA BAŞVURAN ADAY ÖĞRENCİLER İLE KESİN KAYIT HAKKI KAZANMIŞ ÖĞRENCİLER ARASINDAKİ ÖĞRENİLMİŞ ÇARESİZLİK VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Bekir Furkan TÜZER, Havva DEMİREL
Türkiye

Öz: Bu araştırmanın amacı Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi özel yetenek sınavına katılan adayların problem çözme becerileri ve öğrenilmiş çaresizlik düzeylerini farklı değişkenler açısından incelemektir. Araştırmada problem çözme beceri ölçeği ile öğrenilmiş çaresizlik ölçeği kullanılmış olup toplamda 1325 kişi ve sınavı kazanan 200 kişi üzerinde uygulanmıştır. Verileri analiz etmek için t-testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Analizlerin sonuçlarına bakıldığında cinsiyet, yaş, lise türü, spor türü ve okulu kazanan erkek öğrencilerin kazanamayan erkek öğrencilere göre problem çözme beceri düzeylerinde anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir. Fakat daha önce kurs alma, sporculuk, kazanma gibi faktörlerde ve okulu kazanan bireylerin ilk ve son ölçümleri incelendiğinde belirgin farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ayrıca okulu kazanan kadınların kazanamayan kadınlara göre problem çözme beceri puanlarına bakıldığında da anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Adayların öğrenilmiş çaresizlik puanlarına bakıldığında ise cinsiyet, yaş, daha önce kurs alma, spor türü, okulu kazananların ilk ve son test sonuçlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir. Fakat sporculuk, lise türü, kazanma gibi faktörlerde anlamlı düzeyde farklılıklar görülmüştür. Okulu kazanan kadınların kazanamayan kadınlara göre öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca okulu kazanan erkeklerin kazanamayan erkeklere göre öğrenilmiş çaresizlik puanlarında farklılıklar bulunmuştur. Sonuç olarak hayatın her aşamasında karşılaşılan problemlere yönelik geliştirilen problem çözme becerileri sayesinde bireylerin öğrenilmiş çaresizlik duygusuna kapılmadan başarıya ulaşabilecekleri görülmektedir. Ayrıca yaşam boyu karşılaşılan problemlere karşı öğrenilmiş çaresizlik duygusunun yaşanmaması için bireylere problem çözme becerilerini geliştirici eğitimlerin verilmesi, düzenli spor yapma alışkanlığının kazandırılması ve bu eğitimlerin sporla desteklenmesi gerekmektedir. Bilgilendirme: Bu çalışma yazara ait aynı konu başlıklı tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazanma ve Kaybetme, Öğrenilmiş Çaresizlik, Özel Yetenek Sınavı, Problem Çözme Becerileri, Spor

SÖZEL ÖZET METİNLER

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE OYUN BAĞIMLILIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Burcu COŞANAY GÜLEY, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Oğuz EMRE, Bayram DELEŞ
Türkiye

Öz: İçinde bulunduğumuz çağ, bir teknoloji çağı olduğu için teknolojik ilerlemeler çok hızlı bir şekilde gerçekleşirken aynı hızda hayatı daha da kolaylaştıracak olanaklar sunmaktadır. Bu gelişmeler hayatımızın her alanında yerini almaya başlamıştır. Dünyaya gözlerini açar açmaz bu teknoloji ile karşılaşan çocuklar ekranla karşılaşmakta ve bu dijital dünyaya uyum sağlayarak büyümektedirler. Özellikle lise öğrencileri teknolojik ilerlemeleri yakından takip eden kesimi oluşturmakta ve dijital dünyaya kolay uyum sağlamaktadırlar. Gençlerin en fazla kullandığı teknolojik aletlerin başında bilgisayarlar, tabletler ve akıllı telefonlar olduğu görülmektedir. Yaşamımızın birçok alanında yoğun bir şekilde kullandığımız bu araçlar birçok yönden kolaylık sağlamakla birlikte amaçları dışında ya da kontrolsüz bir şekilde kullanıldıklarında psikolojik ve fiziksel açıdan bireyleri olumsuz etkileyebilmektedir. Gençler, internet, bilgisayar, tablet ve akıllı telefonlar sayesinde uçsuz bucaksız bilgilerle karşılaşmakta aynı zamanda sosyal medya, görseller ve oyunlar ile sınırsız eğlence imkanı bulabilmektedirler. Bu tür durumlar gençlerin bağımlılık konusunda risk altında olma potansiyellerini de arttıran etkenlerdir. Özellikle içinde bulunduğumuz pandemi döneminde evlerde geçirilen zamanın artmasıyla çocuklar ve gençler hatta yetişkinler bile dijital ortamda daha fazla zaman geçirmeye başlamıştır. Bu süreçte çocuklar ve gençlerin ise en fazla oyun ile zaman geçirdiği bilinmektedir. Dijital oyunların faydaları ve zararları konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Gençlerin teknolojiyi kullanması, el-göz koordinasyonları ve zihinsel aktivitelerini geliştirmesi yararları olarak sayılırken; hareketsiz kalmak, asosyalleşmek, kişilerarası iletişim kurmada sorun yaşama, duruş bozukluğu, obezite gibi zararları da bulunmaktadır. Tüm bunlardan hareketle lise öğrencilerinin oyun bağımlılıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem grubunu lise eğitimine devam eden 180 öğrenci oluşturmaktadır ve elde edilen veriler uygun istatiksel yöntemlerle analiz edilecektir. Analiz sonuçları neticesinde çeşitli öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Lise Öğrencileri, Oyun, Bağımlılık

SÖZEL ÖZET METİNLER

COVID-19'UN GIDA VE TARIM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Ceyhun HAYDAROĞLU
Türkiye

Öz: COVID-19 salgını bireylerin tedavi edici ilaç ve aşı gibi sağlık unsurlarına ulaşımının yanında sağlıklı tarımsal ürün ve gıda güvencesinin önemini de ortaya çıkarmıştır. COVİD-19 salgınının en önemli etkilerinden biri toplumda tedirginlik ortamı yaratarak insanların gelecek kaygısı içerisine düşmeleridir. Aynı şekilde pandemi en temel ihtiyaçlardan olan gıda ve tarım ürünlerine yönelik dünyada bir kaygı ile birlikte korku ortamı oluşturmuştur. Pandemi süreci ile birlikte özellikle en temel ihtiyaç maddelerindeki yeterliliklerin tartışılması yine ve yeniden toprak ve bununla birlikte tarımın bir stratejik unsur olduğunu göstermiştir. COVID-19 salgınının küresel ölçekte gıda ve tarım ürünlerinin sağlanması ve güvenliği üzerinde yarattığı endişeler gelecekte ortaya çıkabilecek belirsizlikler ve istikrarsızlıkları azaltma yönünde bugünden çözüm önerilerinin sunulmasını gerekli kılmıştır. Tarım sektörünün COVID-19 salgınından en az etkilenmesi beklenirken gıda güvenliğinin ve temininin tartışılıyor olması endişe vericidir. Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını ülkelerin korumacı politikalar doğrultusunda hareket etmesine neden olmaktadır. Belirsizliklerin artması ile birlikte dünyada daha fazla korumacı önlemlere başvurulması ülkelerin özellikle gıda ve tarım üretiminde kendi kendine yeterli olması önemli kılmıştır. COVID-19 salgınının oluşturduğu panik, kaygı ve belirsizlikler tarım ve gıda gibi en temel besin kaynaklarında fiyatların ani olarak değişmesine, ticaret düzenlemelerinde kısıtlamalara gidilmesine, talepte öngörülemeyen artışlara ve üretimde ise azalmalara neden olmaktadır. Bu nedenle tarım ve gıda sektörünün stratejik üstünlüğü nedeniyle üretim odaklı politikalar hayati önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Gıda, Tarım, Gıda Güvenliği

SÖZEL ÖZET METİNLER

HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDE BOYKOT ÇAĞRISININ TÜKETİCİ SATIN ALMA DAVRANIŞI ÜZERİNE ETKİSİ

Dilek SAĞLIK ÖZÇAM
Türkiye

Öz: Tanınan, bilenen ve güven duyulan markaların iç müşterilerine karşı yaklaşımları da müşterinin olumlu ya da olumsuz tepkisine neden olabilmektedir. Sadece dış müşteri olarak işletmelerin nihai müşteriye yönelik pazarlama faaliyetleri değil, iç pazarlama faaliyetleri de marka imajını, kalite algısını ve müşteri sadakatini etkilemektedir. Çoğunlukla göz ardı edilen iç müşteri memnuniyetinin daha da ötesinde boykot çağrısına dönüşen toplumsal tepkinin pazarlamada önemli kavramlar olan marka farkındalığı ve marka sadakatine yansımalarının pazarlamacılar tarafından dikkatle incelenmesinde fayda bulunmaktadır. Boykot çağrısına karşılık markanın müşterisi olanların ya da olmayanların verdikleri tepkiler markanın gelecek pazarlama stratejilerine yön verecektir. Bu araştırmanın amacı, tüketicilerin belli bir markaya karşı yapılan boykot çağrısına karşılık müşterilerin satın alma davranışındaki değişimi algılanan kalite, marka farkındalığı ve marka sadakati açısından irdelemektir. Bu amaçla, hazır giyim sektöründe belli bir markaya karşı yapılan boykot çağrısı sonrasında 372 kişi ile yüz yüze görüşme yöntemi ve anket tekniğiyle geçerli veriler toplanmıştır. Araştırma, hazır giyim sektöründe boykot çağrısı yapılan marka baz alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre boykot olayı duyulduktan sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde marka farkındalığı, marka sadakati ve algılanan kalite ortalamaları düşük çıkmıştır. Olayı duyduktan sonra tekrar alışveriş yapmayı düşünenlerde marka farkındalığı ve marka sadakati arasında ilişki %49,2 iken; tekrar alışveriş yapmayı düşünmeyenlerde marka farkındalığı ve marka sadakati arasında ilişki ise %36,9 düzeyinde olarak gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Marka Farkındalığı, Marka Sadakati, Algılanan Kalite, Boykot, Tüketici Satın Alma

KAYIP VERİ İLE BAŞ ETMEDE BASİT ATAMA YÖNTEMLERİNİN İKİ PARAMETRELİ LOJİSTİK MADDE TEPKİ KURAMI MODELİNDE STANDART HATAYA ETKİSİ

Duygu KOÇAK, Elif Kübra DEMİR
Türkiye

Öz: Kayıp veriler özellikle sosyal bilimler alanında neredeyse bütün araştırmalarda karşılaşılan ve oluşmasının önüne geçilmesi mümkün olmayan bir sorundur. Bu nedenle araştırmalarda karşılaşılan kayıp veriler bir baş etme yöntemi ile giderilmeye çalışılır. Bu yöntemler ile kayıp veri içeren veri eksiksiz hale getirilerek planlanan analizler gerçekleştirilir. Bu çalışmanın amacı, kayıp veri baş etme yöntemlerinin Madde Tepki Kuramı iki parametreli lojistik modelinde standart hataya etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda örneklem büyüklüğü 500, 1500 ve 3000, madde sayısı 25 olan veri setleri üretilerek üzerinde tamamen rastgele kayıp ve rastgele kayıp mekanizmalarına uygun şekilde kayıp veriler oluşturulmuştur. Oluşturulan kayıp veriler regresyonla atama ve ortalama atama yöntemleriyle tamamlanmıştır. Bu iki yöntem araştırmacıların birçok istatistik paket programında kolaylıkla kullanabildiği bu nedenle en yaygın kullanıma sahip yöntemler olması nedeniyle seçilmiştir. Araştırma sonucunda, regresyonla atama yönteminin rastgele kayıp mekanizmasında çok iyi, tamamen rastgele kayıp mekanizmasında iyi performans sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ortalama atama yönteminin de benzer şekilde tamamen rastgele durumunda iyi, rastgele kayıp durumunda çok iyi performans sergilediği görülmüştür. Rastgele kayıp durumunda ortalama atama yönteminin regresyon yönteminden daha iyi sonuç verdiği bulgusuna erişilmiştir. Bununla birlikte veri setinde kayıp veri oranı arttıkça her iki kayıp veri mekanizmasında yöntemlerin performansı düşmektedir. Örneklem büyüklüğü arttıkça ise hem regresyonla atama hem de ortalama atama yöntemlerinin her ikisinin de performansı daha iyi olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kayıp Veri, Kayıp Veri Baş Etme Yöntemleri, Standart Hata, Madde Tepki Kuramı, Bir Parametreli Lojistik Model

SÖZEL ÖZET METİNLER

MODEL TABANLI KAYIP VERİ BAŞ ETME YÖNTEMLERİNİN KLASİK TEST KURAMI TEST PARAMETRELERİNE ETKİSİ

Duygu KOÇAK, Elif Kübra DEMİR
Türkiye

Öz: Bilgisayar teknolojisinin gelişmesi ile araştırmalarda karşılaşılan kayıp veriler ile baş etmede model tabanlı baş etme yöntemleri de geliştirilmiştir. Basit atama ve silmeye dayalı yöntemlere yöneltilen gerçek veriden uzak kestirimler sunma, veriyi homojenleştirme gibi eleştirileri ortadan kaldırmaya yönelik model tabanlı kayıp veri baş etme yöntemleri geliştirilmiştir. Bu araştırmada model tabanlı kayıp veri baş etme yöntemlerinin Klasik Test Kuramı parametrelerine etkisi araştırılmıştır. Bu doğrultuda Beklenti Maksimizasyon Algoritması ve Çoklu Atama yöntemleri en yaygın kullanıma sahip model tabanlı kayıp veri yöntemleri olarak seçilerek, Klasik Test Kuramı temel alınarak yapay veriler üzerinden geçerlik ve güvenirlik üzerindeki etkileri farklı koşullar altında incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda örneklem büyüklüğü 100, 250 ve 500, madde sayısı 20 olacak şekilde çoklu puanlanan yapay veriler üretilerek, tamamen rastgele kayıp veri koşulunda %2, %5 ve %10 oranlarında kayıp veriler oluşturulmuştur. Oluşturulan eksik veriler Beklenti Maksimizasyon Algoritması ile atama ve Çoklu Atama yöntemleri ile tamamlanmıştır. Tamamlanan veri setlerinde güvenirliğe ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Geçerliğe ilişkin ise Açımlayıcı Faktör Analizi yapılarak açıklanan toplam varyans oranları hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda Beklenti Maksimizasyon Algoritması ve Çoklu Değer Atama yöntemlerinin her ikisini de hem geçerlik hem güvenirlik açısından benzer ve gerçek veriye çok yakın kestirimler sunduğu görülmüştür. Özellikle güvenirlik söz konusu olduğunda çoklu atama yöntemi eksiksiz veri seti ile her koşulda aynı sonucu vermektedir. Açıklanan varyans oranında da çoklu atama yöntemi beklenti maksimizasyon algoritması yöntemine göre daha yakın kestirimler sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kayıp Veri, Model Tabanlı Kayıp Veri Yöntemleri, Klasik Test Kuramı, Geçerlik, Güvenirlik

SÖZEL ÖZET METİNLER

SURİYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARI ARAŞTIRAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

Eda ERDAŞ KARTAL
Türkiye

Öz: Suriyeli göçmen çocuklar eğitim sürecine dahil olduktan sonra, okul ortamında çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Suriyeli çocukların dil, kültür, müfredat farkı nedeniyle uyum sağlamada yaşadıkları zorluklar Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğretim yapan öğretmenler için de çeşitli problemlere neden olmaktadır. Onlara okula uyum süreçlerinde eşlik edecek öğretmenlerin karşılaştıkları problemlerin saptanması, bu konularda gerekli rehberliğin, kaynakların ve hizmetiçi eğitim desteğinin sağlanması, bu çocukların entegrasyonunun daha sağlıklı gerçekleşmesi ve çocukların yaşadıkları uyumsuzluklar sonrasında okuldan kopmalarının engellenmesi bakımından önemlidir. Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin Suriyeli çocukların eğitiminde karşılaştıkları sorunları araştıran makalelerin incelenmesidir. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada Türkiye'de yapılan makaleler analiz edilmiştir, tezler ve kuramsal çalışmalar kapsam dışı bırakılmıştır. Araştırmanın örneklemini internet üzerinden ulaşım sağlanmış 15 adet makale oluşturmaktadır. Bulgular incelendiğinde öğretmenler en sık dil ve iletişim kaynaklı problemler yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler Suriyeli çocukların olduğu sınıflarda müfredattan geri kaldıklarını ve konuları yetiştiremediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler Suriyeli çocukları derse katmakta problem yaşadıklarını belirtmişlerdir. Suriyeli çocukların derse ilgisiz olmalarının ve çoğunlukla ödev yapmamalarının problem yarattığını vurgulamışlardır. Suriyeli çocukların şiddete meyilli, sınıf düzenini bozan davranışlarının öğretmenleri zorladığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin karşılaştıkları en büyük problemlerden birisi de çeşitli yaş gruplarından çocukların aynı sınıfta olmasıdır. Öğretmenlerden bir kısmı; Suriyeli çocukların seviyelerine inemediklerini, bu nedenle onlara fayda sağlayamadıklarını düşündüklerini, bunun da mesleki olarak yetersiz hissetmelerine neden olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler; Suriyeli çocukların sıklıkla devamsızlık yaptıklarını, bu durumun onların eğitimi konusunda ciddi problemlere neden olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler; Suriyeli çocukların değerlendirilmesinin nasıl yapılacağı konusunda somut bir yöntem geliştiremediklerini, bu nedenle bu çocukları sınav yapamadıklarını vurgulamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Göçmen Çocuklar, Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar, Literatür Derlemesi

SÖZEL ÖZET METİNLER

ECZACILIK MESLEĞİNİN İTİBARININ ÖLÇÜLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Eda YILMAZ ALARÇİN, Tuba DÜZCÜ, Özlem ESKİL ÇİÇEK
Türkiye

Öz: Günümüzde kurumların verimlilik ve performansının değerlendirilmesinde sadece maddi ve fiziksel varlıklar yeterli olmamakta; güven, itibar gibi soyut kavramlar ve bu kavramların doğru bir şekilde yönetilmesi de önem kazanmaktadır. Eczanelerden aracılık ettikleri metanın özellikleri gereği çevreye duyarlı, toplumsal faydayı ön planda tutan, etik değerleri olan, hukuki ve ahlaki değerlere bağlı, toplumla iş birliği içinde olan kuruluşlar olmaları beklenmektedir. Bu çerçevede eczacılara ve eczanelere ilişkin itibar algısı önemlidir. Bu çalışmada İstanbul'da bulunan bir vakıf üniversitesinden eğitim alan sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu (SHMYO) ve meslek yüksekokulu (MYO) öğrencilerinin eczacılık mesleğine ilişkin algılarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya hasta grubu olarak genç ve dinamik yaş grubuna sahip olan ön lisans öğrencileri dahil edilmiştir. Çalışmada, SHMYO öğrencileri ile MYO öğrencilerinin itibar algıları arasındaki fark durumu ve itibar algısının demografik özelliklere göre farklılaşma durumu test edilmiştir. Veri toplamak için yüz yüze anket yöntemi kullanılmış ve 323 değerlendirilebilir anket formu elde edilmiştir. Katılımcılar, "kolayda örnekleme yöntemi" ile belirlenmiştir. Araştırmada katılımcıların görüşleri Fombrun'un Kurumsal İtibar Ölçeği'nden uyarlanan 21 ifade ile ölçülmüştür. Verilerin analizi için; frekans dağılımlarından, güvenilirlik analizinden, faktör analizinden, normal dağılım testi ve bağımsız gruplar t testinden yararlanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; kadın katılımcıların "ürün ve hizmetler" boyutuna yönelik itibar algısının daha yüksek olduğu ve SHMYO öğrencilerinin "duygusal çekicilik", "ürün ve hizmetler" ve "vizyon ve liderlik" boyutlarına yönelik itibar algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların %91,6'sının hekim tavsiyesi ile ilaç aldığı, %71,2'sinin eczacıdan ilaçlar hakkında bilgi aldığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre sağlık eğitimi almış öğrencilerin eczacılık meslek itibar algısının daha yüksek olduğu belirtilebilir.

Anahtar Kelimeler: Eczacı, Eczacılık Mesleği, İtibar Yönetimi, Fombrun İtibar Katsayısı

SÖZEL ÖZET METİNLER

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDE KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Elif BULAÇ, Murat KURT
Türkiye

Öz: Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştığı sorunları ve çözüm önerilerini belirlemektir. Araştırmada seçkisiz olmayan araştırma yönteminden amaçlı örnekleme yöntemi ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kahramanmaraş'ın Elbistan İlçesinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullarda görev yapmakta olan 5'i kadın 5'i erkek olmak üzere toplam 10 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmada desen olarak olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi tanımlamaları, sınıf yönetimine ilişkin benzetmeleri, zayıf ve güçlü yönleri, sınıf yönetimi lisans dersinin sınıf yönetiminde başarılarına etkisi, karşılaştıkları problemler ve önerileri belirlemeye yönelik 4 açık uçlu sorudan oluşan oluşmaktadır. Veri analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenleri sınıfta öğrenciler arasındaki seviye farklılıklarının sınıf yönetimlerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar kaynaştırma eğitimi ve teknoloji konusundaki eksikliklerinin sınıf yönetiminde problem yaşamalarına sebep olduğunu da bildirmişlerdir. Katılımcılar sınıfta kurallar uygulayabilme, öğrencileri derse aktif katılımını sağlayabilme ve güçlü iletişim özellikleri sayesinde sınıf yönetiminde başarılı olduklarını dile getirmişlerdir. Lisans eğitiminde alınan sınıf yönetimi dersinin öğretmenlik hayatına katkı sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler sınıf yönetiminde yaşadığı güçlükleri sınıf mevcudunun fazla olmasına bağlamaktadır. Daha iyi bir sınıf yönetimi için ise sınıf mevcutlarının düşürülmesi ve lisans eğitiminde alınan sınıf yönetimi dersi başta olmak üzere diğer derslerde de uygulamaya daha çok yer verilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmeni, Sınıf Yönetimi, Sorun, Çözüm Önerisi

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENCİ MOTİVASYONLARIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Elif BULAÇ, Murat KURT
Türkiye

Öz: 2020 yılının ilk aylarında dünyayı tesiri altına alan Covid-19 pandemisi dünya genelinde ve ülkemizde sosyal ve toplumsal alanlarda birtakım kısıtlama ve tedbirlerin alınmasına sebep olmuştur. Bu tedbirlerden biri de okullarda yüz yüze eğitim faaliyetlerinin durdurulmasıdır. Bu durumda yüz yüze eğitim yerine uzaktan eğitim faaliyetleri zorunlu bir hal almıştır. Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğrenci motivasyonuna yönelik görüşlerini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 Eğitim Öğretim yılında ikinci döneminde Türkiye'nin farklı il ve ilçelerinde bulunan devlet okullarında görev yapmakta olan dokuz sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklem yöntemi dikkate alınarak seçilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öncelikle katılımcıların neredeyse tümü bazı öğrencilerinin uzaktan eğitim faaliyetlerine erişim sağlayabilecek kaynaklarının olmadığını belirtmişlerdir. Ancak katılımcılar uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerinin motivasyonlarını artırmak amacıyla öğrenciler ve aileleri ile telefon görüşmeleri yaparak iletişimlerini koparmamaya özen gösterip sabırlı ve teknolojiye hâkim bir öğretmen olmanın önemini ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenleri, uzaktan eğitim sürecinde öğrenci motivasyonunu arttırmak ve süreci verimli bir hale getirebilmek için öğretmenlere teknoloji kullanımına yönelik eğitimler verilip uzaktan eğitimin önemi ve kapsamına yönelik bilgilendirmeler yapılması gerektiği noktasında önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Motivasyon, Sınıf Öğretmeni

6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN FEN İLE İLGİLİ KAVRAMLARIN FEN BİLİMLERİ DERSİ İLE İLİŞKİSİNİN BELİRLENMESİ

Emrah TERZİ, Taner YILMAZ
Türkiye

Öz: Öğretimde disiplinlerarası anlayış yeni bir yaklaşım olmamakla birlikte, son yıllarda üzerinde önemle durulan bir yaklaşım haline gelmiştir. Disiplinlerarası kavramı ayrı ayrı disiplinlerin zenginliğini, onların birbiriyle bağlantılı olduğunu, gerçek hayattaki problemlerin her zaman tek doğru cevabı olmadığını kabul eder. Disiplinlerarası öğretimde belirli bir kavram (ya da problem, konu) temel alınarak, bu kavrama değişik yönlerden ışık tutabilecek bilgi ve beceriler ilgili alanlardan alınarak bütünleştirilir. Disiplinlerarası (bütünleştirilmiş) öğretim, öğrencilerin değişik alanlardaki bilgiyi birleştirmesine, bütünleştirmesine yardım eden ve kavramlar aracılığıyla öğrencileri analiz, sentez düzeyindeki düşünmelere odaklaştıran bir yaklaşımdır. Türkçe ders kitapları, her sınıfta diğer derslerin konularını da kapsayan bilgi verici metinlerden oluşmaktadır. Bu yönüyle Türkçe dersi diğer disiplinleri de kapsayan yapısından dolayı çatı özelliği taşıyan bir ders konumundadır. Bu düşünceden hareketle çalışmanın amacını 6. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan Fen ile ilgili kavramların Fen bilimleri dersi ile ilişkisinin belirlenmesi oluşturmaktadır. Çalışma nitel analiz yöntemlerinde yer alan doküman içerik analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın verileri ise 2018 yılı Fen Bilimleri dersi öğretim programında yer alan Fen bilimleri ders kazanımlarına uygun, 2020 yılı Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) yayınlarına ait 6.sınıf Türkçe ders kitabında bulunan fen bilimleri ile ilişkili olabilecek kavramlarla elde edilmiştir. Elde edilen veriler neticesinde 6. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan fen ile ilgili bazı kavramların Fen bilimleri dersinde farklı sınıfların müfredatında yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Disiplinlerarası Eğitim, Türkçe, Fen Bilimleri, Doküman Analizi

SÖZEL ÖZET METİNLER

SINIF ÖĞRETMENLERİNE GÖRE DÜŞÜNME BECERİSİ GELİŞİMİNDE YAŞANAN SORUNLAR

Erol ERDEM, Abdurrahman UÇAR
Türkiye

Öz: Bu araştırmanın amacı; sınıf öğretmenlerinin bakış açısıyla, öğrencilerdeki düşünme becerisinin gelişiminde yaşanan sorunları ve sorunların temelinde yatan faktörleri tespit etmek ve olası çözümler önermektir. Bu amaçla; 2018-2019 eğitim öğretim yılında, Kahramanmaraş ilinin Pazarcık ilçesinde, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda görev yapan 20 sınıf öğretmeni tesadüfi örnekleme yöntemlerinden biri olan küme örnekleme yöntemi ile araştırmaya dahil edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin on tanesi köylerde çalışan, on tanesi merkezi yerleşim birimlerinde çalışan öğretmenlerden seçilmiştir. Araştırma nitel araştırma desenlerinden biri olan olgu bilim (fenomenoloji) deseni temelinde yürütülmüştür. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Form oluşturulurken uzman görüşleri alınmış ve bu görüşler ışığında son şekli verilmiştir. Toplanan verilere içerik analizi uygulanarak çözümlenmiş ve anlamlandırılmış olup iki farklı araştırmacı tarafından yapılan çözümleme arasındaki tutarlığa bakılmıştır ve tutarlık oranı % 95 çıkmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre; köyde çalışan öğretmenler ders kitaplarının öğrenci seviyesinin üzerinde olduğundan, şehir merkezinde çalışan öğretmenler ise ders kitaplarının çok basit ve yetersiz kaldığını belirtmiştir. Aynı zamanda öğretmenler; çevre, kalıtım, sosyoekonomik durum ve fiziksel şartlar gibi durumların düşünme becerisi gelişiminde çok etkili olduğunu düşünmektedirler. Diğer yandan ise öğretmenler düşünme becerisini geliştirmek için genel olarak; açık uçlu sorular, masal veya hikaye tamamlama etkinliklerini tercih etmektedirler. Bunların dışında 5N 1K çalışmaları, tartışma ve problem çözme etkinliklerine başvurmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmenliği, Düşünme Gelişimi, Düşünme Becerisi

SÖZEL ÖZET METİNLER

KĀÂNÎ-İ ŞÎRÂZÎ VE RUBAİLERİ

Esengül UZUNOĞLU SAYIN
Türkiye

Öz: Kāânî-i Şîrâzî XIII. yüzyılda yaşamış, Kaçar Hanedanlığı dönemi İran edebiyatının en ünlü şairlerindendir. "Kāânî" mahlasıyla tanınan şairin asıl adı Mîrzâ Habibullâh-i Şîrâzî'dir. Nâsırüddin Şah tarafından saray şairi olarak ilan edilmiş, "melikü'ş-şuarâ" mertebesine yükseltilmiştir. Sebk-i bâzgeşt (geriye dönüş) üslubunun önde gelen şairlerinden olan Kāânî'nin yaklaşık yirmi üç bin beyitten oluşan; gazel, kaside, rubai, terciibent, terkibibent, musammat, kıta ve mesnevi nazım şekilleriyle kaleme aldığı Divan'ı vardır. Kāânî, rubailerini zengin bir mana ve muhteva örgüsüyle, Hint üslubunun zor ve sembolik tarzından uzak, fasih bir dille kaleme almıştır. Kāânî'nin rubaileri sade ve akıcı görünse de kullandığı edebî sanatlarla derin manalar ifade etmiş, eserlerini Sa'dî-yi Şîrâzî ve Hâfız-ı Şîrâzî'nin etkisi altında kaleme alsa da kendine has bir üslup oluşturmuştur. Rubailerinde aşk, yalnızlık, talihten ve felekten şikâyet, tasavvuf, hiciv, meth gibi konuları işlemiş; toplum hayatının bazı meselelerine de temas etmiştir. Sevgiliyi güzel kılan kaş, saç, zülüf, dudak, göz, yüz, gamze, kirpik gibi güzellik unsurlarını benzetmeler yaparak zikretmiş, sevgili için gözbebeği, tatlı can, hayat suyu gibi ifadeler kullanmıştır. Sevgilinin güzel kokusunu sandal ağacından; tan vaktinin kırmızılığını ise aşıkların kanından aldığını geldiğini söylemiştir. Aşk sarhoşu ve aşıklıktan avare olan şair, Divan'ını "aşk mecmuası" olarak tanımlamıştır. Rubaisinde kendisinin Nâsırüddin Şah'ın saray şairi olduğunu söyleyen şair Nâsırüddin Şah'ı methederek Nâsırüddin Şah'ın, babası Muhammed Şah'ın izinden gittiğini söylemiştir. Zeyd b. Hârise ve halife Ömer b. Hattab'ı anmış, çektikleri sıkıntıları dile getirmiştir. Çalışmada Kāânî'nin hayatı hakkında kısaca bilgi verildikten sonra Emîr Hânsârî tarafından Dîvân-i Hekîm Kāânî-i Şîrâzî (Tahran, 1380 hş.) adlıyla tahsis edilen Divan'ı esas alınarak toplam yirmi sekiz rubai Türkçeye çevrilerek şerh edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kāânî-i Şîrâzî, Kaçar Hanedanlığı, İran Edebiyatı, Rubai

SÖZEL ÖZET METİNLER

ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ BAĞLAMINDA İLETİŞİM

Etem YEŞİLYURT
Türkiye

Öz: Temel anlamda iletişim, insanlar arasında anlamları ortak kılma sürecidir. Öğrenme-öğretme sürecinin temel aktörleri öğretmen ve öğrencidir. Bu yönüyle öğrenme-öğretme süreci bir iletişim etkinliğidir ve bu sürecin etkili olması gerekir. Çünkü etkili iletişim becerileri, her türlü insan ilişkisinde ve meslek dallarında ilişkileri kolaylaştırıcı bir işleve sahiptir. Bu becerilerin herhangi birinde ya da bazılarında sorun yaşanması, iletişimin başarılı ve sağlıklı olmasını engellemektedir. Alanyazında insan ilişkileriyle ilgili mesleklerde çalışanların başarısı ile iletişim becerileri arasında yüksek düzeyde olumlu bir ilişkinin olduğu rapor edilmektedir. Öğrenme-öğretme sürecinin nitelikli ve işlevsel gerçekleşmesi büyük ölçüde öğretmenler ile öğrenciler arasındaki iletişimin niteliğine bağlıdır. Alanyazında yer alan konuyla ilgili çalışmalar ve yapılan araştırma sonuçları, öğretmenlerin etkili iletişim becerilerine sahip olmalarının zorunlu ve olmazsa olmaz bir gereklilik olduğunu ortaya çıkarmıştır. Öğretmenler, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerle çeşitli etkileşimlerde bulunmakta ve bu etkileşimler öğrencinin hem akademik hem de gelişim sürecinin şekillenmesine yardımcı olabilmektedir. Nitel araştırma yaklaşımı ve doküman incelemesi yöntemiyle yürütülen bu çalışma, öğrenme-öğretme süreci bağlamında iletişimin analizini yapmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada kapsamında öncelikle iletişim kavramı açıklanmıştır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde iletişim türleri ve bu türlerin özelliklerine değinildikten sonra iletişim sürecinin ögeleri ve bu ögelerin özelliklerine yer verilmiştir. Çalışmanın sonlarına doğru etkili iletişim yöntemlerinin ve engellerinin neler olduğu açıklanmış, öğretmenin iletişimi kolaylaştırıcı ve engelleyici tutum ve davranışlarına yer verilmiştir. Sonuç bölümünde öğrenme-öğretme süreci açısından iletişimin önemine ve özellikle iletişimin kanal ögesinin güncelliğine vurgu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme, Öğretme, Öğrenme-Öğretme Süreci, İletişim

SÖZEL ÖZET METİNLER

YETERLİK VE ÖZ-YETERLİĞİN ÖĞRETMEN BAĞLAMINDA ANALİZİ

Etem YEŞİLYURT
Türkiye

Öz: Yeterlik ve öz-yeterlik kavramları günümüzde hemen hemen bütün mesleklerde ve bu meslekleri icra eden kişilerde aranan temel nitelikler arasında yerini almıştır. Bunların arasında öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerde bulunmaktadır. Ortak noktaları olmasına rağmen her mesleğin gerektirdiği yeterlikler ve bu yeterliklerin yerine getirilmesindeki inanç olan öz-yeterlikler genel olarak farklılık arz etmektedir. Yeterlik, bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet; öz-yeterlik ise bireyin bir problemi çözebilmek veya bir görevi başarıyla tamamlamak için bilgi ve becerilerini organize etme ve uygulamaya dökme kabiliyetine olan güveni, inancı şeklinde tanımlanmaktadır. Öğretmen yeterlikleri, öğretmenlerin mesleğini amacına uygun icra edebilmeleri için gerekli mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olması; öğretmen öz-yeterliği ise bir öğretmenin sahip olduğu becerilerle, öğrencide bağlılık ve öğrenme gibi istenen sonuçları oluşturup oluşturamayacağına ilişkin yargısı şeklinde tanımlanmaktadır. Son zamanlarda eğitim bilimleri alanyazınında sıkça kullanılmaya başlanan yeterlik ve öz-yeterlik kavramı, bir öğretmenin mesleki kimliğinide yansıtmaktadır. Öğretmen yeterlikleri eğitimde ve öğretmenlik mesleğinde yaşanan değişim ve gelişmelere bağlı olarak yenilenmekte veya güncellenmektedir. Öğretmenler gerekli yeterlik ve öz-yeterliklere sahip olmadan öğrencilerin çağdaş ve güncel eğitim sistemlerindeki genel amaçları kazanmaları oldukça zordur. Nitel araştırma yaklaşımı ve doküman incelemesi yöntemiyle yürütülen bu çalışma, yeterlik ve öz-yeterliğin öğretmen bağlamında analizini yapmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada yeterlik, öz-yeterlik, öğretmen yeterliği ve öz-yeterliği kavramlarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Öğretmenlik Mesleği, Yeterlik, Öz-Yeterlik

SÖZEL ÖZET METİNLER

TÜRK SİVİL HAVACILIK SEKTÖRÜNÜN SON YILLARDAKİ BÜYÜME DURUMUNA YÖNELİK BİLGİLER

Fatih KARAMAN
Türkiye

Öz: Ülkemizde havacılığa ve özellikle sivil havacılığa Cumhuriyetimizin ilk yıllarından beri çok önem verilmeye çalışılmasına rağmen birtakım çevresel, ekonomik ve teknik sebeplerden dolayı istenilen seviyelere getirilememiştir. 2000'li yıllarda artan küresel rekabet, globalleşme ve teknoloji ile birlikte sivil havacılıkta da yenilikler görülmeye başlanmıştır. Üst gelir sınıfının yanında orta ve alt gelir sınıflarının da havayolu taşımacılığına rağbet göstermesi ve buna sebep olarak havacılık şirketlerinin müşteri kazanmak için bilet fiyatlarında rekabete girişmeleri sektörün hareketlenmesine etki etmiştir. Bu etki sadece ülkemizle sınırlı olmayıp tüm dünyadaki istihdamı da aynı doğrultuda artışa geçirmiştir. Dolayısı ile havacılık sektörü milli gelir ve istihdam üzerinde ekonomik anlamda büyük etkiye sahiptir. Bununla beraber son yıllarda yaşanan ekonomik krizler, belli bölgelerdeki savaşlar ve salgın hastalıklar da her sektöre olduğu gibi havacılık sektörüne de doğrudan etki etmiştir. Firmaların bu durumdan kötü etkilenmemeleri için ülke politikaları bu yönde değişmeye başlarken kimi özel kuruluşlar bu krizlere dayanamayarak kapanmak zorunda kalmıştır. Ülkemizdeki sivil havacılık sektörünün mevcut durumunun ortaya konması, devlete ait işletmeler ile kıyaslanmaları, sektörün geleceğine ilişkin fikir oluşturmak ve bakış açısı geliştirmek bu çalışmanın temel amacı olmuştur. Bunun için özellikle son 15 yıldaki firmaların uçak sayıları, uçuş sayıları ve diğer belirleyici faktörler resmi raporlar üzerinden incelenecektir. Ana kaynaklar Türk Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı yıllık faaliyet raporları olacaktır. İlgili bilgiler tablolar halinde de ayrıca hazırlanacak olup sonuç kısmında da gidişat ile ilgili değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sivil Havacılık, Havayolu Şirketleri, Uçak

SÖZEL ÖZET METİNLER

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ OYUN SEVERLİK EĞİLİMLERİ İLE MESLEKİ ÖZ YETERLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Fulya Özdemir, Cevat EKER
Türkiye

Öz: Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının oyun severlik eğilimleri ile mesleki öz yeterlik algıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu genel amaç ile birlikte, okul öncesi öğretmen adaylarının oyun severlik eğilimleri ile mesleki öz yeterlik algıları cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi gibi değişkenler açısından karşılaştırılmıştır. Bu bakımdan bu araştırma betimsel nitelikli ilişkisel tarama araştırmasıdır. Araştırma Batı Karadeniz Bölümünde yer alan bir üniversitede okul öncesi öğretmenliği okuyan 188 okul öncesi öğretmen adayıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Yetişkin Eğlence Eğilimi Ölçeği" ile "Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizi için frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, Kolmogorow-Smirnov testi, bağımsız gruplar için t testi, tek yönlü varyans analizi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve aşamalı regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının oyun severlik eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu, cinsiyet ve sınıf düzeyine değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma olduğu ancak anne ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik düzeylerinin oldukça yüksek düzeyde olduğu, sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu ancak cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmen adaylarının oyun severlik eğilimleri ile mesleki öz yeterlik algıları pozitif yönde olup anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Oyun Severlik, Mesleki Öz Yeterlik, Okul Öncesi Öğretmenliği

SÖZEL ÖZET METİNLER

FEN, TEKNOLOJİ, MÜHENDİSLİK VE MATEMATİK (FETEMM) İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR ÜZERİNE BİR İÇERİK ANALİZİ

Furkan MANDEV, Soner YAVUZ
Türkiye

Öz: Fen bilimleri, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinleri arasında köprü kuran bir çalışma olarak adlandırılan FeTeMM (Fen-Teknoloji-Matematik-Mühendislik) ile adı geçen bilim dallarını ayrı ayrı öğretmek yerine fen, teknoloji, matematik ve mühendislik bilim dalları kapsamına giren bilgi ve becerilerin mühendislik tasarımına dayalı bir öğretim sistemi ile bütünleştirilmesine odaklanmaktadır. Bu durumun, öğretim esnasında öğrencilere bilim dalları arasında ilişki kurma, takım çalışması yapma, yaratıcı düşünme, araştırma, üretme ve problem çözme becerileri kazandırmayı amaçlayan yeni bir eğitim yaklaşımı olduğu belirtilmektedir (Bybee, 2010; Dugger, 2010). Ülkemizde fen, matematik, mühendislik ve teknoloji alanındaki becerileri kullanarak FeTeMM alanına ilgi duyan, yaratıcı, girişimci ve yenilikçi düşüne bilen nesil yetiştirmek için öğrencilere sorumluluk sağlayan, düşündüren, hata yaptıran, teknolojik bilgiler kazandıran, grup halinde çalışabilmeyi ve iyi iletişim kurabilmesini sağlayan bir eğitim politikasına gereksinim duyulmaktadır (Akgündüz vd., 2015). Bu durumda FeTeMM eğitimine yönelik yatırımlarda bulunması dünyada eğitim ve ekonomi konularında geleceğe yönelik güçlü olabilmesinde önemli etmen olarak görülmelidir. Ülkemizde de FeTeMM üzerine araştırmalar yapılmaktadır, özellikle son yıllarda bu konu üzerinde araştırmalarda artış görülmektedir. Günümüzde FeTeMM hakkında çok sayıda araştırmalar yapılmış olması konu hakkında genel bir çerçevenin çizilmesi ihtiyacına gerek duyulmuştur. Bu ihtiyaçtan yola çıkarak, Türkiye'de 2014 ve 2019 yılları arasında FeTeMM konusuyla ilgili tamamlanmış doktora tezleri, yüksek lisans tezleri ve araştırma makalelerinin içerik analizi yöntemi ile incelenmesi çalışmanın amacı olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada, nitel araştırma yaklaşımıyla doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda, doküman incelemesi yapmak için içerik analizi kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Yapılan incelemeler sonucu, FeTeMM konusunda 7 adet doktora tezi, 25 adet yüksek lisans tezi ve 40 adet araştırma makalesi olmak üzere toplamda 72 adet kaynağa ulaşılmıştır. Araştırmanın amacını oluşturan bu kaynaklar içerik analizi kapsamında, "tez düzeyine, makalelerin yayınlandığı dergilere, yayınlanma yılına, sayfa sayısına, tezlerdeki danışman ünvanına, makaledeki yazar kişi sayısına, makale sorumlu yazar ünvanına, tez tamamlayanın cinsiyetine, makale sorumlu yazarın cinsiyetine, araştırma türüne, araştırma modeline, araştırma konusuna, örneklem belirleme yöntemine, örneklemine, örneklem büyüklüğüne, veri toplama aracına, kaynak türüne (yerli, yabancı) ve kaynak güncelliğine" göre incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda; fen, teknoloji, mühendislik ve matematik alanında 2014' den itibaren ulaşılan 72 araştırmanın; 25 tanesi yüksek lisans tezi, 7 tanesi doktora tezi ve 40 tanesi' de araştırma makalesi olarak tespit edilmiştir. Yüzde ile ifade edildiğinde ise, araştırmaların %35' i yüksek lisans, %10' u doktora, %40' ı ise araştırma makalesi düzeyinde çalışmalarda bulunulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmaların araştırma modeline göre ise; 35 (%49) tanesi deneysel araştırma modeli, 37 (%51) tanesi tarama modeli olarak dağıldığı tespit edilmiştir. Veri toplama aracına göre dağılımı bakıldığında, 28 araştırmada anket (%20), 20 araştırmada başarı testi (%15), 20 araştırmada algı/ilgi/kişilik/yetenek vb. testi (%14), 31 araştırmada görüşme (mülakat) (%22), 7 araştırmada gözlem (%5), 10 araştırmada doküman inceleme (%7) ve 23 araştırma diğer veri toplama yöntemleri (%17) kullanıldığı tespit edilmiştir. FeTeMM konusunda çalışmaların araştırma konusuna göre dağılımı ise; 39 (%54) tanesi FeTeMM hakkındaki etkinliklerin incelenmesini, 10 (%14) tanesi FeTeMM' i geliştirme çalışmaları, 15 (%21) tanesi FeTeMM' e Yönelik

görüşler, 3 (%4) tanesi FeTeMM Geçerlik ve Güvenirlik çalışmaları, 5 (%7) tanesi FeTeMM farkındalıklarının incelenmesi şeklindedir. NOT/NOTE: Bu çalışma aynı isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: FeTeMM (STEM), İçerik Analizi, Bilimsel Araştırmalar

SÖZEL ÖZET METİNLER

BEBEKLERİN DOĞAL DİL ÖĞRENME YETENEĞİNİN YAPAY ZEKÂYA UYARLANMASI YOLUYLA YABANCI DİL EĞİTİMİ YÖNTEMLERİ

Güler KOÇAK
Türkiye

Öz: Yapay zekâ günümüzün en hızlı büyüyen teknolojilerinden biridir. Veri dağlarından değerli bilgiler elde etmek için kullanılan yapay zekâ, sorunları geleneksel programlama teknikleriyle mümkün olandan çok daha verimli ve doğru bir şekilde çözer. Yapay zekâ başlangıçta üniversiteler, sosyal medya alanı, e-ticaret ve arama hizmeti sağlayıcıları gibi sektörler kullansa da günümüzde bu kullanım alanları yabancıl dil öğrenimini kapsayacak şekilde genişlemiştir. İnsanların nesneleri, eylemleri, sayıları ve alanı anlamasını sağlayan sezgisel beceriler son yıllarda özellikle yapay zekâ araştırmalarında öne çıkan konulardan biridir. Yeni doğan bebekler nesneleri ve bunların etkileşimlerini hızlı şekilde algılamaktadır. Bununla birlikte bebeklerin sezgisel duyularla birbirine bağlı nesneleri nasıl algılayabildikleri ve çevreyi bu şekilde nasıl öğrenmeye çalıştıkları yapay zekâ çalışmalarında öne çıkan konular arasındadır. Yapay zekâ araştırmacıları bebeklerin öğrenme sürecinde kullandığı yöntemleri son yıllarda yapay zekâ geliştirme aşamalarına uygulanmaya çalışmaktadır. Bu araştırmaların en önemli sonuçları ise Google'ın Alfa programlarıyla kodladığı DeepMind uygulamasında görülebilmektedir. Bebeklerin öğrenme sürecinde kullandığı sezgisel ve nedensel bağlantılar insanların çevreyi tanıma ve anlamlandırma metotlarını oluşturmaktadır ve yapay zekâ sistemleri bu yöntemi kullanarak hızlı bir öğrenme süreci geliştirmektedir. Makine öğrenmesinin ve milyarlarca sinir ağı parametresinin kurallar ve mantıkla nasıl birleştirileceği açık değildir. En önemli içgüdüler nasıl tanımlanır ve esnek bir şekilde kodlanır. Fiziksel dünya hakkında varsayım içeren derin öğrenme yöntemleri ayrık nesnelerin var olduğunu ve ayırt edici etkileşimlere sahip olduklarını varsaymaktadır. Tıpkı bebeklerin dünyayı hızla etkileşen varlıklara ayrıştırması gibi, bu sistemler nesnelerin özelliklerini ve ilişkilerini kolayca öğrenebilmektedir. Bu sistemler de nesnelerin ve etkileşimlerin varlığını varsayarlar, ancak aynı zamanda onları birbirine bağlayan nedenselliği de çıkarmaya çalışırlar. Zaman içinde öğrenerek, insanların yaptığı gibi istenen sonuçlardan geriye doğru planlama yapabilir. Yapılan çalışmalar insanların içgüdüsel olarak başkalarının zihinleri hakkında düşünme biçimini, inançlar ve hedefler hakkında akıl yürütme yeteneğini yapay zekalara aktarmaya ve bu yolla daha duygusal sistemler üretmeye başlamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Yabancı Dil, Doğal Dil, Makine Öğrenmesi

SÖZEL ÖZET METİNLER

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE DİJİTAL MEDYA PROGRAMININ İNCELENMESİ

Gülşah ÖZDİL, Mehmet Nur TUĞLUK
Türkiye

Öz: Dünyamız gün geçtikçe daha dijital, etkileşimli ve çevrimiçi bir hal almakta ve dijital medya, günlük yaşamlarımızda daha yaygın bir hale gelmektedir. Bunun bir sonucu olarak ülkeler konuyla ilgili yeni eğitim stratejileri geliştirmektedirler. Bu araştırmada Almanya'nın Kuzey Ren-Vestfalya Eyaleti'nde iki yıllık bir model proje sonucu geliştirilen ve uygulanmakta olan "Erken Çocukluk Eğitiminde Dijital Medya" programının incelenmesi amaçlanmaktadır. Programın incelenmesi açısından içerik analizinin yapılması amacıyla tarama yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yapılan program, araştırmacılar tarafından Almancadan Türkçeye çevrilmiştir. İncelenen program genel olarak dört ana bölümden oluşmaktadır ve her bölümün ardından çalışma materyalleri ve örnek uygulamalar yer almaktadır. Dijital medya eğitimi, olabildiğince mükemmel medya içerikleri yaratmaktan ziyade, çocukların ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına hitap etmekle ilgilidir. Dijital medya eğitimi "çocuklara dijital medyayı nasıl kullanacaklarını öğretmek zorundayız" olarak anlaşılırsa, eğitim profesyonellerinin çekinceleri tamamen anlaşılabilir. Çünkü bu, eğitimin medya kullanımına sorunlu bir şekilde indirgenmesi anlamına gelir ve durumla neyin ilgili olduğu, pedagojik olarak neyin anlamlı olduğu ve çocuğun neye ihtiyacı olduğu gibi temel pedagojik gerekliliklerle çelişir. Bu nedenle, "Erken Çocukluk Eğitiminde Dijital Medya" programı, bu eski yanlış anlamaları tekrar etmeye değil, medya eğitiminin günlük hayata yansıtıcı bir şekilde yerleştirilmesi için eğitimcileri eğitmeye odaklanmıştır. Gerçekleştirilen model projenin ve programın amacı, okul öncesi eğitim kurumlarında dijital medyanın yaşa uygun ve pedagojik olarak duyarlı kullanımı için yapısal ve içerikle ilgili koşulları geliştirmek ve test etmektir. Erken çocuklukta dijital medya eğitimi ile ilgili kapsamlı bilgilerden oluşan program, içerdiği materyaller ve örnek uygulamalar ile kurumlara, öğretmenlere ve tüm araştırmacılara yol gösterici niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Medya, Erken Çocukluk Eğitimi, Eğitim Programı

SÖZEL ÖZET METİNLER

TÜRKİYE'DE KÖY ENSTİTÜLERİ İLE İLGİLİ YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

Günkut MESCİ
Türkiye

Öz: Köy Enstitüleri, Türk eğitim sisteminin dönemin ihtiyaçlarına göre yapılandırılmış özgün ve bir o kadar da önemli kurumlarıdır. Türkiye'de kırsal bölgelerde yaşayan köylülerin ve bu köylerin ayağa kaldırılmasında 1940 ve 1954 yılları arasında aktif olarak hizmet veren köy enstitüleri o dönemki nüfusun büyük bir çoğunluğunu oluşturan köylülerin eğitilmesi ihtiyacından yola çıkılarak kurulmuştur. Köylü kesimin eğitilmesi ihtiyacına mütakip, köy şartlarına adapte olabilecek, yani kırsal bölgelere gitmek isteyecek öğretmenlerin sayısının oldukça sınırlı olmasından yola çıkarak; köy çocuklarının öğretmen olarak yetiştirilmesi ve yine köylere öğretmen olarak atanması amacıyla açılmıştır. Bu çalışma, Türkiye'de köy enstitüleri ile ilgili son 10 yılda yapılan akademik çalışmaların incelendiği nitel bir araştırmadır. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada Türkiye'de yapılan makaleler analiz edilmiştir. Araştırmanın örneklemini 36 adet makale oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemi 2010-2020 yıllarında yayınlanmış ve online olarak internet üzerinden ulaşıma açık çalışmalarla sınırlıdır. Bulgular incelendiğinde makalelerin çoğunlukla doküman analizi niteliğindeki kuramsal çalışmalardan oluştuğu görülmüştür. Çalışmalarda konu olarak genellikle köy enstitülerinin tarihi, önemi ve türk eğitim sistemine yansımalarını konu edinen kuramsal çalışmalar olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmaların bir kısmının, köy enstitülerinden mezun öğretmenler ile yapılan görüşmelerin incelendiği durum çalışmalarından oluştuğu tespit edilmiştir. Konu dağılımına göre bakıldığında spesifik olarak o döneme ait belli bir dersin öğretim planının veya kitaplarının incelendiği çalışmaların oldukça sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Köy enstitülerinin programlarındaki uygulamaların günümüzde denendiği deneysel çalışmaların ise neredeyse hiç yer almadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Köy Enstitüleri, Doküman Analizi, Nitel Araştırma

INVESTIGATION OF SCIENCE EDUCATION IN TERMS OF MULTICULTURALISM

Hamit İMALI, M.Said DOĞRU
Turkey

Abstract: It published in the literature about multicultural education in Turkey in recent years, although the available publications, education and science with an emphasis on the existence of a working relationship between the concepts of multiculturalism is rare. The aim of this article is to examine the reflections of the debates in the world literature in terms of science and science education. In mainstream educational publications, the term multiculturalism sounds extremely pleasant when voiced alone. When the term is added to science education, various discussions are made about what kind of a situation we encounter, while the pedagogical and epistemological structure of education is emphasized and the polarizations in the field are necessarily classified differently in the context of multiculturalism. Another classification can be those who accept as a phenomenon affected by sociological events and those who defend the rationality and authority of science. While making these classifications, the name of the study uses different nomenclatures of multiculturalism. Concepts such as modern Western Science, the well-known cultural environment. The research includes the evaluation of science by different researchers. There are important explanations about the explanation of science from universal or local aspects and the misconceptions here taking the form of alternative concepts. It takes part in opinions or statements on sensitive topics in science or science education. Some formations according to the cultural structure of the society and the evaluation of education in terms of epistemology have been tried to be explained. Constructivism is also tried to be evaluated as application results. In the context of multiculturalism, the possible results of applications in science and science education have been interpreted.

Keywords: Science Education, Multiculturalism, Constructivism

SÖZEL ÖZET METİNLER

ORTA ÇAĞ İNGİLİZ ROMANSLARINDA SARAZENLER

Hülya TAFLİ DUZGUN
Türkiye

Öz: Orta çağ Romanslarının bir çoğuna konu olan Sarazenler İngiliz Edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Latince olan Sarazen (Saracenus) dördüncü yüzyılda yazılan anonim Notitia Dignitatum Imperii Romanii'de pagan olan Doğu Roma İmparatorluğuna atıfta bulunmuştur. Yedinci yüzyılda Isidorus Hispalensis'in Etymologiarum libri' başlıklı eseri, Sarazenleri Sara'nın soyundan gelen İsmailliler olarak tanımlamıştır. Ammianus Marcellinus, İslamiyet'in yayılmaya başlaması üzerine, Sarazeni, Arap olarak tanımlamıştır. On birinci yüzyılda Haçlı Seferlerinin etkileri ile Sarazenler, Raumundi Aguilers'in Historia Francorum Qui Ceperunt Iherusalem; Fulcheri Carnotensi'nin Historia Hierosolymitana; Ralph de Caen' in Gesta Tancredi; Robertus Monachi'nin Historia Iherosolimitana; Albertus Aquensis'ın Historia Ierosolimitana; Guiberto Novigenti'nin Gesta Dei per Francos; Willelmi Tyrensis' in Historia Rerum in Partibus Transmarinis Gestarum; Willelmi Malmesbiriensis' in Gesta Regum Anglorum eserlerinde ve Orderici Vitalis'de, batılı Hristiyan Avrupalıları dışında kalan Müslümanlar için tanımlanmıştır. Farklı yüzyıllardaki bu tanımlamalar, Haçlı Seferleri ile son şeklini almış ve batıda, orta çağ İngiltere'sindeki edebi metinlere konu olmuştur. Özellikle de orta çağ İngiliz Romanslarında vurgulanan Erkek ve Kadın Sarazen tasvirleri karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, orta çağdaki romanslarda kadın-erkek ayrımını göz önünde bulundurarak Sarazenin İngiltere'de nasıl algılandığını gözler önüne sermektir. Bir başka deyişle, bu çalışma, romanslarda geçen ve dinini değiştirmek istemeyen Sarazen erkeklerin olumsuz yansımaları ve Hristiyan ideolojilerini ön plana çıkarmak için din değiştirip Hristiyanlığı kabul eden ve akabinde güzelleşen Sarazen kadınların romanslara yansımalarını irdeleyecekti

Anahtar Kelimeler: Orta Çağ, Kronik, İngiliz Edebiyatı, Romans, Sarazen

PERCEPTIONS OF TRADE IN THE MEDIEVAL ROMANCES OF ENGLA

Hülya TAFLİ DUZGUN
Turkey

Abstract: In some of the medieval romances, pilgrimage may suggest that further information about the trading geography is available in England. While it is difficult to follow historical documents and to provide solid evidence, widening public information in relation to pilgrimage and therefore trade may be observed in particularly in the Anglo-Norman Boeve de Haumtone and the Middle English Bevis of Hampton. The romancier of Boeve / Bevis seems to construct a cultural map by using his contemporary geographical knowledge, and it is possible that each romance suggests more than additional territories. The idea of trade is mentioned with interests of the time that each romance is produced. In medieval imagination particularly in mappaemundi including T-0, Chronica Majora, Hereford, Ebstrof and Borgia, the globe is divided into three and this is originated from Noah's sons. This shapes geographical identities of Africa, Asia and Europe. Such geography seems to be extant both in Boeve and Bevis as the setting of each romance takes place in Africa, Europe and Asia. The aim of this paper is to explore how the pilgrimage routes (i.e. St-Gilles, Cologne, Jerusalem, Egypt, Damascus) and trading geography function in Boeve and Bevis.

Keywords: Medieval, Romance, Mappaemundi, Trade, Pilgrimage

SÖZEL ÖZET METİNLER

A REVIEW ON SCIENCE TEACHERS' COMPETENCIES

M. Said DOĞRU
Turkey

Abstract: It is thought that achieving the goals of science education lessons, which are included in educational programs and has an important place in general education, and to bring about desired behavioral changes in individuals, is possible with qualified, developmental, researcher and innovative science education teachers. A science education teacher, who works in line with modern education and training understanding, should have a number of qualifications beyond being a person who only carries out the teaching process related to his lesson. In this context; A good science teacher is not only a person who has a high level of scientific skills or knows his subject well, but also a person who can transfer these to his students and can help them learn and develop behavioral habits. Besides that, an excellent science teacher; It is expected to have a characteristic that is sympathetic to its students and takes care of their interests and needs. All these features are aimed to be taught in a holistic way in science lessons, which are an integral and important part of education programs and general education. The competence of science teachers, who are the administrators of science education lessons in schools, is of great importance in terms of contributing to the development of students as a whole and producing the desired behavioral changes. In this study, it was aimed to deal with the competencies of science teachers theoretically

Keywords: Competence, Teacher Competence, Science Education, Science Teacher

KIRSAL KALKINMA VE KÖY ENSTİTÜLERİ ÖRNEĞİ

Makbule ŞİRİNER ÖNVER, Ayşegül KANBAK
Türkiye

Öz: İnsanların daha iyi koşullarda yaşayabilmesi için kır ve kent dengesinin sağlanması önemlidir. Kent ve kır iç içe geçmiş birlikte var olan mekanlardır. Kent sanayileşme ile kalkınırken kırsalında tarımla kalkınması beklenen bir durumdur. Yapısal bir değişimi ifade eden kalkınma sosyal değişim sürecini de olumlu etkileyen bir durumdur. Kırsal kalkınma dendiğinde sadece kırsal ekonomide bir değişim değil aynı zamanda toplumsal, siyasal ve kültürel bir değişimdir. Kırsal ekonomideki olumlu değişimin kalıcı olması ve ileriye doğru bir sürekliliğe kavuşması diğer alanlardaki kalkınma ile mümkündür. Eğitim günümüzde hızla değişen, yenilenen dünyayı yakalamanın ön koşuludur. Kırsal bölgelerin de hem dünya ile bağ kurması hem de kalkınmasını sağlayacak bilgi beceri ve deneyimleri edinmesinde eğitim birinci derecede önem arz etmektedir. Bu çalışma kırsal kalkınmanın kır kent bütünlüğü içerisindeki yerinden hareketle eğitime odaklanmaktadır. Kırsal kalkınmanın önemli itici güçlerinden birisi olarak eğitim ele alınmakta ve Türkiye örneğinde doğrudan kırsal bölgeleri ilgilendiren Köy Enstitülerine bakılmaktadır. Doğrudan kırsalı hedef alarak gündeme getirilen Köy Enstitüleri Türkiye'nin kendi özgünlükleri içinde oluşturulan bir eğitim modelidir. Kırsal kalkınmada bir örnek olarak Köy Enstitüleri bir derleme çalışması niteliğindedir. Çalışma bağlamında Köy Enstitülerinin kalkınma bağlamında nasıl ele alındıkları, dizayn edildikleri incelenmektedir. Çalışma, Köy Enstitüleri deneyiminin, günümüze uygun kırsal kalkınma amaçlı eğitim politikalarının oluşturulmasında bir örnek teşkil edip edemeyeceği tartışılarak sonuçlandırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Kalkınma, Köy, Eğitim, Köy Enstitüleri

SÖZEL ÖZET METİNLER

BÜYÜKŞEHİR YÖNETİMLERİNDE KIRSAL DEĞİŞİM

Makbule ŞİRİNER ÖNVER, Nihal ŞİRİN PINARCIOĞLU
Türkiye

Öz: 2000'li yıllardan itibaren yerel yönetim alanında yeniden bir yapılanma süreci yaşanmaktadır. En son 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı kanun ile kent ve köy yönetimleri kısmen yeniden biçimlendirilmiştir. 6360 sayılı kanun ile büyükşehir belediyelerinin sınırları, il sınırına kadar genişletilmiştir. Bu genişlemenin sonucu olarak, bu illerdeki köyler, mahalleye dönüştürülmüştür. Kırsal bir yerleşim yeri olan köyler, artık kentin bir parçası haline gelmiştir. Ekonomik ve toplumsal bir değişim gerçekleşmeden köyler, kanun ile kentsel özelliklere sahip kabul edilmiştir. Bu değişim köy ve kent yönetimlerinde birtakım değişimlere sebep olmuştur. Öncelikle, bir yerel yönetim birimi olarak kamu tüzel kişiliği bulunan köyler, tüzel kişiliklerini kaybetmişlerdir. Artık bir yerel yönetim birimi değillerdir. Büyükşehir belediyeleri, kentsel mekanlarda yaşayan, bulunan halkın ihtiyaçlarını karşılamak için özelleşmiş yerel yönetim birimleridir. 6360 sayılı kanunla kırsal yerleşim yerleri, kent sınırları içerisine dahil olunca kent yönetimlerinin kırsala da hizmet vermesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışma kapsamında, 6360 sayılı kanunla gerçekleşen bu değişime, büyükşehir belediyelerinin nasıl uyum sağladıklarına bakılmaktadır. Özellikle kırsal mahalle olarak nitelendirilen, bu eski köylere kent yönetimlerinin hizmet vermek için yönetim yapılarında yaptıkları düzenlemeler incelenmektedir. Çalışma otuz büyükşehir belediyesinin web sayfaları üzerinden elde edilen verilerin değerlendirilmesi ile hazırlanmıştır. Yapılan çalışma ile büyükşehir belediyelerinin kırsal yerleşim yerlerine yönelik hizmet götürmede karşılaştıkları, karşılaşabilecekleri sorunlar ortaya konmaktadır. Devamında da çeşitli öneriler ile çalışma bitirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Köy, Büyükşehir Yönetimi, 6360 Sayılı Kanun, Kırsal Mahalle

SÖZEL ÖZET METİNLER

TÜRKİYE'DE PREMATURE SANAYİSİZLEŞMENİN GEÇERLİLİĞİNİN İNCELENMESİ

Mehmet Akif DESTEK
Türkiye

Öz: Son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yapısal dönüşüm süreci içerisine girdikleri, ekonomideki ağırlığın sanayi sektöründen hizmet sektörüne doğru kaydığı bilinmektedir. Sanayi sektörünün ekonomi içerisindeki payının giderek azaldığı bu süreci iktisatçılar "sanayisizleşme" şeklinde açıklamakta ve bu durumu kalkınmanın doğal bir sonucu olarak kabul etmektedirler. Buna karşın, gelişmekte olan ülkelerin, gelişmiş ülkelere göre söz konusu sanayisizleşme sürecine daha erken başladıkları dolayısıyla ülke ekonomisinin bu erken sanayisizleşmeden (premature sanayisizleşme) olumsuz etkilendiği görüşü son yıllarda önemli bir tartışma konusu haline gelmiştir. Bu bağlamda, gelişmekte olan ülkelerde sanayisizleşme sürecinin premature sanayisizleşme olup olmadığının tespit edilmesi önem taşımaktadır. Bu çalışma, Türkiye için hem erken sanayisizleşmenin geçerliliğini hem de sanayisizleşme sürecinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, ilk olarak 1970-2015 dönemi için reel gayri safi yurtiçi hasıla ile imalat katma değeri arasındaki ters U şeklindeki ilişkinin geçerliliği yapısal kırılmalara izin veren zaman serisi metodolojileri aracılığıyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar sanayisizleşme sürecinin ekonomik kalkınmanın yeterli düzeye ulaşmasından daha erken başladığını göstermektedir. Zamanından önce sanayisizleşmenin varlığı tespit edildikten sonra sanayisizleşmenin ekonomik faaliyetler üzerindeki etkisi asimetrik nedensellik prosedürü ile araştırılmıştır. Bu testin sonuçları ise sanayisizleşme sürecinin ekonomik büyümede olumsuz şoklara neden olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, erken sanayisizleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki olumsuz etkisi Türkiye için doğrulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Prematüre Sanayisizleşme, Ekonomik Büyüme, Asimetrik Nedensellik

SÖZEL ÖZET METİNLER

TÜRKİYE'DE SAVUNMA HARCAMALARI VE TOPLAM FAKTÖR VERİMLİLİĞİ İLİŞKİSİ

Mehmet Akif DESTEK
Türkiye

Öz: Savunma harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki genellikle 4 farklı nedensellik ilişkisi üzerine kurulmuştur. "Guns and Butter" hipotezi üzerine kurulmuş olan ilk hipotez "büyüme hipotezi" olarak adlandırılmaktadır. Bu hipoteze göre askeri harcamalardan ekonomik büyümeye doğru tek yönlü pozitif bir nedensellik ilişkisi mevcuttur. İkinci hipotez ise "guns or butter" argümanı üzerine kurulu olan, askeri harcamalardan ekonomik büyümeye doğru tek yönlü fakat negatif işaretli bir nedensellik ilişkisinin mevcut olduğu görüşünü savunan ve "büyümeyi engelleyici hipotez" şeklinde adlandırılan hipotezdir. Üçüncü hipotez, askeri harcamalar ile ekonomik büyüme arasında çift yönlü nedensellik ilişkisinin geçerli olduğu görüşüne dayanan ve "geri besleme hipotezi" şeklinde adlandırılan hipotezdir. Son hipotez ise "yansızlık hipotezi" şeklinde adlandırılan ve askeri harcamalar ile ekonomik büyüme arasında herhangi bir nedensellik ilişkisi olmadığı görüşünü savunan hipotezdir. Bu çalışmada, Türkiye'de savunma harcamalarının ekonomik büyüme ve toplam faktör verimliliği üzerindeki etkileri "Benoit Hipotezi" kapsamında araştırılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada, 1960-2017 gözlem aralığı zamanla değişen nedensellik testi ve zamanla değişen parametre tahmincisi aracılığıyla incelenmiştir. Bu sayede, tüm gözlem için elde edilen parametre istikrarına dayalı bulgular yerine değişkenler arasındaki ilişkiler alt-periyotlar için de gözlemlenmiştir. Çalışmada öncelikle parametre istikrar testlerinden faydalanılmış ve parametre istikrarının geçerli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, 1980-1990 alt-periyodunda savunma harcamalarından ekonomik büyümeye doğru negatif yönlü bir nedensellik ilişkisi mevcuttur. Diğer taraftan, 1980-1985 alt-periyodunda savunma harcamalarından toplam faktör verimliliğine doğru negatif yönlü bir nedensellik ilişkisi geçerlidir. Buna karşın, çalışma sonucunda Türkiye'de herhangi bir dönem için savunma harcamalarından ekonomik büyüme doğru pozitif yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Savunma Harcamaları, Benoit Hipotezi, Zamanla Değişen Nedensellik

SÖZEL ÖZET METİNLER

ÜSTÜN ZEKALILARIN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN DOKÜMAN ANALİZİ

Mehmet BIÇAKCI
Türkiye

Öz: Bu araştırmada, sistematik literatür taraması yapılarak üstün zekalıların kültürel özellikleri üzerine yapılan araştırmaların doküman analizi yapılmıştır. İncelenecek araştırmalara sistematik literatür taraması yapılarak ulaşılmıştır. Bu araştırma nitel paradigma çerçevesinde betimsel düzeyde yürütülmüştür. İncelenecek dokümanların bulunması sürecinde sistematik literatür taraması yapılmıştır. WoS 79 milyon kaynağı kayıtlarında barındırması ve en sık kullanılan, iyi bilinen veri tabanlarından biri olması gerekçesiyle seçilmiştir. İncelenecek araştırmanın literatür setine dahil etme ve dışlama kriterleri; (a) 2010-2020 yılları arasında yayımlanması (b) doküman türünün makale olması, (c) çalışmanın dilinin Türkçe veya İngilizce olması, (d) WoS indekslerinin Emerging Sources Citiation Index (ESCI) ve Social Sciences Citiation Index (SSCI) olması ve son olarak, (e) Journal for the Education of the Gifted (JEG), Roeper Review, A Journal on Gifted Education (AJGE), High Ability Studies (HAS) veya Gifted Child Quarterly (GCQ) dergilerinden birinde yayımlanmak olarak belirlenmiştir. Literatürde kültürün önemi güncel kuramlarla çizildiği için, 2010-2020 arasında, yani son 10 yıldaki çalışmalar incelenmiştir. İncelenecek çalışmaların iyi bilinen dergilerde yayınlanması koşulu ise, amaca yönelik temel araştırmaları bulmak için getirilmiştir. Web of Science incelenerek elde edilen 10 çalışmaya harici 1 çalışma eklenmiş ve toplam 11 çalışma incelenmiştir. 11 çalışma tablo içinde analiz edilmiş ve sunulmuştur. Araştırmalar toplam yedi farklı ülkeden veri toplamıştır. Araştırmaların toplam katılımcı sayısı 7747'dir. Bu araştırmaların beş tanesi iki ülkeyi beş tanesi bir ülke içindeki farklı kültürleri karşılaştırmış ve bir tanesi ülkenin kültürel yapısının etkilerini incelemiştir. Araştırmaların üstün zekalılarda kültürü inceleme amaçları 3 farklı kategoride incelenmiştir. Bu kategoriler şu şekildedir: Akademik (n = 5), sosyal/toplumsal (n = 3) ve kariyer (n = 3). Sekiz araştırma bireyci/toplulukçuluk kültür boyutunda araştırma yürütmüştür. Bu bulgu, kültürün incelendiği düzeyler bakımından literatür tarafından desteklenmektedir. Elde edilen diğer konu bulgularından yola çıkıldığında, üstün zekalıların kültürel özellikleriyle ilgili çalışma alanının bilimsel olgunlaşma süreçlerinden Baconyan (ilk araştırmalarla temel atılması ve rutin konuların incelenmesi) (Bunge, 1968) içerisinde olduğu öne sürülebilir. Bu araştırmada WoS veritabanı kullanılarak WoS'un sosyal/beşeri bilimlere yönelik negatif yanlılığı göz önünde bulundurulduğunda, bu bir sınırlılık olarak sayılabilir. Farklı veritabanları kullanılarak araştırma yürütülmesi önerilebilir. Araştırmada incelenecek çalışmalara ulaşılırken yıl, doküman türü, indeks, dil ve dergi kısıtlamaları getirilmiştir, ileri araştırmalar farklı şekillerde yürütülebilir.

Anahtar Kelimeler: Üstün Yetenek, Özel Yetenek, Kültürel Yapı, Bireycilik, Toplulukçuluk, Doküman Analizi

SÖZEL ÖZET METİNLER

TÜRKİYE'DE KADIN SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ: DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Melek KAYMAZ MERT
Türkiye

Öz: Sivil toplum, siyaset yürütme faaliyetinin tabana yayılmasının en önemli araçlarından biridir. Toplumsal faaliyetler yürütmek isteyen sivil toplum örgütleri devletin dışında ama yine devletle iç içe bir hale gelmişlerdir. Yeni toplumsal hareketler, yurttaşlara ulus devlet dışında katılabilecekleri, taleplerini ve farklılıklarını iletebilecekleri bir alan yaratmıştır. Hak taleplerini ve karşılaştıkları sorunları dile getirmek isteyen kadınlar için tarih boyunca sivil toplum çok önemli bir araç olmuştur. Sözleşmeci düşünürlerin ortaya attığı kamusal-özel alan ayrımı aslında daha çok kadınların içinde bulunduğu durumu niteliyordu. Kamusal alan devlet yönetimini ve önemli karar alma mekanizmalarını erkek işi olarak nitelemenin bir şekliydi. Yine özel alanda kadınlarla özdeşleştirilen hane işlerini ifade ediyordu. Kadınlar zaman içerisinde bu ayrıma karşı çıkmak için, sivil toplum kuruluşları bünyesinde örgütlendiler ve seslerini duyurmaya çalıştılar. Özellikle dünyada 1960 sonrası boyut değiştiren kadın hareketlerinin faaliyetlerini kurumsallaştıran sivil toplum örgütleri oldukça yaygın hale geldi. Türkiye'de sanılanın aksine kadın sivil toplum örgütlerinin varlığı, Cumhuriyet öncesine dayanır. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde gerçekleşen modernleşme hareketlerinden kadınlarda etkilenmiş, çeşitli dernekler kurarak, kamusal alanda yer almaya başlamışlardır. Cumhuriyet ilan edildikten sonra, öncelikle siyasi haklarını elde etmek için örgütlenen kadınlar, hak taleplerinden vazgeçmemişler ve kısıtlamalara rağmen önemli faaliyetler yürütmüşlerdir. Tek parti döneminde ise; ülkede sivil toplum faaliyetleri neredeyse durma noktasına gelmiş, homojen bir yapı oluşturulmak adına toplumda böyle faaliyetlere izin verilmemiştir. Demokrat Parti döneminde ise; sivil toplum alanında bazı değişikliklerin görüldüğü, daha heterojen ve çeşitli bir yapıya dönüştüğü görülmüştür. Bu çalışmanın amacı, Demokrat Parti döneminde kurulan kadın sivil toplum örgütlerini incelemek ve özellikle Tek Parti dönemindeki kadın sivil toplum örgütleri ile karşılaştırmasını yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum, Kadınlar, Demokrat Parti

SÖZEL ÖZET METİNLER

PANDEMİ SÜRECİNDE KENTSEL KAMUSAL ALANLARININ SOSYAL MESAFE KAVRAMI İLE YENİDEN TASARLANMASI

Melike KALKAN
Türkiye

Öz: Dünya üzerinde birçok ülke tarih boyunca çeşitli salgınlara maruz kalmıştır. Meydana gelen her salgın, farklı önlemleri beraberinde getirerek mevcut hayat düzeninde değişikliklere neden olmuştur. 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde Covid-19 virüsü ortaya çıkması ile birlikte dünya yeni bir düzen oluşumu içerisine girmiştir. Mevcut hayat akışının devam etmesi amacının yanında, virüs yayılımını azaltmak için birtakım önlemler alınmıştır. Virüsün bulaş yolu ile yayılma riskinden dolayı, pandemi sürecinde insanların birbiri ile etkileşimini en aza indirmek için sosyal mesafe kavramı ortaya çıkmıştır. Sosyal mesafe ile birçok alanla birlikte mimarlık disiplini değişikliğe uğramıştır. Mimarlık alanı kapsamında vaka sayılarının azaltılması amacı ile sağlık yapıları, özel alan ve kent içerisinde ortak olarak kullanılmak zorunda olunan tüm mekansal pratikler yeniden ele alınmıştır. Yeni normal süreç kapsamında, mevcut yaşam düzenini sürdürmek için bireylerin kentsel kamusal alan deneyimlerini devam ettirmeleri önemlidir. Bu çalışma yoğun olarak kullanılan kentsel kamusal alanların, pandemi sürecinde sosyal mesafe kavramıyla birlikte mekansal değişimlerini ele almaktadır. Bu bağlamda, mevcut mimarlık pratiğinin salgın riskini azaltmak için sosyal mesafe kavramı ile evirilmesinin yanında, bireylerin kentsel kamusal alan deneyimlerini tartışmaktadır. Pandemi süreci içerisinde kentsel kamusal alanların daha verimli kullanılmasına yönelik yapılan çalışmaların incelenmesi ile birlikte gelecekte olası pandemi senaryoları için uygulanması planlanan tasarımlara örnek teşkil etmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Kentsel- Kamusal Alan, Sosyal Mesafe

SÖZEL ÖZET METİNLER

PANDEMİ SÜRECİNDE KONAKLAMA TESİSLERİNİN MEKANSAL DEĞİŞİMİNİN İNCELENMESİ

Melike KALKAN

Türkiye

Öz: 2019 yılının son ayında Çin' de ortaya çıkan Covid-19 virüsü kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Virüsün solunum yolu ile bulaşması nedeniyle, Covid-19 salgını her ülkede günden güne artış göstermiştir. Virüsün yayılımını durdurmak için bireylerin birbiri ile etkileşimini azaltmak amacıyla birçok alanda zorunlu tedbirler alınmıştır. Alınan tedbirler ülke içerisindeki mevcut sektörel düzenin değişimine neden olmuştur. Covid-19 salgınından etkilenen sektörlerden biri olan turizm sektörü, her ülkenin ekonomik gelişimi için önem taşımaktadır. Turizm sektörü kapsamında incelenen konaklama tesisleri, bireylerin kendi yaşam alanı haricinde, hem yurt içi hem yurtdışından gelen insan hareketliliğinden dolayı diğer insanlarla etkileşim içerisinde olması nedeniyle virüs yayılımında etkin rol oynamaktadır. Pandemi sürecinde, hem sektörel faaliyetlerin devam ederek ekonominin sürdürülmesi hem virüs artışını engellemek amaçlı mevcut konaklama tesislerinin sosyal mesafe kapsamında zorunlu mekansal değişimi önem taşımaktadır. Çalışmada öncelikle mevcut turizm tesislerinin niteliklerine ilişkin yönetmelik ele alınmıştır. Sonrasında pandemi sürecinde bakanlık tarafından yayımlanan genelgeler incelenmiştir. Bu bağlamda, sosyal mesafe ve mekan kapasitesi özellikleri baz alınarak konaklama tesisleri bünyesinde yer alan mahallerin mekansal değişimleri tartışılmıştır. Elde edilen veriler ile birlikte pandemi sürecinde konaklama tesislerinin kullanımı için önerilere yer verilmiştir. Çalışma pandemi sürecinde virüsün yayılma riskini en aza indirerek, önerilen mekansal değişimler ile turizm sektöründe yer alan konaklama tesislerinin işletilmesinin devamlılığını amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Turizm, Konaklama Tesisleri, Mekansal Değişim

MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN RUTİN OLMAYAN PROBLEMLERE YÖNELİK EĞİLİMLERİ ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Merve KARAR, Zeynel KABLAN
Türkiye

Öz: Bu çalışmanın amacı, ilköğretim ve ortaöğretim matematik öğretmenlerinin rutin olmayan problemlere yönelik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. Araştırmacılar tarafından yapılan yerli-yabancı alan yazın taraması doğrultusunda 27 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur. Oluşturulan veri toplama aracının niteliğinin belirlenmesi için 2 aşamalı pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada 20 öğretmenle gerçekleştirilen pilot çalışmada gerekli düzenlemeler yapılmış; ardından ikinci pilot çalışma ile ölçekteki maddelerin son hali verilmiştir. Ayrıca ölçek maddelerinin anlaşılırlığını ve Türkçeye uygunluğunu doğrulamak amacıyla uzman yardımından faydalanılmış, ölçek 4 Türkçe öğretmeni tarafından incelenmiş ve onaylanmıştır. Uzman görüşleri ve pilot çalışmalar doğrultusunda düzenlenen ölçek Erzurum ili merkez ilçelerinde görev yapan 283 matematik öğretmenine uygulanmıştır. Ölçeğin geçerlilik çalışması kapsamında temel bileşenler analizi yöntemi kullanılarak faktör analizi yapılmış ve güvenirlik çalışması kapsamında cronbach alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Yapılan ilk faktör analizi sonucunda özdeğeri 1'den büyük 8 faktör elde edilmiştir. Analiz sonucunda 27 maddeden oluşan ölçekte, ölçeğin yapısına uymayan 14 madde çıkarılmış, faktör yükleri 0,35 ve üzerinde olan toplam 13 maddeye Açımlayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır ve KMO değeri 0,910 olan 2 faktörlü ölçek elde edilmiştir. Bu iki faktör 'strateji önemi' ve 'öğretim yaklaşımları' olarak adlandırılmıştır. Strateji önemi boyutuna ait faktör yükleri 0,491 ile 0,761 ve öğretim yaklaşımları boyutuna ait faktör yükleri 5,250 ile 1,072 arasında değişen değerler olarak hesaplanmıştır. Ayrıca bu iki faktör için özdeğerler sırasıyla 5,250 ve 1,072'dir. Birinci faktör toplam varyansın %40,386'sını açıklarken ikinci faktör toplam varyansın %8,244'ünü açıklamaktadır. 5'li likert tipinde oluşturulan ölçekte yer alan iki faktörün Cronbach alfa katsayıları sırasıyla 0,812 ve 0,751 olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rutin Olmayan Problemler, Eğilim, Matematik, Öğretmen

KADINLARDAKİ VOKAL KORD NODÜLÜNÜN STRESE, SES PARAMETRESİNE, YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ

Meryem Pelin YILDIRIM, Mehmet Fatih ÖĞÜT, Nurullah Serdar AKYILDIZ
Türkiye

Öz: Vokal kord nodülü sesin aşırı ve yanlış kullanımı ile ortaya çıkan kuvvetli titreşimlerin etkisi ile oluşan bir hiperfonksiyonel disfonidir. Larinks yapısındaki anatomik farklılıkların yanı sıra endokrin sistemindeki farklılıklar, fizyolojik ve davranışsal farklılıklar erkeklere kıyasla kadınlarda ses bozukluğu problemlerinin daha sık görülmesine neden olan faktörlerdir. Bu bağlamda çalışmada kadınlardaki vokal kord nodülü ile stres, stresle başa çıkma tarzları, ses ile ilgili yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı Foniatri Laboratuvarında vokal kord nodülü olan 30 kadın hasta ve benzer demografik özelliklerini karşılayan herhangi bir ses bozukluğu bulunmayan 30 kadın sağlıklı kontrol grubu ile gerçekleştirildi. Katılımcılar kulak burun boğaz hekimi tarafından muayene edildi. Katılımcılara demografik bilgiler, genel sağlık ve vokal sağlık durumu ile ilgili Olgu Rapor Formu ve Ses Handikap Endeksi-10 (SHE-10), Sesle İlgili Yaşam Kalitesi Ölçeği (SİYKÖ), Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ), Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği (SBÖ) doldurtuldu. Tüm verilerin istatistiksel analizleri SPSS software version 17 programı kullanılarak yapıldı. Vokal nodüllü ve sağlıklı grubun konuşkanlık düzeyi, bağırarak konuşma, gürültülü ortamda konuşma, sık boğaz temizlemeleri, SHE-10, ASÖ, SBÖ Çaresiz Yaklaşım alt ölçeği vokal nodüllü hastalarda anlamlı derecede yüksek bulunurken SİYKÖ vokal nodüllü hastalarda anlamlı derecede düşük bulunmuştur. Çalışmamız kesitsel çalışma olduğundan neden sonuç ilişkisi kurulamasa da bu hastaların tedavi sürecine objektif, subjektif yöntemlerin ve stres, stresle başa çıkma, yaşam kalitesi gibi faktörlerin eklenmesinin faydalı olacağı sonucuna varılmıştır. Vokal kord nodülü olan kadınların tedavisi için cerrahi müdahale ve/ veya ses terapisi yanında gerekli görüldüğünde psikolog ve/ veya psikiyatrist ile beraber çalışılmasını önermekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Nodül, Stres, Yaşam Kalitesi, Akustik Analiz

THE EFFECTS OF PARENT AND PARENT ATTITUDE ON THE BEHAVIOR OF ADOLESCENT CHILDREN

Mihriban ÇEVİK
Turkey

Abstract: The aim of this study is to compile published studies relating to parental attitudes and behavior carried out in Turkey and examine the attitudes and behavior of children and young people on the effects observed in general. The effects of behaviors corresponding to pressure, discipline and overprotection in parental attitudes and behaviors on children and adolescents are consistently negative; The effects of democratic and accepting attitudes and behaviors were consistently positive. Most of the studies were done by cross-sectional method and data were generally collected from a single source (mostly children or adolescents). Studies conducted in early and middle childhood are relatively less. In this study, literature review and interview form method was used. In the literature review, the Studies and Details of Parental Attitudes and Behaviors used by experts and the Parenting Assessment Tools Used in the Studies were examined. Six different questions were asked to 50 parents in the interview form, and their answers were analyzed in a table. The findings obtained were compared with previous researches. Findings were discussed considering cultural patterns in parental attitudes and behaviors. There are a number of pattern behaviors that parents show consistently and regularly towards their children. The quality of these behavioral patterns plays a determining role in the psychological adjustment of the child. While the positive and supportive attitudes of the mother and father contribute to the child, their negative and restrictive attitudes may also cause some mental problems. In this direction, it will be useful to know the main parent styles and the effects of these styles on children. In the study, the effect of parental attitudes on the behavior of children in adolescence was examined. It has been determined that attitudes can lead to positive and negative behaviors on children. In our country, education for parents about the characteristics of adolescence should be increased. It would be appropriate to provide these trainings by municipalities, schools and various organizations. Conscious parents who have been educated will thus have a healthier family structure.

Keywords: Parental Attitudes and Behaviors, Democratic Balanced, Authoritative, Permissive-Pampering and Negligent Parenting Styles, Cultural Factor, Adolescence Characteristics

SÖZEL ÖZET METİNLER

ANNE - BABA TUTUMLARININ ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ ÇOCUKLARIN DAVRANIŞLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Mihriban ÇEVİK
Türkiye

Öz: Bu çalışmanın amacı Türkiye'de yapılmış ebeveyn tutum ve davranışlarına ilişkin yayınlanmış çalışmaları derlemek ve bu tutum ve davranışların çocuk ve gençler üzerindeki gözlenen etkilerini genel olarak incelemektir. Ebeveyn tutum ve davranışlarında baskı, disiplin ve aşırı koruyuculuğa karşılık gelen davranışların çocuk ve ergenler üzerindeki etkileri tutarlı olarak olumsuz; demokratik ve kabul edici tutum ve davranışların etkileri ise tutarlı olarak olumlu bulunmuştur. Çalışmaların çoğunluğu kesitsel yöntemle yapılmış ve veriler genellikle tek bir kaynaktan (çoğunlukla çocuk ya da ergenden) toplanmıştır. Erken ve orta çocukluk döneminde yürütülen çalışmalar görece daha azdır. Bu araştırmada literatür taraması ve görüşme formu yöntemi kullanılmıştır. Literatür taramasında daha önce uzmanlar tarafından kullanılan Ana-Baba Tutum ve Davranışlarını İçeren Çalışmalar ve Ayrıntıları ve Araştırmalarda Kullanılan Ana babalık Ölçme Araçları incelenmiştir. Görüşme formunda 50 ebeveyne 6 farklı sorular sorulmuş, cevapları tablo halinde analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular daha önce yapılan araştırmalar ile karşılaştırılmıştır. Bulgular, ebeveyn tutum ve davranışlarında kültürel örüntüler dikkate alınarak tartışılmıştır. Anne babaların çocuklarına karşı tutarlı ve düzenli olarak gösterdikleri bir takım kalıp davranışları bulunmaktadır. Bu davranış kalıplarının niteliği çocuğun ruhsal uyumu açısından belirleyici rol oynar. Anne ve babanın olumlu ve destekleyici tutumları çocuğa katkı sağlarken olumsuz ve kısıtlayıcı tutumları da bir takım ruhsal problemlere yol açabilir. Bu doğrultuda başlıca anne baba tarzları ve bu tarzların çocuklara etkisinin bilinmesi faydalı olacaktır. Yapılan çalışmada ebeveyn tutumlarının ergenlik dönemindeki çocukların davranışlarına etkisi incelenmiştir. Tutumların çocuklar üzerinde olumlu ve olumsuz davranışlara yol açabileceği tespit edilmiştir. Ülkemizde anne babalara ergenlik dönemi özellikleri hakkında eğitimlerin arttırılması gerekir. Bu eğitimleri belediyeler, okullar ve çeşitli kuruluşlar tarafından verilmesi uygun olacaktır. Böylece eğitim almış bilinçli anne babalar daha sağlıklı bir aile yapısına sahip olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ana-Baba Tutumları ve Davranışları, Demokratik Dengeli, Yetkeci, İzin Verici-Şımartan ve İhmalkar Ana-Babalık Tarzları, Kültürel Faktörle, Ergenlik Dönemi Özellikleri

SÖZEL ÖZET METİNLER

BELEDİYELERDE PERFORMANS YÖNETİM SÜRECİ VE DİJİTALLEŞME

Muzaffer BİMAY
Türkiye

Öz: Dünyada ve ülkemizde bilgi toplumuna geçiş ile birlikte toplumların yanı sıra kurumların yapısında da önemli değişim ve dönüşümler meydana gelmiştir. Özellikle bilişim teknolojileriyle tanışan bireylerin kamu yönetimlerinden farklı beklentiler içine girmeleri ve kamunun bu beklentileri karşılama konusunda mevcut yapılarını dijital dönüşüm ekseninde yenilemek zorunda kalmaları bu süreci hızlandırmıştır. Bunun sonucunda merkezi ve yerel yönetimler, halkla ilişkilerde hızlı, etkin, verimli bir hizmet anlayışı geliştirmek için dijital dönüşümün avantajlarından yararlandıkları yeni kamu yönetimi anlayışını geliştirmişlerdir. Dijitalleşmenin getirdiği bu yeni anlayış, kurumların ve kurum personellerinin performans geliştirme, değerlendirme ve ölçme süreçlerini de önemli ölçüde etkilemiştir. Yeni hizmet anlayışı çerçevesinde performans yönetim sürecinde, değerlendirme ve ölçümler daha katılımcı, şeffaf, hesap verebilir ve vatandaş odaklı "e hizmet" uygulamalarıyla gerçekleşmeye başlamıştır. İşte bu çalışma, günümüzde hayatın hemen hemen her alanında kendini gösteren dijitalleşmenin, yerel halka en yakın kurum olan belediyelerin performans yönetim süreçlerine olan etkisini katılım, etkinlik, verimlilik bağlamında ela almayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede performans yönetim sürecine ilişkin kuramsal çerçeve açıklandıktan sonra dijital dönüşümle birlikte belediyelerde uygulanan e-hizmet modellerinin belediyelerin performans yönetim süreçlerine olan etkileri, teorik düzeyde yapılan analizle tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan bu çalışma ile belediyelerde uygulanan e-hizmetin vatandaş odaklı gerçekleştirilmesi ve kurumun hedeflerine ulaşabilmesi için personellerin bilişim teknolojilerini en etkin bir şekilde kullanması gerektiği vurgulanmış ve bu tür yöntemlerin yaygınlaştırması ve uygulanmasının teşvik edilmesi için çaba harcanması gerektiği ayrıca belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Performans Yönetimi, Belediyeler, Dijitalleşme, E-hizmet

SÖZEL ÖZET METİNLER

MAKİNE İMALATINDA TEKNOLOJİ SEÇİMİNİN PUGH MATRİSİ VE TOPSIS YÖNTEMİ İLE TESPİTİ

Nahit YILMAZ

Türkiye

Öz: Üretim işletmelerinde pazar talebinin arttığı durumlarda, kapasite yetersizlikleri pazar kayıplarına ve kapasitenin aşılması durumu da ürün kalitesinde olumsuzluklara sebep olabilmektedir. Özellikle hijyen kurallarının uygulama zorunluluğunun olduğu Covid-19 salgını döneminde, ambalajlı paket içindeki ürünler yüksek oranda tercih edilir olmuştur. Beklenen kalitesinden ödün vermek istemeyen işletmeler, pazar talepleri sonucu, paketleme makineleri üretim kapasitelerini artırmak zorunda kalmışlardır. Üretim imkânlarını, artırmak üzere sahip oldukları makine ve teçhizatların teknolojilerini ve sayısını artırmak ve çeşitlendirmek isteyen işletmeler, ani değişimlerde pazarın taleplerini hızla karşılayacak biçimde seçim yapmak zorunda kalabilmektedirler. İşletmeler açısından teknoloji seçimi, en önemli adımlardan biridir. Teknoloji işletmeler için hem büyük bir fırsat hem de bir tehdit olabilmektedir. Bir işletme, yanlış alternatiflere yanlış zamanda yatırım yaparak veya doğru alternatiflere çok fazla yatırım yaparak rekabet avantajını boşa harcayabilir. Doğru teknoloji alternatiflerini açıklığa kavuşturmak, zaman içerisinde zorlaşmakla beraber daha da karmaşık hale gelen teknolojiler sebebiyle zorlaşmaktadır. Teknoloji seçiminde kısmen çelişkili ve karmaşık birçok farklı talep ve kriter bulunmaktadır. Açıklamaların ardından, bu çalışma Konya'da uzun yıllardır makine üretim sektöründe faaliyet gösteren özelde paketleme makineleri üreten bir işletmenin, olağanüstü bir durumda kapasite artışı için seçeceği teknolojik ürünleri hangi kriterlere göre belirleyeceğini tespit etmektedir. Bu sebeple literatürden elde edilen teknoloji seçim kriterleri, ilgili işletmenin tercihleri doğrultusunda belirlenmeye çalışılacaktır. Bu değerlendirme sürecinde PUGH Matrisi ve TOPSIS yöntemleri kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Seçimi, PUGH Matrisi, TOPSIS

SÖZEL ÖZET METİNLER

3-6 YAŞ ARASI ÇOCUKLAR İÇİN KAPSAYICI EĞİTİM İLE İLGİLİ YAZILMIŞ RESİMLİ HİKÂYE KİTAPLARINDA YER VERİLEN DEĞERLERİN İNCELENMESİ

Nazan KAYTEZ, Nil GÜLNAR
Türkiye

Öz: Kapsayıcı eğitim, öğrenenlerin farklı gereksinimlerini dikkate alarak, onların eğitime, kültüre ve topluma katılımını artırmayı ve eğitim sisteminin içindeki ayrımcılığı azaltmayı amaçlayan bir süreçtir. Bu eğitim modeli, öğretim sürecinde bireysel farklılıklardan kaynaklanabilecek engelleri ortadan kaldırmak için her öğrencinin ihtiyacını karşılamayı amaçlar. Farklılıkları eğitimin önünde bir engel değil, fırsat olarak gören bir anlayıştır. Süreç sadece eğitim kurumlarını değil, aileyi, toplumu hatta çocuk kitaplarını da kapsamaktadır. Kapsayıcı eğitim uygulamaları ve çocuk kitaplarıyla değer kazanımı çocukların gelişiminde önemli bir role sahiptir. Bu nedenle kapsayıcı eğitim bileşenlerini içeren resimli çocuk kitaplarının incelenmesi ve bu kitaplardaki değerlerin araştırılması önemlidir. Bu düşünceden hareketle bu çalışmada 3-6 yaş arasındaki çocuklar için kapsayıcı eğitim ile ilgili yazılmış resimli hikâye kitaplarında yer verilen değerlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini, 3-6 yaş grubu çocuklar için yerli ve çeviri Türkçe yazılmış resimli çocuk kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi, ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen 3-6 yaş grubu çocuklar için 2000-2020 yılları arasında Türkçe yazılmış yerli ve çeviri toplam 55 resimli çocuk kitabından oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen "Değerler Kontrol Listesi" kullanılmıştır. Kitaplarda işlenen değerler kodlanarak kategorilere ve alt kategorilere ayrılmıştır. Araştırma sonucunda 3-6 yaş grubu çocuklar için yazılmış resimli hikâye kitaplarında yer alan en fazla değerlerin sırasıyla yardımlaşma, empati, çalışmak, arkadaşlık, temizlik, sevgi, mutluluk, kabul etme, cesaret, paylaşma, saygı, nezaket, hoşgörü, estetik, sorumluluk ve özgüven olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Erken Çocukluk, Kapsayıcı Eğitim, Resimli Çocuk Kitapları

SÖZEL ÖZET METİNLER

SPOR YÖNETİCİLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN EGZERSİZ BAĞIMLILIKLARININ İNCELENMESİ

Nedim MALKOÇ
Türkiye

Öz: Bağımlılık olgusu önceki dönemlerde alkol, madde ve nikotin bağımlılıklarla ilişkili olarak kullanılmıştır. Son dönemlerde ise beyin işlevi kapsamında gerçekleştirilen araştırmalarda birden fazla davranışın kimyasal bağımlılık etkisi gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda egzersiz faaliyetlerine yüksek düzeyde düşkünlük ve vazgeçemem duygusu ve davranışı da bir tür bağımlılık olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin egzersiz bağımlılıklarının tespit edilmesidir. Araştırmaya Kastamonu üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümünde içerisinde eğitim alan toplam 249 üniversite öğrencisi dâhil olmuştur. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak Tekkurşun Demir ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen 3 alt boyut ve toplam 17 maddeden oluşan Egzersiz bağımlılığı Ölçeği kullanılmıştır. Analizler sonucunda verilerin normal dağılımı basıklık ve çarpıklık değerleri ile incelenmiş olup verilerin normal dağılım gösterdiği saptanmış ve bu bağlamda verilerin istatistiksel analizinde parametrik test yöntemleri kullanılmıştır (Bağımsız t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi). Araştırma verilerinin güvenirliğini saptamak için Cronbach Alpha değeri test edilmiş ve .90 seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların egzersiz bağımlılığı seviyeleri orta düzeyde tespit edilmiştir(X=2.92). Araştırmada katılımcıların cinsiyet değişkenine göre yapılan istatistiksel analiz sonuçlarına göre erkek katılımcıların puan ortalamaları kadın katılımcıların puan ortalamalarına göre daha yüksek seviyede tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların yaşları ve egzersiz bağımlılıkları arasında bir korelasyon saptanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Egzersiz, Bağımlılık, Öğrenci, Üniversite

SÖZEL ÖZET METİNLER

KAPSAYICI EĞİTİM UYGULAMALRINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

P. Oya TANERİ, Özlem Yeşim ÖZBEK, Asu ALTUNOĞLU, Esat AVCI, Semih AŞİRET
Türkiye

Öz: Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumlarını ortaya çıkaran bir ölçek geliştirmektir. Kapsayıcılık genellikle bedensel yapabilirlik kapasitelerindeki farklılıklardan ötürü farklı öğrenme becerilerine ve yeterliklerine sahip, farklı öğrenme materyal ve süreçlerine ihtiyaç duyan öğrenciler açısından ele alınmaktadır. Çoğunlukla, engellilere yönelik katılımın önündeki yasal ve fiziki engelleri kaldırmak olarak algılanan ve öğrenme süreçlerine odaklanmadığı için diğer bireysel farklılığa sahip bireyleri ihmal eden bir kapsayıcılık anlayışı yerine, bütün öğrenme farklılıklarını ve engellerini içine alan anlayışa ve bu anlayışa uygun daha kapsayıcı bir ölçme aracıyla öğretmen tutumlarının incelenmesine ihtiyaç vardır. Geliştirilen ölçek öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumlarını ortaya koyarak bu konudaki literatüre ve kapsayıcı eğitim konusunda yapılacak çalışmalara katkı sunacaktır. Kapsayıcı Eğitime Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeğinin (KEYÖT) deneme formunda 68 madde vardır. Maddeler 6'lı Likert kullanılarak (Kesinlikle katılıyorum", "Katılıyorum", "Kısmen katılıyorum", "Kısmen katılmıyorum", Katılmıyorum" ve "Kesinlikle katılmıyorum") derecelendirilmiştir. Deneme formu çevrimiçi ortamda, resmi ve özel okullarda görev yapan, farklı alanlardan 490 öğretmene uygulanmıştır. Ölçeğin yapısını ortaya koymak için açımlayıcı faktör analizi (AFA) kullanılmıştır. Faktör analizinden önce veri, kayıp değerler, uç değerler ve normallik bakımından incelenmiştir. Madde-toplam test puanı arasındaki korelasyon 0.20'nin altında olan maddeler analize dahil edilmemiştir. Faktör çıkarma yöntemi olarak temel bileşenler analizi kullanılmıştır Ölçeğin yapısına karar verilirken, ortak varyansı 0.40, madde faktör yükünü 0,32'den büyük maddeler dikkate alınmıştır. Faktör sayısını belirlemede yamaç grafiği, istenen açıklanan varyans oranı ve paralel analiz yönteminden faydalanılmıştır. Son olarak, Cronbach alfa güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Geliştirilen ölçeğin, kapsayıcı eğitimle ilgili yapılacak çalışmalarda öğretmen tutumlarının belirlenmesine ve bu konudaki olumsuz tutumların ortadan kaldırılmasına hizmet etmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı Eğitim, Tutum, Ölçek Geliştirme, Faktör Analizi

SÖZEL ÖZET METİNLER

FÜRÛGĪ-İ BİSTÂMÎ VE GAZELLERİNDE NÂSIRÜDDİN ŞAH

Pelin Seval ESEN
Türkiye

Öz: Fürûgī-i Bistâmî 1213/1798-1274/1857 yılları arasında yaşamış, Kaçarlar dönemi İran edebiyatının en büyük gazel şairidir. Asıl adı Mirza Abbas olan şair, "Fürûgī" mahlasıyla tanınmaktadır. Micmer-i İsfehânî, Neşât-i İsfehânî, Visâl-i Şîrâzî, Kāânî-i Şîrâzî gibi şairlerin çağdaşı, sebk-i bâzgeşt (geriye dönüş) üslubunun önde gelen şairlerindendir. Şekil ve ahenk bakımından kusursuz; Sa'dî-î Şîrâzî ve Hâfız-ı Şîrâzî'nin etkisi altında; fasih, sade ve akıcı bir dille nazmettiği âşıkane ve arifane gazelleriyle meşhur olmuştur. Fürûgī, Feth Ali Şah, Muhammed Şah ve Nâsırüddin Şah döneminde yaşamış, onların saraylarında makam elde etmiş bir şairdir. Şahlar tarafından ilgi ve itibar gören şair, gazellerinde bu şahları övgüyle anmış, bilhassa Muhammed Şah'ın oğlu, Kaçar hanedanlığının dördüncü şahı, Nâsiruddin Şah'ı çoğu gazelinde yâd ederek, ona olan bağlılığını ve sevgisini açıkça dile getiren şiirler kaleme almıştır. Şiirlerinde Nâsiruddin Şah'ın adil, mübarek, saygın, himmet sahibi, dinin hamisi, şefkatli, temkinli, muzaffer bir hükümdar olduğunu söylemiş; onun Acem şahları için kıvanç kaynağı, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi, Cem'in tacının ve tahtının varisi olduğundan bahsetmiştir. Bununla birlikte şair, edebiyata karşı özel ilgi duyan ve şiirle meşgul olan Nâsiruddin Şah'ın şiirlerinden tazminlerde bulunmuş; tazmin ettiği bu şiirlerin gazellerinin tacı olduğunu ve bu şiirlerle gazellerini süslediğini söylemiştir. Çalışmada şairin Saîd-i Nefîsî tarafından Dîvân-i Kâmil-i Fürûgī-i Bistâmî (Tahran 1342 hş.) adıyla neşredilen Divan'ında yer alan üç yüz yirmi bir gazelinin incelenmesi sonucunda; Fürûgī'nin şiirlerinde Nâsırüddin Şah'ı, hangi isim, sıfat ve benzetmelerle andığı; şahın ne gibi özellik ve niteliklerine değindiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fürûgī-i Bistâmî, Nâsırüddin Şah, Muhammed Şah, Kaçarlar Dönemi, Sebk-i Bâzgeşt

SOME PROBLEMS ENCOUNTERED IN MODAL ANALYSIS OF TURKISH FOLK SONGS: AN EXAMPLE OF DINAR FOLK SONGS' MODAL ANALYSIS

Sami Emrah GEREKTEN, Hüseyin Serdar ÇAKIRER
Turkey

Abstract: This research aims to identify some problems encountered in the modal analysis and classification of the works of the Folk Music branch, one of the two important branches of Turkish Music, which has an important place in the geography of great maqam music. The research was shaped within the framework of a random sample selected among the folk songs recorded in the TRT Turkish Folk Music repertoire in Afyonkarahisar province Dinar district. After the material errors in the repertoire notations of the works included in the sample were corrected, they were directed to 5 (five) experts in the field who were working at randomly determined vocational music education institutions and who conducted modal analysis studies with the view of common maqam. Experts were asked to make match-mode matchings by conveying their views on the maqam characteristics of the works. Opinions from the expert group were subjected to content analysis. When the opinions of the experts are examined; it has been observed that they adopt the technical terms that are mostly used in the transfer of Western music theory such as gamme, strong, octal, degree, strong, quartet, quintet, transition; they often think that a folk song must complete an octet in order to be able to classify and define it; in the makam classification, they do not generally divide folk songs into instrument and speech parts. In addition, they had difficulties in determining the maqam character of folk songs whose makam parts could not be expressed in quartets and quintet.

Anahtar Kelimeler: Maqam, Analysis, Turkish Folk Songs, Problems, Dinar Region

CUSTOMER NEEDS OR BRAND IDENTITY: WHICH COMES FIRST FOR DIFFERENT HOTEL SEGMENTS?

Serhat Adem SOP
Turkey

Abstract: This study aims to position the hotel segments as market-oriented and/or brand-oriented. Total of 130 hotel brands from six hotel segments that are economy (27), midscale (20), upper-midscale (21), upscale (22), upper-upscale (24) and luxury (16) were listed for that purpose. Then, each hotel segment was considered as a cluster and three hotel brands from each segment were chosen by applying the random sampling method. Hospitality Net™ was searched to reach the information statements (related to the mission, vision, culture, values etc.) of these hotel brands. The information statements obtained from the websites were content analyzed. Finally, the hotel segments which are represented by those hotel brands were mapped on the brand and market orientation matrix. The findings revealed that the economy hotel segment follows the outside-in and image-driven approach that represents market orientation. Midscale, upper-midscale and upscale hotels apply a different strategic option by considering the inside-out and image-driven approach, which is called market and brand orientation. Since the hotel brands serving for upper-upscale and luxury segments interiorize the outside-in and identity-driven approach, these brands were categorized as brand and market-oriented organizations. Findings also demonstrated that none of the hotel brands from any segments is completely brand-oriented. Hence, the study proposes that the economy hotel segment focuses on customer needs and wants while other hotel segments recognize the weight of brand identity and brand image.

Keywords: Brand Identity, Brand Image, Brand Orientation, Market Orientation, the Brand and Market Orientation Matrix, Hotel Segments, Hotel Brands.

SÖZEL ÖZET METİNLER

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE DİJİTALLEŞMENİN KARLILIĞA ETKİSİ

Serkan DEMİREL
Türkiye

Öz: Çalışma kapsamında Türk bankacılık sisteminde dijitalleşmenin bankacılık sektörü aktif karlılığı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Veriler Türkiye bankalar birliği verilerinden alınmış olup ayrıca Çalışmada 2008-2020 yılları arasındaki üç aylık dönemi kapsayan zaman serisi verileri kullanılarak zaman serisi analizi yapılmıştır. Çalışmanın bağımsız değişkenleri olarak mobil bankacılık ve internet bankacılığı müşteri sayısı ile mobil bankacılık ve internet bankacılığı aracılığıyla yapılan işlem hacimleri alınmıştır. Bağımlı değişken olarak ise Türkiye bankacılık sektörünün karlılık oranı kullanılmıştır. Tüm bankaların verileri kullanılmış olup sonuçlar ayrıca değerlendirilmiştir. Verilerin güvenilirliği teyit edilmiş olup bankaların resmi sitelerinden de doğrulanmıştır. Ayrıca tüm bankaların verileri analiz sürecinden geçirilmiştir. Mevcut veriler sisteme işlenmiş sonuçları ayrıca belirtilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, hem mobil ve internet bankacılık müşteri sayısının hem de mobil bankacılık ve internet bankacılığı aracılığıyla yapılan işlem hacimlerinin aktif karlılık üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu durumun yanı sıra internet bankacılığı aracılıyla yapılan işlem hacminin büyüklüğü banka aktif karlılığı üzerindeki en etkili faktör olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca mobil bankacılık işlem hacminin karlılık üzerindeki etkisinin internet bankacılığı işlem hacminin karlılık üzerindeki etkisine göre daha düşük bir seviyede gerçekleştiği belirlenmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen bir diğer sonuç ise mobil bankacılık müşteri sayısındaki artışın, internet bankacılığı müşteri sayısındaki artışa göre karlılık üzerinde yaklaşık iki katlık bir etkiye sahip olduğudur.

Anahtar Kelimeler: Dijital Bankacılık, Akif Karlılık, Mobil Bankacılık, İnternet Bankacılığı

ORTAOKUL FEN BİLİMLERİ DERSİNE AİT FİZİK KONULARI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ DOKTORA TEZLERİNİN İNCELENMESİ

Taner YILMAZ, Hüseyin POLAT
Türkiye

Öz: Bu araştırmanın amacı Ortaokul Fen bilimleri dersine ait Fizik konuları ile ilgili yapılmış doktora tezlerinin karşılaştırmalı bir analizini yaparak var olan durumu ortaya koymaktır. Araştırma verileri 2015-2019 yılları arasında örneklemini öğrencilerin oluşturduğu ortaokul fen bilimleri dersine ait fizik konularına yer verilen YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu) tez merkezi veri tabanından erişime açık, olasılıksız örnekleme yöntemi içerisinden amaçlı örnekleme ile belirlenen 22 doktora tezinden elde edilmiştir. Bu araştırma nitel bir çalışma olup araştırmanın verileri doküman incelemesiyle elde edilmiştir. Araştırmada yer verilen 22 doktora çalışması, çalışmanın adı, yapıldığı yıl, kullanılan araştırma yöntemleri, örneklem seçimi ve örneklemde yer alan bireylerin türü, veri toplama araçları ve verilerin analiz yöntemleri şeklinde kategorize edilerek oluşturulmuştur. Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmada yer alan 22 doktora çalışmasının nicel kısmında araştırmacıların ağırlıklı olarak öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen, nitel kısmında ise görüşme formları, anketler kullandığı tespit edilmiştir. Araştırmacıların yaptıkları çalışmalarda örneklem gruplarında çoğunlukla 7. ve 8. sınıf öğrencilerine yer verildiği, grupların ortalama 6-200 kişi aralığında belirlendiği görülmektedir. Araştırmacılar veri toplama yöntemi olarak nicel verileri elde etmek için en çok akademik başarı testleri ve tutum ölçeklerini, nitel verileri elde etmek için ise yarı yapılandırılmış görüşme formlarını tercih etmişlerdir. Çalışmalarda nicel verilerin analizinde çoğunlukla SPSS programı, nitel verilerde ise içerik analiz yöntemi kullanıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri, Fizik Konuları, Nitel Araştırma Yöntemi, Doküman Analizi, İçerik Analizi

THE GENRE ANALYSIS OF TURKISH "THE POSTMAN ALWAYS RINGS TWICE" MOVIE ADAPTATION WITH REGARDS TO FILM NOIR

Tuna TETİK
Turkey

Abstract: Film noir is always questioned due to its nature in order to define it as a genre, a film movement, or a specific mood. However, film noir is approached both as a genre and a film movement in particular cases. Regardless of its nature, film noir includes many prototypical characters including, hard-boiled detectives and femme fatales, and certain iconographical features. Besides, film noir constructs its narratives on a formulaic structure similar to any genre film. This study examines the free adaptation of James M. Cain's (1934) well-known novel titled "The Postman Always Rings Twice" in Turkish cinema. The novel was officially and unofficially adapted many times in several national cinemas, especially in Hollywood. The aim of this study is to investigate the Turkish movie adaptation of TPART, Sarı Bela (1985) by comparing it to Tay Garnett (1946) and Bob Rafelson's (1981) movies from a formalistic perspective. For this purpose, the literature review is grounded with seminal works of important scholars on film noir such as Mark T. Conard, Julie Grossman, and Foster Hirsch. In this way, the study proposes to broaden an understanding of the relation of a Turkish cult movie, Sarı Bela, to one of the most controversial Hollywood genres. This study attempts to reveal the attitude of Turkish cinema in a certain period to the 1980s' Hollywood.

Keywords: Film Noir, Turkish Cinema, Adaptation, Genre, Narrative

SÖZEL ÖZET METİNLER

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN FEN ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN YETERLİKLERİ İLE FEN ÖĞRETİMİ ÖZYETERLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Uluhan KURT
Türkiye

Öz: Okul öncesi dönemdeki çocuklar sosyal çevreleri ile etkileşime girerek çevrelerindeki olay ve olguları anlamlandırmaya başlamaktadırlar. Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal çevre kaynaklarından birisinin de okul öncesi öğretmenleri olduğu göz önünde bulundurulursa, öğrencilerin öğretmenleri ile yapmış oldukları etkinliklerin içeriği ve kalitesi büyük önem taşımaktadır. Öğretmenleri ile etkileşim içerisinde olan bu öğrenci grubu, fen bilimlerine ilişkin etkinlikler yaparak fen kavramlarını öğrenmeye başlarlar. Etkinlilerin derinleştirilmesi ile birlikte öğrenciler doğayı ve çevresinde meydana gelen olayları daha doğru bir şekilde anlamlandırırlar. Belirtilen tüm bu durumlar göz önünde bulundurularak bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ile fen öğretimine ilişkin özyeterliklerinin demografik değişkenler açısından nasıl değiştiği ve bu iki değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Belirlenen amaca uygun olarak çalışmada, nicel araştırma yaklaşımlarından tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Erzurum, Yozgat ve Denizli illerinde görev yapan 78 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerine veri toplama aracı olarak Demografik bilgi anketi, "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fen Etkinliklerine İlişkin Yeterliliklerini Belirleme Ölçeği" (FEYBÖ) ve "Fen Bilimleri Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği" (FBÖÖÖ) uygulanmıştır. Demografik bilgi anketinde öğretmenlere cinsiyetleri, görev yaptıkları bölge (köy, ilçe ve şehir merkezi), mesleki deneyimleri ve meslek hayatları süresince fen araştırmalarını takip etme düzeyleri sorulmuştur. "Fen Bilimleri Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği" maddeleri okul öncesi öğretmenlerine uygun olarak düzenlendikten sonra öğretmenlere yöneltilmiştir. Çalışmada kullanılan ölçeklerin iç tutarlık katsayıları FEYBÖ için .93 ve FBÖÖÖ için .83 olarak hesaplanmış ve alt ve üst gruplardaki %27'lik dilimdeki puanlar arasındaki t testi sonuçlarının anlamlı bir fark gösterdiği belirlenmiştir. Bu durum ölçeklerin güvenilir ve geçerli olduklarının göstergesidir. Yapılan analizler doğrultusunda elde edilen sonuçlar şu şekildedir: Okul öncesi öğretmenlerinin; • cinsiyetleri ve görev yaptıkları bölge açısından fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve özyeterlik düzeyleri değişmemektedir. • fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ve özyeterlik düzeyleri; mesleki deneyimleri açısından farklılaşmaktadır. Öğretmenlerin meslekte geçirdikleri süre açısından 5-10 yıl, 15 ve üstü yıl görevde olanların özyeterlik düzeyleri daha fazladır. Fen etkinliklerine ilişkin yeterliklerinde ise 15 ve üstü yıl deneyime sahip öğretmenlerin yeterlik puanları daha yüksektir. • meslek hayatları süresince fen araştırmalarını takip etme düzeyleri açısından yeterlikleri farklılaşırken, özyeterlik düzeyleri farklılaşmamaktadır. Yani fen araştırmalarını kısmen ve sürekli takip eden öğretmenler fen araştırmalarını takip etmeyen öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli görmektedirler. • fen etkinliklerine ilişkin yeterlikleri ile fen öğretimi özyeterlik düzeyleri arasında yüksek düzeyde (.53) bir ilişki belirlenmiştir. Yani okul öncesi öğretmenlerinin fen bilimleri öğretiminde özyeterlik düzeyleri ne kadar fazla olursa fen bilimleri etkinliklerinde o düzeyde yeterlidirler.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Öğretmenleri, Fen Öğretimi, Etkinliklerde Yeterlik, Özyeterlik

SÖZEL ÖZET METİNLER

İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FEN BİLİMLERİ DERSİNDEKİ EPİSTEMOLOJİK İNANÇLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Uluhan KURT
Türkiye

Öz: Epistemolojik inanç bireyin çevre algısını, bilgiye yönelik görüş ve inançlarını içermektedir. Bireylerin epistemolojik inançları gelişmiş ve gelişmemiş olarak iki gruba ayrılır. Gelişmiş epistemolojik inanca sahip bireyler bilginin göreceliğine ve bilgiyi yapılandırma becerisine sahipken, gelişmemiş epistemolojik inanca sahip bireyler bilginin mutlak doğruluğuna ve tek olduğu görüşüne sahiptirler. Bu bireyler bilgiyi aktarandan doğrudan alır ve sorgulama ihtiyacı hissetmezler. Belirtilen durumlar doğrultusunda bu çalışmanın amacı, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin fen dersindeki epistemolojik inançlarını etkileyen demografik değişkenleri belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın örneklemini Erzurum iline ait çeşitli ilçelerde bulunan 244 ilkokul 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Covid 19 salgınından olumsuz etkilenmeme, iş ve zamandan tasarruf etmek için örneklemin belirlenmesinde uygun örnekleme yönteminden faydalanılmıştır. Nicel araştırma yaklaşımlarından tarama yönteminin kullanıldığı çalışmada veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Anketi ve Epistemolojik İnanç Ölçeği kullanılmıştır. Epistemolojik İnanç Ölçeği kendi içerisinde uzman otoritesi, doğuştan yetenek, hızlı öğrenme ve basit bilgi alt boyutlarından oluşmaktadır. Epistemolojik İnanç Ölçeğinin ilkokul 4. sınıf öğrencileri için uygun olup olmadığını belirlemek için bazı uygulama ve analizler yapılmıştır. Bu kapsamda maddeler üç dil uzmanı, bir ölçek geliştirme uzmanı ve iki sınıf öğretmeni tarafından incelenmiştir. Ayrıca maddeler beş ilkokul öğrencisine okutulmuş ve öğrencilerden maddelerin anlaşılabilirliği ile ilgili dönütler alınmıştır. Asıl çalışmadan farklı 162 ilkokul 4. sınıf öğrencisine Epistemolojik İnanç Ölçeği uygulanmıştır. Öğrencilerden elde edilen veriler üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve modelin uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin ilkokul öğrencilerine uygulanabileceği kararı verildikten sonra asıl çalışmaya başlanmıştır. Asıl çalışmada ölçek maddelerinin iç tutarlık katsayı .79 olarak hesaplanmış, alt ve üst gruplardaki %27'lik dilimdeki puanlar arasındaki t testi sonuçlarının anlamlı bir fark gösterdiği belirlenmiştir. Bu durum ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğunun göstergesidir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin epistemolojik inançlarının; ebeveynlerin çocuklarının eğitim hayatından beklentisi, öğrencilerin sınıf arkadaşları ile anlaşma düzeyleri ve ebeveynlerin çocuğunu arkadaşları kıyaslama düzeyi açısından farklılaştığı ve bu farklılaşmanın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin çocuğunun eğitim hayatından beklenti düzeyi ve öğrencilerin arkadaşları ile anlaşma düzeyi arttıkça öğrencilerin epistemolojik inanç ortalama puanları da istatistiksel olarak anlamlı artışlar göstermektedir. Diğer yandan ebeveynleri tarafından arkadaşları ile sürekli kıyaslanan öğrencilerin epistemolojik inanç ortalama puanlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda kendisinden yüksek düzeyde eğitim alması beklenilen, arkadaşları ile iyi düzeyde anlaşan ve sürekli arkadaşları ile kıyaslanmayan öğrenciler, bilginin doğruluğu ve kaynağından şüphe duyarlar, kuralları sorgularlar, problemlerin çözümüne yönelik akıl yürütürler ve yeteneklerini hayat boyu geliştirebilecekleri inancına sahiptirler.

Anahtar Kelimeler: Epistemolojik İnanç, İlkokul Öğrencileri, Demografik Değişkenler

6. SINIF MATEMATİK DERS KİTABININ HEDEFLER VE KAZANIMLAR BAĞLAMINDA ÖĞRETİM PROGRAMINA UYGUNLUĞUNUN ÖĞRETMEN ADAYLARI TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Vildan KATMER BAYRAKLI
Türkiye

Öz: Ders kitapları eğitim ve öğretim sürecinin vazgeçilmez materyallerinden biridir. Bu denli önemli bir yere sahip olan ders kitaplarının Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından kabul edilen eğitim programlarına uygun bir şekilde hazırlanması ders kitaplarında bulunması gereken en önemli koşullarından birisidir. Bu bağlamda bu araştırmada, 2019 yılında MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilen 6. sınıf matematik ders kitabının hedefler ve kazanımlar bağlamında öğretim programına uygunluğunun öğretmen adayları tarafından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Nitel yorumlayıcı paradigmaya sahip bu araştırmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını İstanbul'da bulunan bir üniversitenin İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programı'nda 3.sınıfa devam eden ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 25 matematik öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri doküman incelemesi ve ders kitabının hedefler ve kazanımlar bağlamında değerlendirilmesine yönelik ölçütleri içeren bir form yardımıyla toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun matematik ders kitabını, öğretim hedeflerinin düzeylerine (uzak, genel ve özel) uygun bulduğunu göstermiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının büyük bir bölümü, öğretim programındaki kazanımların ders kitabında uygun bir içerikle kenetlendiğini düşünmektedir. Ancak, araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç öğretmen adaylarının çoğunun, ders kitabını, öğretim programındaki kazanımların ilgili olduğu alanın (bilişsel, duyuşsal ve devinişsel) ve basamağın özelliklerine yeterince uygun bulmadığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematik Ders Kitabı, Matematik Öğretmeni Adayı, Ders Kitabı İnceleme

SÖZEL ÖZET METİNLER

MATEMATİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ TAHMİN ETME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ: KESİRLERLE İŞLEM ÖRNEĞİ

Vildan KATMER BAYRAKLI

Türkiye

Öz: 2018 yılında yenilen Matematik Öğretim Programı (1-8. sınıf) ile birlikte programın amaçları yeniden şekillenmiştir. Yenilenen programda öğrencilerin tahmin etme becerilerinin etkin bir şekilde kullanması beklenmektedir. Programda, tahmin etme becerilerinin birçok kazanımda ele alındığı ve her sınıf düzeyinde de bu kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Özellikle, öğrencilerin zorluk yaşadığı konulardan biri olan kesirler konusunda da tahmin etme becerileri, ilgili kazanımlarda yerini almaktadır. Öğretim programında sıklıkla değinilen bu becerinin geleceğin öğretmenleri olacak aday öğretmenler tarafından da sahip olunması son derece önemlidir. Bu bağlamda, bu araştırmada matematik öğretmeni adaylarının kesirlerle işlemler konusunda tahmin etme becerilerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Nitel araştırma yaklaşımı benimsenen araştırmada, durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını İstanbul'da bulunan bir üniversitenin İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programı'na devam eden 26 matematik öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri kesirlerle işlem sorusunun yer aldığı bir form yardımıyla toplanmıştır. Öğretmen adaylarından, formda verilen soruya, işlemsel olarak cevap vermeden tahmin etme becerilerini kullanarak yaklaşık bir sonuç elde etmeleri istenmiştir. Ayrıca, öğretmen adaylarından soruyu çözerken tahmin etme becerilerini nasıl kullandıklarını, formda yazılı olarak açıklamaları istenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, öğretmen adaylarının neredeyse yarısının verilen soruya yanlış cevap verdiğini; öğretmen adaylarının bir kısmının ise verilen soruyu doğru cevaplamasına rağmen yanlış yönde tahmin yürüttüklerini göstermiştir. Ayrıca araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının sorunun cevabına yönelik yanlış yönde tahminde bulunmalarında kesirler konusunda sahip oldukları kavram yanılgılarının rol aldığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematik Öğretmeni Adayı, Tahmin Etme Becerisi, Kesirler

ÖĞRETMEN, REHBERLİK ÖĞRETMENİ VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME UYGULAMALARININ BAŞARISINI ETKİLEYEN ETMENLERİ DEĞERLENDİRMESİ

Yakup BURAK, Emine AHMETOĞLU
Türkiye

Öz: Bu çalışma öğretmen, rehberlik öğretmeni ve okul yöneticilerinin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının başarısını etkileyen etmenleri değerlendirmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma verileri Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesinden Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmen, rehberlik öğretmeni ve okul yöneticilerinden kartopu örnekleme yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Genel Bilgi Formu ve Kaynaştırma Uygulamalarının Başarısını Etkileyen Etmenler Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya 13 okul yöneticisi, 218 Öğretmen ve 15 Rehberlik Öğretmeni olmak üzere toplam 246 katılımcı dâhil edilmiştir. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin kaynaştırmanın başarılı bir biçimde gerçekleşmesinde fiziki koşulları, normal gelişim gösteren öğrencileri ve aileleri öncelikli etken olarak gördükleri, kendilerini (öğretmenler), rehberlik öğretmenlerini ve okul idarecilerini ise en son etken olarak gördükleri bulunmuştur. Bununla beraber okul yöneticilerinin kaynaştırmanın başarılı bir biçimde gerçekleşmesinde önemli bir etken olarak sivil toplum örgütlerini, normal gelişim gösteren öğrencileri ve fiziki koşulları gördükleri, kendilerini (okul idarecileri), rehberlik öğretmenlerini ve Rehberlik Araştırma Merkezi'ni ise en son etken olarak gördükleri, rehberlik öğretmenlerinin ise normal gelişim gösteren öğrencileri, fiziki koşulları ve aileleri öncelikli, ancak kendilerini (rehberlik öğretmenleri), Rehberlik Araştırma Merkezi'ni, Mevzuat ve Yönetmeliğini ise en son etken olarak gördükleri bulunmuştur. Son olarak araştırma bulgularına göre cinsiyet ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi olup olmaması değişkenleri öğretmen, rehberlik öğretmeni ve okul yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarının başarısını etkileyen etmenlerle ilgili görüşlerinde farklılık göstermezken öğrenim durumu değişkeninin farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Başarılı Kaynaştırma/Bütünleştirme, Öğretmen, Rehberlik Öğretmeni, Okul Yöneticisi

SÖZEL ÖZET METİNLER

YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞ SINAVI NASIL OLMALIDIR?

İbrahim ÖZDEMİR, Seda SARAÇ
Türkiye

Öz: Yükseköğretime geçiş sisteminin nasıl olması gerektiğine ilişkin bir sistem önerisi oluşturmak amacıyla yapılan bu çalışmada konu alanı uzmanları arasında görüş birliği sağlanmasına imkân tanıyan Delphi Tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya sistemin etkilerini yaşayan paydaşlardan lise son sınıf öğrencileri, liselerde görev yapan öğretmenler ve sistem üzerine araştırmaları bulunan akademisyenler katılmıştır. Bu doğrultuda Birinci Delphi anketine; 28 öğrenci; 25 öğretmen; 4 akademisyen ikinci ve üçüncü Delphi anketlerine; 22 öğrenci; 21 öğretmen; 3 akademisyen katılmıştır. Katılımcıların görüşleri 4 tema altında toplanmıştır. Yükseköğretime geçiş sınavının içeriği temasında sınavların lise müfredatına göre Matematik, Türkçe, Fen ve Sosyal Bilgiler) bölümlerinden oluşması, üst düzey bilişsel becerilerin ölçülebileceği sorulara ağırlık verilmesi ve sorularda ayrımcı eğilimlerden kaçınılması konularında fikir birliği olduğu görülmüştür. Yükseköğretime geçiş sınavının uygulama şekli temasında sınavlarının yapılmasına ve merkezi olmasına devam edilmesi, öğrencilerin sınavlardan alacakları puanların Türkçe-Matematik, Türkçe- Sosyal, Matematik-Fen, Fen ve Yabancı Dil olmak üzere beş kategoride hesaplanması, sınavlarla ilgili soru ve istatistiklerin kamuoyunun bilgisine sunulması, yapılacak değişiklikler için tüm paydaşların görüşünün alınması konularında fikir birliği olduğu görülmüştür. Yükseköğretime yerleştirme temasında; sınavların yerleştirmede tek belirleyici olmaktan çıkarılması, adaylara tüm puan türlerinden tercih yapma hakkı verilmesi, alan dışı tercihte katsayı uygulaması olmaması, üniversitelere ön başvuru yapılıp, adayın seçtiği bölüm ile ilgili hedefleri, projeleri öğrenilip yerleştirmede değerlendirilmesi konularında fikir birliği olduğu görülmüştür. Eğitim sisteminin planlanması temasında; sınav sisteminin uzun süre değişmeyecek şekilde planlanması, yapılacak değişikliklerin ön değerlendirme sonrası uygulanması, lisede sınıf geçme baraj puanın getirilmesi, lise aşamasında kariyer danışmanlığı ve etkin rehberlik yapılması, her üniversitede her programın açılmaması konusunda görüş birliği olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, Üniversite Sınavı, Delphi Tekniği

SÖZEL ÖZET METİNLER

BİLDİRİ BAŞLIĞI: ÇEVRE EĞİTİMİ AÇISINDAN BİR ÇİZGİ FİLM İNCELENMESİ: KAPTAN PENGU VE ARKADAŞLARI

İpek ÖZBAY KARLIDAĞ
Türkiye

Öz: Çevre eğitimi yoluyla bireylerin çevre ve çevre ile ilgili sorunlara ilişkin farkındalıklarını artırmak, bu sorunlara ilişkin daha duyarlı hale getirmek, mevcut sorunların çözümüne ve yeni sorunların önlenmesine yönelik bilgi, beceri, tutum, motivasyon ve bağlılığa sahip olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Erken çocukluk döneminde elde edilen yaşamsal deneyimlerin gelecek yıllardaki tutumlar üzerindeki etkisi düşünüldüğünde çevre eğitimin erken yaşlardan itibaren verilmesi önemli bir konudur. Bu bağlamda çocukların çevre konusunda farkındalık düzeylerinin artırılarak belli bilgi, beceri ve tutum edinmelerinde çizgi filmler bir araç olarak kullanılabilir. Bu nedenle bu araştırmada çevre temasının ele alındığı "Kaptan Pengu ve Arkadaşları" çizgi filminin çevre eğitimi açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırma nitel bir çalışma olup ve araştırmada içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda "Kaptan Pengu ve Arkadaşları" çizgi filmin çevre bilinci kazandırmaya yönelik olduğu görülmüştür. Bu bağlamda çocuklara çevre bilgisi bağlamında çeşitli ilginç doğa olayları hakkında bilgi verildiği görülmüştür. Bu doğa olaylarının Sis Kuşağı, Fulgurit, Parheli, Ters Akan Şelale, Bio-ışıldama, Mavi Lav, Sedef Bulutları ve çölde hareket eden kayalar olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca su kirliliği, iklim değişikliği ve çöp sorunlarına ilişkin farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır. Son olarak çevreyi korumayla ilgili olarak çöplerin toplanması ve yere atılmaması, küresel ısınmayı önlenmesi, atık yönetimi, geri dönüşüm ve kompost konularının çizgi film bölümlerinde yer aldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Dönemi, Çevre Eğitimi, Çevre Problemleri, Çizgi Film

SÖZEL ÖZET METİNLER

DENİZCİLİK EĞİTİMİNDE BİYOMETRİK ARAÇLARIN KULLANILMASI

Ömer ARSLAN, Oğuz ATİK
Türkiye

Öz: Denizcilik sektörünün temel unsurları su yolları, limanlar, gemiler ve insanlardır. Bu unsurların denetlenebilir olması, verimli olması ve uyumlu olması gibi birçok özellik, sektörün dünya ticaretinin lokomotifi olmasında büyük katkı sağlamaktadır. Böylesine önemli bir güce sahip bu yapı, birçok uluslararası kurum, kuruluş ve birlik tarafından ortaya konan çalışmalar doğrultusunda oluşturulan uygulamalar ve yasal düzenlemeler içeren uluslararası standartlara sahiptir. Bu standartlar sayesinde gemilerin, limanların ve buralarda bulunan ekipmanların ve cihazların denetlenmesi, sistemlerin uyumlu ve emniyetli hale getirilmesi ve gemilere ve limanlara sağlanan yetişmiş insan gücünün oluşturulması sağlanmaktadır. Bunlara ek olarak yaşanan kazalar, ortaya çıkan ihtiyaçlar, teknolojik gelişmeler ve çok disiplinli çalışmalar da sistemin bütün unsurlarını etkilemektedir. Tüm bunlar dikkate alınarak çalışmada, kişisel özelliklerin çeşitli yöntemlerle sayısal çıktılara dönüştürülmesi olarak özetlenebilecek biyometrik araçlar kullanılarak denizcilikte sağlanabilecek faydaların ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Bu çalışma çerçevesinde, biyometrik araçların denizcilik sektöründe nerelerde kullanıldığına dair literatür taraması gerçekleştirilmiş ve denizcilik sektöründe ne tarz etkiler yapabileceğine dair çıkarımlar yapılmıştır. Biyometrik araçların denizcilik eğitiminde ölçme değerlendirme alanında büyük farklılıklar yaratabileceği görülmüştür. Özellikle denizcilik eğitiminde yer alan simülatör uygulamalarında katılımcıların yaşadığı duygu değişimleri, yetkinlikleri ve durumsal farkındalıkları gibi birçok ölçümlenememiş çıktıların değerlendirilebileceği görülmüştür. Gemilerde ve limanlarda kullanılan cihazların kullanılabilirliklerinin ölçülebileceği de bir diğer faydalı çıktı olmuştur. Böylece sektörde yer alan üreticiler, cihazlarının daha kullanışlı veya daha karmaşık olduklarını görerek kullanıcı dostu ekipmanlar üretebileceklerdir.

Anahtar Kelimeler: Denizcilik, Biyometrik Araçlar, Ölçme Değerlendirme, Kullanılabilirlik

OKUL ÖNCESİ KURUMLARINA DEVAM EDEN 3-6 YAŞ ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER İLE İNCELENMESİ

ÖZLEM GÖZÜN KAHRAMAN, İlayda Nur ERTAŞ, Rabia ELİÇORA
Türkiye

Öz: Bu araştırma okul öncesi kurumuna devam eden 3-6 yaş arasındaki çocukların öz düzenleme becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Karabük il merkezinde bulunan okul öncesi kurumlarına devam eden 3-6 yaşlar arasında, 50 kız ve 50 erkek öğrenci olmak üzere 100 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma verileri Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği ve araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgi formu kullanılarak elde edilmiştir. Demografik bilgi formları ve Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçekleri öğrencilerin sınıf öğretmenleri tarafından doldurulmuştur. Veriler analizinde One Way Anova ve t Testi kullanılmıştır. Araştırmada, okul öncesi kurumuna devam eden 3-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri ile çocukların yaşı, cinsiyeti, kardeş sayısı, anne-baba yaşları, anne-baba öğrenim durumları ve anne-baba çalışma durumları değişkenleri ile incelenmiş olup, çalışma sonucunda çocukların öz düzenleme becerileri ile cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne-baba yaş, anne eğitim durumu, anne-baba çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmüştür. Baba öğrenim durumu değişkeni ile çocukların öz düzenleme becerileri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır. Baba öğrenim durumu yüksek olan çocukların, öz düzenleme becerilerini değerlendiren Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği Sosyal Beceriler alt boyut puanları daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Baba öğrenim durumu değişkeni ile çocukların öz düzenleme becerilerini değerlendiren Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği Davranış Düzeltme alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur.

Anahtar Kelimeler: Öz Düzenleme, Okul Öncesi, Çocuk

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN ÇOCUKLARININ OLUMSUZ DUYGULARI İLE BAŞETME STRATEJİSİNİN İNCELENMESİ

Özlem GÖZÜN KAHRAMAN,Hilal Sultan ŞENOL, Ruhigül TURAN
Türkiye

Öz: Çocuklar belli durum ve olaylar karşısında öfke, korku, üzüntü, utanma, kaygı, hayal kırıklığı gibi olumsuz duygular yaşayabilirler. Bulunduğu ortama uyum sağlayabilme ve olumlu sosyal iletişim kurabilme gibi durumları gerektiren sosyalleşme sürecini sağlıklı bir şekilde yürütebilmeleri için çocukların bu duyguları düzenleyebilmesi önemli bir beceri olarak görülmektedir. Annelerin duygu sosyalleştirme davranışlarının özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerine olan etkisi göz ardı edilemeyecek kadar önem arz etmektedir. Duygu sosyalleştirme davranışları ebeveynlerin çocukların yaşadıkları olumsuz duygular karşısında gösterdikleri destekleyici ya da destekleyici olmayan tepkilere göre belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmada okul öncesi dönem çocuğa sahip annelerin çocuklarının olumsuz duyguları ile baş etme stratejilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yapılmıştır. Araştırmaya 4-6 yaş arası çocuğa sahip 20 anne katılmıştır. Bu çalışmada çocukların üzüntü, kızgınlık, kaygı, korku gibi olumsuz duygularıyla baş etme sürecinde annelerin hangi duygu sosyalleştirme davranışlarını strateji olarak tercih ettikleri ortaya konulmuştur. Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda Türk annelerin çocukların duygularıyla baş etme stratejilerinde olumlu duygu sosyalleştirme davranışlarının beklenene göre daha iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Lakin olumsuz duygu sosyalleştirme davranışlarının küçümsenemeyecek düzeyde varlığını koruması ve her duyguya tepkilerin aynı tutarlılıkta olmaması dikkat çekici bir durumdur. Ebeveynlerin duygularla baş etme sürecini daha doğru ve etkin yönetebilmeleri için verilecek olan aile eğitimlerinin ebeveynlerin duyguya yönelik inançları ve kültürel değerleri göz ününde tutularak yürütülmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Olumsuz Duygular, Başetme Stratejileri

SÖZEL ÖZET METİNLER

ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ DANIŞMA İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ

Şükrü HANGÜL, İlknur ŞENTÜRK
Türkiye

Öz: Bu çalışmada aynı okulda görev yapan öğretmenlerin meslektaşlarına danışma ilişkileri, danışılan/tavsiye alınan konular, danışmanın mesleki faydası ve danışılan öğretmenlerin özellikleri incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden çoklu durum çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve Van ilinde yer alan biri İmam-Hatip lisesi, biri Meslek lisesi ve diğeri de Anadolu lisesi olmak üzere farklı türden 3 lise bulunmaktadır. Çalışma grubunu, bu okullarda görev yapan öğretmen ve yöneticiler oluşturmuştur. Toplamda 82 katılımcıdan görüş alınmış ve %88'lik katılım oranı elde edilmiştir. Veriler, yüz yüze görüşme tekniğiyle Şubat-Haziran 2016 döneminde toplanmış ve görüşmeler veri kaybını engellemek amacıyla ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Kaydedilen görüşmeler, MS Word programına aktarılmış ve ardından içerik analizi tekniğiyle çözümlenerek ana kategoriler belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin tavsiye ararken muhatap bulmada göz önünde tuttuğu kıstaslar; branş bazında ve sosyal yakınlık, konuyla ilgili bilgiye sahip olma, (o an) ulaşılabilir olma, tecrübesi fazla olma, görev/sorumluluk alanı ve öğrencileri iyi tanıma şeklinde sıralanmıştır. Öğretmenlerin danıştıkları konular arasında evrak işleri, mevzuat ve etkileşimli tahtanın kullanımı yer almıştır. Tavsiyelerin öğretmenlere katkısı ise bilmediklerini öğrenme, mesleki gelişime katkı sağlama, öğrencilerle diyalogun gelişmesi, mevzuatı ve evrak işlerini öğrenme ve farklı bakış açısı edinme boyutlarında olmuştur. Okuldaki meslektaşlarına danışmamanın sebepleri olarak internetten araştırıp bulma olanağı ve deneme-yanılma yoluyla çözme isteği ifade edilmiştir. *Bu bildiri, Şükrü HANGÜL tarafından Dr. Öğrt. Üyesi İlknur ŞENTÜRK danışmanlığında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne sunulan "Okullardaki Sosyal Yapı ve Doğal Liderlik Süreçlerinin Sosyal Ağ Teorisi Perspektifinden İncelenmesi: Bir Durum Çalışması" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenler Arasındaki Danışma İlişkileri, Öğretmenlerin Tavsiye Aldığı Konular, Tavsiye Almanın Öğretmenlere Katkısı

SÖZEL ÖZET METİNLER

ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ SOSYAL İLİŞKİLERİ ŞEKİLLENDİREN FAKTÖRLER

Şükrü HANGÜL, İlknur ŞENTÜRK
Türkiye

Öz: Bu çalışmanın amacı, aynı okulda çalışan öğretmenler arasındaki sosyal ve mesleki ilişkileri şekillendiren, bu ilişkileri geliştiren ve öğretmenler arasında gruplaşma eğilimini artıran faktörleri tespit etmektir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden çoklu durum çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve Van ilinde yer alan biri İmam-Hatip lisesi, biri Meslek lisesi ve diğeri de Anadolu lisesi olmak üzere farklı türden 3 lise bulunmaktadır. Çalışma grubunu, bu okullarda görev yapan öğretmen ve yöneticiler oluşturmuştur. Toplamda 82 katılımcıdan görüş alınmış ve %88'lik katılım oranı elde edilmiştir. Veriler, yüz yüze görüşme tekniğiyle Şubat-Haziran 2016 döneminde toplanmış ve görüşmeler veri kaybını engellemek amacıyla ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Kaydedilen görüşmeler, MS Word programına aktarılmış, içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiş ve ana kategoriler belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenler arasındaki ortak ilgi ve paydaların, fiziksel olarak küçük olan okulların, öğretmen ve öğrenci sayılarının az olmasının, ortak fiziksel kullanım alanlarının ve birlikte geçirilecek zamanın varlığının öğretmenler arasındaki paylaşımları ve ilişkileri teşvik ettiği, karşılıklı sevgi ve saygı bağının, ılımlı bir okul yönetiminin, okul yönetiminin uygulamalarda eşit ve adil davranmasının ilişkilere katkı sağladığı tespit edilmiştir. Yoğun öğretmen devri, okuldaki ilişkilere ket vurmuştur. Bununla beraber okuldaki hâkim kültürün okula göre olumlu veya olumsuz etkide bulunabileceği ve öğretmenlerin ideoloji ve coğrafi yakınlıklarının da gruplaşma eğilimine yol açabileceği görülmüştür. *Bu bildiri, Şükrü HANGÜL tarafından Dr. Öğrt. Üyesi İlknur ŞENTÜRK danışmanlığında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne sunulan "Okullardaki Sosyal Yapı ve Doğal Liderlik Süreçlerinin Sosyal Ağ Teorisi Perspektifinden İncelenmesi: Bir Durum Çalışması" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenler Arasındaki Sosyal İlişkiler, Okuldaki İlişkilerin Gelişimi, Öğretmenler Arasındaki İlişkilerin Etkileyen Faktörler

MIGRATION AND SOCIO-CULTURAL TRANSFORMATION PROCESSES AMONG ECO-MIGRANTS OF GEORGIA

Teona KVANTCHIANI
England

Abstract: Processes of migration are of great importance in the history of Georgia. They were caused by different reasons. Important internal migration processes started in the end of the second half of XX century and were provoked by the ecological factors. In result, an important part of the population of Georgia from the highlands migrated to the lowlands. The present work deals with the problems of social, cultural and economic life of eco-migrants living in Kvemo Kartli region of Georgia. In Kvemo (Lower) Kartli eco-migrants from Svaneti co-live with the multiethnic community of the region. Residential environment the eco-migrants met there is different from the traditions, ethnographic environment, which Georgian Svans and other eco-migrants lived in. It is known that any elements of traditional life were established for centuries in different ethnographic region of Georgia in compliance with the geographic environment. Everyday life in highlands and lowlands was diverse. Eco-migrants in Kvemo Kartli faced new geographic, ethnic and socio-cultural environment in which various ethnic unities co-lived. Naturally, the new geographic, ethnic and socio-cultural environment was followed by a number of changes in the traditional life of both migrants and hosts. This, in its turn, became a reason for disappearance of numerous cultural elements and their transformation. This work was supported by Shota Rustaveli National Science Foundation (SRNSF) grant number: PHDF-19-1975 project title: “The Influence of Migration Processes on the Construing of Sacral Space (On the example of Eco-Migrants living in Kvemo Kartli”

Keywords: Migration, Culture, Transformation, Tradition

ESTIMATING SPEED OF ADJUSTMENT IN FOREIGN MONETARY

Thanat SUTABUHR
Thailand

Abstract: The wide target of the investigation is to discover the speed of change of unfamiliar trade Parallel Premium to choose Macro Economic total utilizing Auto Regressive Distributed Lag model (ARDL). Foreign trade equal premium can be characterized as a top notch inferred when the genuine compelling trade rate is wrongfully redirected into informal methods called bootleg market. unfamiliar trade equal premium as a bootleg market, underground, gathering, road, informal, check, divided, or casual market for unfamiliar trade for unfamiliar monetary standards. The examinations of the outcomes from the ARDL uncovers that Foreign Exchange Parallel Premium adversely and fundamentally reacts to Gross Domestic Product, Foreign Exchange Parallel Premium contrarily and altogether reacts to Balance of installment, and furthermore Foreign Exchange Parallel Premium decidedly and none essentially reacts to External Reserve all in the short run. There is likewise proof for cointegration between Foreign Exchange Parallel Premiums and Macro Economic Aggregates for the period under examination. Likewise, gauges from Auto Regressive Distributed Lag model (ARDL), by means of the blunder remedy model give proof to show that Foreign Exchange Parallel Premium and Macro Economic Aggregates arrangement in combine to a since quite a while ago run balance at a sensibly moderate rate. Based on the above discoveries, the examination infers that unfamiliar trade Parallel Premium has been seen to impacts the Macroeconomic totals. it was suggested that the nexus between Foreign Exchange Parallel Premium and Macro Economic Aggregates arrangement should be investigated to the benefit of the economy given the way that the monetary remaining of any country can be improved by this relationship.

Keywords: Foreign Trade Equal Superior, Macro Economic Total

ADVERTISING ETHICS AND CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY: SUSTAINABLE GROWTH AND PROFITABILITY

Singnum SRIROJ

Peru

Abstract: This paper centers around advertising morals and corporate social obligation as authentic procedures for manageable corporate development and productivity. Corporate social duty is the administrative, scholarly and reasonable receptive responsiveness, to the association's mandatory operational and natural exercises, as monetary, gainful/specialized, lawful, environmental, moral and humanitarian necessities, to its investors and whole partners. It is a solid's pledge to add to monetary turn of events while improving the personal satisfaction of the labor force and their families, just as that of the nearby network and society on the loose. Morals is the obligation of people and associations to do what is profound quality ideal for the benefit of everyone of all partners in a business action. This paper analyzes and features the different moral issues in advertising and the means for improving guidelines of promoting morals by firms. This paper diagrams the different logical advantages for supporting and receiving promoting morals and corporate social obligation by any firm. The general proposal is that, doing admirably by doing great as a decent corporate resident, is the way to corporate supportability, particularly in this time of worldwide monetary shockwaves and "Involve the Wall Street" development.

Keywords: Marketing Morals, Corporate Social Obligation, Sustainable Development and Benefit

RELATIONSHIP BETWEEN CELEBRITY ENDORSEMENT AND CONSUMER BEHAVIOR

Martin VERSTRAETE
Belgium

Abstract: This paper inspected the effect of big name underwriting on brand picture and the intended interest group purchasing and utilization designs. With the appearance of Globalization – (the developing combination of economies and social orders far and wide), encouraged by the expanding mindfulness and interest in Information Communication and Transportation Technologies (ICTT), the buyer purchasing and utilization designs are in effect progressively affected by the introduction to the normal of more than 1500 promotions (advertisements) every day (Kotler, 2003). A VIP is an individual who is broadly perceived for staggering execution in a specific calling in a general public or culture, having more extensive impact in open life and social space. The wide target of this paper is to survey the impact of VIP support on the purchasers' recognitions and generally speaking brand acknowledgment. A depiction approach was embraced from optional wellspring of information. The paper addresses the idea of superstar, VIP supports, brand supports, believability hypothesis, source engaging quality hypothesis and contentions for and against VIP supports. The discoveries from this examination uncovered that VIP supports make brand mindfulness, advance feeling of trust, stand out and animate brand acknowledgment among the intended interest group. It proffers strategy measures so as to guarantee more compelling utilization of big names to improve brand value and purchaser acknowledgment. The paper reasons that the brand is attempted to be a lot more noteworthy than simply an ad. Additionally, that the accomplishment of big name underwriting in promoting, is subject to cautious choice of "the fit and legitimate" superstar and guaranteeing that the intended interest group resultant qualities and brand picture are consistent.

Keywords: Celebrity, Celebrity Endorsement, Target Audience Brand Image

BEHAVIORAL CONTROL ON SUSTAINABLE FOOD CONSUMPTION CONTEXT

Omer TOSKIĆ
Bosnia and Herzegovina

Abstract: In this examination the significance of manageability with regards to vegetable utilization was surveyed through a test study. Different obstructions can hinder conduct decisions that encourage feasible turn of events, the mental hindrance of saw social control was surveyed with regards to buyer's inclinations in the food classification of vegetables. The Theory of Planned Behavior (TPB) and the Norm--Activation Model (NAM) were incorporated to evaluate the mental cycles that are recognized as potential boundaries to supportive of -environmental conduct. Deciding variables of conduct inside the hypothetical models were incorporated: seen social control, individual standard and goal. An online trial was led among an example of Dutch grown-ups. A control was utilized to evaluate the impact of expanded or diminished apparent conduct control on member's vegetable item inclinations. The outcomes demonstrated that the connection between saw social control on practical inclinations was feeble, as such saw conduct control was not viewed as a solid indicator of maintainability inclinations. Item credits that give an individual advantage were more significant when buying vegetables than maintainability perspectives. From this exploration it hence creates the impression that the inclination for maintainable perspectives in vegetables is more coordinated from purposeful impacts than from regularizing impacts

Keywords: Manageability, Reasonable Utilization, Supportability Inclinations, Seen Conduct Control, Mental Hindrances

CONSUMER'S ATTITUDES TOWARDS POS AND ELECTRONIC MARKETING

Venerio DRAGONE

Italy

Abstract: The motivation behind the examination was to explore the result of electronic promoting information on shopper mentalities towards utilization of POS in shopping centers. In particular, the examination was set to accomplish the accompanying targets: analyze the connection among site and psychological perspectives towards utilization of POS in shopping centers, decide the connection between web-based media and full of feeling mentalities towards use of POS in shopping centers, find out the connection between online webpage and conduct perspectives towards use of POS in shopping centers. The investigation had a populace of 3500 (staff 800 and client 2700) drawn from three shopping centers. The example size of 432 was drawn utilizing Freund and William's recipe at 5 percent blunder edge. An overview configuration was received for the examination. Instrument utilized for information assortment was the survey. A sum of 331 duplicates of poll were disseminated to shopping centers in the chose zones and 300 reactions were returned. Three speculations were tried utilizing f-measurements, t-test and ANOVA with help of Special Package for Statistical Software (SPSS). The discoveries showed that There is no sure and huge connection among site and psychological perspectives of purchasers in shopping centers., henceforth f(95, n =300) =.460, P>0.05, There is positive and huge connection between web-based media and emotional mentalities of customers in shopping centers, consequently f(95, n =300) =0.000, P<0.05, There is positive and critical connection between online webpage and social mentalities of buyers in shopping centers, subsequently f (95, n =300) =0.000, P<0.05. From the above examination, it inferred that there was a 100% reaction to the poll. The discoveries demonstrated that ideal electronic promoting information impact shopper mentalities and individuals are of the sentiment that positive and huge relationship of web-based media and online webpage increment the degree of buyer perspectives towards an item while site isn't. The investigation suggested that most firms ought to receive a decent web composition to be assessed by shoppers in future and picture of the associations as well.

Keywords: Electronic Promoting, Consumer's Perspectives, Usage Of POS, Shopping Centers

EFFECT OF MONETARY CAPITAL ACTIVITIES AND OUTPUTS, ECONOMETRIC EVIDENCE

Isaree KACHORNSAK
Thailand

Abstract: Despite the mainstream supposition that capital market causes monetary development and advancement, the development of capital market is still low corresponding to the size of the economy. An investigation of value market capitalization of the capital market with certain nations financial remaining in Africa and Asia shows that the market is generally exceptionally little. This examination need to explore the effect of capital market exercises on the economy, 1975-2017 while the particular destinations of the investigation are to decide the effect of absolute market gaining by economy, survey the effect of all offer list on economy, look at the effect of financial exchange an incentive on economy, assess the since quite a while ago run relationship existing between capital market exercises and economy utilizing Auto backward conveyed slack model of both pattern and bound test .Result uncovers that complete market capitalization emphatically and none essentially affected economy, all offer list decidedly and altogether affected, financial exchange esteem emphatically and none fundamentally affected to economy, there is for some time run relationship existing between capital market exercises and economy. It was presumed that capital market exercises play a genuine positive impact on monetary exercises and should have been viably figured out how to contribute essentially to financial development. It was prescribed that compelling arrangements should be embraced so as to expand the degree of commitment of the complete market capitalization to economy. Slow making of mindfulness on the accessibility of capital market exercises will assist individuals with approaching these assets. Additionally, genuine endeavors should be made regarding improving profitability of these areas, in order to advance the seriousness of products and to establish a favorable venture atmosphere to pull in unfamiliar capital for a positive adjusted portfolio.

Keywords: All Out Market Capitalization, All Offer Records, Securities Exchange Esteems GDP

RELATIONSHIP BETWEEN ELECTRICITY AND ECONOMIC GROWTH

Tiloka NITAYA
Cambodia

Abstract: Admittance to present day energy is allotted to be a precondition for neediness mitigation, economical turn of events and the achievement of thousand years advancement targets. Energy is the essential power driving every monetary movement. The positive multiplier impact of steady force flexibly can't be over underlined. An important financial development happens in an economy when satisfactory flexibly and interest for energy is available. One of the most wanted force is course is power. Consequently, a noteworthy execution of Gross Domestic Product (GDP) is driven by the powerful gracefully and utilization of power. As a vital segment of public area, energy power is a significant wellspring of headway and improvement in the way of life of the individuals by animating different areas like wellbeing, training, horticulture, business, transportation and enterprises. A portion of the power age stations were worked in the 1970's are as yet being worked without significant revalidation (Oyedepo, 2012). Likewise, until as of late, power age, creation and appropriation has been a select safeguard of the inadequately overseen government syndication under National Electric Power Authority. The failure just as insufficient offices to support power flexibly even with expanding populace new and electronic based advancements, tremendous geological scene and an expanding business climate all consolidates to make power gracefully issues, While the interest for power is on the expansion, flexibly will in general be falling. It is huge to take note of that any stun in the energy area influences the degree of efficiency, productivity, pay and work opportunity and this is incidentally connect with public security, resident wellbeing, social request and strength of the individuals who live. Poor people or close to nonappearance of actual foundation was likewise recognized as a significant issue.

Keywords: Electricity Utilization, Economic Development, Distribution Misfortunes, Power Age

GREEN MARKETING AND ITS IMPACT ON CONSUMER PURCHASING BEHAVIOR AND THE TOURISM SECTOR

Pannikos SPINILIS

Greece

Abstract: Since the 1970s, with regards to social and good obligation, the world has seen an expansion in ecological mindfulness at different levels among the main reasons that pushed this pattern which are getting expanded paces of natural contamination, which included contamination of drinking water and the air we inhale, environmental change and a worldwide temperature alteration because of harm to parts of the ozone layer, expanded exhaustion of regular assets because of untrustworthy assembling measures, harm to the indigenous habitat because of modern squanders and waste In created nations, which been influenced by agricultural nations, assaults on green spaces and contracting, for expanded use in elevated structures, corrosive downpour, harm to the ozone layer and spillage of poisonous substances into the climate. Frequently, the fingers of allegation reached out to the reckless acts of business associations spoke to in the assembling and promoting measures as the primary driver of these issues. Because of these worldwide turns of events, different social orders and bodies have risen on the planet calling for saving the climate to make it a protected spot to live for present and people in the future. The legislatures and different authority bodies have established enactment and taken suitable measures to save the climate and its regular assets.

Keywords: Green Economy, Marketing, Scarcity Economy

LESSENING OF MALEVOLENT GEOMETRIC GROWTH THROUGH INCREASED VARIANCE

Pieter ROBERTS
Mozambique

Abstract: Frequently, mathematical development boost strategies as introduced by (Kelly, 1956, Thorp, 1962, Vince et. al., 2019 and Vince, 1990) have taken a gander at such ambits where the practitioner was worried about expanding development, or all the more by and large, circumstances where development was gainful to the practitioner (Vince, 2013, Vince, 2015). In this paper we look at utilizing these procedures on mathematical development capacities where the practitioner profits by decreased development. Certain mathematical development capacities gathering against general society, frequently portrayed as "outgrowing control," commonly meet this basis. These regularly incorporate clinical costs, the development of populaces (e.g., microorganisms) or pathogenic diseases in a populace, contaminated cells in a life form, or even the development of combined public obligation. At long last, we show the method upon this thought of the development pace of a country's aggregate obligation. Until now, obligation decrease has been considered along the one-dimensional back-and-forth between diminishing taxpayer supported organizations or expanding charges. The procedure introduced, though extremely straightforward, gives a politically-rationalist methods for obligation decrease. We give further instances of likely applications regarding alleviating malicious cell development and worries for applying the material in the spread of pathogenic episodes.

Keywords: Geometric development, Economy, Taxes

IMPACTS OF TAX AUDIT ON REVENUE COLLECTION

Teo PACURARU
Romania

Abstract: Tax collection is the primary wellspring of government incomes. Duty incomes have been expanding quickly because of the nation's fast monetary turn of events. Consequently, Governments have put time and cash in an incorporated online expense documenting framework for charge organization to improve the effectiveness of its duty framework. Government began enormous assessment changes from the year 2002 through duty modernization program, charge rates change and alteration of expense punishments in its endeavors to make a practical assessment framework that could bridle sufficient duty income to back open uses. The reason for this investigation was to decide the impacts of expense review on income assortment. This examination received an enlightening methodology. Information examination included factual calculations for relationship and relapse investigation. Conventional least squares (OLS) relapse strategy for investigation was received to decide the inferential insights. The discoveries uncovered that holding Tax organization, charge income execution, income assurance framework, charge computerization to a steady zero, income assortment would be at 0.347. A unit increment on Tax organization would prompt expansion in income assortment by a factor of 0.162, a unit increment in income insurance framework would prompt expansion in income assortment by a factor of 0.194 and unit increment in charge computerization would prompt expansion in income assortment by a factor of 0.211. Duty review really has an impact to income assortment. This obviously shows that duty review builds income assortment. The investigation suggests that there is requirement for an examination on how the size of an organization impacts the evaluating as there is variety for different associations dependent on the size.

Keywords: Tax Review, Revenue Assortment

RELATIONSHIP BETWEEN CONSUMER MOTIVATION AND BRAND ENGAGEMENT ON SOCIAL MEDIA

Dalien WESSELS
Central African Republic

Abstract: The progressions gushing from the clients quickly changed consideration, new ways and methods and stages are going to the area of commercial and showcasing, enterprise's and little organizations are pouring enormous measures of their promoting or advertising financial plans via web-based media stages additionally, rather than just spending it on TV and radio, Facebook and Instagram take a colossal portion of the measures of financial plans spent on the web and online media notices, organizations are presently are investigating the reasons and factors that are controlling or influencing clients consideration and client commitment with respect to deals and ad. This exploration will give proposals and restrictions to organizations and dealers who work on the web or essentially on Instagram. Industry specialists and scientists in the scholastic world have researched the response to how best to draw in clients. Online media has encouraged various business possibilities and furthermore furnished organizations with stages through which they can include their investors. A significant worry to client commitment is the way it is conceptualized and what reasons empower and uphold client collaboration via web-based media. We are in the present business interesting articulation point where web and customer Behavior is at finished and all out scale and which implies that we are going into another season of chance, the blank area that innovation continues making and consistently will is an issue that organizations and individuals battle with in light of the fact that actually many individuals see things dependent on what as of now has happened instead of having the option to comprehend what will occur, which is unexpected in light of the fact that shouldn't something be said about's to happen now has occurred in history many occasions again and again, it's simply that you need to comprehend the example acknowledgment and convey it against the present status.

Keywords: Online Advertisement, Instagram, Brand Engagement, Instagram Marketing

TOPIC THAT IMPACTS EDUCATOR'S SUCCESS AND CONTRIBUTION

Sohaila ASKER

Egypt

Abstract: Educators who teach instructors are the individuals who train, instruct and offer help to understudy instructors, in this way making a huge commitment to the improvement of forthcoming instructors. Instructor teachers are the column for causing instructive establishments to accomplish the destinations making each graduate contribute at any rate a piece for improvement attempt of the nation in both south poor and northern rich countries on the planet. Basically meeting goals of such sort isn't simple and this unquestionably require a broad and maintainable association of all of significant partner of the nation (understudies instructors, educator instructors, guardians, school director, nearby and higher government, neighborhood network etc).In this paper specific accentuation is given on distinguishing factors significant for making instructor teacher beneficial in their vocations. Experience of different scholarly foundations and instructors and educator instructors as found in different explores were alluded to distinguish what, how and who can make educator teacher wonderful in their calling. It is be discovered that instructor instructors need to learn significant educational plan and evaluating adequacy of educator teacher arrangement program for the understudy educator is additionally significant. Also, instructor teachers need to have reflection and self examination expertise, a progressing comprehension of the evolving climate, academic aptitude, and information for educating.

Keywords: Teacher Educator, Profession, Reflection, Self Investigation, Instructive Abilities

INTERNATIONAL INVESTMENTS IN RETAIL SECTOR: AN EVALUATION

Duan LAN
China

Abstract: China is the biggest maker of farming, however don't have the innovations to process the merchandise. Unfamiliar Direct Investment (FDI) in retail helps in move of new innovations, the executives aptitudes, and scholarly properties. It can expand rivalry inside the neighborhood market, guarantee quality, brings higher efficiencies and decrease the expense of the items. It will increase the mindfulness about the unfamiliar brands and there might be change in the way of life of a segment of the Chinese Society. FDI additionally helps in expanding fares and duty incomes. The passage of unfamiliar organizations into Chinese Retailing will make numerous work openings mostly for well in fact gifted and instructed. Nonetheless, dominant part of Chinese populace are still unskilled people however gifted. Absence of appropriate instruction keeps them behind. Also, the coordinated retail will in general rule the whole shopper market over the long haul as it will make the Chinese business sectors more inclined to global changes. The section of unfamiliar retailers in our nation won't just hit the job of the neighborhood retailers yet in addition the mediators working in their industry might be tossed out of the work. Subsequently, unfamiliar direct interest in China will influence antagonistically the openings for work of average person, business of little retailers and go between and so forth which will hurt economy. Subsequently, overall FDI in retail isn't useful for Chinese economy. Worldwide experience even in cutting edge nations, for example, US, Germany and so forth is additionally very little great in such manner. In the event that legislature, disregarding numerous disadvantages, actually needs to proceed with FDI in retail, it ought to need to make rules and guidelines to keep control and keep up the development level in China.

Keywords: Monetary, Investment, International

EMPLOYEE MOTIVATION IN CROSSCULTURAL COMPANIES

Amogelang SCHOLTZ
Central African Republic

Abstract: With the quickly developing monetary and globalization, there is a development in the worldwide organizations and diverse business correspondence is getting progressively critical. These days, it is very basic to see representatives from various societies or various nations working in a similar organization, even in a similar office. Multifaceted organizations are constrained to buckle down so as to improve their center skill just as build up their upper hands because of extreme worldwide rivalry. Truly, in a crosscultural association, there could be countless issues, for example, culture impact, correspondence problem and so on, which may make large inconveniences for the human asset division, and far more terrible influence the working proficiency of an organization over the long haul. Consequently, for the human asset the board office, an inspired working gathering is earnestly required. Variety is an extraordinary test before the HR individuals in the organizations, because of the new innovation adaption in the business and to meet the quality work power is the fundamental explanation behind the development of the multi refined organizations. Cross - culture have an impact in HR capacities, in an organization it includes the kind of individuals who originate from various societies become the individuals from an association. There are sub societies inside a culture, for instance, individuals have their own propensity and are heredity, social encounters, Sub – social encounters and novel individual encounters.

Keywords: Motivational Factors, Dimension Of Culture, Coping Procedure

SOCIAL RESPONSIBILITY OF CORPORATES AND ETHICS ISSUES

Azzaam EL-ABAD
Libya

Abstract: In this paper the idea of social obligation, its advancement, factors requiring social duty, components and vital reactions alongwith restrictions of corporate social duty are examined. Issues and difficulties relating to social duty in worldwide business are additionally talked about. At the point when business organizations spread their exercises to unfamiliar terrains, business directors are presented to fluctuating rules of corporate social duty and various ideas of moral conduct. As opposed to homegrown moral and social obligation issues, the supervisors at global level are faced by such new components, they now and then need to adjust to the changed social duty and moral conduct. Moreover, other than nature and wellsprings of business morals, requirement for morals in business, noticeable issues in worldwide business are examined. At the point when business organizations spread their exercises to unfamiliar grounds, business administrators are presented to fluctuating rules of corporate social duty and various ideas of moral conduct. As opposed to homegrown moral and social obligation issues, the supervisors at worldwide level are faced by such new components, they now and again need to adjust to the changed social duty and moral conduct. They now and then change the item, follow an alternate item and showcasing procedure, adjust their HR rehearses, and at some point make changes in the exceptionally authoritative structure.

Keywords: Corporate Social Responsibility, Ethics, Companies, International Business

COMMERCIAL BANKS AND THEIR MARKETING STRATEGIES IN NEW ERA

Lethabo LANGENHOVEN
Tanzania

Abstract: A business bank is a business association, which bargains in cash, i.e., acquiring and loaning of cash. In this getting and loaning of cash, it makes benefit. The loaning function of interest is higher than it pays to its contributors. The elements of the business banks are presently wide and assorted. They have accepted incredible essentialness in the function of a specialist for monetary renaissance and social change as a result of their imperative part in activation of assets just as their arrangement for meeting the said destinations. They are not, at this point considered as organizations just for princely areas of the populace. They have obtained expansive base and have risen as powerful as reactant operators of social financial changes. A business bank has in this way to play out the troublesome assignment of keeping up harmony among liquidity and benefit. A business bank is the caretaker of the contributor's cash. It should likewise observe that the security of ventures isn't relinquished at the special raised area of productivity. Hence, the customary standards of business banking are: productivity, liquidity and security. Business Banking, however significant for created nations, as we have examined above, is of exceptional significance for the financial development of created and immature nations. No immature nation can advance without first setting up a sound arrangement of business banking in the economy.

Keywords: Marketing Strategies, Commercial Banks, Organizations

RISK MANAGEMENT ORGANIZATION FOR VOLATILE FINANCIAL MARKET

Ramzi EL-AMEN
Syria

Abstract: It is somewhat heartbreaking that monetary organizations like banks who are appreciating most noteworthy utilizing limit by and large need inernal hazard managent culture and explicit sub-gatherings to deal with their danger. Actually, there is far and wide conviction that they take enough guarantees to withstand their dangers in loaning cash to their clients the two organizations and people. Anyway, on numerous occasions they have been confronting wide scope of dangers and as a result at some point they need to request ban from the administrative specialists and at time even need to close their entryways until the end of time. Of late a few changes could be seen because of government guideline as well as controllers heading. These progressions are: demand for sufficiency of capital, and furthermore setting up an Asset Liability The Board Committee. These are anyway deficient as has been featured in the paper especially when the banks are needed to subsidize for comprehensive development. Banks by and large appreciate higher utilizing capacity as their complete resources are generally around 15 to multiple times higher than their value capital. It would be consequently important for banks to have effectively thought out danger the executives plan inside additionally adjacent to the oversight and control normally practiced by the administrative specialists worldwide just as public Integral piece of activity. Actually, hazard is a basic piece of activity of banks as banks work generally as mediator as they gather stores of individuals who have excess assets and loan the equivalent to individuals who need such assets for business or in any event, for interests in items and premises. It is evident subsequently that when banks loan cash they attempt the danger of default by borrowers for one explanation or the other and consequently they additionally embrace the danger of default to pay their contributors. This two-pronged danger should be dealt with by banks by outlining such business system where hazard the board should be a basic part.

Keywords: Risk the Executives, Commercial Banks, Finance

CREATIVE ADVERTISING AND EFFECTIVENESS

Theepob SRICHURE
Cambodia

Abstract: The publicizing business has experienced a few changes throughout the most recent quite a few years. The progressions have been acceptable as far as Technology headway, Medium and so on to pull in customers and to improve inventiveness. The significance of inventiveness factor in promoting has wide acknowledgment by numerous analysts, professionals and money managers. However, there is a deficiency of valid and precise exploration to create publicizing imagination procedures and relate them to advertisement adequacy. This investigation speaks to how imagination affected promoting, too understanding the estimation of imagination in publicizing through the survey of different writings. The goals of this audit study are to discover the function of inventiveness in publicizing in market. Furthermore, how publicists can make unmistakable impacts through innovative measurement particularly in the present media scene where sponsors think that it's difficult to shape the perspectives and goals of purchasers. An enormous group of writing on Advertising Creativity, Advertising Communication Process and Consumer Purchase Behavior gives a premise to the present study. The promoting industry has experienced a few changes in the course of the most recent a very long while. The progressions have been acceptable as far as Technology headway, Medium and so on to draw in shoppers and to improve innovativeness. The significance of inventiveness factor in promoting has got wide acknowledgment by numerous analysts, professionals and finance managers. However, there is a lack of valid and orderly examination to create publicizing inventiveness methodologies and relate them to advertisement adequacy.

Keywords: Advertising, Creativity, Effectiveness

VALUE CHAIN ACTORS AND PROFIT SHARES DETERMINANTS

Alan GHOA
Mongolia

Abstract: The investigation attempted to take a gander at the determinant elements of benefit share in male and female headed households in vegetable worth chain in Ethiopia. Sexual orientation jobs and relations decide circulation of advantages gathered from ones' cooperation in vegetable worth chain. Therefore, ladies don't similarly profit as men. There is no observational proof on deciding benefit for female-headed and male-headed entertainers in tomato esteem chain in Ethiopia. Study were led from an arbitrary example of 169 makers (54 FHH5, 186 MHH6), 123 wholesalers and 192 retailers arbitrarily chose from eight kebeles of the examination locale and six towns/urban areas. Information were examined utilizing investigation utilized numerous direct relapse econometric models. The various straight relapse model outcomes show that family work, amount delivered and selling cost decide family unit's benefit of tomato for MHH decidedly. Admittance to value data, accomplishment inspiration, manure cost, selling cost and amount delivered decided family unit's tomato productivity in FHH. The relapse model outcomes additionally indicated that benefit of distributer entertainers are dictated by good ways from the creation region, buying value, selling value, amount held every week and business expense. Cooperation in social association, stockpiling misfortune, buying value, selling cost, and amount sold every week are likewise determinants of productivity of retail entertainers. Female entertainers had less benefit than male entertainers. In this way, exceptional consideration should be given to female-headed makers (agronomic practices, input supply& admittance to credit) and should be increment their bartering power by set up coordinated and focal market data framework at the locale level, limit working of cooperatives and associations (foundations building, for example, stockroom, cool house, and present day market focuses).

Keywords: Actors, Female-Headed, Male-Headed, Onion, Profit, Tomato, Value Chain

WOMEN EMPOWERMENT AND SOCIAL ROLES

Muzaina EL-HASSAN
Qatar

Abstract: In our general public ladies are treated as kid creation and naturing machine independent of their decision, want, dignity and self turn of events. They take birth from one life cycle, intercede another life cycle in their untimely stage and end their own life cycle at their untimely age. So they can't make a mind-blowing most at any stage. They essentially murder their longing at the sprouting stage. The above-said "regenerative" job is to be played notwithstanding the "gainful" job they play in the homesteads, cowsheds and assembling units. In any case while assuming this job for a long time, the significance and the dynamic force that they get may not be very with regards to the immense requests this job makes on their time and energy. By and by they have framed a gathering in the name of Self Help Group so as to reinforce their social, prudent and political elements which may help in improving their personal satisfaction and business. In this investigation we take a gander at strengthening with regards to a ladies' participation of the SHG. Here we are basically discussing ladies originating from the most minimal crosspiece of the general public and a genuinely unsurprising scope of word related classes. Strengthening, in the unique circumstance, part can be believed to have the accompanying six segments: A) Influence over financial assets of the family and investment in monetary dynamic. B) Influence on her own advancement as a person C) Power over neighborhood strategy and support in socio – political dynamic D) Influence over different choices relating to general government assistance of the family E) Increased connections with different individuals from her gathering/network F) Improvement in the specialized and administrative aptitude of the part

Keywords: Social Role, Women, Empowerment

ECONOMIC GROWTH IN AFRICAN MONETARY ZONE AND RESERVE ACCUMULATION

Vrikodara KAPADIA

India

Abstract: One of the assembly standards of the West African Monetary Zone is the collection of worldwide stores. Normal to each monetary wonder, these advancements have acquired the commendations of numerous as they similarly have drawn extreme reactions from other people who question the reasoning for building saves despite devastating homegrown financial exercises and high occurrence of destitution in these nations. This investigation thusly tried to discover right off the bat, the impact of global stores gathering on monetary development and besides, regardless of whether there is a limit impact in the worldwide stores financial development nexus. The study will be one of the not many examinations, if by all account not the only investigation up until this point, that has embraced the privately weighted scatterplot smoothing (LOWESS) and the board cointegration procedures to inspect the relationship between monetary development and worldwide stores and furthermore to discover the presence of a limit impact. The investigation in this way, helps connect the examination hole and extends the boondocks of information. The static board relapse investigation and the board cointegration tests results affirm that global stores aggregation advances monetary development, an outcome which is steady with that of Polterovich and Popov (2003) and Fukuda and Kon (2010). The outcomes from the LOWESS method just as the non-straight model showed the presence of the edge impacts in the monetary growth international holds nexus. A U-molded connection between monetary development and global stores was set up, an outcome which is very new to the writing on financial development and worldwide stores.

Keywords: Global Stores, Financial Development, Board Cointegration, Edge Impact, LOWESS Method

POULTRY MEAT DEMAND AND LOCAL PRODUCTION

Sebastian GRUBER
Austria

Abstract: Taste, wellbeing contemplations, cost of imported poultry meat, cost of other meat available separated from poultry meat and pay of shoppers were significant as indicated by the purchasers in the interest of poultry meat. The level of arrangement of rankings by poultry meat purchasers was 89.9% utilizing the Kendall's Coefficient of Concordance. Meat venders likewise concurred with most the factors positioned by customers. Conventional least squares relapse results indicated cost of privately handled poultry meat, pay of purchasers, extent of shopper's pay spent on poultry meat and social thought have huge impact on the interest for privately prepared poultry meat. However, numerous financial experts accept the poultry business so as to profit by request development for poultry meat. Consideration should be given to handling area which can get significant pushed for improvement LDCs for the various achievements, for example, (1) expanding GDP through the arrangement of extra merchandise and new prepared items in the nation, (2) turning out revenue and work in country regions, in view of their solid in reverse linkage to essential horticulture, consequently lessening lopsided pay conveyance and reducing continuous provincial metropolitan movement issues, (3) making a wellspring of fares and unfamiliar trade, (4) giving preparing to untalented new representatives, just as incidental advantages, in this way updating the degree of schooling and expectations for everyday comforts winning in immature regions, and (5) invigorating agrarian creation by making new stable transitional business sectors for crude rural items and helping makers in improving their cultivating ability in some handling exercises through vertical joining and creation contracts with processors

Keywords: Poultry, Accra, Ordinary Least Squares, Kendall's Coefficient Of Concordance, Determinants, Demand

PROFESSIONAL JOURNALISTS AND THEIR ATTITUDES TOWARDS LOCAL JOURNALISM

Nabeeh AL-SULTANA
Jordan

Abstract: The press, or reporting, is frequently alluded to as the fourth home of the vote based system. It likewise goes about as the guard dog for a solid popular government. This is an enormous duty, demonstrative of the significant and fundamental job that news coverage plays in our general public. As per Michael Schudson, Journalism is "the matter of a bunch of foundations that advances intermittently (typically every day) Information and analysis on contemporary undertakings, regularly introduced as obvious and earnest, to a scattered and mysterious crowd in order to openly remember the crowd for a talk taken to be freely significant." Two models that are utilized to comprehend the media business – the market model and the public premium model – give various systems inside which to break down and comprehend this strain between business interests and the public premium that exists in reporting. The fundamental contrast between the Market Model and the Public Sphere Model is the manner by which they see individuals: the Market Model considers individuals to be shoppers though the Public Sphere Model considers individuals to be residents. The turn of events and ascent of the Internet as another type of broad communications has carried reporting one bit nearer to this ideal. Resident reporting is one of numerous popular expressions that were conceived because of the turn of events and ascent of the Internet. Resident Journalism is influencing the day by day lives of individuals just as the writers and those working in different media industry. Keeping in this perspective, Researcher took meeting of expert Journalists to know their mentality towards resident news-casting . The rundown of expert writers were assumed the base of contacts in media gave by coach, as they was already aware numerous reasonable individuals through their profession. This way scientist took the meeting of 15 expert writers. 10 of them interviews were recorded and 5 were directed through email as the media experts are occupied. The reactions were recorded and examined alongside writing. The outcomes discovered numerous positives and negatives of the resident news-casting.

Keywords: Journalism, Journalist, Local, Democracy

COMPETITIVENESS OF LEATHER INDUSTRY AND MARKET PRACTICES

Harutyun BABOIAN
Armenia

Abstract: Leather advancement technique has put the shoe business on the bleeding edge position to quicken the improvement of the area. The principal intention is to discover the variables that permit and keep the organization from adapting up to serious weights and to discover the upper hands delighted in and hindrances looked by the organization. An idea of intensity and boundaries for estimating it has been talked about. The doorman precious stone model has been decided to break down the organization's seriousness. As wellspring of information, four office chiefs and the general and appointee supervisor of the organization were reached by the specialist. The outcome portrays the low level intensity of the organization. All determinants of intensity (factor conditions, home interest condition, related and supporting enterprises, and firm system, structure and contention) are discovered to be unimportant except for normal asset enrichment of the nation in covers up and skins and low work cost accessibility. Absence of solid presence of related and supporting ventures and factor conditions like shortage of talented work, inaccessibility of crude materials (synthetic compounds and shoe embellishments) are the components that limit the organization from using its cost advantage in crude covers up and skins and continuing its piece of the overall industry on homegrown and worldwide market. The investigation sent the enhancement of the organization's item objective into enormous bases and the foundation of circulation sources in various piece of the nation to put together the organization's market with respect to solid homegrown interest.

Keywords: Competitiveness, Competitive Favorable Position, Porter Precious Stone Model

POLIMER ECONOMICS AND INFORMATION BEHIND INTRODUCTION OF CURRENCY

Takahara KAKUZO
Japan

Abstract: Cash gracefully by the national bank of nation depends on different variables. Withing this, gracefully of cash (coins + banknotes) which falls under M1 segment of cash flexibly, assumes a basic job. Of the two, that is, coins and banknotes, the printing and gracefully of banknotes is of high legitimacy and significance since it has an immediate connection to the cash flexibly and the money related arrangement of the economy. At the point when we discuss banknotes available for use, it has been and still is a steady undertaking to be snappier and more astute to remain in front of forgers, as manufactured monetary standards available for use in the majority of the groups is profoundly undermining. To beat this, numerous nations around the globe have received printing of polymer money (completely polymer or half and half assortment or both), the credit of advancement having a place with Australia. There are nations which have completely exchanged over to polymer, some have paper banknotes alongside polymer banknotes available for use. The nation pondering on flowing polymer cash on a preliminary premise on 10 in chose 5 urban areas. In view of its viability, it will switch over to polymer cash in divisions of 20 and 50 later, according to its reports. This viability depends on the accompanying components, viz., to check the danger of fashioned cash available for use, to build the life span of the money available for use, to adequately reuse the removed ill suited monetary standards into ecological well disposed ways and last yet not the least, to harvest the benefits of quicker creation. In any case, while might chip away at the relative cost benefit examination, what assume if polymer money isn't grasped by individuals is an inquiry that should be asked. It is on the grounds that a few nations that changed to polymer money in a portion of their divisions re-changed to paper banknotes

Keywords: Polymer Money, Learning Hole, Spill-Over Impact, Fake Cash

AGRICULTURAL PROCESS AND THEIR PROBLEMS: AN INVESTIGATION INTO INDUSTRY

Kareena BAKSHI
India

Abstract: The Agro-Processing industry in India assumes an imperative part in the public economic development and can possibly meet the neighborhood needs and fare prerequisites. Most significant point in the agro-handling is that a sizeable part of crude material prepared in them being provincial based it has a very high employment potential with altogether lower venture. Further the agro-industry generates new interest on the homestead area for more and diverse farming outputs, which are more reasonable for preparing. Then again, advancement of these industries would loosen up wage merchandise requirements to financial development by upgrading the supply of their items. A few appraisals recommend that in created nations, up to 14.00 % of the all out work power is occupied with agro-handling area legitimately or in a roundabout way. In any case, in India, just around 3 % of the work power discovers work in this area uncovering it's immature state and immense undiscovered potential for business. It helps in handling agrarian items, for example, field crops, tree crops, animals and fisheries and changing them over to palatable and other usable structures. Subsequently, transformation of agribusiness through making forward and in reverse linkages with industry has been emerging as a significant choice to conquer the expanding difficulties of creating employment open doors for expanding labour force and continuing the job of households in provincial territories. Agro-businesses restricted in both coordinated just as un-coordinated sections were confronting assortment of issues. The current investigation endeavored to inspect the issues of agro preparing units i.e., issues crude materials, monetary, showcasing and others and so forth

Keywords: Agro Processing Units, Financial, Market, Raw Materials

DESIGN PRINCIPLES IN PACKAGING: TYPOGRAPHY AND LABEL INFORMATION EFFECT ON CONSUMER BEHAVIOR

Iulian RAYEL
Moldova

Abstract: Item bundling is any holder or encased, enveloping the actual appearance, including graphical and auxiliary components plan, for example, shading, mark, size, shape and so forth that an item by it will be offered to the market available to be purchased or by which fundamental data about the item is communicated to the customer. It is an indispensable piece of the item and makes it more adaptable, safer and simpler to utilize. Bundling is one of the apparatuses that can seriously influence customer fulfillment since it is an incredible asset to pull in the consideration of shoppers, their inclinations, and extreme device in their arrangement that impacts their buying choices through an exceptional bundling plan. As a specialized device, mark data and its typography are one of the realistic components in bundling plan that ought to be controlled by thinking about the customers' inclinations. Esteeming the buyer inclinations are significant in light of the fact that they influence the customer fulfillment. Purchaser inclinations are impacted by segment factors. Segment factors are about populace highlights, for example, age, instructive level, family unit size and so on These elements are significant, in light of the fact that shopper inclinations, needs and needs regularly change with segment factors. In the current investigation because of the significance of mark data and its typography in bundle plan, the specialist arrangements to the ID and order of client inclinations towards the name data and its typography. This is finished with the aim of architects refreshing to better comprehension of purchaser inclinations in connection the name data and its typography. Accomplishing this objective acquired by considering to the consumers' demographic factors and furthermore by utilizing Kano's appealing quality hypothesis and Kendall's tau test. The investigation discoveries show an assortment of purchaser inclinations in the event of name data, typography and its effect on buyers' fulfillment or disappointment.

Keywords: Demographic Factors, Packaging Design, Label Information, Typography, Consumer Preference

WAGE INEQUALITY BETWEEN GENDERS

Efstathia AGNELI
Greece

Abstract: Albeit equivalent compensation for equivalent work is generally perceived as a work right however the fact of the matter is unique. There has been sufficient proof of sex wage differentials winning in the nation yet the current investigation intends to take a gander at the degree to which contrasts in the work market qualities are liable for clarifying sex wage holes. The current investigation makes an endeavor to examine sexual orientation wage holes for normal and easygoing laborers utilizing National Sample Survey's Employment - Unemployment Schedule (2009-2010). The standard OLS relapse strategy has been utilized to evaluate the effect of various covariates, for example, instruction, station, organization enrollment, in clarifying inside and between gathering (sexual orientation) disparities. At last, Blinder-Oaxaca (1973) decay technique is utilized to disintegrate sex wage holes for both customary and easygoing specialists to check what precisely clarifies the common sex wage differentials work market. In any case, this model was intensely evaluated by financial experts like Arrow and Phelps (1972) as they contended that the conventional neoclassical hypothesis neglects to clarify segregation in the work market and thusly, they thought of a measurable model to examine separation dependent on the business vulnerability about the profitability of the representative/specialist. Oaxaca and Blinder (1973) at that point made a significant commitment to the current writing in such manner, by quantitatively estimating the pay segregation. A few examinations, have utilized the Blinder-Oaxaca deterioration to contemplate wage differentials across occupations, industry, religions, social classes and sexual orientation.

Keywords: Gender Wage Differential, Blinder-Oaxaca Disintegration, NSS

MARKETING'S 4P: UNDERSTANDING THE SUCCESS OF ECOMMERCE

Bonnibel LUCA
Moldova

Abstract: The meaning of 'showcasing' as an idea has advanced in the course of recent many years. Showcasing in its fundamental structure was known to incorporate just advancement and publicizing. Be that as it may, with the changing industry climate and expanding coordination, showcasing has extended to incorporate a few different variables, for example, valuing of the item, methods for dispersion, and requests of the purchaser. Further, the significance of promoting as a component of any business system has likewise expanded. The principal point of the exploration paper is to comprehend the promoting blend – a significant showcasing device in this day and age of business, and to survey the pertinence of the apparatus "Placing the correct item in the opportune spot, at the correct cost, at the ideal time," is the exceptionally essential meaning of the advertising blend. Showcasing blend is a mix of variables that must be considered so as to build up a fruitful promoting technique for any business. These components together are known as the 4 'Ps' of advertising – item, value, spot, and advancement. The 4 'Ps' of showcasing as an idea has confronted numerous reactions before. The usage of the 4 'Ps' lies in the possession of individuals and the association, regularly bringing about the crumbling of the four factors because of the working restricted to various branches of the association. Further, the promoting blend recommends that the 4 'Ps' are similarly imperative to any association. Nonetheless, various examinations have demonstrated that the variables fluctuate in significance for various associations, the cost and the item parts being more critical to most associations.

Keywords: Product, Price, Place, Promotion, Marketing Mix

UTILIZING PUBLIC RELATIONS TOOLS TO BUILD IMAGE

Estelle CHÁVEZ
Argentina

Abstract: Advertising is significant in each instructive foundation. It is accepted that the key instruments utilized by advertising could be utilized to fabricate solid associations with the publics and dissolve troublesome gossipy tidbits and anecdotes about private colleges. The primary goal of the examination was to distinguish the instruments utilized by advertising units of private colleges in building associations with its publics. The investigation depended on close to home meetings and utilized meeting advisers for gather information from advertising officials and staff of three private colleges. It rose up out of the examination that advertising units depended on the colleges sites and functions as significant apparatuses to scatter data to publics of the colleges. The discoveries further demonstrated that there was negligible utilization of network relations exercises by the private colleges to construct solid connections. The splendid presentation of both public and private colleges everywhere on the world has set out the reason for the advancement of humankind and has brought about the improvement of character. The vital function of colleges and the way that the state funded colleges couldn't concede all the certified understudies required the foundation of private colleges to extend instructive chances. Agreeing Educational Reforms report (2002) private colleges are central members in our general public today. Private colleges have expanded the collection of hypothetical information and their part in the scholarly climate is considered as a sign for information insurgency. This fills in as a spine for the nation's monetary development in this 20th century. In this way, the full advantages from private colleges can be acquired just if the colleges and society are connected together through various connections, for example through host of establishments working in the public eye.

Keywords: Public Relations Apparatuses, Image Building, Private Colleges

EXPECTATION OF FOR INDIAN ECONOMY: FDI IN DETAIL

Praanvi BHATTACHARYA
India

Abstract: This paper manages issues identified with FDI in retail area. The third biggest developing business sector economy on the planet. The retail area adds to over 10% of GDP and offers work to around 40 million individuals. Hence, stream of Foreign Direct Investment will hugy affect the monetary exhibition of the nation. The entire paper is isolated in to six sections. Initial segment manages the FDI and the sorts of FDI. Second part manages the retail wherein we have zeroed in on various sort of retail area present. In the third and fourth area we have talked about FDI in retail and its contact with the assistance of SWOT investigation. In the fifth and 6th area we have examined effect of FDI on land and sloppy area. With the unwinding of the FDI strategy, the legislature has finished a holding up time of over seven years for worldwide retailers to enter the market. The effect is probably going to be a blended at first as little retailers and mediators/specialists will confront expanded tension on their business with the passage of the global retail-chain administrators. Retailing is the offer of products and enterprises from individual or organizations to the end client. It is the last connection that associates the individual shopper with the assembling and dispersion chain. Currently, a few retailers are destitute and this will give such a rescue choice to them. Interests into land at the front end as far as retail location spaces and of the back end as far as better quality stockrooms.

Keywords: FDI, Retail, Unorganized Area, Real Bequest, Impact, Employment

CONSUMER BEHAVIOUR IN MARKETING

Sorghaghtani BEKI
Mongolia

Abstract: Because of quick development of innovation it is essential to discover the adjustment in the way of life of buyers. In the current exploration it has been attempted to outline way of life of the purchasers changes because of a portion of the variables, such age, schooling, social class, pay and some others factors. It has been seen that some the components has significant function in the changing of purchaser practices. The accompanying exploration help to know the elements capable in changing the way of life of the purchasers are value, place, credits, commercial, most loved projects ascribes favored by the customers and huge changes have been watched Though comparable, buyers are one of a kind in themselves, they have needs and needs which are fluctuated and assorted from each other, and they have diverse utilization examples and utilization conduct. The advertiser fulfills these necessities and needs through item and administration contributions. For a firm to endure, contend and develop, it is basic that the advertiser recognizes these requirements and needs, and gives item contributions more adequately and productively than different contenders. An exhaustive yet careful information on customers and their utilization conduct is basic for a firm to succeed. Thus, lies the embodiment of Consumer Behavior, an interdisciplinary subject, that developed as a different field of study during the 1960s. Purchaser demeanor has suggestions for an advertiser. A person with an inspirational demeanor towards an item/administration offering is bound to make a buy, this makes the investigation of customer mentalities profoundly significant for an advertiser. Advertiser ought to comprehend the elements of demeanor arrangement and change.

Keywords: Consumer Conduct, Technology, Attitudes

RURAL MARKETING PRACTICES: AN EMPIRICAL EXAMPLE

Nanika Du TOIT
Zimbabwe

Abstract: Advertising today has totally changed the nature and quality of business. Promoting of items has assumed responsibility for the cycle of creation itself. Client today for sure is the "Ruler". He can assemble or decimate the organization. Presently days the fundamental necessities of buyer is familiarity with item and its employments. Furthermore, when this data is introduced in an imaginative and compelling way, it makes a never-ending impact on the buyer's psyche and may even modify his impression of what he needs. The paper depicts the difficulties and techniques of provincial showcasing in Zimbabwe. The rustic market in economy can be characterized under two expansive fields. These are the market for customer products that comprise of both sturdy and non-solid merchandise and the market for agrarian sources of info. Lately, rustic business sectors have gained significance, as the general development of the economy has come about into impressive expansion in the buying intensity of the provincial individuals and inclinations of country individuals are additionally getting changed. The rustic market comprises 70% populace, twice as whole market of USA and would expand than absolute shopper market in nations like South Korea/Canada in an additional 20 years. Utilizing essential and auxiliary information gathered from different market sections. It displays semantic, local and social varieties and monetary variations. Provincial Marketing is a creating idea, and as a portion of any economy has immaculate potential, advertisers have understood the open door as of late. Improvement in foundation and arrive at guarantee a splendid future for those aiming to go provincial. Any full scale level system for these business sectors should zero in on accessibility, availability and moderateness. Centered consideration should be paid to statistical surveying that proceeds to decrease the uncertainly in managing these business sectors.

Keywords: Rural Marketing, Customer, Behavior

PRIVATE LABEL BRANDS AND EFFECT OF MARKET FACTORS ON PURCHASE INTENTION

Bertil BERGQVIST
Sweden

Abstract: Marking is the cycle by which organizations recognize their item contributions from contenders' contributions. Advertisers form their items into brands which help them to make remarkable situation in the psyches of clients. A brand is made by creating unmistakable name, bundling and plan and stirring clients' assumptions regarding the contribution. Marking shapes clients observation about the item. Brand prevalence leads over high deals, the capacity to change cost charges and the ability to oppose dispersion power. The examination observationally researches the impact of Market factors on buy goal towards Private Label Brands among customers in Chennai. Market factors incorporate measurements identified with Brand Sensitivity and saw Economic Situation which affects Intention to buy Private Label Brands. Past investigations have discovered that purchaser qualities have sway on goal to buy Private Label Brands. The current examination contends, in light of hypothetical edge work, Market Factors towards Private Label Brands can likewise be considered as affecting buy goal towards Private Label Brands however this has not been researched previously. Estimation scale for Market Factors was taken from hypothetical audit. The unwavering quality and legitimacy of all variables taken for the investigation have been talked about. Factor Analysis method have been utilized to diminish enormous number of factors to modest number of elements. Factor Analysis assume a vital part in understanding business sector factors that lead to buyer goal to buy Private Label Brands. Such a top to bottom comprehension about the components lead to understanding purchaser's goal which will empower the retailers to distinguish those elements and along these lines break down and actualize those promoting procedures that will prompt accomplishment of PLBs.

Keywords: Purchase Intention, Private Label Brands, Market Factors, Perceived Economic

TOP EMERGING ECONOMIES AND STOCK RETURNS: POSITIVE DEPENDENCE

Pieter Van NIEKERK
Central African Republic

Abstract: This exploration gives proof of consistency and deviation in the stock return and unpredictability of the six future monetary forces. Using the partially incorporated autoregressive moving normal fragmentary coordinated general autoregressive restrictive heteroskedasticity (ARFIMA-FIGARCH) models on day by day returns of the significant stock lists of Brazil, Russia, India, China, South Korea and Mexico, this examination found that Brazil financial exchange returns has a halfway memory, however since quite a while ago run tirelessness is available in its volatilities just as the securities exchange of China. The financial exchanges of Russia, India, Mexico and South Korea are non-fixed making basic autoregressive cycles incomprehensible in demonstrating them. The partially coordinated autoregressive moving normal fragmentary incorporated hilter kilter power autoregressive contingent heteroskedasticity (ARFIMAFIAPARCH) was additionally used to confirm the underlying outcomes. The models affirmed that Brazil and China securities exchanges have long-memory properties. The models likewise indicated that the securities exchange volatilities of Russia, India and South Korea have unsurprising structures. While stock trade record showed double long-memory properties in its profits and volatilities. Then again, the Mexican securities exchange kept up its non-fixed property under these arrangements of models. This investigation additionally found that the entirety of the top rising nations indicated solid confirmations of instability lopsidedness, with negative news having greater effect on stock return volatilities than positive news.

Keywords: Long-Memory and Deviation, Stock Returns and Volatilities, Top Developing Economies

IMPROVING THE STUDENTS' SATISFACTION: A CASE

Sebastian LEÑERO
Mexico

Abstract: The examination results demonstrated that there were 450 understudies who met and responded to 24 inquiries. The analysts had examined KMO test, the aftereffect of KMO examination utilized for various relapse investigation. This paper directed during the period from April, 2011 to October, 2013 at University. The relapse examination results indicated that there were five components, which included of variables following: picture esteem, prepared information, preparing program esteem, Reliability worth and social movement of understudies' fulfillment with 5 % noteworthiness level. Also, the exploration result was handled from SPSS 20.0 variant. The abovementioned - referenced things, the specialists had five arrangements so as to improve the understudies' fulfillment of University. The specialist had assumed the fundamental goals of this investigation were to: 1. The primary goal, the specialists needed to recognize and test factors that influence understudies' fulfillment towards the nature of preparing support and decide the main factors that influence understudies' fulfillment. 2. The subsequent goal, the analysts needed to propose answers for expanding the understudies' fulfillment to the nature of preparing administration at University. Improving the nature of instruction and preparing is a typical quest for suppliers and specialists of schooling and preparing in numerous nations in the creating and created universes. Indicative of the predominance of the mission for quality are the different references in the well known and scholastic press, and in investigations of global organizations of schooling and preparing change activities to public capabilities systems, preparing assets, and utility of working environment and institutional preparing in creating appropriate aptitudes, information and perspectives.

Keywords: Training Quality, Service Quality and Understudies' Fulfillment

RETAIL INDUSTRY AND THE LINK BETWEEN PRODUCERS AND CONSUMERS

Shaheera EL-KASSEM
Pakistan

Abstract: Retailing gives a significant connection among makers and shoppers in a cutting edge market economy. The exhibition of this area affects shopper government assistance. Retailers not just give customers a wide assortment of items, yet in addition a wide scope of corresponding administrations, (for example, affirmation of item conveyance), which can prompt more educated decision and more prominent accommodation in shopping. They likewise give makers much required data on purchasers request design. Profitability and productivity in retail tasks brings down value level and lessen mutilations in the value structure. Through in reverse and forward linkage, execution of retailing administrations influences the exhibition of interlinked areas, for example, the travel industry, recreational and social administrations, assembling of buyers merchandise agro-great creating enterprises etc. The present paper is an endeavor to investigate retailing in Pakistan in Historical persepective. Retailing is the biggest private industry in Pakistan and second biggest manager after horticulture. The area adds to around 10% of GDP and 6-7 percent of work. With more than 15 million retail sources, the nation has the most elevated retail source thickness on the planet. This area saw huge advancement in the previous 10 years – from little sloppy family-claimed retail arrangements to coordinated retailing. Advancement of the economy, ascend in per capita pay and developing industrialism have empower bigger business houses and makes to set up retail arranges, land organizations and financial speculator are putting resources into retail foundation.

Keywords: Retailing, Consumers, Productivity

AGRICULTURE DEVELOPMENT AND CROPPING PATTERN: A CHANGING ROLE

Mushtaaq EL-MAHMOUD
Saudi Arabia

Abstract: Farming is the primary area of the economy which contributes about 19.12 percent of the gross public item. In addition, it gives work to around two third of the populace. The presentation of rural area during the previous thirty years has been good. Be that as it may, a lower development rate recorded during the ongoing years is a reason for concern. The quick expansion in populace and way of life because of monetary improvement applies tension on interest for food stuffs which can be met simply by satisfactory gracefully of agrarian yield. Notwithstanding fast advances in innovation, food security couldn't be achieved. This calls for gigantic endeavors for continued development of rural yield, which can be accomplished through proper innovative appropriations. Agribusiness on downpour took care of terrains is helpless before nature and harvest yields are dependent upon savage changes because of the notions of the rainstorm and other flighty normal elements like temperature, wind and stickiness. Added to this, is the flare-up of infections and nuisance invasions. These outcome in a shaky portfolio in the dry season inclined territories the yields are likewise exceptionally questionable. The changeability in yields influences the costs bringing about a dangerous result from crop development in these zones. This examination illuminates the chose crops and their changing trimming design in downpour took care of developed territories. By trimming design is implied the extent of territory under various harvests at a state of time. A change in trimming design suggests an adjustment in the extent of territory under various harvests. Trimming design express the portions of various yields in the rancher's all out developed territory in a horticultural year.

Keywords: Agriculture, Employment, Variability, Yields, Technology, Rain Took Care Of, Vacillations

MARKETING OF ENVIRONMENT: TRENDS, OPPORTUNITIES, AND CHALLENGES

Tihomir FILDISHEV
Macedonia

Abstract: Advertising is one territory of business which has pulled in the consideration of ecological issues in business activities and procedures. Large scale manufacturing, mass utilization and mass promoting of items which are least worried about general climate lead to the worry of society towards indigenous habitat. Ecological advertising is generally new concentration in business attempts and became a force to be reckoned with in the last part of the 1980s and mid 1990s (Ottman 1998) started in Europe in the mid 1980s when certain items were discovered to be unsafe to the climate and society overall. An expanded spotlight on ecological issues, has added to an ascent in the interest for climate benevolent items and administrations. The focus on supporting the climate has made wording, for example, "carbon impression" and "balancing". Numerous associations have adjusted their showcasing methodologies to benefit from the purchaser hunger for climate well disposed items and administrations. Green promoting is a marvel which has created specific significant in the cutting edge market. This idea has empowered for the re-promoting and bundling of existing items which as of now stick to such rules. Moreover, the advancement of green advertising has opened the entryway of chance for organizations to co-brand their items into discrete line, praising the green-kind disposition of a few while overlooking that of others. Such promoting procedures will be clarified as an immediate aftereffect of development in the psyches of the customer market. So as to satisfy stricter natural guidelines, the two advertisers and customers are getting progressively touchy to the requirement for switch in to green items and administrations. As a result, green advertising has risen which represents developing business sector for feasible and socially capable items and administrations. World Commission on Environment and Development characterize reasonable improvement as meeting "the necessities of the present without trading off the capacity of people in the future to address their own issue" Environmental promoting likewise ties intimately with issues of modern biology and natural maintainability, for example, broadened producer‟s obligation, life-cycle examination, material use and asset streams, and eco-proficiency.

Keywords: Environment, Marketing, Green advertising, Opportunity, Challenges, Competitive Advantage

EFFECT OF VISUAL MERCHANDISING IN RETAIL INDUSTRY OVER CONSUMER BEHAVIOUR

Ari KIZILIRMAK

Turkey

Abstract: Visual promoting is game plan of product to improve deals. Visual marketing is the method utilized in advancing the offer of products. It is plan of product in retail location to feature the items to the clients, making them peruse inside the store prompting drive deals. Visual promoting adds quality to retail insight. Visual promoting assists with making want to the clients. Visual promoting is a worldwide pattern which is presently having sway on Turkish retail in a positive manner. Visual promoting is useful in building brand and store picture. Customer's desire and way of life of individuals are evolving. Retailers need to establish a climate in such a manner to fulfill the clients. Retailers need to focus on in-store the board and redo the worldwide plan to get effective. Visual Merchandising establishes a decent shopping climate to the clients. By appropriate showcase with paths visual promoting gives accommodation and solace to the clients. Numerous examinations has demonstrated that a perfectly enlivened store with great window show draws in more bystander changes over them into customers. Visual promoting components with delightful lighting, shading, feel of the store changes over customers into clients. By showing the items with value, featuring the new items, client comes to think about item data and new patterns on the lookout. Visual promoting components like designs and sign sheets go about as shopping manual for the clients. Rehash visit to the store by the clients happen just when the primary visit to the store by the client is critical one. First visit to the store occur, just when first great impression is made by acceptable outer climatic which is conceivable through visual marketing.

Keywords: Visual Merchandising, In-Store Management, Shoppers Expectation

TAX PAYING FOR WORKERS WITH HIGH INCOME: A CASE STUDY TO FIND AN IDEAL APPROACH

Mahdeeya EL-SHABAZZ
United Arab Emirates

Abstract: The creators examine how much and how the taxation rate should be moved towards top pay workers to lessen pay disparity. Beginning from Lambert and Aronson (Inequality deterioration examination and the Gini coefficient returned to 1993) and Alvaredo (A note on the connection between top pay shares and the Gini coefficient 2011) decay by pay gatherings, they demonstrate that for three kinds of income unbiased direct close to home annual assessment changes (PIT) in view of Pfähler (1984) the redistributive impact is consistently higher than before the change, and when the size of the rich gathering is adequately little (for example 1%), the most ideal alternative is allotting charge changes relatively to total compensation, and the most noticeably terrible doing it relatively to burden liabilities. An experimental representation of the hypothetical outcomes is given utilizing miniature information from the Spanish PIT. Simultaneously, top peripheral duty rates on upper pay workers have declined strongly in numerous OECD nations, especially in Anglo-Saxon nations (Piketty et al., 2014), even despite the fact that the facts confirm that during the Great Recession various nations have endorsed charge climbs attempting to stop the drop in open incomes (Förster et al., 2014). Conversations are as yet open on the connection between the expansion of the pay portion of the most extravagant and the level at which they should be taxed.

Keywords: Top Earnings, Imbalance, Individual Annual Assessment, Progressivity, Rearrangement

PRICING TECHNICS FOR THE GOODS WITH LOW QUALITY

Jan SIMEONESCU
Romania

Abstract: Organizations with market power once in a while take part in deliberate quality decrease of a segment of their yield as a method for offering two characteristics of merchandise at the motivation behind cost separation, even missing a cost saving. This paper gives a precise portrayal as far as minimal incomes of when quite a technique is beneficial, which, strikingly, doesn't rely upon the circulation of client valuations, yet just on the estimation of the harmed item comparative with the whole item. Specifically, when the harmed item gives a consistent extent of the estimation of the full item, selling a harmed decent is unbeneficial. One quality decrease produces higher benefits than another if the previous has higher minor income than the last mentioned. Deneckere and McAfee (1996) present a few striking instances of harmed products. A monetarily significant model they don't examine is the basic Saturday night stay-over limitation in air travel, which is utilized to legitimize a markdown admission. Since a Saturday night stay-over prerequisite doesn't limit the days on which the client flies, the prerequisite isn't likened to the early show appearing at a cinema, which has a low cost on the grounds that the early showing is an off-top time. The Saturday night stay-over indeed grants travel at top occasions. The limitation functions as a value segregation apparatus since the travelers with the most elevated worth are frequently going for work, and would like to be home for the end of the week, an objective precluded by the necessity to traverse a Saturday night.

Keywords: Merchandise, Evaluating Methods, Low Worth

ADVANCEMENT IN BUSSINESS AND RELATIONS WITH TASKS

Surat OLIMOV
Uzbekistan

Abstract: The word related aptitude structure relies upon the business cycle if bosses react to deficiencies of candidates during upswings by settling for the easiest option. Devereux utilizes this suggestion to build observational tests for the idea of recruiting norms change (the supposed Reder theory) and discovers certifiable proof for the U.S work market. The creators reproduce his examination utilizing German work register information. As to word related aptitude organization they acquire fairly lower be that as it may, subjectively comparative reactions to the business cycle in spite of notable institutional contrasts between the U.S. furthermore, German work market. The responsiveness of word related piece wages to the business cycle is extensively lower in Germany. We recreate Devereux's examination on expertise shares and on word related overhauling utilizing business register information from the German Federal Employment Agency which contain definite compensation and segment factors for all reliant workers covered by the federal retirement aide framework (about 80% of the work power). Specific preferences of our information are their gigantic size (around 20 to 25 million laborers for each year for West Germany) and the long time span covered (1980–2004). We utilize comparative assessment techniques however need to represent little contrasts in the information, for example, edited wages. The similitude of the information and the assessment approach render us with assessment results we view as straightforwardly tantamount to the US results.

Keywords: Hiring Norms, Business Cycle Change, Word Related Redesigning, Wage Structure, Wage Setting, Overqualification

EXPECTED BEST OUTCOME FROM BUSSINESES: A CASE STUDY

Vidar NYSTRÖM
Sweden

Abstract: In this paper the creator demonstrates that the Expected Net Future Value (ENFV) rule can lead a danger nonpartisan social organizer to dismiss ventures that expansion anticipated utility. On the other hand, the Expected Net Present Value (ENPV) rule effectively distinguishes the monetary estimation of the task. While the ENFV increments with vulnerability over future loan costs, the normal utility abatements on account of the organizer's craving to smooth utilization across time. This paper hence shows that Weitzman (1998) is "correct" and that, inside his economy, the far-removed future should be limited at its most minimal conceivable rate. As a reaction to this, Gollier (2004) has expanded an oddity that can be followed back to Pazner and Razin (1975). He demonstrates that the proposal that low markdown rates should be applied at far skylines is profoundly delicate to the picked speculation evaluation method. In the event that arrangement creators were to set cash aside today to manage ecological issues later on, of course the impact of Jensen's imbalance implies that the normal future estimation of this saving increments with cost of capital vulnerability. As an outcome, this infers that approach creators, utilizing an ENFV standard, should give lower need today to environmental change reduction programs. This evident affectability of the ideal strategy choice concerning long haul activities to the technique for capital evaluation is at times alluded to as the Weitzman-Gollier puzzle.

Keywords: Discount Rates, Term Structure, Capital Planning, Financing Cost Vulnerability, Ecological Arranging

MERGERS AND RELATED ANALYSIS FOR PRODUCTS

Pilypas RABACIAUSKAS
Lithuania

Abstract: This paper thinks about the exact evaluation of the connection among costs and number of firms in nearby business sectors in geographic or, all the more by and large, trademark space and its utilization as proof in consolidation cases. It traces an underlying, semi-nonparametric econometric model of rivalry in such business sectors, looks at its testable ramifications as far as value fixation connections, and shows that the model is non-parametrically distinguished. This overall way to deal with value focus investigation in separated item showcases is shown in a little scope application to films in the UK. The application features the fundamental choice focuses looked by a power while evaluating the weight that can be connected to this sort of investigation as proof. Exchanging examination of neighborhood transport administrations additionally elaborate a value focus examination, it was utilized to analyze the speculation of nearby transport markets being contestable, in which case there ought not be any measurably recognizable proof of unregulated costs being influenced by nearby fixation. The survey of rivalry in the banking area directed by Cruickshank (1999) depended on a value focus concentrate also. Value fixation concentrates likewise regularly highlight in the observational mechanical association writing.

Keywords: Differentiated Items, Nearby Rivalry, Non-Parametric ID

AGE OF BUSINESSES AND POTENTIAL DISAGREEMENTS

Christin ENQUIST
Sweden

Abstract: While a few plots of the total age circulation propose that firm age is dramatically conveyed, we discover a few takeoffs from the remarkable benchmark. At the lower tail, we locate that exceptionally youthful foundations are more various than anticipated, yet they face high leave perils. At the upper tail, the most seasoned firms are more established than the remarkable would have anticipated. Moreover, the age conveyance of disaggregated businesses, (for example, the worldwide carrier industry) is less customary and can show multimodality. Despite the fact that we zeroed in on takeoffs from the dramatic, we found that the remarkable was a helpful reference point and underwrite it as a proper benchmark for future work on mechanical structure. Rather than the size circulation, the age dissemination has scarcely been examined. In this paper, we propose that the age dispersion is a valuable outline portrayal of the structure of ventures, that it shows a normal shape that is powerful across datasets and is a nearby match to the remarkable dissemination. The age dispersion is likewise seen to make a helpful commitment to hypothetical demonstrating of the firm development measure. One motivation behind why the total age conveyance has not been explored in past observational work is probably a direct result of the trouble in acquiring information on the periods of enormous examples of firms. Headd and Kirchhoff. Remark on "the shortage of data by business age" and compose that "Just expressed, mechanical association and private company analysts are denied of firmage information." The accompanying reasons can help clarify why information on firm age is more earnestly to acquire than information on factors, for example, firm size

Keywords: Age Dispersion, Remarkable Dissemination, Firm Size Conveyance, Endurance

PRICE OF HOUSES AND MODELLING TECHNICS FOR FUTURE VALUE

Herman ROHDE
Denmark

Abstract: A fall in house costs because of an adjustment in basic worth rearranges abundance from those long lodging (for whom the major estimation of the house they own surpasses the present limited estimation of their arranged future utilization of lodging administrations) to those short lodging. In a shut economy delegate specialist model (the exceptional situation when the birth rate is zero, of the Yaari-Blanchard OLG model utilized in the paper), there is no unadulterated abundance impact on utilization from an adjustment in house costs if this speaks to an adjustment in their principal esteem. At the point when the birth rate is positive, higher key house costs driven by the lodging interest of people in the future will support current consumption. There is an unadulterated abundance impact on utilization from an adjustment in house costs even in the delegate specialist model, if this mirrors an adjustment in the theoretical air pocket part of house prices. Two different channels through which a fall in house costs can influence total utilization are (1) reallocation impacts if the minor penchant to spend out of abundance varies between those long lodging (the old, state) and those short lodging (the youthful, state) and (2) guarantee or credit impacts because of the collateralisability of lodging riches and the non-collateralisability of human abundance. A decrease in house costs diminishes the extension for contract value withdrawal. For given successions of future after-charge work pay and loan costs, a fall in house costs will at that point push down utilization in the short run while boosting it over the long haul. The contention is rudimentary and applies to coconuts just as to houses. When does a fall in the cost of coconuts aggravate you off? Answer: when you are a net exporter of coconuts, that is, the point at which your blessing of coconuts surpasses your utilization of coconuts. A net shipper of coconuts is in an ideal situation when the cost of coconuts falls. Somebody who is simply independent in coconuts is not one or the other more regrettable off nor good.

Keywords: Wealth Impact, House Costs, Theoretical Air Pockets

MARKET VALUES AND AN ECONOMETRIC APPROACH TO DEFINE VALUES

Themistoklis CONSTANTINIDES
Greece

Abstract: This paper formalizes an observationally implementable structure for the meaning of nearby antitrust business sectors in retail advertises. This system lays on an interest model that catches the compromise among distance and monetary expense across elective shopping objections inside nearby business sectors. The paper creates, and presents assessment results for, an experimental interest model at the store level for staple goods in the UK. The paper is coordinated as follows. Area 2 gives a conventional portrayal of the calculation that is ordinarily alluded to as the speculative monopolist test, it additionally proposes measures for the power of rivalry in neighborhood markets. This segment is proposed as the setting for the rest of the paper. The experimental center of the paper begins with Section 3, portraying the miniature information fundamental the examination. Segment 4 gives a blueprint of the miniature econometric interest model. Segment 5 sums up the principal highlights of the assessment system and addresses different related computational angles. Segment 6 presents and examines assessment results. Furthermore, Section 7 gives a concise closing rundown. The investigation recommends a compromise between affectability regarding cost and distance, with less fortunate family units being touchier to both and bigger family units being more delicate to cost, while being less impervious to more removed shopping. With respect to rivalry applicable bits of knowledge, this examination gives proof that, in light of a sash's theoretical value rises, most purchasers who switch to a contender belt are probably going to change to one with bigger net deals territory, yet just a little portion of the individuals what switch's identity is relied upon to venture out further to do their shopping for food. These discoveries seem powerful concerning the meaning of shopping utilized in the examination.

Keywords: Geographic Antitrust Market Definition, Discrete Decision

VOLUNTARY WORKING AND EARNING VALUES: A CASE STUDY

Hekura MAXHUNI
Albania

Abstract: Since objective people realize that they can't generally get what they need, they are expected to make proper changes. Nonetheless, little is thought about compromise thinking in labor market portability dynamic. The goal of this paper is to dissect the impact of occupation explicit civilities on the choice to intentionally acknowledge wage cuts. Use of German family information uncovers that intentionally versatile laborers are bound to acknowledge lower compensation when strain can be improved. As such, the considered versatile laborers compromise courtesies and financial prizes while evolving businesses. To summarize, compromise thinking, as speculated above, is a key component of the acknowledgment of compensation cuts. The outcomes show that emotionally better remaining burden is paid for by lower compensation. I am, nonetheless, not ready to discover unmistakable uphold for the speculation that laborers compromise upgrades in work time game plans, better protection from work misfortune, and the acknowledgment of lower compensation. There is powerless (generally measurably inconsequential) proof for repaying wage differentials for more awful strain and for less protection from an employment misfortune. Likewise, the speculation that laborers pay for better vocation possibilities by wage cuts can't be upheld in this paper. Indeed, the converse is recommended on the grounds that better advancement openings are joined by higher wages. For more regrettable advancement openings, people are not made up for by higher wages. The discoveries on a few of the occupation explicit luxuries vary while thinking about emotional insights about worsenings in wages as opposed to utilizing target measures for wage cuts. This may be driven by intellectual disharmony decrease where laborers change their insights about the occupation in a positive manner to determine intellectual cacophony acquainted by versatility with lower compensation.

Keywords: Mobility, Wage Cut, Quit

VALUE COMPONENTS AS DETERMINANTS OF QUALITY

Radomił GURA
Poland

Abstract: In the event that an item has two components of value, one noticeable and one not, a firm can utilize recognizable quality as a sign of inconspicuous quality. The connection between's shoppers' valuation of high caliber in each measurement is a vital determinant of the practicality of such flagging. A firm may utilize cost alone as a sign, or cost and quality together. The two signs will in general be utilized when the market is exceptionally clueless, though value flagging alone will in general be utilized when the market is modestly educated. On the off chance that high detectable quality is cheap to give, at that point it can't flag high undetectable quality, and low recognizable quality is consistently a sign that inconspicuous quality is high. The model introduced here is identified with that of Bagwell and Riordan (1991), and again the central point of contention is the thing that sort of sign won't be impersonated by an inferior quality rm. In any case, minimal creation expenses of high caliber (in one or the other measurement) have no immediate bearing on the rm's decision of flagging system. There is an open door cost if a rm brings down discernible quality: shoppers' eagerness to pay for the item is lower. This expense is generally low for a great rm (a rm that produces high inconspicuous quality) if the relationship between's customers' valuations of high caliber in each measurement is negative. For the lager model, this would imply that purchasers who esteem top notch content exceptionally are near impassive between the two sorts of bundling. Since this chance cost is higher for a bad quality rm, the top notch rm doesn't need to misshape value significantly to flag viably. Quality flagging would then be able to moderate the contortion that emerges from value flagging. There is the best motivation to utilize quality flagging if the market is clueless, when the bending emerging from cost flagging is huge. On the off chance that the market is modestly educated, just cost is utilized as a sign. At the point when high discernible quality is economical to give, just a high-caliber rm will actually pick low recognizable quality. Along these lines, low noticeable quality is a sure sign that inconspicuous quality is high. Moreover, high perceptible quality can't be utilized to flag high inconspicuous quality.

Keywords: Signaling, Quality, Items

DOES SPORT IMPROVE ABILITY FOR INTELLECTUAL PERFORMANCE?

Mani HOUSYAR
Tajikistan

Abstract: The interdisciplinary examination region Cognitive Interaction Technology (CIT) means to comprehend and uphold cooperations between human clients and different components of socio-specialized frameworks. Significant purposes behind the new interest in understanding CIT in game brain research are the noteworthy improvement of intellectual mechanical technology and cutting edge innovations, for example, virtual or increased reality frameworks, psychological glasses or neurotechnology settings. The current article plots this region of examination, addresses moral issues, and presents an experimental investigation with regards to another estimation and evaluation framework for preparing in karate. Ongoing advances in the field of intellectual help frameworks empowered generally automatized evaluations of individual mental portrayal structures for activity groupings, for example, arranged development designs in dance or combative techniques. Exact examinations with karate professionals of various aptitude levels show that exceptional programming based study and algorithmic investigation techniques dependent on intellectual models create individualized execution expectations for a development grouping from the Kanku-dai customized organization (a pre-characterized karate development arrangement), which associated essentially with formal ability (kyu/dan rank) yet additionally with the real probability of mix-ups in real life execution. This data could tentatively be utilized to characterize singular preparing objectives for intentional practice and fused into psychological collaboration innovation to give fitting input. We contend that the improvement of psychological cooperation frameworks for game ought to expressly think about moral issues and present a specific created designing methodology.

Keywords: Moral Issue Acknowledgment, Mental Portrayal Structures, Intellectual Help Frameworks

SOCIAL TRAUMA AMONG YOUNG ASSAULT VICTIMS

Josep MALLÉN
Mexico

Abstract: Colombia is the second nation with the most elevated number of inside uprooted people. Over the most recent 10 years, in excess of 400,000 youngsters convey, in their background, the title of casualties. The mental and social conditions that decide the lives of uprooted youngsters on the planet are not obscure. Dread, the helpless assets for social variation accessible to them, and the conceivable propagation of the pattern of brutality, speak to psychosocial hazard factors in the youthful and uprooted populace. In this specific circumstance, the Victims Law in Colombia specified different proportions of repairment, including Relocation (the individual or family survivor of constrained removal chooses to get comfortable some spot, other than the one they had to leave) and Return (the individual or the family unit casualty of constrained dislodging chooses to re-visitation of the spot from which they were uprooted, to settle inconclusively) gave the states of intentionality, security, and pride are available. A speculation that prosperity will be better in the returnees was set, since they would fortify the social encouraging groups of people among neighbors and different casualties in their old spaces of life. To test the theory, the sizes of Psychological Well-being, Social Well-being, the Satisfaction with Life Scale, and the Psychosocial Trauma Scale were applied to youthful returnees (n = 129) and moved (n = 259) in Colombia. The Exploratory and Confirmatory Factor Analysis was performed to remove the overall proportion of prosperity and psychosocial injury followed by the examination between the gatherings. Importance, force, and impact size markers were gotten, lastly, the incomplete connection between's the gatherings were made according to psychosocial injury and prosperity. Results demonstrated that returnees have more prominent prosperity and more clear pointers (d = 0.365, 1-β = 0.996), concerning that of moved. Furthermore, the prosperity of returnees has less injury factors, who thusly are semi directed by the circumstance of return or migration.

Keywords: Prosperity, Psychosocial Injury, Youth, Casualties, Fix, Directing Impact, Furnished Clash

PLACEBO EFFECT ON CONFIDENCE BOOSTING: A CASE STUDY

Tae PYONG-HO
Korea, South

Abstract: Foundation. Examination has shown that character attributes, for example, confidence are related with fake treatment/nocebo reacting. The current examination explored whether composed data about the good faith of a fake treatment/nocebo supplier can impact the event of detailed fake treatment/nocebo results. Strategy. We dissected information from 201 females (mean age = 26 years) who took an interest in a 'clinical examination on another back rub oil with stone clover separate'. The oil (sunflower oil) was presented as either evoking a negative result (upsetting tingling, 'nocebo oil') or a positive result (wonderful shivering, 'fake treatment oil'). The organization of the oil was joined with composed data about the producer of the item. The oil producer was either depicted as a hopeful individual or no close to home data was given (just the organization name). The members had no close to home contact with the experimenter and got all materials and guidelines per post. Results. The members detailed more continuous and extraordinary tingling when they got a nocebo proposal contrasted with a fake treatment recommendation. Positive shivering sensations were accounted for more often than tingling however didn't contrast between the fake treatment/nocebo conditions. Data about the positive thinking of the oil producer was related with a lower recurrence of detailed results (unfavorable and helpful). End. This investigation exhibited that it is adequate to give members composed data about a dormant substance to evoke the recommended result. Data about the supplier's idealistic character didn't explicitly impact revealed results. Future investigations should zero in on the best way to adjust composed data about a medication/item to limit unfriendly results and to amplify positive results.

Keywords: Fake Treatment/Nocebo Results, Personality, Hopefulness, Supplier, Recipient

MIDDLE CHILDHOOD AND SOCIAL INTERACTIONS BETWEEN CHILDREN

Mutee'a AL-SALIK
Kuwait

Abstract: Past exploration demonstrated equity affectability (JS)— the inclination to see and contrarily react to shamefulness as a casualty, spectator, or culprit—to be dependably and truly quantifiable in center adolescence, however sudden discoveries concerning mean qualities and estimation invariance require replication and re-test reliabilities, longitudinal relations with prosocial and forceful conduct just as relations with instructor evaluations are right now obscure. This investigation, consequently, analyzed mean qualities, factor structure, re-test reliabilities, and estimation invariance of self-and parent-appraised JS just as their relations with parent-and educator evaluated prosocial and forceful conduct and a scope of social aptitudes in an example of 1,329 youngsters somewhere in the range of 5 and 12 years old (first estimation: M=8.05, SD=1.02, 51.1% young ladies). Utilizing self-and parent-evaluations, we could duplicate the proposed factor structure of three related, yet particular JS subscales (casualty, onlooker, culprit). We discovered solid estimation invariance between those evaluations. Re-test reliabilities of parent-appraisals were like more seasoned age-gatherings, yet lower for self-evaluations. All JS viewpoints were decidedly related with Theory of Mind and sympathy, demonstrating a decent comprehension of others' inward states. Casualty JS was contrarily identified with full of feeling and social self-guideline, eyewitness and culprit JS demonstrated good relations. Casualty JS contrarily and onlooker and culprit JS emphatically anticipated prosocial conduct. The contrary example was discovered with respect to forceful conduct. This investigation offers extra help that JS can be estimated through self-and other-reports in adolescence and that it might impact conduct right off the bat. It adds to clarifying the relations with prosocial and forceful conduct.

Keywords: Equity Affectability, Measurement Invariance, Dependability, Center Youth, Longitudinal

WORKING FAMILY PROBLEM AMONG CHILDREN UNDER SECONDARY SHOOLS

Farhad NASSOUR

Iran

Abstract: With the improvement of positive brain science, work commitment has gotten far reaching consideration from specialists in the fields of positive hierarchical conduct and word related wellbeing. A few examinations have indicated that work-family struggle impacts singular practices and perspectives, however little exploration has considered the impact of work-family strife on work commitment. The current examination inspected whether the connection between work-family strife and work commitment was intervened by work fulfillment, and whether the interceding job was directed by emotional responsibility. We overviewed 358 Chinese essential and optional school administrators utilizing the Work-Family Conflict Scale, Job Satisfaction Scale, Affective Commitment Scale, and Work Engagement Scale. The outcomes uncovered that there is a huge negative connection between's work-family struggle and essential and auxiliary school administrators' work commitment, and this relationship was mostly interceded by work fulfillment. Also, full of feeling responsibility assumed a directing function in the connection between work fulfillment and work commitment. In particular, the connection between work fulfillment and work commitment was huge for essential and auxiliary school chiefs with high and low full of feeling responsibility. The current investigation adds to a superior comprehension of the connection between work-family struggle and work commitment.

Keywords: Work-Family Strife, Job Satisfaction, Effective Commitment, Work Commitment, Essential and Optional School Head

DEVELOPING SOCIAL IDENTITY THROUGH FRIENDSHIP AT NEIGHBORHOODS

Shimada HISAYUKI

Japan

Abstract: The world's old populace is developing, and in Chile, they speak to 16.2% of the absolute populace. In Chile, mature age is set apart by retirement, with an emotional decline in pay that brings instability. More seasoned grown-ups are monetarily, socially, and mentally weak populaces. This condition improves their probability of separating from their standard social climate, encouraging their confinement, trouble, and uneasiness. From the point of view of social personality, prosperity (WB) can be clarified by two standards: social gatherings' significance for wellbeing and individuals' mental recognizable proof with those gatherings. This examination breaks down the connections between having a place with the area and extra-neighborhood gatherings and neighborhood social recognizable proof with WB. Metropolitan or provincial area and sexual orientation are estimated, and the example is 1,475 more seasoned Chilean grown-ups of both genders. The outcomes show that the lion's share are not individuals from social gatherings (52%), and the leftover 48%, are individuals from a couple of gatherings or associations (42.65%). Just 4.47% have a place with three gatherings or associations. The individuals who have a place with bunches get higher scores, passionate mental WB, and positive feelings than more seasoned grown-ups who don't have a place. Metropolitan and rustic more established grown-ups have a similar degree of WB. Participation in close social associations (neighborhood committees), or far off ones (clubs for the old and strict gatherings), causes distinctive WB affiliations. Participation in neighborhood boards diminishes sex contrasts in self-evaluation of wellbeing. This outcome underpins the possibility that investment in heterogeneous gatherings with a shared feeling of having a place with the area is related with higher prosperity and lower apparent depression. Social recognizable proof with the area, instead of having a place with the gathering, had the most far and wide effect on WB and wellbeing markers. The variable social ID with the area was reliably connected with markers of decadent WB.

Keywords: Well-Being, Neighborhood Committees, Social Identification, More Established Grown-Ups, Have A Place with Social Associations

WORKING MEMORY EFFECT ON COGNITIVE DISEASES

Abbaad EL-RAHIMI
Saudi Arabia

Abstract: In Parkinson's Disease (PD), the fronto-striatal network is engaged with engine and intellectual indications. Working memory (WM) refreshing preparing draws in this organization in solid populaces, as seen by improved psychological execution and expanded striatal BOLD sign. This two-section study meant to evaluate the attainability of WM refreshing preparing in PD and measure change in cognizance, development and utilitarian mind reaction in one individual with PD after WM refreshing preparing. A practicality and single-subject (FL) study were acted in which patients with PD finished electronic WM refreshing preparing. The result measures were the pre-post changes in standard and move intellectual tests, intellectual grievances, mental wellbeing, development kinematics, and undertaking related BOLD sign. Members in the attainability study indicated enhancements for the model tests at post-test. FL showed the biggest enhancements for the model tests and more modest enhancements for move tests. Besides, FL announced improved intellectual execution in regular day to day existence. A more limited beginning inactivity and smoother upper-appendage objective coordinated developments were estimated at post-test, just as expanded enactment inside the striatum and diminished initiation all through the fronto-parietal WM network. This two-section study exhibited that WM refreshing preparing is possible to finish for PD patients and that change happened in FL at post-test in the areas of insight, development and useful mind reaction.

Keywords: Intellectual Preparing, Cognition, Working Memory, Development Kinematics, Utilitarian Attractive Reverberation Imaging

STRESS FACTORS AMONG ADOLESCENT STUDENTS AND IMPACT ON GRADES

Sisag PORTOIAN
Armenia

Abstract: Objective: Test uneasiness (TA) is a build that has hardly been contemplated dependent on Lang's three-dimensional model of tension. The target of this article is to explore the repercussion of sociodemographic and scholastic factors on various reactions for every part of uneasiness and for the kind of test in juvenile understudies. Technique: A sum of 1181 understudies from 12 to 18 years of age (M = 14.7 and SD = 1.8) took an interest, of whom 569 were young men (48.2%) and 612 young ladies (51.8%). A sociodemographic survey and the Cuestionario de Ansiedad bet los examenes-Adaptado (CAEX-A) [Test Anxiety Questionnaire-Adapted] a transformation for Spanish optional school levels (ESO) and Bachillerato were regulated. Results: Girls scored higher on the intellectual and physiological segments of TA than young men, the power of the physiological reaction expanding with age. Bachillerato level understudies announced more physiological tension than those of ESO level. Understudies with better checks in the earlier year introduced more nervousness in the psychological part, while the individuals who got the lower mark introduced higher tension qualities in the social segment. Members revealed that the sorts of tests that cause them more nervousness were oral tests before the class, oral introduction before a board, and science tests. Determination: Adolescents show a differential reaction of TA dependent on the physiological, psychological and engine segments, interceded by the factors of sex, age, grade, scholastic execution and sort of test. These outcomes serve to plan explicit intercession projects to oversee nervousness in circumstances of scholarly evaluation.

Keywords: Young People, Text Uneasiness, Age, Sexual Orientation, Sort of Test

TASK PERFORMANCE AND RELATIONS BETWEEN DANCE MOVES

Noël ARSENAULT

France

Abstract: Foundation: Previous examinations have researched the impacts of dance mediations on Parkinson's engine and non-engine side effects with an end goal to build up a coordinated perspective on dance as a restorative intercession. This inside subject investigation addresses whether dance can be just viewed as a type of activity by contrasting a Dance for Parkinson's group and a coordinated power practice meeting lacking dance component like music, allegorical language, and social truth of elegance and magnificence. Strategies: In this rehashed measure plan, 7 grown-ups with Parkinson's were tried multiple times, (I) previously and (ii) after a Dance for Parkinson's group, just as (iii) previously and (iv) after a coordinated force practice meeting. Physiological measures included pulse and electrodermal action. Self-detailed effect and body self-adequacy were gathered. Step balance and double errand cost were investigated utilizing the 6-minutes strolling test (6MWT) and Timed-Up-and-Go test (TUG), individually. Results: Average pulse was the equivalent for the two conditions, while electrodermal movement was higher during Dance for Parkinson's. Critical contrasts were found in body self-adequacy, magnificence subscale, balance of stride, and double undertaking execution. Ends: Dance, contrasted with an activity intercession of coordinated power, yields various results through the methods for inborn imaginative components, which may impact emotional reactions, the experience of excellence, self-viability, and step execution.

Keywords: Dance, Parkinson, Affect, Self-Adequacy, Magnificence, Gait, Attention, Motivation

ROLE OF JEALOUSY ON OBECTIVE AND SUBJECTIVE SOCIAL STATUS

Kari WIRTANEN
Finland

Abstract: Jealousy is an adverse feeling experienced because of someone else's higher status. Be that as it may, little is thought about the arrangement of its most significant component: status. The current exploration examines the two principal types of societal position (objective and emotional) in the age of jealousy. In Study 1, members related genuine circumstances when they felt desirous, in Study 2 we inspected whether the impact was the equivalent in a controlled circumstance. We reliably found that the individuals who were the most regarded according to others were begrudged more than the most extravagant ones. Moreover, saw deservingness of the predominant other's prosperity separated among kind and pernicious jealousy. Albeit past examinations zeroed in on material correlations when exploring envy, our outcomes demonstrate that jealousy is fairly an abstract economic wellbeing related feeling. Not material, but rather social bit of leeway of the prevalent different causes the most excruciating jealousy and future examinations should put more accentuation on this sort of social correlation in jealousy research. As deservingness is one of the fundamental subjects in jealousy research, it is critical to characterize what factors decide individuals' decisions on deservingness. One of the key factors that impacts whether an individual apparently deserves the results of his/her conduct is the attribution of moral obligation (Hareli and Weiner, 2002). As per the hypothesis of causal attributions, a result is viewed as merited if the individual is answerable for it and gratuitous if the result is unintended because of wild causes with one or the other outside or inside causes (Feather, 1992). For instance, an understudy who gets a passing mark on a test since he/she got a fortunate subject is viewed as less mindful and the achievement is bound to be viewed as uncalled for, differentiated to an understudy who read for quite a long time.

Keywords: Malevolent Jealousy, Benevolent Jealousy, Emotional Societal Position, Target Economic Wellbeing, Deservingness

SELF QUARANTINE IN A WAY TO PREVENT PANDEMIC CONDITIONS

Gülaüa HASANOV
Azerbaijan

Abstract: There is no uncertainty that since days of yore, humankind has been battling irresistible pestilences among numerous sicknesses. Be that as it may, in every period, measures have been created against it and there has been a battle for endurance. In the article, the writer, basedon the experience of Sadriddin Ayni, gave data about scourges that happened in the Bukhara Emirate toward the finish of the nineteenth century, measures against them, isolate and sterilization. As indicated by the writing, in 1892, because of the absence of proper clean and epidemiological measures, the plague began again in Bukhara. This time it was joined by jungle fever and smallpox. On the activity of specialists at the Russian clinic, a pamphlet was attracted up and disseminated to general society with measures to forestall these sicknesses. Because of these and other preventive measures, the quantity of passings from the following pestilence has been essentially decreased to more than 600. This reality indeed demonstrates that our kin's thoughts regarding diet have been produced for quite a while. There is one more data to cite here. One Russian specialist who came to Turkestan simultaneously noticed that the nearby populace comprehends the eating regimen well indeed, taking note of that during treatment practically all neighborhood patients inquired as to whether he ought to follow the eating routine. The creator affirmed that they were panicked when all the items were tested and bacteriologically checked. They were completely loaded up with organisms that spread hazardous irresistible infections. Russian specialists chose to show microorganisms spreading irresistible sicknesses under a magnifying lens and welcomed delegates of different fragments of the populace to the emergency clinic. As per Ayni, the commission thought that it was important to incorporate Ahmad Makhdum Donish, Kori Abdulmadjid Zufa and instructor Ikromch in the Bukhara jury, as the voice of their intelligence arrived at the ears of Russian researchers. Notwithstanding, Ahmad Donish, who was genuinely badly, couldn't go to the gathering. S. Depicting this cycle, the Russians stated: "They set up a research facility and demonstrated organisms in water, soup and different things to the Bukhara government commission, remarking on the damage to every microorganism and the illnesses they can cause. The author said that enthusiasts, for example, Abdurahman Makhdum, Kiom Makhdum, Junbul Makhdum, who were available during the exhibit, were the lion's share in the circle, and they would not acknowledge this logical innovation".They likewise figured out how to persuade the normal individuals who met up in their perspectives. The Russiandoctors shut down the uproars to forestall them, and left, educating the Emir with respect to Bukhara to deplete the bogs around the city, clean the pools, move the kitchens out of the city and keep the business sectors and teahouses clean.

Keywords: Plague, Pandemic, Isolate, Sterilization, Populace, Infection, Debilitated, Government, Organism, Infectious

FORMATION OF HISTORY IN CAUCASIAN LANDS

Mumtaaza AL-BADDOUR
South Sudan

Abstract: The article uncovers the historical backdrop of the development and opening of the primary instructive foundations of Russian sort in the Ferghana area in the second 50% of XIX - early XX hundreds of years. Based on recorded reports and an assortment of goals on administration of instructive foundations of Turkestan locale the situation of instructive organizations in Margilan, Kokand, Andijan is thought of. An endeavor has been made to sum up the information of the educational program for the areas of the Ferghana locale. The examination of the report of the monitor of public schools is presented.

Keywords: Ferghana district, government funded training, the executives of instructive organizations, primary school, assessor of state funded schools

MASTER ARTS IN THE SEEK FOR SOVERIGNITY AT ANCIENT GREEK

Felix JEŘÁBEK
Czech Republic

Abstract: This article dissects the masterful understanding issue of Cleopatra picture underway of Abdulkhamid Cholpon. An investigation of how Cleopatra picture, the last sovereign of Greek Egypt, whose epic excellence, sentimental experiences and sufferings are epic in dialects, is deciphered in Cholpon's work. The individual imaginative work of artists and journalists with high potential is a fundamental piece of the generally speaking inventive cycle and is interwoven in numerous ways. That is, no fine art can be made without being disconnected from the customary thinking ground. Innovation in innovativeness is the securing of an individual perspective, approach, aptitude, arrangement (mental components), strategies, style choice, understanding and formation of masterful structures - an innovative identity manifestation. A craftsman with such characteristics can adjust any creation style to his own style - individualize it. These characteristics reflect individual imaginative reasoning and make an abstract tasteful reason for the substance restoration in graceful creation.In request to evaluate the individual inventive considering power Abdulkhamid Sulayman oglu Cholpon, it is important, above all else, to decide his translation level and arrangements in his way to deal with conventional topics or pictures in world literature. Cholpon's scholarly legacy gives sufficient occasion to explore in this area. That reality should be considered. This can be completely persuaded by noticing the artist's imaginative potential through his reference to a solitary picture.

Keywords: Dream, Verse, Picture, Verse, Feeling, Lovely Picture, Innovativeness, Writing

YOUNGSTER AFFAIRS AGENCY AND RESULTS ON PUBLIC OPINIONS

Nabeel EL-SHABAN
Iraq

Abstract: In the article, changes to the peruser data about the work which did in Jizzakh district of the state and its effect and pith for nearby youth, its intend to expand youthful age's viewpoint, social and political, monetary action and their situation in the public eye. The principal objective of this work is to expand the quantity of youth's business and diminish the quantity of violations submitted by youth in Uzbekistan. Instruction of youngsters in the soul of reliability to the homeland, regard for public and all inclusive qualities, wide association of the growingyounger age in science and advancement, "From the public recovery - towards the public ascent!" setting measures pointed toward joining around the thought, assurance of authentic interests, rights, and opportunities of youth, dynamic participation in the usage of prophylactic neutralizes wrongdoing and infringement among youth, effective collaboration with non-benefit associations and different establishments of common society in the execution of state strategy on the youth, allocating state awards and sponsorships as social requests to fund youth projects, undertakings, and examination work, to guarantee that they are utilized deliberately and adequately, association and work of social and lawful security of vagrants and youngsters denied of the consideration of their folks who moved on from instructive foundations, sending youthful pioneers to unfamiliar advanced education organizations, guarantee support in global rivalries, wide contribution of the more youthful age in culture, craftsmanship, actual schooling, and sports, increment their proficiency in Information Technology, advancement of perusing among youth, coordination of work focused on the wide presentation of five significant activities covering the tasks of ladies' work, the improvement of their latent capacity and talent, wide inclusion of youth in independent company and private business venture, make extra conditions for current callings, exhaustive obtaining of aptitudes in the computerized economy, help them in their business processes, development of worldwide collaboration in the field of youth strategy, to take fundamental measures to expand the situation of our nation in the worldwide appraisals in the field of youth, orderly work did with youngsters contemplating abroad, development of participation with worldwide monetary foundations, giver nations, and unfamiliar associations, along with intrigued services and offices on pulling in unfamiliar speculations and cutting edge innovations in the fields identified with youth exercises.

Keywords: Youth, Governmental Issues, Youth Strategy, Youth Rights and Interests, Youth Activism, Youth Activity, Skilled Youth, Youthful Units, Youth Issues, Youth and Strict Fanaticism

TRUE MESSAGES THROUGH UNKNOWN DIALECT EXERCISES

Birkan MOHMAND
Pakistan

Abstract: This article is committed to the investigation of the utilization of credible perusing writings at the unknown dialect exercises in instructive organizations. The point of this article is to investigate the viability of English learning through true messages at the English language exercises in non-language establishment. The highlights of showing perusing true messages at the English language exercises in academic organization are considered in the article. As of now, in higher instructive organizations, a great deal of consideration is paid to open controls, including the order of "Unknown dialect", as in the exercises of an unknown dialect, you can show scholarly and innovative action and personality. One of the fundamental assignments of training an unknown dialect at an educational college is the development of the otherworldly and good characteristics of an understudy through perusing. It is perusing that adds to the development of the otherworldly and good characteristics of understudies and permits them to more readily comprehend their general surroundings. It is pointed toward building up understudies' reasoning, language skills. In the exercises of perusing an unknown dialect, understudies are engaged with the dynamic, innovative cycle of language action. Perusing actuates intellectual action, encourages a feeling of regard for the nation and culture of the language being studied. In the instructive cycle, perusing valid writings by calling is broadly utilized. FSES HE 3+ accentuates that understudies of non-semantic claims to fame in the field of preparing 44.03.05 Pedagogical instruction (with two profiles) should have an eagerness to convey verbally and recorded as a hard copy in Russian and unknown dialects for taking care of issues of expert action. They should be comfortable with the highlights of perusing expertly arranged writings. Thusly, showing understudies at an academic college an unknown dialect suggests the functional direction of this control, i.e., considering the requirements for business correspondence on expert themes in an unfamiliar language. In a non-etymological college, perusing is pointed toward separating essential data from understanding writings and understanding its substance. Since the preparing of data and comprehension of its substance is a basic factor in recalling language material.

Keywords: Credible Texts, Competence, Institution, Reading, Self-Guided Work

ISSUES WITH TRANSIT BETWEEN COUNTRIES: UNDISCOVERED CHANCES

Solmaz MAHIRGIL
Azerbaijan

Abstract: Uzbekistan has an extraordinary potential for improvement of unfamiliar relations, unfamiliar exchange, import and fare in the Asian district. This nation is dynamic in advancing reasonable enactment, particular expense and customs advantages, the current labor force, the size of the adolescent in a segment climate, cash change, recently settled unfamiliar colleges, present day foundation, just as wide admittance to unfamiliar exchange and speculation by the President and the Government of the Republic of Uzbekistan. The extension of local travel openings is significant during the approach time frame. The current objective of composing the article is to consider homegrown and worldwide vehicle openings in Uzbekistan, to examine issues, and to give satisfactory arrangements. To this end, the assignment is to give definite data on the capability of Uzbekistan and India in the field of global vehicle, the extent of work and, above all, the current, under development and extended travel halls connecting the two nations, a few close connections among India and Uzbekistan, just as indicating the interior and outer elements that block travel improvement along the course Tashkent-Herat-Chahbakhor-Mumbai, to introduce the important proposition for their disposal, to educate on the continuous ventures in the advancement of travel courses between the two nations from the earliest starting point of participation. The possibilities of the two nations' railroads every which way, interfacing Uzbekistan and India, are obviously demonstrated by the figures and conjectures.

Keywords: Transport Passages, Unfamiliar Exchange, Turnover

THE REASONS FOR SEPERATE COMPARED TO GENDERS

Meeme KALLAS
Estonia

Abstract: Separation is the lawful disintegration of a socially and legitimately perceived conjugal relationship that modifies the commitments and advantages of the two people included. Consequently, the primary target of this investigation was to evaluate the extent of separation related variables in Bale Robe town. Purposive inspecting was utilized to choose testing kebeles since all kebeles are expecting to have a comparable quality on account of separation experience. The objective members were chosen purposive and snowballing examining strategies. To get the pertinent information for this examination the information has utilized a subjective, top to bottom meeting technique with the mix of (FGD), and held recorded investigation. The scientists utilized 12 separated from ladies for a top to bottom meeting, and six separated from ladies for centered gathering conversation. Topical subjective examination strategy has been utilized by applying a thorough information investigation method. The examination finds that the predominance of separation in Robe town was 828 separation cases were recorded during 2009/17-2011/19. Aside from this, in Odaa Robe, Baha Biftu and Caffe Donsaa separate from cases were 279, 233 and 312 individually. The examination has additionally recognized the reasons for separate were perplexing and multidimensional, for example, unfaithfulness, absence of correspondence, liquor enslavement and biting khat, strict contrast, absence of responsibility, family intercession, and Health Problem (HIV/HIDS). The spouses were declining to separated property, not sharing cash that contributes together.

Keywords: Causes, Divorce, Rate

STUDENT HABITS AND PERSONALITIES AS AN IMPACT ON ACADEMIC PERFORMANCE

Raaniya AL-SHAKIR
Kuwait

Abstract: Unique: Study of Tata Institute of Social Sciences and autonomous investigation of UGC have distinguished that employability of advanced education understudies is a major concern. According to this examination simply 20% to 30% understudies of higher expert investigations are employable for endorsed occupations. It mirrors that the framework and understudy material are not viable to accomplish the ideal result. Present practices are engaged over improving the training framework and quality for advancement of understudies' employability. The higher expert training turned out to be exceptionally testing now daily's in this manner observing of understudies' presentation and augmentation in their employability turned into the triumphant card for any scholarly establishment. Numerous commonsense examinations are completed to explore factors influencing understudy execution and employability. This investigation attempts to arrange different understudies' character based on their scholarly execution and order, amalgamated with Holland and Derrich hypotheses of characters. The focal point of this examination is to discover the extraneous factor influencing the characters of understudies and their effect in improving employability overall. Holland's (1973, 1985, 1997) hypothesis of professional decision gives an incredible system to considering understudies' school encounters. The hypothesis joins mental elements (i.e., understudies' character types) with sociological components (i.e., the attributes of scholarly trains) to establish a model of individual - climate fit that can be utilized to clarify understudies' choice of scholastic majors, socialization into a significant, and understudy learning and improvement during school.

Keywords: Personality, Performance, Discipline, Employability, Academic

CONCEPT OF EGO IN RELIGOUS GROUPS

Klaus MÄKI
Finland

Abstract: The issue of the inner self, its supporting, its standardization is one of the main powers in the tenet of mystery towards the flawlessness of the otherworldly universe of man. The inward tranquility of an individual comes from discretion and persistence. The fundamental explanation that liberates an individual from obliviousness, debasement, and other good corruption is to control and beaten the tissue. That is the reason, in middle age sources, one of numerous taxes given to supernatural quality is, "Mystery is to forsake all the cravings and joys of the spirit" [9:17]. Abulhasan Hujviri additionally gave incredible consideration to this issue in his book Kashf ul mahub. The creator has deciphered this issue in blend with the necessities of strict standards, convictions and public activity occasions. As per the creator, the sustaining of an individual's soul is showed through his inward encounters, his discretion and his desire. This is on the grounds that the nafs is the wellspring of every human imperfection and good corruption. Battling it is incredibly troublesome. The desire of an individual resembles a performer. It makes an individual participate in a wide range of misuses. The actual requirements of the human will in general be compliant. As indicated by Hujviri, Sahl Abdullah al-Tustari gave unique consideration to the issues of magic and sustaining in magic. The "Sahliyya" educating, which arose in the 6th arrangement of the early lessons of Sahl Tustari, laid accentuation on the nafs and its quintessence. In his work Kashf ul mahub, Sahl Tustari had an extraordinary regard for him and stated, "He was one of the incredible and extraordinary men of enchantment. He was a period king. What's more, this was the regulation. There are endless stories about him that he can't comprehend his accounts.

Keywords: Consideration, Soul, Self Image

MARRIAGE ETHICS ACCORDING TO SELF RELIGIOUS FOLKS

Savyaschin BAKSHI
India

Abstract: The job and economic wellbeing of the family in raising a youthful age as an ideal person is significant. This is unmistakably appeared by the way that the development of an individual starts with the family. Family issues, their place in the public eye and their social esteem have consistently been one of the focal issues of the time and pulled in the consideration of each country's learned people. Changes are in progress to thoroughly contemplate and advance the logical hypothetical legacy of incredible masterminds, to instruct the more youthful age in the soul of the honorable conventions of our precursors. The need to expand the viability of spiritual and instructive changes in Uzbekistan requires the work around there to a subjectively new level. Thusly, "we are following the customs of intelligence of our progenitors, understanding their thoughts and seeking after an extreme change, in transit of framing another picture of our nation." One of the ways is the Jedid instructors and their colossal rich otherworldly heritage left by them, alongside the Orientalist sees on the issue of a solid family. One such individual is Jadid Abdurauf Fitrat, who holds a spot in the tenet and reasoning of Jadid. Union with a man is, indeed, a childhood. Fitrat "A few people don't believe that getting hitched or having kids can dismiss an individual from his administration to God." In the tenet of mystery, a lady is seen as a hindrance to the assessment on the genuine way.

Keywords: Family, Family Procedures, Marriage Ethics

HYPOTHETICAL BASES AND PREDICTIONS FOR UPBRINGING

Alim CHABANI
Algeria

Abstract: This article examination the issues of genuinely solid, profoundly – disapproved of age on the developing age based on the investigation of crafted by the primary President of the Republic of Uzbekistan who is Islom Abdug'aniyevich Karimov. Indeed, the entirety of the human kinds activities, which are the littlest activity until yearning of a social design, are made in his psyche earlier, after that his conduct passes on faculties to reality. Hence, as per humankind's viewpoint, see acknowledgment and philosophical knowledge, his way's entire direct adjust unquestionably. The current and critical issue is to raise the individuals from our general public particularly youthful age with the profound feeling of consideration, accomplishment of flawlessness, public belief system and in the sure state of mind for antiquated customs. The primary President of the Republic of Uzbekistan moved toward the significance of the issue in the accompanying manner: yet what sort of political framework or what sort of environmental factors which humankind exists, humanity feels a need for certain thought and objective in his heart" A faultless individual, I. Karimov inferred about the rich profound legacy of progenitors who don't repudiate religion and universe subsequent to getting information about them and this individual is prepared to forfeit his life to thriving of motherland.

Keywords: Conviction, Will, Otherworldly, Mindfulness, General Worth

CHANGE IN WEATHER AND OBVIOUS EFFECTS OF AGRICULTURE

Halvor NORDBERG

Norway

Abstract: Environmental change is one all inclusive event that influences the globe and its occupants. Sub-Saharan Africa, as a feature of the globe, isn't forgotten about in the brewing, unfriendly changes occurring everywhere of the earth. The impacts or effects of environmental change in sub-Saharan Africa, nonetheless, are what this investigation attempted to take a gander at. How man adds to the supersonically evolving atmosphere, and the arrangements or the measures to be taken to viably deal with the issue are likewise thought to be in the paper. Regardless, reading material, diverse diary articles, a few authoritative reports, papers and online academic articles were counseled over the span of the investigation. In Africa by and large, and sub-Saharan Africa specifically, the impacts of environmental change are certain and exceptional. There have been instances of exceptional dry spell, flood, desertification, territory annihilation, and so forth in the locale. The Lake Chad, a significant wellspring of water to the individuals living around it, has for instance contracted to ten percent of its unique size because of extreme dry season (see Njoku, 2018). Truth be told, the decrease of the lake isn't without its own outcomes. During the 1960s when the size of the lake was 25,000 km2, various anglers and herders relied intensely upon it for fishing and watering of their crowds. There was likewise practically no question between them as there was enough water asset to satisfy their needs. Anyway, during the 1980s and 1990s when the size of the lake decreased to 2,500 - 6,000km2, a few issues started to arise some of which were expanded neediness, struggle, compromised occupations, expanded complaints, and so forth

Keywords: Climate Change, Impacts, Arrangements

THE MOTIVATION FACTORS FOR FULLFILLMENT AND MINDFULLNESS

Lilen GODOY
Argentina

Abstract: The motivation behind this examination was to decide how the nature of administration to client faithfulness through fulfillment as a variable that mediates PT. Prima Mixindo Utama Sukabumi City. Examination Methods led utilizing quantitative exploration that utilizes illustrative and causal investigation. The examining method utilized was irregular testing procedure, to be specific all clients in the populace or by statistics in 2019 upwards of 66 clients or clients. To test the investigation of exploration instruments utilized the legitimacy test, dependability test and the old style presumption test, at that point to test the factual speculation utilized the t test and way examination (Path Analysis), To discover the size of the impact utilized the coefficient of assurance examination (R2). In view of the outcomes that have been done can mirror the nature of administration to consumer loyalty and consumer loyalty to client steadfastness. The test outcomes dependent on insights show there is an immediate impact on assistance quality on client dependability of 53.4%, and there is an aberrant impact on help quality on client dedication through consumer loyalty as an interceding variable of 54.6%. This demonstrates consumer loyalty as an intervening variable for the nature of administrations gave adds and expands the development of client reliability.

Keywords: Service Quality, Customer Satisfaction, Customer Loyalty

THE IMPORTANCE OF SPORT IN TRAINING PEOPLE

Stelush THAQI
Albania

Abstract: This article talks about the significance of aikido eastern performance battle, improvement, prominence, and human wellbeing. Aikido oriental performance wrestling assumes a significant part in instructing individuals genuinely, intellectually, profoundly and tastefully. From antiquated occasions individuals have been taking a stab at physical, mental, stylish and otherworldly flawlessness. This flawlessness is viewed as the main factor. They have consistently utilized various elements and strategies for physical strength, mental sharpness, tasteful flawlessness, profound magnificence. They performed different activities to fortify the body and soul. Thus, they accomplished concordance of body and soul. Humans have likewise polished combative techniques since old occasions. These combative techniques progressively created, cleaned and rose to the degree of individual hand to hand fighting, and grew particularly in the eastern nations. These were called eastern combative techniques and hand to hand fighting. Above all else, individuals attempted to be sound, to fortify the body and soul. Man resembles a blade in the sheath. " The body is a blade and the spirit is a sword, "said Abu Rayhan Beruni. There are two kinds of bodies in man, the physical and the astral body. Accordingly, it is important to solidify the body and soul. Through this, physical and mental capacities are accomplished. Through different activities, the human body gets sound and delightful. Simultaneously, through actual exercise, mental readiness, that is, self-assurance, positive mind-set, fulfillment, discernment, thinking, consideration, instinct, feeling is accomplished.

Keywords: Individual Battle, Sharmonious Character, Aikido Mending

BOSPHORUS BRIDGE
HAGIA SOPHIA
GALATA TOWER
MECIDIYE MOSQUE
SERPENTINE COLUMN
MAIDEN'S TOWER
NEW MOSQUE
GERMAN FOUNTAIN
HAYDARPAŞA TRAIN STATION
DOLMABAHCE PALACE
OBELISK OF THE OPESIUS
İSTIKLAL AVENUE
SÜLEYMANIYE
BEYAZIT TOWER
SIRKECI TRAIN STATION
GRAND BAZAAR